

गाम वढाळीवाला—

मेता नागरचंद लीलाचंदना

स्मरणार्थे भेट ।

શ્રી ઇમૈદ સ્વાન્તિ જૈન જ્ઞાન મંદિર, હીંદુવાડા.
SHRI UMED KHANTI JAIN GYAN MANDIR, ZHINDUWADA.

जैनविविधसाहित्यशास्त्रमाला [१]

श्रीमद्वनेश्वरमुनीश्वरविरचितं सुरसुंदरीचरिअं ।

विद्वच्छिरोमणि-शान्तमूर्त्ति-मुनिमहाराज-श्रीमद्-
राजविजयेन टिप्पणादिभिः संस्कृत्य
संशोधितम् ।

भेष्वित्रिकमचन्द्रात्मज-न्यायतीर्थ-व्याकरणतीर्थ-
पण्डित-हरगोवनदासेन प्रकाशितम् ।

काराणरत्नम्

चन्द्रप्रभायन्त्रालये तत्प्रबन्धकर्त्रा मुनशा-गाराशकरलालन
मुद्रितम् ।

वीरसंवत् २४४२

विक्रमसंवत् १९७२

Jama Vibidha Sahitya Shastramala No. 1.

SURASUNDAREE-CHARIAM

OF

~~SURASUNDAREE-CHARIAM~~

EDITED WITH NOTES

BY

Muniraj Shree Raja Vijayjee.

PUBLISHED BY

PANDIT HARGOVANDAS T. SHETH,
NYAYATEERTH and VYAKARANATEERTH.

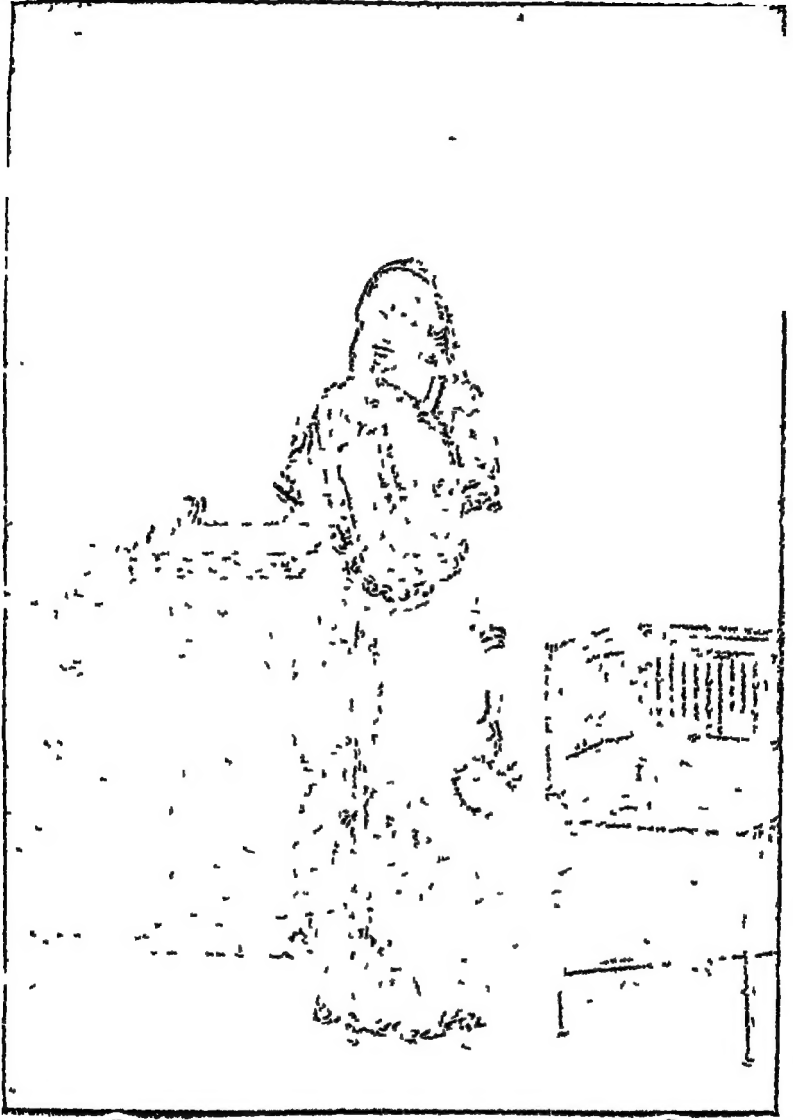
Printed by GAURI SHANKARLAL MANAGER, at the Chandraprabha Press

BENARES.

1916.

अ० सौ० स्त्रीरत्न बाई जुमख

(साणदवाला मणिभार घनजीभाई बलतचदनी सद्गत भार्या) ।

द्विवं गतापि स्वपतिव्रतात्मानौद्धत्यधैर्यादिपरोपकारैः ।

या स्वास्वभावागुलभैर्गुणैरधैर्यक्ष्मन्नास्ति यशःशरीरा ॥ १ ॥

प्रस्तावना ।

सुविदितं प्रमाणसिद्धं चेदं खल्वखिलानामपि विहितैतिहा-
शास्त्रपरिशीलनानामभियुक्तमतल्लिकानां यदुत, 'भरतक्षेत्र'-इत्या-
ख्यया वा, 'जम्बूद्वीप'-इत्यभिख्यया वा, 'आर्यावर्त'-इत्यभि-
धया वाऽऽर्हत-ताथागत-तदन्यसमयपरिभाषितस्य चिराय सर्वत्र
विश्रुतप्रतिष्ठस्यास्य भारतवर्षस्य प्राचीनभाषासु प्राकृतभाषाप्ये-
कतमा नाम । यद्यपि 'संस्कृत-प्राकृत-पाल्यादिषु तादृशीषूपल-
भ्यमानोत्पद्यमानप्राचीनार्वाचीनविविधसाहित्यग्रन्थासु का प्रा-
चीनतरा प्राचीनतमा च ?' इति गौरवाङ्कितम्, अथ च नाना-

१ 'मञ्जिमनिकाय'-प्रभृतीनां पिटकग्रन्थसङ्ग्रहा प्रसिद्धानां बौद्धमूल-
धर्मशास्त्राणाम्, तदद्भूतानामितरेषां सौगतसख्यावद्विनिर्मितानां च व्या-
करण-न्यायादिविविधसाहित्यग्रन्थानां भाषाया 'पाली' इति नामधेयेन
प्रख्यातत्वे, पुराणे च व्यवहारे सत्यपि प्राकृतभाषया सह यदा तौल्यपर्य-
वेक्षणं विदर्धामहि, मागधी-शौरसेन्यादीनां वाणीनामिवावास्तवमेव भेदमा-
लोकेमहि, वस्तुतो देश-काल-वक्त्रादिसामग्रीभेदसजातेष्विदृशेष्वप्रयुक्तं माग-
ध्यादीनां प्राकृतभाषायाः संज्ञान्तरमिव (प्र० पृ० २) अस्या अपि नामान्त-
रत्वमेव, महावीर-शुद्धोदनसुतयोरेकदेश-कालभवत्वेन तद्भाषयोर्भेदबीजस्यै-
वासंभवात्, द्वयोर्धर्मग्रन्थानां भाषाया अतिसौसदृश्यस्य साक्षात्करणाच्च ।
२ संस्कृत-प्राकृत-पालीभाषासु प्रत्नपण्डितगणप्रणीतं विविधविषयानुगत-
मनस्वीयः साहित्यमुपलभ्यमानम्, इदानीन्तनैश्चापि प्रायः सर्वमतानुयायि-
भिः समस्तदेशवासिभिश्च विद्वद्भिरधिकमरुप वा संस्कृतभाषायाः साहित्यम्,
पालीभाषायाश्च तत् सिंहलद्वीप-ब्रह्मदेशादिवास्तव्यै सुगतमतानुसारिभिर्न-
वीनमारच्यमानमध्यक्षमीक्ष्यते । दुर्भाग्यमस्ति केवलं प्राकृतभाषाया एव,
या पुरा निखिलदर्शनावलम्बिभिरखिलजनपदानिवासिभिश्च विबुधैर्विविध-
वर्त्मनैधितापि, जैनैश्चोत्तरोत्तरमधिकाधिकं तथा समादृता यथा 'प्राकृतभाषा
जनानां स्वीया भाषा' इति सार्वत्रिकविश्रुतिमाश्रितापि, इदानीमार्हतैरपीतर-
भाषासाहित्यवृद्धिं यथाशक्ति विदधानैरपि सर्वथा परित्यक्तसमादरा, अत-
एवानुत्पद्यमाननूतनसाहित्या प्रतिदिनमवहीयमानसाहित्या च वराकी वर्तत
इति नेषलज्जाकरमेतदस्माकमर्हद्वाणीसमुपासकानाम् ।

मत्तमेदग्रस्तम्, अंत एव विस्तरापेक्षिणं विषयं विवेचयितुं नैत-
दुचितं येष्यं च स्थलम्; तथापि 'प्राकृतभाषायाः सार्धवत्सर-
सहस्रद्वयाद् नार्वाक्तनमस्तित्वम्' इत्यत्र, यावदवमच्छामि, नास्ति
मत्तद्वितयं मत्तमताम् । न चैतदेव केवलम्, किन्त्वेतस्यां प्राकृ-
तभाषायामेव जैनसिद्धान्तसूत्रणप्रयोजनप्रतिपादनमकरणे प्राक्त-
नैरनूचानमूर्धन्यैः

“बालस्त्रीमूढमूर्खाणां शृणां चारित्र्यैकाद्विंशिन्याम् ।

अनुग्रहार्थं तत्त्वज्ञैः सिद्धान्तः प्राकृतः कृतः ॥”

इत्यादिना भूयस्तत्तद्ग्रन्थेषु निरुन्यमाणो जैनसिद्धान्तानां
प्राकृतभाषाकृत एव जनसाधारणस्यासाधारण उपकारः, अ-
र्हतेतरेषामपि प्राच्यपसिद्धप्रज्ञावतां नाटकग्रन्थादावपि तादृश-
पात्रादीनां प्राकृतभाषामयी एव वचनरचनापद्धत्यादिप्रवृत्तिश्च

३ अङ्गसूत्रादिपर्यायेष्वर्थतत्परीक्षाङ्गि, शब्दतश्च तच्छिष्यमुख्यैर्गण-
धरपदवाच्यैर्विरचितेषु

“भाषाराज्ञ सूत्रकृते स्थानाङ्गं समवाययुक् ।

पञ्चम भगवत्सङ्गं शातधर्मक्यापि च ॥ २४३ ॥

उपासकाङ्गान्तकदनुत्तरोपपातिकाद् दशाः ।

प्रश्नव्याकरणं चैव विपाकश्रुतमेव च ॥ २४४ ॥

इत्येकादश सोपाङ्गान्वज्ञानि, द्वादश पुनः ।

छष्टिवाचो, द्वादशाङ्गी स्याद् तमिण्टिकाङ्गया ॥ २४५ ॥” (A O. II.)

इति नामसु द्वादशसु सिद्धान्तग्रन्थेषु प्रथमे एकादशापि प्राकृता एव,
बाल-मूढाद्यल्पबुद्धीनामेव सत्त्वानां तदधिकारित्वात्; द्वादशश्च सस्कृतभा-
षामय, अतिव्युत्पन्नमतिप्रतिपाद्यापेक्षयैव तन्निर्माणात् । ४ हेमचन्द्राचा-
र्यप्रमुखः, ततोऽपि प्राचीनैः प्राकृतवयैश्च । ५ मुक्तेरवन्व्यकारणतया चारि-
त्रस्य, कारणे कार्योपचारात् तदमिलाशुकाणमिति भावः । ६ ‘सर्वज्ञै-
’ इत्यन्वयः पाठः । ७ (B. A. O. 88. P. 1) । ८ दण्डि-भामह-वररुचि-वाक्य-
प्रमृतीनाम् । ९ मृच्छकटिक-गुडवह-प्राकृतमञ्जर्यादौ । १० यद्यपि
नाटकादौ स्त्री-विदूषकादीनां तादृशपात्राणां भाषा, हेमचन्द्र-चण्ड-वररु-
च्यादिप्रणीतप्राकृतव्याकरणनिर्दिष्टभाषानियमानामभावेन, प्राकृतभाषान-
नुपातिनामव्यय च शौरसेनी-मागधी-पैशाची-याख्यादिव्यतिरिक्तव्यपदेश-
(सङ्गान्तर) भागभाषोपदिष्टप्रयोगाणामुपलब्धेन च प्राकृतभाषातो विभेद-

‘तदानीमेतस्या गिर आबालगोपालाङ्गनपनन्यः प्रचार आसीत्’ इति निःसंशयमन्नगमयतः, भाषायास्तस्यास्तादृशप्रचाराभावे निर्दिष्टग्रन्थादिना जनसाधारणानुग्रहादिप्रयोजनस्यैवासिद्धेः । किञ्च, ‘मगधदेशे भवा, तत्संबन्धिनी वेयं मागधी’ इत्युपलब्ध- ‘मागधी’-इतिनामान्तरा प्राकृतभाषैव यथा मगधेषु देशभाषा-त्मना व्याहियमाणाऽभवत्, तथा, यदि, इदानीमाङ्गलदेश-

शालिनीव विभाव्यमानापि सूक्ष्मेक्षिकया समीक्ष्यमाणा न ततो व्यतिरि-च्यमाना विभाति, देश-कालादिपरिवर्तनकृतस्य सर्वपदार्थानामल्पस्य महतो वा मूलरूपानुविद्धस्य परिवर्तनस्येव तदन्यतरेणैकेन केनापि रूपेण सर्व-भाषास्वव्याहतप्रसरस्य भाषापरिवर्तनस्यापि नैसर्गिकतयाऽत्र सद्भावेऽपि प्रा-कृतत्वानुगमस्य वस्तुभेदानियामकस्यामूलचूलमालोकनात्, ईष्यपरिवर्तनेन भेदानाधायकस्य व्यपदेशान्तरस्य (नामान्तरस्य) सर्वत्रापातात्, तस्य (व्यपदेशान्तरस्य) व्यक्तहारसौकर्यमात्रनिबन्धनत्वात्, अत एव (व्यप-देशान्तरस्य वस्तुभेदाविधायकत्वादेव) तत्र मागध्यादौ प्राकृतत्वव्यवहार-स्याप्यस्वलितमाधुनिकैस्तादितरैश्च विचक्षणैः क्रियमाणस्य कृतस्य चामी-क्षणमीक्षणात्, अन्यथाऽस्य कथमप्यनुपपद्यमानत्वात् ‘तो दोऽनादौ’- (घ २ १४.२६०) इत्यादिना प्रतिपादितस्यैकैकस्या भाषाया विशेषस्याप्यल्पत्वात्, तस्यापि (विशेषस्य) अन्यस्यामुपादानेऽप्रतिबन्धात्, स्वयं हेम-चन्द्राचार्येण तत्रैव (प्राकृतव्याकरणे) “शेषं प्राकृतवत्” (१४ २८६) “शेषं शौरसेनीवत्” (१४. ३२४) इत्यादिभिः, ततोऽपि व्यक्ततरमेतत्सि-द्धधाधायकेन सर्वापवादभूतेनापास्तापवादेन च “व्यत्ययश्च” (१४ ४४७) इति सूत्रेण, तत्र तत्र सूत्रेषु प्रदर्शितेन च “व्यत्ययात् प्राकृतेऽपि, अत्र दाण बोहि” (१४. २७७) “ताहँ, तुम्हाहँ” (१४. ३००) इत्यादिनिदर्शनकदम्ब-केनैतस्यैवाशयस्य निर्विवादप्रादुर्भूतत्वात्; हेमचन्द्राचार्यात् प्राचीनैर्जनै-र्जनैतरेश्च मेधावद्विनिर्मितेषु नाटक-चरित्र-स्तोत्र-साहित्यादिप्राकृतग्रन्थेष्वपि प्रतिपदं तादृशप्रयोगदर्शनाच्चैत्यलमातिचर्चया । ११ जैनसिद्धान्तादिना, आदिना नाटक-स्तुत्यादिपरिग्रहः ।

१२ च च कल्पनाश्लिषिकल्पितमात्रमेतत्, यद्वदिदानीमपि वस्तुतः सर्वथाऽऽङ्गलभाषैव सती ‘अमरिका’ (America) इतिनाम्ना सुविख्याते जनप्रदे तद्देशभाषारूपेण व्याहियमाणा तद्देशसम्बन्धितया ‘American Language’ इति समासादितसंज्ञान्तरानुमूयते, तद्वदेतस्या अपि व्यपदे-

स्योन्नतिशालित्वेनाङ्गलभाषेव, सुविश्रुतश्रेणिका(विम्बसार)-
ऽशोकादिमहाधूर्मीपतिपटलस्पैतिहासिकस्थलतया सुप्रसिद्धपाट-
लीपुत्र (Patna) राजगृही(Rajgarh)प्रभृतिराजधानीरस्य संजा-
तमहावीर-बुद्ध-मङ्गलीपुत्रादिमहाधर्मप्रवर्तकस्य भगवद्देशस्याति-
गौरवितत्वेन 'इयमपि भाषा भारतवर्षस्येतरजनपदेष्वपि जन-
भाषारूपेण प्रचलिताऽऽसीत्' इत्यनुमिन्वीमहि, न किञ्चिद् वा-
चकमुपलभ्येमहि, प्रत्युत हस्तावलम्बदायकं संवादं चात्रासाद-
येमहि । स चायम्-नागरी- गौर्जरीप्रभृतीनां कालत परिवर्ति-
तेशदीषद्रूपाणामधुनापि भारतेऽस्मिन् जनभाषारूपेण प्रचलन्ती-
नां प्रायो निखिलानामप्येतद्देशभाषाणां व्याकरणादिप्रमाणितं
मूलं (प्राथमिकं रूपम्) प्राकृतभाषेव भावेतुमर्हतीति । प्राकृत-

शब्देस्य सुसम्भवात् । १२ केचित्तु भाषाशास्त्रिभ्यः संस्कृतभाषामेव
सर्वासा भारतवर्षीयभाषाणां मूलम्, प्राकृतभाषा च संस्कृताज्जायमानतया
द्वैतीयिकं रूपमामनन्ति, प्रमाणयन्ति च "प्रकृतिः संस्कृतम्, तत्र भव-
त्त आगत वा प्राकृतम्" (४१११) इत्यादिना स्वाभिप्रायम् । एत-
च्चाविचारितरमणीयम्, "प्रकृतिः संस्कृतम्"-इत्याद्यन्यबहितानन्तरमेव
"संस्कृतानन्तर च"-इत्यादिना भेदत्रितयविभक्त्येन प्राकृतभाषाया,
तद्विशेषस्य (प्राकृतविशेषस्य) तद्भवत्वेऽपि (संस्कृतभवत्वेऽपि) प्राकृत-
सामान्यस्य संस्कृतजन्यत्वाभावेन भेदत्रयघटकांशविशेषस्य प्राथमिकरूप-
स्य दोषाभावात्; संस्कृतभाषात् प्राकृतभाषामवब्रुमुस्तूनां तद्विशेषोत्पादने
तादृशप्रकृतिप्रत्ययविभागस्यैव कारणिकतया संस्कृतव्याकरणानन्तर प्राकृ-
तोपदेशस्य च तन्निमित्ततया (तादृशप्रकृतिप्रत्ययविभागनिमित्ततया) तद्वा-
च्यस्य । प्रकृतिः संस्कृतमित्यादेः) स्वव्याकरणस्य तादृशसाधनक्रममात्रसूच-
नपरत्वात्, अन्यथा हेमचन्द्रस्यैव तीर्थकृतसामान्योपदेशभाषाभिधानविवर-
णप्रसङ्गे "एकरूपापि हि भगवतोऽर्धभागधीभाषा वारिदमुक्तवारिवदाश्रया-

१ शुद्धप्राकृतभाषाया प्रथमाविभक्त्येकचनरूपस्य सिप्रत्ययस्य "अत एव सौ
पुंसि भागव्याम्" (४१११ २४७) इति सूत्रविहितस्यैकारदेशात्मकस्य केवल-
स्यैकस्यैव भागधीभाषानुपासिवकिञ्चिन्नियमस्य विधानमात्रोक्त्य, अर्धशब्द वाचमाना-
भावाचक्रमादाव (हेम० लिङ्गा० भा० ११) वस्तुतः शुद्धप्राकृतभाषापि सिद्धान्त-
भाषा तीर्थङ्कराणीकरीत्या प्राच्यैरभिरूपैः 'अर्धभागधी' इत्यन्वयेन नामान्तरेण निरु-
पिता, तथैव बोक्तुमर्हतीति स एव ग्रन्थकारः— "वदपि

भाषाया अस्याः साहित्यभाण्डागारस्तदानीं तदानीन्तनैराहितै-
स्तदपरैश्च विद्वद्भिः, विना स्वस्वमताग्रहकौटिल्यम्, अहमहमि-
कया सर्वतोभावेन दृष्टिमुपनीयमानस्तादृशीं विस्तीर्णतामुपेयि-
वान् यत्, अनेकशो नैकैरनार्यनरनाथापशदविनिर्मितैर्दुर्दैवादि-
विलसितैश्चाहरहरधिकाधिकमुपातिष्ठमानैर्विविधोपद्रवैर्भृशमपचे-
चीयमानोऽपीदानीं यावद् नानाविषयकाणि विचक्षणचित्तचम-
त्कारकारकाणीतरयाषासाहित्यासुलमानि साहित्यजगति नवी-
नप्रकाशमादधानानि आधास्यमानानि च ग्रन्थरत्नान्युपदीकरो-
तीत्ययमपि तद्व्यातिरेकेणानुपपद्यमानः प्रकृतसिद्धौ सिद्धहस्त-
तामाकलयति । अद्य पाठकवर्याणामुपदीक्रियमाणमिदं सुरसुन्द-
रीचरितमपि तस्यैव भाण्डागारस्य ग्रन्थरत्नानामेकतमद् रत्नम् ।

विनिर्माणाऽस्य ग्रन्थस्य श्रीमान् धनेश्वराभिधानः साधु-
पुङ्गव आसीदिति स्वयं ग्रन्थकर्ता प्रतिपरिच्छेदप्रान्तैर्मार्यामेका-
मुपन्यस्यमानः प्रत्यपीपदत् । धनेश्वरनामानश्च बहवो ग्रन्थकारा
भिन्नाभिन्नगच्छसत्तासमयाः स्मर्यन्ते, येषु;—

१ शत्रुञ्जयमाहात्म्याभिधस्य ग्रन्थस्य प्रणेता प्रथमः, येन

लुरुपतया परिणमति, यदाह;—

“ देवा देवी नरा नारी श्वराश्वापि शायरीम् ।

तिर्यञ्चोऽपि हि तैरर्थी मेभिरे भगवद्विरम् ॥”

न ह्यवविधमुवनादमुतातिशयमन्तरेण युगपदनेकसत्त्वोपकारः शक्यः
कर्तुम्” (H & CHUDA P 2) इति वचनविरोधप्रसङ्गात्, अनादिप्रवाह-
रूपतया सजायमानानां तीर्थकृतामनादित्वेन तदुपदेशवाण्याः प्राकृतरूपाया
अप्युत्पत्तिविरोधात्, संस्कृतपश्चाद्वर्तित्वाङ्गीकारे बलादापततः सादित्वस्य
कथमप्यघटनादिति ।

१४ सा चैयम्—

साहु-धनेसर-विरह-सुबोह-गाहा-ममूह-रम्माए ।

रागविग-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंतभूगाए ॥ २४९ ॥”

“पोराणमद्रमागहमासानिवय इवह भुत्त ।”

इत्यादिनाऽऽर्षस्यार्षमामधभाषानियतत्वमाग्राधि, तदपि प्राबोऽस्यैव (एतस्यैव
विशेषनियमस्य IV. 287) विधामात्, न वक्ष्यमाणलक्षणस्य (प्रोक्तसूत्राद्य प्रति-
पादितस्यान्यस्य भागधीभाषाविशेषनियमनिकरस्य) इति ।

सौराष्ट्रदेशान्तर्गतवलभीपुर (वला vala, near Bhavnagar, in Kathiawar) राजस्य शिलादित्यनाम्नः कृते ग्रन्थोऽयं निर-
मायि, इति शिलादित्यसत्ताकाल एवास्यापि समयः, वलभी-
पुरभङ्गनान्तरीयकश्च शिलादित्यसमयः, तद्वाज्यकालान्त एव
वलभीपुरभङ्गात्, वलभीनाशसमयश्च प्राक्तनानामाधुनिकानां च
विदुषां नैनामतभेदग्रस्तत्वेनाद्यापि विवादापन्न एव, केवलं
श्रूयमाणेषु सर्वेषु धनेश्वरसूरिष्वयं प्राचीनतम इत्यविवादं शक्य-
मभिधातुम्, इतः प्राचीनस्यैतन्नाम्नोऽपरस्य अन्यकर्तुरद्यपर्यन्तं
श्रुतिपथानवतारात् ।

२ वादमहार्णवं सम्पतितर्कस्य तत्त्वबोधविधायिनीमतिम-
हतीं न्यायगभीरां टीकां च विनिर्मातुस्तर्कारण्यानीशार्दूलविरुदस्य
राजमच्छमगनाङ्गणदिनमणेः श्रीमदभयदेवसूरेः शिष्यः, विक्र-
मात् १२४६ तमे वर्षे काव्यप्रकाशसकेतकर्तुः श्रीमाणिक्यचन्द्र-
सूररष्टमः पट्टगुरुश्चैको धनेश्वरसूरिः । अस्य सत्तासमयो विक्र-

१५ प्रबन्धामृतदीर्घिकाद्यभिप्रायेण; इतरेषामत्रापि मतपार्थक्यात् ।
१६ श्रीराजशेखरसूरिभिः

‘विक्रमादिवसभूपाळात् पञ्चविंशतिवत्सरे ।

जाताऽयं वलभीमहो ज्ञानिनः प्रथमं ययुः ॥’

इति श्लोकेन स० ३७५ रूपस्य विक्रमस्य चतुर्थ्यां शतं । अन्यभागस्य
तस्य (वलभीभङ्गसमयस्य) विनिर्देशात्, एतदनुसृत्य तपागच्छपट्टावल्यामस्म-
त्परमगुरु-न्यायाम्भोनिधिश्रीमद्विजयानन्दसूरीश्वरैश्चापि वीरनिर्वाणान्नवम्या-
शताब्द्या मध्यभागस्य ८४५ रूपस्य (विक्रमात् ३७५) समुल्लेखात्
(see Jaina Tattvadarsha p 334); अन्यैश्च पञ्चम्या अपि विक्रमान्शा
अन्तिमभागस्य ४७७ रूपस्याभिधानात् (See Jaina Dharma Prachina
Itibasa Part II p 144); अपरैस्ततोऽपि मित्रस्य तस्य विकल्पनाच्च ।

१७ यदाह स्वयं ग्रन्थकारस्तद्ग्रन्थप्रान्ते-

‘‘रस-वक्त्र-प्रहाषीश्वत्सरे गासि माधवे ।

, काव्ये काव्यप्रकाशस्य संक्षेपोऽयं समर्पितः ॥ ११ ॥’’

यत्तु काव्यप्रकाशटीकाकर्त्रा मह्वामनाचार्येण स्वग्रन्थप्रस्तावनायामेत-
च्छ्लोकस्थवक्त्रशब्देनैकसख्यामादाय काव्यप्रकाशसकेतनिर्माणकालो वि-
क्रमात् १२१६ (पृ० १७) खृष्ट ११६० (पृ० ६) इति प्रोक्तम्; तच्चिन्त्यम्,

भीयैकादशशताब्दी। एनं श्रीमुञ्जनामा धराधीशो निजगुरुरूपतः
याऽङ्ग्यकार्षीत्, सदकार्षचित्यादि श्रीमाणिक्यचन्द्रसूरिकृत-
मशस्त्युल्लेखे स्पष्टम् ।

३ विशावलगच्छीयः श्रीधनेश्वरसूरिरपरः, अस्य सत्ता-
कालो विक्रमीया द्वादशी शती, श्रीजिनवल्लभसूरिकृतस्य सूक्ष्मा-
र्थविचारसारापरपर्यायस्य सार्धशतकनामधेयस्य ग्रन्थस्य चतुः-
श्लोकसहस्रमिताया वृत्तेरनेन विक्रमात् ११७१ तमे संवत्सरे
प्रणयनस्य स्वयं तत्रोक्तत्वात् ।

४ चन्द्रगच्छाधिपतिः, प्रद्युम्नसूरिशिष्यस्य श्रीचन्द्रप्रभसूरेः
शिष्यो धनेश्वरसूरिरन्यतमः, 'यस्य वीरभद्र-देवसूरि-देवभ-
द्रवाचक-देवेन्द्रसूरयश्चेति चत्वारः शिष्याः समजनिषत'-इति
श्रीबालचन्द्रकविकृतोपदेशकन्दलीवृत्तिर्षशस्तौ दर्शनादस्य विद्य-
मानतासमयो विक्रमस्य द्वादशशताब्द्या अन्तिमेः, त्रयोदश्या
वा तस्या अग्रिमोऽंशः शक्यो विनिश्चेतुम्, बालचन्द्रकवेरुपदेश-
कन्दलीकारासडकविशिष्यत्वात्, आसडकवेद्यास्य प्रस्तुतस्य
सूरेः प्रशिष्यशिष्यत्वात्, विवेकमञ्जर्याश्वासडकविना विक्रमात्
१२४८ तमे वत्सरे विनिर्माणमणनात् । गुर्वावल्यामपि

“अथ चैत्रपुरे धीरप्रतिष्ठाकृद् धनेश्वर” ।

चैन्द्रगच्छेऽभवत् सूरिस्तस्माच्चैत्रगणोऽभवत् ॥ ८४ ॥”

अनेनैव ग्रन्थकर्त्री पार्श्वनाथचरित्रस्य विक्रमात् १२७१ तमेऽब्दे निर्माणार्त्, एकान्यग्रन्थविरचने तावत्. कालान्तरस्यासमवामावेऽपि द्वे समवस्य निरो-
द्धमशक्यत्वात्, ब्रह्ममुखचातुर्विध्यतया वक्त्रशब्देन चतुरङ्गोपादानस्यैव
बहुप्रसिद्धत्वात्, तथाप्रयोगस्यान्यत्रानेकगो दृष्टत्वाच्चेति ।

१८ See Peterson Report 5 th । १९ श्रीमन्मुनिसुन्दरसूरिप्रणी-
तायाम् । २० एकस्यैव गच्छस्य 'चन्द्रगच्छ'-‘तपागच्छ’-इत्यादीनि निमि-
शविशेषमासाद्योदितानि नामान्तराणि, यद् गुर्वावल्यामेव

“श्रीचन्द्रगच्छोऽयं बृहद्गणश्च तपागणश्चेत्युना स वाच्यः ।

चाग्रं कुल कोटिकान्नि गच्छे बाजो च शाखेति पुरा प्रसिद्धिः ॥ १८ ॥”

१ अदाह स्वयं तस्यैव ग्रन्थस्य प्रमाणाः—

“इसर्षिरविसङ्ख्यायां समायां हीपपर्वणि ।

समर्थितामिदं बेलाकूले श्रीदेवकूपके ॥” इति ।

सौराष्ट्रदेशान्तर्गतवलभीपुर (वला vala, near Bhavnagar, in Kathiawar) राजस्य शिलादित्यनाम्नः कृते ग्रन्थोऽयं निर-
मायि, इति शिलादित्यसत्ताकाल एवास्यापि समयः, वलभी-
पुरभङ्गनान्तरीयकश्च शिलादित्यसमयः, तदौज्यकालान्त एव
वलभीपुरभङ्गात्, वलभीनाशसमयश्च प्राक्तनानामाधुनिकानां च
विदुषां नानामतभेदग्रस्तत्वेनाद्यापि विवादापन्न एव, केवलं
श्रूयमाणेषु सर्वेषु धनेश्वरसूरिष्वयं प्राचीनतम इत्यविवादं शक्य-
मभिधातुम्, इतः प्राचीनस्यैतन्नाम्नोऽपरस्य ग्रन्थकर्तुरद्यपर्यन्तं
श्रुतिपथानवतारात् ।

२ वादमहार्णवं सम्पतितर्कस्य तत्त्वबोधविधायिनीमातिम
हतीं न्यायगभीरां टीकां च विनिर्मातुस्तर्कारण्यानीशार्दूलविरुदस्य
राजगच्छगगनाङ्गणादिनमणेः श्रीमद्भयदेवसूरेः शिष्यः, विक्रि-
मात् १२४६ तमे वर्षे काव्यप्रकाशसंकेतकर्तुः श्रीमाणिक्यचन्द्र-
सूरेरष्टमः पट्टगुरुयैको धनेश्वरसूरिः । अस्य सत्तासमयो विक्रि-

१५ प्रबन्धामृतदीर्घिकाद्यभिप्रायेण, इतरेषामत्रापि मतपार्थक्यात् ।

१६ श्रीराजशेखरसूरिभिः

‘ विक्रमादित्यभूपालात् पञ्चविंशतिकवक्षरे ।

आतोऽयं कलमीभङ्गो हानिनः प्रथमं वसुः ॥’

इति श्लोकेन स० १७५ रूपस्य विक्रमस्य चतुर्थ्यां शब्दा अन्यभागस्य
तस्य (वलभीभङ्गसमयस्य) विनिर्देशात्, एतदनुसृत्य तपागच्छपट्टवल्यामस्य
त्परमगुरुन्यायाभ्योनिधिश्रीमद्विजयानन्दसूरीश्वरेश्चापि वीरनिर्वाणाजबम्याः
शताब्द्या मध्यभागस्य ८४५ रूपस्य (विक्रमात् ३७५) समुल्लेखात्
(see Jaina Tattvadarśha p 334); अन्यैश्च पञ्चम्या अपि विक्रमान्द्या
अन्तिमभागस्य ४७७ रूपस्याभिधानात् (See Jaina Dharma Prachina
Itihasa Part II. p 141); अपरैस्ततोऽपि भिन्नस्य तस्य विकल्पनाच्च ।
१७ यदाह स्वयं ग्रन्थकारस्तद्ग्रन्थप्रान्ते-

‘रस-वक्त्र-प्रहाधीश्वरक्षरे मासि माघवे ।

, काव्ये काव्यप्रकाशस्य संकेतोऽयं समर्थितः ॥ ११ ॥’

यत्तु काव्यप्रकाशटीकाकर्त्रा भट्टवामनाचार्येण स्वग्रन्थप्रस्तावनायामेत-
न्मूलोक्त्यवक्त्रशब्देनैकसख्यामादाय काव्यप्रकाशसंकेतनिर्माणकालो वि-
क्रमात् १२१६ (पृ० १७) खृष्ट ११६० (पृ० ६) इति प्रोक्तम्; तच्चिन्त्यम्,

भीर्यैकादशशताब्दी। एनं श्रीगुञ्जनामा धराधीशो निजगुरुरूपतः-
याऽङ्ग्यकार्पात्, सदकार्पाचित्यादि श्रीमाणिक्यचन्द्रसूरिकृत-
प्रशस्त्युल्लेखे स्पष्टम् ।

३ विशावल्लगच्छीयः श्रीधनेश्वरसूरिरपरः, अस्य सत्ता-
कालो विक्रमीया द्वादशी शती, श्रीजिनवल्लभसूरिकृतस्य सूक्ष्मा-
र्थविचारसारापरपर्यायस्य सार्धशतकनामधेयस्य ग्रन्थस्य चतुः-
श्लोकसहस्रमिताया वृत्तेरनेन विक्रमात् ११७१ तमे संवत्सरे
प्रणयनस्य स्वयं तत्रोक्तत्वात् ।

४ चन्द्रगच्छाधिपतिः, प्रद्युम्नसूरिशिष्यस्य श्रीचन्द्रप्रभसूरेः
शिष्यो धनेश्वरसूरिरन्यतमः, 'यस्य वीरभद्र-देवसूरि-देवभ-
द्रवाचक-देवेन्द्रसूरयश्चेति चत्वारः शिष्याः समजनिषत'-इति
श्रीबालचन्द्रकविकृतोपदेशकन्दलीवृत्तिर्प्रशस्तौ दर्शनादस्य विद्य-
मानतासमयो विक्रमस्य द्वादशशताब्द्या अन्तिमः, त्रयोदश्या
द्यो तस्या अग्रिमोऽंशः शक्यो विनिश्चेतुम्, बालचन्द्रकवेरुपदेश-
कन्दलीकारासङ्कविशिष्यत्वात्, आसङ्कवेश्वास्य प्रस्तुतस्य
सूरेः प्रशिष्यशिष्यत्वात्, विवेकमञ्जर्याश्चासङ्कविना विक्रमात्
१२४८ तमे वत्सरे विनिर्माणमणनात् । गुर्वावल्यामपि

"अथ चैत्रपुरे वीरप्रतिष्ठाकुटं धनेश्वरः ।

चैन्द्रगच्छेऽभवत् सूरिस्तस्माच्चैत्रगणोऽभवत् ॥ ८४ ॥"

धनेनैव ग्रन्थकर्त्री पार्श्वनाथचरित्रस्य विक्रमात् १२७१ तमेऽब्दे निर्माणात्,
एकान्यग्रन्थविरचने तावत्. कालान्तरस्यासमवामावेऽपि द्वे समवस्य निरो-
द्धमशक्यत्वात्, ब्रह्ममुखचातुर्विध्यतया वक्त्रशब्देन चतुरङ्गोपादानस्यैव
बहुप्रसिद्धत्वात्, तथाप्रयोगस्यान्यत्रानेकशो दृष्टत्वाच्चेति ।

१८ See Peterson Report 5 th । १९ श्रीमन्मुनिसुन्दरसूरिप्रणी-
तायाम् । २० एकस्यैव गच्छस्य 'चन्द्रगच्छ'- 'तपागच्छ'-इत्यादीनि निमि-
शविशेषमासादीदितानि नामान्तराणि, यद् गुर्वावल्यामेव

"श्रीचन्द्रगच्छोऽयं बृहद्गणश्च तपागणश्चेत्यधुना स वाच्यः ।

चान्द्रं कुलं कोटिकुलाग्निं गच्छे वाज्री च शास्तेति पुरा प्रसिद्धिः ॥ ९० ॥"

१ यदाह स्वयं तस्यैव ग्रन्थस्य प्रशस्तौ—

"रसर्विरविषल्यायां समाया दीपपर्वणि ।

समर्थितमिदं वेलाकूले श्रीदेवकूपके ॥" इति ।

इत्यादिना वर्णितः श्रीधनेश्वरसूरिरप्यस्मादाभिन्न एव प्रती-
यते, यस्य देवभद्रवाचकनामाऽत्र, उपदेशकन्दलीवृत्तिप्रशस्तौ
च विनिर्दिष्टः शिष्यः, पट्टावल्यादिविनिर्णीतविक्रमीयत्रयोद-
शाब्दीसत्तासमयं श्रीमज्जगच्चन्द्रसूरिं शिषिणीभूतनिजतपाग-
च्छोद्धारे तच्छिष्यीभूय भूयः साहाय्यमर्पितवान् ।

५ शीलभद्रसूरेः सत्रहचारी, श्रीचन्द्रसूरेः सामाचार्यादि-
ग्रन्थप्रणेतुर्गुरुरप्येक एतन्नामा सूरिधूर्यः “सौमाचारी सुबोधो
सर्वानुष्ठानगोचरा धनेश्वरशिष्यश्रीचन्द्रीया” इति बृहद्विपनि-
कोल्लेखात् । अयमपि विक्रमीयत्रयोदशशताब्द्यां विद्यमानसत्ता-
कः, श्रीचन्द्रसूरिणा पञ्चोपाङ्गवृत्तेर्वैक्रमे १२२८ तमे परिवत्सरे
विनिर्माणौत् ।

६ नागेन्द्रगच्छीयः, श्रीवासुपूज्यचरित्रग्रन्थकस्य वर्धमान-
सूरेः प्रगुरुः, चन्द्रप्रभचरित्रप्रणेतुर्देवेन्द्राचार्यस्य गुरुश्चाप्यन्य-
तपः श्रीधनेश्वराचार्यः; यद् वासुपूज्यचरित्रप्रशस्तौ,-

“श्रीमान् धनेश्वरः सूरिरथाजनि मुनिप्रभु ।

रूपे वयसि च प्राप जयपन्नं जनेषु यः ॥ ४ ॥”

अस्यापि सत्ताकाल उपरितनसमानस्त्रयोदशशतीरूप एव,
देवेन्द्राचार्येण चन्द्रप्रभचरित्रस्य विक्रमात् १२६४ वत्सरे संद-
र्भात्^{२५}; वर्धमानसूरिविहितस्य वासुपूज्यचरित्रस्य च विक्रमाद्

२१ तच्छब्दोऽत्र जगच्चन्द्रसूरिं परामृशति, यदुक्तं गुर्वावल्या-

“दिवमद्रगणोन्द्रोऽपि संविम उपरिच्छद ।

गणेन्द्रं श्रीजगच्चन्द्रमेव भजे गुरुं तदा ॥ १०३ ॥”

२२ Jaina Granthavalī p 157 । २३ Jaina Granthavalī p. 10

२४ यदाह ग्रन्थकार एव तत्प्रशस्तौ;—

“श्रीधनेशपदे सूरिर्देवेन्द्राख्यः स्वभक्तिः ।

पुण्याय चरितं चक्रे श्रीमच्चन्द्रप्रभप्रभोः ॥”

२५ (Peterson Report IV p. 84-85) । २६ यत्तु विक्रमीयैका-
दशशताब्द्यां विद्यमानसत्ताकस्य वर्धमानसूरेर्वासुपूज्यचरित्रप्रणेतुत्वेन पण्डि-
तहीरालालस्य कथनम् (Jaina Dharma Praachina Itihasa Part 1 p.
119) तदयुक्तम्, ग्रन्थकर्त्रा प्रशस्तौ स्वयमुपरिनिर्दिष्टसमय एव स्वग्रन्थ-

नवाङ्कुरविप्रमितस्य (११९९) विनिर्माणकालस्य विनिर्णयौदिति ।

अयं प्रस्तुतग्रन्थकर्ता च सर्वेभ्योऽप्येतेभ्यो धनेश्वरनाम-
भ्यो विद्वद्भ्यो व्यतिरिक्त एव, प्रायः समस्तेभ्योऽप्यस्य भि-
न्नसत्ताकालत्वात्, निखिलानामप्येतेषामाचार्यापरपर्यायसूरिप-
दविभूषितत्वात्, अस्य च गृन्थादिशब्दवाच्यसाधुपदसंस्थित-
त्वात्, “साधु-धनेसर-विरइय”-इत्यादिना निखिलपारिच्छेदा-
न्ते “तेसिं सीसवरो धनेसरमुणी” इत्यादिनाऽन्त्यपारिच्छेदा-
वसाने च स्वयं ग्रन्थकृता स्वस्य साधुपदवर्तित्वमणनात्, साधु-

निर्मितेर्निम्नोद्धृतेन श्लोकेन प्रतिपादनात्; तत् (पण्डितहाराखण्ड)-
प्रोक्ताद् वर्धमानसूरैर्गुर्वाद्यभिधानतः, सत्तासमयतश्चैतद्ग्रन्थनिर्दिष्टयोस्तयो-
र्मिन्नत्वेन प्रस्तुतग्रन्थकारस्य तदुक्तसूरिव्यतिरिक्ततायाः स्पष्टं प्रतीयमान-
त्वाच्च । २७ एतस्य ग्रन्थकारस्यैव

“ततोऽसौ विधि-निष्पदसंख्ये (१२९९) विष्णुवत्सरे ।

आचार्यश्चरितं चक्र बाहुपूज्यविशोरिष्टम् ॥ २८ ॥”

इत्यनेन प्रशस्तिगतश्लोकेन । २८ न च सूरिपदस्य साधुपदतो गौर-
वार्हत्वेन स्वयं स्वस्त्राघाकरणस्य महतामनधिकृतत्वेन च ग्रन्थकृता स्वस्य
विद्यमानत्वेऽपि तदानीं सूरित्वे, इदानींतनानामपि कतिपयानामिव स्वयं
सूरिपदोद्देशो न विहितः स्यादिति शक्यमभिधातुम्; पूर्वकाले साधुम्य
उपाध्यायपदादप्यतिशायिनः, धैर्यवैदुष्यसमयसूचकत्वाद्यनन्यगुणापेक्षिणीं
योग्यतां प्रतीयैव तीर्थकरेणापि नमस्करणीयेन चतुर्विधसधेन सूरिपदस्य
महासम्मानपूर्वक वितरणात्, तदुल्लेखस्य तादृशमहामान्यसंघप्रसाधिननिज-
कर्तव्ययोग्यतासंदर्शनमात्रे तात्पर्यात्, वस्तुतस्तेन (सूरिपदोद्देशेन) समु-
चितसत्कारविधायिनः श्रीसंघस्यैव शोभाधानात् स्वयं तदुल्लेखस्यात्यावश्यक-
त्वात्; अत एव हरिमद्र-हेमचन्द्राचार्यप्रभृतीनां महाचार्याणामपि विना
संकोचं प्रायः सर्वत्र सूर्यपदत्वेनैव खनामोद्देशस्यालोकनात् । आधुनि-
कानां तु सूरिमानिनां कतिपयानामल्पाश्रमसाध्यमहादम्भपरिशीलनविहितक-
तिचिन्विजान्धभक्तजनजनितप्रच्छन्नप्रद्युम्न-पुस्तकादिब्ययपरितोषितान्यदर्श-
नानुयायिकतिचिच्छुब्धपण्डितेभ्य आचार्यपदव्युपादानस्येव तदानीन्तनानां
तेषां तस्याग्रहणात्, पूर्वकाले दायकोपादायकयोर्द्वयोरपि शुद्धत्वात् । अत
एवाचार्यपदादप्यनुप्यता ततोऽप्यधिकाक्षरा हनूमल्लम्बपुञ्छमिव- सुदीर्घां
पदवीमात्तवतामप्यद्यतनानां श्रीसंघकृतस्य तदग्रभूतोपासकगणविहितस्य
वा तादृशस्य सम्मानस्यास्ता कथा, आदराभावस्य, ततोऽपि विशिष्याऽक-

सूरिपदयोः पूर्वापरभावेन भिन्नत्वात्, सूरिपदावच्छिन्नेन सर्वे-
णापि स्वयं स्वस्य सूर्युपपदत्वेन स्वनामोल्लेखस्याईतानामान्ना-
यात्, साधुत्व-सूरित्वावस्थावर्तिनाम्नोश्च प्रायस्तदानीं परि-
वर्तनेकृतभेदस्योपलम्भेनाप्युपर्युक्तेषु धनेश्वरनामसु सूरिष्वस्य
प्रस्तुतग्रन्थविरचनात् पश्चात्काले सूरिपदवीभवनं परिकल्प्या-
पि परिगणयितुं दुःशकत्वाच्च ।

स्वनामनिर्देशव्यतिरिक्तस्य संक्षिप्तस्य स्ववंशपापरम्पर्यस्य
ग्रन्थविरचनासमय-स्थलादिगर्भस्य भविष्यज्जनसमूहस्यात्यन्त-
मुपयुक्तस्य निजसत्तासमयप्रभृतीतिवृत्तचितवृत्तान्तस्य चीपनि-
बन्धाय प्रचुरैः प्राच्यैरन्यैर्ग्रन्थकर्तृभिः केनाप्यौदासीन्यादिका-
रणेन प्रायोऽगृहीतमायासमुपाददता प्रस्तुतेन ग्रन्थकर्त्रा कियता-
प्यंशेन सत्यमनुगृहीता इतिहासरसिकाः ।

धनीयतिरस्कारस्याप्यभ्यक्षमीक्षितत्वादीक्ष्यमाप्तात्वाच्च, इत एव कारणा-
दिदानीं ह्रियेव स्वहस्तेन कापि स्वपदोल्लेखमकुर्वन्तो वकवृत्तिमेवाभिप्रयन्तस्ते
दृश्यन्ते, निजभक्तैरेव तद्विधापनोद्धोषणादेर्दर्शनात्, इत्येतादृशमधुना-
तनमहात्मना (१) केषाचित् स्वयं सूरिपदानुल्लेखं विधाय तत्कारणं च
तैः कापत्येन दर्श्यमानं स्वच्छावापातकादिकं श्रद्धाय तद्विलक्षणप्रवृत्तिषु
पूर्वतनेषु तद्विकल्पनस्य सर्वथास्त्रुचितत्वादिति सूतमत्राधिकेन ।

२९ मुनिपदवर्तित्वे धनेश्वरनाम्नः प्रस्तुतग्रन्थकर्तुरपि सूरिपदावस्थाया
पूर्वनामपरिवर्तनेन गुरुभिः “जिनभद्र-” इति विहित नामधेयं विभाव्यते
(See Jaina Dharma Prachina Itihasa Part I, P. 37) श्रीजिने-
श्वरसूरि-बुद्धिसागराचार्ययोर्बहुशिष्येष्वपि श्रीजिनचन्द्र-अभयदेव-जिन-
भद्रसूरीणामतिप्रसिद्धि-साहचर्यादिभाक्त्वात्, श्रीमदभयदेवसूरिणाप्यत्र

“ तयोरेव विनेयानां तत्पदं चानुकुर्वताम् ।

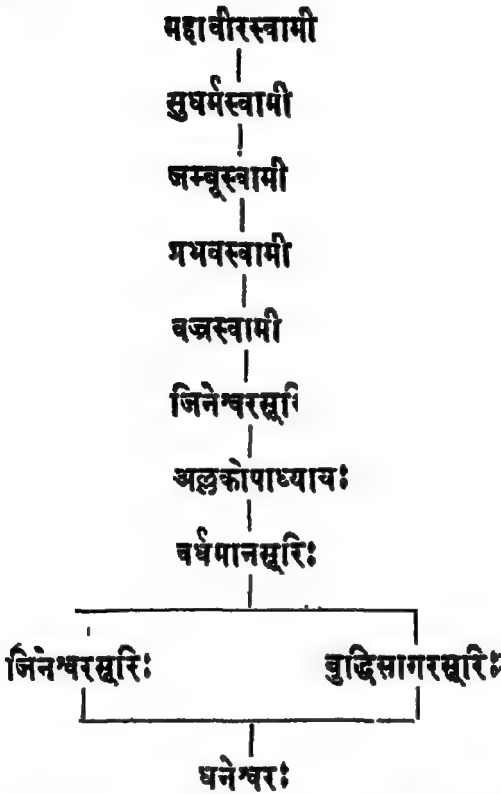
श्रीमता जिनचन्द्राख्यसत्प्रभूणां नियोगतः ॥ ६ ॥

श्रीमज्जिनेश्वराचार्यविध्यानां गुणधालिनाम् ।

जिनभद्रमुनीन्द्राणामस्माकं चार्हाहसेविनः ॥ ७ ॥”

इत्यनेन भगवतीसूत्रवृत्तिप्रसङ्गतिप्रोक्तस्य संवादस्यासाद्वनात्, सुर-
सुन्दरीकथायाश्चेत्तसूरित्रयेऽप्येतद्व्यतिरिक्तनान्येन विधानस्याद्यावच्च-
श्रवणात्, जिनभद्रसूरिकृतत्वेन तस्या उल्लेखस्यालोकज्ञाच्च (See Jaina
Dharma Prachina Itihasa Part I, P. 37) ।

तत्र स्ववंशपारम्पर्यं प्रान्त्यपरिच्छेदपरिसमाप्तौ ग्रन्थकृता
ग्रन्थस्य पद्यमयतया पुराणपद्धत्यनुरोधेन गाथाबद्धमेव निर्दिष्ट-
मथ च पाठकसुखावबोधाय वंशवृक्षरूपेण तदिहोल्लेखितुमुचितः
मुत्पश्यामि; —

एतस्मिन् स्वगुरुपर्वक्रमे प्रभवस्वामि-वज्रस्वामिनोः, वज्र-
स्वामि-जिनेश्वराचार्ययोश्चान्तसालेऽनुक्रमं तत्पट्टेश्वराणां शय्य-
भवसूरि-वज्रसेनसूर्यादीनां भूरीणां संजातत्वमातिप्रसिद्धम् । तच्च,
ग्रन्थकारेणापि तत एव (प्रसिद्धत्वादेव), स्थलाभावतः,
समासतो निर्देशस्याभिधित्सातो वा कारणाद् व्यासरूपेण तान्
सर्वान् सूरिवर्यान्निर्वर्ण्य

" सीसो तस्स सुहम्मो तत्तो जम्बू तओ य पभवोत्ति ।

एवं सूरिण परंपराय ता जाव वइरोत्ति ॥ २३८ ॥

साहाय्य तस्स सूरि जिनेसरो नाम आसि विक्खाओ ।

तत्तो य निम्मल्लगुणो उज्झाओ अल्लओ नाम ॥ २३९ ॥ "

इति गाथास्त्यतैः 'एवं सूरीण परंपराए, 'साहाए तस्स सूरी' इत्येतत्सामान्याभिधायिभिरेव शब्दैरुपैर्देशि ।

'सज्जाओ अल्लओ' इत्येवमत्र निर्दिष्टम् 'अल्लक'-इत्यभिधानं, वर्धमानसूरि-सर्वदेवसूर्यादिसूरिसूरिशिष्यकस्य 'उद्धो-तैनसूरि-' इतिनाम्ना सर्वत्र गुर्वावस्थादावितिवृत्तग्रन्थसार्थे विश्रुतस्य सूरिवर्यस्यान्वर्थायां पदवीरूपायां बोधाध्यायावस्थायां विभाव्यते, वर्धमानसूरेस्तस्यैव शिष्यत्वेन सर्वत्रोपैलभ्यमानस्यो-ल्लेखस्यान्यथा कथमप्यनुपपद्यमानत्वात्, प्रस्तुतग्रन्थकारेणा-स्य सूरेर्नाम 'उद्धोतैनसूरि-' इत्यनुल्लिख्य 'अल्लकोपाध्याय-' इत्यभिधानस्योपन्यासे चानन्यकारणस्य सज्जावात्, समानका-लिकत्वेनोपाध्यायतया तदतिर्भेदः साक्षात्करणस्य तत्त्वात् (अनन्यकारणत्वात्), अस्यैतद्गुणेण (उपाध्यायतया) प्रसिद्धेः प्रसाधकस्य संवादस्याप्युपलम्भात्, तथा च पट्टावस्थाम्, —

३० अत एवात्र वक्ष्येऽपि तदनुसारिणि तथैवोपान्यासि । तदिति-वृत्तमपि स्थविरावली परिशिष्टपर्वदिग्रन्थनिबद्धमतिप्रसिद्धमिति तज्जिज्ञा-सवस्तद्विलोकनाय विज्ञाप्यन्ते । येषां तु तदधोवर्तिनामल्लकोपाध्यायप्रसूतीनां यावद् ग्रन्थकृद्गुरूणां वृत्तं न तादृशीं प्रसिद्धिमनुबानम्, तत्, यच्च याव-च्चोपालप्ति, यथास्थलमग्रेऽनुक्रममुपन्यास्यम् ।

81 Munisa darsuri's gurualoe, Shloka 45—54

३१ उद्धोतैनसूरेऽतच्छब्देन परामर्शः, 'वर्धमानसूरे पूर्वैश्चैत्यवास-वस्थार्या श्रीजिनचन्द्रसूरे शिष्य आसीत्' इत्यादिश्रुतान्तेनानन्तरमेव वक्ष्यमाणेन तस्मान्यशिष्यत्वेऽपि, अत्र छुट्टावस्थाया एव विवक्षिततथैवकारस्यान्वयवच्छेद-परत्वमदुष्टम् ।

३२ अस्माद्वहद्वाराणसेयमण्डलाचार्यश्रीवेमिचन्द्रसूरे संवन्धिनि खरतरगच्छ पछवस्थावर्षांशुस्तके, जत् तैर्वितीर्थं यत्तमुपकृतोऽहमत्र, पत्र० ५ पृ० १ ; जैनधर्मोतिहासप्रथमभागे पृ० १२१ ।

३४ न्यायाम्भोनिर्घरस्मत्परमगुरोराचार्यपदसमये सजातस्य 'श्रीविजयानन्द-सूरि-' इत्यभिधानस्यापेक्षया साधुत्वदशादिति 'आत्माराम-' इत्यभिधानं सर्वैः स्वीयैः परकीयैश्चाधिकरूपेण तत्र तत्रोक्तित्यते, मुख्यवस्थायामेव प्रज्ञा-ज्ञान वैध-द्यादिश्रुत्यावसाधारणगुणशालित्वेन समस्तेऽपि जगति प्रसिद्धाभवनात् ।

“तत्पट्टे श्रीउद्धोतनसूरिः, अस्माच्चतुरशीतिगच्छस्यापना जाता”
तत्स्वरूपं यथा; एकदा श्रीउद्धोतनसूरिं महाविद्वांसं शुद्धक्रियापात्रं च
विज्ञायापरेषां त्र्यशीति ८३ संख्यानां स्थविराणां त्र्यशीतिः शिष्याः
पठनार्थं समागताः, तान् श्रीगुरुः सद्गीत्या पाठयति स्म । तस्मिन्नवसरे...

इति स्पष्टमुल्लेखात्, अस्मत्परमगुरोर्विजयानन्दसूरिवर्यस्या-
पि तथान्यवहारस्यात्र निदर्शनभूतत्वात्, उपाध्यायादिपूर्वावस्था-
वर्तिनाम्नः सूरिपदसमये यथागुर्विच्छं परावर्तनस्यापि बहुशो
दर्शनार्थं; गुर्वावल्यादावुद्धोतनसूरेरुपाध्यायसमयवर्ति-‘अल्लक-’
नामोल्लेखानासादने गुर्वावल्यादौ सूरिपदमागवृत्त्यन्यवृत्तान्तानु-
ल्लेखस्यैव वीजत्वात्, उपाध्यायदशावृत्तिनामोल्लेखस्य च तन्नान्त-
रीयकत्वात् (सूरिपदमागवृत्त्यन्यवृत्तान्तोल्लेखनान्तरीयकत्वात्) ।
उद्धोतनसूरेश्चान्यत्र सर्वत्रेतिहासग्रन्थसमुदायेऽद्ययावदस्मा-
भिरासादितं वृत्तं, तपागच्छीयपट्टावलयभिप्रायेण

‘विमलचन्द्रसूरिपट्टधरः सूरिरयमेकदा विक्रमात् ९९४ सं-
ख्याके संवत्सरे पूर्वदेशात् श्रीअर्बुदाचले (Mount Abu) या-
त्राकृते गच्छंस्तदुपत्यकास्थस्य ‘टेली’नाम्नो ग्रामस्य सीम्नि
स्थितस्यैकस्य वृहतो वटवृक्षस्य तलमाश्रयमाणः श्रेष्ठमूर्तमव-
बुध्य ‘वटस्येवास्य सौवस्य कुलस्यापि वृद्धिः स्तात्’ इति निजपट्टे-
ऽष्टावाचार्यान्, मतान्तरेणैकं वा तमस्यापयत् । ततः प्रभृति च
पश्चात्संजाततपागच्छनाम्नो गच्छस्य ‘वृद्धगच्छ-’ इति, मतभे-

३५ उपाध्यायावस्थावृत्ति-‘धर्मकीर्ति-’इत्यादिनामधेयस्य धर्मघोषसूर्यादेः

“ शिष्योऽथ देवेन्द्रगुरोर्द्वितीयकः श्रीधर्मघोषः सुकृताब्धिपोषकः ।

शोष नयन्नन्ययथाः सरस्वतीयोगान् बभौ पल्लवयन् वसन्तवत् ॥ १७३ ॥

देशात् प्रयोदशदिनान्तरतो गते स्वः शैल-द्वि-विश्वधारदि स्वगुरुद्वयेऽपि ।

यो धाचकोऽधिगतसूरिपदः स्वगोत्रिसूरेर्जघान किल मत्सरिणा कदाद्याः ॥ १७४ ॥

स च श्रीधर्मकीर्त्याहः श्रीविद्यानन्दवान्भवः ।

जित्वा मत्सरिणः शक्त्या भविष्याद्देऽभवद् गणी ॥ १७५ ॥”

इत्यादिना गुर्वावल्यादौ तयोक्तेः ।

देन 'वटगच्छ-' इति वा नाम संजातैर्' इत्यत्र;

स्वरतरगच्छीयतदभिसंधिना पुनः

'श्रीनेमिचन्द्रसूरिपट्टभृत् सूरिरयं मालवदेशात् श्रीशत्रुञ्जयती-
र्थमभिवन्दितुकामो विहरन् स्वशिष्यभूतांश्चतुरशीतिगच्छोत्पाद-
कांस्तावत् आचार्यान् मन्त्रशक्तिविशेषेण समर्थीकृत्य निजं
चायुः स्वल्पमधिगम्य वर्त्मन्येवानशनं विधाय दिवमशिश्रियैत् '
इत्येतावन्मात्रे च पर्यवस्यति ।

३६ यदाहर्गुर्वावल्या मुनिसुन्दरसूरयः-

" तत्पद्मपाङ्कजभृद् मुनीनां त्रिभिः कृतैः सेव्यपदं सदापि ।

उद्घातनं सूररवद्यहीनविद्यानदीविभ्रमसिन्धुनाथः ॥ ४५ ॥

समस्तयोः शैलकुलावचूळः श्रीभद्रं दस्तीर्यपवित्रितः ।

नानापुरप्रामतटाकवापीधुनीवनभ्राजिततुङ्गमौलिः ॥ ४६ ॥ "

* * * * *

अतुर्नवत्याऽभ्यधिकैः शरच्छतैः श्रीविक्रमाकांद् नवभिः स सूरिराद् ।

पूर्वावनीतो विहरभयागमद् यात्राकृते तस्य गिरिरूपत्यकाम् ॥ ५१ ॥

देवील्लेखकसीमसंस्थितवटस्याधः पृथोस्तत्र स

प्राप्तः श्रेष्ठतम मुहूर्तमनुलं ज्ञात्वा तदाऽतिष्ठिपत् ।

सूरीन् सौवकुलोदयाय भगवानष्टौ, जगुस्त्वेकं

केचित्, ऋद्धगणोऽभवद् वटगणाभिषस्तदादि स्वयम् ॥ ५४ ॥

न्यप्रोधगच्छेऽथ बभूव तस्मिन् श्रीसर्वदेवः प्रथमो मुनीन्द्रः । "

३७ यत्स्वरतरगच्छपट्टावल्याम्, - "अथ श्रीउद्घातनसूरिस्त्यशीति-
शिष्यपरिवृतो मालवकदेशात् सेवेन सार्धं शत्रुञ्जये गत्वा ऋषभेश्वरमभि-
षन्ध पश्चाद् बलमानो रात्रौ सिद्धवटस्याधोभागे स्थितः । यत्र मध्यरात्र-
समये आकाशे रोहिणीशकटमध्ये बृहस्पतिप्रवेशं विलोक्यैवमुक्तवान्, -
' साप्रत तादृशी वेला विद्यते, यतो यस्य मस्तके हस्तः क्रियते स प्रसिद्धि-
मान् भवति 'इति । अथैतत् श्रुत्वा त्र्यशीत्यापि शिष्यैरुक्तम्, - ' स्वामिन् !
वयं भवता शिष्या स्मः, यूयमस्माकं विद्यागुरवः ; ततोऽस्मदुपरि कृपां
विधाय हस्तः क्रियताम् । ' ततो गुरुभिरुक्तम्, - ' वासचूर्णमानीयताम् । '
' तदा तैः शिष्यैः काष्ठच्छगणादिचूर्णं कृत्वा गुरुभ्य आनीय दत्तम् । गुरुभिरपि
तच्चूर्णं मन्त्रयित्वा त्र्यशीतेः शिष्याणां मस्तके निक्षिप्तम् । ततः प्रभाते
श्रीगुरुभिः स्वस्याल्पायुर्ज्ञात्वा तत्रैवानशनं कृत्वा स्वर्गतिः प्राप्ता । अथ ते

१ इतः श्लोकपट्कर्मभृदावच्छवर्णनपरमित्युपयुक्तत्वाभावेनात्र नोदधारि ।

अल्लकोपाध्यायस्य (श्रीउद्धोतनसूरेः) पैट्टमृत्वेनात्रोप-
दिष्टस्य श्रीवर्धमानसूरेः खरतरगच्छपट्टावल्यां खण्डश्च उल्लिखि-
तोऽयं वृत्तान्तलेखः ;—

“तस्मिन्निवसरेऽम्भोहरदेशे स्थविरमण्डल्यां वृद्धस्य जिनचन्द्रा-
चार्यस्य चैत्यवातिनः शिष्यो वर्धमाननामा सिद्धान्तमवगाहमानश्चतुर-
शीत्याशातनाधिकारे आगते सति गुरु प्रत्येवमुक्तवान्,—भोः स्वामिन् !
चैत्ये निवसतामस्माकमाशातना न दृळति, ततोऽयं व्यवहारो मे न
रोचते ।” इत्युक्तिं श्रुत्वा गुरुणा यथा तथा विद्व (प्र?)तारितोऽप्ययं
स्वश्रद्धातो न परिभ्रष्टः । ततः श्रीउद्धोतनसूरिं शुद्धक्रियावन्नं श्रुत्वा
तत्पार्श्वे समागत्य तस्यैव शिष्यो जातस्तदुपसंपदं गृहीतवान् । ततः
श्रीगुरुभिर्योगादिकं बाहयित्वा सर्वे सिद्धान्ताः पाठिताः । क्रमेण योग्यं
ज्ञात्वाऽऽचार्यपदं दत्त्वा गच्छवृद्ध्यादिलाभं विज्ञायोत्तराखण्डे विहारा-
र्थमाज्ञा दत्ता । ततो वर्धमानाचार्योऽपि गुर्वादेशं स्वीकृत्य तत्र गतः ।”

त्र्यशीतिरपि शिष्या आचार्यपदं प्राप्य पृथक् १ विहार चक्रुः । अथैक-
स्तस्य शिष्यो वर्धमानसूरिः, त्र्यशीतिश्चान्यदीयाः शिष्याः, एवं चतुर-
शीतिर्गच्छा. संजाता इति वृद्धवादः ।” इति ।

३८ सर्वास्वपि तपागच्छपट्टावलीषूद्धोतनसूरेरनन्तरं सर्वदेवसूरेवा-
धिकारः प्रकृतः, तपागच्छनायकतया सर्वदेवसूरेव तत्र वृत्तान्तानिरूप-
णस्य न्याय्यत्वात्; खरतरगच्छपट्टावलीग्रन्थेषु च समस्तषूद्धोतनसूर्यनन्तरं
वर्धमानसूरेव वृत्तस्योल्लेखः, खरतरगच्छाधिपतित्वात्, तत्र तस्यैव प्रस्ता-
वस्य सामयिकत्वादिति ।

३९ पूर्वोल्लिखितेन “तत्पट्टे—” [प्रस्ता० पृ० १३] इत्यादिना पट्टा-
वलीग्रन्थेनाभिसवध्यमानमिदम् ।

४० चतुरशीतिश्चैत्यानामुपभोक्तृत्वमस्यान्यत्रापि प्रसिद्धम्, क्रमप्राप्तं
यत् परित्यजतो वर्धमानसूरे. स्तुतिं

“चतुर्भिरधिकाशीतिश्चैत्यानां येन तस्यैव ।

सिद्धान्ताभ्यासतः सत्यतन्व विज्ञाय ससुते ॥ ३४ ॥”

इति श्लोकेन प्रभावकचरित्रकर्तृतद्व्यतिकरज्ञापनगर्भात्मकातीति ।

४१ दृळति=अपगच्छति; आशातना भवतीत्यर्थः ।

“उद्धोतनसूरिपट्टे श्रीवर्धमानसूरिः । स च षण्मासान् यावदाच-
 कृतपः कृत्वा वरणेन्द्रं समाराध्य श्रीसीमन्वरस्वामिपार्श्वे तं सप्रेष्य
 सूरिमन्त्रं शुद्धं कारितवान् । तथा पुनरेकदा विहारं कुर्वन् सरसाख्ये
 पत्तने समाययौ । तस्मिन्नवसरे चै...”

“तथा पुनः श्रीवर्धमानसूरिमिश्रयोदशसुरत्राणच्छत्रोदालकचन्द्रा-
 वतीनगरीस्थापकपोरवादज्ञातीयश्रीविमलमन्त्रिणं प्रतिबोध्य श्रीअर्जुदा-
 चले विच्छिन्नबैनतीर्थस्य पुनः प्रवृत्त्यर्थमुपदेशो दत्तः । परं तत्रस्थैर्ब्रा-
 ह्मणैरुक्तम्,—‘इदमस्माकं तीर्थमस्ति, अत्र निनप्रासादो न भवति’ इति ।
 ततो गुरुभिः पुष्पमालां मन्त्रयित्वा विमलमन्त्रिणे दत्त्वा च प्रोक्तम्,—
 ‘भो मन्त्रिन् ! ब्राह्मणकन्याहस्ते इमा मालां प्रदाय ब्राह्मणानामग्रे इति
 वक्तव्यम्—‘अस्मिन् पर्वते यत्र भूमावेषा माला पतति तत्रास्माकं तीर्थ-
 मस्ति ।’ अथ मन्त्रिणा यथा गुरुभिरुक्तं तथैव कृतम् । ततश्च यत्र
 माला निपतिता तत्र कलशश्छर्यादिपूजोपकरणसहितं प्रतिमात्रयं
 प्रादुर्भूतम् । तत्रैका वज्रमयी श्रीआदिनाथप्रतिमा, द्वितीयाऽम्बिका-
 मूर्तिः, तृतीया च बाळीनाथक्षेत्रपालमूर्तिरिति । अथैवं कृतेऽपि ब्रा-
 ह्मणैः पुनरुक्तम्—‘भवतां देवोऽस्ति, परं देवगृहं नास्ति, ततो देवस्यैव
 पूजा कार्या, देवगृहं तु न कारयितव्यम्’ इति । तदा विमलमन्त्रिणा
 ब्रह्मबलेन विप्रा वशीकृताः—स्वर्णमुद्राऽऽस्तरणं विधाय भूमिर्गृहीता ।
 तत्र ऋषभदेवप्रासादः कारितः । अष्टादशकोटि-त्रिपञ्चाशच्छप्तप्रमितं
 द्रव्यं व्ययीकृतम् । तत्राद्यापि ‘विमलवसही’ इति प्रसिद्धिरास्ते । ततः
 श्रीवर्धमानसूरिः संवत् १०८८ मध्ये प्रतिष्ठां कृत्वा प्रान्तेऽनशनं गृहीत्वा
 स्वर्गं गतः ।” इति ।

श्रीवर्धमानसूरिपट्टधरयोः प्रकृतग्रन्थैकदशगुणैः

४२ वक्ष्यमाणेन “तस्मिन्नवसरे च सोमब्राह्मणस्य—” [प्रस्ता० पृ० २५]
 इत्यादिना पद्यावलीग्रन्थेनास्य संटङ्कः, द्विरुक्तिभयेन शिष्टस्यात्रानुलि-
 खितत्वात् ।

४३ अमयदेवसूरि-निनचन्द्रसूरी इव तत्सतीर्थः प्रस्तुतग्रन्थकारो-
 ऽपि ‘तेसि’ इति ह्यर्थकबहुवचनान्ततच्छब्देनैतयोर्द्विधापि भ्रातृरूपयो-
 र्नामयदेवसूरे.

“तैस्स य जाया दुवे सीसा ॥ २४१ ॥

दुव्वार-वाइ-वारण-भरट्ट-निट्ठवण-निट्ठुर-महंदो ।

जिण-भणिय-सुद्ध-सिद्धंत-देसणा-करण-तल्लिच्छो ॥ २४२ ॥

जस्स य अइव सुललिय-पय-सचारा पसन्न-वाणीया ।

अइकोमला सिलेसे विविहालंकार-सोहिळा ॥ २४३ ॥

लीलावइत्ति-नामा सुवन्न-रयणोह-हारि-सयलंगा ।

वेसव्व कहा वियइ जयम्मि कय-जण-भणानंदा ॥ २४४ ॥

एगो ताण जिणेसरसूरी स्रोव्व उक्कढ-पयावो ।

तस्स सिरी बुद्धिसागर-सूरी य सहोयरो बीवो ॥ २४५ ॥

पुन्न-सरदिट्ठु-सुंदर-निय-जस-पम्भार-भरिय-भुवणयलो ।

जिण-भणिय-सत्थ-परमत्थ-वित्थरीसत्त-सुह-चित्तो ॥ २४६ ॥

जस्स य मुह-कुहरावो विणिग्गया अत्थ-वारि-सोहिळा ।

बुह-चक्कवाय-कलिया रंगंत-सुफक्किय-तरंगा ॥ २४७ ॥

तडरुह-अवसह-महीरुहोह-उम्मूलणम्मि सुसमत्था ।

अज्झाय-पवर-तित्था पंचैंगथी नई पवरा ॥ २४८ ॥

तेसि सीसवरो धणेसर-मुणी-”

इति पद्यैः प्रस्तुतग्रन्थकृता प्रशस्तौ समाख्यातात्यल्पवृत्तयोः
श्रीजिनेश्वरसूरि-बुद्धिसागरसूर्योश्चरितलवप्रभयदेवसूरिप्रबन्धप्र-
स्तावे प्रभावचन्द्रसूरिः स्वीये प्रभावकचरित्रेऽधिगतपट्टावल्युक्ति-

राचार्यवर्ययोः परामर्शं कुर्वन् द्वयोरपि निजगुरुत्वं स्पष्टमवबोधयति, अन्य-
थाऽव्यवहिततयोर्द्विष्टयैकस्य बुद्धिसागरसूर्येव स्वगुरुत्वे जिज्ञापयिषितव्ये,
सम्मानार्थं वा बहुवचने (s. ४ 2, 2, 124) विवक्षितव्ये, पूर्वत्रैकवच-
नान्तेन नाम्ना निर्दिष्टयोस्तयोर्द्विवचनान्तेन बहुवचनान्तेन वा तेन परा-
मर्शस्याघटमानत्वादिति ध्येयम् ।

४४ तच्छब्देन वर्धमानसूरिप्रह ।

४५ “श्रीबुद्धिसागराचार्यैर्वृत्तैर्व्याकरणं कृतम्”

“तयोरिमां शिष्यवरस्य वाक्वाद् वृत्तिं व्यधात् श्रीजिनचन्द्रसूरेः ।

शिष्यस्तयोरेव विमुग्धबुद्धिर्ग्रन्थार्थबोधेऽभयदेवसूरिः ॥ ४ ॥”

इति पञ्चाशकवृत्तिप्रशस्तौ,

“तयोर्विनेयेन विबुद्धिनाप्यलं वृत्तिः कृतैषाऽभयदेवसूरिणा ।”

इति भगवतावृत्तौ च, एवं सर्वत्रापि प्रायस्तत्कृतिषु, जिनचन्द्राचार्यस्य संवेग-
रक्षणाया चैवमुल्लेखात् ।

विसंवादमुपाचीकथत् । प्रासाङ्गिकस्यापि चास्य, अत्र स्थलस्या-

इति श्रीजिनेश्वरसूरिविरचितप्रमाणलक्षणनाम्नि ग्रन्थे, “श्रीबुद्धि-
सागराचार्यैः पाणिनि-चन्द्र-जैनेन्द्रविश्रान्तदुर्गाटीका अवलोक्य वृत्तबन्धैः
(वृत्तैः ?) घातुसूत्रगणोणादिवृत्तबन्धैः कृतं व्याकरणं संस्कृतप्राकृतशब्द-
सिद्ध्ये” इति स्तोपवृत्तद्वयौ,

“श्रीबुद्धिसागरः सूरिके व्याकरणं नवम् ।

सदृशाष्टकमानं तत् श्रीबुद्धिसागरामिषम् ॥ ८९ ॥”

इति प्रभावकचरिते,

“अन्योऽपि वित्तो भुवि बुद्धिसागरः पाण्डित्यचारित्र्यगुणैरनूयैः ।

शब्दादिकक्षमप्रतिपादकानघग्रन्थप्रणेता प्रवरः क्षमावताम् ॥ ९० ॥”

इति, “व्याकरणादिशास्त्रकर्तुः श्रीबुद्धिसागराचार्यस्य” इति चामय-
देवसूरिनिर्मितयोः पञ्चाशकग्रन्थस्य स्थानाङ्गसूत्रस्य च वृत्त्योः, अन्यत्र
चोद्धिखितस्य व्याकरणस्यैवेदमपर नामानुमीयते, तद्वर्णनपरेण विशेषण-
कदम्बकेन शब्दशास्त्ररूपस्यैवार्थस्यापेक्षात्, प्रकृतग्रन्थस्य अ सञ्ज्ञके आदर्श-
पुस्तके एतस्य । ‘पञ्चगङ्गी’ शब्दस्य) ‘पञ्चाङ्ग व्याकरण इति केनापि
प्राचीनाविदुषा कृतेन पुराणाटिप्पणैर्नैतदनुमानस्य संवाददानाच्च ।

१ ग्रन्थकारेण स्वयं ग्रन्थकर्तृत्वादसंज्ञात्मके बाह्ये कथने वा विहितेऽपि तस्मिन्-
ताष्टकवृत्तिभाषा-ग्रन्थस्याख्या-पदार्थनिरूपणपद्धत्यादिसाम्येन बुद्धिसागरव्याकरण-
ग्रन्थने कारण-लक्ष्य-समयाद्यैक्येन, बुद्धिसागराचार्यसाहचर्यज्ञापनेन, तन्नामधेयस्य
द्विस्त्रिंशति च निर्विशेषणतयैव परिग्रहणं, तत्पश्चरशिष्यधर्मदमयदेवसूरे स्थानाङ्ग-
वृत्तिप्रशस्तौ “प्रमाणादिव्युत्पादनप्रवणप्रथमप्रणयिनः + + श्रीजिनेश्वराचार्यस्य”
इति स्पष्टोक्तेरन्यथान्यासिद्धेन, अपरेणापि नैतत्प्रसाधकहेतुसमूहेनान्यथानुपपन्नमानेन
तत्कर्तृत्वस्य निर्यायमाविष्कृतं वात् ।

२ “तैरवधारिते यत्तु प्रवृत्तिरावयोरिह ।

तत्र दुर्जनवाक्यानि प्रवृत्ते साधवन्धनम् ॥ ४०३ ॥

कीदृशानि दुर्जनवाक्यानीत्याह—

शब्दलक्ष्यं प्रमालक्ष्यं यदेतेषां न विद्यते ।

जादिसन्तस्ततो ह्येते परलक्ष्मोपजीविनः ॥ ४०४ ॥

तथा च किं जातमित्याह—

“श्रीबुद्धिसागराचार्यैर्वृत्तिव्याकरणं कृतम् ।

अस्माभिस्तु प्रमालक्ष्यं, वृद्धिभाषायां चाप्रतम् ॥ ४०५ ॥”

इति प्रमाणलक्षणग्रन्थग्रन्थेन दुर्जनवाक्यरूपकारणस्य, तस्मिन्नास्माकस्य लक्ष्यस्य,
प्रमयतीत्यस्य, तद्वृत्तौ “आवयोः = मम श्रीबुद्धिसागराचार्यस्य च” इति निर्विशे-
षणत्वस्य बोधलक्ष्येः ।

तिसंकीर्णत्वेऽपि पट्टावल्युल्लेखसहितस्यास्य किञ्चिद्विस्तीर्णत्वे-
ऽपि च, विरलप्रसिद्धतयैतिहासरसास्वादज्ञानां महोपकारजन-
कतया च, यथाक्षरमिह निबन्धमुपयुक्ततरमत एवौचित्यशास्त्रिनं
चोत्प्रेक्ष्यामि । तत्र प्रभावकचरित्रे ;—

“अस्ति आमालवो देशः सद्वृत्तरसशास्त्रितः ।

जम्बूद्वीपास्त्यमाकन्दफलं सद्वर्णवृत्तसूः ॥ ४ ॥

तत्रास्ति नगरी धारा मण्डलाप्रोदितस्थितिः ।

मूलं नृपश्रियो दुष्टविग्रहद्रोहशालिनी ॥ ५ ॥

श्रीभोजराजस्तत्रासीद् भूपालः पालितावनिः ।

शेषस्थेवापरे मूर्ती विश्वोद्धाराय यद्मुजौ ॥ ६ ॥

तत्र लक्ष्मीपतिर्नाम व्यवहारी महाधनः ।

यस्य श्रिया जितः श्रीदः कैलासाद्रिमाशिश्रियत् ॥ ७ ॥

अन्यदा मध्यदेशीयकृतब्राह्मणनन्दनौ ।

प्रह्वप्रज्ञाबलाक्रान्तवेदविद्याविशारदौ ॥ ८ ॥

अर्धातपूर्वविणौ सर्वान् विद्यास्थानाश्चतुर्दश ।

स्मृत्यैतिह्यपुराणानां कुलकेतनता गतौ ॥ ९ ॥

श्रीवर श्रीपतिश्चेतिनामानौ यौवनोद्यमात् ।

देशान्तरदिदृक्षायै निर्गतौ तत्र चागतौ ॥ १० ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥

तौ पवित्रयतः स्मात्र लक्ष्मीधरगृहाङ्गणम् ।

सोऽपि भिक्षा ददौ भक्त्या तदाकृतिवशीकृतः ॥ ११ ॥

गेहाभिमुखमिच्छौ च लिख्यते स्मास्य लेखकम् ।

‘टङ्कविंशतिलक्षाणां, नित्यं ददृशुश्च तौ ॥ १२ ॥

सदा दर्शनतः प्रज्ञाबलादप्यतिसंकुलम् ।

तत् परिस्फुरितं सम्यक् सदम्यस्तमिवानयोः ॥ १३ ॥

जनो मत्पार्श्वतः सूपकारवत् सूपकारवान् ।

वर्तते निष्ठुरः किन्तु मम किञ्चिन्न यच्छति ॥ १४ ॥

ब्राह्मणा अपि गीर्वाणान् मनुखादाहुतिप्रदाः ।

तर्पयन्ति फलं तु स्यात् तत्कर्मकरतैव मे ॥ १५ ॥

इतीव कुपितो वह्निरहैकेनापि मस्मसात् ।

विदधे ता पुरीमूरीकृतप्रतिकृतक्रियः ॥ १६ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥

लक्ष्मीपतिर्द्वितीयेऽहि न्यस्तहस्तः कपोलयोः ।
 सर्वस्वनाशतः खिन्नो लेख्यदाहाद् विशेषतः ॥ १७ ॥
 प्राप्ते काले गतौ भिक्षाकृते तस्य गृहाङ्गणे ।
 प्राप्तौ प्लुष्टं च तद् दृष्ट्वा विषण्णाविदमूचतुः ॥ १८ ॥
 यजमान ! तवोभिद्रकष्टेनावा सुदुःखितौ ।
 किं कुर्वहे, क्षुधा किन्तु सर्वदुःखातिशायिनी ॥ १९ ॥
 पुनरीदृक्शुचाक्रान्तसत्त्वहृत्तिर्भवान् किमु ? ।
 धीराः सत्त्वं न मुञ्चन्ति व्यसनेन भवादृशाः ॥ २० ॥
 इत्याकर्ण्य तयोर्वाक्यमाह श्रेष्ठी निशम्यताम् ।
 न मे घनान्नवस्त्रादिदाहाद् दुःखं हि तादृशम् ॥ २१ ॥
 यादृग् लेखकनाशेन, निर्धर्मेण जनेन यत् ।
 कलहः संभवी धर्महानिकृत् क्रियते हि किम् ? ॥ २२ ॥ युग्मम् ॥
 जजरुपतुश्च तावत्वां भिक्षावृत्ती, न चापरम् ।
 शक्नुवो नो (वोऽत्रो ?) पकर्तुं हि, व्याख्यावो लेखकं पुनः ॥ २३ ॥
 श्रुत्वेति हर्षभूः श्रेष्ठी स्वपुरस्तौ वरासने ।
 न्यवेशयजनः स्वार्थपूरकं द्युवमर्हति ॥ २४ ॥
 तावादितः समारम्य तिथिवारक्षसंगतम् ।
 व्यक्तवत्सरमासाङ्कसहित खाटिनीदलैः ॥ २५ ॥
 वर्णजाल्यभिघामूलद्रव्यसंस्नानवृद्धिमृत् ।
 आख्यातं लेखकं स्वाख्याख्यानवद् विषणावलात् ॥ २६ ॥
 पत्रकेषु लिखित्वा तत् श्रेष्ठी दध्यावहो ! इमौ ।
 मम गोत्रसुरौ कौचित् प्राप्तौ मदनुकम्पया ॥ २७ ॥
 यद्विशेषकमात्रेण वदन्तौ तावविस्मृतम् ।
 दुस्तरीसंपुटे पत्रनिरपेक्ष हि लेख्यकम् ॥ २८ ॥ युग्मम् ॥
 ततः सन्मान्य सद्गोप्यवस्त्रार्थैर्वहुमानतः ।
 स्वगेहचित्रकौ तेन विहितौ हितवेदिना ॥ २९ ॥
 जितेन्द्रियौ स तौ शान्तौ दृष्ट्वेति व्यमृशद् धनी ।
 शिष्यौ मदगुरुपार्थ्वेऽमू स्ता चेत् तत्संघमूषणौ ॥ ३० ॥
 इतः सपादलक्षेऽस्ति नाम्ना कूर्चपुरं पुरम् ।
 मपीकूर्चकमाधातुं यदलं शात्रवानने ॥ ३१ ॥
 अल्लभूपालपुत्रोऽपि शक्योऽतीव वराधरः ।
 श्रीमान् सुवनपालाख्यो विख्यातः सान्वयाभिधः ॥ ३२ ॥
 तत्रासीत् प्रशमश्रीभिर्वर्धमानगुणोदधिः ।

श्रीवर्धमान इत्याख्यः सूरिः संसारपारम् ॥ ३३ ॥
 चतुर्भिरधिष्ठाऽर्गीतिर्धेत्याना येन तत्पजे ।
 सिद्धान्ताम्यानतः मत्पतरज विज्ञाय मंसृतेः ॥ ३४ ॥
 अन्यदा विहगन् धारापुर्वा धाराधरोपमः ।
 आगाद् धाम्रत्नभाराभिर्जनमुऽर्जीपयजमुन् ॥ ३५ ॥
 लक्ष्मीपनिस्तदाकर्ण्य भद्रालक्ष्मीपनिस्ततः ।
 ययो प्रगुम्न-शान्ताम्यामिष ताभ्या गुगेर्नतौ ॥ ३६ ॥
 सर्वोभिगमपूर्वं म प्रणम्योपाविशत् प्रभुम् ।
 तौ विधाय निविष्टौ च कर्मपुट्योजनम् ॥ ३७ ॥
 वर्यलक्षणार्थं च दृष्यौ वीक्ष्य तनुं तयोः ।
 गुरुराहानयोर्नृसिः सम्यक् स्वपरजिन्वरी ॥ ३८ ॥
 तौ च प्रागमरसंबद्धावियानिमिषलोचनौ ।
 धीक्षमाणौ गुरोराख्यं व्रतयोग्या च तैर्मता ॥ ३९ ॥
 महाजतभरोद्धारधुरीणा तपसो निधी ।
 अद्यापितौ च सिद्धान्तं योगोद्बहनपूर्वकम् ॥ ४० ॥
 शार्थोच्चिर्यं च सूरिरे स्यापितौ गुरुमिद्व्य तौ ।
 सिद्धान्तो हि सीरम्यवासं सगनुगच्छति ॥ ४१ ॥
 जिनेश्वरस्तत सूरिस्वरो बुद्धिमागरः ।
 नामभ्यां विभ्रुतौ पूर्वैर्विहारेऽनुमनौ तदा ॥ ४२ ॥
 ददे जिज्ञेने नैः श्रीमयत्तने चैव्यमूरिभिः ।
 धिनं सुभितिताना स्यान् तत्रावस्थानवारणात् ॥ ४३ ॥
 युषाम्यामपनेमव्य शक्या बुद्ध्या च तत् फिट ।
 यदिदानीनेने फाते नास्ति प्रागे भवम्ममः ॥ ४४ ॥ गुणम् ॥
 अनुनाम्नि प्रनाम्नि इत्युक्ता गुर्जरायनी ।
 विदरणी जनः श्रीमयत्तने प्रावन्मुदा ॥ ४५ ॥
 मद्गीताध्यायीषारी तत्र भान्तौ गुरो गुरो ।
 विशुद्धोत्तमकायमः द्वाकां मरुत्तमगुरोः ॥ ४६ ॥
 श्रीमान् दुर्लभतादात्म्यमत्र चार्थः द्वा विस्तार्यति ।
 श्री गुरोःपुत्रापादा नैमिषिकमिदमम् ॥ ४७ ॥
 श्री गुरोःपुत्रापादा नैमिषिकमिदमम् ॥ ४८ ॥
 रदुगेते शान्ताम्यामिष गुरोःपुत्रापादा ॥ ४९ ॥
 रदुगेते शान्ताम्यामिष गुरोःपुत्रापादा ॥ ५० ॥
 रदुगेते शान्ताम्यामिष गुरोःपुत्रापादा ॥ ५१ ॥

चतुर्वेदीरहस्यानि सारणीशुद्धिपूर्वकम् ।
 व्याकुर्वन्तौ स शुश्राव देवतावसरे ततः ॥ ५० ॥
 तदूध्वानध्याननिर्मग्नचेता स्तम्भितवत् तदा ।
 समप्रेन्द्रियचैतन्य श्रुत्योरेव स नीतवान् ॥ ५१ ॥
 ततो भक्त्या निज बन्धुमाप्याय वचनामृतैः ।
 आह्वानाय तयोः प्रैषीत् प्रेक्षापेक्षी द्विजेश्वर ॥ ५२ ॥
 तौ च दृष्ट्वान्तरायान्तौ दध्यावम्भोजभूः किमु ।
 द्विधाभूयाऽद आदत्त दर्शनं स्वस्य दर्शनम् ॥ ५३ ॥
 हित्वा भद्रासनादीनि तद्वत्तान्यासनानि तौ ।
 समुपाविशतां शुद्धस्वकम्बलनिपद्योः ॥ ५४ ॥
 वेदोपनिषदा जैनतत्त्वश्रुतगिरा तथा ।
 वाग्भिः साम्यं प्रकाश्यैतावम्यधत्ता तदाशेषम् ॥ ५५ ॥
 तथाहि—

“अपाणिपादो ह्यमनो ग्रहीता पश्यत्यचक्षुः स शृणोत्यकर्णः ।
 स वेत्ति विश्वं नहि तस्य वेत्ता शिबो ह्यरूपः स जिनोऽवताहः ॥”
 ऊचतुश्चानयोः सम्यगवगम्यार्थसंग्रहम् ।
 दययाम्यधिकं जैनं तत्रावामाद्रियावहि ॥ ५७ ॥
 युवामवस्थितौ कुत्रेत्युक्ते तेनोचतुश्च तौ ।
 न कुत्रापि स्थितिश्चैत्यवासिम्यो लभ्यते यतः ॥ ५८ ॥
 चन्द्रशाला निजां चन्द्रज्योत्स्नानिर्मलमानसः ।
 स तयोरार्पयत् तत्र तस्थतु सपरिच्छदौ ॥ ५९ ॥
 द्विचत्वारिंशता भिक्षादोषैर्मुक्तमलोल्लुपम् ।
 नवकोटीविशुद्धं चायातं भैक्षममुञ्जताम् ॥ ६० ॥
 मध्याह्ने याज्ञिकस्मार्तदीक्षितानग्निहोत्रिणः ।
 आहूय दर्शितौ तत्र निर्व्यूढौ तत्परीक्षया ॥ ६१ ॥
 यावद् विद्याविनोदोऽय विरिञ्चेरिव पर्वदि ।
 वर्तते तावदाजग्मुर्नियुक्ताश्चैत्यमानुषा ॥ ६२ ॥
 ऊचुश्च ते शटिलेव गम्यतां नगराद् बहिः ।
 अस्मिन् न लभ्यते स्थातुं चैत्यबाह्यसिताम्बरैः ॥ ६३ ॥
 पुरोधः प्राह निर्णयमिदं भूपसमान्तरे ।
 इति गत्वा निजेशानामारूपातमिह भाषितम् ॥ ६४ ॥
 इत्यारूपाते च तैः सर्वैः समुदायेन भूपतिः ।
 वीक्षितः प्रातरायासीत् तत्र सौवस्तिकोऽपि सः ॥ ६५ ॥

व्याजहारायं देवास्मद्गृहे जैनमुनी उभौ ।
 स्वपक्षे स्थानमप्राप्नुवन्तौ संप्रापतुस्ततः ॥ ६६ ॥
 मया च गुणग्राह्यत्वात् स्थापितावाश्रये निजे ।
 भट्टपुत्रा अमीमिमे प्रहिताश्चैत्यपक्षिभिः ॥ ६७ ॥
 अत्रादिशत मे क्षूणं दण्डं वात्र यथार्हतम् ।
 श्रुत्वेत्याह स्मितं कृत्वा भूपालः समदर्शनः ॥ ६८ ॥
 मत्पुरे गुणिनः कस्माद् देशान्तरत आगताः ।
 वसन्तः केन वार्यन्ते को दोषस्तत्र दृश्यते ? ॥ ६९ ॥
 अनुयुक्ताश्च ते चैवं प्राहुः शृणु महीपते ! ।
 पुरा श्रीविनराजोऽभूच्चापोत्कटवरान्वयः ॥ ७० ॥
 स बाल्ये वर्धित श्रीमद्वैचन्द्रेण सूरिणा ।
 नागेन्द्रगच्छभूद्धारप्राग्बराहोपमास्पृशा ॥ ७१ ॥
 पञ्चाश्रयाभिधस्थानस्थितचैत्यनिवासिना ।
 पुर स च निवेश्येदमत्र राज्यं ददौ नवम् ॥ ७२ ॥
 वनराजविहारं च तत्रास्थापयत् प्रभुः ।
 कृतज्ञत्वादसौ तेषां गुरुणामर्हणं व्यधात् ॥ ७३ ॥
 व्यवस्था तत्र चाकारि संवेन नृपसाक्षिकम् ।
 संप्रदायविभेदेन लाघवं च [न ?] यथा भवेत् ॥ ७४ ॥
 चैत्यगच्छयतित्रातसमतो वसताद् मुनिः ।
 नगरे मुनिभिर्नात्र वस्तव्य तदसंसृतैः ॥ ७५ ॥
 राज्ञा व्यवस्था पूर्वेषा मान्या पाश्चात्यभूमिपैः ।
 यदादिशासि तत्कार्यं राजनेवं स्थिते सति ॥ ७६ ॥
 राजा प्राह सदाचार प्राग्भूपाना वयं दृढम् ।
 पालयामो गुणवता पूजा तूल्लङ्घयेम न ॥ ७७ ॥
 भवादृशा सदाचारनिष्ठानामाशिषा नृपाः ।
 एधन्ते, युष्मदीयं तद् राज्यं नात्रास्ति संशयः ॥ ७८ ॥
 उपरोधेन नो यूयममीषा वसनं पुरे ।
 अनुमन्यध्वमेवं च श्रुत्वा तेऽत्र तथा दधुः ॥ ७९ ॥
 सौवस्तिकस्ततः प्राह स्वामिन्नेषामवस्थितौ ।
 भूमिं काप्यश्रयस्यार्थे श्रीमुखेन प्रदीयताम् ॥ ८० ॥
 तदा समाययौ तत्र शैवदर्शनवासयः ।

ज्ञानदेवाभिधः क्रूरसमुद्रविरुदाहितः ॥ ८१ ॥
 अभ्युत्थाय समम्यर्घ्यं निविष्टं निज आसने ।
 राजा व्यजिज्ञपत् किञ्चिदद्य विज्ञप्यते प्रभो ! ॥ ८२ ॥
 प्राप्ता जैनषर्यस्तेषामर्पयच्चमुपाश्रयम् ।
 इत्याकर्ण्य तपस्वीन्द्रः ग्राह प्रहसिताननः ॥ ८३ ॥
 गुणिनामर्चनां यूयं कुरुष्वं विधुतैनसाम् ।
 सोऽस्माकमुपदेशानां फलपाकश्रियां निधिः ॥ ८४ ॥
 शिव एव जिनो बालत्यागात् परपदास्थितः ।
 दर्शनेषु विभेदो हि चिह्नं मिथ्यामतेरिदम् ॥ ८५ ॥
 निस्तुपत्रीहिहृष्टानां मध्ये त्रिपुरुषाश्रिता ।
 भूमिः पुरोधसा ग्राह्योपाश्रयाय यथारुचि ॥ ८६ ॥
 विघ्नः स्वपरपक्षेभ्यो निषेध्यः सकलो मया ।
 द्विजस्तच्च प्रतिश्रुत्य तदाश्रयमकारयत् ॥ ८७ ॥
 ततः प्रमृति संजज्ञे वसतीना परम्परा ।
 महद्भिः स्थापितं वृद्धिमस्तुते नात्र सशयः ॥ ८८ ॥
 श्रीबुद्धिसागरः सूरिश्चक्रे व्याकरणं नवम् ।
 सहस्राष्टकमानं तत् श्रीबुद्धिसागरामिधम् ॥ ८९ ॥
 अन्यदा विहरन्तश्च श्रीजिनेश्वरसूरयः ।
 पुनर्धारापुरीं प्रापुः सपुण्यप्राप्यदर्शना ॥ ९० ॥
 श्रेष्ठी महीधरस्तत्र पुरुषार्थप्रयोजनतः ।
 मुक्तैका स्वधने सख्या यः सर्वत्र विचक्षणः ॥ ९१ ॥
 तस्याभयकुमारारूपो धनदेव्यङ्गभूरभूत् ।
 पुत्रं, सहस्रजिह्वोऽपि यद्गुणोक्तौ नहि प्रभुः ॥ ९२ ॥
 सपुत्रः सोऽन्यदा सूरिं प्रणन्तुं सुकृती ययौ ।
 संसाराऽसारतामूलं श्रुतो धर्मश्चतुर्विधः ॥ ९३ ॥
 अथामयकुमारोऽसौ वैराग्येण तरङ्गितः ।
 आपपृच्छे निजं तातं तपःश्रीसगमोत्सुकः ॥ ९४ ॥
 अनुमत्या ततस्तस्य गुरुभिः स च दीक्षितः ।
 ग्रहणासेवनारूपशिक्षाद्वितयमग्रहीत् ॥ ९५ ॥
 स चावगाढसिद्धान्तस्तत्त्वप्रेक्षानुमानतः ।
 वमौ महाक्रियानिष्ठः श्रीसङ्ख्याम्बोजभास्करः ॥ ९६ ॥
 श्रीवर्धमानसूरीणामादेशात् सूरिता ददौ ।
 श्रीजिनेश्वरसूरिश्च ततस्तस्य गुणोदधेः ॥ ९७ ॥

स्वरतरगच्छपट्टावल्यां पुनः—

“तस्मिन्नवसरे च सोमब्राह्मणस्य द्वौ पुत्रौ गिवदास-बुद्धिसागरनामानौ, एका च कल्याणवतीनाम्नी पुत्री; एवं त्रयोऽप्येते सोमेश्वरमहादेवस्य यात्रार्थं गच्छन्तः। सरसामिधाने पत्तने समाजग्मुः। तत्र सरस्वत्या नद्या स्नात्वा रात्रौ तत्रैव सुप्ताः। ततोऽर्धरात्रवेलायां सोमेश्वरः प्रादुर्भूय तेभ्य इत्युवाच,—‘भोः ! प्रसन्नोऽहम्, मार्गयत मनोवाञ्छितं वरम्। ततस्तैर्वैकुण्ठे याचिते स प्राह;—‘भोः ! ममापि वैकुण्ठं नास्ति, ततो भवद्भ्यः कुतो ददामि ? परं यदि भवता वैकुण्ठेच्छास्ति तर्हि श्रीवर्धमानसूरेश्वरपसेवा कार्या, स एवको वैकुण्ठदाताऽस्ति’ इत्युक्त्वा देवोऽदृश्यो बभूव। ततः प्रातःकाले ते त्रयोऽपि जना नद्यां स्नात्वापाश्रयमागत्य च गुरुभ्यो वैकुण्ठममार्गयन्। ततो गुरुभिरप्येकस्य भ्रातृमस्तकगिखायां स्थितं दर्शयित्वा दयामय श्रीजै-नधर्मं द्योतयित्वा तान् प्रतिबोध्य दीक्षा दत्ता। योगादिकं च बाहयित्वा सर्वसिद्धान्तपारगाः कृताः। गिवदासस्य ‘जिनेश्वर-’इति नाम कृतम्।

“एकदा जिनेश्वरेणोक्तम्—‘स्वामिन् ! यदि गुर्जरदेशे गम्यते तदा भूयसी धर्मोन्नतिः स्यात्।’ ततो गुरुभिरुक्तम्,—‘तत्र हीनाचारिणामसंयमिना चैत्यवासिना बहुः प्रचारोऽस्ति, ते उपद्रवं कुर्युः, ततस्तत्र न गम्यते।’ तदा पुनर्जिनेश्वरेणोक्तम्—‘स्वामिन् ! यूकामयात् किं वक्षं परित्यज्यते ? ततो मया बुद्धिसागराचार्यस्य च तत्र गमनार्थमाज्ञा प्रदीयताम्।’ अथ गुरुभिरप्येतत् श्रुत्वा जिनेश्वर-बुद्धिसागराम्यामाचार्यपदं दत्त्वा गुर्जरदेशं प्रति बिहाराज्ञा दत्ता। तावपि गुर्वाज्ञया तं देशं प्रति बिहारं चक्रतुः। तथा गुरुभिः कल्याणवती साध्वी महत्तरा कृता।

“तत्पट्टे (वर्धमानसूरिपट्टे) चत्वारिंशत्तमः श्रीजिनेश्वरसूरिः। स च बुद्धिसागरेण सह मरुदेशाद् बिहारं कुर्वन् क्रमेण गुर्जरदेशेऽणहिलपुरपत्तने समागतः। तत्र दुर्लभराजस्य पुरोहितं गिवगर्मा नाम ब्राह्मणः स्वमातुलोऽस्ति, तद्गृहं प्राप्तः। अथ ब्राह्मणो बहुच्छात्रास्तर्कन्याकरणादिशास्त्राणि पाठयन्नेकस्य वेदपदस्याशुद्धमर्थमुवाच। तदा श्रीजिनेश्वरसूरिभिः प्रोक्तम्—‘अस्य पदस्यायमर्थो न भवति, भवद्भिः कथमित्थं पाठ्यते ?’ इति। तदा विप्रेणोक्तम्—‘भवता वेदार्थपरिज्ञानं कुत ? चेद्भवेत्, तर्हि भवद्भिरे-

१ प्रकृतग्रन्थकर्तापि सुरसुन्दरीकथाग्रन्थनप्रयोजनविनिर्देशे

“श्रीसिद्धि-मयहरियाए गुरु मणिणीए अलधववणाए।

सिद्धि-कल्याणमईए पवत्तिणीए उ वयणेण ॥ ४१ ॥”

इत्यार्यामिसामुपनिबन्धनं नामग्राहमेतस्याः सूर्योरनयोर्भगिनीत्वं संवादयति।

वास्यार्थो वाच्यः' इति । अथैतद् वचः श्रुत्वा गुरुभिर्भे केऽपि पुरोहितस्य सदेहा अभूवस्ते सर्वेऽपि निरस्ताः । ततः पुरोहितेन पृष्टम्—'को भवता निवासः ? कश्च भवता पिता ?' इति । तदा गुरुभिर्बाराणसी नगरी, सोमब्राह्मणश्च प्रोक्तः । तदा तेन ज्ञातमेतो मम माग्निनेयौ । ततश्च बह्म-
नपुरस्सरं स्वगृहे रक्षितौ । अथैषा वार्ता चैत्यवासिभिः श्रुता, चिन्तित च स्वचित्ते, यतो जिनेश्वरसूरिरत्रागतोऽस्ति, स तु संवगरङ्गकृत्तगात्र-
परमशुद्धक्रियापात्रमस्ति, वयं तु गिर्यिला हीनाचारिणः स्मः; ततोऽयं केनापि प्रकारेण नगराद् निष्कासनीयः, अन्यथाऽस्माकं निन्दा भविष्य-
तीति । एवं विचिन्त्य कियद्विश्वैत्यवासिभिः संभूय दुर्लभनृपाय प्रोक्तम्,—
'महाराज ! अस्मिन् पुरे दिल्लीतो ग्रन्थिच्छोटका समागताः सन्ति, ते च भवत्पुरोहितस्य गृहे तिष्ठन्ति ।' अथ राजैतद्वाक्यं श्रुत्वा पुरोहितमाहूय पृ-
ष्टम्—'भो भवद्गृहे चौरा आगता श्रूयन्ते ?' तदा तेनोक्तम्—'राजन् ! मद्-
गृहे तु शुद्धाचारवन्तः सन्मार्गसंचारिणो मुनीश्वरा सन्ति, न चौराः, किन्तु ये केऽपि तेषु चौरव्यपदेशं कुर्वन्ति त एव चौराः ।' तदा राज्ञा आचार-
दर्शनार्थं जिनेश्वरसूरय आहूताः । आगता गुरवो राजसभायामास्तृत वज्र-
दूरीकृत्य रजोहरणं न भूमिं प्रमार्ज्य ईर्यापयिकीं प्रतिक्रम्य स्वकमन्त्रलमास्तीर्य-
स्थिताः । अथैतत्सद्गुर्वालोकनादानन्दितेन राज्ञोक्तम्—'सन्मार्गधारका एवं-
विधा एव भवन्ति' इति । तथा पुनर्मूषेन एतेभ्यो विरुद्धं चैत्यवासिनामा-
चारं दृष्ट्वा गुरुभ्यो मुनीनामाचारं पृष्टः । तदा जिनेश्वरसूरिभिः प्रोक्तम्—
'अस्माभिर्मुखात् किं कथ्यते, भवता देवाधिष्ठित सरस्वतीभाण्डागारमस्ति, तत्र सर्वमतस्वरूपनिवेदकानि पुस्तकानि सन्ति, ततो भाण्डागारात् पुस्तकमानाययितव्यम् ।' तदा राज्ञा तथैव कृते सति दशवैकालिकपुस्तकं हस्ते आगतम् । तच्च राजसभायामानीतम् । ततो गुरुभिः प्रोक्तम्—'इदं पुस्तकमेतेषां चैत्यवासिनामेव हस्ते देयम्, एते एव वाचयन्तु ।' ततो वाचयद्विस्तैः साध्वाचारपत्राणि मुक्तानि । तदानीं गुरुभिरुक्तम्—'राजसभाया दिवसे चौर्यं जायते ।' राज्ञा पृष्टम्—'तत् कथम् ?' तदा तैरुक्तम्—'एभिः पत्राणि मुक्तानि ।' राज्ञोक्तम्—'तर्हि यूयमेव वाचयत ।' गुरुभिरुक्तम्—'नात्रा-
स्माकं कार्यम्, पक्षपातरहितैर्ब्राह्मणैर्वाचनीयम् ।' ततो ब्राह्मणेभ्यः पुस्तके दत्ते सति तैर्यथार्थं वाचितम् । तदा शास्त्राविरुद्धाचारदर्शनेन जिनेश्वर-
सूरिमुद्दिश्य 'अतिखरा एते' इति राज्ञा प्रोक्तम् । तत एव खरतरविरुद्धं लब्धम् । तथा चैत्यवासिनो हि पराजयप्रापणात् 'कुंवला' इति नामधेयं प्राप्ता । एव च सुविहितपक्षधारकाः श्रीजिनेश्वरसूरयो विक्रमतः १०८० वर्षे, खरतरविरुद्धधारका जाताः ।

“तथा पुनरेकदा मरुदेवानाम्नी साध्वी चत्वारिंशद्विनाशे यात्रदनशनं कृतवती । प्रान्ते निर्जरां कारयाद्भर्जिनेश्वरसूरिभिरुक्तम्-‘स्वकीयमुत्पत्तिस्थानं ज्ञापनीयम् ।’ ततः सा गुस्वचः स्वीकृत्य काळं कृत्वा, देवपटं प्राप्ता । अथैकदा स देवः सीमन्धरस्वामिवन्दनार्थं गच्छन् ब्रह्मशान्तिपक्षं प्रत्युवाच-‘भवता जिनेश्वरसूरीणां पार्श्वे गत्वा ‘म स ट स ट’ इत्येतानि पञ्चाक्षराणि कथनीयानि । एषामर्थं स्वयमेव गुरवो ज्ञास्यन्ति’ इति । तदा यक्षेणामगलतान्यक्षराणि कथितानि । ततो गुरुभिस्तेषामर्थो निगदितः, तद्यथा,—

मरुदेवी नाम अज्जा गणिनी जा आसि तुम्ह गच्छम्मि ।

सग्गम्मि गया पढमे देवो जाओ महद्धीओ ॥ १ ॥

टक्कल्यम्मि विमाणं दो-सागर-आउसो समुप्पन्नो ।

समणेसस्म जिणेसरसूरिस्स इय सकहिज्जासु ॥ २ ॥

टक्कउरे जिणवंदणनिमित्तमिह आगएण देवेण ।

चरणम्मि उज्जमो तो कायव्वां, किंच सेसेहिं ? ॥ ३ ॥ इति ।

एवंविधा श्रीजिनेश्वरसूरयः प्रान्तेऽनशनं कृत्वा स्वर्गं प्राप्ताः ॥”

केचिदाचार्या विक्रमात् १०२४ तमे वर्षेऽस्मादेव श्रीजिनेश्वरसूरेः खरतरगच्छोत्पात्तिं मन्यन्ते, अवमन्यन्ते च मतमेतदपरे, जिनेश्वरसूरीणां तच्छिष्याजिनचन्द्राभयदेवप्रभृतिभिश्च सूरिभिः प्रणीतेष्वनल्पग्रन्थेष्विदानीमप्युपलभ्यमानेषु विद्यमानविस्तृतप्रशस्तिष्वेकतमस्मिन्नपि तस्मिन् खरतरगच्छोल्लेखमात्र-

१ इतश्चापि मतमेतदयुक्तम्, जिनेश्वरसूरेः संवत् १०२४ विद्यमानताया एव दुरुपपादत्वात्, विक्रमात् १०८० तमेऽब्दे तैरष्टकवृत्तेर्निर्माणस्य तत्र स्वयं प्रतिपन्नत्वात्, (प्र० पृ० २८) विक्रमात् १०८८ तमे च संवत्सरे तैरेव निजशिष्याभयदेवसूरेराचार्यपददानस्य सर्वाविसादतया प्रसिद्धत्वेन ततोऽप्यूर्ध्वं तस्य विद्यमानतया महतः कालव्यवधानस्यापत्तेः; खरतरविरुद्धस्यापि विक्रमात् १०८८ तमे वर्षे (प्र० पृ० २९) लब्धत्वेन खरतरगच्छबीजस्यैव तदानीमभावात्, तदर्पयितुः पत्तनेशदुर्लभराजस्य राज्यस्यापि तत्कालेऽभावादिति । २ यत्तु श्रीअभयदेवसूरेर्जिनचन्द्रसूरिशिष्यतया प्रतिपादनम् (Dr. Peterson Report 5 th.) तच्चिन्त्यम्, स्वयं जिनचन्द्रसूरीणां निजे संवत्सरशालानाम्नि ग्रन्थे, अभयदेवसूरीणां च भगवत्यादिवृत्तिप्रशस्तौ तत्सब्रह्मचारित्वस्य स्पष्टमभिधानात् [प्रस्ता० पृ० १७] ।

स्याप्यदर्शनार्तं, सर्वत्र चन्द्रकुलोद्धेखस्यैवोपलम्भाच्च । खरतरग-
च्छोत्पत्तेर्विक्रमात् १२०४ तमे वर्षे श्रीजिनदत्तसूरिसकाशादेव
लब्धात्मलाभत्वात्, तस्य सूरैरभिमानयुक्तस्वभावतया प्रष्टव्य-
विषयं प्रचण्डरूपतयोच्चरयता लोके 'खरतर'—इति प्रसिद्धेः
संजातत्वात्, स्वयं तेनापि तस्याङ्गीकारात् ।

प्रस्तुतसूरिवर्ययोः 'कृतिविषये तावत् जिनेश्वरसूरिणा
निर्मिता ग्रन्था इमे;—

१ लीलावतीकथा । २ हारिभद्राष्टकवृत्तिः ।

१ धर्मसागरापाध्यायाः प्रवचनपरीक्षाया खरतरगच्छोत्पत्तिप्रकरणे,
अन्यत्रापि च—In this Dharmasagar tries to prove
that is owed its rise not to Jinashwara, the pupil
of Vardhaman in samvat 1024 as is commonly
believed, but to Jinadatta in samvat 1204 (Buhler's
Report p 148)

२ तथा चाष्टकवृत्तौ ग्रन्थकर्ता स्वयम्;—

“सूरे श्रीवर्धमानस्य नि.सवन्धविहारिणः ।

हारिचारित्रपात्रस्य श्रीचन्द्रकुलभूषिणः ॥ २ ॥

‘पादाम्भोजद्विरेफेण श्रीजिनेश्वरसूरिणा ।

अष्टकाना कृता वृत्तिः सत्त्वानुग्रहहेतवे ॥ ३ ॥”

३ श्रीजिनवल्लभसूरिविरचितस्य गणधरसार्धशतकप्रकरणस्य जिन-
पतिसूरिशिष्यसुमतिगणिविरचिताया वृत्तौ व्यक्तमेतत्; अपरत्रापि च,—

“The Kharatara sect then arose according to an
old gatha in Samvat 1204. Jinadatta was a proud man,
and even in his pert answers to others mentioned by
Sumatigani pride can be clearly detected. He was,
therefore, called Kharatara by the people, but he
gloried in the new appellation and willingly accepted
it.” (Dr Buhler's Report p 149)

४ प्रस्तुतग्रन्थप्रशस्तौ प्रशस्तशब्देभ्येतदुद्धेखस्योपलम्भानस्य संद-
र्शितत्वात् प्रस्ता० पृ० १७ । हेमचन्द्राचार्योऽपि काव्यानुशासनटीकाया
पद्यकथोदाहरणप्रसङ्गे “काचित् पद्यमयी यथा लीलावती” इत्यनेनेमामेव
स्मरन् विभाव्यते । ५ ग्रन्थोऽयं जावालिपुरे विक्रमात् १०८० तमे
वर्षे निर्मित, यदाह स एव प्रशस्तौ,—

३ पंचलिङ्गीकरणम् । ४ वीरचरित्रम् ।

५ कथारत्नकोशः । ६ प्रमाणलक्षणं सवृत्तिकम् ।

एतदन्येषामुल्लेखो नाद्यावाधि क्वाप्यासादितः ।

बुद्धिसागरसूत्रे बुद्धिसागरव्याकरणव्यतिरिक्ता अपरा
कृतिर्न दृष्टिपथं श्रुतिपथं वाऽवतीर्णा ।

स्ववंशपारम्पर्यानन्तरं प्रकृतग्रन्थकृता सुरसुन्दरीग्रन्थाविरे-
चनासमयतत्स्थलादिरेवमनेन श्लोकेन विनिरदेशि ;—

“तेसिं सीसवरो धणेसरमुणी एयं कह पायड

चड्ढावह्निपुरी ठिबो सगुरुणा आणाए पाढंतरा ।

कासी विक्रमवच्छरम्मि य गए वाणक-सुन्नोडुपे,

मासे भवधए गुरुम्मि कसिणे वीया-वणिह्वादिणे ॥ २४९ ॥”

एतेन ग्रन्थकर्तुरमुष्य सत्तासमयोऽपि विक्रमस्यैकादशशती
रूप इति विनिर्णये न किञ्चिद् वक्तव्यमवशिष्यते ।

एतद्व्यतिरिक्तं ग्रन्थकृद्विषयकमिति वृत्तसंवाप्ति जन्मस्य ल-
कुल-विहितकार्यव्यूहादिवृत्तान्तस्यापरैः प्राक्तनैरिवानेन ग्रन्थ-
कर्त्रापि न स्वयमत्रापरत्र वा विनिर्दिष्टम्, नापि तत्समान-
कालिकेन पश्चाद्भवेन वा केनचन विदुषा तदुल्लिखितं विहित-
गवेषणायासेनाद्यावध्युपलब्धम्, प्राच्यमहात्मनां फलानुमेय-
प्रारम्भरूपसिद्धान्तावलम्बितया वस्तुस्वरूपमात्रप्रदर्शनेऽपि स्वा-
त्मश्लाघापातकशङ्काकलङ्कपङ्क्तिताङ्गीकारितया स्वयं स्वेतिहा-
सलेखनकार्ये प्रायः प्रवृत्तिमात्रस्याप्यविधानस्य साधारण-
त्वात्, तत्समानकालिकानामन्यपण्डितानां स्वदृष्टिसम्मुखत्वेन
तादृशगौरवास्पदाभावेन तत्र दुर्लभ्यात्, अन्यान्यविषयेष्विव
वा तदानीं पुरावृत्तविषये पुरातनसंख्यावतां तादृशादराभावस्यै-
व मुख्यकारणत्वात्, पश्चाद्भवानां चास्माकमिवाहमहमिक्या

“समानामधिकेऽशीत्या सहसे विक्रमाद् गते । •

श्रीजावालिपुरे इत्ये वृत्तिरेवा समाविता ॥ ४ ॥” इति ।

१ See Jaina Dharma Panchina Itihasa Part I P 43.

२ प्रस्ता० पृ० १८ । ३ अभयदेवसूत्रेः स्थानाङ्गवृत्तौ “व्याकरणादिशा-
स्त्रकर्तुं श्रीबुद्धिसागराचार्यस्य च” इत्यत्रोक्तादिशब्दवाच्यमन्तरेण ।

तदभिलषतामपि तद्देनोपायाभावसाम्यादिति ।

ग्रन्थकृता ग्रन्थस्यास्य 'सुरसुन्दरीकहा' इति कथाभिधानं
यथार्थं व्यधायि; यतोऽत्र

“श्लोकैर्बेश तु संक्षेपात् कविर्यत्र प्रशंसति ।

मुख्यार्थस्यावताराय भवेद् यत्र कथान्तरम् ॥

परिच्छेदो न यत्र स्याद् न स्याद् वा लम्भकं क्वचित् ।

सा कथा नाम तद्गर्भे निबन्नीयाच्चतुष्पदीम् ॥”

इत्याग्निपुराणोक्तं कथालक्षणं सामस्त्येनानन्वीयमानमपि,

“धीरशान्तनायिका गद्येन पद्येन वा सर्वभाषा कथा”

इति हेमचन्द्राचार्येण काव्यानुशासने समुदीरितं (पृ० ३३८)

“कथाया सरसं वस्तु पद्यैरेव विनिर्मितम् ।

क्वचिदत्र भवेदार्या क्वचिद् वक्त्रापवक्त्रके ॥

आदौ पद्यैर्नमस्कार खलादेर्वृत्तक्रीर्तनम् ।”

“यथा कादम्बर्यादि”

इति विश्वनाथकविना दर्पणेऽभिहितं (पृ० ३०३) च
तल्लक्षणं सम्यगिह संगच्छमानमीक्ष्यते । यद्यप्युक्तलक्षणं कथा-
सामान्यस्यैव, प्रकृता कृतिश्च “समस्तफलान्तेतिवृत्तवर्णना
समरादित्यवत् सकलकथार्थो” इतिस्वरूपेण सकलकथानाम्ना
कथाप्रभेदेनैवाङ्किता, तथापि सामान्यार्थाभिधायिष्वब्देनापि
तद्विशेषवाचकत्वस्य भूयोदर्शनात्, अन्यथा कीटादौ जीवविशेषे
जीवसामान्याभिधायकस्य सत्त्वादिशब्दस्याप्रवृत्तेराबालगोपाल-
प्रसिद्धव्यवहारोच्छेदप्रसङ्गात्, अत एव सामान्यविशेषयोर-

१ “वाञ्छ सवेगकरि कहं तु सुरसुन्दरी नाम ।” इत्यनेन ग्रन्थो-
पक्रमे, “सुरसुन्दरीनामाए कहाए पढमो परिच्छेखो ” इत्यादिना
सकलपरिच्छेदावसानं च ग्रन्थकारस्यैव स्पष्टं तथावचनात् । २ नायिकोप-
लक्षणात्वादस्य लक्षणाशस्य नायिकाप्रधानायामप्यस्या कथाया न लक्षणा-
न्वयः । ३ कादम्बर्याह क्षेमन्दरुविनिवद्धा पद्यमयी विवक्षिता, न तु
गद्यरूपा वाणमटोपज्ञा सा, दृष्टान्तत्वानुपपत्तेः । ४ काव्यानुशासनम्,
पृ० ३४० । ५ कथाप्रमेदत्व चास्या. “एते च कथाप्रमेदा एवेति न
पृथग् लक्षिताः” इत्युक्त्वाऽलङ्कारचूडामणौ स्पष्टम् (पृ० ३४०) ।

भेदस्यान्यत्र महता प्रबन्धेन सिद्धान्तितत्वादिति ग्रन्थकृता कृतः सामान्येन तन्निर्देशो न मनागपि दोषमावहतीति । अस्माभिस्तु समयप्रसिद्धचतुरोधाकुष्ठैः सकलकथापर्यायेण 'चरित' शब्दे-
नैव ग्रन्थस्यैतस्याभिधानं प्रसेधयद्भिर्विशेषलक्षणमेवादृतमिति दूषणाशङ्काऽनुत्थानोपहतैवेति विदाङ्कुर्वन्तु विद्वांसः ।

पद्यमयीं च कथां विनिर्मिमाणेन ग्रन्थकारेण समस्तेऽपि ग्रन्थे गाथापराहयमार्याच्छन्द एव व्यवहारि, केवलमितर-
श्लोकवद्धचरितग्रन्थेष्विवान्नापि प्रतिपरिच्छेदमन्ते, क्वचिच्च वर्णनीयतादृशवस्त्वायत्तेनान्तःपरिच्छेदमपि भिन्नभिन्नो वृत्तवारो व्यापारि । व्यभाजि च षोडशसु परिच्छेदेषु संपूर्णोऽपि ग्रन्थः,
प्रत्येकं यत्रानूनमनधिकं च पद्यानां सार्धशतद्वयं न्यभान्तिस्,
विमुच्यान्तिममेक परिच्छेदमपवादरूपमेकयैव गाथया समभ्याधि-
कम् । न च वक्तव्यानु रूप्येण स्वभावत एव तथा बन्धः समजनि,

“निसुणह एगगमणा होउमियाणि कह कहिजत ।

अद्धाज्जसएहि गाहाण कयपरिच्छेय ॥ ४४ ॥”

इत्यनयार्यया ग्रन्थारम्भ एव तादृशकर्तव्यतां प्रतिजानानस्य
ग्रन्थकारस्य तत्र साभिप्रायत्वाभिव्यक्तेः । एवं नियतशब्दाधीने-
ऽपि विधातव्ये निबन्धे कविना निपुणं निजकवित्वशक्तिमुपयुञ्जा-
नेन तथात्र समाचारि, यथा न समासि विस्तरार्हवक्तव्यं वस्तु,
न च व्यासि संक्षेपापेक्षि वर्णनीयम्, नाप्यदायि काव्यप्राण-
भूतरसापकर्षस्य लेशोऽप्यवकाशः, पर्यचापि चैवमपूर्वमात्मीयं
कवित्वकौशलं सहृदयानामिति विनोक्त्वा न शक्यतेऽवस्थान-
माघातुम् ।

काव्यत्वमस्योपपद्यते नवा ? इति मीमांसायां पुनः “अ-
दोषौ सगुणौ सालङ्कारौ शब्दार्थौ काव्यम्” इति काव्यानु-
शासने हेमचन्द्राचार्योक्तस्य,

“साधुशब्दार्थसंदर्भ गुणालङ्कारसूषितम् ।

स्फुटरीतिरसोपेतं काव्यम्”

१ अनेकान्तजयपताकादिन्यायविपकग्रन्थेषु । २ यदाह हेमसूरिर्निजविवेके
“सकलकथा = चरितमित्यर्थः” इति (पृ० ३४०) ।

इति वाग्मटालंकारे वाग्मटकविकथितस्य,

“निर्दोषं गुणवत् काव्यमलङ्कारैरलङ्कृतम् ।

रसान्वित कवि. कुर्वन् कीर्तिं प्रीतिं च विन्दति ॥”

इति सरस्वतीकण्ठाभरणे भोजदेवप्रणीतस्य,

“निर्दोषा लक्षणवती सरीतिर्गुणमूषिता ।

सालङ्काररसानेकवृत्तिर्वाक् काव्यनाममाक् ॥”

इति चन्द्रालोके पीयूषवर्षसमुदीरितस्य,

“तददोषौ शब्दार्थौ सगुणावनलङ्कृती पुन क्वापि”

इति काव्यप्रकाशे मम्मटभट्टप्रणीतस्य, “काव्यशब्दोऽयं गुणालंकारयुक्तयोः शब्दार्थयोर्वर्तते” इति काव्यालंकारवृत्तौ वामनसमाम्नातस्य, “ध्वन्यात्मकं वाक्यं काव्यम्” इति व्यक्ति-विवेके महिमभट्टनिर्मितस्य, एवमेव प्रभाकरादिप्रणीतस्य च काव्यसामान्यलक्षणस्यात्र क्वाचित्क्यामेव संगतावपि; “रमणीयार्थप्रतिपादकः शब्दः काव्यम्” इति रसगङ्गाधरे पण्डितजगन्नाथग्रथितस्य, “वाक्यं रसात्मकं काव्यम्” इति साहित्यदर्पणे विश्वनाथकविराजविरचितस्य, “शरीरं (काव्यम्) तावदिष्टार्थव्यवच्छिन्ना पदावली ।” इति काव्यादर्शे दण्डिकविसंगीर्णस्य, “रसालंकारोपेतं सुखविशेषसाधनं वा काव्यम्” इत्यलङ्कारशेखरे केशवमिश्रनिबद्धस्य, “काव्यं रसादिमद् वाक्यम्” इत्यलंकारसूत्रकारिकाग्रन्थे शौद्धोदनिविहितस्य च तस्य (काव्यसामान्यलक्षणस्य) समन्वयेन सुशकं काव्यत्वमे-

१ या तु काव्यप्रकाशटीकाप्रस्तावनाया वामनाचार्यस्य “वामटमेव वाग्मट इति नाम्ना केचित् क्वचिद् व्यवहरन्ति । वस्तुतस्तु द्वौ भिन्नावेव, वाग्मट (ट १)स्य काव्यानुशासनाख्यग्रन्थकर्तृत्वात्” इत्युक्तिः, सा चिन्त्या, वाग्मटालङ्कार-काव्यानुशासनयोरेककर्तृकत्वे कस्यापि बाधकस्यासंभवात्, एकतरग्रन्थनेष्फल्यस्याप्यापादयितुमशक्तत्वात्, द्वयोरपि प्रतिपाद्यस्य विषयस्याधिकारिणश्च भिन्नभिन्नतया यथायोग्य चारितार्थात्, एकेनापि कर्त्राऽधिकार्यादिभेदेनैकविषयाणामनेकग्रन्थानां विरचनाया मूयः समुपलम्भात्, तद्ग्रन्थोल्लेखतः ; तद्वीकातश्च द्वयोरेकस्य वाग्मटमन्त्रिणः कर्तृतायाः संवादस्याप्यासादनाच्च ।

तस्य संगरितुम् ; समुच्चितानां तूक्तसमग्रलक्षणानामेकत्र सर्वाङ्गीणाव्यभिचारस्यान्यत्र प्रसिद्धकाव्यग्रन्थेष्वपि सुसूक्ष्मपीक्ष्यमाणेष्वनीक्षणात् , तत्रापि नित्यानित्यान्यतमदूषणदुष्टत्वस्य क्वाचित्कस्य सार्वत्रिकस्य वा समुपलम्भेन, रमणीयार्थप्रतिपादकत्व-व्यङ्ग्यार्थकत्व-रसात्मकत्वादेस्त्वत्रापि सद्भावेन च तुल्ययोगक्षेमत्वादिति ।

एवं काव्यतत्त्वविश्रुपितश्च प्रस्तुतो ग्रन्थः “पद्यं प्रायः संस्कृतप्राकृतापभ्रंशग्राम्यभाषानिवद्धभिन्नान्त्यवृत्तसर्गाश्वाससन्ध्यवस्कन्धकवन्धं सत्सन्धि शब्दार्थवैचित्र्योपेतं महाकाव्यम्” इति काव्यानुशासने हेमचन्द्रेण सूरिधुरीणेन (पृ० ३३०),

“सर्गबन्धो महाकाव्यं तत्रैको नायकः सुरः ।
 सद्वंशः क्षत्रियो वापि धीरोदात्तगुणान्वितः ॥
 एकवंगमत्रा भूपाः कुलजा बहवोऽपि वा ।
 शृङ्गारवीरशान्तानामेकोऽङ्गी रस इष्यते ॥
 अङ्गानि सर्वेऽपि रसाः सर्वे नाटकसंघयः ।
 इतिहासोद्भव वृत्तमन्यद् वा सज्जनाश्रयम् ॥
 चत्वारस्तस्य वर्गाः स्युस्तेष्वेकं च फलं भवेत् ।
 आदौ नमस्क्रियाशीर्षा वस्तुनिर्देश एव वा ॥
 क्वचिन्निन्दा खलादीना सता च गुणकीर्तनम् ।
 एकवृत्तमयैः पद्यैरवसानेऽन्यवृत्तकैः ॥
 नातिस्वरूपा नातिदीर्घा सर्गा अष्टाधिका इह ।
 नानावृत्तमयः क्वापि सर्गः कश्चन दृश्यते ॥
 सर्गान्ते भाविसर्गस्य कथायाः सूचनं भवेत् ।
 सन्ध्यासूर्येन्दुरजनीप्रदोषघ्नान्तवासराः ॥
 प्रातर्मध्याह्नमृगयाशैवर्तुवनसागराः ।
 संभोगविप्रलम्भौ च मुनिस्वर्गपुराचराः ॥
 रणप्रयाणोपयममन्त्रपुत्रोदयादयः ।
 वर्णनीया यथायोग साङ्गोपाङ्गा अमी इह ॥
 केवैवृत्तस्य वा नाम्ना नायकस्येतरस्य वा ।
 नामास्य, सर्गोपादेयकथया सर्गनाम तु ॥
 अस्मिन्नापि पुनः सर्गा भवन्त्याख्यानसंज्ञकाः ।
 प्राकृतैर्निर्मिते तस्मिन् सर्गा आश्वाससंज्ञकाः ॥”

इति साहित्यदर्पणे विश्वनाथकविना चाभिधानं महाका-
व्यस्वरूपं काव्यविशेषलक्षणमपि न व्यभिचरति, नायकोपल-
क्षितधीरोदात्तगुणधारिनायिकाशालित्वात्, शान्तरसप्रधान-
त्वात्, अन्यरसानामप्यङ्गभावेन यथास्थानमाधानात्, मुख-
प्रतिमुखादीनां चतुष्पञ्चानां संधीनां यथासंभवं विनिवेशनात्,
चतुर्वर्गाग्रणीभूतस्य प्रोक्तवर्गभ्योपादेयतयाऽभिव्यञ्जनात्, नम-
स्कारात्मकमङ्गल-सज्जनाभिवन्दन-दुर्जननिन्दनाऽऽदिकत्वात्,
भिन्नान्त्यवृत्तोपेतसमानजातीयपद्यवद्धत्वात्, चतुर्वर्गासन्नोप-
कारितया कवितृभिर्नियमतः प्रयोज्यानां मन्त्रदूतरणप्रयाण-
नायकाम्युदयादीनामृतूद्यानजलकोलिरतोत्सवादीनां चाखि-
लानामपि, तदितरेषां च नगनगराश्रमसन्ध्यासवितृसमुद-
यास्ततस्तमातमाकरसरःसग्वस्वतीपतिविवाहवाहनवनविहारा-
दीनां विकल्पप्रयोज्यत्वेन साहित्यविद्भिः सिद्धान्तितानां वर्ण-
नीयवस्तूनामलंकारादिगुणगणगुम्फितया श्रुतिमधुरया ललि-
तया वचनविरचनया यथोचितमुपवर्णनात्, नायिकानाम्ना
ग्रन्थाभिधानस्य, उपादेयकथाभिश्च परिच्छेदनाम्नां निर्देशात्,
अवान्तरार्थदर्शनैराश्वासस्थानापन्नैः परिच्छेदैर्निर्वद्धत्वात्, असं-
सिप्तग्रन्थत्वात्, सरसस्फुटप्रासादगुणप्रधानबन्धबन्धुरत्वात्,
प्रयोजनाद्युपदर्शनात्, लोटानुप्रास-चमक श्लेषादिदुष्करालंकार-

१ भरतमुन्यादिमते मुख-प्रतिमुख-गर्भ-विमर्शाश्चत्वारः संघयः (अल-
ङ्कारचूडा० पृ० ३३१ ।) दर्पणकारादिनये तूपसंहतिपञ्चमकाः पञ्च त इति
[पृ० २३५] । २ क्वचिदन्तरान्तराऽन्यच्छन्दोनिबन्धः प्रायोग्रह-
णात् क्वचिद्ग्रहणाच्च न दुष्यति । ३ हेमचन्द्रविवेके पृ० ३३७ ।
४ लक्षणे प्रायोग्रहणादेव सस्कृतभाषानिवद्धेऽपि हरिप्रबन्धादौ सर्गस्थानी-
याश्वासबन्धवत्, प्रकृतेऽपि प्रकृतग्रन्थे परिच्छेदनामनिबन्धो न दोषा-
वहः (अलङ्कारचूडा० पृ० ३३७) । ५, परि० ३-५२, ९—२०३,
२०४, २०५, २०६, १०—३, ४, ५; १०—१८५, १८६, १८७;
१०—२३३, २३४; ११—१७१, १७२, १७३, १७४, १७५, १७६;
१३—४१, ४२, ४३, ४४ इत्यादिकासु गाथासु ।

समलंकृतत्वात्, ग्रन्थकृत्तामाङ्कितसमाप्तिकत्वात्; रसभावनैर-
न्तर्यस्य, विधिनिर्देशव्युत्पादकत्वस्य, सुसूत्रसंविधानकत्वस्य,
अन्यस्य चार्थवैचित्र्यस्य; रसानुरूपसंदर्भ-कथान्तरानुपपन्न-
देरुभयवैचित्र्यस्य च बाढमुपलम्भाच्च ।

सत्यप्येवं गुणविसरविराजिनि प्रतुतपुस्तके, अमृतमय इव
मकराकरे कालकूटकणस्य, न दूषणगणस्याप्यसद्भावः,
तथाहि;—

“गन्धस्स य गरुत्ता भयवेविरओ सरीरस्स” (१०-११५)

इत्यत्र भावप्रत्ययस्य त्वतलादेरवश्यप्रयोज्यस्य च्छन्दआ-
नुलोम्यपरिरक्षणायाप्रयोगो व्याकरणदोषः, त्वतलाद्यभावे हि
'सरीरस्स' इत्यत्र षष्ठ्याः, 'वेविरओ' इति पञ्चम्यर्थकतसो-
र्वाऽनुपपत्तिः, समानाधिकरणत्वात् ।

“जणणीसमयं मरिही गयणाओ निवडिओ वइरी ” (१५-१५)

अत्र समयशब्दस्य समस्तीभावः शब्दशास्त्रनिषिद्धः ।

“एवं हि कए अहवा न होज्ज वियणा पभूयकालीया ” [१५-२४]

इह कालशब्दात् तद्धितीयस्य 'इकणप्रत्ययस्य (सिद्ध० ६, ३, ८०)
स्थाने ईयस्य प्रयोगो न व्याकरणानुकूलतामाभजते ।

“आजम्मपि कलक सुदूसह होई ता मज्झ ” (६-१५८)

इत्यादाविव शुद्धप्रयोगे प्रयोजनीये

“दुसहं विओयदुक्खं संजायं तुम्ह दोण्हं पि ” (८-२३९)

“जलमारियसरवराइवि महिनिवडियलत्तसरिसाई ” (१०-१७९)

इतिप्रभृतिप्रयोगो नहि शब्दानुशासननियमयोः (H P. I.

१३-४१) प्रतिपान्थितां न समश्नुते ।

पादादाववश्यविधेयाया यतेः

“पाठसनरिदनवसगमम्मि जायम्मि भूमिमहिलाए ” (२-८८)

“मह आगमेवि पियविरहियाण महिलाण किं न फुट्टाइ ।” (२-९०)

“पवणाहयधयवडचचला उ लच्छीउ तहय मणुयाण ।” (४-७६)

इत्यादावकरणं च च्छन्दःशास्त्रीयो दोषः ।

“किसलयरइयम्भी सत्थरे संनिविट्ठो ।” (४-२४८)

“अह उवच्चियगन्मा पूरिए दोहलम्भी

पसवणसमयम्मां आगयम्मी मुहेण ।

मुहगहानिवहम्मी उच्चठाणट्टियम्मी ” (९-२४८)

“अइवेगओ कारिस्ता अदक्खयाए य इत्थिभावस्स ” (१०-११५)

इत्यादिषु सप्तम्येकत्रचनान्ते (H P III. II) इस्वे श्यो-
क्तव्ये छन्दः पूरणार्थं दीर्घीकरणं पदैकदेशाधिकत्वम्,

“नाउं मह आगमण वहवि इ कि चलिग्या पिया मोत्तु” (२-९१)

“जइवि इ कत्ता पिययम । मज्झसभरिया न सकए कहवि ।

मणवल्लहस्स पुरओ एकपि इ वयणमुल्लविठ ॥ (७-१६१)

“अइभीसणेण वधेण गरुपपीडावहो खु जीवाण ।

मिच्छावियप्पवसओ सव्वंपि इ सोक्खमाभाइ ॥” (४-७८)

“ताव य विज्जुचमुक्कारणतर चडचडढससहो ।” (२-११०)

“एवं विचित्तिऊण अवहरिओ धणवई इमेणं तु ।

नेऊण भरहखित्ते मुक्को उ विणीयनयरीए ॥” (६-१९३)

इत्यादिषु ‘हु खु य उ चिय’-प्रभृतीनां निपातानां पूरणार्थमेव
प्रयुक्ततया कविशक्तिदौर्बल्यमावेदयतां निरर्थमिह निर्दिष्टत्वेन
पदाधिकत्वम्,

“मिळिओ य भूरिलोगो किं कि एयंति एवं जंपंतो ।” (६-१६७)

“कयत्थमप्पाण मणे गणंतो जहागयं ताहि गओ सठाणयं ।” (१४-२४८)

इत्यादौ न्यूनपदांशत्वम्,

“किंवा सो मणदइओ हविज्ज निहओ इमेण पावेण ।

सोच्चिय दइओ अनो पडिहासइ कि विवज्जासो ? ॥” (६-१५४)

इतिप्रभृतिषु न्यूनपदैत्वमुक्तपदैत्व च,

“दुज्जणसहावे पडियं निम्मलकव्वंपि लहइ न पइह ।

जलविदुव्व सुतत्ते आयसमाणम्मि पक्खित्तो ॥” (१-२३)

इत्यादावुपमानोपमेययोर्मिञ्जलिङ्गत्वेनाननान्वितत्वम्, एवम-

१ अलङ्कारचूडामणौ पृ० १३६ । २ अत्र हि ‘एव’ इति प्रयोक्तव्ये
वृत्तबन्धानुलोम्यायानुस्वाररूपस्य पदाशस्य लोपो विहितः । न च लेखा-
शुद्धिः, मात्राधिक्यप्रसङ्गेन छन्दोदोषापत्तेः । ३ इह ‘अप्पाणं’ इति युक्ते
निर्देशे ‘अप्पाण’ इति न्यूनपदांशः पाठः । ४ अलङ्कारचूडामणौ पृ०
१३८ । ५ अत्र विकल्पार्थद्योतकस्य वाशब्दस्यावश्यवाच्यत्वेऽप्यनुक्तिः । ६
चूडामणौ पृ० १४३ । ७ अलङ्कारचूडामणौ पृ० १५४ ।

प्रधानस्याप्यङ्गस्यातिविस्तरेण वर्णनं चेतिप्रभृतयः साहित्यसम-
यसमाम्नाता दांपाश्चेति ।

यद्यप्युक्तव्याकरणदोषेषु प्रथमस्य भावप्रधाननिर्देशत्वेन,
अन्येषां च प्राकृतभाषानियमनिबद्धस्य सर्वस्यापि “बहुलम्”
(JI. P. I. 2.) सूत्रज्ञापितेनावश्यमावाभावेन, यतिभङ्गात्मकस्य
च्छन्दोदूषणस्यापि कैश्चिद् दोषरूपतयानभ्युपगतत्वेन; साहि-
त्यशास्त्रीयदोषाणां चापदर्शितानां मध्ये केषाञ्चिदनित्यत्वेन,
केषाञ्चित् कैश्चिद् दांपात्मकनयानङ्गीकृतत्वेन, केषाञ्चिन्निरो-
धस्यैव गायोऽर्थव्यतयाऽवश्यमापातेन, अत्रशिष्टानां च कवित्
रभसप्रवृत्त्या निरङ्कुशतया वा प्रयुक्तानां क्षमणीयत्वेन च भवति
सर्वेषामप्युपयुक्तदूषणानां परिहारः, द्विविदप्राणायामवत् कृच्छ्र-
साध्यनयाऽरुचिग्रस्ततया च सहृदयहृदयानां हृदयग्रमतां तु
नैवावहतीति । न चैवंविधदूषणानामिहैवोपनिपातो नयनगो-
चरीभवनीत्यवधारणीयम्, एतत्प्राग्वर्तिष्ववर्गभेदेषु च सर्वे-
ष्वप्येवजातीयग्रन्थेषु तत्कृतां कविवराणां प्रमादशब्दाभिधे-
यस्यैवविधप्रवर्तनस्याल्पस्याधिकस्य दोषलम्भात् । अतएव
सुष्ठूक्त कविनापि सता सतां धुरीणेन सूरिणा श्रीनयचन्द्रेण
निजे हम्पीरमहाकाव्ये;—

“प्रायोऽपशब्दादिकृतोऽपि दोषो न चिन्तनीयो मम मन्दबुद्धे ।

न कालिदासादिभिरप्यपास्तो योऽप्या कथं वा तमहं त्यजामि ? ॥”

इत्यलं, समालोचनायामवश्यदर्शनीयं वस्तुसन्तमपि प्राच्य-
ग्रन्थदोषनिकरं प्रकाशयन्तं विद्विपतां, प्राकृतनग्रन्थकृत्वावच्छिन्नेषु
स्वमतावलम्बिषु ग्रन्थकृत्सु सूरिषु प्रमादप्रकृतिकं मानुष्यमङ्गी-

१ यथा धनदेव-सुप्रतिष्ठ-चित्रवेगादिष्टुत्तान्तानां गुणीभूतानामपि प्रथ-
मसर्गादारम्या दशम तमतिविस्तरेणोपवर्णनम् । २ स्पष्टमेतच्छन्दोमङ्ग्यौ
पृ० ३८ । ३ तथा च कविर्वाग्मटो निजे बाग्मटालङ्कारनामानि ग्रन्थे
“बुधा क्वापि लिङ्गभेद तु मेनिरे” इत्यनेन विदुषा तादृश मतमुप-
दर्शितवान् पृ० ४२ । ४ अत एव पूर्वसूरिभिः काव्यलक्षणे निवेशितं
निर्दोषत्रयविशेषणमर्वाचिर्निर्विश्वनायप्रभृतिभिः स्वग्रन्थेषु खण्डितम् ।

पसवणसमयम्मा आगयम्मी सुहेण ।

सुहगहनिवहम्मी उच्चठाणट्टियम्मी ” (९-२४८)

“अइवेगओ कारिस्सा अदक्खयाए य इत्थिभावस्स ” (१०-११५)

इत्यादिषु सप्तम्येकवचनान्ते (H. P. III II) ह्रस्वे ङयो-
क्तव्ये छन्दःपूरणार्थं दीर्घीकरणं पदैकदेशाधिकत्वम्,

“मात्तं मह आगमणं तहवि हु किं चळ्ळिया पिया मोत्तु” (२-९१)

“जइवि हु कत्ता पिययम । सव्हासभरिया न सक्कए कहवि ।

मणवल्लहस्स पुरओ एकपि हु वयणमुल्लविठ ॥ (७-१६१)

“अइमीसणेण बघेण गरुयपीढावहो खु जीवाण ।

मिच्छावियप्पवसओ सव्वंपि हु सोक्खमामाह ॥” (४-७८)

“ताव य विज्जुचमुक्कारणतरं चढचढडससहो ।” (२-११०)

“एवं विचित्तिऊण अवहरिओ धणवई इमेणं तु ।

नेऊण भरहखित्ते मुक्को उ विणीयनयरीए ॥” (६-१९३)

इत्यादिषु ‘हु खु य उ चिय’-प्रभृतीनां निपातानां पूरणार्थमेव
प्रयुक्ततया कविशक्तिदौर्बल्यभावेदयतां निरर्थमिह निर्दिष्टत्वेन
पदाधिकत्वम्,

“मिलिओ य भूरिलोगो किं किं एयंति एवै जंपंतो ।” (६-१६७)

“कयत्यमप्पाण मणे गणंतो जहागयं ताहि गओ सठाणयं ।” (१४-२४८)

इत्यादौ न्यूनपदांशत्वम्,

“किंवा सो मणदइओ हविज्ज निहओ इमेण पावेण ।

सोच्चिय दइओ अनो पढिहासइ किं विवज्जासां ? ॥” (६-१५४)

इतिप्रभृतिषु न्यूनपदैकत्वमुक्तपदैकत्वं च,

“दुज्जणसहावे पडिय निम्मलकव्वपि लहइ न पइहं ।

जळविदुव्व सुतत्ते आयसमाणाम्मि पक्खित्तो ॥” (१-२३)

इत्यादावुपमानोपमेययोर्मिञ्जलिद्वत्वेनान्वितत्वम्, एवम-

१ अलङ्कारचूडामणौ पृ० १३६ । २ अत्र हि ‘एवं’ इति प्रयोक्तव्ये
वृत्तवन्धानुलोम्यायानुस्वाररूपस्य पदागस्य लोपो विहितः । न च लेखा-
शुद्धिः, मात्राधिक्यप्रसङ्गेन छन्दोदोषापत्तेः । ३ इह ‘अप्पाणं’ इति युक्ते
निर्देशे ‘अप्पाण’ इति न्यूनपदाशः पाठः । ४ अलङ्कारचूडामणौ पृ०
१३८ । ५ अत्र विकल्पार्थयोक्तस्य वाग्वन्दस्यावश्यवाच्यत्वेऽप्यनुक्तिः । ६
चूडामणौ पृ० १४३ । ७ अलङ्कारचूडामणौ पृ० १५४ ।

प्रधानस्याप्यङ्गस्यातिविस्तरेण वर्णनं चेतिप्रभृतयः साहित्यसम-
यसमाप्ताता दांपाश्रेति ।

यद्यप्युक्तव्याकरणदोषेषु प्रथमस्य भाष्यप्रधाननिर्देशत्वेन,
अन्येषां च प्राकृतभाषानियमनिवहस्य सर्वस्यापि “बहुलम्”
(II. P 1 2.) सूत्रज्ञापितेनावश्यंभाषाभावेन, यतिभङ्गात्मकस्य
च्छन्दोदूषणस्यापि कैश्चिद् दोषरूपतयानभ्युपगतत्वेन; साहि-
त्यशास्त्रीयदोषाणां चोपदर्शितानां मध्ये केषाञ्चिदनित्यत्वेन,
केषाञ्चित् कैश्चिद् दांपात्मकतयानङ्गीकृतत्वेन, केषाञ्चिन्निरो-
धस्यैव प्रायोऽशक्यतयाऽवश्यमापातेन, अवशिष्टानां च कवितू-
रभसप्रवृत्त्या निरङ्कुशतया वा प्रयुक्तानां क्षमणीयत्वेन च भवति
सर्वेषामप्युपयुक्तदूषणानां परिहारः, द्वित्रिदशमाणायामवत् कृच्छ्र-
साध्यतयाऽरुचिग्रस्ततया च सहृदयहृदयानां हृदयद्रुमतां तु
नैवावहतीति । न चैवंविधदूषणानामिहैवोपनिपातो नयनगो-
चरीभवनीत्यवधारणीयम्, एतत्प्राग्वर्तिष्वर्वाग्भवेषु च सर्वे-
ष्वप्येतज्जातीयग्रन्थेषु तत्कृतां कविवराणां प्रमादशब्दाभिधे-
यस्यैवविधप्रवर्तनस्याल्पस्याधिकस्य बोधलम्भात् । अतएव
सुयुक्तं कविनापि सता सतां धुरीणेन सूरिणा श्रीनयचन्द्रेण
निजे हम्पीरमहाकाव्यं;—

“प्रायोऽपशब्दादिकृतोऽपि टोपो न चिन्तनीयो मम मन्दबुद्धे ।

न कालिदासादिभिरप्यपास्तो योऽध्वा कथं वा तमहं त्यजामि ? ॥”

इत्यलं, समालोचनायामवश्यदर्शनीयं वस्तुसन्तमपि प्राच्य-
ग्रन्थदोषनिकरं प्रकाशयन्तं विद्विषतां, प्राक्तनग्रन्थकृत्वावच्छिन्नेषु
स्वमतावलम्बिषु ग्रन्थकृत्सु सूरिषु प्रमादप्रकृतिकं मानुष्यमङ्गी-

१ यथा धनदेव-सुप्रतिष्ठ-चित्रवेगादिष्टुत्तान्तां गुणीभूतानामपि प्रथ-
मसर्गादारम्या दशमं तमतिविस्तरेणापवर्णनम् । २ स्पष्टमेतच्छन्दोमञ्जर्या
पृ० ३८ । ३ तथा च कविर्वाग्मटो निजे वाग्मटालङ्कारनामनि ग्रन्थे
“बुधा क्वापि लिङ्गभेदं तु मेनिरे” इत्यनेन विदुषा तादृश मतमुप-
दर्शितवान् पृ० ४२ । ४ अत एव पूर्वसूरिभिः काव्यलक्षणे निवेशितं
निर्दोषत्वविशेषणमर्वाचीनैर्विश्वनाथप्रभृतिभिः स्वग्रन्थेषु खण्डितम् ।

कृत्यापि सर्वज्ञत्वं सर्वगुणसंपन्नत्वं चासन्तमप्यन्धश्रद्धाविषयी-
कुर्वतां निज विपर्यस्तमतिविजृम्भितं वा वास्तवगुणानुरागवि-
धुरत्वं वाऽऽविर्भावयतामिदानीन्तनानां कतिचित्पण्डितमानिनां
व्यर्थकोपवृद्धेः कारणेन, आत्मदौर्जन्यख्यापनहेतुभूतेन चाधि-
केनात्र दोषमादुष्करणप्रसङ्गेन ।

विद्यमानेऽप्युद्दिष्टदूषणसमुदाये, कालिमनीव रजनीरम-
णस्य, कण्टकपटल इव च कपलनालस्य, अस्यामूलचूलं विवि-
धरसातिशयं प्रस्रवतः, आकण्ठं सुमनसां मनस्सु मृदमादधतः,
मधुरमधुरं हितमुपादिशतः, बहुविधं विज्ञेयवस्तुनिकुरम्बमवबोध-
यतः, सुविचारमसारभावपरिहारं शिक्षयतः, निपुणं नानाविध-
शास्त्रसमर्पितोपादेयमुपवर्णयतः, एवं च सुधानिधिनिर्मलं निज-
निर्मातुर्यशश्चयमधिजगत्त्रितयं प्रथयतश्च प्रस्तुतस्य ग्रन्थस्य न
किञ्चिदूनमादेयत्वमवलोकयामः ।

प्राकृतभाषायां व्युत्पत्तिमाभिलषतां सहैव च कथारसमपि
निपिपासुर्ना जनानां ग्रन्थोऽयं महीयांसमुपकारमाधास्यति,
निजमुद्धारं च विधास्यतीत्यवधृत्य मुद्रणमन्तरेण नास्य समुप-
लम्भः साधारणमुलभ इत्यवगत्य चास्य संशोधनकर्माणि व्यापृ-
ताऽभवन्, यत्र भूफदर्शनादिसाहाय्यं वितीर्णवते, उच्चीर्णवते
न्यायतीर्थं व्याकरणतीर्थपदवीकयो राजकीयपरीक्षयोः, एतत्प्र-
सेधनभारमुद्धोढवते चास्मच्छिष्यान्यतमाय पण्डितहरगोवनदा-
साय शतशः प्रयच्छामि साधुवादान् ।

प्रासिद्धिकार्ये पुनरस्य द्रव्यसहायताविधायिनः—

- “साणदनिवासि श्रेष्ठ धनजीमाई वखतचद
पुण्यपत्तन (पूना) वास्तव्य श्रेष्ठ कृष्णाजी वाल्हाजी
” श्रेष्ठ भोगीलाल नगीनदास
” श्रेष्ठ धनजीमाई प्रेमचंद
” श्रेष्ठ कीसनदास प्रेमचंद
” श्रेष्ठ छगनलाल वखतचद
” श्रेष्ठ छगनलाल गणपतदास

पूनानिवासि शैठ भीखणदास कीसनदास

” शैठ बालचंद लाधाजी

” ” खमचंद रूपाजी

” ” रतनचंद कृष्णाजी

” ” शंकरलाल मगनलाल

वेढकीहालनिवासि सेठ लालचन्द रावजीभाई

सुरतनिवासि श्वेरी ठाकोरदास मोतीचंद

एषलावास्तव्य शैठ रूपचन्द चिंतामणदास

मोहमयीनिवासि शैठ साराभाई वीरचंद”

इतिप्रभृतयः श्रेष्ठिवर्या अपि भूयसां धन्यवादानां पात्रम्,
ये सुकृतप्राप्तां निजश्रियं सुकृतवर्त्मन्येवोपयोज्यात्मनः कृतज्ञ-
तामावेदयन्तश्चञ्चलायास्ततोऽचलसुखसाधनमेतद्ग्रन्थवितरणवि-
निश्चयमकार्षुः ।

संशोधनकर्मणि ग्रन्थस्यास्यादर्शपुस्तकाद्वितयमुपयुक्तम्, यत्र

१ A संज्ञकम्, मदीयम्, नातिशुद्धम्, ७० पत्रात्मकम्,
विक्रमात् १४६७ तमे वर्षे लिखितमिति प्रत्नतरम्, यस्य लि-
पिर्नागरी जैनी, यत्र एकार-पकारयोः, उवर्ण-ओवर्णयोः, घ-
ययोः, च-व वानां, च्छ-त्थयोः, ज्ञ-ब्भयोः, ढ-हुयोः, दृ-डुयोः,
इ-ई-द्धानां च वर्णानामस्पष्ट एव लिपिभेदः, प्रतीयमानेऽपि भेदे
बहुधा विपर्ययश्च, यथा प्रायः सर्वास्वन्यग्रन्थसंवधिनीष्प्रपार्ह-
तलिपिमयीष्वादर्शप्रतिष्वनुभूयते, यस्मिंश्च प्रातिपन्नद्वयं प्रतितत्त्रयं
वा सर्वत्र परिगणिताक्षरमिव सार्धगाथाद्वितयीपरिमितं ग्रन्थ-
भागमनुद्धरता लेखकेनानुकार्यादर्शस्यैकैकाऽखण्डा पङ्क्तिरेव
प्रमादवशतोऽन्यत्रासक्तस्वस्वान्तत्वतो वा परित्यक्तेत्यनुमीयते ।

२ B नामकम्, प्रातःस्मरणीयप्रवर्तक्रमहाराजश्रीकान्तिवि-
जयपादानाम्, नातिशुद्धम्, अष्टसप्तति ७८ पत्रात्मकम्, लेख-
कालोल्लेखसमुज्झितमप्याकारदर्शनेनानुमेयप्राचीनतम्, प्रथमा-
दर्श इव स्फुटतयाऽपरिच्छेद्योक्तवर्णविभेद-वर्णविपरीतताकम्,
'ओ ख क ख ग ग्ग हू' इत्येतेषां स्थाने प्रायः सर्वत्रानुक्रमं 'उ ष
व्य ग्र ग्ग ह' इतिवर्णलेखसंकलितम्, क्वचित् क्वचिल्लेख-

स्थानाद् बाहिर्भागे विभिन्नहस्तीयवर्णेषु लिपीकृतेन संस्कृतपर्या-
यमयेन, क्वचिच्च तुल्यार्थकप्राच्यमरु-गुर्जरदेशीयमिश्रभाषाश-
ब्दशालिना टिप्पणेन च समलङ्कृतम् । लघिष्ठमपि टिप्पण-
मिदमनुपयोगिवहंशम्, कचिदत्यशुद्धमपि; तथा च कतिचिद-
शुद्धिनिदर्शनानि,

“अन्वत्यणारिहा जं सुयणा, तो ते उ पथिमो इर्णिह ” (१-३०)

अत्र ‘सुयणा’ इत्यस्य प्रथमाविभवत्यन्तस्य “हे सुजनाः”
इति संबोधनावबोधकर्थानन्वयदोषसमाक्रान्तं टिप्पणम्,

“नह्वाहणोवि एसो पट्टिविलगो इमस्स एहिचि ।

ताहे करेमि किंचिवि उवगारं पुव्वमित्तस्स ॥ ” (९-८)

इह ‘ताहे’ इति तर्हिस्थानीयमखण्डमपि पदं ‘ता हे’ इति
विश्लिष्टम्, न चैषोऽर्थोऽत्र प्रकरणसंबद्धः,

“तत्तो य पइदिण सो उवयरइ ममं असुहभावो ” (११-७२)

एतस्मिन् पादार्थे ‘उवयरइ’ इत्यस्य ‘उपचरति’ इति
टिप्पणीये ‘कथापयति’ इति टिप्पितम्,

“अवरुंढइ सहिनिवहं उच्चं संलवइ हसइ अनिमित्तं ” (३-१८२)

इह ‘अवरुंढइ’ इत्यस्य देश्यस्य ‘परिरभते’ इत्युचितार्थं
(H. D. I. 11) आनिर्दिश्य ‘अवगणयति’ इति टीकितम्,

“सामिय ! कीस ससंको अरइपरद्धोव्व दीससि तुमंति । ” (७-४)

अस्मिन् ‘परद्ध’ इत्यस्य देश्यशब्दस्य (H. D. VI. 70)
पीडितार्थकस्य ‘प्रारब्ध’ इति संस्कृतपर्यायनिर्देशनम्,

“अणहसरीरा एसा ज तुमए मज्झ उवणीया ” (९-१२४)

अत्रापि ‘अणह’ इति देश्यशब्दस्य ‘असत’ इत्यर्थकस्य
(H. D. I. 13) ‘अनघ’ इति संस्कृतरूपं प्रकरणार्थासंबद्धं
टिप्पणम्,

“कुडमाणं पि न कुट्टं मन्ने तहसणासाए ” (३-२४३)

इह च ‘कुडमाणं’ इत्यस्य ‘स्फुटमानं’ इति संस्कृतरूपं व्या-

करणदोषदूषितम्, 'स्फुटत्' इति तु युक्तम्, परस्मैपदत्वात् स्फुटधातोः,

“अन्ने चित्तेति मणे नियन्ति अन्नं घट्टेति अन्नेण ” (८-१५४)

इत्यत्रापि 'नियन्ति' इत्यस्य 'पश्यन्ति' इत्यनुरूपे पर्याये (H. P. IV. 181) करणीये 'प्रेक्षन्ति' इत्यर्थतः शुद्धमप्य-
शुद्धसंस्कृतम्, आत्मनेपदत्वादीक्षेः। एवं कर्तुः क्वचिदर्थज्ञान-
सूचकम्, क्वचन देश्यशब्दार्थानवबोधविज्ञापकम्, कुत्रचन व्याक-
रणानुपस्थितिविनिवेदकं च टिप्पणमिदं केनचनाभ्यसनावस्था-
वर्तिना विहितमिति विज्ञायते। ईदृशस्याप्यस्य टिप्पणस्य कश्चिदंशं
केनचिदंशेनोपयुक्तं विजानानस्तादृशाक्षरमेव तदिह स्वीयटिप्प-
णेऽवातारिषमिति ।

अस्मिन्नादर्शपुस्तके तत्तत्स्थलेषु “युग्मम्” “तिसृभिः कुल-
कम्” “चतसृभिः कलापकम्” “पंचभिः कुलकम्” इत्यादिः A
संज्ञकादर्शानुपलभ्यमानः समुपलभ्यतेऽधिकः पाठः। स च ग्रन्थ-
कारपश्चाद्भवेन केनापि प्राक्षिप्त इत्यवगम्यते; अन्यथा 'एवं च
ठिप्' “अन्नं च” “अविय” इत्यादिगद्यपदानामिवैतेषामपि
प्राकृतभाषायामेवोपलभ्यमानसंभवात्, गण्डवह-कुमारपालचरियप्र-
भृतिष्वेवंविधेषु ग्रन्थेषु मूलकारेण युग्मादीनामनभिधानात्, तेष्वपि
(गण्डवहादिषु ग्रन्थेषु) तेषां (युग्मादीनां) टीकाकारैरेव निर्देशात्;
ग्रन्थकारोपज्ञत्वे पुनः प्राचीनतरप्रथमादर्शपुस्तकेऽवश्यं तादृश-
पाठस्योपलब्धिप्रसङ्गात्, तत्र च तदनासादनस्याधुनैवोक्तत्वाच्च ।
अतएव तादृशपाठं मूलग्रन्थेऽनिवेश्य टिप्पण्यामेवातिष्ठिषम् ।

एवं च प्रतिद्वयाधारेण संपादितम्, शुद्धिपत्रादिविशूषितम्,

१ एतच्चायुक्तम्, त्रिभिश्छन्दोभिर्वाक्यासमाप्तौ विशेषकसंज्ञानस्यैवाभी-
ष्टत्वात्; यदाहुः—“एकाद्वित्रिचतुश्छन्दोभिर्मुक्तक-संदानितक-विशेषक-कला-
पकानि” (काव्यानु० पृ० ३४०) इति,

“ह्यभ्या युग्ममिति प्रोक्तं त्रिभिः श्लोकैर्विशेषकम् ।

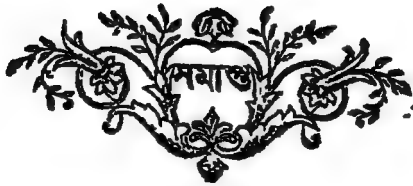
कलापकं चतुर्भिः स्यात् तदर्थं कुलक स्मृतम् ॥”

इति च । (काव्यप्र० टी० पृ० १८६) ।

विषमस्थानेषु टिप्पण्या निष्ठाङ्कितार्थसार्थं च कथाग्रन्थमिममा-
 प्रारम्भपर्यन्तमवलोकयन्तामालोचकाः, मनोहृत्य निपीयन्ताम-
 मन्दानन्दसन्दोहानिःस्यन्दिनं विविधरसानिवहं सहृदयाः, सततं
 समभ्यस्यन्तां प्राकृतव्युत्पत्तिमभीप्सवश्छात्राः, नयतामेवं परिश्र-
 ममेनं मामकीनं फलेग्रहिताम्, क्षमन्तां मम निसर्गोपनिपाता मानु-
 ष्यसहकृताः स्वलनाः, उपेक्षन्तां च मुदणयन्त्रसंजातास्तन्नियुक्त-
 जनसमारचिता वा मात्रानुस्वाराङ्कादिपतनपरिवर्तनादीरवश्य-
 मापतन्तीरशुद्धीरिति—

पुण्यपत्तने
 संवत् १९७२ चैत्र कृष्णदशम्यां गुरुवासरे
 ता० २७-४-१९१६ ।

प्रार्थयते
 राजविजयः ।

विषयानुक्रमणिका ।

पृष्ठाङ्कः

विषयः ।

प्रथमः परिच्छेदः ।

- १ मङ्गलाचरणम् । अभिधेयनिर्देशः । सज्जन-दुर्जनयोः स्तुति-
निन्दे । धर्मप्रवृत्त्युपदेशः । ग्रन्थस्य सरलतायां, प्राकृत-
भाषानिबन्धे च प्रयोजनं च ।
- ४ ग्रन्थारम्भः । तिर्यग्लोक-जम्बूद्वीप-कुरुदेश-हस्तिनापुर—
अमरकेतुनृपवर्णनानि । चित्रकरस्य राजसभायां प्रवेशः ।
कन्याचित्रप्रदर्शनम् । तद्दर्शनाद्राज्ञो मोहोत्पत्तिः । कन्या-
स्थान-कुलादिवृत्तान्तपृच्छोत्तरे । विवाहादि च ।
- १३ धनदेवश्रेष्ठिनः कुलजन्मादिव्यावर्णनम् । धूर्तयोगिभ्यां
सकाशात् पल्लीपतिप्रतिष्ठबालस्य सदेवशर्माख्यबाल-
पालकस्य लक्षद्रव्येण परिमोचनम् । तदौदार्यविरूपातिः ।
पितृद्रव्योपभोगोपालम्भश्रवणासहने । द्रव्योपार्जनाय
सह सार्थेन विदेशे धनदेवस्य पर्याणम् । अटवीप्रवेशश्च ।

द्वितीयः परिच्छेदः ।

- १८ अटव्यां सार्थे भिक्षुधाटीपतनम् । भिक्षानां क्रूरताया
वर्णनम् । सार्थस्येतस्ततः पलायनम् । धनदेवस्य भिक्षुर्युद्धम् ।
धनदेवपराजयः । भिक्षैस्तं गृहीत्वा पल्लीपतेः समर्पणम् ।
देवशर्मणो धनदेवपरिज्ञानम् । पल्लीपतये तन्निवेदनम् ।
धनदेवस्य निजपत्न्यां नयनम्, आतिथ्यविधानादि च ।
- २४ धनदेवस्य भिक्षुपतिचरित्रपृच्छा । भिक्षुपतिना तत्प्रति-
वचनरूपं 'स्वस्य राजकुलजन्मत आरभ्य स्वमातृसरण-
पित्रन्यकन्यापाणिग्रहण-तदासक्ति-स्वावमानना-यौवरा-
ज्यपरित्यागादिगर्भं पल्लीपतित्ववृत्तिस्वीकारपर्यन्तं स्व-
वृत्तान्तनिवेदनं च ।
- ३५ धनदेवस्य गमनानुज्ञा । पल्लीपतिना तदा दिव्यमण्यैः सम-

पृष्ठाङ्कः

विषयः ।

पणम् । एतादृशदिव्यमणेरनुगम्यलोकसंभविनः कथं
भवतां प्राप्तिरिति धनदेवस्य सुप्रतिष्ठं प्रति प्रश्नश्च ।

३६ सुप्रतिष्ठस्य मणिप्राप्तिवृत्तान्तनिवेदनोपक्रमः । तत्र सुप्रति-
ष्ठस्य वने मृगयार्थं गमनम् । तत्र सर्पोपद्रवाक्रान्तविद्या-
धराक्रन्दश्रवणम् । तच्चबूडास्थमणिनोपद्रवनाशनं चेति ।

तृतीयः परिच्छेदः ।

३८ विद्याधरवृत्तान्तस्य सुप्रतिष्ठकृता जिज्ञासा । तन्निवेदना-
रम्भः । तत्र— वैताढ्यवर्णनम् । रत्नसंघयनगरवर्णनम् ।
निजमातापितृस्वजन्मादिव्यावर्णनम् । चित्रवेग इति
निजामिधानम् । विद्याभ्यासादि । सिद्धायतनयात्रा-
महोत्सववर्णनम् । वसन्तर्तुवर्णनम् । यात्रायां, ततः
मातुलसुतेन सह कुलुरावर्तपुरे गमनं च ।

४५ नदनत्रयोदशीमहोत्सव-नदनमन्दिरादिवर्णनम् । तत्र
कनकमालादर्शनम् । चित्रवेग-कनकमालयोर्दृष्टिमेलः । भो-
होत्पत्तिः । उभयोर्दासीद्वारा वृत्तज्ञापन-पत्रादिप्रेषणान-
यन-प्रेमदाढ्य-सूर्यास्तादिव्यावर्णनम् । विरहाम्निपीडाव-
र्णनम् । सूर्योदयवर्णनम् । परिच्छेदसमाप्तिः ।

चतुर्थः परिच्छेदः ।

५५ कनकमालाया नभोवाहनेन सह वरणास्य महोत्सवः ।
चित्रवेगमूर्च्छा । दैवोपालम्भः । पूर्वमेव कनकमाला-
पित्रा नभोवाहनाय निजकन्यावितरणम् । तद्वृत्तान्तस्य
दास्या चित्रवेगाय निवेदनारम्भः । तत्र—

६० अमिषतर्गद्गावर्तपुरे गमनम् । सुरवाहनमुनिसमवसरण-
केवलोत्पत्ति-देशनाश्रवण-कन्याभाविवर-प्रश्नोत्तरादि ।

६३ गन्धवाहनस्य स्वसुतनभोवाहनार्थं कनकमालायाञ्छा, त-
त्स्वीकार-लग्ननिर्धारण-स्वपुरागमन-स्वदयितातद्वृत्तज्ञा-
पन-नभोवाहनकन्यावितरणाग्रहादिवर्णनम् ।

६६ कनकमालाया अभिलषितवरसिद्धिनिराशा । आत्महत्यो-

पृष्ठाङ्कः

विषयः ।

द्यमः । देववाणी-समभीष्टभर्तृलाभज्ञापन-तदुपायप्रदर्शना-
दिवर्णनम् ।

- ११ ततश्चित्रवेगस्याभीष्टसिद्ध्याशा । आशाया निराशाया प-
रिवर्तनम् । आत्मबोधोद्यमः । चित्रगतिना तन्नागमन-पा-
शच्छेद-स्वस्थीकरणादि । परिच्छेदान्तः ।

पञ्चमः परिच्छेदः ।

- १५ चित्रगतेश्चित्रवेगवृत्तपृच्छा । प्रतिवचनम् । चित्रवेगवृत्ता-
न्तारम्भः—नगर-मातापित्रादिवर्णनम् । निजमातृमातु-
ल्योरन्योन्यं भाविस्वापत्यवीधाहकरणप्रतिज्ञा । मातु-
लराज्यप्राप्तिः । स्वभगिनी-मातुलसुतयोश्चित्रलेखा-ज्वलन-
प्रभयोः पाणिग्रहणम् । मातुलस्य प्रभञ्जनस्य दीक्षा । ज्व-
लनप्रभराज्यावासिञ्चेतिप्रभृतिवर्णनम् ।

- १८ कनकप्रभस्य ज्येष्ठभ्रात्रा ज्वलनप्रमेया युद्धम् । ज्वलनप्रभ-
पराजयः । ज्वलनप्रभस्य श्वशुरनगरे गमनम् । चित्रवेग-ज्व-
लनप्रभयोः शालकभगिनीपत्योः पुरवहिर्गमनम् । प्रभञ्जन-
मुनिकेवलोत्पत्ति-देशनाश्रवण-राज्यावासिप्रश्नोत्तरादि ।

- २१ द्वयोर्विद्याराधनाय गमनम् । तत्र निजभगिनीं कनकप्रभे-
णोपद्रूयभाषां दृष्ट्वा चित्रगतेस्तत्पृष्ठिधावनम् । कनकप्रभ-
स्य निजनगरे आगत्य विद्यया चित्रवेगचित्तभ्रमकरणम् ।
ज्वलनप्रभस्य रोहिणीविद्यासिद्धिः । चित्रगतेर्विद्यामुखाद्
वृत्तान्तश्रवणम् । तदानयनाय दसघोषप्रेषणम् । चित्र-
गतिस्वास्थ्यम् । द्वयोर्निजनगरे प्रस्थानम् ।

- २४ मार्गे हस्तिकृतीपद्मवात् कन्यायाः परित्राणम् । कन्या-
चित्रगत्योर्निधःस्नेह-मुद्रार्पण-स्वस्थानगमनादि । चित्रगतेः
कन्यापुरागमन-तत्पुरोद्वसताविलोक्न-कारणपृच्छादि ।

- २८ कनकप्रभराजस्य प्रसादाज्जिनमवनोद्धूत-धरणेन्द्राक्रोश-
तद्विद्याविनाश-पलायन-पुरलोकान्यान्यनगरगमनादिवृ-
त्तान्तश्रवणम् । ततश्चित्रगतेर्विस्मय-विरहदुःख-कन्यागवेष-

पृष्ठाङ्कः

विषयः ।

शान्त्यान्यपुरश्चमण-चित्रवेगपाशच्छेद-मिथोनिजवृत्तरूपाप-
न-कनकमालाप्राप्त्युपायप्रदर्शनवर्णनं च ।

पष्ठः परिच्छेदः ।

९२ द्वयोस्तयोर्मदनमन्दिरे प्रच्छन्नतया गमनम्, कनकमालाया-
स्तत्रागमन-मकरध्वजसोपालम्भस्तवन-पाशबन्ध-सौचन-
मिथोमेलनादिवर्णनम् । चित्रगतेः कनकमालावेषेण मद्-
नमन्दिराभिर्गमनादि । कनकमाला-चित्रवेगयो रत्नसंचय-
नगराभिमुखं प्रस्थानं च ।

९३ वर्त्मनि वननिकुञ्जे कचन तयोर्विश्रामकरणम्, तत्र स्व-
स्त्रिया चित्रगतेरापतनम्, चतुर्णामपि मेलन-संभाषणगो-
ष्ठ्यादि, चित्रगतिस्त्रियाः प्रियङ्गुमञ्जुयां नगर-कुल-जन्म-
स्थानादिवृत्तव्यावर्णनोपक्रमश्च ।

१०२ प्रियङ्गुमञ्जुयां जातिस्मरणोत्पत्तिः, विस्तरेण चित्रगतिपूर्व-
भवसंबन्धगर्भं निजपूर्वभवयोर्मनुष्यदेवरूपयोर्मध्ये वसुम-
तीस्वरूपस्य मनुष्यभवस्य निरूपणम्, देवलोकप्राप्तिश्चेति ।

सप्तमः परिच्छेदः ।

११० देवच्यवन-देवीविलाप-केवलदेशनाश्रवण-चित्रगत्युत्पत्ति-
स्थानदर्शनादिविषयकपर्यन्तुयोग-प्रतिवचन-सहितं प्रियङ्गु-
मञ्जुयां देवभवस्य व्यावर्णनम् ।

११४ प्रियङ्गुमञ्जुरीप्रचलद्भवावशिष्टवृत्तोपदर्शनम्, तच्छ्रवणात्
चित्रगतेर्जातिस्मरणज्ञानोत्पत्तिश्चेत्यादि ।

१२१ वननिकुञ्जात् सस्त्रीकचित्रगतेः सुरनन्दननगरे प्रस्थानम्,
कनकमाला-चित्रवेगयोरपि ततः स्थानादुत्पत्तनम्, वर्त्मनि
गच्छतोर्देवसाक्षात्कार-संभाषणनभोवाहनागमननिवेदन-
तत्प्रेषितव्यविधातकविद्याप्रतिधातसमर्थदिव्यमणिसमर्प-
ण-देवतिरोधानादिपर्युपाख्यानं च ।

अष्टमः परिच्छेदः ।

१२३ नभोवाहनस्य समुभटादिसामग्र्यस्य दूराद्विलोकनम्, कन-
कमालाभयविह्वलताक्रन्दनादि, चित्रगतिना तत्संधीरता-

पृष्ठाङ्कः

विषयः ।

पादनम्, नभोवाहनसमापतन-चित्रगतिनिर्भर्त्सन-वाशा-
ग्रेयवारुणादिशस्त्रवर्षण-मणिप्रभावसंजनिततन्निष्फलता-
दिवर्णनगर्भितमन्ततो नागपाशविद्याह्वानमोचनतत्कृतवि-
बोर्भिप्रभावसंजातचित्रवेगपतनपीडनमूर्च्छादि च ।

१३२ सुप्रतिष्ठस्य तत्र गमनम् । चित्रवेगापत्तित्राणादिद्वितीयप-
रिच्छेदाधिकृतवृत्तान्तसमन्वयसंकलितं च देवस्य पुनराग-
मनम् । तदागमन-निजत्राणादिप्रयोजन-पूर्वभवसंबन्धा-
दिचित्रगतिपर्यनुयोगस्य देवविहितं सर्वपरिचितपूर्वभव-
घटनावर्णनोपबृंहितं प्रतिवचनम् ।

नवमः परिच्छेदः ।

१४५ देवस्य घनवाहनमुन्युपसर्गनिवारण-मुनिकैवल्योत्पत्तिदेश-
नोपसर्गविधायकसुरपूर्ववैरवृत्तान्तस्वागामिभवविषयकदेव-
कृतप्रश्नकेवलिप्रतिकथनाद्युपवर्णनम् ।

१५० चित्रवेगस्य स्वभार्याया नभोवाहनकृतापहारपश्चाद्भूतवृत्ता-
न्तप्रश्नः । देवस्योत्तरम् । कनकमालां नभोवाहनादपहृत्य
देवेन चित्रवेगाय समर्पणम् । चित्रवेगस्य कृतवृत्तान्तिवेदनम् ।
देवस्य वरग्रहणायाग्रहः । चित्रवेगाय विद्याधराधिपतित्व-
दानम् । देवान्तर्धानं चेत्यादि ।

१५५ द्वितीयपरिच्छेदाधिकृतसुप्रतिष्ठधनदेवयोर्दिव्यमणिवृत्तो-
पसंहरणम् । धनदेवाय भण्योः समर्पणम् । धनदेवस्याग्ने-
प्रस्थानम् । कुशाग्रपुरसंप्राप्तिः । श्रीदत्तधनदेवयोर्भिथोसैत्री,
धनदेवस्य श्रीदत्तगृहे भोजनाय निमन्त्रणम्, तत्र श्रीका-
न्तादर्शन-स्नेह-प्राप्तीच्छादिवृत्तान्तोपकथनम् ।

१५७ श्रीकान्तायाः कृष्णमुजङ्गदशनम् । नानोपायविधानम् ।
धनदेवेन दिव्यमणिप्रयोगेण तद्विषयपाकरणम् । धन-
देवस्य श्रीकान्तापरिखयन-निजपुरप्रस्थान-मार्गस्थसीहयु-
हादाहविलोकन-देवशर्ममेलन-दाहवृत्तान्तश्रवण-देवशर्मदे-
वलोकासिखपुरागमन-श्रीकान्तापुत्रप्रसूत्यादिवर्णनं चेति ।

पृष्ठाङ्कः

विषयः ।

दशमः परिच्छेदः । ५

१६३ पुत्रजन्मोत्सव-सराज्ञीकनृपनिनन्त्रण-नाम-विधान-राज्ञी-
पुत्राभिवाच्छा-सुताभावजन्यशोकादिवर्णनम् ।

१६६ राज्ञो देवाराधनम् । देवतासाक्षात्कारः । राज्ञीस्वप्नदर्शन-
गर्भाधान-हस्त्यारोहणादिदोहदोत्पत्ति-तदपहारादि ।

१७३ नैमित्तिकागमन-राज्ञीविषयकप्रश्नोत्तर-नृपोत्तरदिवप्रया-
ण-राज्ञीसमागमादिवर्णनम् ।

१७५ राज्ञ्या गजविहितनिजापहारादारभ्य निजवृत्तान्तनिवेद-
नारम्भः, तत्र हस्तिनो गगनोत्पतनम्, राज्ञ्या गगनात्
सरोवरे पतनम्, सरोवरवर्णनम्, श्रीदत्तसमागमः, राज्ञ्या-
स्तेन कुशाग्रपुराभिगमनम्, वर्त्मनि भिल्लावस्कन्दः, राज्ञ्याः
सार्थाद्वियोगः, अटवीश्रमणम्, पुत्रप्रसूतिः, तदपहारश्चेति ।

एकादशः परिच्छेदः ।

१८१ राज्ञ्याः क्रन्दन-तापसीसमागमाश्वासन-स्वाश्रमनयनादि ।

१८४ अश्वहृतसुरथागमनम्, तेन कुलपतये निजवृत्तकथनम्,
राज्ञ्यास्तेन सह स्वपुराभियानम्, मार्गे सुरथस्य राज्ञीशी-
लखण्डनोद्यमः, राज्ञ्याः पलायनं कुर्वत्या कूपे पतनम्, तत्र
निजपतिनृपस्य समागमश्चेतिप्रसूतिपरिवर्णनम् ।

१८८ उद्व्याने नभस्तलात् सुरसुन्दर्याः पतनम्, उद्यानपालेन
राज्ञे तन्निवेदनम्, राजपुरी तस्या नयनम्, राज्ञा तद्वृत्त-
पृच्छायां संक्षेपेण परिचयदानम्, राज्ञ्या दासीद्वारा वि-
स्तरतस्तद्वृत्तान्ताधिगमनप्रयासः, सुरसुन्दर्या दास्यै स्ववृत्त-
निवेदनोपक्रमश्चेत्यादि । तत्र—

१८३ स्वपुर-मातापितृ-कलाग्रहण-यौवनप्राप्त्यादिवर्णनम् । उ-
द्याने प्रियंवदादर्शन-संभाषण-विस्मृतविद्यापदोपलम्भन-
चित्रदर्शन-स्नेह-मूर्च्छा-सख्यालाप-प्रियंवदागमनादि ।

द्वादशः परिच्छेदः ।

१८९ सखीनां मिथो हास्यालापः । परिव्राजिकाया आगमनम् ।
तस्या आत्म-परलोकाभावादिसाधनगर्भनास्तिकतोपदेशः ।

पृष्ठाङ्कः

विषय ।

सुरसुन्दर्या युक्तिभिस्तत्खगहनं चेत्यादिवर्णनम् ।

२०५ शत्रुञ्जयनृपस्य मन्त्रिद्वारा सुरसुन्दरीयाचना, नरवाहनेन तदनङ्गीकारः, द्वयोर्युद्धं च ।

२०७ रत्नद्वीपे सुरसुन्दर्यपहरणम्, अपहारकेण निजवृत्तनिवेदनम्, विद्याजापदानाय तस्य वंशजात्यामवस्थानम्, सुरसुन्दर्या आत्मघाताय विषफलभक्षणम्, मूर्च्छा चेत्यादि ।

२१२ मकरकेतोर्वंशजालीच्छेदः, वृक्षाधः सुरसुन्दर्यवलोकनम्, विषापहरणम्, शत्रुञ्जयनृपवधाय युद्धे गमनम्, प्रियंवदया सह सुरसुन्दर्या तत्रावस्थानम्, वेतालेन पूर्ववैरिणा सुरसुन्दरीमपहृत्याकाशात् पातनं चेत्यादि ।

अथोदशः परिच्छेदः ।

२१७ मकरकेतुकृतशत्रुञ्जयनृपवधः । धनदेवस्य राजसभायामागमनम् । नृपपृच्छोत्तरं तेन स्वीयसिंहलद्वीपयात्रार्थमङ्गवर्णनप्रक्रमः । तत्र समुद्रे मकरकेतुसंगमः । धनदेवस्य तद्वृत्तजिज्ञासा । तत्कथनारम्भः । तत्र रत्नद्वीपे विद्यासाधन-सुरसुन्दरीविषापहार-रणप्रयाण-रिपुव्यापादनादिवर्णनम् । नभोमार्गेण रत्नद्वीपे प्रत्यावर्तमानस्य मध्ये पूर्ववैरिदेवेन वार्धौ पातनम् । बाहुभ्यां तत्तरणप्रक्रमश्चेति ।

२३० प्रवहणमङ्गः । धनदेवस्य फलकासादनम् । नीरधितीरे स्थितिः । देवसाक्षात्कारः । तेन देवशर्मभवावस्थितौ धनदेवकृतस्योपकारस्य स्मारणा, विविधरत्नवितरणम्, हस्तिनापुरे नयनं चेत्यादिवर्णनम् ।

चतुर्दशः परिच्छेदः ।

२३५ सुरसुन्दरी-कमलावतीविलापः । सुप्रतिष्ठसूरिसमवसरणम् । तदुपदेशमुखेन संसारासारता-नारकादिदुःखदौर्गत्यादिवर्णनम्, धर्मतत्त्वादिसंकीर्तनं च ।

२४१ राज्ञो मकरकेत्वपहरण-वृद्धि-सत्त्वादिवृत्तान्तानुयोगोत्तरं केवलिकृतं तदुत्तरम् । पूर्वभवादारभ्य तत्कालपर्यन्तं तद्विनिवेदनारम्भः ।

पृष्ठाङ्कः

विषयः ।

पञ्चदशः परिच्छेदः ।

२५२ प्रकृतसमाप्तिः । धनदेवस्य पल्लीभङ्गानन्तरजातसूरिवृत्तप्र-
श्नः । सूरैस्तन्निवेदनम् । प्रियंवदया समुद्रान्मकरकेतोरुद्घ-
रणम् । तेन तस्यै स्ववृत्तशंसनम् । मकरकेतोः सुरसुन्दरी-
वृत्तजिज्ञासा, प्रियंवदया तद्विज्ञापनं च । धरणेन्द्रेण निजपू-
र्वचरित्रकथनपूर्वकं तस्मै विद्यावितरणं चेत्यादि ।

२६२ आकाशमार्गेण मकरकेतोरागमनम् । महोत्सवेन तस्य पुर-
प्रवेशः । सर्वेषां मिथः समागमहर्षः । सुरसुन्दरीमकरकेतु-
विवाहः ।

२६४ सूरिवन्दनायै नृपगमनम् । कमलावत्या निजपूर्वभवप्रश्नः ।
सूरिणा तज्ज्ञापनम् । चित्रवेगादीनां दीक्षामहणं चेति ।

षोडशः परिच्छेदः ।

२६६ मकरकेतो राख्यशासनपद्धतिः । शुभकृत्यानि । सुरसुन्दरी-
स्वप्नः । राज्ञः सभार्यस्य हिमवति गमनम् । तत्रोद्याने
दम्पत्योः प्रश्नोत्तरविनोद-कृष्णसर्पदंश-विषापहाराः, ग-
र्भाधानम्, पुत्रद्वयप्रसूतिः, युवराजविवाहश्च ।

२७८ मदनवेगस्य दासीरूपेण नृपवधोद्यमः । राज्ञा तस्य कारा-
गृहे क्षेपणम् । पर्युषणायां तन्मुक्तिः । पुनराजविधातचेष्टा ।
तत्रापि निष्फलता चेत्यादि ।

२८१ चित्रवेगसूरिसमवसरणम् । राज्ञा मदनवेगस्य वैरनिमित्तं
ज्ञातुमिच्छा । सूरिणा तदुत्तरदानम् । सुरसुन्दरीमकरकेतु-
प्रव्रज्योपादानं च ।

२८३ चित्रगत्यपहारः । सूरिदेशना । मकरकेतुमुनेर्मुक्त्यवाप्तिः ।
सूरि-सुरसुन्दरीप्रभृतीनां केवलज्ञानोत्पत्तिः । सर्वेषां मोक्ष-
प्राप्तिः । ग्रन्थकृष्ण्युता । प्रशस्तिः । ग्रन्थसमाप्तिश्चेति ॥

अहं

❀ सुरसुन्दरी-चरित्रं ❀

सुह-सोमन्न-पइन्ना-समय-समारद्ध-लोय-कम्मस्स ।
अमरवइ-वयण-धरिओ परिक्खडिलो कुतल-कलावो ॥ १ ॥
कन्नासने सोहइ जस्स अवत्थाण-पत्थणत्थव ।
चित्तम्मतर-रुद्ध-प्पवेस-कदप्प-दूठव्व ॥ २ ॥

अह्ना ।

सोहइ जस्स सुसगय-उभयंस-छलंत-कुंतल-कलावा ।
मुत्ती सुवन्न-वन्ना सकज्जलगव्व दीव-सिहा ॥ ३ ॥
जस्स पणामा पावइ पळय पठरोवि विगव-संघाओ ।
तस्स रिसहस्स पढमं नमामि पय-पकयं पयओ ॥ ४ ॥
अजियाइणो जिणिंदे वदे जम्मम्मि जेसिममरिदा ।
रागाइणो वि सत्तु पंचत्त पाविया समयं ॥ ५ ॥
जम्मण-समयाणत्तर-सुमेरु-सिहराभिसेय समयम्मि ।
संक्किदण-कय-कुवियप्प-नासणे कय-पयत्तस्स ॥ ६ ॥
रागाइ-वइरि-सेणव्व जस्स दट्ठु अणन-सामत्थ ।
धैरहरिया अच्चत्थं संसिलोच्चय-सायरा वसुहा ॥ ७ ॥
निम्मल-कम-नह-नियरो पडिबिबिय-पणय-तिहुअणो जस्स ।
ळव्वहइ जाय गव्वो केवलनाणस्स समसीसिं ॥ ८ ॥
जस्स य पणाम-मेत्ता निम्मल-कम-णैक्ख-पडिय-पडिबिम्बा ।
एक्कारस-गुणमुवल्लम्म अप्पयं हरिसिया तियसा ॥ ९ ॥
त वंदे जिण-यद देविंद-नरिंद-विंद-वदियय ।
सिद्धत्थ-नरिंद-सुअ चरिमं चरिम गइ पत्तं ॥ १० ॥^{१२}

१ सामन्नं भ्रामण्यम् । २ B सइ । ३ B चतसृभिः कलापकम् । ४ अमरेन्द्रपक्षे
स्त्रीयपञ्चरुद्रवम्, जिनेश्वरजन्माभिषेकसमये चामरादिधारकतया सौवरूपपञ्चककर-
णस्य तेषामाचारात्; रागादिपक्षे पञ्चत्वं नाद्यः । ५ समकं युगपत् (V A. B. 2442)
६ B सक्कइ^० । ७ कम्पिता (B. D. V. 27) । ८ शिलोच्चयः पर्वतः । ९ समसीसी
= स्पर्धा (B. D. VII. 13) । १० B नक्ख । ११ चरमगतिर्मुक्तिः । १२ B
प्रक्षभिः कुलकम् ।

दुज्जय-अणंग-मायग-भग-सारग-पुंगव-सरिच्छे ।
 सासय-सिब-सुह-सहिण् सिद्धे सिरसा नमसामि ॥ ११ ॥
 दुद्धंस-धंत-विद्धस-धीर-सिद्धत-देसए धीरे ।
 पच्चविहायार-रए सिरसा वदामि आयरिए ॥ १२ ॥
 विसय-सुह-निप्पिवासे संसार-च्छेय-करण-तल्लिच्छे ।
 वंदामि उवज्झाए सुत्त-स्थ-विसारए सयय ॥ १३ ॥
 पच्च-महव्वय-दुव्वह-पव्वय-उव्वहण-पैच्चले सिरसा ।
 घर-वास-पास-मुक्के साहू सव्वे नमसामि ॥ १४ ॥
 जीए कम-कमल पाविरुण पाविति पाणिणो परम ।
 नाण अन्नाणा वि डु सा जयइ सरस्सई देवी ॥ १५ ॥
 जाण पसाएण पुण मएवि जड-बुद्धिणा कहा-करणे ।
 छीलीए पयट्ठिज्जइ, विसेसमां ते गुरू वंदे ॥ १६ ॥
 हय पुज्ज-पणइ-करण-प्पणासियासेस-विग्ग-सघाओ ।
 वोच्छं संवेगकरिं कह तु सुरसुंदरिं नाम ॥ १७ ॥
 अन्न च, तत्स कीरइ पढम चिय पथणा खल-जणस्स ।
 धीहेइ कवि-जणो जस्स मूसमां इव विराळस्स ॥ १८ ॥
 अहवा सहावउच्चिय दोस गगहणम्मि बावंड-मणस्स ।
 अब्भस्यणा-सएहि वि न खलस्स खलत्तणं गलइ ॥ १९ ॥
 कुडिलत्तण न उज्झइ परिच्छिद्ध-गवेसओ य दोजीहो ।
 पयिउज्जतो वि कवीहिं दुज्जणो सप्प-सारिच्छो ॥ २० ॥
 अब्भयिओ वि बको कल्लसिय-हियओ सुविच्च-परिहीणो ।
 वंदोव्व दुज्जणो इह 'दोसासगे पयासेइ ॥ २१ ॥
 छलिए व निट्ठुरे वा कव्वे दोसो खलेहिं घेतव्वो ।
 उट्ठ-मुहाओ अहवा 'नीहरइ न जीरय कहवि ॥ २२ ॥
 दुज्जण-सहाए पदिय निम्मल कव्व पि लहइ न पइइ ।
 जल-विद्धव्व सुतत्ते आयस-मीणम्मि पक्खित्तो ॥ २३ ॥

१ सारइ = सिंह । २ भ्रान्त = तिमिरम् । ३ A 'सावच्छे' । ४ तल्लि'छान् =
 तत्पराण् । ५ प्रत्यक्षान् = समर्थान् । ६ B 'लाइ' । ७ अवृत्त्यते । ८ B विहाल° ।
 ९ व्यापृतमनस । १० परिच्छिन्नगवेयकः, सर्पपक्षे छिद्र = विक्रम, दुर्जनपक्षे छिद्र =
 क्षणम् । ११ चन्द्रपक्षे सुवृत्तं = शोभनकुण्डलाकारः, दुर्जनपक्षे सदाचारः । १२
 चन्द्रपक्षे दोषाया रात्रे स्वाप्ते, दुर्जनपक्षे दोषाणा दूषणानामासहे । १३ निस्सरति
 (M. P. IV. 79) B नीसर° । १४ मार्ण = भाज्यतम् (M. P. I. 267) ।

आसज्ज दुज्जण कवि-जणस्स अम्मत्यणा तवो विहला ।
 न इ सक्कर-रस-सितोवि चयइ कहुयत्तणं निवो ॥ २४ ॥
 अहवा कहा-पवधो कीरइ किं दुज्जणाण सकाए ॥
 ज्या-भएण परिहण-विमोयण हंदि ! न इ जुत्त ॥ २५ ॥
 दुज्जण-असंमय पि इ कुणइ कवी कव्वमेत्थ किमजुत्तं ? ।
 उल्लयाणमभासंतोवि दिणयरो किं न उगमइ ? ॥ २६ ॥
 अपत्थिवोवि सुयणो कइण कव्वे गुणे पयासेइ ।
 धवलेइ जयं सयल सभावओ चेव निसि-नाहो ॥ २७ ॥
 निंदाकैरि-जणस्स वि दोस-ग्गाही न सज्जणो कहवि ।
 कुणइ सुयधं वासिं तच्छिज्जतो वि मलयरुहो ॥ २८ ॥

न च ।

हवइ इ विरुक्खयपि इ कव्वे सुयणाण सगमे लुट्ठं ।
 सिंप्पि-पुडम्मि पविट्ठ जलपि मुत्ताहल होइ ॥ २९ ॥
 अम्मत्यणारिहा ज सुयणा, तो ते उ पत्थिमो इण्हि ।
 एगमा मणा होउ सांहिज्जति निसामेह ॥ ३० ॥
 घोरे धंणोरपारे ससारे जोणि-लक्ख-पत्तरम्मि ।
 अइदुल्लह लद्धूण मणुयत्त भविय-लोएण ॥ ३१ ॥
 देविंद-चंद-नागिंद-विंद-मैणुइंद-वदिय-जिणेहिं ।
 वैज्जिए उज्जमित जुत्त धम्मम्मि सुद्धम्मि ॥ ३२ ॥
 'सो अंतरारि-विजए राग-दोसा य अतरा सत्तू ।
 तन्विजए विय सोक्ख तेहिं जियाण पुणो दुक्ख ॥ ३३ ॥

एव च डिप ।

राग-दोसाणुगया जीवा पौवैति विविद-दुक्खाइ ।
 तन्हा तन्विजए विय विवुहेहिं होइ जइयव्व ॥ ३४ ॥
 एयत्थ-साहण-परा सोलस-परिच्छेय-संगया ललिया ।
 पाइय-गाहाहिं कहा कीरइ सुरसुदरी-नामा ॥ ३५ ॥
 अवुह-जण-बोहणं तह दुक्कह-लोयाण चित्त-रजणय ।
 जुगवं णो सक्किज्जइ कवीहिं उमयपि काऊण ॥ ३६ ॥

१ परिहणं=परिधानं=वस्त्रम् (H D. VI, 21) । २ परिहाण । ३ जय =
 जगत् । ४ B^o कारज² । ५ तथा वास्या छिद्यमानः । ६ लद्धं श्रेष्ठम् (H D. XII 26)
 ७ शुक्ति-पुटे । ८ कम्ममानाम् । ९ A^o हिंयंते । १० अण = नास्ति (H P. II, 190)
 तर् = आरम्भः (H. D. I 86) पारयान्तो यस्य तस्मिन्नाद्यवन्ते इत्यर्थः । ११
 मणुइंद = मनुजेन्द्राः । १२ ववरिए = कथिते (H. P. IV 2) । १३ संज
 छुद्धधर्मः । १४ दोसो द्वेषः (H.D.V. 56) । १५ B पावति ।

जगो ।

साळकारेण घणक्खरेण रजिज्जए जणो विवुहो ।
 पयडत्थ-ळलिय-कव्वं अबुहाण वोहणं कुणइ ॥ ३७ ॥
 दोण्ह वि ऐक्कवए द्विय सक्किज्जइ रंजण न काऊण ।
 एक्क गेण्हतार्ण अवस्म किर नासए^१ बीय ॥ ३८ ॥
 निय-गुरु-कम प्पसाया कावि इ सत्ती उ जइवि मह अत्थि ।
 सैवमा-सिलेस-रूवग-वण्णग-वहुलम्मि कव्वम्मि ॥ ३९ ॥
 सहवि इ तय न कीरइ असमत्थं पैत्थुअम्मि ज अत्थे ।
 तो अबुह-वोहणत्थ पयडत्था कीरए एसा ॥ ४० ॥

किञ्च ।

सीसिणि-मैयहरियाए गुरु-भगिणीए अलघ-वयणाए ।
 सिरि-कल्लणमईए पवत्तिणीए उ वयणेण ॥ ४१ ॥
 पारद्धा ज एसा कवित्त-गव्वेण नो मए, सेण ।
 कीरइ उत्ताणत्था पाइय-गाहाहिं ळलिय-पया ॥ ४२ ॥
 इ पज्जत्तं वहुणा पत्थुय-विग्घावहेण विहलेण ।
 विहव-कुल बालिया-कय-कळक्ख-विक्खेव-सरिसेण ॥ ४३ ॥
 निसुण्ह एगग-मणा होत्तमियाणिं कहं कहिज्जंतं ।
 मैद्धाइज्ज-सएहिं गाहाण कय-परिच्छेयं ॥ ४४ ॥

अहेत्थ सुवित्थिओ सद्धाहो-लोग-मैज्जयारम्मि ।
 नामेण तिरिय-लोगो विवुहाणुगओ सुमेक्ख ॥ ४५ ॥
 दीवो उ अत्थि तत्थवि वित्थरओ जौयणाण लक्ख तु ।
 जलहि-वलयवगूढो जवुदीवो त्ति विक्खाओ ॥ ४६ ॥
 तस्स य दाहिण-मागे भरहं नामेण अत्थि वर-खेत्तं ।
 वेयद्ध नग-वरेण दुहा-विहत्त सुवित्थिन्न ॥ ४७ ॥
 अह दाहिणद्ध-भरहं गगा-सिघूण मैज्जयारम्मि ।
 कप्प-दुमोव्व दुमाणं वहु-देसाणं पहाणयरो ॥ ४८ ॥
 घन्न-समिद्धिल-पामर-रासय-ससह-पूरिय-दियतो ।
 अवि-करह-महिस रासह-नाणाविह-गोहणाइओ ॥ ४९ ॥

१ एकपदं=शुगपत् । २ बीयं=द्वितीयम् । ३ B वि । ४ उपमा-श्लेष रूपकादयो-
 ऽलङ्कारविशेषाः । ५ प्रस्तुते । ६ A^१ पत्थुयम्मि । ७ मयहरिया महत्तरा (P.P) । ८
 उत्तानार्था=स्पष्टार्था । ९ अपवर्तनीयशतैः । १० मज्झयारं=मध्यम् (B D VI
 १३१) । ११ विवुधा-पण्डिताः, देवाश्च । १२ गोघनाकीर्णः ।

पइदियह-वहंताणय-सारणी-विसर-रेहिरुज्जाणो ।

पुर-नगर-गाम-पत्तो बहु-रिद्धि-समिद्ध-सयल जणो ॥ ५० ॥

निबं पमुइय-लोओ नाणाविह-उच्छवेहिं अविरहिओ ।

भय-दमर-रहिय-गामो कुरुत्ति नामेण घर देसो ॥ ५१ ॥^१

अविय ।

अणवरय-वहंताणय-वणिय-सत्थोह-वसिम-सयल-पहो ।

जत्थ न नज्जइ पहि पहिं अडवि-वसि-ठाणय-विसेसो ॥ ५२ ॥

अन्न चं, तम्मि देसे गुणाण भवणम्मि एयमँच्छरियं ।

सोअ-रहिओवि ज सुणइ जणवओ लोय-मणियाइ ॥ ५३ ॥

अविय ।

जत्थ य गाम-मँहल्ला कर-रहिया धम्म वज्जिया मुणिणो ।

देसस्स तस्स सवणणम्मि को उज्जम कुणइ ? ॥ ५४ ॥

तत्थवि य अत्थि वित्थिन्न-जलहि-बलयाणुकारि-परिहाए ।

पर-पुरिसालंघाए परिकिञ्च भमिर-भयराए ॥ ५५ ॥

पडिक्ख-भयुप्पायण-विसाल-सालेण परिगयं रम्म ।

रमणीय-भगर-तोरण-गोउर-दरोहिं परिकिञ्च ॥ ५६ ॥

अइनील-बहुल-उववण-विरायमाणवसाण-भागेहिं ।

मँत्तालव-भावक्खय-जुएहिं वैर-चित्त-जुत्तेहिं ॥ ५७ ॥

नाणा-भूमि-जुएहिं पासाएहिं तुसार-ववलेहिं ।

तन्नयर-वासि-जण-जँस-थूहेहिं निबमइरम्म ॥ ५८ ॥

तह अवरावर-देसागण तन्नयर-वासिणा चव ।

वणिय-कला-निउणेण पइदियहं वणिय-लोएण ॥ ५९ ॥

किञ्जित-वणिज्जेहिं विरायमाण अणेग-हट्टेहिं ।

परिपूरिएहिं अंतो बहु-मुल्लँ-कियाणग-सएहिं ॥ ६० ॥

उत्तुग-भगर-तोरण-पवणुद्धय-धवल-धय-वडद्धेहिं ।

सुंदर-देव-उलेहिं उवसोहिय-सुंदर-पएस ॥ ६१ ॥

१ रेहा=राजन=शोभा (H. P. IV 100) साऽस्ति येषां रेहिराणि (H. P. II. 159) । २ B चतस्रसिः कलापकम् । ३ वसिमा वासवान् । ४ आश्रयम् । ५ सोओ=श्रोत=श्रीत्रम्, शोकश्च । ६ महल्लो=इदो निवहश्च (H. D. VI. 143) प्रथमेऽर्थे विरोधः, कर(हस्त)रहितानां महस्त्ववाधात्, द्वितीयेऽर्थे परिहार, सर्वप्रामाणा कर(राजदेयमाग)वर्जितत्वात् । ७ धर्मः=पुण्यं, धनुश्च । ८ भमिरा भ्रमवन्तो भ्रमरा यस्यां तथा । ९ मत्तालम्बः प्राङ्गणावरणम् । १० B पायाररम्मेहिं । ११ थूहो=प्रासादशिखरं (H. D. V 32.) । १२ कीयमाण वणिज्यैः । १३ B ल्लग । १४ ध्वजपटादयः ।

तह पंडु पउम-सडोह-मडियाणेय-गुरुतर-सरेहिं ।
 सोवाण-पति-सुगमावयार-वावी-सहस्सेहिं ॥ ६२ ॥
 वर-तिय-चउक्क-चच्चर-आरामुजाण-दीहियाईहिं ।
 देवाणमवि कुणंत पए पए चित्तै-सहरणं ॥ ६३ ॥
 सयल्लन पुर-पहाणं नयर सिरि-हत्थिणाउरं नाम ।
 नयर-गुणेहुववेय सकास अमर-नयरस्स ॥ ६४ ॥^१
 जत्थ य निवसइ लोओ पियवओ धम्म-करण-तल्लिच्छो ।
 दक्खिन्न-चाय-मोगेहिं सगओ तह कळा-कुसलो ॥ ६५ ॥
 जत्थ य पुरम्मि निच्चं इओ तओ बहु-पओयण-परेण ।
 भमिर-जण-समुदएण दुस्सं-चाराओ रँत्थाओ ॥ ६६ ॥
 जत्थ य कोडि-पढाया-पच्छाड्य-सयल-गयण-मग्गम्मि ।
 लोओ गिम्ह-दिणेषुवि रवि-कर-ताव न याणेइ ॥ ६७ ॥
 जत्थ य पुरम्मि पुरिसा घर-भित्ति-निहित्त-मणि-मऊहेहिं ।
 निच्च हयधयारे गयपि रँइ न याणंति ॥ ६८ ॥
 रम्मत्तणओ जस्स य पलोयणत्थव आगया देवा ।
 कौउगवक्खित्त-मणा अणमिस-नयणत्तण पत्ता ॥ ६९ ॥
 धवल-हर-सिहर-विरड्य-पवण-पँहल्लंत-वेजयतीओ ।
 सँनाति व रविणो सारहिस्स अइउच्च-गमणट्ठा ॥ ७० ॥
 जत्थ य पुरम्मि दीसइ पाय-पहरो उ रग-भूमीसु ।
 दंडो उ धय-वडाण सीस-च्छेओ ज़ुयारीण ॥ ७१ ॥
 कुमुमाण सिरिसि बंधो साग-च्छेत्तेसु जीव-कत्तणया ।
 तह पडिय-परिसासु पँत्ताणं हदि । भिंदणैया ॥ ७२ ॥
 अह एक्को विय दोसो गुणाण भवणम्मि तम्मि नयरम्मि ।
 निदोस-साहुणो ज सयावि दीसति गुँत्ति-ठिया ॥ ७३ ॥
 अह तम्मि पुरम्मि पँहँ पभूय-करि-त्तरय रयण-भंडारो ।
 जह-भणिय-नीइ-पालण-आणदिय-सयल-जण-चित्तो ॥ ७४ ॥
 निय-नुद्धे समुदएण वसीकयासेस-सत्तु-सताणो ।
 संपूरियत्थि-समुदय-मण पत्थिय-अत्थ-वित्थारो ॥ ७५ ॥

१ B पड्ड । २ B सहरण च । ३ B दणमिः कुलकम् । ४ इत्था = राज-
 भार्गव । ५ रात्रिम् । ६ कौटुकावक्षिप्तमनसः । ७ पहल्लती = घूर्णयमाना (H P IV.
 117) विचरन्तीत्यर्थः । ८ सङ्गां कुर्वन्तीति । ९ जुयारी = धान्यविशेषः । १० पत्त =
 पात्र पत्र च । ११ A णय । १२ गुत्ति = कारागृहम्, मनो-बाध-क्षयसयमनरूपः
 साधोराचारश्च । १३ प्रभुः = स्वामी राजत्यर्थः ।

दद-कादिण-मुया ऽपरिमिय परक्कम क्त सयल-पडिवक्खो ।
 पडिवक्ख-भामिणी-वयण-नलिण-सकोयण मैयको ॥ ७६ ॥
 सूरौव पिहु-पयावो सीहो इव अकय-पर-त्रलासको ।
 उयहिंन्व सुगभीरो चंदो इव जण-मणाणदो ॥ ७७ ॥
 रूवेण कामदेवो बुद्धीए सुर-गुरुस्स सारिच्छे ।
 निवसइ पमोय-पत्तो राया सिरि-अमरकेउत्ति ॥ ७८ ॥
 तस्स य ति-वग्ग-सार रज्ज-सिरिं सम्ममणुहवंतस्स ।
 वञ्चंति वासराइ इदस्स व देव-लोगम्मि ॥ ७९ ॥
 अह अजया कयाइवि अत्थाण-गयस्स राइणो तस्स ।
 विणय-पणउत्तमगो पडिहारो बंधुलो भणइ ॥ ८० ॥
 देव ! कुसग्गपुराओ चित्तयरो चित्त-कम्म-पैत्तट्ठो ।
 नामेण चित्तसेणो समागतो चिट्ठइ दुवारे ॥ ८१ ॥
 सो देव-पाय-दसण-सुह-कंवी इच्छए इह पवंस ।
 एवं च ठिए अम्ह देवाएसो पमाणाति ॥ ८२ ॥
 तत्तो रण्णा भणिय लहु पवेसेहि, ताहे सो विहिणा ।
 अत्थाणम्मि पविट्ठो कय-विणओ राइणो पुरओ ॥ ८३ ॥
 उयविट्ठो भूमीए रत्ता मणिओ कुओऽसि त मह ! १ ।
 केण व कज्जेण इह समागतो मह समीवम्मि ? ॥ ८४ ॥
 तो भणइ चित्तसेणो कुसग्गनयराउ आगओ देव ! ।
 चित्तगरो साइमय जाणामि य चित्त-कम्ममह ॥ ८५ ॥
 चित्त-प्पिओ य देवो सुम्मइ वत्तासु तेण अहमेय ।
 चित्त-कलं पयडेउ समागतो देव पासम्मि ॥ ८६ ॥
 तत्तो रत्ता भणिय केरिसय चित्त-कोसल तुज्ज २ ।
 दसेहि ताव मज्झ आलिहिंय किंचि वैर-रूव ॥ ८७ ॥
 अह तेण कक्ख-देसम्मि गोविया चित्त-पट्ठिया सहसा ।
 पयडीकाउं रण्णो समप्पिया हिट्ठ-वयणेण ॥ ८८ ॥
 पम्परत-पयढ-पुलओ राया पुँलोएइ तत्थ आलिहिय ।
 नाणा-वन्नय-कलियं पमाण-रेहाहिं सुविसुद्धं ॥ ८९ ॥
 अहिणव-जोव्वण-वर-रूव-जुत्तमच्चत-मणहरागार ।
 अहिणव^३सिहिणारम कण्णाए रूवय पवर ॥ ९० ॥^४

१ अ कामि । २ अ मिय । ३ B पयभिः कलापकम् । ४ आस्थानं-सभा । ५
 पत्तदो = बहुविक्रितः (H. D. VI. 68) । ६ B मह तुम् । ७ श्रूयते । ८ प्रकटयितुम् ।
 ९ अ °हिउ । १० B रूवंति । ११ पश्यति (H. P. II. 181) । १२ सिहिणो =
 स्वनः (H. D. VIII 31) । १३ B गुरम् ।

त ददुं नर-नाहो चितइ एसो डु चित्त-कम्मम्मि ।
 अइकुसलो ज लिहिय अउन्व-रूव इम रूव ॥ ९१ ॥
 ति-लोक्कम्मिवि मने एरिस-रूवा न इत्थिया अत्थि ।
 चित्त-कला-निउणत्ता अदिट्ठ-रूवा इमा लिहिया ॥ ९२ ॥
 जइ पुण कत्थवि होज्जा एरिस-रूवेण इत्थिया कन्ना ।
 तीए वि संगमो जइ ता रज्जं होज्ज सकयत्थं ॥ ९३ ॥
 एव चित्तैतस्स य वैम्मह-सर-गोयरम्मि पाडियस्स ।
 कैसरिओ से अप्पा चित्तेऽवक्खित्त-चित्तस्स ॥ ९४ ॥
 तत्तो खणतराओ समीलिय-लोयणो अमरकेऊ ।
 सीहासणाउ पाडिओ मुच्छए परवसो सहसा ॥ ९५ ॥
 हा ! हा ! हत्ति भणता अत्थाण-गया समुट्ठिया लोया ।
 बीयाति बीयणेहिं सीयल-सलिलेण सिंचति ॥ ९६ ॥
 वयणे खिवंति खिप्प कप्पूर तह मलेति अगाई ।
 तं ददुं चित्तसेणो पइसिय-वयणो दद जाओ ॥ ९७ ॥
 रे ! रे ! कोवि डु पावो अहिमर-रूवेण आगओ एसो ।
 कम्मणगारी जेणिह विमोहिओ अन्ह सामित्ति ॥ ९८ ॥
 तालेह हणह ववह एव भणतोहिं अंगरक्खेहिं ।
 गहिओ सो हम्मंतो एव भणित्ठ सैमाढत्तो ॥ ९९ ॥
 भो ! भो ! मरा ! नाहं दुट्ठो ता मा मुहा कैयत्थेह ।
 तत्तो य तेहिं मणिय कह न दुट्ठो तुम पाव ! ? ॥ १०० ॥
 कम्मण-कय हि चित्तं पयसिय कीस राइणो तुमए ? ।
 तह मुच्छियम्मि देवे वियसिय-वयणो य किं जाओ ? ॥ १०१ ॥
 ता कहसु केण रण्णो वहणत्थं पेसिओ तुम पाव ! ? ।
 तो मणइ चित्तसेणो अक्खिस्स तुम्ह सव्वंपि ॥ १०२ ॥
 रनो अन्मुदयत्थ समागओ न उण दुट्ठ-बुद्धीए ।
 एमाइ भणतोवि डु वद्धो सो राय-पुरिसेहिं ॥ १०३ ॥
 एत्थतरम्मि राया गय-मुच्छे सैत्थ-वेयणो जाओ ।
 अह नरवइणा मणिय मुचह भो ! चित्तगरमेय ॥ १०४ ॥
 उच्छोडिय-वधो सो रन्ना मणिओ य भइ ! उवविससु ।
 आइक्खसु मह सच्च केण तुम पेसिओ एव ? ॥ १०५ ॥

१ अपूर्वरूपम् । २ वम्महो = मन्मथः । ३ विस्ररितः । ४ अभिमरो घना-
 द्दिशोभतो मरम्भयराहित साहसकर्मकारी । ५ हम्मतो = हन्यमानः । ६ समाढत्तो =
 समारब्धः (म. प. II, 138) । ७ कदयवत् । ८ प्रदर्शितम् । ९ आख्यास्यामि ।
 १० एवमादि । ११ स्वस्थचतनः ।

निय-सहि यण-सजुत्ता ताव य कमलावई तहिं आया ।
 भूसण-पसाहिअगी गेंदुय-कीलाए कीळती ॥ १२१ ॥
 अह सा भगिणी रत्ना पीईए निवसिया निउच्छगे ।
 तत्तो दहु तीए रूख तह जोवणमुदग ॥ १२२ ॥
 भणिओ रत्ना मती मइसागर ! तइय पव्वयतेण ।
 ताएण अह भणिओ भगिणी ठाणम्मि दायव्वा ॥ १२३ ॥
 इण्हि वरस्स उचिया जाया एसत्ति, ता मह कहसु ।
 को अणुरूवो पुरिसो ईमीए सुकुल-प्यसूओ य ? ॥ १२४ ॥
 मइसागरेण भणिय देवो चिय एत्थ जाणए उचियं ।
 तत्तो रत्ना भणियं एव मे फुरई चित्तम्मि ॥ १२५ ॥
 कीरइ सयवरो इह हक्कारिज्जतु सब्ब-रायाणो ।
 जो चेव हियय-इट्ठो त चेव वरेई जेणेसा ॥ १२६ ॥
 मइसागरेण भणिय ज देवो आणवेइ त किच्चं ।
 नैवरि सयंवर-करण सपइ उचिय न काउ जे ॥ १२७ ॥
 सब्बेवि निवा जइया आयत्ता होंति एग-नरवइणो ।
 तदणुत्ताएण तया सयवरो होइ कायव्वो ॥ १२८ ॥
 एगस्स जओ वरणे सेसाण सो निवारगो होइ ।
 सपइ पुण रायाणो नरिंद ! सब्बेवि अहमिंदा ॥ १२९ ॥
 ता ताणमंग-वरणे सेसा सब्बेवि सत्तुणो होंति ।
 न य सका संगामे जिणिउ सब्बेवि एगेण ॥ १३० ॥
 ता अलमिमिणा नर-वर ! विग्गह-मूलेणर्त्तिय-व्रड्डेण ।
 कमलावई-सयवर-करणेण एत्थ पत्थावे ॥ १३१ ॥
 तत्तो रण्णा भणिय कस्सेसा तैरिहि भइ दायव्वा ।
 को व इमीए इट्ठो मणस्स इइ कह णु नायव्व ? ॥ १३२ ॥
 जस्स व तस्स व रत्नो दायव्वा न य मए नियय-भगिणी ।
 टिन्ना होइ सुटिन्ना जस्स, इमा तस्स दायव्वा ॥ १३३ ॥
 एव च जाव जपइ राया मइसागरेण सह तत्थ ।
 ताव य दुवारपौलो पणाम-पच्चुट्ठिओ भणइ ॥ १३४ ॥
 अट्ठग-निमित्त-विऊ भूय-भविस्सत्थ-पयदण-पैडिट्ठो ।
 सुमई-नामो इहइ समागओ देव ! नेमिती ॥ १३५ ॥

१ B कहु । २ निउच्छगे=निजोत्सङ्गे । ३ तदा प्रव्रजता=दीक्षा गृहता ।
 ४ B इहि । ५ B मीइ । ६ आनन्तरेऽव्ययम् (M. P II 188) । ७ पादपूजे-
 ऽव्ययमिदम् (M. P II 217) । ८ यदा । ९ A आयम्मि तयो । १० अन्तर्यबहुलम् ।
 ११ B तरहि; तहिं । १२ A रयालो । १३ पटिष्ठः=चतुर ।

सो देव-दंसणत्थं दुवार-देसम्मि चिट्ठइ इयाणि ।
 इय सोत्तं नर-वइणा भणिय तुरियं पवेसेहि ॥ १३६ ॥
 सयणत्तरं च सुमई निम्मल-सिय-वसण-सोहिय-सरीरो ।
 गोरोयण-कय-तिळओ समागओ राइणो पुरओ ॥ १३७ ॥
 आसी-पयाण-पुव्वं दात्तं दुव्वक्खए नरिंदस्स ।
 रत्ता कओवयारो उचियासणगाम्मि उवविट्ठो ॥ १३८ ॥
 रत्ता पच्चय-हेउ अतीय-वत्थुम्मि पुच्छिओ एसो ।
 पच्चक्ख पिव सव्व साहेइ सो अवितह जाव ॥ १३९ ॥
 ताहे पहसिय-वयणो राया नरवाहणो इयं भणति ।
 ओ सुमइ ! मज्झ भगिणी एसा कमलावई कण्णा ॥ १४० ॥
 एईए को भत्ता होही मण-वल्लहुत्ति वज्जरसु ।
 सुमई निम्बविऊण निमित्तमेव समुल्लवइ ॥ १४१ ॥
 नर-वर ! चित्ते लिहिय ऐईए रूवय पुलोएत्ता ।
 मुच्छिज्जिस्सइ जो इह होही भत्ता इमीए सो ॥ १४२ ॥
 सयलोरोहै-पहाणा तस्स य होही इमा महादंवी ।
 एत्थस्ये य नरेसर ! मा काहिसि अन्नहाभाव ॥ १४३ ॥
 एत्थतरम्मि सागर-सेट्ठी सलवइ सुमइ-नेमिच्चि ।
 सिरिकंताए भत्ता को होही मज्झ घूयाए ? ॥ १४४ ॥
 वज्जरइ तओ सुमई कामिण-मुयगेण ढंसियमेय जो ।
 उज्जीविस्सइ सो चिय भत्ता घूयाए ते होही ॥ १४५ ॥
 एव च पुच्छिऊण उचिय काऊण तस्स उवयार ।
 पट्ठविओ नर-वइणा जहामय पडिगओ सुमई ॥ १४६ ॥
 तत्तो य भणइ भती सोहणमहुणा नरिंद ! सजाय ।
 ता इण्हि तब्भणिए कायव्वो उज्जमो होइ ॥ १४७ ॥
 भणिय रत्ता को इह साइसय लिहइ चित्त-कम्मति ।
 भइसागरेण भणियं सुपसिद्धो त्ताव इह नयरे ॥ १४८ ॥
 एक्को चिय कमलावइ-उज्जाय-सुमित्तसेण-नामस्स ।
 तणओ उ चित्तसेणो अइकुसलो चित्त-कम्मम्मि ॥ १४९ ॥
 रत्ता भणिय सिग्घ वाहरइ तयति तक्खपोण अह ।
 वाहरिओ सपत्तो भणिओ रत्ता सबहु-माण ॥ १५० ॥

१ आशी प्रदानपूर्वम् । २ दूताक्षयान् । ३ अवितयम् = सत्यम् । ४ ऽ रूवं एईइ
 पिक्खिऊण निवो । ५ अवरोध. = अन्त पुरम् । ६ कसिणो = कुण्णः । ७ दद्याम् । ८
 अस्थापितः । ९ ऽ शुभम् ।

कवलावईए रूव सिग्घ आलिहसु चित्त-फलहीए ।
 ज आणवेसि, मणिउं सोहण-वनेहि तं लिहियं ॥ १५१ ॥
 देक्खालिय च रत्तो साइसयं पेक्खिऊण सो तुट्ठो ।
 मणिओ य अह रत्ता एत्यथे त सिं उचिउत्ति ॥ १५२ ॥
 चित्तगर-वेसधारी एय वेत्तूण सब्ब-राईण ।
 दत्तेसु, जत्त मुच्छा जायइ एय पुँलोएउ ॥ १५३ ॥
 सो मह साहेअब्बो सिग्घं आगम्म, जेण तस्सेव ।
 महया उवयारेण दिज्जइ कमलावई एसा ॥ १५४ ॥
 एव रण्णा मणिओ तत्तो पणमित्तु तत्त पय-कमलं ।
 कइवय-परियण-सहिओ कुसग्गनयराउ नीहरिओ ॥ १५५ ॥
 सुग्गीव-कित्तिवद्धण-पमुहाण नरवईण मे एसा ।
 सदसिया उ, न पुणो जाया इह अत्थ-त्तसिद्धी ॥ १५६ ॥
 अज्ज पुणो इह नयेरे समागओ देव । तुम्ह पासम्मि ।
 एय नियेच्छिऊण मुच्छा जाया य तुम्हाण ॥ १५७ ॥
 जाय मह मामि-ममीहिय ति चित्तिजु तेण नर-नाह ।
 जाओ हरिसां मज्झ सुमारिय नेमित्तियं वयणं ॥ १५८ ॥
 एएण कारणेण मुच्छाए तुम्ह हरिमिओ-अहय ।
 ता मा नरिंद ! अन्नह-भावेण वियण्सु ममति ॥ १५९ ॥
 इइ चित्तसेण-वयण सोऊण बिगय-अन्न-आसंको ।
 वज्जरइ अमरकेऊ विम्हइओ चित्त रुत्तेण ॥ १६० ॥
 किं तीए कन्नाए एरिसयं अत्थि रूव-सोहग्ग ? ।
 ता मणइ चित्तसेणो निमेसंमत्त इम लिहियं ॥ १६१ ॥
 को सक्कइ कुसलोवि इ जँहड्डिय तीए राय-कन्नाए ।
 निज्जिय-तियस-बिलासिणि-रूव रूवं समालिहिउं ? ॥ १६२ ॥
 तव्वयण सोऊण हरिसिय-हियएण राइणा तत्त ।
 अग-विलगामसेस पसाइय कडय-वत्थाइं ॥ १६३ ॥
 तो मणइ चित्तसेणो आएस देह देव ! अम्हाण ।
 नरवाहणस्स रण्णो जँहड्डियं जेण सीहेमो ॥ १६४ ॥
 रण्णण्णुन्नाओ सो कमेण पत्तो कुसग्गनयरम्मि ।
 नरवाहणस्स रत्तो सिट्ठो सब्बोवि वुत्ततो ॥ १६५ ॥

१ आइपयधि । २ दर्शित (B P IV. 181) । ३ त्वम् । ४ अलि । ५ इष्ट्वा
 (B. P IV 181) । ६ इ युग्मम् । ७ नि स्रुतः (B. P IV. 79) । ८ स्मृत्वा ।
 ९ विस्मृत । १० यय स्थितम् । ११ कथयामः (B P IV. 2) ।

अह तेणवि निय-मगिणी पमूय-धण-परियणेण परियरिया ।
 पट्टविया हिट्ठेणं सयंवरं अमरकेउत्त ॥ १६६ ॥
 सिरिकंताइ-साहि-जणं आभासित्ता य सयल-परिवार ।
 कमलावईवि चलिया हरिस-विसायाउरा हियए ॥ १६७ ॥
 इच्छिय-वर-लभेणं साणदा तह्य वंधु-विरहेणं ।
 किंचि-ससोगा पत्ता कमेण सा हत्थिणपुरम्मि ॥ १६८ ॥
 महया विच्छेदुण सोहण-ल्लगम्मि गुरु पमोएण ।
 कमलावई उ रत्ता परिणीया खैत्त-कुल विहिणा ॥ १६९ ॥
 पाणाणवि अन्महिया पवर' अतेउरत्त सयलत्त ।
 इंदस्सव इटाणी जाया अह सा महादेवी ॥ १७० ॥
 तीए सह विसय-सांखं अणुहवमाणत्त राइणो तत्त ।
 नोईए सयल-भूमि नियय परिवालयत्तत्त ॥ १७१ ॥
 वच्चति वासराइ सुह-समुदयमसममणुहवत्तत्त ।
 विवुह-पट्टुत्तव तियसालयम्मि आइट्ट-दुक्खत्त ॥ १७२ ॥
 तम्मि य पुरे पसिद्धो पवरो पउराण आसि धण-वम्मो ।
 नेट्टो निवत्त इट्टो पत्तट्टो सन्न-सत्थेसु ॥ १७३ ॥
 नासेस-अत्थि-वित्थर-गत्थिय-अन्महिय-दिन्न वर-दाणो ।
 अज्जय-अज्जय जणयज्जियाए लच्छीएऽलकरिओ ॥ १७४ ॥
 जिण-समय-मत्थ-वित्थर-वियक्खणां मोक्ख-मग-तल्लिच्छो ।
 जिण-साहु-पूयण-रओ साहम्मिय-वच्छलो धैणिय ॥ १७५ ॥
 अवहसिय-तियम-मुदरि-रूवाइसया पई-वया दक्ख ॥
 अज्जा मणोरम-नामा तत्त थ पाण-पिया धैणिय ॥ १७६ ॥
 ताण ति-वग्ग-मार विमय-मुह मम्ममणुहवत्ताणं ।
 निय-कुल मट्ठण भूओ जाओ अह दारवा एव्वा ॥ १७७ ॥
 वेत्ते य वाससाहे अम्मा-पीईहिं नियय कुल-विहिणा ।
 धणदेवोति य सम्मं नम्मं निवत्तिय तत्त ॥ १७८ ॥
 अह पंच-धाइ कय-विविह-लालणो दारओ सै वड्डतो ।
 पत्ता कुमार-भाय माट-पिऊण कयाणदो ॥ १७९ ॥

१ विच्छट्टो = विच्छदो निस्तार (II P D. III 9) । विच्छट्टो समूह (II P D. 34) । विच्छट्टो = वृद्धि. (II D. VII 32) । २ B ° एण । ३ A विहिणाओ । ४ B तीह । ५ L ° ईह । ६ P ° NOT P ? । ७ अज्जओ = आर्यक. = पि-तामहः । ८ पज्जओ = आर्यकः प्रपितामहः । ९ धणियं गाढ (II D. V. 58) । १० धृत्त न त । ११ अ. व. - पतु-ग्राम् । १२ A पव° ।

अन्महिय-अह-वरिसो सम्म अन्मसिय-सयल-विज्जस्त ।
 उज्जायस्सुवर्णाओ विनाय-कला-कलावस्म ॥ १८० ॥
 थेवेण वि कालेण अहिगमियाओ सैमत्य विज्जाओ ।
 सयले कला-कलावे अह जाओ सोवि पैत्तट्ठो ॥ १८१ ॥
 तत्तो गहिय-कलावो समाणिओ निय वरम्म घणदेवो ।
 पिट्ठणा से उज्जाओ स पूट्ठो वत्थमाडिहि ॥ १८२ ॥
 कमसो पवइदुमाणो घणदेवो जांन्वण समणुपत्तो ।
 निज्जिय-अणग-रूवो जाओ वर कामिणी-टड्ठो ॥ १८३ ॥
 अह सो समाण-जांन्वण-रूवाडमएहि वर-वयंसोहि ।
 परियरिओ आहिंइ ईसर-लीलं विडवतां ॥ १८४ ॥
 अह अनया कयाइवि वयस-विसरेण परिगओ एसो ।
 नयराओ नीहरिओ पत्तो य मणोरमुज्जाणे ॥ १८५ ॥
 दिट्ठो य तत्थ एगो पुरिसो गुरु-सोय परिगओ तेण ।
 बावी तडोवविट्ठो अमु जलोहलिय-गड-यलो ॥ १८६ ॥
 घणदेवो तं दट्ठु पुरिस टप्पन्न-गरुय-कारुणो ।
 आसन्ने गतूणं महुर-गिराए इमं भणति ॥ १८७ ॥
 को सि तुम कत्तो वा किं वा ते सोय-कारणं भद ! ? ।
 एव च तेण मणिओ सो पुरिसो एवमुल्लवड ॥ १८८ ॥
 कह तम्मि वैज्जरिज्जइ दुक्खं गुरु-दुक्ख-पीडिय-मणेहि ।
 न कुणइ जो पैडियार न य दुहिओ अहव जो होइ ? ॥ १८९ ॥
 तैहवि इ कहेमि सुदर ! मा वयण तुज्ज निप्फलं जाई ।
 सीहगुहा-नामेणं अइविसमा अत्थि पट्टित्ति ॥ १९० ॥
 तीए य सुपइट्ठो पल्लि-वई तस्स भारिया लन्ही ।
 तीए पुत्तो जाओ जयसेणो जण-मणाणंदो ॥ १९१ ॥
 तस्स य बौल-ग्गाहो अहय नामेण देवसम्मोत्ति ।
 'कीलामि य जयसेण तत्थ अहं विविह-कीलाहि ॥ १९२ ॥
 अह अनया य वौहि विणिग्गओ 'गोण्हिऊण जयसेण ।
 पुरिसेहि दोहि' दिट्ठो तत्थ अह जोगि-रूवेहि ॥ १९३ ॥

१ उपनीत. समर्पितः । २ स्त्रोत्रेन । ३ समस्तविद्या । ४ SEE NOTE P 7 ।
 ५ स्वेच्छया परिभ्रमति । ६ वयस्याविधरेण=मित्रश्रमूहेन । ७ बापीतटोपविष्ट ।
 ८ कथ्यते SEE NOTE P. 3 । ९ प्रतिकारम्=उपायम् । १० B 'ह व कहेमो सु' ।
 ११ यातु । १२ बालगलकः । १३ कीडयामि खलयामि । १४ बहिः । १५ B
 गिण्हि । १६ A दोहि ।

संभासिऊण पुञ्चि दिन्नो मह तेहिं पवर-तंचोछो ।
 तम्मि ममाणियेमिंत्तं मइ-समोहा मह जाओ ॥ १९४ ॥
 तत्तो कुमर-ममेओ तेसिमणुमगमेव लग्गो हं ।
 जाणामि नेव किंचिवि विमोहिओ तेहिं पावेहिं ॥ १९५ ॥
 तेहिं समेतो अहय बयामि जा किंत्तियपि भू-भाग ।
 ताव य तिसिएण मए एगम्मि उववण-निगुंजे ॥ १९६ ॥
 बहुविह-तरु-फल-कलुम पीय नीर तु तण्णभावेण ।
 जाओ सत्य-सररो विचिंतिय ताहि मे एयं ॥ १९७ ॥
 रयणीइ गहिय कुमर नासिस्समिमाणं पाव-पुरिमाण ।
 इय चिंतिय चलिओ हं अलक्खिओ चैव सह तेहिं ॥ १९८ ॥
 पत्ताए रयणीए निसुया अन्नानमुल्लवेमाणा ।
 एण्ण बालएण सिञ्जिस्सड जक्खिणी अम्ह ॥ १९९ ॥
 तुगीयं-पञ्चयस्मी पत्ता हुंणिऊण बालयं एयं ।
 सिद्धाए जक्खिणीए पाविस्सामो निहिं तं तु ॥ २०० ॥
 इय तेसिं सोळुणं भणियं, भय-वेविरो^१ दढ जाओ ।
 सुत्तेमु तेसु घेतु जयसेणं ताहिं नट्टो ह ॥ २०१ ॥
 कहकहवि ह नासतो गवेसमाणेहिं तेहिं ह पत्तो ।
 बंवित्तु तओ वसभे समासहेत्ता डहाणीओ ॥ २०२ ॥
 अज्ज पुणो इह नयेर सपत्तो सत्तमाउ दिवसाउ ।
 तेन्हा-छुहाभिभूओ मुक्को ह एत्थ उज्जाणे ॥ २०३ ॥
 ता भँह ! इमं गुरु-मोय-कारण साहियं मए तुम्ह ।
 जइ अरिय कावि सत्ती ता रक्खह बालयं^२ त तु ॥ २०४ ॥
 भणियं धणदेवेण सपइ चिट्ठति कत्थ ते पुरिसा ? ।
 सो भणइ गहिय-कुमरो एगो नग्गोर्ह-हेट्ठम्मि ॥ २०५ ॥
 धीओ^३ पुरे पविट्ठो सुराइ-कज्जेण सपय चैव ।
 इय भणिए धणदेवो जोगिय-पासे गओ तुरिय ॥ २०६ ॥
 भणिओ य तेण एसो एय मह देमु बालयं मह ! ।
 अहय सुवन्न-लक्ख तुह देमि, न एत्थ संदेहो ॥ २०७ ॥

१ B 'यमेत्ते' । २ B 'सिं अणु' । ३ A 'केसि' । ४ तृपितेन । ५ B 'गुजम्मि' ।
 ६ A 'पीए' । ७ पञ्चम्याः स्थानेऽत्र पट्ठी (H. P. III 134) । ८ ध्रुती (H. D. IV 72) । ९ एतन्नास्ति पर्वते । १० हुत्वा । ११ वेपनशील कम्पः । १२ A ताहे ।
 १३ तृष्णा = पिपामा, छुहा = क्षुन् (H. P. I. 17) ताभ्यामभिभूत. पीडितः ।
 १४ B भो एय गुं । १५ लम् । १६ न्यग्रोषस्त्राय. । १७ द्वितीय. ।

तो जोगिण भणिय जाव न सो एइ दुइयओ जोगी ।
 ताव मह देसु लक्ख जेण इम देमि तुह बाल ॥ २०८ ॥
 तत्तो धणंदेवेण समप्पिय अगुलीयय तस्स ।
 दीणार-लक्ख-मुल्लं मुक्को य इमेण जयसेणो ॥ २०९ ॥
 घेत्तूण अगुलीय सिग्घयर जोगियो तमां नट्ठो ।
 घेत्तूण य जयसेण धणदेवो देवसम्मस्स ॥ २१० ॥
 पासम्मि समत्तलीणां भणियो एसो य गिन्ह कुमरत्ति ।
 तत्तो य देवसम्भो पट्टसिय-वयणो इम भणइ ॥ २११ ॥
 तं सामी तं बधू तं चिय मह जीय-दायगो सुयणु ।
 किं किं न कय तुमए जीयं कुमरस्स दिन्तेण ? ॥ २१२ ॥
 मह सामियस्स दिन्न जीय, ज पाण-वल्लहो पुत्तो ।
 पाविट्ठ-ट्ठु-जोगिय-कयत-वैयणाठ नीहरियो ॥ २१३ ॥
 तत्तो धणदेवेण नीओ गेहम्मि मौइओ सम्म ।
 सत्थस्स मेलिऊण पट्टविओ नियय-ठाणम्मि ॥ २१४ ॥
 एसो पुण वुत्ततो वित्थरिआं तत्थ पुर-वरे सहसा ।
 ँइचाई धणदेवो देइ धण लक्खगमेहि ॥ २१५ ॥
 ता जत्थ जत्थ दीसइ धणदेवो निय-वयस-परियरियो ।
 अन्नोच्च पुर-लोओ तत्थ इम विविहमुल्लवइ ॥ २१६ ॥
 एसो सो धणदेवो चाई भोगी य तह कला-कुसलो ।
 अत्थिय-जण-पत्थियो जो वरिसइ लक्खेहिं धन्नोत्ति ॥ २१७ ॥
 अन्ने पुण मच्छरिणो भणति निय-चाय-गम्बिया तत्थ ।
 किं सैलहिज्जइ एसो निय-पिउ-लच्छीए खय-कालो ? ॥ २१८ ॥
 त दाणमिह पसस्स त चेव य पोरु(रि?)सस्स वुद्धि-करं ।
 ज निय-परक्कमेण विट्ठविय विलसिज्जइ जहिच्छ ॥ २१९ ॥
 ज पुण अज्जय-पज्जय-जणयज्जिय-अत्थ-मज्झओ दाण ।
 परमत्थओ कलक तय तु पुरिसाभिमाणीण ॥ २२० ॥
 भणिय च बप्पे-विट्ठविय-दब्बण को न विट्ठिर कुणइ ।
 सैइ-विट्ठवण-विलोसणय जणयइ विरल सुय नारी ॥ २२१ ॥

१ द्वितीयः । २ B नून । ३ B चित्तु । ४ B युग्म । ५ B बाणाओ । ६
 A भोजिओ । ७ आंतलाणी = दातृप्रवरः । ८ लक्षणैः लक्षसंख्याभिः । ९ स्था-
 थ्यते (H. P. IV. ३३) । १० विट्ठविय = अर्जित्वा । ११ (M. P. 13) । १२ बप्पो पित्त
 (H. D. VI. ३३) तेनार्जितद्रव्येण । १३ विट्ठिरं = आभोगम् (H. D. VII. ९०) ।
 १४ सइ = स्वयं । १५ A विलस^२ ।

एयं जण-प्पवायं निसुणित्ता चित्तई उ धणदेवो ।
 सच्चं भणंति एए न ह्वुत्त मज्झ एरिसय ॥ २२२ ॥
 ता पर-देस गतु विद्वित्ता भूरि-भूइ-पम्भारं ।
 विलसामि जहिच्छाए दीणाऽणाहाण अविसक्रो ॥ २२३ ॥
 इय चित्ति य धणदेवो माउ-पिऊणं संगासमागम्म ।
 विणय-पणउत्तमगो कयजली भणिउमादत्तो ॥ २२४ ॥
 तुम्हेहि अणुत्ताओ गतूण ताय । अन्न-देसम्मि ।
 विद्वामि भूरि-दब्बं इय इच्छा सपय मज्झ ॥ २२५ ॥
 ता अणुजाणउ ताओ पुंजतु मणोरहा इमे मज्झ ।
 गच्छामि अन्न-देस वणिज्ज-बुद्धीए सयमेव ॥ २२६ ॥
 भणिय जणणीए तओ गमणय-वयणंपि दुस्सह पुत्त ! ।
 अच्छउ तां दूरे विय पुंण गमण अन्न देसम्मि ॥ २२७ ॥
 अन्न च अत्थि लच्छी तुह जणएणावि अज्जिया पुत्त ! ।
 जीए विलसंतोवि ह्वु अत काठं न संतो सि ॥ २२८ ॥

अविय ।

जणएण य तुह पुत्तय । अत्थुप्पत्तीए कारणं जं ज ।
 त सच्चं कारविय किं कज्ज तुह वणिज्जेण ? ॥ २२९ ॥
 भणिय धणदेवेणं जावज्जवि अम्मि ! बालओ पुत्तो ।
 ताव निय-जणाणि-सिहिणे^१ कैरिसतो लहइ सोहपि ॥ २३० ॥
 बोलीण-बाल-भावो छिप्पिइ पावेण त करेमाणो ।
 तह पित-लच्छी जणाणिव्व होइ सुसमत्थ-पुत्ताणं ॥ २३१ ॥
 सुसमत्थो वि ह्वु जो जणय-अज्जियं सपय निसंघइ ।
 सो अम्मि ! ताव छोए मैमव उवहासयं लहइ ॥ २३२ ॥
 इय भणिउ धणदेवो असु-जल्लुप्फुण्ण-लोयणो सहसा ।
 मुक्कलह इह भणतो पडिओ जणणीए चळणेसु ॥ २३३ ॥
 तो धणधम्मो संद्धी नाउ अवसाण-कारण तस्स ।
 वज्जरइ पुत्त ! को तुज्झ वंछिए कुणइ विग्वति ? ॥ २३४ ॥

१ सकाशं=समीपमागम्य । २ आरब्धः । ३ B °लवेमि । ४ अनुजानातु =
 आह्वयंतु । ५ पूर्यताम् । ६ B °णीइ । ७ B पुण । ८ B तुह । ९ वाक्कः । १०
 अम्ब ! । ११ SEE NOTE P, 7 । १२ A फरि° । १३ स्पृश्यते (M. P IV 257) ।
 १४ ममेवोपहास्यताम् । १५ लप्फुण्ण=आपूर्णम् (M. D. I 92) B जलोप्पव
 १६ मुक्कल = उचित, स्वैर वा मां कुस्त (M. D. VI. 147) ।

जणपण से जणणी पुत्त-विओग अणिच्छमाणीवि ।
 कहकहवि इ सठविया विनाय सुयावमाणेण ॥ २३५ ॥
 एवं सो वणदेवो माया-विच्छेहि अन्नपुत्राओ ।
 पर-देस-गमण-जोगं गहिऊण चैतन्विह मण्डं ॥ २३६ ॥
 अट्ठाहिय-महिमाओ कारावेत्ता जिणिद-भवणेषु ।
 सपूहय सहु-जण समाणिय माणणिज्ज-जण ॥ २३७ ॥
 सयलम्मि तम्मि नयरे कारिय आघोसण जणे मिलिए ।
 नेमिच्चिय-आइहे सुह-दिवसे विहिय-मंगेछे ॥ २३८ ॥
 गहिऊण पवर-सउण अगीकाउ कुसग्ग-वर-नयर ।
 हिय-बंधु-वाणिये-सहिओ नीहरियो नियय-नयराओ ॥ २३९ ॥
 एव सो वणदेवो संवाहिय-सह-पयइ-जण-नियरो ।
 लहु लहु-पयाणएहि वच्चइ सह गरुय-सत्येण ॥ २४० ॥
 ततोऽणुवासरं सो सत्थो वैसिमं अइकमेऊण ।
 अह कमसो संपत्तो एक अइमीसण अडवि ॥ २४१ ॥
 जत्थ अदासंताणावि वण-पत्तल-पठर-पायवत्तणओ ।
 कूइय-सर-ससवणा गम्मइ विहगाण अत्यिच्च ॥ २४२ ॥
 अन्न च जीए लोया नीइ-पहाणत्स पुइइपालस्स ।
 नयराए इव न कुणाति कहवि उम्मग्ग-सत्तरणं ॥ २४३ ॥
 विपडाडवीए तीए मज्झमज्जेण वयइ सो सत्थो ।
 निय-कोलाहल-पडिरव-पडिपूरिय-जेन्न-तरु-विवरो ॥ २४४ ॥
 तुंग-तरु-नियर-साह-प्पसाह-सच्छन्न-अवरत्तणओ ।
 सन्नापि बहइ दियहं अलग-रवि-किरण-सत्तावो ॥ २४५ ॥
 कैवि-कय-गुरुतर-वोक्कार-सवण-संहसुत्तसत्त बहु-वसहो ।
 सत्तासिय-वसह-वाँलण-निमित्त-पमुक्क-हक्कारो ॥ २४६ ॥
 हक्कार-सह-पडिरव-संसवणुत्तासियाण सैयराह ।
 औपन्नतो दिसि दिसि धूयाण भूरि-हुकारे ॥ २४७ ॥
 वसह-कठ-पल्लविर-वटिया-रणीय-पूरिय-भूरितरवरो ।
 विसं-खुरक्खय-रेणु-निरंतरो वयइ सैय स वाणिय-सत्थओ ॥ २४८ ॥

१ अ एण व से । २ मातापितृभ्याम् । ३ चतुर्विधम्, यणिम-धरिम-मय-
 पारिच्छेयभेदात् । ४ अ गङ्गा । ५ अ चतसृणि कलापकम् । ६ पयच्छे = प्रवृत्त ।
 ७ वसिम = वसतम् । ८ यस्याम्, ३ जीह । ९ ज्ञुमं = ज्ञोर्णम् । १० कपि- । ११ सह-
 कोत्रसत्- । १२ वारन- । १३ सवराह = शीघ्रम् (ग्र. ७ VIII ११) । १४ आकर्णयन् ।
 १५ वृषपुरोत्थातरेणुभिर्निरन्तरो = व्याप्त, । १६ अ सम्बद्धं ।

साहु-धणेर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोसै-विसहर-पसमण-जल-मत-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसो एत्थ समप्पइ अडवि पवेसस्स वन्नणो नाम [१]
 सुरसुन्दरि-नामाए कहाए पढमो परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ प्रथमः परिच्छेदः समाप्तः ॥

अह अन्न-वासरम्मी कमेण वेहु-घोलियाए अहवीए ।
 गहिय जलासयमेग अह सो आवासिआ सत्थो ॥ १ ॥
 अह तम्मि सत्थ लोए उल्लहिय-सयल-वसह-नियरम्मि ।
 जल-इधणाइ अट्टा इओ तओ परियडतम्मि ॥ २ ॥
 पमुक्केसु दिसि दिसि चरणत्थं सव्व-वसह-महिसेसु ।
 पारिद्धेसु य तक्कालमुचिय-किच्चेसु लोएण ॥ ३ ॥
 नाऊण पणिहि-वसओ भोयण-कज्जम्मि आउळं सत्थं ।
 सत्थम्मि तम्मि पडिया झाडित्ति मिल्हाण धाडित्ति ॥ ४ ॥^१

अथिक्क ।

नव-मुग-वन्न-अड्डण ठाँक्किय-आजाणु-भीसण-सरीरा ।
 मासि-रासी इव काला कुविय-कयतोव्व दुँप्पिच्छा ॥ ५ ॥
 खर-वीभच्छ-सरीरा पलास-पत्तेहिं विहिय-सेहरया ।
 गुजा-फल-रत्तच्छा उब्भं-खर-केस-पम्भारा ॥ ६ ॥
 सनद्ध वद्ध-कवया पाट्टि-पएसा-डवणद्ध-तोणीरा ।
 कन्नायड्डिय-धणुह-पट्ट-दीसत-मल्लोडा ॥ ७ ॥
 केवि असि-वग्ग-हत्था केवि हु कर-गहिय-ल्लउडया अवर ।
 गुफेण फेरण-सुकारएहिं जीय व अवणेंता ॥ ८ ॥
 धिट्ठां निट्ठुर-हियया दिसो दिसिं 'मारि मारि' भणमाणा ।
 अँनाया एव कुआवि उच्चत्ति मिल्हा समावडिया ॥ ९ ॥^२

१ रागगी=रागागिः । २ BBE NOTE P. 3 । ३ समाप्यते । ४ बह्वक्तिकान्ता-
 याम् । ५ उल्लहिय = माराकान्तम् । ६ पर्यटति । ७ B उद्धेसु । ८ प्रणिषयवरपूपाः,
 तद्वशात् । ९ घाटी । १० B तिसामि' कुलकम् । ११ ठाँक्किय = आच्छादित
 (B P. IV 31) । १२ A दुप्पेच्छा । १३ B विविहये° । १४ रक्काक्षाः । १५ उब्भ
 =ऊर्ध्वम् । १६ पम्भारो = प्राग्भारः=समूहः । १७ कर्णाकृष्ट- । १८ लगुडकः=याष्टिः ।
 १९ चर्मादिभयं प्रहरण, 'गोफण' इति भाषाया तस्य 'फेरणं' भ्रमण तत्र जाता ये
 'सुकारया' शब्दास्तैः । २० A घट्टा=घृष्टा । २१ अज्ञाताः । २२ B पवभिः कुलकम् ।

पडिएसु तओ तेसु सत्थो सब्बो वि आउलीभूओ ।
 मिल्लाण पैउर-भावा वक्खेवा सत्थ-पुरिसाण ॥ १० ॥
 अह तम्मि सरण-रहिण् ल्हंसिज्जंते समत्थ-सत्थम्मि ।
 दप्प-परिपूरियगा इक्किय जपति केवि नरा ॥ ११ ॥
 रे ! रे ! पिसाय-रूत्रा ! काल्हिण्हि जौह दिट्ठि-पह-पडिया ।
 पयडह सब्बं जइ अत्थि तुम्हमिह पोरिस किंपि ॥ १२ ॥
 केवि पुण भौरु-हियया वरया दसण-उढ-गहिय-अगुलिणो ।
 हा ! हा ! रक्खह रक्खह एवं कलुणाइ जपंति ॥ १३ ॥
 केवि इ लुटिज्जता इओ तओ तह प्हम्ममाणा य ।
 कौवा पलायणट्ठा तत्थ गवेसति छिद्दाणि ॥ १४ ॥
 केवि कहकहवि पाविय-छिद्दागाढ च खसफसेमाणा ।
 सणिय सणिय ओसेक्किऊण लीयति गँहणेसु ॥ १५ ॥
 केवि इ वेविर-देहा सिद्धिलीकय-कच्छ-वधणा धैणिय ।
 पमुक्क-पुरिसयारा अंगीकय-दीण-जण-चेट्ठा ॥ १६ ॥
 परिचत्त-सयल लब्बा कहकँहमवि मोक्खण विमग्गता ।
 तेसिं चिय पावाण कुणाति बहु-चाडु-कम्माणि ॥ १७ ॥
 केवि इ मैयमिव भू-पाट्ठि-संठिय अँप्पय पँयसाति ।
 केवि इ लुँहति गठिं महीए पक्खणि जोएत्ता ॥ १८ ॥
 जेवि इ इओ तओ इधणाइ अट्ठा गयासि सत्थाओ ।
 तेवि इ कल-यल-सइ सोउ ववँति दूरयरं ॥ १९ ॥
 रे ! लेहँ हणह वधह मारह वयणाइं भरह घूर्लीए ।
 सुँम्मति तत्थ सत्थे दिसि दिसि एक्कहिहा सदा ॥ २० ॥
 एयावसरम्मि तओ पासित्तु इओ तओ विलुम्पंतं ।
 मिल्लेहिं सत्थ-लोय कइवय-निय-पुरिस-परिवरिओ ॥ २१ ॥
 उप्पाएतो तेसिं भौगिईए चेव चित्त-संखोह ।
 वेँसुनंदय-खग्ग-करो भणदेवो एवमुल्लवइ ॥ २२ ॥

१ प्रचुरभावात् । २ लक्षमाने (H. P. IV. 197) । ३ आसत् । ४ B
 भीयहि° । ५ वराकाः । ६ प्रहन्वमाना । ७ क्लीवाः । ८ शनैः शनैः । ९ A
 उवस° अपसृत्य (H. D. I. 149) । १० वनेषु । ११ SEE NOTE P. 33 । १२
 A °हवि । १३ मृतम् = मृतकम् । १४ आत्मजम् । १५ प्रदर्शयति । १६ सि-
 वन्ति (H. P. II. 143) । १७ लात = गृहणीत । १८ भूयन्ते । १९ आकृष्टा ।
 २० यमुनन्दक एतदात्मो यः कश्चिः स करे यस्य सः ।

रे ! रे ! पावा ! जइ अत्थि तुम्ह इह कावि दण-कइई ।
 ता हवह मज्झ पुरओ सहसा त जेण अबणेमि ॥ २३ ॥
 मा मणह जं न माणिय एस कैस-वट्ठओ सुपुरिसाण ।
 न हि निय-जुवइ सल्लहिया पुरिसा पुरिसत्तणमुवेति ॥ २४ ॥
 हा ! धी ! धी ! एसस्स उ रे ! दुट्ठा ! तुम्ह पुरिसगारस्स ।
 नासत-लोय-पट्ठी-धावण-उवलह-पैसरस्स ॥ २५ ॥
 एवं च निसामित्ता दोच्च तच्च समुल्लवंतस्स ।
 धणदेगस्सुल्लावे सुहडाणवि भूरि-भय-जणगे ॥ २६ ॥
 रे ! रे ! लेह इमस्सवि फेहेमो धीरयं किराडस्स ।
 एवं समुल्लवता बालिया ते अत्ति तयाममुहं ॥ २७ ॥
 पत्ता य औहसता धणदेवस्सतिय समता ते ।
 तिकखासि-कौत-तोमर-भल्लीहि य पैहरिउ लग्गा ॥ २८ ॥
 धणदेवावि असको तहा पैयडेसु तेसु भिल्लेसु ।
 ताणमुर्म्मोढिऊण कुणइ निय-पोरिस पयडं ॥ २९ ॥
 जह जह ते भिल्ल-नरा देति पहारे दढ दया-हीणो ।
 धणदेवो उण तह तह अम्ममिय-कलो पवचेइ ॥ ३० ॥
 अणिय फैरण केवि हु इओ तमा कवि काय-करणेण ।
 केवि हु दूराउच्चिय एते खगामिघाएण ॥ ३१ ॥
 कहकहवि हु भिल्लेहि गहिओ फरएहि उट्ठहंऊण ।
 मणियं च तेहि रे ! रे ! एसो सैंत्याहवा वणिओ ॥ ३२ ॥
 ता वधिऊण एय अक्खय-देह तु पल्लि-नाहस्स ।
 अण्येमो जेणसो देइ वणिओ धण बह्वय ॥ ३३ ॥
 तत्तो य तेहि गतुं पल्लीवइणो समणियओ एसो ।
 एत्थतरम्मि दिट्ठो धणदेवो देवसम्मेष ॥ ३४ ॥
 तत्तो य तेण मणियओ सट्ठुक्खमेव तु पल्लि नाहस्स ।
 हा ! हा ! सण्णिय ! एसो महाणुभावो स धणदेवो ॥ ३५ ॥
 जेण तया तुह तणओ जामिय-गहिओवि मोइओ आसि ।
 दाउ सुवन्न-लक्ख निक्कारण-वच्छलेण तु ॥ ३६ ॥

१ कण्हतिः पास । २ अपनयाभि । ३ कणपट्टक । ४ सल्लहिया = दलायिताः ।

५ B पुरिसस्स । ६ B सामेत्ता । ७ द्वि । ८ त्रिः । ९ अंशयाम (H. P. IV. 177)

१० धीरताम् । ११ ईषद्वसन्तः । १२ A एरि° । १३ अवृत्तपु । १४ B मोइऊ°

तेषा पुरः ख वक्ष ओडयित्वा संस्थाप्य, संमुखीभूयेत्यर्थः । १५ A हीणे । १६ फल-

केन । १७ सार्थाधिपः । १८ अक्षत देहम् । १९ अर्पयामः ।

जयसेण-कुमर-जीविय-दाया घणधम्म-सेट्ठि-पुत्तो सो
 परमुवगारि सामिय । कहणु अहनेहिं विहिउत्ति ? ॥ ३७ ॥
 इय देवसम्म-भणिय सोउ सैमत-लोयणो सहसा ।
 अह भणइ सुप्पइट्ठो मुचह मुचह महाभाग ॥ ३८ ॥
 पास-ट्ठिय-पुरिसेहिं तक्खणमुच्छोडिया य से वधा ।
 पल्ली-वइणा ताहे अवगूढो सायरं एसो ॥ ३९ ॥
 तत्तो विहिय-पणामो तक्काल्लमुचियम्मि आसणे दिने ।
 पास-ट्ठिय पुरिसेहिं, उवविट्ठो तत्थ घणदेवो ॥ ४० ॥
 तत्तो य कीह दीह नीससिय विसाय-गैम्भिण एव ।
 लज्जावणमिय-वयणो पल्लि-वई मणित्तादत्तो ॥ ४१ ॥
 परमुवगारिस्सि तुयं उवेच्च किल होसि अम्ह दट्ठवो ।
 नवर गिहागयस्सवि सागयमेवविह विहिय ! ॥ ४२ ॥
 जायइ अवगार-फैलो विहिओ पावाण अहव उवयारो ।
 सप्पस्स जहा दिन दुद्धं पि विसत्तणमुवेइ ॥ ४३ ॥
 पावो अह कैयघो सुय-जीविय-दायगस्स जेणंज ।
 गिहमागयस्स एय अहम्म-कम्मं समायरिय ॥ ४४ ॥
 भणिय घणदेवेण कीस इम वहह गुरु-विसायंति ।
 अन्नाणं अवरज्झइ, को दोसो एत्थ तुम्हाण ? ॥ ४५ ॥
 दट्ठं अणन्न-सरिमं मिल्ह-वई तस्स वयण-विन्नाण ।
 रुव तह सुँयणत्तं पुणोवि अइरंजिओ मणइ ॥ ४६ ॥
 पेच्छह एगम्मि नरे केत्तिय-गुण-समुदओ समं वसइ ? ।
 बहु-रयणा ह्व वसुमई सच्चो लोय-प्पवाओडय ॥ ४७ ॥
 धी ! धी ! मह पुरिसत्त धी ! धी ! मह एरिसाए वित्ती^१ ।
 निय-कुल-कलंक-मूयस्स मज्झ धी ! पुरिस-जम्मेण ॥ ४८ ॥
 धी ! मज्झ जीविण कुकम्म-निरयस्स धम्म-रहियस्स ।
 एयारिस-पुरिसाणं लुटण-कम्मम्मि निरयस्स ॥ ४९ ॥
 एत्तियमेत्तेण चिय धनोऽह ज महाणुमावस्स ।
 अक्खय-देहस्स इमस्स दसण क्षत्ति संजाय ॥ ५० ॥

१ ऋ सिद्धि । २ अचन्यैः 'असामिः' इति शेषः । ३ संभ्रान्तलोचनः सभ्रमशुक्ल-
 नयनः । ४ ऋ 'क्वालुवि' । ५ गर्मितम् (H P I 208) । ६ ऋ उविच, उपेक्ष ।
 ७ ऋ करो । ८ कृतघ्न । ९ येनाय । १० धर्मादनपेत धर्म्ये तद्विरुद्धमधर्म्ये तच्च तद्
 कर्म भेदार्थः । ११ अपराधायति । १२ मुजन्तम् । १३ वृत्ति = आजीविका ।

जद पुण होज 'नियत्ती ममय भिट्ठेहि जुज्झमाणस्स ।
 ता कट मज्झ अउज्झस्स होज पारस्स 'नित्थारो ? ॥ ५१ ॥
 एमाइ चट्ट-विगण अण्णाणं निज्झण तो भणट ।
 भो ! भो ! भिट्ठा ! मस्ये ज गट्ठिय एथ तुम्हेहि ॥ ५२ ॥
 सं सत्त्वंपि मज्झात्त इमस्म धणदेव-नाम यणियस्स ।
 'तहि तेण-मज्झायं समणिय तस्म त मज्ज ॥ ५३ ॥
 ततो स चाल बुद्धे मित्ठिण् लोकास्मि भग विमुक्कास्मि ।
 मज्जरइ सुप्पट्ठो धणदेव नेह-मज्जमणिं ॥ ५४ ॥
 एतो गाउयमेस्से मीहगुहा नाम अधि मे पट्ठी ।
 तीए न्दुमाम-उत्त अज म पाटुणा रंइ ॥ ५५ ॥
 भणियं धणदेवेण एव होउंति ताते सो म-यो ।
 धणदेइ भग-मगो मीहगुहा एति म-ततो ॥ ५६ ॥
 अयासियस्स ततो धम्मिमासन्निभि स य जेयम्म ।
 चट्ठी पट्ठा नीओ धणदेवो नियम-महम्मि ॥ ५७ ॥
 अन्नंमिज्जण धिट्ठिणा नुग-उ-नद्धेहि पवर-नुयइहि ।
 अद्धाण-परिम्मम-ना-गेण वर वारिणा देहियओ ॥ ५८ ॥
 धणमार-मार सिरिणट च्छिओ ताहे पट्ठि-नाहण ।
 महिओ पउराहा मीचुण सगुट्ठो कमसो ॥ ५९ ॥
 पत्तु-पूर-सहिण् संघोने आगणे सं दिने ।
 मज्जइ धणदेवो मुत्तामण-यो टम ययण ॥ ६० ॥
 एमा इ तव पट्ठी आयागो 'निरवणभस्स जेयस्स ।
 तुम्हंमि तस्स पट्ठो वीणज संजेन दय-कट्ठिया ॥ ६१ ॥
 एतो न तस्म-जोगा अहिउड भिञ्चाण मह ठिय चित्ते ।
 जं गो 'न-मज्ज-उकिण्ण वज्जयाण इम ठाण ॥ ६२ ॥
 भिट्ठाण नाहावि इ ज एरिम-गुण गणेण संजुत्ता ।
 एय मणास्म मीउड मदनभेच्छरयं मज्ज ॥ ६३ ॥

१ विपत्ति = विनाश । २ अजुज्झम्प A अज्जम्प = अजम्पस्व । ३ निस्सारो
 मुक्ति. प. पा. ॥ विख्या. ४ A तेदिनि । ५ वृणमयादं दया स्यात्तथा वृणपर्यन्त-
 मित्यर्थः । ६ B पुणमम् । ७ सधु = साधनम् । ८ मगो पथात् (B. D. ११. १११)
 ९ मासम्यानसमोप । १० यपितः । ११ निर्पुण. = निष्कृप. १२ अनन्यत् =
 अद्वितीयम् । १३ सौजन्ध दया य तास्यां उल्लसताः संहिताः (B. P. I. ८) ।
 १४ अश्रयतिः = स्थायी । १५ शोच-पल-शास्त्र-परिजितानाम् । १६ प्रतिग्राहि
 (B. P. IV. २५७) । १७ अच्छेरयं = आश्चर्यम् (B. P. I. ५७) ।

असरिस-सोजन-जुया तुम्हे एयाए वसह पल्लीए ।
 वत्तम-नरावि होउ सँहह मह केण कजेण ? ॥ ६४ ॥
 तो भणइ सुपइछो किं कहिएण इमेण धणदेव ! ।
 वंचणमवमाणं चिय मइ-जुत्तो नो पगासेज्जा ॥ ६५ ॥
 तहवि इ भणामि मा होउ तुज्ज अम्मत्यणा इमा विहला ।
 एगग-मणो होउं सँहिज्जेतं निसामेहि ॥ ६६ ॥
 निच्च पमुइय-नर-नारि-पुँन-गामावलीए रमणीओ ।
 बहु-दिवस-वन्नणिज्जो अगा नामेण देसोडति ॥ ६७ ॥
 तम्मि य पुरं पुराण पत्र सुर-नयर-सरिस-रिद्धिह ।
 भय-हँमर कर विमुक्कं सिद्धयपुरति विक्खाय ॥ ६८ ॥
 तम्मि य मयध-रिउ कैरडि कैरड-निम्मेयणम्मि पत्तछो ।
 कवुँवैय-सुगीओ सुगीओ नाम नर-नाहो ॥ ६९ ॥
 सयलोरोह-पहाणा सुदर-सरदिंदु-विक्क-सम-वयणा ।
 बुद्धीए अणन्न-समा कयला नामेण से देवी ॥ ७० ॥
 तीए सह विमय-सोक्ख अणुहवमाणस्स तह य रज्ज-धुर ।
 पुव्व-भव-पुन्न-पीयध-ममणिय पालयत्तस्स ॥ ७१ ॥
 वच्चतेसु दिणसु तीए देवीए अह अह पुत्तो ।
 नाओ कय च नाम विहिणा मह सुप्पइट्ठेत्ति ॥ ७२ ॥^{१३}
 काळिज्जतो पचहिं धाईहिं कमेण वद्धमाणोडह ।
 सजाओ पच-वरिसो माउ-पिऊण कयाणदो ॥ ७३ ॥
 एयतरम्मि गिम्हे सताविम-महि-यले वट्ठक्के ।
 निर्वविय-मही-नीटो रँसत-सालूर-सघाओ ॥ ७४ ॥
 पवहत-ब्रह्म-वाहिणि खलहल-ससइ-वाहिरिय-दिगतो ।
 गजजत्त-महिस्-जलहर-दंसण-नच्चत सिहि-निवहो ॥ ७५ ॥
 पप्फुल्ल फुल्ल-सोहिय-नीओह-विरायमाण-वण-नियरो ।
 मुच-कुद-कुडय-सँदिय-रय गम्भिण वाइय-समीरो ॥ ७६ ॥

१ B °याइ । २ कययत । ३ कथ्यमानम् । ४ A °हियंतं । ५ B जुत्त ।
 ६ ऋद्धिमत् रिद्धिह (B P II. 159) । ७ डमरं = परचक्रादिमयम्, भीत्या पला-
 नन च (B K. १) । ८ करटी=करी । ९ कस्ट=करिगण्डः । १० कम्बु शङ्ख ।
 ११ B तीह । १२ पायओ=पादपो=वृक्षः । १३ B युम्म । १४ निर्वापित प्रसामित
 महीपीठ येन वर्षारात्रेणत्युत्तरस्या पक्षमगायाया सवन्ध । १५ रसन् शब्दममानः
 सञ्चाराणा वदुराणम् संघाती वप्रति । १६ नीओ=वृक्षविशेषः । १७ सन्दिहं क्षरिब्रह्म ।

पुलिण पइट्टिय-वालय-कय-वालय-देउलेहि रमणीओ ।
 कैरिसय-जण-पारभिय-हलउत्तय-चच्चिय-वइल्लो ॥ ७७ ॥
 हरिस-वस-हसिर-णमरं दिसि-दिसि चच्चित्त-भूरि-केयारो ।
 पत्तो वीसा-नत्तो कहम-दुल्लंघ-मगिल्लो ॥ ७८ ॥
 एयारिसम्मि नव-पाउसम्मि पत्तम्मि अन्न-दिवसम्मि ।
 नर-नाहो सुगोवां विहिणा कय-भोयणो सत्तो ॥ ७९ ॥
 चदण-चच्चिय-देहो परिहिंय-मिउ सण्ह निम्मल-दुगूलो ।
 तवाल-वग हत्थो समागतो देवि-भवणम्मि ॥ ८० ॥
 सत्त-तले पासाए आरुढो उवरिमोए भूमीए ।
 देवीए कय-विणआ मेहरिह-सेजाए आसीणो ॥ ८१ ॥
 खणमेगमच्छिण परिहास-कहाहिं पिय-यमाए सह ।
 सिय-वसण-च्छाड्याए कोमल तूलीए पासुत्तां ॥ ८२ ॥
 तत्तो य सजल-जलहर-गाजय-संण नट्ट-निहो सो ।
 उट्टित्तुं सनिविट्ठो निज्जहग-सठिय-मसूरे ॥ ८३ ॥
 अद्दामणे निविट्ठा कमलदेवीवि ताहं नर पट्ठणो ।
 वज्जरइ तआं राया हरिस-वसुल्लसिय-रोमचो ॥ ८४ ॥
 मेहं सगम गरुय-समुल्लसन-भणहर-पओहरा क्षत्ति ।
 पेच्छ पिण ! सजाया तुज्ज सरिच्छा कुबेर-दिसा ॥ ८५ ॥
 तरलत्त नयणाणं कुडिलत्त सुतणु ! तुज्ज केसाण ।
 अणुकरइ पेच्छ विज्जू घण-मज्जे चिगिचिगायन्ती ॥ ८६ ॥
 अन्न च पिय ! पेच्छसु परिब्भमंतहिं इदगांवेहिं ।
 नेज्जइ पाँउस-लच्छी पँचुनिया महि-यले पडिया ॥ ८७ ॥
 पाँउस-नरिंद-नव-सगमम्मि जायम्मि भूमि-महिलाए ।
 हरियकुर-च्छलेण पेच्छसु रोमंचओ जाओ ॥ ८८ ॥

- * १ वालकादेवकुलः । २ करिसओ = कर्पक । ३ हलउत्तय = हलयोत्रकम् ।
 ४ वइल्लो = वलीवर्दा. (H D VI. 91) । ५ लुसप्रयमान्त पदम् । ६ वयोरान्न = वर्षा-
 समयः । ७ B रओ । ८ B पच्चभिः कुलक्रमम् । ९ परिहितमृदुलक्षणनिर्मलदुक्कलः ।
 १० B युगम् । ११ सप्ततले = सप्तभूमौके । १२ B माह । १३ महारिहा = मह-
 र्या = बहुमूल्या या सेजा = शय्या. (H P I. 57) तस्याम् । १४ B लीइ सो
 उ० । १५ “निर्गूहो द्वारि निर्वासो शेखरे नागदन्तके” (H A S. 1366) तस्मिन्
 सलित् ओ मसूर उपवहः ‘ओशीकु’ इति मापाया तस्मिन् । १६ A नहसगवग० ।
 १७ प्रक गयन्ती । १८ ज्ञायते । १९ पाउसो = प्रावृद् । २० प्रचूर्णिता ।

निदूढर-कर-पसरेणं इमेण सताविआ इमा पुहई ।
 इय रोसेणव रुद्धो घणेहिं सूरस्स कर-पसरो ॥ ८९ ॥
 मह आगमंवि पिय-विरहियाण महिलाण किं न फुट्टाइ ।
 हिययाइ सामरिस विज्जुजाण जोएइ ॥ ९० ॥
 नाल मह आगमण तहवि हु किं चह्लिया पियो मोत्तु ।
 गज्जतो रोसेणव पहियाण दलइ हिययाइ ॥ ९१ ॥
 धवल-बलाया-दाढो विज्जु-लया-चवल-दीह-जीहालो ।
 कैसण-सरीरो धावइ पहियाण पाउस-पिसाओ ॥ ९२ ॥
 पेच्छ सुर-चाव-निग्गय-धारा-वाणेहिं विरहि-हिययाइ ।
 विधतां उवहसइव पचसरं पच-सर साहय ॥ ९३ ॥
 एत्थन्तरम्मि देवी नर-नाह भणइ हरिसिया सती ।
 सेस-उत्तणं नर वर । अन्नहिओ पाउसो एसो ॥ ९४ ॥
 मोत्तूण विरहिणि-ज्जण सुंहओ ज एस कामुय-जणस्स ।
 पामर-बेच्छ-तणोसहि पमुहाण तहय जीवाण ॥ ९५ ॥
 अह भणइ पुहइ-नाहो 'ईसिं हसेऊण, देवि । त सच्च ।
 औहीण सजाय ज सुम्मइ एत्थ लंगम्मि ॥ ९६ ॥
 बाँया पुरिसा पेच्छति बाँयरा बाँयय दिसा-बलय ।
 तह देवि । तुम सुहिया सच्च सुहियति मनेसि ॥ ९७ ॥
 सच्चेवि देवि । उउणो सँउन्न-लोयस्स होति सुह-हेऊ ।
 पुन्न-विहूणाण पुणो पाउस-समओवि दुह-हेऊ ॥ ९८ ॥
 ओ । पेच्छ पेच्छ सुदरि । अँद-समारम्मि जैर-कुडोरम्मि ।
 ओर्धसर संय-विराइय-डिम-समूहे कयतम्मि ॥ ९९ ॥
 नियय-घरिणीएँ बाढ चोईज्जतो पुणो पुणो वैरओ ।
 आवरण-राहिय-देहो हम्मतो वारि-धाराहिं ॥ १०० ॥

१ अग्रानि (H P IV 177) । २ विष्णुत, उद्धोतेन, योतयति । ३ चक्षिताः
 (H P IV 231) । ४ B घर । ५ दाढा = दंष्ट्रा (H P. II 139) । ६ जीहाल्ले =
 जिह्वावान् । ७ कृष्णधरीर, B कसिण । ८ ऋतुनाम् A उदूण । ९ सुखदः ।
 १० वत्साः = गोऽर्भकाः, तृणाणि, ओषधयश्च तत्प्रमुखाणाम् । ११ A ईसिं = ईषत् ।
 १२ A आहाण, किंवदन्ती । १३ 'प्रै त्सौ' प्रातास्तृप्ताः । १४ आदरात् ।
 १५ सपुण्यलोकस्य । १६ अर्धसमारचिते । १७ जरत्कुटीरे = जीर्णकुट्टे ।
 १८ अघषरण = अनर्घाना गृहवारिप्रवाहाणा वा (H D I 170) क्षतानि ।
 १९ B भर । २० B °णीइ । २१ चोद्यमानः = प्रेक्षमाणः । २२ A वराओ, वराक ।

उद्धसिय-रोम-कूवो सीयल-अनिलेण सकुइय-गतो ।
 एसो दरिद-पुरिसो कहकहवि सैमारइ कुडोर ॥ १०१ ॥
 ओलविय-कन्न-जुय हम्मतं गरुय-वारि-धाराहि ।
 ओल्लुग-भग्ग-देउल-कोण-गयं रासम निर्यसु ॥ १०२ ॥
 तह पेच्छ इम सुदरि ! सुणहं चुल्लोए सुन्न-गेहम्मि ।
 सीएण कुणकुणंत खर-खर-खड्ड खणमाण ॥ १०३ ॥
 तह पेच्छ जैर-वइल्ला जलहर-धारावलीहि हम्मता ।
 ईरिया-समिउव्व मुणी वच्चति महिं पलोएता ॥ १०४ ॥
 सेवालिय-भूमि-तले फिल्लुसमाणा य थामि-थामम्मि ।
 हत्थ-गय-लट्ठि-खडा भिक्ख परियडइ जर-रारो ॥ १०५ ॥
 एवं च जाव साहइ देवीए ताव कैचुई झत्ति ।
 पाय-वडणुट्ठिओ अह वसुदत्तो भणित्ताडत्तो ॥ १०६ ॥
 देवेण जो उ पुग्गि पट्टविओ आसि चंप-नयरीए ।
 सिरि-कित्तिवम्म-रन्नो दूओ दामोदरो नाम ॥ १०७ ॥
 सो देव-पाय-दसण-मुह-कली आगओ दुबारम्मि ।
 चिट्ठइ, एवं च ठिए देवो पमार्णति तं सोच्चा ॥ १०८ ॥
 दिद्ढीए आपुच्छिय देविं सहसत्ति उट्ठिओ राया ।
 अण्ण-मडवस्स उ आसन्नो जाव संपत्तो ॥ १०९ ॥
 ताव य विज्जु-चमुक्कारणतर चंड-चडड-संसदो ।
 आसन्नो सजाओ "भेसिय-नर-नारि-सघाओ ॥ ११० ॥"
 तयणतरं च महा-हा-रव-समीस समुट्ठिय सहं ।
 देवी-गिहम्मि सोलं सहसा वलिओ मही-नाहो ॥ १११ ॥
 वज्जरइ देवि-घावां रुयमाणी घग्घरेण सहेण ।
 नर-वर ! मुंढा मुढा देवी विज्जूए दद्धत्ति ॥ ११२ ॥
 दट्ठूण भूमि-पडियं देवी-देहं जिण्णे परिचत्त ।
 हा ! हा ! हत्ति भणतो राया मुच्छ-वसं पत्तो ॥ ११३ ॥

१ उद्धसिय=उद्धुषितं=पुलकितम् (H D I 115) । २ संकुचितगत्रः ।

३ समारचयति (H. P. IV. 95) । ४ B तिसु भि कुलकम् । ५ ओल्लुगं=छाया-
 रहितम् (H. D I. 164) । ६ पश्य (H P. IV 181) । ७ भानम् । ८ जरह-
 कीवर्दान् । ९ पतन्तः (H D VI. 86) । १० स्थाने स्थाने । ११ रोरः=रङ्गः । १२
 ऋजुकी=प्रतीहारः । १३ विद्युच्चमत्कारानन्तरम् । १४ मेधितः=भाषितः ।
 १५ B तिसुभि. कुलकम् । १६ मुद्धा । १७ जीवेन परित्यक्तम् ।

ददूषण भूमि-पदियं नर-नाहं मुच्छिय विगय-चेदु ।
 भूरि-तरो सजातो परियण-अक्कद-सदोवि ॥ ११४ ॥
 पास-ट्टिय-पुरिसेहिं सीयल-पवणाइयम्मि विहियम्मि ।
 रायावि विगय मुच्छो विलविउमेव समाढत्तो ॥ ११५ ॥
 हा वल्लहि ! हा सामिणि ! हा जीविय-दायगे ! विसालच्छि ! ।
 हा मह हियय-निवासिणि ! हा ! कथ गया ममं मोत्तु ॥ ११६ ॥
 हा गोर देहि ! हा पिड्ड-पेओहरे ! हा सुकोमल-सरीरे ! ।
 हा कह निग्घिण-विहिणा तुह उवरि पाडिया विज्जू ? ॥ ११७ ॥
 घणसार-घुसिण-चैच्चण-उचिय-सरीरम्मि कह णु हय-विहिणा ।
 विज्जू-निवाओ विहिओ मज्झ अउत्तेहिं पावेण ? ॥ ११८ ॥
 हा देवि ! तुज्झ विरहे नर-नारी-सकुल इम नयर ।
 उव्वसिय-नयर-सरिस अडवि-समाण च पडिहाइ ॥ ११९ ॥
 किल देवि ! त भणती तुह विरहे अच्छिउं न सक्कोमि ।
 त कह अह अहन्नो तुमए सहसा परिचत्तो ? ॥ १२० ॥
 हा ! किं न किंपि जपासि किंवा त सुयणु ! मज्झ रुदठा सि ।
 किं मए अवरद्ध सुदरि ! त मज्झ साहेसु ? ॥ १२१ ॥
 तं चिय मह वल्लहिया नेहो मह नात्थि अन्न-इत्थीसु ।
 तुज्झ कए परिचत्तो सयलो ओरोह-नारि-जणो ॥ १२२ ॥
 तहवि तुम किं सुंदरि ! निम्भर-रत्तस्स देसि नालाव ? ।
 ता पैसिय पसिय सामिणि ! उट्ठिय मह देसु पडिबयण ॥ १२३ ॥
 एमाइ जाव विलवइ विविह राया सैकलुण-सहेण ।
 ताव अह सपत्तो रोवतो तत्थ घणदेव । ॥ १२४ ॥
 उच्छ्रो विणिवंसिय मम तओ गाढ-कलुण-सहेण ।
 त चेव पलवमाणो सुदीहरं रुवइ वालोव्व ॥ १२५ ॥
 एत्थतरम्मि मंती सुमई-नामो भणइ नर-नाह ।
 देव ! अलं रुंनेणं मैय-किच्चं कुणह देवीए ॥ १२६ ॥
 भणइ तओ नर-नाहो चंदण-दारुणि वीहिं नीणेहिं ।
 देवीए जेण समयं अहंपि अग्गीए विस्सामि ॥ १२७ ॥
 तो भणइ सुमई-मंती कायर-जण-चेदुट्ठिण किं इमिणा ।
 मरणउज्झवसाएणं, अवलंबसु धीर । धीरत्तं ॥ १२८ ॥

१ ऽ पयोहं । २ ऽ चदण । ३ अपुण्यैः । ४ अधन्वः । ५ अपराद्धम् =
 आगो विदितम् । ६ प्रदीद । ७ ऽ सुकं । ८ सुदीर्घम् । ९ रुदितेन । १० मृतक-
 लम् । ११ यद्दिः । १२ नाययत । १३ ऽ पविं ।

मरणेण नुज्ज नर-वर ' देसो सज्जोवि होड जं मम्मो ।
 पडिक्कय-नर-वगणं बालो तह मुपइत्थोनि ॥ १२९ ॥
 देवणा वंभणाण य 'ज्जिगाणं तह पागय-जणास्स ।
 धम्म-जिरियाओ मत्था 'वहाते देवे धर्मम्मि ॥ १३० ॥
 माहेअ-मेत्तरम कण न तु जत्तं नुम्ह उत्तम-नराण ।
 असमंजसगागारिड विन्नाय-जग-मत्तभावाणं ॥ १३१ ॥

आरय ।

'निग्गहम-कायम्मवि उत्तम-जिणिंदस्स आड-देवस्स ।
 मरण जायं जइया का गणणा अन्न-मणुण्णु ? ॥ १३२ ॥
 निजिज-गडिक्कयम्मपि छ म्मद-महासग्गम्म भरहम्म ।
 जइया जायं नरणं का गणणा अन्न-मणुण्णु ? ॥ १३३ ॥
 गैका-पक्कम-निजिजय-रिट-वत्त-याइत्त-चक्क-अय-रत्ता ।
 सीटीरा नर-वटणा सामजमा-SSइजजम-यमुदा ॥ १३४ ॥
 जइ ताव ते य निहया पाव-कंत्तेण निग्गिण-मणण ।
 अनिवारिय-यमरेणं का गणणा अन्न-त्तायम्मि ? ॥ १३५ ॥
 जमिपि य तित्तामं आउयमुदहाण पव्वर-दवाणं ।
 तेमिपि होड चैवणं का गणणा अन्न मनेसु ? ॥ १३६ ॥
 भवणवड-वाणमतर-जोइमियाणं विमाण-वामाणं ।
 जइ नाम होड चैवणं का गणणा मणुय-त्तायम्मि ? ॥ १३७ ॥
 सो कांवि नरिथ जावो ति-त्तोय-मज्झमि जो वत्तं न गओ ।
 मँच्चुत्तम पाव-मइणो मोत्तं मिद्धे' मुँह-ममिद्धे ॥ १३८ ॥
 इय काल-कयलियं पेत्तिऊण मयलंपि 'ति-दृअणं देव ।
 जायम्मि देवि-मरणे कि मांग कुणह विहलं तु ? ॥ १३९ ॥
 जुज्ज काटं सोगां मरणं जइ होज्ज ताए एक्काए ।
 साहारणम्मि मरणे को सोगां किं रुत्तेण ? ॥ १४० ॥

१ गम्यः=आक्रमणीयः प्रतिपक्षनरवराणाम्=शत्रुवृषाणाम् । २ लिङ्गिना=नपस्वि-
 नाम् । ३ निर्बहन्ति । ४ घरां पालयति सनि । ५ B अपि च । ६ उपक्रमा=आयुरप-
 वर्तनकारणानि (T S II 52) तद्रहिता निरुपक्रमाः । ७ गुरुणा पराक्रमेण निर्जित
 रिपूणां बलं येन च ते पाइयाणं=पदातीना (II P II 338) चक्रेण=समूहं न
 कृत्तरक्षाय । ८ शीर्षटीराः=गर्धिणः । ९ कृतान्त=यमः । १० B युग्मम् । ११ A
 तेली° । १२ चयवर्न=मरणम् । १३ B अत्रलो° । १४ मृत्योः । १५ सिद्धान्=
 मुक्तजीवान् । १६ सुखसमृद्धान् । १७ B तेहुण । १८ कदितेन ।

अह-तणु-तेणग-संगय-अल-लव-तुल्लमि जीवियव्वमि ।
 निदा-संगे ज पुण उट्टिज्जइ तं मेहच्छरियं ॥ १४१ ॥
 इय लोयस्स सरूवं कुविय-कयंतस्स एरिस्स दट्ठं ।
 देवि-मरणम्मि नर-वर ! न ह्नु जुत्तं सोग-करणात्ति ॥ १४२ ॥
 एवं च ब्रह्म-विगप्पं भणिओ सो सुमइणा नर-वरिंदा ।
 तक्कालुचियं सव्वं मैइ-किच्चं कुणइ देवीए ॥ १४३ ॥
 कइवय-दिणाई^१ परिचत्त-लोय-संभावणाइ-वावारो ।
 गौह-गहिओ इव चिट्ठइ राया देवीए संगेण ॥ १४४ ॥
 सुमइ-भुहेहिं तावय नाणाविह-सोय-भोयण-पँह्मिं ।
 बोहिज्जंतो गिराहिं जाओ कालेण गय-सोगो ॥ १४५ ॥
 नाऊण अट्ठ-वरिस्स मम तओ गरुय-पुत्त-नेहेण ।
 संगहिय उवज्झायं गाहेइ कलाण सँदोहं ॥ १४६ ॥
 गहिए कला-कलावे गाम-सहस्से तया महं दिन्नि ।
 मह दंसणेण राया सँहारइ देवि-विरहपि ॥ १४७ ॥
 अह अन्नया कयाइवि अत्थाण-गयस्स राइणो ज्ञात्ति ।
 पणमिय दुवारवालो वज्जरइ सूहवा एवं ॥ १४८ ॥
 चंपापुरीओ सामिय ! महंतओ किंत्तधम्म-नरवइणो ।
 देवस्स दंसणत्थं चिट्ठइ पडिहार-भूमीए ॥ १४९ ॥
 सिधं पवेससुत्ति य भणिए सो राइणा अणुन्नाओ ।
 आगम्म विहिय-विणओ उवविट्ठो उच्चियं ठाणम्मि ॥ १५० ॥
 तंबोलाइ-पँयच्छण-पुव्व सो राइणा समुल्लविओ ।
 आगमण-कारणं भो ! साहसु तो भणिन्नाढत्तो ॥ १५१ ॥
 चंपाए पुर-वरीए सुपसिद्धो चैव देव-पायाणं ।
 वित्थारिय-विमल-कित्ती राया सिरि-कित्तिधम्मोऽत्थि ॥ १५२ ॥
 निज्जिय-सुरिंद-सुंदरि-रूवात्तिसया समत्थ-महिलाण ।
 अब्भाहिंया से देवी कित्तिमई लोय-विक्खाया ॥ १५३ ॥
 ताय घूया सोहग-रूव-विण्णाण-गौरव^२विद्या ।
 पायाल-कन्नय-समा कणयवई नाम वर-कन्ना ॥ १५४ ॥

१ तणव = तृणमम् । २ महाश्वर्यम् । ३ मृत्तिकृतम् । ४ परिचत्ता = परि-
 त्यक्तः । ५ प्रहृष्टः । ६ पट्ट = पट्ट । ७ बोध्यमानः । ८ सँदोहः = समूहः ।
 ९ दिन्नं = दत्तम् । १० संवारयति (H P IV. 82) विस्मरतीत्यर्थः । ११ अ यद्वाणं^० ।
 १२ पयच्छण = प्रदानम् । १३ अ^० तिक्कम्मा । १४ गारव = गौरव (H. P. I 163)
 १५ अश्वविद्या = पूर्णा (H P IV. 169) ।

संपत्त-जोवणा सा आभरण-विमूसिया पिउ-सयासे ।
 पट्टविया माऊए तदुचिय-वर-दाण-अट्टाए ॥ १५५ ॥
 आगम्म पाय पडिया पिउणा सा सहारिसं 'नितच्छंगे ।
 विणिवेशिय अवगूढा भणिया य इमं तु सा कन्ना ॥ १५६ ॥
 पुत्ति ! निय-हियय-इट्ठं सामंत-महंतयाण मज्झमि ।
 साहसु जेण तुहं सो किज्जइ भत्ता, किमन्नेणं ! ॥ १५७ ॥
 एवं पिउणा भणिया लज्जाए अहोमुही ठिया बाल ।
 पुंणरुत्तं पुट्ठावि डु न किंचि पडिउत्तरं देइ ॥ १५८ ॥
 तो चित्तिउं पयत्तो एया लज्जालुया इमा वैरई ।
 न डु सकइ वज्जरितं एसो मह ताय ! इट्ठोत्ति ॥ १५९ ॥
 ता चित्तेमि सयंचिय अणुरूमिमीए पवर-भत्तारं ।
 विन्नाण-रूव-सपय-कलियं वर-वंस-उण्णन् ॥ १६० ॥
 खणमेगमैच्छिऊणं राया चित्ताउरो भणइ तत्तो ।
 पुत्ति ! तुह रूव-सारिसो भत्ता लद्धो मए इण्हि ॥ १६१ ॥
 सिद्धत्थपुरे राया सुग्गीवो नाम मह परं मित्तं ।
 तस्स तुमं गच्छ लैहुं सयंवरा, एत्थ किं वड्डणा ? ॥ १६२ ॥
 एवं च भाणियमेत्ते सा कन्ना देव ! तुम्ह नामण ।
 निरुणं चिय जाया हरिस-वसुंल्लसिय-रोमचा ॥ १६३ ॥
 नाऊण तीए भावं राया संपेक्खिऊण मह वयणं ।
 वज्जरइ, तं महाबल ! वच्चसु सिद्धत्थनयरमि ॥ १६४ ॥
 चेत्तुं सयंवरमिमं कणगवइं भूरि-भूइ-संजुत्तं ।
 कइवय-बल-संजुत्तो 'सोहण-तिहि-कैरण-नक्खत्तो ॥ १६५ ॥
 जं आणवेसि भणितं तत्तो ह तं गहीय संचल्लिओ ।
 जाव य कमेण ऐत्तां जोयणमंत्तमि संपत्तो ॥ १६६ ॥
 अज्ज रयणी-विरामे कइवय-तुरएहिं वेगवंतेहिं ।
 लैगिलिय आगओ हं तुम्हाण पिय निवेएमि ॥ १६७ ॥
 देव ! महमेयमागमण-कारणं पुच्छियं हि जं तुमए ।
 एवं चैवत्थियमि संपइ देवो पमाणंति ॥ १६८ ॥

१ A निमुच्छ^० । २ भूयः (H. P. II, 179) । ३ वराको । ४ अच्छिऊण =
 आसित्वा । ५ लुधु यया स्यात्तथा, शीघ्रामेति यावत् । ६ निमुजं = शुभम् (H. P.
 17. 27) । ७ B सोहणकरणे सुनक्खने । ८ करण = बल-बालवादि ज्योति शाल-
 ग्रसिद्धम् । ९ B युग्मम् । १० इतो नगरात् । ११ अग्रं भूत्वा । १२ चावस्यते ।

हरिसाऊरिय-हियओ अह राया भणइ परियणं निययं ।
 महया विच्छेदुणं नयरे कन्न पवेसेह ॥ १६९ ॥
 तो परियणेण सम्मं तहत्ति संपादियम्मि वयणम्मि ।
 सोहण-छगे रन्ना परिणीया तत्थ कणगवई ॥ १७० ॥
 सा रन्नो कणगवई कालेण अईव बल्लुहा जाया ।
 मह माऊए ठाणे विहिया अह पट्ट-वद्धा सा ॥ १७१ ॥
 अइवल्लहपि वांसरइ माणूस देस-काल-अतरियं ।
 बल्ली-समं हि पिम्मं जं आसन्नं तहि वडइ ॥ १७२ ॥
 वच्चंति वासराइं मह पिउणो तीए गाढ-रत्तस्स ।
 सिदिलीकय-त्तेसोरोहं-रमणि-गमणाड-वेहस्स ॥ १७३ ॥
 अह अन्नया कयाइवि कणगवईए सुओ समुप्पन्नो ।
 सुरहोत्ति विहिय-नामो पत्तो सो कुमर-भावम्मि ॥ १७४ ॥
 अन्न-दियहम्मि एयं एगते भणइ कणगवई देवी ।
 जुवराय-पए किं नवि अहिसिच्चइ देव ! मे पुत्तो ? ॥ १७५ ॥
 सो भणइ नर-वरिदो जेहे पुत्तम्मि सुप्पडहम्मि ।
 'विज्जते न इ जुत्तं जुवराय ठाविउ सुरहं ॥ १७६ ॥
 भणियं देवीए तओ जेह-द्ववणे निहोडैउ को णु ? ।
 जइ तुज्ज अहं दइया ता सुरह कुणसु जुवरायं ॥ १७७ ॥
 ताहे रन्ना भणिय सुट्ठु पिया त सुलोयणं ! मज्झ । -
 किंतु इमस्सणुरत्ता सामंत-महंतया सन्वे ॥ १७८ ॥
 तह एसो सुसमत्थो एवं विहिए 'विहेज्ज त किपि ।
 अवमाणिओ इ जेणं ममावि रज्ज अवहेरज्जा ॥ १७९ ॥
 तो भणइ हसिय देवी एरिस-सत्तेण कह तुमं विहिणा ।
 पिययम ! राया विहिओ नैवरि 'किराडो केओ होन्तो ? ॥ १८० ॥
 जेणेव सुप्पड्डो एरिसओ उक्कडो पयावेण ।
 तेणेव इमं सिग्वं केह-हरे खिवसु जेत्तेण ॥ १८१ ॥

१ SEE NOTE P 13 । २ संपादिते निर्व्यूह । ३ विस्मरति (H. P. IV 75) ।

४ अन्तरितं = व्यवहितम् । ५ प्रेम । ६ आरोहति (H. P. IV 206) । ७ अव-

रोध. = अन्त.पुरम् । ८ B^oवड्डे^o । ९ अभिपिच्यते । १० विद्यमाने । ११ निवारयतु

(H. P. IV. 22) । १२ विदध्यात् A वि होज्ज । १३ अन्यथा । १४ किरातः ।

१५ कृत । १६ अभिविच्यत् (H. P. III. 180) । १७ उत्कट । १८ कष्टगृहे, काष्ठ-

गृहे वा = कारागृहं इत्यर्थः । १९ यत्नेन ।

तत्तो य मज्झ पुत्तं जुवरायं ठाविउं पयत्तेण ।
 अञ्छसु विगयासंको रज्जं च ममं च माणतो ॥ १८२ ॥
 एवं देवी-वयणं सोउं पाडिउत्तर अदाऊणं ।
 राया समुट्ठिऊणं अत्याणे गंतुमुवविट्ठो ॥ १८३ ॥
 एयं च देवि-वयणं सूहाविया-नामियाए चेडीए ।
 पञ्छन्ने सांऊणं सव्वं धणदेव ! मह सिट्ठ ॥ १८४ ॥
 त सोउं मह विगप्पो चित्ते एयारितो समुप्पन्नो ।
 किं कणगवईए वुत्तो करेज्ज एवं पिया मज्झ ? ॥ १८५ ॥

अहवा ।

न गणंति पुव्व-नेहं न य नीइं नेय लोय-अववायं ।
 न य भावि-आवयाओ पुरिसा महिलाण आयत्ता ॥ १८६ ॥
 ता जा न किंपि अन्न देवी-वयणाआं मह पिया कुणइ ।
 ताव अहिट्ठेमि सय रज्जं, पियर विणासेत्ता ॥ १८७ ॥
 अहव न एयं जुत्त विवेय-जुत्तस्स मज्झ काउं जे ।
 ता वंविऊण पियरं कट्ठ-हर-गयं अणुचरामि ॥ १८८ ॥
 किंवा कणगवइ चिय सह सुरहेणं नयामि जम-वयणे ।
 किंवा कट्ठ-हरम्मि दोन्निवि धंत्तेमि बंधेउं ? ॥ १८९ ॥
 अहवा किं मह इमिणा पेक्खामो ताव जं पिया कुणइ ।
 अदिट्ठ-पाणियम्मि न हु जुत्तंपौणहुम्मयणं ॥ १९० ॥
 अह-राया मह उवरिं दिणे दिणे पिययमाए भजंतो ।
 जाओ सिट्ठिल-सिणेहो कैन्न-विसं जं महंत-विसं ॥ १९१ ॥
 सहसत्ति अन्न-दियहे किंपि मिसं दाविऊण मह रत्ता ।
 हरियं गाम-सहस्सं दिन्नं लहु-खेडैयं एक्कं ॥ १९२ ॥
 सजाय-अमारिसेणं ताहे मए चित्तिं दुरायारं ।
 मारेऊण एयं रज्जमहिट्ठेमि, किं बहुणा ? ॥ १९३ ॥
 अहवा न पुव्व-पुरिसेहिं मज्झं वंसे कयं इमं पावं ।
 तमहंपि कह करोमी असार-रज्जस्स कज्जेण ? ॥ १९४ ॥
 महिला वयणेण इमो रागंधो कुणइ, कुणउ अज्जायं ।
 मह पुण विवेय-जुत्तस्स हंदि ! न हु एरिसं जुत्तं ॥ १९५ ॥

१ चेटी = दासी । २ उक्कः । ३ पिता । ४ आवया = आपत् । ५ आयत्ताः =
 आधीनाः । ६ अधितिष्ठामि । ७ पादपूस्तावव्ययम् (H. P. II. 217) । ८ करोमि ।
 ९ D बंधेउं वत्तमि = बद्ध्वा घातयामि । १० अदृष्टपानीये प्रदेशे । ११ उपानहोः
 पादरक्षकयोरुन्मोचनम् । १२ कर्णावधम् । १३ खेटर्क = ग्रामः । १४ खेटय । १४ अन्यायम् ।

ता किं करेमि इण्हि अवमाणं ताव दूसहं पिउणो ।
 अम्प-वडोवि न जुत्तो देस-चाओ परं जुत्तो ॥ १९६ ॥
 गतूणमन्न देसं तम्हा सेवामि अन्न-नर-नाहं ।
 हु तंपि हु नहु जुत्तं अवमाण-पर्यं^१ हि सेवत्ति ॥ १९७ ॥
 सुग्गीव-नरिंद-सुओ जुयराया आसि एस रिद्धि-जुओ ।
 संपइ पुण^२ धंठो इव कह सेवं कुणइ भिच्चाण ? ॥ १९८ ॥
 एमाइ-वयण-वित्थर-वज्जरण-समुज्जण लोएणं ।
 दंसिज्जंतो रिऊणं कह गेहेसुं परिममिस्सं ? ॥ १९९ ॥
 तम्हा कइवय-निय-पुरिस-परिगओ अकय-अन्न-जण-सेवो ।
 गंतु चिट्ठामि अहं कम्मिवि पच्चंत-देसम्मि ॥ २०० ॥
 जा जीवइ एस पिर्या एयम्मि मयम्मि पुण जहा-जुत्तं ।
 तइय च्चिय काहामो किं इण्हि तीए चिंताए ? ॥ २०१ ॥
 एवं विणिच्छिय मई कइवय-पिय-परियणेण परियरिओ ।
 सामंत-भेति पुर-नायगेहिं रत्ता य अन्नाओ ॥ २०२ ॥
 नीहारिओ तत्तो हं कमेण अह पाविउ इमं पल्लि ।
 सीहगुहं नामेण अच्चिउमेईए^३ पारद्धं ॥ २०३ ॥
 मिलिया मज्झ अणेगे भिल्ला चोरा कुकम्म-निरया य ।
 तेहिं परिवारिओ हं संपइ पल्ली-वई जाओ ॥ २०४ ॥
 तं जं तुमए पुट्टं तुम्हाणं कह णु एत्थ आवासो ।
 उत्तम-नराण पाविट्ठ-लोय-जोगाए पल्लीए ? ॥ २०५ ॥
 एयं संखेवेणं कहियमवत्थाण-कारणं एत्थ ।
 तं तुह धणदेव ! मए गरुय-सिणेहेण सन्वपि ॥ २०६ ॥
 भणियं धणदेवेणं अँवो ! जणओवि एरिसं कुणइ ।
 अवमाणं पुत्ताणं धी । धी^४ ! संसार-वासस्स ॥ २०७ ॥
 सो च्चिय कज्ज-वसेणं वल्लहओ होइ एत्थ ससारे ।
 कारण-वसेण सोवि हु रिउव्व^५ वेसो जणो होइ ॥ २०८ ॥
 परमत्यओ न कोवि हु पिओ व सत्तू व अत्थि लोगम्मि ।
 नइ माया नेय पिया स-कज्ज-वसओ जणो सन्वो ॥ २०९ ॥

१ आत्मवधः । २ चाओ = लागः । ३ धंठो = दासः (II D VII 83) । ४ धंठो दास, अन्यराजाना स्वराज्यापेक्षया लघुत्वेन स्वाज्ञावशावर्ति-
 तया वा दासप्रायत्वात् । ५ दस्यमन्नः । ६ प्रत्यन्तदेशे = समीपदेशे । ७ A राया ।
 १ अक्षतः । १० आसितुमेत्स्याम् । ११ B मे एई^० । १२ अव्ययमिदमन्न वि-
 स्मयार्थं (II P II. 204) । १३ धिक् । १४ हेच्यः ।

पुत्तोवि सत्तु-सरिभो दीसइ निय-कारणे अपुज्जेते ।
 पिटणा सुविणीओवि इ धिरत्थु संसार-वासस्स ॥ २१० ॥
 ते चिय फुमर ! मैहणा ते चिय पसमस्स लद्ध-परमत्थो ।
 ते चिय विवेय-जुत्तो तुमए चिय मेदिया वसुहा ॥ २११ ॥
 पिटणाऽवमाणिओवि इ अन्न असमंजस अकाळणं ।
 संतम्मि घळे तहवि इ देम-च्चाओ कओ जेण ॥ २१२ ॥
 एमाइ-वयण-वित्थर-अवगेणर-वट्ठमाण-नेहाणं ।
 ताण पच व सत्त व बालीणा वामरा जाव ॥ २१३ ॥
 तावय मैमत्थ-स्तथ दट्ठण गमण-उत्तुगीभूय ।
 यणदेवो आपुच्छइ गमणत्थं मुण्डिट्ठ त ॥ २१४ ॥
 तुम्ह विओगां दूतहो एसो सत्थो ममुच्छुगीभूओ ।
 ते कुमर ! अह जाये एय तडी एत्थ वग्घोत्ति ॥ २१५ ॥
 एएण चिय नेच्छंति साहवो मज्जणंहि ममग्गि ।
 जम्हा विओग-विट्ठरिय-हिययस्स न ओमहं अन्नं ॥ २१६ ॥
 जइवि इ यहइ न जीहा एरिम-वयणे समुल्लविज्जेते ।
 तहवि इ भणामि मुंचसु गच्छामो तंपयं अहं ॥ २१७ ॥
 ता किपि चित्तिऊणं खणनरं दीहरं च नीससिउं ।
 चज्जरइ मुण्डिट्ठो सविमाये एरिमं वयण ॥ २१८ ॥
 अम्हारिसेहिं गिहमागयाण तुम्हारिमाणं मुंयणाणं ।
 को उंवयारो कैरउ एरिस-टाणे वसंतहिं ? ॥ २१९ ॥
 तहवि इ भणामि किंचिवि कायव्वा नेव पत्थणा-भंगो ।
 जेण पर-कज्ज-साहण-निरया खल्ल सज्जणा होति ॥ २२० ॥
 सत्तो फुरंत-निम्मळ-मैऊह-विट्ठरिय-दस-दिसा-ऽऽभोगो ।
 एकोवि अणेग-गुणो पवर-मणी तस्स उवणीओ ॥ २२१ ॥
 दट्ठुं दिव्व-मणिं ते दीसंताणेय-उक्खणं विमलं ।
 वियसिय-लोयण-जुअलो अह घणदेवो इमं भणइ ॥ २२२ ॥
 एरिस-पवर-मणीणं मणुप्स-व्वत्तम्मि संभवो नत्थि ।
 नवर जइ सुर-लंगे हवेज्ज न हु अन्न-व्वत्तम्मि ॥ २२३ ॥

१ अपूर्यमाणे । २ महात्मा । ३ आतिक्रान्ता । ४ समस्त-सार्धम् । ५ उच्छु-
 कीभूतम् = उत्कण्ठितम् । ६ ॥ गुग्मम् । ७ सचक्षिम् = सप्रतिम् । ८ दाघम् । ९
 सुजनानाम् । १० उपचार = समादर । ११ क्रियताम् । १२ मयूचाः = किरणाः ।
 १३ विच्छुरितः = व्याप्तः । १४ आभोगः = प्रसङ्गः ।

एवं विणिच्छियम्मिवि तहवि हु कोऊहल मह हियए ।
तो मणसु कह णु जाया सपत्ती तुम्ह एयस्स १ ॥ २२४ ॥

तो मणइ सुप्पइहो सम्मं हि विणिच्छियं तुमे भइ १ ।
माणस-खेत्त-समुत्थो न होइ एसो मणी ताव ॥ २२५ ॥
किंतु सुर-लोग-जाओ एसो सपाविओ जहम्हेहिं ।
तं एग-मणो होउ जइ कोउंगमत्थि तो सुणसु ॥ २२६ ॥
पुछवं एगम्मि दिणे पभाय-समयम्मि गहिय-कंदडो ।
चलिओ कइवय-निय-पुरिस-परिगओ मिग-वहट्ठाए ॥ २२७ ॥
उत्तर-दिसा-मुहो ह गाउयमेत्तम्मि भूमि-भागम्मि ।
वण-पत्तल-तरु वर-सकुलम्मि वियरामि जाव वणे ॥ २२८ ॥
ताव य निसुओ सवो दूसह-गुरु-दुक्ख-सूयओ कलुणो ।
आगासे महिलाए सघघरं रोयमाणीए ॥ २२९ ॥
हा । कह मज्झ निमित्तं पिययम ! अतिगरुय-आवेयं पत्तो ? ।
हा । अजउत्त । इण्हि तुह विरहे नत्थि मह जीय ॥ २३० ॥
तदणतरं च केणवि हक्किय अइनिट्ठुर समुल्लविय ।
कत्तो मह वसगाए साहारो तुज्झ एण १ ॥ २३१ ॥
त साऊण मज्झं मणम्मि कोऊहलं समुप्पन्न ।
जाव थ दोणिण व तिण्णि व वच्चामि पयाइ ता निसुओ ॥ २३२ ॥
एगम्मि वण-निगुंजे अदिस्समाणस्स कैस्सवि नरस्स ।
गरु-दुक्ख-सूयण-परो मदो नित्थणण-ससवो ॥ २३३ ॥^{१४}
तत्तां महत्त-कोऊहलेण तत्तो-मुहो अहं चलिओ ।
पेच्छामि संबल्लि-तरु सरल वत्तुंगमइगरुय ॥ २३४ ॥
दंसणमेत्तुप्पाइय अइगरुय-भएहिं रत्त-नेत्तेहिं ।
कासिण-सरीर-समुब्भूय-मूरि-पहा-भरिय-गयणेहिं ॥ २३५ ॥
निम्मल मणि वलय-समुच्छलत्त-कतीए पयड-वयणंहिं ।
गुरु-रोस-वस-वियंभिय-फार-फणा-घोर-मुयगेहिं ॥ २३६ ॥
दाहर-ललंत-जीहा-सहस्स-विप्फुरण-भीइ-जणगेहिं ।
असरित-अमरिस-वस-विप्पमुक्क-फुकार-सडेहिं ॥ २३७ ॥

१ विनिश्चिने । २ कुतहलम् । ३ सप्राप्तिः । ४ कौतुकम् । ५ कोटण्ड = धनुः ।
६ पत्तल = पत्रम् (H P. II 173) । ७ श्रुत SEE NOTE P 31 । ८ करुण. =
करुणोत्पादकः । ९ B युग्मम् । १० आपदम् । ११ A °वइ । १२ जीवितम् ।
१३ A °स्स वरन° । १४ B युग्मम् । १५ आत्मललातरुम् । १६ प्रहा = प्रभा ।

अङ्गरूप-पन्नगेहिं समतओ वेदिओ अणेगेहिं ।
 एगो दिव्वागारो पुगिसो दिट्ठो अहे तस्स ॥ २३८ ॥^२
 अङ्गदूसह-वियणा-वस-विमुक्क-पुणरुत्त-मद-हुकार ।
 आकठ-वेडिथं त दट्ठु पुरिस मए भणियं ॥ २३९ ॥
 धी ! धी ! हय विहिणो विळसियस्स अंसमिविखयस्स एयस्स ।
 एयारिसेवि पुरिसे एरित्त-दुक्ख करेतस्स ॥ २४० ॥
 एर्माइ मए पैरिदेवियम्मि भणिय इमं तओ तेणं ।
 अलमिमिणा ते परिदेविण्ण सुण ताव मह वयणं ॥ २४१ ॥
 चिट्ठइ चूडाए मह मज्जे वद्धो फुरत-किरणिल्लो ।
 दिव्वो मणीण पयरो मणी भुयगोह-विहवणो ॥ २४२ ॥
 जस्स पभावेण इमे ढसिउमणावि हु चयति नां ढसिउ ।
 घोर-विसावि हु मणा सण्णति न वेद्ध-वयणव्य ॥ २४३ ॥
 तं वेत्तुणं वर-मणिं सिंचसु सलिलेण तेण तो पण्ठा ।
 अण्णोहेसु भुयंगे अंग-विलगगे महमणेगं ॥ २४४ ॥
 आमति भणेतणं तव्वयण सोयर कय सब्ब ।
 अण्णोडिया जलेणं झत्ति विलीणा अह भुयगा ॥ २४५ ॥

अभिय ।

मणि-सलिलेणं मित्ता खणेण सव्वेवि पाविया धिलय ।
 म्भर-जालावलि-जलणोवताविया मयण-पिढव्व ॥ २४६ ॥
 अह सो पण्डु-वियणो सीयल-तरु-छाहियाए उवविट्ठो ।
 मेह-पुरिस-कय सुकोमल-किसलय-संछण्ण-सथरए ॥ २४७ ॥
 आभट्ठो पढमं च तेण अहयं कत्तो तुमं आगतो
 किंवा नाम कहिं कुलम्मि विमले जाओ सि, को ते पिया ।
 एवं भो घणदेव ! तेण तडया पुट्टे मए सौहिया
 पुव्वुत्ता सयलावि तुज्झ कहिया जा सा पैंत्ती तहिं ॥ २४८ ॥
 साहु-धणंसर-विरइय-सुवोह-गाहा समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥

१ अघः । २ ॥ चत्तसुभिः कलापकम् । ३ वियणा = वेदना । ४ पुणरुत्तं भूय (॥ १ ॥ १७९) । ५ अश्रमाक्षितस्य । ६ ॥ भाइए । ७ परिदेविते = विकपिते = विलापे कृते मर्तात्यर्थः । ८ विद्रावण = निवारकः । ९ चयति = क्षयन्-वन्नि (॥ १ ॥ १९ ४६) । १० वद्धवदनाः = वद्धमुखा । ११ आण्णोडय । १२ सादरं यथा स्यात्तथा । १३ छाहिया = छाया । १४ मरुरूपेण कृते सुकोमले किसलयैः सल्लभ सत्त्वरके । १५ आभापितः । १६ कविता । १७ प्रवृत्तिः = वृत्तान्तः ।

एसो एत्थ समप्पइ विजाहर-मोयणोत्ति नामेण ।

सुरसुंदरि-नामाए कहाए वीओ परिच्छेओ ॥ २५० ॥ ५०० ॥

॥ द्वितीयः परिच्छेदः समाप्तः ॥

अह सोवि मए पुट्ठो केण तुम एरिसाए धाराए ।
 खित्तो सि आवयाए केण व कज्जेण भैद । मुहा ! ॥ १ ॥
 एव च पुच्छिओ सो सदुक्खमइदीहर च नीससिउं ।
 चित्तम्भतर-गुरु-दुक्ख-सूयगं मोत्तु असु-जल ॥ २ ॥
 अह सो भणइ सुभणिओ ससारे राग-मोहिय मणाण ।
 सुलहाओ आवयाओ जीवाण अदीह दंसीण ॥ ३ ॥
 समार-सागरम्मी परिम्भमताण भइ । जीवाणं ।
 न ह चोज्जमावयाहिं अनिजतिय-करण-वग्गाणं ॥ ४ ॥
 पुव्व-कय-कम्म-दोसा दुक्ख सव्वपि जायड जिय्याण ।
 अवराहंसु गुणेसु य निमित्तमेत्तं परो होइ ॥ ५ ॥
 परमत्थओ न केणइ सुह व दुक्ख व कीरइ नरस्स ।
 पुव्व-कयमेव कम्म सुह-दुह जणणम्मि तल्लिच्छ ॥ ६ ॥
 तत्तो य मए भणियं एव एयति नत्थि सदेहो ।
 तहवि ह विसेस-कारण-विर्थाणणे अम्ह इच्छत्ति ॥ ७ ॥
 अह भणइ भो सुंदर । जइ एव सुट्ठु तुम्ह निव्वेधो ।
 ता एग-मणां होउ सोहिउंजत निसामेहि ॥ ८ ॥

अत्थं भरह-खेत्ते त्रिक्खाओ खेयगावली-गम्भो ।
 तुगोव्व रूप-पुजो टस-टिसि-पसरत कतिल्लो ॥ ९ ॥
 अर-अर-अरत-निज्जर हुंकार-व्वेहि वहिरिय-दियतो ।
 मयरट-पाण-लपड-अलि-वलय-विरायमाण-वणो ॥ १० ॥
 ववमाण-व्वहिणीण दिसि-दिसि-सुव्वत-खलहरा-सदो ।

१ आपदि । २ ॥ भइसुद । = मद्रसुत्त । ३ सुवा । ४ अदीर्घदर्शनाम् =
 अदिष्टयदर्शनाम् । ५ वे यम् । ६ आपद्द्वयो नव प्रष्टव्यः, सुगमत्वादित्यर्थः ।
 ७ अनियन्त्रितः = अवर्णाकृतः । करणनामन्दिनाणां वर्गं समूहो येस्तेषाम् ।
 ८ कायानाम् । ९ तल्लिच्छ = तत्परम् (II D ४. ३) । १० विज्ञाने । ११ ॥ इमो ।
 १२ निवध = आग्रहः । १३ व-यमानम् । १४ ॥ इत्यतः । १५ नाहिनी =
 नदी । १६ सुव्वतं = प्रदमाणः ।

ठाणे ठाणे विज्जाहरोरु-पुर-पंति-सोहिछो ॥ ११ ॥
 विज्जा-पसाहणुज्जय-विज्जाहर-सनिरुद्ध-एगतो ।
 धर-सिद्धाययणेहि परिमंडिय-चैलिया-सिहरो ॥ १२ ॥
 सिद्धाययण-परिद्विय-जिण-विबेच्चण-निमित्तमितीहि ।
 विविह-विबुहावलीहि विरायमाणं बरा-ऽऽमोगो ॥ १३ ॥
 कयलीहर-द्विएहि पडमज्झणं वणे वणे बहुसो ।
 कंता-विड्ज-विज्जाहरोहि किज्जंत-संगीओ ॥ १४ ॥
 अइमद्धर-भारुए ठाणे ठाणम्मि चारण-मुणीहि ।
 पारद्ध-देसणेहि पडिबोहिज्जत-जंतु-गणो ॥ १५ ॥
 पुब्बावर-सागर-पाविण होऊण मज्झ-देसम्मि ।
 पिसुणेणत्र जेण कओ दुब्भावो भरह-वासस्स ॥ १६ ॥
 सुविसाल-दक्खिणुत्तर-विभत्त सेढी-दुगेण सोहिछो ।
 आसिय-सव्विद्धीओ वेयद्धो नाम सेलोत्ति ॥ १७ ॥^१
 तत्थत्थि दक्खिणाए सेढीए खयर-लोय-पडिपुनं ।
 भमिर-खैयरंगणा-गण-नेउर-अकार-रव-मुहल ॥ १८ ॥
 उज्जुग-भगर-तोरण-असमाण-दुवार-देस-सोहेहि ।
 निचं विरायमाण विज्जाहर-भवणं वेदेहि ॥ १९ ॥
 सयल-तैड-लोक्क-लच्छी-निय-निलय रयणसंचय नाम ।
 नगरं नयर-गुणद्धं पमुदिय-नर-नारि-सघाय ॥ २० ॥^२
 तम्मि य पुरम्मि बहुविह-विज्जाहर-सय-सहस्स-सक्किने ।
 परिवसइ गुण-निहाणो पवणगई नाम वर-खयरो ॥ २१ ॥
 विजाण-विणय जुत्ता पैणो अचंत-वच्छल-सहावा ।
 निय-परिमल-जिय-वउला बउलवई नाम से मज्जा ॥ २२ ॥
 तीए सह विसय-सोक्ख अणुहवमाणस्स तस्स कालेण ।
 अहमेगएव पुत्तो उप्पन्नो कय-मणाणंदो ॥ २३ ॥
 जम्म-दिणे चिय पुर-नर-चित्त-चमुक्कार-कारय मज्झ ।

१ सोहिछो=शोभावान् । २ उज्जया=उद्यताः । ३ ॥ भूमिचा । ४ अर्चनम् =
 पूजनम् । ५ आयतीमिः = आगच्छन्तीमिः । ६ कान्ता द्वितीया येषां तैः स्वस्ती-
 सहितैर्विधाधरैरित्यर्थः । ७ भारस्या । ८ ॥ विहिबो । ९ दुर्भावः, द्वयोर्भावो
 द्विभाव इति विग्रहेण द्वित्वं च । १० सेढी = श्रेणी । ११ आश्रिताः सर्वा ऋद्धयो
 यं वैताव्यं सः । १२ ३ नवमिः कुलकम् । १३ खचरा विद्याधरास्तेषामज्ञानानां
 श्रेण्यां गणस्य नूपुराणां सङ्घाररवेणङ्कारसङ्घर्षमुखरम् । १४ वृन्दैः । १५ ३ तिय ।
 १६ ३ तिस्रमिः कुलकम् । १७ पत्युः ।

वद्वावण्यं पिडणा कारावयमसम-हरिसेणं ॥ २४ ॥
 कमसो य वारसाहे बोलीणं मज्झ जणणि-जणएहि ।
 गुरु-तुड्ढाए पइट्ठियमहिहाणं चित्तवेगोत्ति ॥ २५ ॥
 बोलीणेषु य कइवय-वरिसेसु अह महत्त-बुद्धिस्स ।
 अज्झावयस्स सुह-तिहि-रिक्खम्मि समण्णो पिडणा ॥ २६ ॥
 तत्तो अकाल-हीण तहविह-अज्झावय-प्पमावेण ।
 निय-मइ-सामत्थेण य गहियाओ कलाओ सयलाओ ॥ २७ ॥
 निय-कुल-कमागयाओ पिडणा विज्जाओ मज्झ दिन्नाओ ।
 नहगामिणि-पमुहाओ जहन्निहिणा साहियव्वाओ ॥ २८ ॥
 दसिय-मयण-विचारं महिला-जण हिय-मोहणमुदार ।
 अह कमसो सपत्तो अहय नव-जोव्वणारम ॥ २९ ॥
 अन्नम्मि दिणम्मि अह समाण-जोव्वण-वयस-परियरिओ ।
 पत्तो अण्य-तरु-संड-मंडिय मणहरुज्जाणं ॥ ३० ॥
 पारद्ध-विविह-कीला चिद्दामो जा खणतर तथ ।
 ताव य गयणे दिट्ठा दिव्व-विमाणाण रिछोली^१ ॥ ३१ ॥
 पसरत-पवर-रयणोरु-दित्ति-विच्छुरिय-नह-यला ऽऽमोया ।
 उत्तर-दिसा पैयझा सुर-सुंदरी गय-सोहिट्ठा ॥ ३२ ॥^२
 त दट्ठ मए मणियं कथ इमो हदि ! देव-सदोहो ।
 चलिओ चलत-कुंडल-मुत्ताहल-धवल-गढ-यला ? ॥ ३३ ॥
 ईसि^३ हसिरुण मणिय मज्झ वेयसेण वधुदत्तेण ।
 सुपसिद्धमेव एय वेयइल-नगे वसताणं ॥ ३४ ॥
 जिण-वदणत्थंमत्थ सिद्धाययणेषु एइ सुर-निवहो ।
 निच्चंपि वयस ! अओ पसिद्ध-वत्थुम्मि का पुच्छा ! ॥ ३५ ॥
 तत्तो य मए मणिय एवं एयति किंतु निसुणेसु ।
 महया विच्छेदुण न एंति^४ निच्च सुरा एत्थ ॥ ३६ ॥
 अज्ज पुणो सविमाणा सन्निइद्दाए महत्त-हरिसेण ।

१ आमघानम् । २ अ. °मह । ३ अज्झावओ = अज्झावक । ४ शुभ-तिथि-
 ऋधे, ऋध = नक्षत्रम् । ५ अकालेन हीनं यथा स्यात् = कालप्राप्त्येत्यर्थः ।
 ६ यथावर्ति । ७ साधयितव्याः = साधयितु योग्याः शक्याश्चेत्यर्थः । ८ अहकम्,
 म्बार्थे क । ९ कीला = कीटा । १० रिछोली = पट्टि (H. D VII 7) ।
 ११ प्रवृत्ता । १२ अ. शुभम् । १३ ईयत् । १४ वयसेन = मित्रेण । १५ SBR
 NOTE P. 13 । १६ अ इति ।

दीसंति जं वयंता तेण मए पुच्छिय मित्त ! ॥ ३७ ॥
 अह भणइ बहुदत्तो खणंतरं चित्तिऊण सवितक्कं ।
 इ नाय पारद्धा सिद्धाययणेषु जत्ताओ ॥ ३८ ॥
 पसरत-सुरहि-मलयानिलुद्धुरो जेण वट्टइ वसंतो ।
 किंसलइय-सयल-तरु-वर-विरायमाणोरु-वण-नियरो ॥ ३९ ॥

अविय ।

वायत-मलय-मारुय-चलत-पत्तल-विसाल-साहार्हि ।
 नच्चंतिव तरुणो पहरिसेण महु-मास-आगमणे ॥ ४० ॥
 कुसुमा-ऽऽमोयौ ऽऽयद्धिय-अलि-उल-झंकार-गहिर-सदेण ।
 गायतिव तरु-नियरा वसन्त-मासागमे तुट्ठा ॥ ४१ ॥
 मयरंढ-पिंजराओ विसंइ-सुगंध-कुसुम-वयणाओ ।
 वण-राईओ हसतिव वसंत-मासागमे दट्ठुं ॥ ४२ ॥
 दट्ठूणव तरु-नियरं महु-समए बहल-पत्तल-च्छायं ।
 अवमाणिओ पलासो कसिण-मुहो ज्ञत्ति संजाओ ॥ ४३ ॥
 अच्छठ ता फल-काले फुल्लिमं-समएवि कालिमा वयणे ।
 इय कलिउं व पलासो चत्ता पत्तेहि किंविणोव ॥ ४४ ॥
 दट्ठूण वण-समिद्धि पलास-विडवेहिं मठलियं वयणं ।
 अन्नेवि इ अण्णत्ता पर-रिद्धिं नेय विसहंति ॥ ४५ ॥

अविद ।

पाविय-वसत-मासो वणम्मि निस्सेस-पीय-लोहियओ ।
 पिय-विरहिय-पहियाणं भय-जणओ किंसुय-पिसाओ ॥ ४६ ॥

अन्न च ।

पंचसर-लोद्धेएणं मैहु-मास-विइज्जएण दय-रहियं ।
 हम्मतीओ गाढं दट्ठूणव पहिय-माहिलाओ ॥ ४७ ॥
 हासियव मज्झ-संठिय-कलयंठि-कएण कूड्य-रवेण ।
 पैयडिय-मंजरि-गुरु-दंत-पतिय चूय-विडवेहिं ॥ ४८ ॥
 दट्ठूण पहिय-निवहं निहयं महु-मास-लोद्धेय-नरेण ।

१ व्रजन्तः । २ किंसलइयं = नवपल्लवितम् । ३ आयद्धिया = आकुशः ।
 ४ विसइ = विकसितम् (H. P. D. V 57) । ५ फुल्लव^० । ६ त्यक् । ७ कृपणः ।
 ८ अपात्राणि = तुच्छा, अपत्राव = पत्ररहिता । ९ छन्धक = व्याघ्रः । १० मधु-
 मासद्वितीयेन = वसन्तसहितेनेत्यर्थः । ११ प्रकटिता मज्जवं एव ये गुरवो = महान्तो
 इन्तास्तेषां पङ्क्तिर्यत्र हसने तदिति । १२ चूतविट्पै = आम्रशालामिः ।

ओणय-मुहीओ कुसुममुएहि रोयतिव लयाओ ॥ ४९ ॥
 मय-पहियाण जलतिव ठाणे ठाणे महत-चीयाओ ।
 घण-किंसुय-च्छलेणं अलि-रव-मिसिमिसिय-सदाओ ॥ ५० ॥
 निज्जर-तडेसु तरुणो पवण-पहल्लत-जल-निबुडेहि ।
 साहा-करोहि देतिव जलंजलि जत्थ पाहियाण ॥ ५१ ॥

किं च ।

घण-किंसुय-नव-रंगय-विराइया बद्ध-पवर-मयण-हला ।
 पाडल-कुसुमा सोहई वसत-लच्छी नव-बहुव्व ॥ ५२ ॥

अथ च ।

बुह-सहिओवि डु सूरु कंवासत्तो वसत-माहप्पा ।
 उवमुजिऊण मीणं संपइ मेसंत्स उक्कोत्ति ॥ ५३ ॥
 ता एरिसे वसते दिसि-दिसि-पसरत-परैहुया-सदे ।
 वित्थरिय-चैचरी-रव-मुहरिय-उज्जाण-भूमागे ॥ ५४ ॥
 विलसति कामुय-जणा अदोलिज्जति तरुण-जुवईओ ।
 वित्थरइ पढहय-रवो पियति वर-वारुणि तरुणा ॥ ५५ ॥
 सौहीण-पिययमाण तरुणीणं बहुहुम्भि महु-मासे ।
 धम्म-परायण-छोएण एत्थ कीरति जैत्ताओ ॥ ५६ ॥
 जिण-बिबाण भत्तीए तेण एए समागया देवा ।
 सन्वायेण वेयइल-सिद्धकूडेसु जैत्तत्थ ॥ ५७ ॥
 तत्तो य मए भाणिय जइ एव तो वयस । अम्हेवि ।
 गतुण सिद्धकूडे सौंसय-सव्वन्नु-पाडिमाओ ॥ ५८ ॥
 भत्तीए पणमिऊणं करेमु निय-माणुसत्तण सैहलं ।
 पेच्छामो जिण-जैत्त सुय-खरैरोहेण किज्जत ॥ ५९ ॥
 अह सव्वेहिवि भणियं एव होउत्ति सुट्ठु ते भणिय ।
 एत्थतरम्मि पत्तो मह धाई-सुओ बलो नाम ॥ ६० ॥
 आगम्म तेण भणिय पिउणा ते चित्तवेग । सैलत्त ।

१ अवनत-मुखाः । २ कुसुमान्येव अश्रुकाणि तैः । ३ चित्ताः । ४ निवृद्धा =
 तिकुडिता = मग्नाः (अ. ४. ४०९) । ५ केसु । ६ नवरत्नकः = कौमुदमवासः (अ.
 ४. ५९४) । ७ बुध. पण्डितो ग्रहविशेषश्च । ८ कव्वो = काव्य = शुकः, कव्व = कव्य =
 मांसं च । ९ मीनराशि मत्स्य च । १० मेषराशे, ऊरणस्य च । ११ उत्तकः = उत्सुकः ।
 १२ परमृता = कोकिला । १३ गीतमेदः । १४ साहीणा = स्वाधीनाः । १५ जत्ता = यात्रा ।
 १६ शाश्वतसर्वज्ञप्रतिमा । १७ सफलम् । १८ ओष. = समूहः । १९ अ. युग्मम् ।
 २० धात्रीश्रुतः । २१ संलसम् = उक्षम् ।

एसो हु रयण-संचय-वैथब्बो सयल-खयर-जणो ॥ ६१ ॥
 न्हाओ विलिच्छ-देहो सुह-नेवैथो महा-विभूईए ।
 चलिओ जिण-जत्ताए आसन्ने सिद्धकूढम्मि ॥ ६२ ॥
 सेण समं अम्हेवि हु चालिया ता सिग्घमेव आगच्छ ।
 कय-ण्हाणाइ-विहाणा जेण सम चेव गच्छामो ॥ ६३ ॥
 तव्वयण सोऊणं निय-गेहे आगओ पिउ-समीवे ।
 तेवि य मज्झ वयसा निय-निय-गेहेसु संपत्ता ॥ ६४ ॥
 कय-ण्हाणाइ-विहाणो सह पिउणा ताहे पवणगइणा ह ।
 तक्कालुचिय सव्व गहिऊणं धूव-पुप्फाइ ॥ ६५ ॥
 नागर-जणेण सहिओ उप्पइओ खंग-सामल गयण ।
 गच्छतेण कमेणं दिट्ठं भवणं जिणिदस्स ॥ ६६ ॥
 बायत-मउय-मारुय-मंदंदोलत-धय-वडगोहिं ।
 सैज्जं करेमाण आगमणत्थं जणोहस्स ॥ ६७ ॥
 दुदुहि-मैउद-मइल-तिलिमा-पमुहेण तूर-सदेण ।
 हक्करेतव जणं जत्ता-समए जिणिदस्स ॥ ६८ ॥
 तत्तो कमेण पत्ता दिसि दिसि नच्चत-अच्छरा-नियर ।
 मणहर-गेय-झुणीए आणदिय-भवि-संदोह ॥ ६९ ॥
 नाणाविह-वत्थेहिं कय-उल्लोय मणोहरायारं ।
 विच्छिंतीए लंबिय-निम्मल-वर-हार-ओचूँल ॥ ७० ॥
 विरइय-वण-फुल्लुहर विचित्त-लंबत-तारियाइन्नं ।
 पवर-पौडि-मंडवेणं उच्छाइय-अंगणाभोय ॥ ७१ ॥
 नीसल-तौडिय-चंदायएहिं मंडिय-चउक्किया-देस ।
 फुल्लमय-पवर-तोरण-सोहिय-मज्झ जिणिद-गिहं ॥ ७२ ॥^{१४}
 तस्स य दुवार-देसे निम्मल-जल-पूरियाए बावीए ।
 काऊण पौय-सोयं नियय-वयसेहिं परियरिओ ॥ ७३ ॥

१ वास्तव्यः । २ नेपथ्य=वस्त्रम् । ३ खड्गवत् श्यामम् । ४ वात् (चलत्)
 मृदुक-मारुत-मन्दान्दोल्यमान-ध्वज-पटाग्रैः । ५ सङ्गाम् । ६ मुकुन्दो वाद्यविशेषः ।
 ७ झुणी = ध्वनिः । ८ चन्द्रातपः “चंद्रवो” इति भाषायाम् । ९ विच्छित्तिः =
 श्रान्तभागः । १० अवचूलः = ध्वजस्याधोमुखः । कूर्चकोऽवचूलः B उचचूल ध्वज-
 स्थोर्ध्वस्थितः कूर्चकः उचचूलः (A. C. III. 414) । ११ B परमं । १२ निस्तलं =
 कलम् । १३ तडिय = ततम् = विस्तृतम् (M. P. IV. 187) । १४ B चतस्रभिः कलापकम् ।
 १५ पादशौचम् ।

जिण-मवण-दुवार-द्विय-उच्चलिय-कुहूमालियोहस्त ।
 पुष्पाइ गेण्हंतो अंनो विहिणा पविट्ठो हं ॥ ७४ ॥^१
 पूइय जिणिट-विंवे काठ चीइ-वंदणं जहा-विहिणा ।
 बाहिं नोहरिओ ह उवविट्ठो खयर-मज्झम्मि ॥ ७५ ॥
 वत्ते जिण-मज्जणए इओ तओ तत्थ संचरतो हं ।
 अवरोप्पर दांसय-कोउगेहिं सहिओ वयंसेहिं ॥ ७६ ॥
 कत्थइ विहासिणि-जण पेच्छंतो नच्चमाणय विविह ।
 कत्थइ कवि-वर-निवह जिण-चरिय अहिणवेमाणं ॥ ७७ ॥
 वीणा-रव-सवलिय कत्थवि गीय-ञ्जुणि निसामेतो ।
 विरइय-विविहायारं कत्थवि य बलिं पलोएतो ॥ ७८ ॥
 कत्थइ तरुण-नरेहिं दिज्जंत रासय सुणेमाणो ।
 सुर-सुंदरीहिं कत्थइ गिज्जंतं धवल-सघाय ॥ ७९ ॥
 एवं च जाव कोउहलेण अवरावरं सु ठाणेसु ।
 हिंढामि तत्थ भवणे लीलीए सम वयंसेहिं ॥ ८० ॥
 ताव मह माउल-सुओ सहरिसमागम्म साइय दाउ ।
 वज्जरइ भाणुवेगो पभूय-कालाओ दिट्ठो सि ॥ ८१ ॥^२
 कुसल च पवणगडणो पिट-भगिणीए य वटलवड्याए ? ।
 तत्तो य मए भणिय कुसलं सन्वेसि, अन्न च ॥ ८२ ॥
 एतेव आगयाइ इमाइ चिट्ठति भइ । जिण-भवणे ।
 अम्मा-पिळण मूलं समागओ तणे संहिओ हं ॥ ८३ ॥
 सायरमवयूदो मो तेहिं पसत्ति च पुच्छिओ भणइ ।
 कुसल मह जणगाण नागमण कारणावेक्खं ॥ ८४ ॥
 अह सो मए पमणिओ ^३चित्तप्याया इमा हु जिण-जत्ता ।
 सपइ पुण अन्हाण आगच्छसु पाहुणो ताव ॥ ८५ ॥
 तो भणइ भाणुवेगो एवं एयंति किंतु निसुणेसु ।
 मह चित्तभाणु-पिळणा लहुमागच्छेज्ज इति भणियं ॥ ८६ ॥
 ता चित्तवेग ! सपइ त चिय नगरम्मि एहि मेहतणए ।
 उक्कटिओ पंगाम जं अच्छइ तुम्ह माउलओ ॥ ८७ ॥

१ उच्चलितः = समीपागतः । २ कुहूमालिया = पुष्पाविकेत्री । ३ अ युग्मम् ।
 ४ चैत्यवन्दनम् । ५ बहिः । ६ अ पत्त । ७ निशमयन् = शृण्वन् । ८ प्रलोकमानः ।
 ९ अ लोचंते । १० गीयमानम् । ११ अ लाइ । १२ अ युग्मम् । १३ मातुल-
 श्वतेन । १४ वृत्तप्राया = पूर्णप्राया । १५ मदीये । १६ प्रकाशम् ।

एवं च तेण मणिओ अम्मा-पीइहिं अम्भणुत्ताओ ।
 भाउ-समेओ पत्तो नगरमह कुंजरावत्त ॥ ८८ ॥
 ताहिय च चित्तमाणू म दट्ठु सुट्ठु हरिसिओ भणइ ।
 सुदरमायरिय ते जमागओ अम्ह पौहुणओ ॥ ८९ ॥
 नियय-पउत्तिं सव्वं कहिउ कय-भोयणाइ-वावारो ।
 पत्ताए रयणीए पौसुत्तो पवर-सँयणाए ॥ ९० ॥
 तत्थ य पभाय-समए लँवमाणे तँवचूल-निररवे ।
 दिट्ठो अदिट्ठ-पुन्वो एत्तो सुँमिणो मए तइया ॥ ९१ ॥
 किल धवल-फुल्ल-माल मणोहर दट्ठु तग्गहट्ठाए ।
 चालेओ ह न य सक्कोमे गेणिहउं तं जवा कहवि ॥ ९२ ॥
 केणवि मित्तेण तओ समणिया आयरेण मे गहिया ।
 ओलंविस्सं गलए किल निषए ताव सा ज्ञात्ति ॥ ९३ ॥
 पडिया मह हत्थाओ कत्थवि य गयत्ति नेय जाणामि ।
 ताहे महत्त-दुक्ख तव्विरहे मज्झ संजाय ॥ ९४ ॥^१
 सुक्कावि मए एसा पुणांवि अमिलण-कुसुमिया विहिया ।
 इय भाणिऊण केणवि कठे विणिवेसिया मज्झ ॥ ९५ ॥
 ताव पडु-पडह-झल्लरि-काहल-भभा-मउद-सहालं ।
 सोउ तूरस्स रवं ज्ञात्ति षणट्ठा मह निहा ॥ ९६ ॥
 तो हरिस-विसायद्धं दट्ठु सुमिणं विचिंतिय ^२हियए ।
 किं नाम मज्झ सुयइ अदिट्ठ-पुन्व इमं सुमिणं ? ॥ ९७ ॥
 का हदि ! इमा माला विज्जा वा संपया व मह होज्जा ।
 दिन्ना केणवि नट्ठा पुणरवि लद्धा, न याणामि ॥ ९८ ॥
 एव अँणिच्छियत्था सुविण-सरूवस्स उट्ठिओ अहय ।
 काउ पभाय-किच्च अह सहिओ माणुवेगेण ॥ ९९ ॥
 आरूढो पासाए उवरिम-भूमीए चित्तसालाए ।
 मणि-रयण कोट्टिममी उवविट्ठां मँत्तवारणए ॥ १०० ॥^३
 अह त पभाय-दिट्ठ ^४सिद्ध सुविण तु माणुवेगस्स ।
 निँल्लइउ नो सक्कइ सोवि ह सुविणस्स सँभाव ॥ १०१ ॥

१ अभयनुज्ञातः = आदिष्टः । २ प्राचूर्णकः = क्षतिपि । ३ प्रसुप्तः । ४
 पयवे । ५ लपति = शब्दायमाने । ६ ताम्रचूड-निकुम्भे = कुम्भकुट्टसमूहः । ७ स्वप्नः ।
 ८ अवलम्बिष्वे = निषेधयिष्यामि । ९ तिस्राभः कुलकम् । १० अ चित्त । ११
 अनिश्चितार्थः । १२ मत्तवारण = मत्तालम्ब । १३ B सुगमम् । १४ शिष्टम् =
 शकम् । १५ निषेधतुम् । १६ सम्भाव = परमायम् ।

चित्तिता सुविण-फलं विगप्प-संकप्प-खित्त-निय-चित्ता ।
 जा चिह्मामो अम्हे खणतरं तत्थ ठाणम्मि ॥ १०२ ॥
 ताव य वर-नेवत्थो भैहग्घ-आमरण-भूसिय-सरीरो ।
 सव्वोवि नयर-लोओ गंतु कत्थवि पैयट्ठेत्ति ॥ १०३ ॥^१
 त दट्ठु मए भणियं सवाल-बुद्धो इमो जणो कत्थ ।
 कय-उवसोहो वच्चइ साहसु मो भाणुवेगम्ह ॥ १०४ ॥
 भणियं च तेण निमुणसु अज्जं ज मैयण-तेरसी भइ ! ।
 मयरदुज्जाण-ठियस्स तेण जत्ताए मयणस्स ॥ १०५ ॥
 एसो नर-नारि-गणो पूयत्थ तस्स वैच्चइ पैमोया ।
 अम्हेवि डु गच्छामो पेच्छामो कुंसुमसर-जत्तं ॥ १०६ ॥^२
 तत्तो य मए भणिय एव होउत्ति दोवि सचलिया ।
 कय-सिंगारा पैयओ पत्ता य कमेण उज्जाणं ॥ १०७ ॥
 कीलत-कामिणी-यण-रणंत-नेउर-रवेण तरु-नियरो ।
 मयण-महूसव तुट्ठो गायइ इव चच्चरिं जत्थ ॥ १०८ ॥
 मलयानिळ हँल्लाविय-साहाहिं विघुँम्ममाणया धैणिय ।
 कोइल-कय-कल-कोलाहलेहिं अँफुडक्खरालावा ॥ १०९ ॥
 अँयंबिर-नव-किसिलय-अँयव-मुहा महीरुहा जत्थ ।
 आसाइय-मड्ड-मासा मत्ता इव सँच्चविजंति ॥ ११० ॥^३
 सुविसट्ठ-कुसुम-सोहत-मंजरी-पुंज-रइय-सेहरया ।
 जोहीरैतिव पवणोणयाहिं साहाहिं पउर-जण ॥ १११ ॥
 तम्मि य पवरुज्जाणे घण-तरु-वर-मडिए सुरमणीए ।
 दसणमेत्तुप्पाइय-मयणे मयरद-नामम्मि ॥ ११२ ॥
 नाणा-नेवत्थेण नायर-लोएण परिगया जाव ।
 पविसामो ता दिट्ठ दूराओ मयण-देव-हर ॥ ११३ ॥^४
 रइ-शुत्त-मयण-पूयण-निमित्तैमिचेण पउर-लोएण ।
 पडिपुत्त सुविलास उज्जुग तुग-पागारं ॥ ११४ ॥

१ महार्थ = बहुमूल्यकम् । २ प्रवृत्तः । ३ B युगम् । ४ उपशोभा = विभूषा ।
 ५ मदनत्रयोदशी । ६ व्रजति । ७ प्रमोदात् । ८ कुसुमशरः = कामः । ९ B युगम् ।
 १० पयओ = पदतः = पादाभ्याम् । ११ हल्लाविया = चालिता । १२ विघूर्णयमानका
 (H P IV, 117) । १३ गाढम् । १४ अस्यष्टं = अव्यक्तम् । १५ आयंबिरा =
 आताम्राः । १६ आयव = आताम्रम् । १७ सचविजंति = दृश्यन्ते (H, P IV, 181)
 १८ B युगम् । १९ प्रणमन्ति । २० B युगम् । २१ A °समेते° ।

अविष ।

सदाम-वज्जंत-अच्चत-वर-महलं

मत्त-वर-कामिणी-संघ-कय-गुंदलं ।

वच्चरी-सद-अविखत्त-कामुय-जणं

पढहिया-सद-नच्चत-बहु-वामण ॥ ११५ ॥

पिययमासत्त-नर-रुद्ध कयली-हर

दोलिया-रुद्ध-पुर-वालिया-सुदरं ।

सविद्ध-वेसा-जणारद्ध-जल-कीडयं

सलिल-सपाय-कय-कहमुप्पीलयं ॥ ११६ ॥

स मज्जे पविसित्ता दट्ठूण रईए सजुयं मयणं ।

निगतूण दोण्णवि उवविट्ठा वार-वेईए ॥ ११७ ॥

नाणाविह-कीलाहिं कीलत पुर-जण पुँलोएतो ।

जाव खणतरमेग कुमर ! अहं तत्थ अच्छामि ॥ ११८ ॥

तावासनम्मि दुमे अदोलिंती सहीण मज्झ-गया ।

दिट्ठा अउव्व-रुवा जुवई नव-जोव्वणारमा ॥ ११९ ॥

पीणुच्चय-वण-मिहिणुच्छलत-हारावलीए कय-सोहा ।

सत्तत्त-कणय-वन्ना मणि-कुंदल-मंडिय-कवोला ॥ १२० ॥

अमयमइयव्व विहिणा विहिया कय-लोय-लोयणाणदा ।

दंसणमेत्तण चिय पैल्हायती जण-मणाई ॥ १२१ ॥

त दट्ठु चित्तिं मे का एसा हंदि ! मणहर-सरुवा ।

किं नाग-कन्नगेसा अवइन्ना, अहव वण-लच्छी ? ॥ १२२ ॥

किन्ना सुर-लोगाओ पव्वट्ठा तियस-सुंदरी एसा ।

किन्ना मयण-विउत्ता होज्ज रई गहिय-देहात्ति ? ॥ १२३ ॥

एव विगप्पमाणो अणामिस-नयणेहिं तं पुँलोएतो ।

तीएवि पुँलोइओ हं सैसिणिद्ध अवग दिट्ठीए ॥ १२४ ॥

पुट्ठो य माणुवेगो का एसा कत्त वावि महिलत्ति ? ।

ईसीसि^१ विहासिकुणं अह मणियं माणुवेगेणं ॥ १२५ ॥

एईए संकहाए न हु कज्ज किंचि उट्ठिमो ताव ।

१ वज्जंत = वाद्यमानम् । २ उप्पीलो = सघातः (H. D. I 126) । ३ द्वारवेदि-

कवाम् । ४ पदयन् । ५ उत्तत्तं = उत्तमम् । ६ अमृतमया । ७ प्रह्लादयन्ती =

आनन्दयन्ती । ८ B चतस्रमि कलापकम् । ९ अवतीर्णा । १० B पलो^० । ११

सलिलपादादप्या । १२ ईपदीषत् ।

एसा हु बंक-बंक जोयइ तुह समुहं जेण ॥ १२६ ॥
 ओंगसु निवडमाणा दिट्ठी एवंविहाण महिलाण ।
 देहं कुणइ असत्थं अवस्स हिययं अवहरेज्जा ॥ १२७ ॥
 तत्तो य मए भणिय परिहास तरो सि अम्हे एमेव ।
 पुच्छामो कोत्तणेण तं पुण अन्नं विअप्पेसि^१ ॥ १२८ ॥
 तो मणइ माणुवेगो इमम्मि नयरम्मि अत्थि पैयड-जसो ।
 खयरो अभियगई तस्स भारिया चित्तमालत्ति ॥ १२९ ॥
 एसा एगा धूया ताण जाया अणोवम-गुणइद्धा ।
 नामेण कणगमाला विनाण-सम्मज्जिया कन्ना ॥ १३० ॥
 तत्तो य मए भणिय का एसा मयण पूयणं कुणइ ? ।
 एसावि का सहीए पुरओ वैत्तं कहेर्माणो ? ॥ १३१ ॥
 को व इमो अवलंबइ गलए वेसाए तरुणओ पुरिसो ? ।
 एसाइ मए पुट्ठो हसिऊण तओ इमं मणइ ॥ १३२ ॥
 एवंविह-पुच्छाहिं कीस तुम सुयणु ! म पंयारेसि ? ।
 को जुन-मंज्जरि^२ कजिएण पवियारितं तीरइ ? ॥ १३३ ॥
 न हु सुयणु ! पढम-पुच्छ एरिस-पुच्छाहिं छाइत्तं तरसि ।
 किडएहिं पयत्तेणवि छाइज्जइ कह णु पैच्चूसो ? ॥ १३४ ॥
 एवं च तेण भणिओ लज्जाए अहोमुहो ठिओ अहयं ।
 तं दट्ठु माणुवेगो ठिओ अलक्खोव्व होऊणं ॥ १३५ ॥
 लज्जाए तस्समए वैल्लिज्जंतीवि अन्नओहुत्तं ।
 मैझए तहवि निवडइ मह दिट्ठी तीए मुह-कमळे ॥ १३६ ॥
 अणुराय^३-तंति-वद्धा दिट्ठी जण-सकुलेवि मग्गम्मि ।
 सरिऊण सणिय सणिय जत्थ पियं तत्थ अल्लियइ ॥ १३७ ॥
 सहि-जण पच्छन्नेहिं पुणो पुणो तरल दिट्ठि-पाएहिं ।
 मैइवय-मेह-विज्जूए विलसिय तीए विजियति ॥ १३८ ॥
 तो तीए तरल-पैहल दिट्ठी बाणंहिं जज्जरे हियए ।
 मज्झ पविट्ठा पंचवि कुसुम-सरा मयण-पविमुक्का ॥ १३९ ॥

१ अस्वस्थम् । २ वकल्पमे । ३ प्रकटयशा । ४ दुहिता-पुत्री । ५ अनुप-
 मगुणाख्या । ६ समन्त्रिया-समन्त्रिता । ७ वार्ताम् । ८ अमाणा । ९ प्रतारयसि ।
 १० जीर्णमाज्जारांम् । ११ अज्जारं । १२ काञ्चिक 'कांजी' इति भाषायाम् ।
 १३ अस्मोति (H P IV ३६) । १४ कटे । १५ प्रत्युष-सूर्यः । १६ अलक्ष्य ।
 १७ दार्यमाणपि । १८ कलात्कारेण (H D VI. 140) १९ अन्ती । २० आ-
 कायते-विलप्यति । २१ मद्भवो-मादपदः । २२ पम्हल-पद्मलम् ।

एत्थंतरम्मि तीए सहि-निवहो निय-गिहेसु संचलियो ।
 सावि हु बाला चलिया पुणो पुणो म पुलोएती ॥ १४० ॥
 बालिय-ग्गीवं तीए ससिणिद्ध-अवंग-दिट्ठि-दोरेणं ।
 आयइदिय पच्छन्न मह हिययं झत्ति अवहरिय ॥ १४१ ॥
 नाउंवेहरिज्जतं मह हियय् तीए पय-विलग्गाइ ।
 कूयंति नेउराइं पुणो पुणो कुट्टिय-पुरिसोव्व ॥ १४२ ॥
 मयणत्ता सा जती अणमिस-नयणेहिं पुंलइया ताव ।
 जावुज्जाण-तरुहिं अंतरिया दिट्ठि-मग्गाओ ॥ १४३ ॥
 बोलीण-दसणाए तीए मह माणसम्मि संतावो ।
 दुव्विसहो संजाओ सैमय अइदीह-सासेहिं ॥ १४४ ॥
 अह भणइ भाणुवेगो गच्छामो निय-गिहम्मि अम्हेवि ।
 एवंति मए भणिए समागया दोवि गेहम्मि ॥ १४५ ॥
 तत्तो अहमारुढो उवरिम-भूमीए तत्थ सयणीए ।
 पासुत्तो उवविट्ठो मह पासे भाणुवेगोवि ॥ १४६ ॥
 तो भणइ भाणुवेगो कीस तुम दुम्मणोव्व संजाओ ? ।
 मुंचसि विसाय-गम्मे सुदीहरे कीस नीसासे ? ॥ १४७ ॥
 किं कुणसि अंग-मंगं दीहं नीससिय मुक्क-हुंकारो ।
 मैट्ठ-ट्टिय-चणगो विव सयणीए कीस तँडफडसि ? ॥ १४८ ॥
 किं-किंपि चित्तिज्जणं अणिमित्त चेव कीस त हससि ? ।
 नियय-विगप्प-वसेणं कीस पुणो दुम्मणो होसि ? ॥ १४९ ॥
 नाणा-रस-संकिल्लं नाढय-कव्वव अहिणवेमाणो ।
 किं चिट्ठसि न य साहासि सग्भाव किंचि अम्हाणं ? ॥ १५० ॥
 एवं च तेण बहसो पुच्छिज्जंतेण कुमर ! मे भणियं ।
 जाणामि नेव किं पुण मह देहं गाढमैस्सत्थं ? ॥ १५१ ॥
 हसिज्जण तेण भणियं पुव्व चिय साहियं मए तुज्झ ।
 एवंविह-महिलाण न सुदरं दंसणं होइ ॥ १५२ ॥
 ता तीए चक्खु-दोसा एसो सब्बोवि तुज्झ संतावो ।
 दीविज्जइ सा हाथं पट्टीए जेण होइ सुहं ॥ १५३ ॥

१ दोरो = गुणः । २ अपहियमाणम् । ३ कुढो = हतानुगमनं (H D II.62)
 तद्वान् कुट्ठिओ । ४ मदनाती । ५ दृष्टा (H. P IV 181) । ६ समयं = सह ।
 ७ आह्वयस्थितचणक इव । ८ तडफडसि = परितव्वलसि (H D. V 9) । ९ अ
 ण्णाएस^० । १० नाटककाव्यम् । ११ अभिनयम् । १२ अस्वस्थम् । १३ तस्मात्
 सा तव पृष्ठे हस्त दाप्यते येन सुख भवेत् ।

नीससिय मए भणियं संदेहो जीवियस्सवि य अम्हं ।
 तं पुण सुहिओ भाओ य परिहास कीस नो कुणसि ? ॥ १५४ ॥
 तो भणइ भाणुवेगो सब्भाव-विवज्जियस्स पुरिसस्स ।
 अन्नायाम्मि सरूवे किं काठं सक्किमो अम्हे ? ॥ १५५ ॥
 ताहि मए वज्जरियं साहिज्जइ तस्स जो न याणाइ ।
 त पुण जाणतोवि हु अलिय चिय पुच्छिसि ममंति ॥ १५६ ॥
 एमाइ-वयण-वित्थर-वज्जरण-परायणाण अम्हाण ।
 चूय-लया गिह-दासी आगंतूण इमं भणइ ॥ १५७ ॥
 अच्छइ दुवार-देसे समागया तुम्ह दंसण-निमित्तं ।
 सोमलया नामेण वर-घाई कणगमालाए ॥ १५८ ॥
 तो भणइ भाणुवेगो लहुं पवेसेह एव भणियम्मि ।
 अह सच्चिय सोमलया समागया अम्ह पासम्मि ॥ १५९ ॥
 कय-उबयारा ताहे उवविदठा भणइ सायरं वयण ।
 एगत कुणह तओ चूयलया पेसिया तत्तो ॥ १६० ॥
 भणियं सोमलयाए सरणागय-वच्छला जओ सुयणा ।
 परितायह परितायह ममं तओ भीम-वैसणाओ ॥ १६१ ॥
 हरिसाऊरिय-हियएण ताहे एवंविह मए भणिय ।
 कत्तो भदे । वैसण, सा भणइ कुसुमवाणाओ ॥ १६२ ॥
 ईसीसि विहसिऊणं वज्जरियं ताहि भाणुवेगेण ।
 कडकडिय-सब्ब-सधिं गेय-लायनं तुह सरार ॥ १६३ ॥
 निनैट्ट-दत्त-पंतिं सिय-केस-हसंत-सीस-सोहिल्लु ।
 दूर-पल्लविर-वलि-वलय-सहिय-सिहिर्णहिं बीमच्छं ॥ १६४ ॥
 दटटूण भीय-मीओ दूरं दूरेण वच्चइ अणगो ।
 तत्तो कह तुज्झ मयं जराए जज्जरिय-देहाए ? ॥ १६५ ॥
 सोमलयाए भणियं मा म उवहससु सुणसु वुत्ततं ।
 जह कुसुम-वाण-विहियं परंपराए मह भयति ॥ १६६ ॥
 उज्जाणात्त कीलियं समागया निय-गिहे कणगमाला ।
 विच्छाय-वयण-सोहा विट्ठ-प्पगहिया ससि-कलव्व ॥ १६७ ॥
 तत्तो य मए पुट्ठा कीस तुमं पुत्ति । विमण-हुम्मणिया ? ।
 न य तीए किंचि सिद्धं सुदीहर नवरि नीससितं ॥ १६८ ॥

१ अ वि अ^१ २ अलीकम् । ३ उपचार = सत्कारः । ४ व्यसन = कष्टम् । ५
 गतकावण्यम् । ६ निनैट्टदत्तपट्टाधिकम् । ७ अद्वयम् । ८ SEE NOTE P.7 । ९ क्रीडला ।

अंसु-जल-पूरियाइं नयणाइं कयाइं दीण-वयणाए ।
 तत्तो य मए पुट्टा तीए सही हंसिया नाम ॥ १६९ ॥
 तीए मणियं अबे ^१ उज्जाणं अज्ज पाविया अम्हे ।
 पूइय मयणं वाहिं नीसरिया जाव ता दिट्ठो ॥ १७० ॥
 कोउगवक्खित्त-मणो उवविट्ठो माणुवेग-पासम्मि ।
 पच्चक्खोव्व अणंगो एगो तरुणो महामागो ॥ १७१ ॥^२
 तं दट्ठूणं एसा जाया निप्फद-लोयणा सहसा ।
 आसत्ता तव्वयणं आलक्ख-गयव्व निवेट्ठा ॥ १७२ ॥
 सैवंगिओ इमीए अणिमिस-दिट्ठाए औइओ स युवा ।
 न य तेण इमा दिट्ठा कोउगवक्खित्त-चित्तेण ॥ १७३ ॥
 तो तस्स नयण-गोयरमपावमाणा सलज्ज-मुह-कमला ।
 दोहंग-दूसियं पिव अत्ताणं मन्नमाणव्व ॥ १७४ ॥
 किं-किपि चित्तिऊणं मणइ सहीओ ! इमम्मि चूय-दुमे ।
 कीलामो ताव खणं वधिय अंदोलयं अम्हे ॥ १७५ ॥^३
 एवं ताहिं मणिए तहेव संपाडियम्मि एसावि ।
 गुरु-सदेण सहीओ आसन्नाओवि वाहरइ ॥ १७६ ॥
 जइ एसो मह सइं सोऊण संमुह पलोएज्जा ।
 होज्जामि ता कयत्था ईइ आसाए तडिज्जती ॥ १७७ ॥
 तं पेक्खिऊण य मए परिहास-वसेण जंपिय एय ।
 आसन्नापि सहि-जणं उच्चुच्चं कीस वाहरसि ^४ ॥ १७८ ॥
 कोउगवक्खित्त-मणो एसो तुह देइ नेय पडिवयणं ।
 तं वयणं सोऊणं सैविलक्खा किंचि संजाया ॥ १७९ ॥
 एत्थंतरम्मि दिट्ठा तेण जुवाणेणऽणंग-रूवेण ।
 सैज्जस-हरिसेहिं इमा ताहि अउव्व रसं पत्ता ॥ १८० ॥
 तेणालोइयमेत्ता सोहंग-समन्नियं च अप्पाणं ।
 जीवियमवि स-कयत्थ मन्नता पुलइय-सरीरा ॥ १८१ ॥
 अँवरुइ सहि-निवहं उच्चं सलवइ हसइ अनिमित्त ।
 पायंगुट्ठेण महिं बिलिहइ केसे य सँजमइ ॥ १८२ ॥
 एसाइं सँवियारं ^५ चेडंता कीलिऊण खणमेग ।

१ B युग्मम् । २ सर्वाङ्गण. (H P. II 151) । ३ दृष्टः । ४ दोहंग =
 दुर्भाग्यम् । ५ B युग्मम् । ६ सखीः । ७ A इति । ८ सवैलक्ष्या । ९ साध्वस-
 हर्षाभ्याम् । १० अवरुइ = परिरमते = आलिङ्गति (H D. I. 11) । ११ सयम-
 याति । १२ सविकारम् । १३ B चिह्नं ।

मयण-सर-विहरियंगी इहागया एरिसा जाया ॥ १८३ ॥
 एव च हसियाए मणियम्मि पुणोवि सा मए पुट्टा ।
 को सो पुरिसो हंसिणि ।, कहिय सव्वंपि मह तीए ॥ १८४ ॥
 सोहण-ठाणे रागो पुत्ताए, चित्तिउ गय पासे ।
 तीए दिट्ठा य मए सयणीय-गया कणगमाला ॥ १८५ ॥
 आपडुर-मुह-कमला सुदीह-सासेहि सोसिय-सरीरा ।
 कहकहवि हु निय-जीयं महया किच्छेण धारंती ॥ १८६ ॥
 पिय-विरह-जलण-नालावलीहि संतावियाए वरईए ।
 हारो चटण-पंको मुम्मुर-सरिसोव्व पडिहाइ ॥ १८७ ॥
 चायव्व मुणालाइ नलिणि-दलाइपि जाल-तुल्लाइ ।
 अंगार-रासि-सरिसा पडिहासइ हस-तूलीवि ॥ १८८ ॥
 पुट्टा न देइ वयणं आलवइ न सहि-जण सिणिद्धपि ।
 ज्ञाणावगया वर-जोगिणिव्व जाया विगय-चेट्टा ॥ १८९ ॥
 पिय विरह-पिसाएण गहिया गय-वेयणावि हु सहीहि ।
 आसासिज्जइ वरई सुंदर । तुह नाम-मतेहि ॥ १९० ॥
 पिय-विरह-पीडिय तं तुडि-गय-निय-जीवियं मुंणेऊण ।
 तदुदुक्ख दुक्खिया हं समागया तुम्ह पासम्मि ॥ १९१ ॥
 एव कुसुमसराओ अइगरुय आगय मह वसणं ।
 जं तीए दुक्खियाए अहंपि अइदुक्खिया चेव ॥ १९२ ॥
 ता सुयणु । कणगमाला जा सा नीसास-सोसिय-सरीरा ।
 आसासिज्जउ वरई जाव न सासा संपपंति ॥ १९३ ॥
 लहु कुणसु किंचुवायं जाव न नीसरइ जीवियं तीए ।
 गय-जीवियाए पच्छा किं काही लावय-रसेण । ॥ १९४ ॥
 तव्वयणं सोऊण तइया अह रीय-उत्त । मे भणियं ।
 एयंपि न जाणामो का एसा कणगमालत्ति ॥ १९५ ॥
 ता पुच्छ भाणुवेग पत्थुय-वत्थुम्मि गहिय-परमत्थ ।
 अम्हे पुण पाट्टणया अयाणुया एत्थ वत्थुम्मि ॥ १९६ ॥
 अह मणइ भाणुवेगो अम्हेवि हु नेव जाणिमो किंचि ।
 तो मणइ सोमलया सासूय एरिस वयणं ॥ १९७ ॥

१ आपाण्डुरम् = ईषत्पाण्डु । २ वराक्या । ३ मुर्मु = नृपतिः । ४ ज्वाला-
 नुल्यानि । ५ प्रतिभाषते । ६ व्रुटि = सहायः (H A B 105) । ७ ज्ञात्वा
 (H P IV. 7) । ८ आश्वासयताम् । ९ समाप्यन्ते । १० राजपुत्र । ११ अज्ञाताः ।
 १२ असूयया सहितम् ।

हरिजण तीए हियं दिट्ठी-बाणेहिं पहरिय अंगे ।
तुडि-गय-जीयं काउं तं संपइ अयाणुओ जाओ ॥ १९८ ॥
कंठ-गय-जीवियासा तुह विरहे मरइ नत्थि संदेहो ।
अयणैत्त अवलबिय तं चिट्ठसि निहओ मह । ॥ १९९ ॥

अथ च ।

जो जत्थ जणो निवसइ रक्खइ सो आयरण त गेहं ।
तीए मणम्मि वसंतो किं निहय ! त मण दहसि ? ॥ २०० ॥
हरिजण तीए हियं संपइ चोरोब्ब निहवेमाणो ।
न ह्नु छुट्ठसि सुयणु ! तुमं किंचि उवायं विचित्तसु ॥ २०१ ॥
तत्तो य मए मणिय अम्मो ! त चेव साहसु उवायं ।
एव चवत्थियम्मि ज जुत्तं अम्ह काउ जे ॥ २०२ ॥
मणियं सोमलयाए चित्तं पत्तं व पैच्चय-निमित्त ।
पट्टवसु जेण चित्तं सधीरइ सा तयं ददट्ठ ॥ २०३ ॥
तत्तो य मए लिहिया पत्ते नलिणीओ तीए पउमम्मि ।
मोत्तूण सेस-कुसुमे निलीयमाणो अली लिहिओ ॥ २०४ ॥
हिदठे य तस्स लिहिया एसा गाहा उव्वेन्नय-रसेण ।
निय-भाव-सूयण-परा पच्छन्नत्था तथा कुमर ! ॥ २०५ ॥
तह कहवि परिट्ठविय अलिणो नलिणीए परिमल हियए ।
ल्लेयणुप्पयण जह तस्स केवल सेस-कुसुमेसु ॥ २०६ ॥
तं च बड्ड-पत्त-मज्जे काउं तो पेसिओ सतंबोओ ।
चूयलयाए हत्थे दोवि गया तीए पासम्मि ॥ २०७ ॥
तत्तो खणत्तराओ चूयलया आगया इम मणइ ।
एत्तो विणिग्गया हं पत्ता य कमेण तग्गेहे ॥ २०८ ॥
मत्तन्व मुच्छिया इव गिल्लिया इव सुयणु ! गुरु-पिसाएण ।
दिदठ्ठा उ कणगमाला विसममवत्थतरं पत्ता ॥ २०९ ॥
तीए सहीहिं मणिय समागया चित्तवेग-दूइत्ति ।
अह सा तुह नामक्खर-औयन्नण-लद्ध-बुद्धीया ॥ २१० ॥

१ अजनत्वम् = पशुत्वम् । २ B यजुत्तं । ३ निर्दयः । ४ निहजुवानः =
अपलपन् । ५ छुट्ठसे = मुच्यसे । ६ अम्मा = अम्मा (H. D. I ५) । ७ प्रत्ययः =
वेश्यासः । ८ संधीरइ = सम्यग् वैज्रयांयाति (G. V 970) । ९ A हेहे, अघः ।
१० उव्वुन्नओ = उद्भूतः (H. D. I 123) । ११ लवनोत्पत्तनम् = अवस्थानोत्पत्त-
नम् । १२ B तीइ । १३ आयन्नणं = आकर्षणम् = अवणम् ।

ज्ञात्ति निविदत्ता तत्तो पासिय म लज्जियाव मैणयति ।
 ताहे समप्पिओ से तंबोले सहरिस गहिओ ॥ २११ ॥
 गहियत्थाए भणियं केणसां पेसिओ म्हे तंबोले ? ।
 मे भणिय तुह सुदरि ! मणोहरेणं पिययमेणं ॥ २१२ ॥
 तीए भणिय कत्ता अहति कह मज्झ पिययमो भदे ! ? ।
 मे भणिय नणु होही अह सा अफुडक्खरं मणइ ॥ २१३ ॥
 कह मौमि ! अउत्ताए एत्तियमेत्ताणि मज्झ पुत्ताणि ।
 ज सां मत्ता होही दसणमित्तां प अइदुलहं ॥ २१४ ॥
 एत्तियमेत्त भणितं अंसु-जल्लुप्फुण्ण-छोयणा ज्ञात्ति ।
 नीसास मोत्तूण गय-चेट्ठा सा पुणां जाया ॥ २१५ ॥
 तत्तो सहीहिं भणिय साहेज्जसु तस्स निग्घिण-मणस्स ।
 जह-दिट्ठं हि सरूव इमीए अइगरुय-पेम्माए ॥ २१६ ॥

अथ च ।

जइ कहवि ताव बोलैइ रयणी कुसलेण ता पभायम्मि ।
 उज्जाणम्मि गयाए दायव्व दंसणमिमीए ॥ २१७ ॥
 तइंसणेण जांवइ न अन्नहा एस निच्छओ अम्ह ।
 एवं बहुहा भणिया समागया तुम्ह पासम्मि ॥ २१८ ॥
 एव चूयल्याए भणिय सोऊण तीए वुत्तंत ।
 दुग्गुणतरो मे जाआ तव्विरहे गरुय-सत्तावो ॥ २१९ ॥
 जइ मरिही सा वाला कहवि इ गुरु-विरह-ताविया हंदि ।
 एएण निमित्तेणं ता मज्झवि आगयं मरण ॥ २२० ॥
 अहवा सिणेह-जुत्ता जइ सा ता कीस मज्झ पडिवयण ।
 नवि दिन्नं, ता मने मद-सिणेहा उ मह उवरिं ॥ २२१ ॥
 जइवि इ सा निन्नेहा तहवि मणं मज्झ तीए विरहम्मि ।
 पजलिय-जलण-समुज्जल-जालौलिद्धं पडिहाइ ॥ २२२ ॥
 नयणेहिं पुंलइया सा ताइ चिय दहउ एस पिय-विरहो ।
 हियएण किमवरद्धं जेण तय निदयं दहइ ? ॥ २२३ ॥
 अन्नेण कय अन्नो न मुजए अलियमेरिसं वयणं ।
 सा दिट्ठा नयणेहिं जाआ हिययस्स सत्तावो ॥ २२४ ॥

१ दृष्ट्वा । २ मनाक् (H. P. II. 169) । ३ सह्या आमन्त्रणेऽन्ययम्
 (H. P. II. 195) । ४ अपुण्यायाः । ५ अणमेत्त । ६ उप्फुण्णं = पूर्णम्
 (H. D. I. 92) । ७ गच्छति (H. P. IV. 162) । ८ मरिष्यति । ९ नि स्नेहा ।
 १० आलिद्ध = आलिष्टम् । ११ दृष्टा (N. P. 7) ।

रोवंतु नाम तं जणमपेच्छमाणाणि ददढ-नयणाणि ।
 तं हियय ! किं विमूरसि साहीणे चितियव्वम्मि ? ॥ २२५ ॥
 नयणेहिं जोइया सा हियएण कओ य गरुय-पडिबधो ।
 सरिसेवि द्दु अवराहे विरहो हियय दढ दहइ ॥ २२६ ॥
 एत्थतरम्मि सूरु ममिऊण भुवण-मडलमसेस ।
 अत्थ-गिरि-मत्थय-त्थो जाओ अद्धान-खिन्नोव्व ॥ २२७ ॥
 निट्ठुर-करेहिं भुवण इमेण सतावियति रोसेण ।
 नज्जइव अत्थ-गिरिणा सैसाओ ढालिओ सूरु ॥ २२८ ॥
 नाऊण सूर-पडण अणुलगा उवरि अत्थ-सेलस्स ।
 रोसेणव रत्त-मुहा समागया झत्ति अह सद्धा ॥ २२९ ॥
 तयणतरमंधारिय-दिसि-वलया नवरि आगया रयणी ।
 पयडिय-तारय-निवहा कौसिय-हुंकार-मीसणया ॥ २३० ॥
 ताव य खणंतराओ निन्नासिय-बहल-तिमिर-सघाओ ।
 मणिणि-माणुम्महणो वित्थरिओ ससि-कर-निहाओ ॥ २३१ ॥
 मयलंछण-पवणेण गाढं संधुक्किओ विओयग्गी ।
 संताविठ पयत्तो मह हिययं ताहे सय-गुणियं ॥ २३२ ॥
 अह चितितं पयत्तो अमयमओ सुम्मई इमो चंदो ।
 नवरं तव्विरहे अज्ज विज्जु-पुंजोवमो जाओ ॥ २३३ ॥
 हे हियय ! कीस उज्झसि उव्वेव कीस कुणसि अच्चत्थ ? ।
 दुल्लह-जणम्मि रागं पढम चिय कीस तं कुणसि ? ॥ २३४ ॥

अन्नं च ।

जो किर करेइ नेह तस्सेव य हियय ! रेचिउ जुत्तं ।
 दूर-ट्टिओवि जो दहइ माणसं तम्मि को रागो ? ॥ २३५ ॥
 सो च्चिय बुंभइ हियए सो च्चिय अइनिट्ठुरो दहइ देह ।
 कस्स कहिज्जइ वत्ता सरणाओ मयम्मि उव्वमूए ? ॥ २३६ ॥
 किं मजे होज्ज दियहं जैमी लगोज्ज मज्झ हत्थम्मि ।
 मण-निव्ववणो तीए कमलोयर-कामलो हत्थो ॥ २३७ ॥
 अच्छउ ता'दूरे च्चिय पाणिग्गहणाइय तु सह तीए ।

१ विमज्जसं (H. P. IV. 106) । २ सीसाओ ढालिओ = सीसात् पातितः । ३ कोषिकां घूकः । ४ मानिनीमानान्मथनः । ५ निहाओ = समूहः (H. D. IV. 49) । ६ प्रदीप्तः (H. P. IV. 152) । ७ B विरहणी । ८ श्रूयते । ९ दहसे । १० अत्य-
 र्थम् । ११ रद्धुं = रागं कर्तुम् । १२ उद्यते (H. P. IV. 245) । १३ यस्मिन् ।
 १४ मनोनिर्वापनः = संतापपहारी ।

अन्हाण मणो-देइयं दंसणमवि दुछहं मन्ने ॥ २३८ ॥
 किं मज्झ जीविणं किंवा मह हदि ! मणुय-जन्मेण ।
 जो विरह-दुक्ख-समणं तीए वयण न पेच्छामि ! ॥ २३९ ॥
 अहवा चूयलयाए मणिणं मविस्सई पमायम्मि ।
 तीए सह दसणय अणुकूलो जइ विही होही ॥ २४० ॥
 गुरु-विरह-जलण-जालावलीहिं सतावियस्स हिययस्स ।
 अन्नो नत्थि उवाओ पिय-दंसण-ओसहं मोत्तुं ॥ २४१ ॥
 एसाइ-विगप्पेहिं पणट्ठ-णिदस्स मज्झ सा रयणी ।
 चउ-जामावि हु तइया जाम-सहस्सोवमा जाया ॥ २४२ ॥
 असरिस-दूसह-संताव-तावियं कहवि माणसं मज्झ ।
 फुट्ठमाणंपि न फुट्ठ मन्ने तइसणासाए ॥ २४३ ॥
 सीयल-कर-नियरेणवि सतावं फेडिटं मह अंसत्तो ।
 अह लज्जितन्न चंदो अत्य-गिरि पाविओ तत्तो ॥ २४४ ॥
 पच्चुस-गयवरुम्मूलियाए उड्डीण-ससि-विहंगाए ।
 रयाणि-लयाए गलतिव कुसुमाइ तारय-निहेर्ण ॥ २४५ ॥
 अह इद-दिसा सहसा केसुय-मुय-तुड-सच्छहा जाया ।
 आसन्न-सूर-मंडल-वज्जरणत्थं व लोयस्स ॥ २४६ ॥
 पडिबोहिय-कमल-वणो पसरिय-खर-किरण-पूरिय-दियंतो ।
 मेलिय-रंहग-जुयलो तदणंतरमुग्गओ सूरौ ॥ २४७ ॥
 एत्थंतरम्मि अहयंपि समुट्ठिज्जण
 किंच पंमायतणयं करिडं पंयत्तो ।
 ओ सुप्पइह ! तइया देइयाइ होही
 संदसणम्ह इइ पहिहु-मणो पंमांमे ॥ २४८ ॥
 साहु-धणेसर-विरइय-सुवोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागागि-दोस-विसहर-पसमण जल-मत्त-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि परिसमप्पइ विरहे सूरुगमोत्ति सुपसिद्धो ।
 सुर-सुंदरि-नामाए कहाए तइओ परिच्छेओ ॥ २५० ॥ ७५० ॥

॥ तृतीयः परिच्छेदः समाप्तः ॥

१ दयितम् = अमीष्टम् । २ अ इत्ताव । ३ अशयितुम् (H P IV १११) ।
 ४ अशक्तः । ५ अ इयाइ । ६ निमः = डलम् । ७ पूर्वा दिक् । ८ किशुक-शुक-
 तुण्ड-सदृशी (सच्छहा = सदृशी H D VIII ११) । ९ रयाह = चक्रवाक । १०
 पमायतणय = प्रमातृसवन्धि । ११ अइत्ताः । १२ दयिताया = वल्लभायाः । १३ प्रकामम् ।

अह भोओ भाणुवेगो समागओ पहसिओ ममं भणइ ।
 गम्मउ उज्जाणम्मि चूयलया-वयणमैणुसरिउं ॥ १ ॥
 हरिसाऊरिय-हियएण ताहि एवंति जपमाणेणं ।
 तक्कालुचियं जाव य कायव्वं काउमारद्धं ॥ २ ॥
 एत्थंतरम्मि निसुओ मंगल-तूरस्स गहिर-निग्घोसो ।
 पुट्ठो य मए भाया कथ इमं वज्जए तूरं ? ॥ ३ ॥
 तो भणइ भाणुवेगो सम्मं जाणे न कारणं एत्थं ।
 नवरं अमियगइ-गिहे भौविज्जइ एस तूर-रवां ॥ ४ ॥
 अह चितियं मए किं आसन्न-पिया-समागमस्सावि ।
 अब्भहिओ संतावो फुरइ य वामं तहा नयणं ? ॥ ५ ॥
 ता भवियव्वं केणवि एत्थ नणु कारणेण ताहे मए ।
 चूयलया बौहरिया समागया अह इमं भणिया ॥ ६ ॥
 कथ इमो तूर-रवो केणव कज्जेण, सम्ममुवल्लभ ।
 आगतूणं भदे ! सिग्घं चिय कहसु अम्हाणं ॥ ७ ॥
 गतूणं चूयलया खणंतराओ समागया, धणियं ।
 विच्छाय-वयण-कमला पुट्ठा य मए इमं भणइ ॥ ८ ॥
 एत्तो विणिग्गयाए अमियगइ-गिहस्स दार-देसम्मि ।
 भूरि-ज्जण-संकुलम्मी मए न लद्धो पवेसोवि ॥ ९ ॥
 तत्तो य बंधुदत्तो पैत्थुय-वत्थुम्मि पुच्छिया भणइ ।
 वरणम्मि एस भदे ! महोच्छवो कणगमालाए ॥ १० ॥
 सिरि-नीधवाहण-सुओ गंगावत्तम्मि खयर नयरम्मि ।
 नहवाहणोत्ति सुम्मइ तस्स विईत्ता कणयमाला ॥ ११ ॥
 एवं विर्याणिऊणं समागया एत्थ तुम्ह पासम्मि ।
 कैन्न-कड्डुयं पि तुम्हं साहिज्जइ मंद-भागाए ॥ १२ ॥
 तीए वयण सोउं धसात्ति गुरु-भोगरेण पहओ हं ।
 मुच्छ-निमीलियच्छो पडिओ भूमीए गय-चेट्ठो ॥ १३ ॥
 घणसार-सार-गोसीस-मीस-सल्लिणे तौहि संसित्थो ।
 सुकुमाल-ताळविटय-सीयल-पवणेण गय-मुच्छो ॥ १४ ॥

१ आता । २ अनुस्मृत्य । ३ SEE NOTE P 31 । ४ भाव्यते = संभाव्यते । ५ व्याहृता । ६ उपलभ्य = विश्राय । ७ पत्थुयवत्थुम्मि = प्रस्तुतवस्तुनि । ८ वितीर्णा । ९ विज्ञाव । १० कर्णकट्टकम् । ११ चिट्ठो । १२ ताहे । १३ तालवृन्तर्क = व्यजनम् ।

परिचितिसं पयत्तो पेच्छह दुब्बिहिय-विळासियं विहिणो ।
पिय-संग-मणोरह-भंसणम्मि उज्जुत्त चित्तस्स ॥ १५ ॥

अहवा ।

अन्नह परिचितिज्जइ सैहरिस-कंहुज्जएण हियएण ।
परिणमह अन्नहच्चिय कज्जारंभो विहि-वसेण ॥ १६ ॥
कथ इमा कथ अहं अन्नोन्न कथ गरुय-अणुरागो ।
नवरं हयास-विहिणा सव्वं चिय अन्नहा विहिय ॥ १७ ॥
पुब्बपि हु जइ बुद्धी एरिसया आसि तुज्झ रे दिव्व । ।
ता कह मह पढमं चिय तीए सह दसणं विहिय १ ॥ १८ ॥
काऊण दसण गरुय-राय-सहियं हयास ! २ । दिव्व ! ।
अन्नत्थ ते मैयच्छि जौडेतो किं न लज्जिहिसि ? ॥ १९ ॥

अविय ।

नयणाण पढउ वज्ज अहवा वज्जस्स वड्डिल किपि ।
अमुणिय-जणेवि दिट्ठे अणुबध जाणि कुव्वंति ॥ २० ॥
खण-परिचिय-दुल्लह-लोय-कारणे कीस हियय ! तं मिहँसि ?
मुचसु गरुय-विसाय विवरीओ हय-विही जेण ॥ २१ ॥
एरिस-दुव्विसहेवि हु सजाए हियय ! गरुय-दुक्खम्मि ।
वज्ज-घडियंभ मन्ने ज नवि सय-सिक्करं जासि ॥ २२ ॥
एमाइ-बहु-विगप्यं चित्तेमाणस्स गरुय-सोगस्स ।
तन्निरहे^१ दूमय-माणसस्स तइया मह कुमर ! ॥ २३ ॥
पुणरवि सा सोमलया समागया किंचि हरिसियाव मणे ।
उवविट्ठा म दट्ठु सुट्ठुं विसायाउरं तइया ॥ २४ ॥^२
ता मणइ कीस सुदर ! दीसासि त दुम्मणोव्व अच्चत्थं ।
सुणित्त वरणय-वत्तं, ताव निसामेसु मह वयणं ॥ २५ ॥
मणियं च मए अज्जवि किं आसा कावि अत्थि अम्हाण ।
वज्जरसि जेण एव सोमलए !, ताहि सा मणइ ॥ २६ ॥
तुह विरहे गय-चेट्ठं दट्ठूण ताव कणगमालं तु ।
चूयलया कैलम्मि पट्ठविया तुम्ह पासम्मि ॥ २७ ॥

१ अन्नान = नाशनम् । २ हर्षेण संहिता या कण्ह = अभिलाषातिरेकस्तत्रो-
द्यतेन । ३ दैव ! । ४ A देव्व । ५ ताम् । ६ मृगाक्षीम् । ७ योजयन् । ८ महत्
(B D VII. २७) । ९ अमुणियो = अज्ञातः । १० मेघधे = स्निग्धसि । ११
शतसीकर = शतखण्डम् । १२ A ^१हसुद्धं । १३ दूमिय = दावितं (B. P. IV. २३)
पीडितम् । १४ B शुभम् । १५ कथ्ये = वृत्तः ।

सावि ङ्ग सहीहिं कहवि तुह संगम-सूयगेहिं वयणेहिं ।
 आसासियावि वरई तुह संगमपावमाणा उ ॥ २८ ॥
 खणमेत्तं मुच्छिज्जइ उट्ठियइ पुणोवि मुंयइ ङ्गकारे ।
 गायइ हसइ य वेवई रोवइ य खणेण उत्तसइ ॥ २९ ॥^१
 गह-गहिया इव बाला असमजस-चेट्ठियाइ कुणमाणा ।
 हसियावि सहि-जणेण नवि जाणइ किंचि हय-हियया ॥ ३० ॥^२
 तं पेक्खिज्जण य मए विचितिय जाव मुंयइ नो पाणे ।
 गुरु-अणुरागा एसा ताव उवायं विचितेमि ॥ ३१ ॥
 तत्तो तन्वुत्तंतो कहिओ गंतूण चित्तमालाए ।
 तज्जणणीए उ मए एगंत-गयाए सब्बोवि ॥ ३२ ॥
 विनाय-सरूवत्था पासे आगम्म कणगमालाए ।
 वज्जरइ चित्तमाला कीस तुम पुत्ति ! उब्बिगा ! ॥ ३३ ॥
 अच्छसि ओसन्न-मुही भणियावि ङ्ग कीस देसि नालावं ! ।
 सुह-सज्ज चैव इमं मा पुत्ति । विसायमुव्वहसु ॥ ३४ ॥
 अम्हाण चित्तभाणू आंयत्तो तं च पुत्ति ! कन्ना सि ।
 उच्चिओ य चित्तवंगो रूवेण कलहिं ज तुज्ज ॥ ३५ ॥
 तस्स य उवरिं जाओ अणुरागो तुज्ज तण सब्बपि ।
 अणुकूलमिणं जाय मा चित्तसु अन्नहा वच्चे । ॥ ३६ ॥
 किंतु तुह पुत्ति ! जणओ गगावत्तम्मि खयर-नयरम्मि ।
 पासम्मि गधवाहण-विज्जाहर-राइणो ङ्ग गओ ॥ ३७ ॥
 आगच्छउ सो सिग्घ कुसलेण ताहे तुज्ज वीवाह ।
 महया विच्छेइणं कारिस्सइ चित्तवेगेण ॥ ३८ ॥
 एसोवि चित्त-मासो वित्तं प्पाउत्ति लेब्भिही लगं ।
 सिग्घं चिय पुत्ति ! तुमं मा काहिसि किंचि उब्बेवं ॥ ३९ ॥
 एव निय-जणणीए भणिया सा विगय-विरह-सतावा ।
 जाया मैणयं सैत्था समुट्ठिया ताहे से जणणी ॥ ४० ॥
 एत्थंतरम्मि सहसा समागओ ताओ खयर-नयरओ ।
 अमियगई से जणओ कय-विणओ परियणेणो ॥ ४१ ॥

१ सङ्ग=संगमम्, अप्राप्नुवती । २ मुञ्चति । ३ वपते=कम्पते । ४ B युग्मम् ।
 ५ B तिसृभिः कुलकम् । ६ B पिक्खि । ७ प्राणान् । ८ अवसन्नम्=खिन्नम् । ९
 आयत्तः=आधीनः । १० SEE NOTE P. 13 । ११ वृत्तप्राय=गतप्रायः । १२
 रूप्यते । १३ उब्बेवा=उद्देगः (H P IV 227) A उब्बेवं । १४ मनाक् । १५ स्वस्था ।

ण्हाय-विलित्तो मुत्तो उवविट्ठो उवरिमाए भूमीए ।
 अहयपि चित्तमाला-सहिया तत्थेव सपत्ता ॥ ४२ ॥
 कुसल-पउत्ति पुच्छिय निय-दइयं ताहे चित्तमालाए ।
 निय-धूयाए पउत्ती सन्नावि हु तस्स अक्खाया ॥ ४३ ॥
 त सोउ अमियगइं साम-मुहो तक्खणेण संजाओ ।
 भणइ अहो ! अइगरुयं समागयं अम्ह वसैणंति ॥ ४४ ॥
 तो भणइ चित्तमाला पिययम ! किं कारण नु वसणस्स ? ।
 तत्तो य अमियगइणा वज्जरिय पिययमे ! मुणसु ॥ ४५ ॥
 नर-वइ-कज्जेणेत्तो गंगावत्तम्मि तम्मि नयरम्मि ।
 सिरि-गंधवाहणस्स ओ पासम्मि गओ अहं तइया ॥ ४६ ॥
 कय-विणओ उवविट्ठो अत्थाण-गयस्स राडणो पासे ।
 संभासिएण य तओ निवेइयं राय-कज्जं से ॥ ४७ ॥
 एत्थंतरम्मि सुदरि ! पडिहार-निवेइओ अणुन्नाओ ।
 अत्थाणम्मि पविट्ठो एगो विज्जाहर-कुमारो ॥ ४८ ॥
 विहिय-पणामो रन्नो पारद्धो एरिस स वज्जरितं ।
 विज्जाहराण राया वेयइहे आसि जो देव ! ॥ ४९ ॥
 संसिद्ध-सयल-विज्जो ससुरासुर-भणुय-लोय-विक्खाओ ।
 सुरवाहणोत्ति नामं विज्जाहर-चक्खवट्ठित्ति ॥ ५० ॥
 अवमाण-वज्जियं जो विज्जाहर-राय-लच्छिमणुहविटं ।
 विक्खाय-जसं पुत्त नियय-पए ठाविरुण तुमं ॥ ५१ ॥
 संसार-वास-मीओ नाऊण असारयं विभूईए ।
 रज्ज-सिरिं अवलज्जिय पडग्ग-ल्लगं जर-त्तणव ॥ ५२ ॥
 सिरि-उसहनाह-जिणवर-वज्जरियं सन्न-विरइ-रूवं जो ।
 चारित्त पडिवन्नो चित्तगय-मुणि-वर-समीवे ॥ ५३ ॥
 गहणा-ऽऽसेवण-रूवं सिक्ख अम्मसिय गुरु-समीवम्मि ।
 अहिय-सुओ पडिवज्जिय एगल्ल-विहार-पडिमं सो ॥ ५४ ॥
 छट्ठ-ऽट्ठम-दसम-दुवालसाइ-नाणाविहे तवो-कम्मे ।
 रैज्जुत्तो विहरतो गामागर-मंडियं वसुहं ॥ ५५ ॥
 संपत्तो एत्थेव य वेयइहे चित्तकूड-सिहरम्मि ।
 तुम्ह पिया सुरवाहण-विज्जाहर-मुणिवरो अज्ज ॥ ५६ ॥

१ आह्वयात्ता = कथिता । २ व्यसनं = कष्टम् । ३ असारताम् । ४ अपोज्ज्य =
 त्यक्त्वा । ५ जरतृणमिव । ६ अधिकश्रुतः = विशिष्टश्रुतज्ञानशाली, अधीतश्रुतः =
 पठितशास्त्रं वा । ७ उद्युक्तः । ८ अ सुहृत् ।

पडिमा-पडिवन्नस्सिह सुक्क-ज्झाणेण खविय-मोहस्स ।
 छोयालोय-पयासं उप्पन्नं केवल तस्स ॥ ५७ ॥^१
 तत्तो य तस्स वयणं सोऊणं गंधवाहणो राया ।
 हरिस-वस-वियसियच्छो मणइ तयं सायरं एवं ॥ ५८ ॥
 भो आगच्छसु संगय । आसन्नो, अज्ज ताय-वत्ताए ।
 सैहलीकयं म्हा जीयं केवल-उप्पत्ति-गम्भाए ॥ ५९ ॥
 स-सरीर-परिहियं सो सव्वं आभरण-वत्थमाईयं ।
 विल्लइय तस्स रीरे तत्तो मंडारियं मणइ ॥ ६० ॥
 अद्ध-त्तेरस-कोडी पवर-सुवन्नस्स देसु एयस्स ।
 पीई-दाणं तत्तो तहत्ति संपाडियं तेण ॥ ६१ ॥
 तयणंतंरं च राया विज्जाहर-नियर-परिगओ चलिओ ।
 जणयस्स चित्तकूडे मत्तीए वंदण-निमित्त ॥ ६२ ॥
 विज्जा-विरइय-वर-विमाण-आरूढ-परियणाणुगओ ।
 मुह-नेवत्थ-विराइय-नायर-जण-परिगओ सहसा ॥ ६३ ॥^२
 तेण सहिओ अहंपि इ चलिओ मुणि-याय-वंदण-निमित्त ।
 अह सव्वे संपत्ता आसन्ने चित्तकूडस्स ॥ ६४ ॥
 चरविह-देव-निकाय निरयतं दट्ठु चित्तकूडम्मि ।
 सविसेस हरिसिय-मणो वियसिय-मुह-पकओ राया ॥ ६५ ॥
 सिग्घतरं गंतूणं बहु-जण-परिवारिओ पयत्तेण ।
 सुर-कय-केवलि-महिमं थुव्वंतं दिव्वं-नारीहिं ॥ ६६ ॥
 दट्ठूण मुणि-वर तं कारुण पयाहिण च तिकखुत्तो ।
 बहु-माण-वस-समुट्ठिय-रोमच-चैयंचिय-सरीरो ॥ ६७ ॥
 भूमि-तल-छलिय-मंडळं पंचगं करिय ताहे पणिवायं ।
 पहरिस-गलत-नयणो अह एव थुणिउमादत्तो ॥ ६८ ॥^३
 जय जय जीव-दया-वर ! सुक्क-ज्झाणेण-दद्ध-कम्म-वण ! ।
 बोच्छिन्न-भव-निबंधण ! जाइ-जरा-मरण-दुक्ख-हर ! ॥ ६९ ॥
 उप्पन्न-विमल-केवल-उवलद्ध-संमत्थ-णेय-सम्भाव ! ।
 सासय-सिव-सुह-साहण ! पत्त-अहक्खाय-चारित्त ! ॥ ७० ॥

१ क्षपितमोहस्य = निर्णोक्षितमोहनीयकर्मणः । २ नवमि कुलकम् । ३ सफ-
 लीकृतम् । ४ विरचय्य = परिचाप्येत्यर्थः । ५ माण्डागारिकम् । ६ प्रीतिदानम् । ७ अ-
 युग्मम् । ८ निपतन्तम् । ९ स्तूयमानम् । १० अ °वदेवाहिं । ११ त्रिः । १२ चय-
 चिय = चयाक्षितम् ३ °यच्चिय (याचित) । १३ मण्डो=मुकुटः । १४ प्रणिपात =
 नमस्कारम् । १५ स्तोत्रम् । १६ अ चतस्रमि कलापकम् । १७ समत्थं=समस्तम्

भयव ! अणाइ-निहणे परिम्ममताण भव-समुद्दम्मि ।
 दाउं हत्थाल्लव अम्ह समुत्तारण कुणसु ॥ ७१ ॥
 एवं थुण्णिऊण मुणिं मुणि-मुह-कमल-निहिय-मण-नयणो ।
 चवविट्ठो धरणीए नासन्ने नाइदूरम्मि ॥ ७२ ॥
 एत्थंतरम्मि मुण्णणा परत्थ-सपायणेक्क-रसिएण ।
 गंभीर-भारईए पारद्धा देसणा एवं ॥ ७३ ॥
 अइदुल्लहं मणुयत्त असार-ससार-सागर-गयाणं ।
 कुगईण पत्तर-भावा स-कम्म वसगाण जीवाण ॥ ७४ ॥
 तपि इ जराभिभूयं आवासो रोग-सोग-वाहीण ।
 सारीर-माणसाण्य-दुक्ख सपाय-कलियंति ॥ ७५ ॥
 पवणाहय-धय-वढ-चचलाओ लच्छीओ तहय मणुयाणं ।
 अणवड्डिया य नेहा सुहि-सयण-पियाइ-जण-विसया ॥ ७६ ॥
 विसय-सुहंपि इ परिणाम-दारुण नारयाइ-दुह-हेऊ ।
 आरंभ-परिगह सचियस्स पावस्स परिणामो ॥ ७७ ॥
 अइमीसणेण बंधेण गरुय-पीडावहो खु जीवाण ।
 मिच्छा वियप्प-वसओ सव्वपि इ सोक्खमाभाइ ॥ ७८ ॥
 अणवरय-सपयट्ठो मच्चू अवहरइ जीव-सवाय ।
 एवं च ठिए मो मो भद्दा ! सम्म विचिंतेह ॥ ७९ ॥
 केवल्लि-भणिय धम्मं मोत्तूण नत्थि किंचि अन्नति ।
 सरण भव-भीयाण भवियाण भव-निबुद्धाण ॥ ८० ॥
 तम्हा कुणह पैयत्त दुल्लहं लद्धूण माणुस जम्मं ।
 जिण-इंद-भणिय-धम्मे सासय-सिव-सोक्ख-हेउम्मि ॥ ८१ ॥
 सावज्ज-कज्ज वज्जण रूव परिगेण्हिऊण पैव्वज्ज ।
 खविऊण कम्म-सत्तुं सासय-सोक्खं वैयह मोक्ख ॥ ८२ ॥
 इय केवल्लिणा भणिए विणिवेसिय कर-यलंजलिं सीसे ।
 वज्जरइ गधवाहण राया उ तहत्ति ज मणह ॥ ८३ ॥
 दाउं विज्जा-नियरं रज्जेण सम तु नियय-पुत्तस्स ।
 नहवाहणस्स ततो करोमि गिह-वास-चायति ॥ ८४ ॥
 एत्थंतरम्मि सुदरि ! पत्थावं जाणिऊण पुच्छए ।
 विहिय पणामेण मए पुट्ठो मुणि-केवली एव ॥ ८५ ॥

१ परार्यः = परोपकारः । २ अनवास्थिताः । ३ सुही = सुहृत् । ४ निबुद्धो =
 भक्तः (M. T. 42) । ५ प्रयत्नम् । ६ प्रव्रज्यां = दीक्षाम् । ७ व्रजत । ८ शीघ्रं ।

लोयालोय-विलोयण-केवल-नाणेण नाय-भावस्स ।
 पच्चक्खं हि भयवओ एय जमहं तु पुच्छिस्सं ॥ ८६ ॥
 एक्कच्चिय मह धूया जाया विजाण-रूव-सपुत्ता ।
 पाणाणवि वल्लहिया नामेणं कणगमालत्ति ॥ ८७ ॥
 धूयाए को भत्ता होही मण वल्लहोत्ति एयाए ।
 चिंताए मह हियं भयव ! निच्चंपि अक्खलियं ॥ ८८ ॥
 ता मण-निव्वुइ-हेलं साहिज्जउ एस अम्ह वत्ततो ।
 पाणिग्गहण तीए का किर विज्जाहरो काही ? ॥ ८९ ॥
 एवं च पुच्छिएणं केवल्लिणा सुयणु ! एरिस भणिय ।
 मा भइ ! कुण विसायं थोवं चिय एत्थ वत्थुम्मि ॥ ९० ॥
 तुह धूयाए मत्ता सो होही जो इमम्मि वेयइहे ।
 गुण-कलियं पालिस्सइ विज्जाहर-चक्कवट्ठितं ॥ ९१ ॥
 पुव्व-भव-नेह-बद्धा तुह धूया तस्स पाण-वल्लहिया ।
 होही सयल्लेउर-ल्लाम-भूया महादेवी ॥ ९२ ॥
 केवल्लि-वयणं सोउ संजाओ मज्झ गरुय-आणदो ।
 एत्थंतरम्मि राया समुट्ठिओ वंदिऊण मुणिं ॥ ९३ ॥
 तत्तो रत्ता सहिओ समागओ तम्मि चेव नयरम्मि ।
 अह रत्ता ह भणिओ बद्ध-माण-जुयं इमं वयणं ॥ ९४ ॥
 अइवल्लहावि धूया दायव्वा ताव कस्सइ नरस्स ।
 जं एसा लोग-ट्ठिई तेणम्हे एरिसं भणिमो ॥ ९५ ॥
 नहवाहणस्स दिज्जउ सा कज्जा जेण वित्त-वीवाह ।
 नियय-पए ठविऊणं सेवामो ताय-पय-जुयलं ॥ ९६ ॥
 तत्तो मएवि भणिय एत्थये नत्थि किंचि वत्तव्व ।
 धूया किच्चियमेत्तं पाणावि ह तुम्ह आयत्ता ॥ ९७ ॥
 सच्चिय धूया धन्ना सुण्हा जा होई देव-पायाणं ।
 केवल्लि-गिरावि सच्चा जं किज्जइ एरिसे विहिए ॥ ९८ ॥
 तुम्ह सुयं मोत्तूणं वेयइह-गिरिम्मि होज्ज को अन्नो ।
 विज्जाण चक्कवट्ठी जस्स पिया होज्ज मह धूया ? ॥ ९९ ॥
 एवं च मए भणिए वियासिय-वयणेण राइणाणत्तो ।
 सोमजसो जोइसिओ विवाह-लग्गं निरुवेसु ॥ १०० ॥

१ ज्ञातभावस्य = विदितार्थस्य । २ अक्खलियं = प्रतिफलितम् = प्रतिविम्बितम् (H. D. I. 27) B °क्खलियं (व्यापृतम्) । ३ B वत्त । ४ तात-पद-युगलम् । ५ सैव । ६ सुषा = पुत्रवधू । ७ B °वल्लि । ८ आणत्तो = आहूतः = आदिष्टः ।

तत्तो जोइसिएण सर्म आलोचिऊण आइहं ।
 वइसाह-सुद्ध-पचमि-रत्तीए सोहणं लणं ॥ १०१ ॥
 तत्तो य मए भणिय आएस देह जेण गंतूण ।
 निय-नयरे सैजुत्ति विवाह-कज्जस्स कारेमि ॥ १०२ ॥
 तेणाणुजाओ हं सिग्घ चिय आगओ इह सुयणु ! ।
 रायामच्चेहिं सर्म चंदजसा-SSइच्च-नामेहिं ॥ १०३ ॥
 एएवि कणगमाला-वरणत्थं आगया मए सैमयं ।
 कल्ले पभाय-समए किल होइ वरणय तीए ॥ १०४ ॥

एव च ठिए ।

एसा एका धूया सुट्ठु पिथा ताव कणग लम्ह ।
 एइर अणुराओ संजाओ चित्तवेगम्मि ॥ १०५ ॥
 ता जइ मणोऽणुकूल सपाडिस्स न एक्क-धूयाए ।
 एइयवि, ता सुदरि ! किंच मए जीविणत्ति ? ॥ १०६ ॥
 उवयारेण महया विमगिया राइणा सुय-निमित्त ।
 सिरि-गधवाहणेण मएवि दिन्ना इमा तस्स ॥ १०७ ॥
 तं च इयाणिं अन्नहकाउ चाइज्जए न जं सुयणु ! ।
 एएण कारणेण मे भणिय आगयं वसणं ॥ १०८ ॥
 एव पिययम वयण सोऊण चित्तवेग ! सजाया ।
 मह सामिणीवि विच्छाय-वयणिया चित्तमालोत्ति ॥ १०९ ॥
 तत्तो तीए भणियं मह चित्ते फुरइ एरिसं ताव ।
 परिचयइ कणगमाला तन्निरहे जीवियमवस्सं ॥ ११० ॥
 कहकहवि मए जं सा तैप्पावण-सुयगंहिं वयणेहिं ।
 पुन्वि सैधीरविया एय पुण अन्नहा जायं ॥ १११ ॥
 भणिय च अभियगइणा एवं हि ठिए करेमि किं सुयणु ! ।
 अइ ताव न देमि इमं तो राया हेसइ अवस्सं ॥ ११२ ॥
 केवल्लि-वयणा रज्जो अइगरुओ एत्थ आयरो जाओ ।
 तेण इमाइ अदाणे अइगरुयं होइ मह खैणं ॥ ११३ ॥
 रुद्धेण तेण वेयद्ध-नग वरे जं न होइ आवासो ।

१ आलोच्य = सम्यगवलोक्य । २ रत्ती = रात्रि । ३ संजुत्ति = सामग्री-
 संयोग = प्रयुक्तमित्यर्थ । ४ अमालो = मन्त्री । ५ समय = सम = सह । ६ A
 सुद्ध । ७ अन्धशार्कटुम् । ८ A चइ शक्यते । ९ सुतनु । १० विच्छाय-
 वदनिका = भ्रान्तमुखा । ११ तत्प्रापणसूचकै । १२ धैर्यमापादिता (N. P. 53) ।
 १३ कथ्येत् = रोष कुर्यात् । १४ क्षणम् = क्षणिक ।

अइथोवं चिय एयं, अनं पि विरुवय होइ ॥ ११४ ॥

अनं च ।

गिण्हिस्सइ मैइइवि राया एयं न एत्थ संदेहो ।

ताव वरं सयमेव य समप्पिया नेहं विद्धीए ॥ ११५ ॥

जइ पुण दिज्जइ एसा राय-सुयं मोत्तु चित्तवेगस्स ।

ता तस्साव अम्हाणवि पाणाणवि संसओ होइ ॥ ११६ ॥

ता सुंदरि ! न इ कज्जं अन्नेहिं एत्थ बहु-विगप्पेहिं ।

तह भणसु कणगमालं जह उज्झइ तम्मि अणुराय ॥ ११७ ॥

किं च ।

उत्तम-कुल-प्पसूओ पियंवेओ सयल जण मणाणंदो ।

सूरो धीरो चैई निय-पिट लच्छी अलंकरिओ ॥ ११८ ॥

रूवेण जोव्वणेण य कलाहिं विज्जाहिं निम्मल-गुणेहिं ।

विक्खाओ नहवाहण-कुमरो सव्वम्मि वेयइढ्ढे ॥ ११९ ॥

तत्तो स एव भत्ता कमागओ होउ कणगमालाए ।

न इ कज्ज अन्नेणं अवाय-चड्डलेण पुरिसेण ॥ १२० ॥

एवं च अमियगइणा भणियाए ताहि चित्तमालाए ।

भणिया हं सोमलए ! किं जुत्त संपयं काउं ? ॥ १२१ ॥

तत्तो य मए भणिय तं चेव य इत्थ गहिय-परमत्था ।

निय-धूयाए सखवस्स एत्थ किमहं भणामिस्ति ? ॥ १२२ ॥

तो भणइ चित्तमाला तीए गंतूण भावमुवलमसु ।

इच्छइ व नवा अनं पुरिस गुण-दोस कहणेण ? ॥ १२३ ॥

नहवाहणं पससिय अम्माहिय-गुणेहिं, निदिउंणनं ।

तह कुणसु जहा इच्छइ वीवाह एय-तणएण ॥ १२४ ॥

तत्तो य मए भणिय सामिणि ! किं तं न याणासि सभावं ।

निय-धूयाए जेण आएसं देसि मह एव ॥ १२५ ॥

भन्निस्सइ वीवाहं जं सा अण्णस्स, अच्छउ सुदूरं ।

सोउं पउत्तिमेय मत्ते जीय पैरिच्चयइ ॥ १२६ ॥

मह वयणं सोऊणं गुरु-दुक्ख-समाहया भणइ तत्तो ।

विथैलत-सकज्जल-नयण-सालिल-सामालिय-गड यल ॥ १२७ ॥

१ विरूपकम्=अनिष्टम् । २ मङ्गा=बलात्कारः (A P 48) । ३ ज्ञेह-वृद्धयै । ४ प्रियवदः ।
५ त्यागी । ६ अपायः=कष्टम् । ७ A छेन । ८ B थोइ । ९ अम्माहिय=अम्मा-
धिकम् । १० निन्दित्वाऽयम्=नमावाहनाद् भिन्नम् । ११ परित्यजत् । १२ विचलत्
सकज्जलाभ्यां नयनाभ्यां सकाशात् यत् सालिलं तेन श्यामलिते गण्डतले यस्याः सा ।

न भणसि-तुम भदे ! मञ्जुवि हिययम्मि फुरइ तं सच्चं ।
 नवरं हयास-विहिणो वसेण अइ-दुक्करं जाय ॥ १२८ ॥
 तत्तो अइगुरु-सोग रुयमाणिं पिच्छिऊण निय-दइय ।
 वज्जरियमभियगइणा सुदरि । किं एत्थ रूचेण ? ॥ १२९ ॥
 किं मह थोव दुक्खं नवर न चैमि अनहाकाउं ।
 सुँइरपि चित्तिऊणवि लभामि नन उवायति ॥ १३० ॥
 तम्हा महिला-गाहं भोत्तूणं आयइ निरुवेसु ।
 राय-सुयत्स अदाणे दोसे य गुणे विचित्तेसु ॥ १३१ ॥
 अन्न च, कणगमाला बहु-माण-परा हू जणणि-जणमाण ।
 पडिक्खिस्सइ वयण न अम्ह गुण-दोस-कहणेण ॥ १३२ ॥
 अन्न च, कनगाए भत्ता किल होइ गुरु-अणुनाओ ।
 तदणुआए य जओ सयवराईवि कीरति ॥ १३३ ॥

किम् ।

नहवाहण-राय-सुओ जाव न दिट्ठीई गोयरे पडइ ।
 तावच्चिय अणुराओ इमीए अन्नमि पुरिसम्मि ॥ १३४ ॥
 निजिय-अणग-रूवे दिट्ठे उण तम्मि होहिही रागो ।
 ता किं सुदरि ! ब्रह्मणा विगप्प-संकप्प-जालेण ॥ १३५ ॥
 गतूण कणगमाल सुनिउण-वयणेहिं भणसु तं सुयणु ! ।
 एयम्मि वैइयरम्मि जह अम्हं होइ न हू वसण ॥ १३६ ॥
 एव च अभियगइणा भणियाए ताहि चित्तमालाए ।
 भणिया ह सोमलए ! पिबयम-वयणं लहु कुणसु ॥ १३७ ॥
 तत्तो तहत्ति भणिउ समुट्ठिया जाव ताहि मे पुट्ठा ।
 चदण-नामा चेढी कैत्यच्छइ कणगमालत्ति ? ॥ १३८ ॥
 तीए भणिय एसा उवरिम-भूमीओ उत्तरेऊण ।
 गिह-उज्जाणामिमुहा गच्छइ विच्छाय-मुह-कमला ॥ १३९ ॥
 त सोऊण विगप्पो उप्पन्नो मह मणम्मि ऐरिसओ ।
 नूण भैलक्खियाए पिउ-वयण तीए निस्सुयति ॥ १४० ॥
 तेणेव इमा मन्ने जाया विच्छाय वयणिया बाला ।

१ उ गुग्गम । २ वदितेन । ३ शक्कोमि (H. P. IV. 86) । ४ सुचिरमपि ।

जायतिः=उत्तरकालः । ६ गुग्गमिः=कुलुङ्गद्वैतशुभात । ७ A 'डीए' । ८ व्यतिकरे=प्रसङ्ग । ९ कस्य=कुत्र, अच्छइ=आखो । १० इंदवाः । ११ अलक्षितया=प्रच्छन्न-स्थितया । १२ उ तीह । १३ शुतम् (N. P. 31) । १४ SEE NOTE P. 64 ।

ता जाव एत्थ गंतुं विरूवमायरइ नवि किंचि ॥ १४१ ॥
 ता सिग्घ चिय गंतुं निवारणे तीए उज्जमामित्ति ।
 एवं विचित्तयती अणुमग्गेव चालिया ह ॥ १४२ ॥^१
 पत्ता य धरुज्जाणे इओ तओ तग्गेवसण-निमित्त ।
 जा परियट्ठामि अहयं घण-तरु-यर-सँकडिल्लम्मि ॥ १४३ ॥
 घण-पत्तल-कयली-हर-मणोहरे तत्थ एग-देसम्मि ।
 पत्तल-तमाल-तरु-तल-हेट्ठ-निविट्ठा मए दिट्ठा ॥ १४४ ॥
 किं-किंपि चित्तयती गल्लत-थूलसु-सित्त गड-यल्ल ।
 अँणहुत्त-मण-समीहिय-गुरु-दुक्खा कणगमालत्ति ॥ १४५ ॥^२
 तत्तो विचित्तियं मे किं मन्ने निय-गिह पमोत्तूण ।
 एगागिणी ह्वा एसा समागया एत्थ उज्जाणे ? ॥ १४६ ॥
 ता एईइ अदिट्ठा पच्छन्न-ठिया निएमि ज कुणाति ।
 विन्नाय-सरूवत्था एसा निय-जणय-वयणस्स ॥ १४७ ॥
 एवं विचित्तिज्जणं तुँण्हिक्का कयलि-धम्म-अतरिया ।
 खणमेगं जा चिट्ठामि तत्थ ता सुणसु ज जायं ॥ १४८ ॥
 दीह नीससिज्जणं एव भणियं तु कणगमालाए ।
 अज्जवि किमित्थ बहुणा विगप्प-सकप्प-जालेणं ? ॥ १४९ ॥
 सुचिर विचित्तिज्जणवि तेण जणेणं न सगमो ताव ।
 पुन्न-रहियँए मज्झं हय-विहिणो विलसिय-वसेण ॥ १५० ॥
 अच्छत्त संगम-सोक्खं दंसण-आसावि दुल्लहा जाया ।
 जाए तस्स विओगे फुँट्तं धारिय हिययं ॥ १५१ ॥
 ता का अज्जवि आसा जेण तुमं हिययं ! फुट्ठसि न ज्ञत्ति ।
 खण-मित्त-दिट्ठ-वल्लह-विओय-वज्जेण दलियंपि ? ॥ १५२ ॥
 न य पित्त-वयणं सोत्त इच्छिय-जण-विरह-कारय हिययं ।
 वज्ज-घडियव मन्ने जं नवि सय-सिक्करं जासि ॥ १५३ ॥
 अम्माए तायस्सवि वल्लहिया ह ति इय मँरट्ठो जो ।
 हिययम्मि आसि मज्झं सोवि ह्वा इण्हि पलीणोत्ति ॥ १५४ ॥
 सुह-सज्झं चिय एयं कज्ज मा पुत्ति । कुण विसायति ।

१ उद्यच्छामि = उद्यमं करोमि । २ B युग्मम् । ३ घर = गृहम् । ४ सक-
 षिहं = संकटं = व्याप्तम् । ५ पत्तलं = पत्रम् (H P II. 173) । ६ अय-
 (H P II. 141) । ७ अण (N. P 3) हुत्त = असवत् = असंजायमानम् ।
 ८ B युग्मम् । ९ पद्यामि । (H P. IV 181) । १० विज्ञातस्वरूपायां । ११
 तृणीका । १२ B °याइ । १३ अशमानम् । १४ मरट्ठो यवः (H. D. VI. 120) ।

एवंविह-वयणेहिं पयारिया जेण अंवाए ॥ १५५ ॥
 जरसुवरि तुज्ज इच्छ दायव्वा तस्स त मए पुत्ति ! ।
 इय निय-वयण ताएण संपयं अन्नहा विहियं ॥ १५६ ॥
 विनाय-मह-सरूवो ओ अन्नहा जइ करेइ ताओवि ।
 'मह वल्लिय-संपत्तीए संभवो ता कहं होउ ? ॥ १५७ ॥
 एवं वियाणिऊणवि हियय ! तुम कास मुचसि न आसं ।
 तरुण-सगम-विसय जेणज्जवि जीवियं धरसि ? ॥ १५८ ॥
 अहवा न कोवि दोसो पैहु परवस-चिट्ठियस्स तायस्स ।
 सुम्मइ जणम्मि पयढ कट्ठो खल्ल भिच्च-भावोत्ति ॥ १५९ ॥
 जइवि हु विजियाणंगो रूवेणं जइवि सपया-कल्लिओ ।
 जइवि हु उत्तम-वंसो सक्खा सक्कदणो जइवि ॥ १६० ॥
 तहवि न भौवइ अन्नो पुरिसो त हियय-वल्लुहं मोत्तु ।
 जइ एस निच्छओ हियय ! तुज्ज ता किं विल्लेवेण ! ॥ १६१ ॥
 एसो सो पत्थावो अइदुल्लहो पाविओत्ति कल्लिऊण ।
 उज्जमविचितियत्थे होउ अविग्घेण सपत्ती ॥ १६२ ॥
 एव हि कए तायस्स देइ दोर्स न किंपि रायावि ।
 दूसह-विओय दुक्खस्स होइ एवं च वोच्छेओ ॥ १६३ ॥
 एमाइ-वहु-विगप्पा भाणिऊणं चित्तवेग ! सा बाला ।
 कय-भरणज्जवसाया आरूढा अह तमालम्मि ॥ १६४ ॥
 ददूठूण साहसं तीइ नवरि देहं पक्कपिय मज्झं ।
 न वहइ वाया कहवि हु थक्काओ सव्व-सधीओ ॥ १६५ ॥
 तत्तो य कणगमाला आसहिऊण तमाल-साहाए ।
 बधिय निउत्तरीय बधइ निर्य-कंधरामोए ॥ १६६ ॥
 अह पभणितं पयत्ता अम्मो ! ज किंचि बाल-भावाओ ।
 पैमिइ किलेसिया तं तं खमियव्वं मह सव्व ॥ १६७ ॥
 ताय ! तुमंपि हु मह खमसु सपयं पणय-परवसाइ मए ।
 पुर्व्वि किलेसिओ ज पर-लोय पत्थिया अहयं ॥ १६८ ॥
 जणणी-सम हिय-नेहे ! सोमलए ! खम किलेसिया जं सि ।
 सुसिणिद्ध-सही-संदोह ! खमसु जं किंचि अवरद्धं ॥ १६९ ॥

१ प्रतागिता = वक्षिता । २ त्वम् । ३ B °तीइ । ४ प्रभु परवश-स्थितस्य ।
 ५ साक्षात् । ६ सकन्दन = इन्द्र । ७ रोचते । ८ B युग्मम् । ९ A तीए । १०
 बक्का = स्थिता (B P D XIII 52) । ११ निजकन्धरामोमे = स्वीयप्रीवादेशे ।
 १२ अम्मा = माता (B P. 53) । १३ पसिइ = प्रसूत ।

खण मित्त-दिट्ठ ! बल्लह ! हिययन्मतर-पविट्ठ ! निसुणेसु ।
 पत्थेमि किंचि सामिय ! पाण-च्चायं करेमाणी ॥ १७० ॥
 तुह संगम-रहिपाए एसो जम्मो हु ताव वोळणो ।
 अन्न-भवे पुण सामिय ! तं चिय मह बल्लहो हुज्जा ॥ १७१ ॥
 अन्नं भणामि सामिय ! जइवि हु अइनिट्ठुरं इमं वयणं ।
 तहवि हु तुह आवया-वारणत्थमेसो म्ह निब्बन्धो ॥ १७२ ॥
 नीसर मह हिययाओ रुद्धे कंठम्मि पाँसएणहवा ।
 सक्केसि न नीसरिउ सामिय ! मह पाण-बल्लहय ! ॥ १७३ ॥
 मन्ने न किंचि लद्धं हय-विहिणा मरण-कारण अन्न ।
 मह तेण कारणेण तुमए सह दसण विहिय ॥ १७४ ॥
 वण-देवयाओ ! निसुणह तुम्ह पसायाओ अन्न-जम्मेवि ।
 सो खण-दिट्ठो लो गो दइओ मह होज्ज, नैन्नोत्ति ॥ १७५ ॥
 एव भाणितं तीए मुक्को अप्पा अहोमुहो ज्ञत्ति ।
 एत्थंतरम्मि गयणे समुट्ठिया एरिसा वाया ॥ १७६ ॥
 मा मा साहसमेयं आयर भदे ! सैमुच्छुगा होउं ।
 सो चेव तुज्झ भत्ता होही नणु चित्तवेगोत्ति ॥ १७७ ॥
 तत्थेव लग्ग-दिवसे पाणिग्गहूणं भविस्सई तेणं ।
 अह सुदरि ! एत्थत्थे मा किंचिवि कुण विसायति ॥ १७८ ॥
 वयणार्णंतरमेव हि तुहो से पासओ, तओ अहयं ।
 तन्वयण-गल्लिय-सज्झस-सत्थ-सरीरा गया पाँसे ॥ १७९ ॥
 तत्तो सल्लज्ज-वयणा मणिया य मए न पुत्ति ! तुह जुत्तं ।
 एरिसमायरिउ जणणि-जणगमाईण-दुह-जणयं ॥ १८० ॥
 तत्तो य तीइ भाणियं अम्बे ! अम्हारिसाण किं अन्न ।
 एवं हि गँए काउं जुत्त मरण पमोत्तूण ? ॥ १८१ ॥

अथो ।

वरि मरणं मा विरहो विरहो अइदूसहोऽम्ह पाडेहाइ ।
 वरि एक चिय मरणं जेण सैमप्पंति दुक्खाइं ॥ १८२ ॥
 तत्तो य मए तीसे कहिओ सन्वावि पुब्ब-वुत्तंतो ।
 मणिया य पुत्ति ! सपइ किं तुह पडिहासए काउ ? ॥ १८३ ॥
 अह तीए वज्जरिय लज्ज मोत्तु मणामि एयं तु ।

१ A होज । २ आवया = आपत् । ३ निब्बन्ध = बाधः । ४ पाशकेन =
 रज्ज्वा । ५ नान्य इति । ६ B शुद्धे । ७ समुत्तुका = अत्युत्कृष्टता । ८ B
 युग्मम् । ९ पार्थे = समीपे । १० गते = प्राप्तं । ११ समान्वन्ते = पूर्णभवन्ति ।

नवि मञ्जु करे लगाइ अनो पुरिसो इह जम्मे ॥ १८४ ॥
 हसिऊण मए मणिय देवय-वयणाउ सिद्धमेयति ।
 किंतु कह तुज्ज जणओ छुट्ठिस्सइ गंधवाहणओ ? ॥ १८५ ॥
 एत्थंतरम्मि पुणरवि गयणे वाया समुट्ठिया एसा ।
 मा । कुणह बहु-विगप्पे मह वयणं ताव निसुणेह ॥ १८६ ॥
 गंतूण सोमलया साहस जणयस्स एरिस वयणं ।
 मणिया बहु-प्पगार भणइ तओ कणगमालेव ॥ १८७ ॥
 जं चेव कुणइ ताओ त चेव मञ्जु बहु-मय सव्व ।
 जह होइ सुंदरं इह तायस्सवि कीरइ तयति ॥ १८८ ॥
 तत्तो अविगप्प से वरणमाइं पडिच्छियव्वंति ।
 एवं हि कए कमसो होही इट्ठत्थ-संपत्ती ॥ १८९ ॥
 इय देवयाए वयण सोऊणं चित्तवेग । अम्हाण ।
 संजातो गुरु-तोसो तत्तो य मए इम मणिय ॥ १९० ॥
 मण-वस्त्रिय-वत्थुम्मी मा कीरउ पुत्ति । कावि आसका ।
 कवडेणवि तेण तुमं मज्जसु निय-जणय-वयणंति ॥ १९१ ॥
 एवं च देवयाए वयणं अन्नस्स नेव काहियव्व ।
 मा विजाय-सख्खो विख्वमायरइ सो राया ॥ १९२ ॥
 एयम्मि कए पयडे लोय-पँवायाउ नाय-परमत्थो ।
 रायाऽवस्स तुह बल्लइस्स आयरइ असुहंति ॥ १९३ ॥
 तो भणइ कणगमाला एव एयंति नत्थि सदेहो ।
 ता अम्मे । पत्थुयत्थे उज्जम किं एत्थ बहुएण ? ॥ १९४ ॥
 तत्तो य मए गंतु सिट्ठं एय तु चित्तमालाए ।
 मणिया बहु-प्पगारं तुह धूया भणइ एव तु ॥ १९५ ॥
 जं किंचि भणइ ताओ ज चिय इह बहु-मयं तु अम्वाए ।
 जं चेव य सगुणतरं मएवि तं चेव कायव्वं ॥ १९६ ॥
 जह अम्मुदओ तायस्स होइ, जह होइ नावया कयावि ।
 तह चेव य कायव्व मएवि, किं एत्थ अन्नेण ? ॥ १९७ ॥
 तत्तो य चित्तमाला तव्वयण कहइ नियय-इयस्स ।
 तं सोउ अभियगई हरिसिय-वयणो इमं भणइ ॥ १९८ ॥
 सुदरमणुट्ठियं हंदि ! मञ्जु धूयाए जणय-भत्ताए ।

१ देवता-वचनात् । २ बहु-मतम् । ३ इष्टार्थसंप्राप्तिः । ४ प्रवादः = परम्परा-
 गतवाक्यम् । ५ अम्बि । ६ उद्यच्छ = उद्यम कुरुष्व । ७ दयित = पतिः ।
 ८ मत्ता = भक्ता ।

दक्खिन्न-वयण-विन्नाण-पंगरिसो दसिओ एवं ॥ १९९ ॥

तत्तो पभाय-समए रायामब्बेहिं वरणय तीसे ।

महया विच्छेणं विहियं कय-जणय-आणद ॥ २०० ॥

एवं च ठिए ।

‘तुह मण-निब्बुइ-हेउं तीए वयणेण आगया अहयं ।

कहणत्थं पत्थुय-वत्थु-वित्थरस्सेत्थ तुह पासे ॥ २०१ ॥

ता मा सुंदर ! वरणय-सवणाओ दुम्मणो तुमं होसु ।

जं देवैयाए वयणं अलियं न य हवइ एयं तु ॥ २०२ ॥

एवं च कणगमाला भौणेइ न नाह ! तं पमात्तूण ।

अन्नस्स करो लग्गइ मह हत्थे इत्थ जम्मम्मि ॥ २०३ ॥

देवय-वयणं जइ होइ सच्चयं ता धरेमि निय-पाणा ।

तदभावे पुण सरण मरणं मह निच्छओ एसो ॥ २०४ ॥

भो सुप्पइट्ठ ! एवं सोमलया-वयण-सवणाओ तइया ।

जायं मैणयं मह माणसस्स सत्थत्तणं तत्तो ॥ २०५ ॥

एवं विचित्तिं मे केवलिणा जेण एरिसं भणियं ।

पुव्व-भव-नेह-वद्धा होही भज्जत्ति, ता एयं ॥ २०६ ॥

संभवइ नूण अम्हं अवरोप्पर-दंसणाओ अइगत्थो ।

अणुराओ जाओ जं सुम्मइ लोय-प्पवाओ य ॥ २०७ ॥

जौइसराइं मन्ने इमाइं नयणाइं सयल-लोयस्स ।

वियसति पिपे दिट्ठे अब्बो ! मेउलित्ति वेसैम्मि ॥ २०८ ॥

ता भवियव्वं इमिणा नवरं अइदुग्घट्ठं पडिहाइ ।

जं सा राय-सुएण वरिया कह मज्झ होहिति ॥ २०९ ॥

एव विचित्तिरूपं तंबोल-पयाण-पुव्वयं भणियां ।

जं किंचि एत्थ होही दीसिस्सइ तं सयं अंबे ! ॥ २१० ॥

भणियं सोमलयाए एवं एयंति नत्थि संदेहो ।

तत्तो विहिय-पणामा उट्ठिय सैं-द्वानमणुपत्ता ॥ २११ ॥

अह मणइ माणवेगो पुव्वि दिट्ठस्स तस्स सुमिणस्स ।

१ पंगरिसो = प्रकर्षः । २ SEE NOTE P 13 । ३ B तीइ । ४ B भाइ ।

५ माणयति = मदद्वारा कथयति । ६ त्वाम् । ७ मनाक् (M P 54) ८ स्व-

स्थित्वम् । ९ अवरोप्पर = परस्परम् (M. P. IV. 409) । १० जाति पूर्वजन्म स्मर-

न्तीति जातिस्मरणम् । ११ सुकुल्यन्ति । १२ द्वेष्टे ‘हट्ठे’ इत्यत्रापि भोज्यम् ।

१३ अतिदुर्घटम् । १४ अम्हं = मम । १५ भणित्ता, सोमलताया विशेषणमिदम् ।

१६ स्वस्थानमनुप्राप्ता ।

लेसेण कोवि अत्थोऽवधारिओ ताव तं सुणसु ॥ २१२ ॥
 एसा इ कणगमाला माला होहिति, तीए जो रागो ।
 तग्गहणं त जाणसु वरणं पुण तीए अण्णत्ती ॥ २१३ ॥
 एत्तिथमेत्तो अत्थो परिप्फुडो ताव जाणिओ इ मए ।
 सेसंपि इ अव्वत्तं वियाणिय किंचि त सुणसु ॥ २१४ ॥
 कोवि उवाएण इमं अपिस्सइ तुज्झ सा पुणो कहवि ।
 भट्ठा तुह हत्थाओ पाविस्सइ आवइं गैरुइ ॥ २१५ ॥
 तत्तो रक्खिय कोवि इ ढोइस्सइ तुज्झ तेण पज्जंतो ।
 सुविणस्स सुदरो इय विणिच्छिओ सुविण-सम्भावो ॥ २१६ ॥
 तं सोउं^१ मए भणियं सम्म हि विणिच्छिय तुमे सुयणु । ।
 घडइ जओ एसत्थो नवरं अडदुग्घटो लोहो ॥ २१७ ॥
 तो मणइ माणुवेगो बत्थु न तं अत्थि एत्थ लोमम्मि ।
 अणुकूलस्स उ विहिणो ज मन्ने दुग्घट होइ ॥ २१८ ॥
 ओ सुप्पइट्ठ ! एवं पइदियह तक्कहा-विणोएण ।
 तैप्पावण-आसाए वोलीणा वासरा कइवि ॥ २१९ ॥
 आसन्नमागय अह लग्ग-दिणं ताहि खयर-परियरिओ ।
 महया विच्छेडेण बधु-जण-समन्निओ तत्थ ॥ २२० ॥
 बीवाहत्थं तीए नहवाहण-खयर-राय-अगरुहो ।
 संपत्तो अह पत्ता कमेण सा पंचमि-तिहीवि ॥ २२१ ॥
 तत्तोऽवरणह-समए मज्झ विगप्पो मणम्मि उप्पज्जो ।
 अब्बो ! किं तं अलियं होही इह देवया-वयणं ? ॥ २२२ ॥
 अहव न दीसइ किंचिवि अणुरूव तस्स तेण मन्नामि ।
 सोमलया-वज्जरिय सव्वमलीगं हि सजाय ॥ २२३ ॥
 एमाइ-बहु-विगप्पं चितेतो रणरणेण गहिओ ह ।
 कत्थवि धिइ^२मलहंतो^३ नीहरिओ ताओ नयराओ ॥ २२४ ॥
 पत्तो य तमुज्जाणं सच्चविया जत्थ सा मए पुब्बि ।
 अंदोलण-तरु-हिट्ठे गंतुमहं ताहि उवविट्ठो ॥ २२५ ॥
 अह चित्तिउं पयत्तो इहिं^४ किं मज्झ काउमुचियं तु ।

१ अग्राप्ति । २ अव्यक्तम् = अस्फुटम् । ३ गरुइ = गुर्वी । ४ B °रुय ।
 ५ ढोकिण्यते = उपस्थापयिष्यति । ६ भुत्ता । ७ तस्या कनकमालायाः प्रापणस्य
 प्राप्तौ आशा तथा । ८ अगरुहो = अङ्गजन्मा = पुत्रः । ९ अवरणहं = अपराहम् ।
 १० रणरणः = उद्वेगः । ११ विह = श्रुतिम् । १२ निस्सतः (N. P. २) । १३
 सच्चविया = दृष्टा (H. P. IV. 181) ।

पर-हृत्थं संपत्ता ताव पिंया मह नियतस्सं ॥ २२६ ॥
 देवय-वयणासाए नेव उवाओवि चिंतिओ कोवि ।
 इण्हि पुण नो सक्क किंपि उवायंतरं काउं ॥ २२७ ॥
 एसोवि इ अणुरागो एवपि गँए न तुट्टए कहवि ।
 पइसमयं च पवद्धइ संतावो विरह-संजणिओ ॥ २२८ ॥

अविय ।

दुल्लह-लभम्मि जणे जस्सिह पुरिसस्स होइ अणुरागो ।
 छिंल्लरय-पाणिणव अणुदियहं तेण सुसियब्बं ॥ २२९ ॥
 गरुय-पिय-संगमासा-भंस-समुच्छलिय-रँणरणाइन्नं ।,
 न य जाणे कहव इम निय-हिययं सँठवामित्ति १ ॥ २३० ॥
 ता किं करोमिं इण्हि अहवा किं एत्थ वहु-विगप्पेहिं ।
 गुरु-विरह-दुवख-समणो पाण-च्चाओ परं जुत्तो ॥ २३१ ॥
 जइवि न जुज्जइ एसो विवेय-जुत्ताण उत्तम-नराण ।
 तीए विरहे तहवि इ सक्केमि न जीविय धरिउ ॥ २३२ ॥
 ता एत्थेव तरुवरे तीए अंदोलणेण सुँपवित्ते ।
 उँब्बंधिय अप्पाण पाण-च्चाय करोमित्ति ॥ २३३ ॥
 एव विचिंतिऊणं आरूढो तम्मि तरु-वरे अहयं ।
 दाउ गलए पासं अह एवं भणित्ताउत्तो ॥ २३४ ॥
 रे दिव्वं ! अन्न-जम्मे दुल्लह-लभम्मि माणसे नेहं ।
 मा मह करिज्ज एसा इ पत्थणा तुह मए विहिया ॥ २३५ ॥

अन्नं च ।

केवल्लिणो त वयणं, सा वाया देवियाँवि, तं सुविणं ।
 आसा-निवंधण मज्झ दिव्व ! सव्व कयं अलियं ॥ २३६ ॥
 एवं भणित्ताण मए मुक्को अप्पा अहो-मुहो ज्ञात्ति ।
 ताहे गाढीभूए पासम्मि सरीर-भारेण ॥ २३७ ॥
 रुद्धं गलयं आकुचियाओ धमणीओ पसरिया वियणा ।
 भगं लोयण-जुयल रुद्धो पवणस्स संचारो ॥ २३८ ॥
 उव्वेह्लियमंगेहिं जाय उदरं च पवण-पँडित्तय ।

१ प्रिया । २ पश्यतः (H P IV 181) । ३ अन्य उपाय उपायान्तरम् ।
 ४ गते = संजाते । ५ छिंल्लरय = पल्लवम् = लघु तटाकं (H D III 29) तस्य
 पानीयेनेवानुदिवस शोष्ठ्यम्, अल्पतयात् तच्छीघ्रं शुध्यतीत्यर्थः । ६ रणरणः = औ-
 त्सुक्यम् (H D. I. 136) । ७ सुपवित्रे । ८ उद्वप्य = गले पाद्य यद्वा । ९
 देव Δ देव । १० देवसवन्विनी देवी, स्मार्थिके के देविधा वाचा । ११ पण्डित्यं =
 पूर्णम् (H. D. VI. 28) ।

कैरणाइं घाइयाइं जाया अह वेयणा मंदा ॥ २३९ ॥
 भो सुप्पइड्ड ! एवं वियणा-परिमद-इंदिएण मए ।
 एत्थतरम्मि निसुओ सद्धो अपणड्ड-चित्तेण ॥ २४० ॥
 मा साहस मा साहसमेय कैउरिस-जण-समाइण्णं ।
 आयरिय देव-दुल्लह-निय-रूव मद्द ! नासेसु ॥ २४१ ॥
 एत्थतरम्मि केणवि लबंतं उक्खिवित्तु मह देहं ।
 लद्धु च्छिदिकण पास विहिओ मिउ-सीयलो पवणो ॥ २४२ ॥
 तंतो तुसार-सीयल-सारणि-नीर-च्छवाहिं ससित्तो ।
 उल्लासिकण हियय अगं संबोहियं सव्वं ॥ २४३ ॥
 मुच्छा-निमीलियच्छो सव्व सुविणं व त विमनतो ।
 कोमल-किंसलय-रइए सेंथरए सोविओ तेण ॥ २४४ ॥
 पुणरुत्त-पवण-करणाइयाहिं नाणाविहाहिं चिट्ठाहिं ।
 गय-वेयणेण तत्तो खणंतरा चैयणा लद्धा ॥ २४५ ॥
 उम्मीलिय-लोयण-जुयलएण दिट्ठो विसिद्ध-संठाणो ।
 नव-जोव्वणो जुंवाणो पच्चक्खं पंचवाणोव्व ॥ २४६ ॥
 भणियं च तेण किं मद्द ! भौहए, 'देसियं मए गलय ।
 अह सवाहण-विहिणा तंपि इ सत्थं कयं तेण ॥ २४७ ॥
 विगय-सयल-पीढो सत्थ-देहो तया इं
 किंसलय-रइयम्मी सेंथरे संनिविट्ठो ।
 विरह-विट्ठुरियंगो दीह-नीसास-खिओ
 अहिलसिय-पयत्था-उसाहणुव्विन्न-चित्तो ॥ २४८ ॥
 साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-मूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि परिसमप्पइ पासंग-परिमोयाणोत्ति नामेण ।
 सुरसुंदरि-नामाए कहाए तुंरिओ परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ चतुर्थः परिच्छेदः समाप्तः ॥ ८ ॥ १००० ॥

१ करणानि = इन्द्रियाणि । २ अप्रनष्टचित्तेन । ३ काउरिसो = कापुरुषः ।
 ४ समाचोर्णम् = समाचरितम् । ५ आचर्य । ६ उल्लासिकण = अवसंस्य (M. P.
 IV. 197) । ७ संवाहित = मर्दितम् । ८ अ किंसिल^० । ९ सत्तरः = शय्या । १०
 युवा । ११ वाचते । १२ 'ततः = तत्पश्चानन्तर' इति शेषः । १३ उव्विन्न =
 उद्दिप्तम् । १४ B °सइ । १५ B °हाइ । १६ A °रियओ ।

अह सो ददूण ममं बिदाण-मुहं गलंत-नयणिल्लं ।
 कर-यल-^१निभिय-कबोल एव भणित समादत्तो ॥ १ ॥
 सुंदर ! तुह सरिसाण उत्तम-पुरिसाण जुज्जइ न काठ ।
 अहम-जण-समाइओ अप्प-वहो कुंगइ-संजणणो ॥ २ ॥

अर्थ ॥

को सि तुमं कस्स कओ केण व कज्जेण एयमायरियं ? ।
 कीस ससोगो सुंदर ! अविरल-थूलंसुए मुयसि ? ॥ १ ॥
 दीह नीसासिज्जणं तत्तो य मए तया इमं भणियं ।
 किं कहियाए इमाए विहलाए सुयणु ! वत्ताए ? ॥ ४ ॥
 कहिएण जेण लब्भइ कोवि गुणो, तमिह साहितं जुत्तं ।
 अचह पुण तुस-खंडण-सरिसेणं किं नु कहिएणं ? ॥ ५ ॥

आवेय ।

बोलीण-पाय-कज्जे साहारो कोवि नत्थि कहिएण ।
 गय-पाणियम्मि पालीइ बंधण क गुणं लहत ? ॥ ६ ॥
 दुस्सह-दुक्ख-समुच्छेयणम्मि उज्जुत्त-भाणसत्स तुमे ।
 कीस कयं मह विघं पाण-चायं करेतस्स ? ॥ ७ ॥
 ता मा काहिसि इण्हिपि मज्झ विघति, ताहि सो भणइ ।
 षा भइ ! कुणसु एव साहसु मह कारणं ताव ॥ ८ ॥
 विजायम्मि सरूवे जेण उवाओवि लब्भए कोवि ।
 तत्तो य मए कहिया नीसेसा पुव्व-वत्ता से ॥ ९ ॥
 उल्लंघण-अवसाणा तं सोउ सुप्पइह ! तेणाहं ।
 मणिओ जुवईए कए न ह जुत्तं उत्तम-नराण ॥ १० ॥
 एरिसमायरितं भो ! विसेसओ तुम्ह नीइ-कुसलाण ।
 जीवंता जेण नरा कल्लाण-परंपरमुविति ॥ ११ ॥

किं ।

धनो सि तुमं जस्सत्थि ताव अन्नोन्न-वयण-संचारो ।
 सह देवयाए वयणं आसाए निबंधणं अत्थि ॥ १२ ॥
 सह एग-नगर-वासो अवरोप्पर-भाव-जणण-सगग्गो ।
 ता कीस कुणसि सोयं, धनो तं पुनर्वतो य ॥ १३ ॥

१ निभियं = न्यस्तम् (H. P. IV 199) । २ आत्म-वच = आत्महत्या ।

३ अविरलानि बहूनि च तानि स्थूलाभूषि । ४ B °याइ । ५ अतिक्रान्तप्रायकार्ये ।

६ A °लीए । ७ उल्लंघनम् = उद्घननम् । ८ उविति = उपयन्ति । ९ B °साइ ।

मह पुण पुन विहूणस्स कहवि तइसणम्मि जा आसा ।
 तीएवि हु दालिइ तहवि हु धारोमि निय-पाणे ॥ १४ ॥
 किच्चियमिच्चं दुक्खं होते^१ वयण-क्कमम्मि तुह भइ^२ । १ ।
 जं मह मण-दइयाए ठाणाइ अयाणमाणस्स ॥ १५ ॥
 तत्तो य मए भणियं साहसु मह ताव नियय-वुत्तत ।
 ठाणंपि नेय जाणासि कह णु तुम नियय-दइयाए^३ ॥ १६ ॥
 कम्मि पुरे तुह वासो केणव कज्जेण आगओ एथ^४ ।
 तत्तो य तेण भणियं एग-मणो भो । निसामेहि ॥ १७ ॥
 एत्थेव अत्थि सेले बहु-विज्जाहर-पुरोह-परिकलिए ।
 सुविभत्त-तिये-चउक्कं नाणा-उज्जाण-रमणीयं ॥ १८ ॥
 सुविसाल-साल-कलियं सक्कंइण-पुर-वरस्स सारिच्छं ।
 उत्तर-सेईए पुरं पवर सुरनदणं नाम ॥ १९ ॥^५
 साहीण-सयल-विज्जो विज्जाहर-नियर-पणय-पय कमलो ।
 कमल दल-तुल्ल-नयणो नयण-मणाणदणो सूरु ॥ २० ॥
 सूरुव्व निहय-तेयस्सि-तेय-निवहो अखंडिय-पयावो ।
 दप्पिह-वइरि-वारण-निवारणे सीह-पोयं-समो ॥ २१ ॥
 विज्जाहराण राया सुपसिद्धो चेव सन्व-खयराण ।
 पंसरत-विमलकिच्ची आसी हरिचंद-नामोत्ति ॥ २२ ॥^६
 सरसिरुह-सरिस-वयणा नीलुप्पल-दल-विसाल-वर-नयणा ।
 कमलोयर-रंइ-देहा रयणवई नाम से महिला ॥ २३ ॥
 सयलोरोह-पहाणाए तीए पाण-प्पियाए देवीए ।
 समय ति-वग्ग-सार विसय-सुहं अणुहवंतस्स ॥ २४ ॥
 देव-कुमार-सरिच्छो अह तीए दारओ समुप्पन्नो ।
 उच्चिय-समए य तेहिं पहजणो नाम से विहियं ॥ २५ ॥
 धूया य बंधुसुंदरि नामा असमाण-रूव-लावन्ना ।
 दोन्निवि ताइ कमसो पत्ताइ जोव्वण पढम ॥ २६ ॥
 अह अन्नया कयाइवि अवरोप्पर-नेह-गरुय-भावणां ।
 एगतम्मि ठियाणं उल्लावो तेसि सजाओ ॥ २७ ॥
 भणियं पहजणेण पढम तुह होइ किच्चि^७ जेमवच्च ।

१ विहूण = विहीनम् । २ तस्याः प्रियादक्षेनस्याद्याया अपि दारिद्र्यम् =
 अभाव इत्यर्थः । ३ भवति = विद्यमाने । ४ अजानतः । ५ त्रिकम् = मार्गत्रय-
 संयोग । ६ ३ ईदृशः । ७ ३ युग्मम् । ८ शूरः । ९ पोतः = बालकः । १० ३
 तिसृभिः कुलकम् । ११ रुचिः = कान्तिः । १२ अवच्च = अपत्यम् ।

धूया वा तणओ वा तं मह तणयस्स दायव्वं ॥ २८ ॥

अविय ।

तुज्झ महं वा जं होज्ज किंपि इह पढमं तु ढिम-रुयं ।
 अवरोप्पर-संवधो ताणं अम्हेहिं कायव्वो ॥ २९ ॥
 ता बंधुसुंदरीए तहत्ति बद्धुं मेनियं तयं वयणं ।
 गरुय-सहोयर-सवभाव-नेह-अक्खित्त-चित्ताए ॥ ३० ॥
 एत्तो य अत्थि नयरं वेयद्धे उत्तराए सेढीए ।
 सैव्वोउय-तरु-वण-सड-मंडिय चमरचंचति ॥ ३१ ॥
 तत्थ य खयर-नरीसो भाणुगई नाम अतुल्ल-सामत्थो ।
 निज्जिय-अणग-रूवो कामिणि-जण-माणसाणंदो ॥ ३२ ॥
 हरिचंद-खयर-पवरेण निय-मुया वधुसुदरी तस्स ।
 दिन्ना वर-पीईए विवाहिआ सायरं तेण ॥ ३३ ॥
 तीई सुतणूइ समयं अणुहवमाणो उ गरुय-पीईए ।
 पंच-पयारे विसए भाणुगई मुंजई रज्ज ॥ ३४ ॥
 वच्चंतेसु दिणेषु तीए देवीए दारिया जाया ।
 उज्जोइय-दिसि-वलयो उ चित्तलेहत्ति नामेण ॥ ३५ ॥
 तयणंतरं च देवी सुंदर-सुविणेहिं सूइय तणयं ।
 सूया सुह-तिहि-रिक्खे चित्तगई नाम से विहियं ॥ ३६ ॥
 हरिचंदोवि हु राया चारण-समणस्स सुमुह-नामस्स ।
 पय-मूले सोऊण जिण-धम्मं सिद्धि-सुह-हेउं ॥ ३७ ॥
 नियय-पए ठविऊणं पंहजण निय-मुयं विणिक्खंतो ।
 संसार-वास-मीओ निर्व्विज्जो काम-भोग्गोण ॥ ३८ ॥^१
 सामन्न काळणं पय-मूले चारणस्स सुमुहस्स ।
 निट्ठुंविद्य-कम्म-जालो अंतंगडो केवली जाओ ॥ ३९ ॥
 जाओ पंहजणोवि हु विज्जाहर-नरवई पैयाविल्लो ।
 मुंजइ जेणय-विइण्ण रज्जं गय-सैयल-आसको ॥ ४० ॥
 तस्स य सयलंतेसर-पवराओ दुब्बि अंगग-महिसीओ ।

१ मतम् । २ B राइ । ३ सव्वोउया = सर्वतुकाः । ४ नरीसो = नरेशः ।
 ५ A तीए । ६ A ०णूए । ७ मुनकि = पालयति । ८ सूता = जनितवती । ९ रि-
 क्ख = ऋक्ष = नक्षत्रम् । १० विनिष्कान्तः = प्रव्रजितः । ११ निर्व्विण्ण = खिन्नः ।
 १२ कामभोग्गेष्य (M P III 134) । १३ B गुरमम् । १४ निष्ठापित = नाशि-
 तम् । १५ अन्तकृत । १६ पयाविल्लो = प्रतापवान् । १७ जनक-वित्तीर्णम् । १८ B
 सकल । १९ अग्रमहिषी = पहराही ।

કલહંસી મંજૂસા ઉત્તમ-વસન્ન-સૂયાઓ ॥ ૪૧ ॥
 કલહસીએ જાઓ પુત્તો જલણપ્પહોત્તિ નામેણ ।
 મંજૂસાએ હેહુઓ પુત્તો કળગપ્પહો નામ ॥ ૪૨ ॥
 નિયય-સહોયર-વયણં મુમરંતી વધુસુંદરી દેવી ।
 નાકળ ચિત્તલેહ નિય-ધૂયં જોવ્વણં પત્તં ॥ ૪૩ ॥
 અહ ત માણ-વયણં સાહજ દહ્યસ્સ માણગણ્ણો સા ।
 તત્તો ય માણગણ્ણા નિય-ધૂયા ચિત્તલેહા સા ॥ ૪૪ ॥
 દિઝા ચયર-પહંજણ-સુયસ્સ જેટ્ઠસ્સ રૂવ-જુત્તસ્સ ।
 અલળપહસ્સ, તેણવિ પરિણીયા પરમ-પીર્હણ ॥ ૪૫ ॥
 સુર-નંદણમ્મિ નયરે નીયા અહ તીર્ણે નેહ-સહિયાએ ।
 સહ વિસાએ મુંજંતો ચિદ્દહ દેવોવ્વ દિય-લોએ ॥ ૪૬ ॥
 અહ અન્નયા કયાહવિ ચયરાહિર્વર્ધ પહંજણો દદ્દહું ।
 ગયણે સસક-ધવલં દેવ-ઉલ્લ-ગોરયં ગેહં ॥ ૪૭ ॥
 અહ ચિંતિતં પયત્તો મળોહરો હંદિ ! એસ આગારો ।
 ઈયાગિર્હણે તા હં કારેમિ જિણાલયં રમ્મં ॥ ૪૮ ॥
 માળિ-કુદ્દિમામ્મિ તત્તો આલિહિતં ઉજ્જઓ જયા રાયા ।
 તાવ ય ક્કત્તિ વિલીણો પવણ-હઓ જલહરો સવ્વો ॥ ૪૯ ॥
 દદ્દટ્ઠણ તં વિલીણં ચણેણ રાયા વિચિંતએ એવં ।
 એવંવિહા નરાણં લલ્લીઓ ચવલ-રૂવાઓ ॥ ૫૦ ॥
 અહ એસો અગ્ગમ-લ્લો ચણેણ દિટ્ઠો પુણો પળ્લહોત્તિ ।
 તહ સવ્વેવિ પયત્થા ચળમિત્તાણંદ-સંજળણા ॥ ૫૧ ॥
 રૂવ ચ જીવિયં જોવ્વણં ચ સવ્વેવિ વંધુ-સંવંધા ।
 એવમાણિઙ્ગા એવ્વો ! ધિરેંથુ સંસાર-વાસસ્સ ॥ ૫૨ ॥
 પચ્ચક્કહિ હિ અણિચ્ચ નાકળવિ જં ધિરંવ મન્નંતિ ।
 વિસયા-SSસત્તા સંત્તા, એયં અવિવેય-સામત્થં ॥ ૫૩ ॥
 માકળવિ જિણ-વયણં આરંભ-પરિમ્મહેસુ વદ્ધતિ ।
 કામાસત્તા જ પુણ અહો ! મહા-મોહ-માહપ્પં ॥ ૫૪ ॥
 તાલ મમ રજ્જેણ સંસાર-નિવાસ-હેઠ-ભૂણ ।
 જોગિય-જિણિદ-વયણસ્સ હદિ ! ગુરુ-દુક્ક-મૂલેણ ॥ ૫૫ ॥

૧ B કહુએ । ૨ સ્મરન્તી । ૩ B ગુરમમ્ । ૪ B તોહ । ૫ યુલોકે । ૬ આ-
 ચારં = ગુહ્ય, પ્રાકૃતત્વાલિખ્યત્વેન પ્રુત્તમ્ । ૭ એતદાકુલા । ૮ હયત્તમ્ । ૯ સેદા-
 થેSSપ્રાણ્યચમિદમ્ (H. P. II. ૩૦૪) । ૧૦ વિગસ્તુ । ૧૧ સત્ત્વાઃ = પ્રાણિનઃ ।
 ૧૨ જાગિર્વં = જ્ઞાતમ્ ।

ता सावज्जं वज्जिय पेवज्जा-उज्जमं करोमि ल्हं ।
 किं मह इमिणा दुग्गइ-निबंघणासार-रज्जेण ? ॥ ५६ ॥
 अन्नं च मज्झ वसे रज्जं दाऊण नियय-पुत्ताण ।
 बहवे कय-सामन्ना रायाणी पाविया सुगइं ॥ ५७ ॥
 तव्वंस-पसूएणं मएवि कायव्वयं इमं तम्हा ।
 इय चित्तिऊण राया संसैइ संनिहिय-खयरारणं ॥ ५८ ॥
 एत्थंतरे सुघोसो चउ-नाणी चारणो मुणी तत्थ ।
 विहरंतो संपत्तो भवियाण विबोहणट्ठाए ॥ ५९ ॥
 राया पहंजणो अह सुयस्स जलणप्पहस्स अह-रज्जं ।
 दाऊण तहा कणगप्पहस्स पन्नत्ति-वर विज्जं ॥ ६० ॥
 तत्तो य विणिक्खंतो सुघोस-साहुस्स पाय-मूलमि ।
 अवहाय राय-ल्लिच्छि पहंजणो खयर-रायत्ति ॥ ६१ ॥
 जलणप्पहोवि भुजइ राय-सिरिं खयर-नियेर-परिकिन्नो ।
 सयलोरोह-पहाणाइ चित्तलेह्हाइ समयंति ॥ ६२ ॥
 कणगप्पहोवि सौहिय विज्जं पन्नत्ति-नामियं विहिणा ।
 विज्जा-पभाव-संजाय-भारुय-सामत्थ-वित्तारो ॥ ६३ ॥
 उज्झिय निय-वंस-कमं अणविकिखय अयस-पडहयं छोए ।
 बहु मन्निय अविवेयं अवियारिय दोग्गइ-गमण ॥ ६४ ॥
 अणवेकिखय गुरु-भावं अंगीकाऊण तह अदक्खिन्नं ।
 राय-सिरि-ल्लोएणं विज्जा-बल-दप्प-मरिएण ॥ ६५ ॥
 जलणप्पहस्स जिट्ठस्स भाउणो पिउं-विदिज्ज-रज्ज-पयं ।
 उद्दालियं तु कणगप्पहेण विज्जा-पभावाओ ॥ ६६ ॥
 तत्तो अहिट्ठियं तं रज्जं सव्वंपि उग्गा-तेएण ।
 सौमाइणा सव्वो वसीकओ खयर-निउरंओ ॥ ६७ ॥
 नीसारिओ सै-भूमीओ ताहि जलणप्पहो कणिट्ठेण ।
 नयरमि चमरचंचे समागओ ससुर-पासमि ॥ ६८ ॥
 बहु-माण-पुव्वयं सो पवोसिओ निय-पुरमि ससुरेण ।
 भाणुगइ-राइणा अह समयं चिय चित्त-लेहाए ॥ ६९ ॥
 अह परम-पमोएणं तहि वसंतस्स ससुर-नयरमि ।

१ प्रवज्जा=दाक्षा । २ वसति=कथयति । ३ अपहाय=लपत्वा । ४ नि-
 यरो=निकरः=समूहः । ५ अ^०णाए । ६ अ^०हाए । ७ साधयित्वा । ८ अन-
 वेक्ष्य । ९ अ^० पियवि^० । १० अ^० चतस्रभिः कुलकम् (?) । ११ सामादिना भेदान्तेन ।
 १२ निकुरम्ब. = समूहः । १३ खमूमीतः अ^० सुसुत्तीओ ।

भो चित्तवेग ! तस्स उ बोलीणा वासरा कइवि ॥ ७० ॥

अह अन्नया कयाइवि जलणपहो सालएण संशुत्तो ।

चित्तगइ-नामएणं नीहरिओ ताओ नयराओ ॥ ७१ ॥

पेच्छतो बहुविह-उववणाइं रमणीय-तरु-संणाहाइं ।

भारड-चक्क-मडिय-पसन्न-जल-दीहिया निवहं ॥ ७२ ॥

पैसरिय-सिय-मासाइ पेच्छतो गिरि-वरस्स सिहराइ ।

किन्नर-मिद्धुण-सुसंगय कयली-हर-विहिय-सोहम्मि ॥ ७३ ॥

अइ-कल-कूइय-कलयठि-लैट्ट-कोलाहलाभिरमणीए ।

पैरिमभिर-भमर-निउरव-गरुय-झकार-महुरम्मि ॥ ७४ ॥

एगम्मि वण-निगुजे फल-भर-विणमंत-दुम-सैयाइजे ।

पत्तो स कोउगोण समयं चिय चित्तगइणा उ ॥ ७५ ॥^१

वायंत-मउय-मारुय-हल्लत-सुपल्लवोह-सोहिल्लं ।

पेच्छइ रत्तासोयं महुयरी-गण-विहिय-हैलवोलं ॥ ७६ ॥

तस्स य अहे निविट्ठो कंचण पउमम्मि मुणि-वरो दिट्ठो ।

विज्जाहर-नर-किन्नर-सुर-विसरेण नमिज्जतो ॥ ७७ ॥

उप्पन्न-विमल-केवल-नाणो अह सुर-वरेहिं शुव्वतो ।

आसन्ने उण जलणप्पहेण सो पच्चमिन्नाओ ॥ ७८ ॥

सो एसो मज्झ पिआ पहजणो नाम मुणि-वरो, एवं ।

सिट्ठम्मि चित्तगइणो तत्तो ते दोवि हरिसेण ॥ ७९ ॥

ति^१ पैइक्खिणिउं सम्मं हरिस-वसुट्ठंत-बहल-रोमंचा ।

पणमिय-केवलि-चलणा विणिविट्ठा धैरणि-वट्ठम्मि ॥ ८० ॥^२

निज्जिय-सनीर-जीमूय-घोस-गंभीर-भारईए तओ ।

तीइ परिसाइ भयव पारद्धो देसणं काउ ॥ ८१ ॥

अविद ।

गय-कलह-कन्न-चवला लच्छी मणुयाणमारुयमणिच्चं ।

जोव्वणमवि मणुयाण सहसत्ति जरा अभिद्वइ ॥ ८२ ॥

रोग-सय-पीडिय तंपि जोव्वण जाइ जीव-लागम्मि ।

इट्ठ-वियोगां-ऽणिट्ठ-पिओग-दुक्खेहिं कैसिंचि ॥ ८३ ॥

१ सनाथ = युक्तम् । २ प्रसूता सिता श्वता मासो दास्यो येषां तानि ।
३ लहं = धेष्टम् (B P 3) । ४ परिभ्रमन्ति तच्छीलाः = परिभ्रमिन् (B P II 145) ।
५ आइज्ज = आकीर्णम् = व्याप्तम् । ६ B वतसुभिः कलापकम् । ७ हल्लवोलो =
कलकल. (B D P II 64) । ८ म्पुयमान । ९ त्रिः । १० प्रदक्षिणीकृत्य । ११
वरणिष्टे । १२ B युग्मम् । १३ आउय = आयुष्कम् । १४ प्रक्षेपेण यागः प्रयोगः ।

अइपरिमियम्मि चवले रोग-जरा-सोग-वाहि-पउरम्मि ।
जीवाण जोव्वणे एरिसम्मि को नाम पडिबंधो ? ॥ ८४ ॥
विसया कुगइ-विमित्तं उवमुत्ता तुच्छगा तहा तेवि ।
विरसा सइ अवसाणे तेसु तओ को व पडिबंधो ? ॥ ८५ ॥
इय संसारे सारं ज किर पडिहासए विवैज्जासा ।
तैपि ह् दुह-सय-हेउत्ति जाणिउ कुणह जिण धम्म ॥ ८६ ॥
जं दुलहा सामग्गी एसा तुब्भेहिं भव-समुद्दम्मि ।
पत्ता अपत्त-पुव्वा ता मा तं निप्पल नेह ॥ ८७ ॥
एसा ह् पुणो दुलहा जाई-ल्लखोह-संकुल-भवम्मि ।
हिंढंताण तौण न य अन्न जिण-मैय मोत्तुं ॥ ८८ ॥
तम्हा जिणेहिं भणिय दिक्ख वेत्तूण संजमं काउं ।
उज्झिय तो संसार पौवह सिद्धीए पवर-सुहं ॥ ८९ ॥
एव मुणिणा धम्मम्मि साँहिए केवि तत्थ पव्वइया ।
जाया उवासया तह अने संम्म पवन्नत्ति ॥ ९० ॥
एत्थंतरम्मि पणमिय जलणपहो विन्नेवेइ निय-पियर ।
भयवं ! पुणरवि रज्ज किं तं मह होव्व नो अहवा ? ॥ ९१ ॥
अह केवल्लिणा भणियं होही, त कैइय, पुच्छियमणेण ।
तो भणइ मुणि-वरिदो केवल्ल-विन्नाय-परमत्थो ॥ ९२ ॥
भाणुगइ-दिन्न-रोहिणि-विज्जाए साहियाए ते भइ ।
होही पुणरवि खँयराहिवत्तणं नत्थि संदेहो ॥ ९३ ॥
एव मुणिणा भणिए पहासिय-वयणेहिं वदिओ भयवं ।
एत्थंतरम्मि परिसा जहागयं पडिगया सव्वा ॥ ९४ ॥
तत्तो ते दोवि जणा समागया ज्ञात्ति नियय-नयरम्मि ।
चित्तगइणा य कहियं केवल्ले-वयणं तु निय-पिउणो ॥ ९५ ॥
तत्तो य भाणुगइणा सोहण-रिक्खम्मि रोहिणी विज्जा ।
जामाउय-तणयाणं दोण्हवि समयं विदिन्नत्ति ॥ ९६ ॥
भणिया य पुव्व सेवं कर-जाव-विहाणओ कुणह सम्मं ।
वत्तिमैम्मि ठिया समयं छम्मासं जाव तो पच्छा ॥ ९७ ॥
उत्तर-सेवा उग्गा कायव्वा एगगेहिं अडवीए ।

१ सइ = सदा (घ. प. १ ७२) । २ विपर्यासात् = भ्रमात् । ३ प्राणं = शरणम् ।
४ मत = दर्शनम् । ५ श्रान्तुत । ६ सिद्धिः = मुक्तिः । ७ साहिए = कथिते (घ.
प. १२) । ८ उपासकाः = धावकाः । ९ सम्यक्त्वम् । १० प्रपन्ना इति । ११ ।
विज्ञपयति । १२ कदा । १३ खचराविपत्त्वम् = विद्याधरस्वामित्वम् । १४ वसतो ।

वीण पुणो उत्तर-साहग-रूवेण होयव्वं ॥ ९८ ॥
 अन्नं च भीसणासुवि विभीसियासुं मणं न दायव्वं ।
 पुन्ने सत्तम-मासे देस्सैइ अह दंसणं विज्जा ॥ ९९ ॥
 एवं रन्ना भणिया दोन्निवि पणमित्तु तस्स पय-कमलं ।
 पारद्धा तं काठं छम्मासा जाव पुत्तत्ति ॥ १०० ॥
 अह सत्तमम्मि मासे गतुं अडवीए तैव्विही सब्बो ।
 जलणप्पहेण पुव्वि पारद्धो जाव-होमाई ॥ १०१ ॥
 वसुनंदय-खग्ग-करो चित्तगई तस्स रक्खओ जाओ ।
 सोवि ह्मु अणन्न-चित्तो पारद्धो तं विहिं काठं ॥ १०२ ॥
 अन्न-दिवसम्मि तुरियं आगच्छंती पक्कपमाण-तणू ।
 दिट्ठा उ चित्तलेहा भय-भीया तम्मि ठाणम्मि ॥ १०३ ॥
 तं ददुत्तु निय-भगिणि चित्तगई मणइ कथं तं मदे ।
 आया सुभीसणाए एकल्ला एत्थ अडवीए ॥ १०४ ॥
 कस्स व भएण गाढं कंपसि तं भगिणि ! ताहि सा मणइ ।
 नयराउ निग्गया हं परियरिया दास-चेटीहिं ॥ १०५ ॥
 पत्ता उज्जाणम्मी तत्थ मए पूहओ कुसुमबाणो ।
 निय-गिहमागच्छंती विमोहिया झत्ति केणावि ॥ १०६ ॥
 मोत्तूण परियणं त पलायमाणी समागया एत्थ ।
 अडवीए ताव मए दिट्ठो कणगप्पहो सहसा ॥ १०७ ॥
 पावेण तेण भणिय इच्छ ममं ताहि गाढ-कुद्धाए ।
 बैक्कोसिओ स बहुहा निदुत्तुर-वयणेहिं मे ताहे ॥ १०८ ॥
 सैग्गीरिज्ज खग्गं भणिया हं तेण इच्छसु ममंति ।
 अह नवि, तो ते सीसं छिंदामि इमेण खग्गेण ॥ १०९ ॥
 एवं च तेण भणिया पलायमाणी भएण कंपंती ।
 पत्ता तुम्ह समीवे रक्ख ममं ताओ पावाओ ॥ ११० ॥
 एवं भणमारिणं तं सहसा आगम्म गिण्हित्तं हत्थे ।
 सैप्पइओ कणगपहो तमाल-दल-सामल गयण ॥ १११ ॥
 हा ! रक्ख रक्ख माउय ! हा वल्लह ! कुणसु मह पैरित्तं ।
 एमाइ विलवमारिणं हीरंति ददुत्तु निय-भगिणि ॥ ११२ ॥

१ विभीषिका = उपसर्गः । २ दास्यसि । ३ स चासौ विधिवत् उद्दिष्टः । ४
 आजाता । ५ आक्रोशित । ६ उद्गार्य = उत्थाप्य । ७ अमाणा । ८ उत्पतितः ।
 ९ परितसती = परित्राति. = परित्राणम् । १० हीरंती = क्षियमाणा ।

निय-कुल-कलंक-कारय ! कथं ममं जासि दिङ्घि-पह-पडिओ ? ।
 पुरिसो भव एस तुहं सीस-च्छेयं करोमिच्छि ॥ ११३ ॥
 एमाइ वाहरतो चित्तगई गहिय-निसिय-करवालो ।
 अणुमग्गेणुप्पइओ भगिणीए विमोयणद्वाए ॥ ११४ ॥^३
 अहं तं विमोहयंतो कणगपहो आगओ नियय-नयरे ।
 चित्तगईवि खयरो अणुमगं तस्स संपत्तो ॥ ११५ ॥
 तत्तो विमोहणीए विज्जाए मोहिऊण चित्तगई ।
 सुरनंदणे पविट्ठो कणगपहो नियय-नयरम्मि ॥ ११६ ॥
 अहं सो मोहिय-चित्तो चित्तगई तत्थ बाहिरेज्जाणे ।
 वीसरिय-मर्गणि-हरणो अवयारिओ कोउहल्लेण ॥ ११७ ॥
 ददुं जण-संदोहं उसभ-जिणिदस्स पवर-भवणम्मि ।
 जत्ता-समए मिलियं विचित्त नेवत्थ-सच्छायं ॥ ११८ ॥
 पविसिय जिणिद-भवण वदिय भत्तीइ पढम-जिणे-नाहं ।
 उवाविट्ठो चित्तगई विज्जाहर-नियर-मज्झम्मि ॥ ११९ ॥
 पत्तो खणंतराओ जलणप्पह-पेसिओ नरो एगो ।
 पुच्छंतो चित्तगई दमवोसो नाम जिण-भवणे ॥ १२० ॥
 ददुं य चित्तगई यणमिय नेऊण ताहि एगते ।
 दमवोसो भणइ तओ भगिणीए विमोयणद्वाए ॥ १२१ ॥
 उप्पइओ ताव तुमं, जलणपहो पिच्छिउं पि तं सब्बं ।
 अक्खुहिय-मणो संम्म नवि चलिओ नियय-किरियाओ ॥ १२२ ॥^{११}
 मिच्चल-चित्तं ददुं जलणपहं मंतं जाव-वावारं ।
 अहं सा रोहिणि-विज्जा पच्चक्खा ज्ञात्ति सजाया ॥ १२३ ॥
 भणियं च तीए पुत्तय ! अणन्न-सरिसं हि सुदुं धीरत्त ।
 ता सिद्धा तुज्झ अहं भणसु यं जं मज्झ कायव्वं ? ॥ १२४ ॥
 भणिय जलणपहेणं अवहरिया मज्झ भारिया जा सा ।
 कणगप्पहेणं, तं ताव सिग्घमाणेहं महं पासं ॥ १२५ ॥
 भणियं विज्जाइ तओ सुणसु इमं ताव वैडियर पुत्त ! ।
 केवल्लि-वयणाइओ सब्बोविं दुं वैडियरो तस्स ॥ १२६ ॥

१ अनुमार्गेणात्पतित = अनुगत इत्यर्थः । २ B ०णीइ । ३ B तिच्छभिः
 कुलकम् । ४ अवतीर्णः । ५ A ०तीए । ६ नीत्वा । ७ B ०णइ । ८ A पेच्छि
 दृष्ट्वा (H. F. IV. 181) । ९ अक्षुब्धमवाः । १० B सब्बं । ११ B युग्मम् । १२
 मन्त्रजापे व्यापारो यस्य तम् । १३ अनन्य-सदृशम् = अद्वितीयम् । १४ A ०जाए ।
 १५ व्यतिकरः = प्रसङ्गः ।

पन्नत्तीए कहियो तत्तो सो आगओ तुह समीवे ।
 खोहण-हेउं सव्वं मायाए कय इमं तेण ॥ १२७ ॥^१
 तुह महिला निय-गेहे अच्छइ निरुद्धवा सुहेणं तु ।
 चित्तगई पुण तेणं विमोहियो मोहणि-पभावा ॥ १२८ ॥
 सुरनंदणम्मि नयरे जिणिंद-भवणम्मि अच्छइ निविट्ठो ।
 ता मा काहिसि किंचिवि ऐत्थत्थे पुत्त ! उव्वेवं ॥ १२९ ॥^२
 एव भणिउ विज्जा अदसण झत्ति उवगया ताहे ।
 अहयं जलणपहेणु पट्टवियो तुम्ह पासम्मि ॥ १३० ॥
 एवं च तेण भणियो दमघोसेण अमूढ-चित्तो सो ।
 चित्तगई संजाओ चलियो सह तेण निय-ठाण ॥ १३१ ॥
 एत्थतरम्मि न्हवणे वित्त-प्पायम्मि जिण-वरिंदस्स ।
 पविसइ नयरे ओगो नाणाविह-वाहणारूढो ॥ १३२ ॥

अविय ।

कोवि इ सिर्विथारूढो आरूढो रह-वरेसु चित्तोसु ।
 हय-नाय-अस्सतरेसु^३ डोलिय-जुगेसु विविहेसु ॥ १३३ ॥
 एत्थंतरम्मि हत्थी कैणगप्पह-सत्तिओ महा-काओ ।
 मय-मत्तो उम्मिट्ठो नीहरियो ताओ नयराओ ॥ १३४ ॥
 भंजतो गिह-दारे उड्ढोसेतो^४ वरंडए वहुसो ।
 मारितो जण-नियर उच्छोलितो रहे विविहे ॥ १३५ ॥
 अह तं कयंत-सरिसं उड्ढीकय-गुरु-कर सुघोर-मुह ।
 ददुं नट्ठो लोओ^५ दिसो-दिसि मरण-भय-भीओ ॥ १३६ ॥
 सोवि इ पवहण-निवहं भंजतो दंत-पाय-चाएहि ।
 उच्छोलितो सुडाइ हिंडए सव्वओ तत्थ ॥ १३७ ॥
 कोऊहलेण गयणे परिट्ठियो पुँलोइउं पयत्तो सां ।
 चित्तगई मत्त-करि कैयत-वयणव दुँप्पिच्छ ॥ १३८ ॥
 एत्थतरम्मि एगम्मि रह-वरे पदम-जोव्वणारभा ।

१ क्षोभणहेतो = क्षोभनिमित्तम् । २ B युग्मम् । ३ अत्रार्थे । ४ B युग्मम् ।
 ५ स्तने वृत्तप्राये = संपूर्णे सति । ६ शिर्विठा = सुखासनम् । ७ चित्रा. = नाना-
 विधा । ८ अथतरो = वेसर. । ९ डोलिया = शिबिकाविशेष (H D IV 11) ।
 १० कनकप्रमसत्कः = कनकप्रमस्वामिकः । ११ उद्भ्रमयन् = नाशयन् (H P
 IV 161) । १२ वरण्डको मिति । १३ A उच्छोलतो, छिंदन् । १४ एकस्या
 दिशोऽन्यस्या दिशि । १५ प्रवहणं = रयः । १६ इट्ठ (H P IV 181) । १७
 कृतान्तो यमस्तस्य वदनमिव । १८ कुर्दशम् (H. P. IV, 181) दुरालोकमित्यर्थः ।

जुवई अणन-रुवा बहुविह-वर-मूसणाइना ॥ १३९ ॥
 सभग-पयट्टेहिं जच्च-तुरंगेहिं हथि-तैट्टेहिं ।
 भग्गम्मि रहे भूमीइ निवडिया विगय-जीयव्व ॥ १४० ॥^४
 नव-नीलुप्पल-सैच्छह-विसाल-छोलंत-छोयणा वरई ।
 संभग-कन-कुंडल-विलुलिय-वर-कुंतल-कलावा ॥ १४१ ॥
 विच्छिन्न-कणय-खिखिणि-नियर-पलंबत-मेहला-दामा ।
 ईसीसि-हार-पच्छन-थणहरा गलिय-सिर-कुसुमा ॥ १४२ ॥
 विहडिय-अगय-जुयला निवडिय-कंडया पणट्ट-गेविज्जा ।
 त्रैट्ट-गुण-हार-वियलिय-मुत्ताहल-सोहिय-सरीरा ॥ १४३ ॥
 संभग-नेत्तर-जुंया मुंसुमूरिय-रयण-माळिया-नियरा ।
 भूमि-तल-लुलिय-देहा अहं दिट्ठा तेण सा करिणा ॥ १४४ ॥^५
 तत्तो उब्भिय-हत्यो तीइ वहहाइ करि-वरो चलिओ ।
 त दट्ठुं पिरियरेणं गरुओ हाहा-रवो विहिओ ॥ १४५ ॥
 मुसिलिह-अंगुवंगं अहं तं पडिपुन-चंद-सम-वयणं ।
 कर-गिज्झ-मज्झ-भाग वियड-नियव-स्थलि जुवइ ॥ १४६ ॥
 दट्ठुपि समासन्नं नैंग, गतुं अंचायमाणि तु ।
 मरण-मयाओ गाढ वेवत-सरीरय खुंढं ॥ १४७ ॥
 तौयारमपिक्खंतिं सतरल-तारं दिसो निर्येच्छंतिं ।
 दट्ठूण चित्तगई गयैण-त्यो चित्तए एव ॥ १४८ ॥^६
 हा ! हा ! काम-निहाणं महिला-रयणं विणस्सइ लैंगं ।
 ओरियेरिऊणं गयणाउ तौहि अकम्मि सा गहिया ॥ १४९ ॥
 विचूण सय सहसा ठाणे निरुवइवम्मि नेऊण ।
 सीयल-तस-छाहाए निवेसिया कुट्टिमुच्छंगे ॥ १५० ॥

१ सम्मार्गप्रवृत्तैः = विमार्गपतितैः । २ नच्चो = जालः । ३ तट्टा = त्रस्ताः ।
 ४ B युगम् । ५ सच्छहो सदृशः (H. P. 56) । ६ खिखिणी = किङ्किणी =
 क्षुद्रघण्टिका = 'बुधरि' इति भाषायाम् । ७ मेखला = कटीसूत्रम् । ८ विघटित अवस्तं
 अश्रद्धयो. केयूरयोर्वुगल वस्त्राः सा । ९ कटक = करभूषणम् । १० प्रवेयकम् =
 श्रीवाया आभरणम् । ११ त्रुटितो गुणो यस्य स चासौ यो हारस्तस्माद् विगलितै-
 र्मुक्ताफलैः शोभितधारिणः । १२ जुय = युगम् = युगलमित्यर्थः । १३ मुसुमूरिय =
 मक्कम् (H. P. IV 106) त्रुटितम् । १४ अहं = असौ । १५ B चरत्तमिः कल्पकम् ।
 १६ परिकरः = परिवारः । १७ नागः = हस्ती । १८ अशक्नुवतीम् । १९ जुब्बाम् ।
 २० त्रातारम् = रक्षितारम् । २१ पश्यन्तीम् (H. P. IV. 181) । २२ गगनस्थः ।
 २३ B तिसुभिः कुलकम् । २४ लगं = अघटमानम् (H. D. VII. 17) । २५
 अवतीर्थं । २६ A ताहे । २७ अहं = उत्सङ्गः ।

ततो य उत्तरीय-मिड-पवणाऽऽसासियाए सो तीए ।
 लज्जा-सज्जस-मउलिय-नयणेहिं पुलोइओ ततो ॥ १५१ ॥
 चिय-परिचियव ददुठु तं तरुणं गरुय-नेह-सम्भावा ।
 अमएणव संसित्ता जाया अह वियसिय-कवोळा ॥ १५२ ॥
 चित्तगईवि य तीए ददुठुण अणोवमं तयं रूवं ।
 तन्वयण-निसिय-निष्फद-लोयणो चिट्ठई जाव ॥ १५३ ॥
 ताव य तीए घाई कइवय-जुवईहिं परिगया झत्ति ।
 आगतुं उवविट्ठा भणइ तय महुव-वाणीए ॥ १५४ ॥
 पर-कज्ज-करण-निरया हवन्ति किर सज्जणत्ति सच्चवियं ।
 कन्नगमेय मोयतएण तुमए गेइंदाओ ॥ १५५ ॥
 ता निक्कारण-वच्छल ! तुज्ज पभावाओ जीविया एसा ।
 एमाइ वडु-विगण्णं अभिनदिय सा पुणो भणइ ॥ १५६ ॥
 गच्छामि अम्ह गेह उस्सूरं वट्टए जओ इण्हि ।
 भणियं च चित्तगइणा एव कुणहत्ति ततो य ॥ १५७ ॥
 निय नयराभिमुहाण ताणं चलियाण तीए कन्नाए ।
 चित्तगइ-कर-यलओ मुदा-रयण लहुं गहिय ॥ १५८ ॥
 निय-कर-सठियं पुण समाप्पय तस्स ताण पच्छर्ज ।
 अह सा सज्जस-वेविर-देहा गंतुं पयइत्ति ॥ १५९ ॥
 बलिय-ग्गीव तीए अइगुरु-अणुराय-पिसुण दिट्ठीए ।
 निज्झाइओ तहा सो जह जाओ कुसुमसर-विसओ ॥ १६० ॥
 अह सा सहि-यण सहिया कमेण निय-पुर-वरं पविट्ठत्ति ।
 चित्तगईवि य तीए जोव्वण रूवेहिं हय-हियओ ॥ १६१ ॥
 चित्त-लिहिउव्व जाओ खणंतर विगय-अन्न-वावारो ।
 तं ददुठुं दमघोसो सविणयमेवं समुल्लवइ ॥ १६२ ॥
 अत्थ-गिरि-सिहरमणुसरइ दिणयरो एस वियलिय-पयावो ।
 ता गम्मउ निय-ठाणे कुमार ! किमिणा विलंबेण ? ॥ १६३ ॥
 तन्वयण सोऊण काठ आगार-नवरं भणइ ।
 एवं करोमु नवर कारणमेय विलंबस्स ॥ १६४ ॥
 मह हन्थाओ पडियं मुदा रयणं तु एत्थ कथवि य ।

१ अमृतेनेव । २ B शुभमम् । ३ सच्चवियं=सत्त्वापित्त=सत्त्वादितम् । ४ मोचयता ।
 ५ गबेन्द्रात् । ६ ऊर्ध्वं सूरौ यत्र तदिति क्रियाविशेषणम् । ७ तेन (N P 15) । ८
 पिञ्चन=सूत्रकम् । ९ निध्यात.=दृष्ट् । १० B शुभमम् । ११ आकारधंवरः=
 आकृतिगोपनम् ।

तं गेविसिउं पभाए झडत्ति अहमागमिस्सामि ॥ १६५ ॥
 तं पुण गच्छसु सिग्घ कहेज्ज जलणप्पहस्स वुत्तंत ।
 ईसि हसिऊण तओ दमघोसो एवमुल्लवइ ॥ १६६ ॥
 पच्चक्खम्मिबि दिट्ठे कुमार ! किं एत्थ वक्क भणिएहिं ! ।
 किं नवि दिट्ठा कन्ना तुह हत्था तं पाणिहंती ॥ १६७ ॥
 ता कवडं मोत्तूण जहट्ठियं चेव साहिउ जुत्तं ।
 कन्नाए मूल-सुद्धि उवलाभिउ आगमिस्सामि ॥ १६८ ॥
 एवं च तेण भणियो चित्तगई विहसिऊण वज्जरइ ।
 सम्मं वियाणियं ते मणो-गयं मज्झ दमघोस ! ॥ १६९ ॥
 अह सो कय-प्पणामो उप्पइओ पाविओ निय ठाणं ।
 चित्तगईवि पविट्ठो जुगाइ-जिणमंदिरे रम्मे ॥ १७० ॥
 वंदिय-जिणिंद-बिबो जिण-उग्गाह-वज्जियम्मि एगते ।
 गंतूणं उवविट्ठो समागया ताव रयणीवि ॥ १७१ ॥
 अह चित्तिउ पयत्तो किं मने तीइ मज्झ हत्थाओ ।
 गहिउं मुद्धान-रयणं किंवा मह ढोइयं नियय ॥ १७२ ॥
 कह णु मए नायव्व तीए कुळं कहव सा बरैयव्वा ।
 जइ सा हविज्ज महिला हविज्ज तो जीवियं सहल ॥ १७३ ॥
 तारिस-रूव-जुयाए समय इह विसय-सेवण जुत्तं ।
 तदभावे विसयासा विडंबणा मज्झ पडिहाइ ॥ १७४ ॥
 सो य कैयत्थो पुरिसो लुगिज्जा जस्स कर-यले बाला ।
 रंभा-गन्ध-सुकोमल-बाहु-लया हंस-गइ-गमणा ॥ १७५ ॥
 धन्नो हमित्तिएणं गहिया अंकम्मि सा मए सुतणू ।
 अवगूहिया य गाढं जं न मए, वंचिओ तं तु ॥ १७६ ॥
 पुणरवि हावेज्ज जैत्ता हत्थि-मए भूमि-निवडिया तह सा ।
 चित्तेण जेण सहसा अवयासेज्जा तय गाढं ॥ १७७ ॥
 एमाइ बहु-विगप्पं विचित्तयंतस्स तग्गाय-मणस्स ।
 निदाए सम राई खय गया, उग्गाओ सूरौ ॥ १७८ ॥
 अह सो पहाय-समए विहिणा वंदित्तु जिण-वर पढम ।
 च्छिओ कन्ना कुंल-इर-वियाणणत्थ पुराभिमुहो ॥ १७९ ॥
 पत्तो य पुर-पिच्छइ जण-राहियं सुन्न-सयल-धवल-हरं ।

१ गेवेषयित्वा = अन्विष्य । २ तां = शुद्धिकाम् । ३ उपलभ्य = विश्राय । ४ A तीए । ५ कृतार्थः = कृतकार्यः । ६ इतिएण = एतावता । ७ जत्ता = यात्रा । ८ A धेनु । ९ अवयासेना = श्लिष्येत (H P. IV 190) । १० कुल्लइम् = पितृश्रमम् ।

पुर-लच्छि-विष्पमुर्कं उव्वसिय अडवि-पैडिरुवं ॥ १८० ॥
 अह पिच्छिऊण त सो विन्धिय-हियओ मणेण चितेइ ।
 कत्तो हंत ! अकण्डे पुरमेयं उव्वस जाय ? ॥ १८१ ॥
 किं होज्ज इंदयाल अहवा सच्च हि उव्वसं एयं ।
 किं कुविण्ण सुरेण अवहरियमिमाओ ठाणाओ ॥ १८२ ॥
 अहवा भयाओ कस्सवि नट्टो लोगो इमाओ नयराओ ।
 एव विचिंतयतो चित्तगई पविसई जाव ॥ १८३ ॥
 तावय समुहमितो एगो पुरिसो पुलोइओ तेण ।
 उव्वयार-पुव्वय सो मद्धर-गिराए इमं भणिओ ॥ १८४ ॥
 मद्-मुह ! किनिमित्तं उव्वसियं पुर-वरं इमं सहसा ।
 तत्तो य तेण भाणियं साहिज्जतं निसामेहि ॥ १८५ ॥
 ताव सुपसिद्धमेयं विज्जा-पन्नत्ति-गन्विओ सूरौ ।
 पाळइ पुर-वरमेय कणगपहो खयर-रायत्ति ॥ १८६ ॥
 जलणप्पहस्स जेद्धस्स भाउणो पिउ विदिन्न-रज्ज-पय ।
 उडालिऊण जेणिह अहिद्विय अप्पणा चेव ॥ १८७ ॥
 नीसारिओ य भाया जिहो समुरस्स सो गओ नयरे ।
 एसोवि इमम्मि पुरे अच्छइ रज्जं अणुहवंतो ॥ १८८ ॥
 समुरेण भाणुगइणा किल विज्जा रोहिणी उ से दिन्ना ।
 सो साहिउ पयत्तो सिद्ध च इमस्स विज्जाए ॥ १८९ ॥
 तत्तो तन्विग्घट्ठा राया कणगप्पहो गओ तत्थ ।
 न य खोमिओ स तेणं मणेण भीओ तओ एसो ॥ १९० ॥
 निय-नयराभिमुहेण आगच्छंतेण अन्न-चित्तेण ।
 कहवि इ पमाय-वसओ जिण-भवण लंघियमणेण ॥ १९१ ॥
 पुव्वं धरणिदिणं एसो सैमओ कओ न्हयराण ।
 जिण-भवण-साहु-पाडिमाण लंघण एत्थ जो काही ॥ १९२ ॥
 तस्स खयरहमस्स ओ विज्जा-च्छेओ भविस्सई सहसा ।
 एव वेयड्ढ-नगे अइविदिय सयल-खयराण ॥ १९३ ॥
 तत्तो इमस्स रओ जिण-भवणं लंघियति रुहेण ।
 धरणेण तैक्खणिच्चिय विज्जा-च्छेओ कओ मद् ! ॥ १९४ ॥

१ उव्वसियं=उडुवितम्, उव्वस=उडुवम्=नरनिवासरहितम् । २ प्रातिरूप=सदृशम् । ३ अकण्डे=अकाले । ४ समुखमायन्=आगच्छन् । ५ B तिस्रभिः कुलकम् । ६ कथ्यमानम् (B P 12) A ० दिप्यतं । ७ समयः=संकेतः । ८ नमस्वराणां=विद्याधराणाम् । ९ खचराधमस्य=विद्याधरापञ्चदस्य । १० B युग्मम् । ११ तत्क्षणे एव ।

जळणप्पहस्स विज्जा सिद्धत्ति वियाणिरुण कणगपहो ।
 विज्जा-रहिओ इहयं ठाउमसत्तोत्ति अह नटो ॥ १९९ ॥
 गंगावत्तम्मि गओ भय-भीओ दक्खिणाए सेढीए ।
 सिरि-गधवाहणस्स ओ सरण सह नौइ-वग्गेण ॥ १९६ ॥
 नाऊण वइयरमिण खुहिओ सव्वोवि नायरो लोगो ।
 पट्ट-रहिओ भय-भीओ अवरोप्परमेवमुल्लवइ ॥ १९७ ॥
 अम्हाण पट्ट नटो न य सकइ वासितं पुरं एयं ।
 तेण विणा ता अम्ह न जुत्तमिह अँच्छित्तं इण्हि ॥ १९८ ॥
 को कुणइ अम्ह रक्खं एत्थ वसंताण नाह-रहियाण ।
 सव्वेसिं तेण उच्चिय पुरमेय उज्झित्त सिग्घ ॥ १९९ ॥
 एव विणिच्छियम्मी नयर-महंतोहिं मत-कुसलेंहिं ।
 सव्वोवि जणो नटो जाय अह मुत्तय नयरं ॥ २०० ॥
 औसज्ज कारणमिणं उव्वसियं तेण पुर-वर एयं ।
 चित्तगई मणइ तओ कत्थ गओ सो जणो मह ! ? ॥ २०१ ॥
 तत्तो य तेण भाणिय कोवि जणो गयण-वल्लहे नयरे ।
 कोवि गओ विजयपुरे कोवि इ इह वेजयतम्मि ॥ २०२ ॥
 सत्तुजयम्मि कोवि इ अरिजए कोवि तह गओ लोओ ।
 अन्नो नदण-नयरे अवरो विमलम्मि नयरम्मि ॥ २०३ ॥
 रहनेउरम्मि कोवि इ आणदपुरम्मि अरिजए कोवि ।
 सगढामुहम्मि कोवि इ पुरीए तह वेजयंतीए ॥ २०४ ॥
 कोवि इ रयणपुरम्मि सिरिनयरे रयणसंचय कोवि ।
 नयरम्मि जलावत्ते कोवि गओ संखनामम्मि ॥ २०५ ॥
 अवरावर-नयरेसुं पँडिक्ख-समासएण पुर-लोओ ।
 सव्वोवि इ विक्खिरिओ सँत्तुय-पुंजोव्व वाय-हओ ॥ २०६ ॥
 एव भाणिरुण नरो विहिय-पणामो स गंतुमारद्धो ।
 चित्तगईवि य ताहे 'सोच्चा तव्वयणय सहसा ॥ २०७ ॥
 पँहउव्व भोगरेण गिलिओ इव रक्खसेण खुँहिएण ।
 वज्जेण ताडिओ इव दुक्खं अइदूसहं पत्तो ॥ २०८ ॥^{१२}
 अह चित्तितं पयत्तो दट्टव्वा कत्थ सा मए बाळा ।

१ स्यात्तुमशक इति । २ ज्ञातिवर्गेण = स्वजनसमूहेन । ३ परस्परम् (N. P. 71) । ४ आसितुम् = स्यात्तुम् । ५ आसाव । ६ B जयवे । ७ A चये । ८ प्रतिपक्षसमाश्रयेण = शत्रुभयेन । ९ विक्खिरिओ = विकीर्णं । १० सफक = मृष्टयक्-दिचूर्णः (S. H.) । ११ श्रुत्वा । १२ प्रहृत इव । १३ क्षुधितं । १४ B सुगम् ।

मह हियय-कयाणंदा एव विहियमि हय-विहिणा ! ॥ २०९ ॥
 एत्थवि नयरे तीए कुल कोढि-समाउळमि विउळमि ।
 दंसणमवि अइदुलह अवियाणिय-कुल-हराए उ ॥ २१० ॥
 इण्हि पुण नाणाविह-नयरेसु पैवसियमि लोयमि ।
 दइयाए पउत्तीयवि वियाणणे समवो नत्थि ॥ २११ ॥
 ता किं करोमि इण्हि हय-विहिणा विहडियमि एयमि ।
 लन्मिज्ज कह पउत्ती कहवा मह दसणं होज्जा ? ॥ २१२ ॥
 को पुच्छिज्जउ नाम को मह साहिज्ज कुल-हर तीए ? ।
 जत्थ गया मम दइया अक्खिज्जा पुर-वरं को तं ? ॥ २१३ ॥
 कहव त्तिहि-जोगओ सा दिट्ठा अम्हेहिं हय-विहि-निओगा ।
 इण्हि पुण दट्ठवा को जाणइ कत्थव नवत्ति ? ॥ २१४ ॥
 तीए नामक्खराइं विरह-पिसायस्स मंत-मूयाइं ।
 सुइ-गोयरं गयाइं न मज्झ हा ! कत्थ वच्चामि ? ॥ २१५ ॥
 हा ! हियय ! कास ईरसि निब्बंधं मुंच तम्मि लोयमि ।
 अज्जवि का तुह आसा ठाणंपि अयाणमाणस्स ? ॥ २१६ ॥

अविब ।

जइ डज्जसि ता डज्जसु कुट्टसि हे हियय ! न इ निवारेमि ।
 दइयाए जं पउत्तीवि दुल्लहा सपय जाया ॥ २१७ ॥
 अहवा किं इमिणा चित्तिएण अइगरुय-विसाय-गम्मेण ।
 अवलंबिय धीरत्त किंचि उवाय विचित्तेमि ॥ २१८ ॥
 जेण उवाय-पयट्ठा पुरिसा पावित्ति इच्छिय अत्थं ।
 सुम्मइ लोयमि जओ लम्भइ सुविण सुयतेहिं ॥ २१९ ॥
 एसो य इह उवाओ भमामि सव्वेसु खयर-नयरेसु ।
 भा कहय कोवि कत्थवि तीए पउत्तिपि साहिज्जा ॥ २२० ॥
 दासिज्ज अहव सक्खा परिभमंतेहि कम्मवि पुरम्मि ।
 चदमुही सा बाला, तहा य अइसुवरं चेव ॥ २२१ ॥
 एवं विणिच्छियत्थो सो इं मो चित्तवेग ! चित्तगई ।
 दइया-विओय-गुरु-दुक्ख-वज्ज-निहळिय-मण-सेल्लो ॥ २२२ ॥
 परिचत्त-बंधु-वगो अह गुरु-अणुराय-परवसो तत्तो ।
 एगागी वेयइडे उत्तर-सेढाए नयरसु ॥ २२३ ॥
 सव्वेसुवि परिमामिओ न य लद्धा तीए कत्थवि पउत्ती ।

१ B तीह । २ विपुले । ३ ओषिते । ४ वासि° । ५ आख्यायात् । ६ देव-
 शास्त्र । ७ स्मरवि (B P IV. 74) । ८ खपद्भिः । ९ B तीह । १० शैलः = पर्वतः ।

तत्तो य दक्खिणाए सेणीए आगमो अहयं ॥ २२४ ॥
 तत्थवि पुरेसु केसुवि आहिंदिय इच्छियं अपावितो ।
 अज्ज पुणो इह पत्तो तुह नयरे कुंजरावत्ते ॥ २२५ ॥
 एयम्मि य उज्जाणे मह पविस्संतस्स सोहणो सेंउणो ।
 संजाओ तह फुरिया दाहिण-बाहू तहा नयणं ॥ २२६ ॥
 तत्तो वियप्पियं मे अवस्समज्जेव होहिई तीए ।
 दइयाए दंसणं, अहव किंचि अइसोहण अन्नं ॥ २२७ ॥
 एवं विचित्तयंतो पत्तो हं एत्थ कयलि-गेहम्मि ।
 काऊण पौय-सोयं उवविद्धो कुट्टिमुच्छंगो ॥ २२८ ॥
 ताव य खणंतराओ समागया सुयणु ! मज्झ निदत्ति ।
 सोऊण तुज्झ सदं झत्ति पबुद्धो अहं तत्तो ॥ २२९ ॥
 केण इमं उल्लवियति चित्तिउं जा दिसाओ पुँलएमि ।
 ताव य तुम हि दिट्ठो पलंबमाणो तरु-ल्याए ॥ २३० ॥
 हा ! हा ! अणंग-रूवो कह णु जुवाणो विणस्सए लग्गो ? ।
 एवं विचित्तिऊणं हाहा-सहं करेमाणो ॥ २३१ ॥
 पत्तो तुज्झ समीवे छिन्नो अह पासओ मए सहसा ।
 ओ चित्तवेग ! सेस पच्चक्खं वेव तुह सव्व ॥ २३२ ॥^१
 तं जं तुमए पुट्ठं कह णु तुमं भइ ! नियय-दइयाए ।
 ठाणंपि नेय जाणसि त सव्वं साहियं एयं ॥ २३३ ॥
 सो दुल्लहं मणुयत्तं दट्ठूणं रूव-जोव्वण-समेयं ।
 महिलौमित्तस्स कए न हू मरणं होइ कायव्वं ॥ २३४ ॥
 ओ चित्तवेग ! जइवि हू पिय-विरहे दूसहं हवइ दुक्खं ।
 उत्तम-कुल-प्पसूयाण तहवि एयं न जुत्तति ॥ २३५ ॥
 जाणामि अहंपि इमं मण-वल्लह-माणुसस्स विरहम्मि ।
 नरए नेरइयस्सव उप्पज्जइ दारुण दुक्खं ॥ २३६ ॥
 तहवि हू न होइ जुत्तो अप्प-वहो कित्तु कोवि हू उवाओ ।
 चित्तेयव्वो जह सा पाविज्जइ हियय-वल्लहिया ॥ २३७ ॥
 ओ सुप्पइह ! एवं वज्जरिए तेण चित्तगइणा ओ ।
 दीह नीससिऊणं एवं हि मए समुल्लविय ॥ २३८ ॥
 वोलीणा तीइ कहा न हू इण्हि अत्थि कोवि उवाओ ।
 अज्जेव य रयणीए जं होही तीइ वीवाहो ॥ २३९ ॥

१ शकुनः । २ पादशौचम् । ३ पश्यामि (म. प. IV. 181) । ४ ३ युग्मम् ।

५ ॥ ० ॥ लामेत्तं । ६ नैरयिकः = नरकजीवः । ७ ॥ तीए ।

चित्तगई मणइ तओ एकोवि य तीए पावणोवाओ ।
 मह फुरइ माणसम्मी जइ तुह पडिहासए सुयणु ! ॥ २४० ॥
 भणियं च मए को सो ततो सो मणइ भइ । निसुणेसु ।
 किळ एसो कुलायारो दक्खिण-सेढीए खयरान ॥ २४१ ॥
 कन्ना विवाह-समए एकल्ला पूयए कुसुमबाणं ।
 निय-कुल-कमागयं अह परिणिज्जइ सा तओ पच्छा ॥ २४२ ॥
 तं कममणुपालिती सा ऐही मयण-पूयण-निमित्त ।
 अम्हे पुण दोवि जणा पुव्व चिय इत्थ पविसामो ॥ २४३ ॥
 अह तीए आगयाए नेवत्थं तीए सतयं अहयं ।
 वित्तूण इत्थि-रूवो गच्छिस्सं वरय-पासम्मि ॥ २४४ ॥
 वित्तूण कणगमाल तं पुण नासिज्ज तैक्खणा चैव ।
 अहयंपि उवाएण नासिस्सं कैद्ध-पत्थावो ॥ २४५ ॥
 एवं हि कए तीए संपत्ती अत्थि, नन्नहा भइ ! ।
 तह देवयाए वयण होज्जा एवं च सच्चति ॥ २४६ ॥

किंच ।

पुरिसेण पुरिसयारो कायव्वो ताव इच्छियत्थम्मि ।
 विहिणो निओगव्वो पुण हवइ इ कज्जस्स निर्फत्ती ॥ २४७ ॥
 एवं च तेण कहिए उचिए उवाए
 आगामियं गरुय-दुक्खमचित्तिऊण ।
 भो सुप्पइह ! वयणं पँडिबन्नयं से
 तिब्बाणुराग-परिमोहिय-माणसेण ॥ २४८ ॥
 साहु-वणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागणि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मत्त-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि कणगमाला-पावण-उवएस-सूयगो भणिओ ।
 सुरसुदरी-कहाए, पंचमव्वो वर परिच्छेज्जो ॥ २५० ॥

॥ पञ्चमः परिच्छेदः समाप्तः ॥ छ ॥ १२५० ॥

ईत्यंतरम्मि सूरौ ममिकुणं गयण-मंडलमसेसं ।
 अवर-समुदं पत्तो पह-खिन्नो भेज्जणत्थव ॥ १ ॥

१ एष्यति । २ सत्क = सवन्नि । ३ तत्क्षणात् । ४ लब्धप्रस्तावः = प्राप्त-
 सङ्गः । ५ पुरषकार = प्रयत्नः । ६ निष्पाति = सिद्धिः । ७ प्रतिपन्नकम् = अङ्गी-
 कृतम् । ८ एत्थं । ९ मञ्जनार्थमिव = स्नानार्थमिव ।

मणियं च चित्तगइणा अन्नाया एव ऐत्थ पविसामो ।
 मयणस्स गिहे संपइ पत्थुअ-अत्थस्स हेउम्मि ॥ २ ॥
 तत्तो य मए मणिय एव होउत्ति उट्ठिया दोवि ।
 उट्ठिणिय कइवयाइं पुप्फाइं तत्थ उज्जाणे ॥ ३ ॥
 पविसिय मयणस्स गिहे पुइय मयणं च एवमुल्लवियं ।
 भयव ! तुह प्पसाया संपज्जन्तो इच्छियं अम्ह ॥ ४ ॥^१
 एव मणिकुण तओ दोवि निल्लेक्का अणंग-अट्ठीए ।
 रयणीए जाममिच्चे बोलीणे किंचि-अहियम्मि ॥ ५ ॥
 बहु-परियण-परियारिया गिज्जेता पवर-मगल-सएहि ।
 वज्जेतेण य विविह नाणाविह-तूर-निवहेण ॥ ६ ॥
 निय-सहि-यणेण सहिया आरूढा उत्तिमाए सिवियाए ।
 कय-मगलोवयारा सिय-भूसण-भूसिय-सरीरा ॥ ७ ॥
 सिय-वसण-पाळयंगी आबद्ध सुगंध-कुसुम-आमेला ।
 पत्ता ओ कणगमाला दारे अह काम-गेहस्स ॥ ८ ॥^२
 उत्तिन्ना सिवियाओ पूयण-उवगरणयं गहेऊणं ।
 धरिऊण दार-देसे सयलं निय-परियणं ताहे ॥ ९ ॥
 एगागिणी पविट्ठा मयरद्वय-विब-पूयण-निमित्तं ।
 पविसित्तु भवण-दारं अंगलिय तौए बालाए ॥ १० ॥^३
 संपूइऊण कामं अह सा निर्वेडेवि तस्स चळणसु ।
 दीहं नीससिऊण गलंत-थूलंसु-नयणिल्ला ॥ ११ ॥
 लहु-सदेणं एयं सोव्वाळंम सँगगर भणइ ।
 निज्जिय-सुर-भणुओवि ह्नु पहरसि इत्थीण किं भयवं ! ? ॥ १२ ॥^४
 जइ मज्झ तम्मि लोए भयवं ! गरुओ कओ ह्नु अणुराओ ।
 ता कीस तं पमोत्तुं घडसि ममं अन्न-लोएण ? ॥ १३ ॥

अन्नं च ।

सुप्पन्ति इत्थ लोए पंचेव सिलीमुँहा ओ किल तुज्झ ।
 नवरं मम पेडुँचा सहस्स-बाणोन्व तं जाओ ॥ १४ ॥
 जइ ताव मज्झ पहरसि पहरसु को तं निवारइ भयव ! ।

१ B इत्थ । २ उट्ठिय = प्रवायीकृत्य । ३ B युग्मम् । ४ निल्लेक्का = निलीनी
 (B P IV. 55) । ५ गीयमाना । ६ पाठवंगी = प्रावृताङ्गी । ७ आमेलो = आपटि =
 अवतंसः । ८ B चतसृभिः कलापकम् । ९ अर्पोलितम् । १० B ताह । ११ B
 युग्मम् । १२ निपत्य । १३ घोपालम्भ = घासेपवाक्यम् । १४ सगद्गदम् ।
 १५ B युग्मम् । १६ शिलीमुखाः = बाणाः । १७ पडुँचा = प्रतीत्य ।

नवर तह मह पहरसु कयंत-भवणे जह वयामि ॥ १५ ॥
 तुमए पुण तह पहाया जह न मया नेय जीविया अहयं ।
 ता किं मणामि इण्हि सरणम्मि समागया तुज्झ ? ॥ १६ ॥
 दद्धस्स इयवहेणं सौ चेव जहोसहं तु लोयस्स ।
 तुमए पीडिय-देहा तह सरणं तुज्झ अल्लीणा ॥ १७ ॥
 जइ मज्झ तुमं तुदढो देहि वरं पत्थिओ मए एयं ।
 मा मह हविज्ज एरिस-विडंवणा अन्न-जम्भेवि ॥ १८ ॥
 ताव इमो मह जम्भो पिय-जण-आसाए बोळिओ अहलो ।
 तं चिय दइयं दिज्जसु मयवं ! मह अन्न-जम्भेवि ॥ १९ ॥
 भो सुण्णइदढ ! एवं मणिरुणं ताहि कणगमालाए ।
 विअलंत-थूल-अंसुय-पवाह-संसित्त-सिहिणाए ॥ २० ॥
 नाणाविह-रयण-विणिम्मियम्मि पसरंत-विमल-किरणम्मि ।
 गम्भ-हर-दार-निहिए रम्भे अह तोरणे तीए ॥ २१ ॥
 बद्धो निडैत्तरीएण पासओ ताहि सा पुणो मणइ ।
 एसा मरामि तंपइ कुसुमाउह ! तुज्झ पुरओ हं ॥ २२ ॥
 मा मह मणिज्ज कोवि हु विहियमज्जुत्तंति कणगमालाए ।
 एत्तिमिच्चं काल विमोळियं जेण आसाए ॥ २३ ॥
 इण्हि पुण न हु सक्का काठं भंगं तु निय-पईन्नाए ।
 तं मोत्तुं हियय-दइयं न लग्गए मह करे अन्नो ॥ २४ ॥
 अन्नं च देवयाओ ! अळियं जंपति नेय कइयावि ।
 तंपि हु अन्नह जायं मज्झ अउत्तेहि पावाए ॥ २५ ॥
 अहव कवढेण केणवि पिसाय-रुवेण वंचिया तइया ।
 नहवाहण-भत्तेणं अहवा खयरेण केणावि ॥ २६ ॥
 ता संपयंपि मा होज्ज मज्झ अभिवंछियत्थ-वाघाओ ।
 मयवं ! तुह प्पसाया सिज्झट मरणं अविगवेण ॥ २७ ॥
 पिय-विरह-गरुय-भोगार-जज्जरिय-मणाए मज्झ पावाए ।
 मरणं होज्ज न होज्ज व अज्जवि आसकए हिययं ? ॥ २८ ॥
 पिय-विरह-दुक्ख-समणं लम्भइ मरणपि गरुय-पुत्तेहि ।

१ मृता । २ इतवहः = अग्निः । ३ स एव = अग्निरेव । ४ आलीना (म. P IV 54) । ५ बोळिओ = गतः (म. P. IV. 16s) । ६ गर्मगृहम् = गृहाम्बन्तरप्र-
 देशः । ७ निओत्तरीयेण = सीयोत्तरवस्त्रेण । ८ B तिसम्मिः कुलकम् । ९ विगाळितं
 विलम्बितमित्यर्थः । १० पइन्ना = प्रतिष्ठा । ११ अपुण्यैः । १२ बाघाओ =
 व्याघातः ।

तं जइ हविज्ज इण्हि सुकयत्था होज्ज ता अहयं ॥ २९ ॥
 एवं भणियं तीए मुक्को अप्पा अहोमुहो ज्ञत्ति ।
 तुरियं गंतूण मए छिन्नो अह पासओ तीए ॥ ३० ॥
 गहिऊण तयं अके ताहे सैणियं मए इमं भणिया ।
 निज्जिय-सुरासुरिंदो तुट्ठो तुह सुयणु ! रइ-नाहो ॥ ३१ ॥
 असरिस-साहस-आवज्जिएण मयरद्वएण तुह सुयणु ! ।
 एयम्मि चेव जम्मे उवणीओ सो जणो एसो ॥ ३२ ॥
 किज्जउ कंठ-ग्गहण गाढं उक्कंठिओ जणो तुज्झ ।
 एवं भणिया बाला लैज्जाए अहोमुही जाया ॥ ३३ ॥
 चित्तगईवि य ताहे समागओ तम्मि चेव ठाणम्मि ।
 तत्तो य मए भणियं वर-मित्तो एस मह सुयणु ! ॥ ३४ ॥
 तुज्झ विओए सुदरि ! अप्प-वहे उज्जओ अहमिमेण ।
 विणिवारिओ अकारण-वच्छल्ल-जुएण धीरेण ॥ ३५ ॥
 तुह पावणे उवाओ एसो मह साहिओ इमेणेव ।
 एएण सहाएण सिज्झैस्सइ इच्छियं अम्ह ॥ ३६ ॥
 कक्षा-सहाव-मुलह उज्झित्ता सैज्जसं सुयणु ! तम्हा ।
 निय-नेवत्थं सव्वं ज्ञत्ति समप्पेसु एयस्स ॥ ३७ ॥
 काऊण तुज्झ रूवं जेण इमो सुयणु ! वच्चए बौहि ।
 परियण-विमोहणट्ठा पर-कज्ज-समुज्जओ धीरो ॥ ३८ ॥
 एवं च मए भणिया सहरिस-हियया करेइ तं सव्वं ।
 अह दोवि निलुक्काइ पुणरवि मयणस्स पट्ठीए ॥ ३९ ॥
 चित्तगईवि य तीए नीसिसं निविसिऊण नेवत्थ ।
 सग्घाडिच्च द्वेवार आरूढो ज्ञत्ति सिवियाए ॥ ४० ॥
 अह तम्मि गए लोए नीसइ जाणिऊण तं भवणं ।
 भणिया य मए एसा सुदरि ! किं इण्हि कायव्वं ? ॥ ४१ ॥
 ओणैयं-मुहीए तीए सज्जस-वस-कंपमाण-गैत्ताए ।
 कहकहवि वु उल्लविओ खलंत-अन्वत्त-वाणीए ॥ ४२ ॥
 गुरु-विरह-पीडियाए पिययम ! त पाविओ तुडि-वसेण ।
 कुणसु सयं ज जुत्तं सरणम्मि समाणया तुज्झ ॥ ४३ ॥^{१२}
 एव तीए भणिए गधव्व-विहीए सा मए बाला ।

१ त्वरितम् । २ शनैः । ३ आवर्जित = प्रसन्न । ४ B °ज्जाइ । ५ संत्स्यात =
 विद्व भविष्यति । ६ साव्वसं = मयम् । ७ वहि । ८ निवेश्य । ९ द्वारम् । १०
 अवन्तमुखयास्तया । ११ गत = गात्र = शरीरम् । १२ B युग्मम् ।

परिणीतं तं मयणं देवं काळण संमिखण्यं ॥ ४४ ॥
 अवणितु कमेण तओ सज्जसमेई विविह-वयणेहिं ।
 स्रणमेग रमिऊणं सुत्तो आलिगिऊण तयं ॥ ४५ ॥
 निहा-विगमे य मए वज्जरियं सुयणु ! वच्चिमो इण्हि ।
 एरिसमायरिऊण न हु जुत्तं अच्छिउ एत्य ॥ ४६ ॥
 दीहं नीसासिएणं अह माणियं तीइ हियव-दइयाए ।
 हा अज्ज-उत्त ! जुत्त कम-पत्तं आसि मह मरणं ॥ ४७ ॥
 मज्झ निमित्ते पाविसि सामिय ! जं गत्य-आवइं इण्हि ।
 नहवाहणो पयंढो विज्ज-बल-दंप्पिओ तह य ॥ ४८ ॥
 नासंताणावि अम्ह न नाह ! सरण तु विब्जए किंचि ।
 ता तुह वइरिणि-रूवा जाया परमत्थओ अहयं ॥ ४९ ॥
 तुह-विरह-तावियाए न आसिं मह सामि ! तारिं दुक्ख ।
 ज तुह नाह ! विर्वत्ति समाविय इण्हि सजायं ॥ ५० ॥
 लद्धोवि नाह ! कहवि हु मज्झ अउत्ताए होसि न हु इण्हि ।
 पुत्त-राहियाण अहवा पत्तं पि हु विहंढए सहसा ॥ ५१ ॥
 मो सुप्पइदुत्त ! एव मणित अवलम्बिऊण मह कंठे ।
 गुरु-दुक्ख-निम्भराए रुज्ज अह तीए वालाए ॥ ५२ ॥
 तत्तो य मए मणिय सुदरि ! किं सोयमसरिस वहासि ? ।
 लद्ध जं लहिअन्व इण्हि ज होउ तं होउ ॥ ५३ ॥
 तुह सगम-राहियाण मरण जइ होज्ज, होज्ज ता दुक्खं ।
 इण्हि पुणम्ह सुदरि ! मरणेवि हु नत्थि दुक्खति ॥ ५४ ॥

किञ्च ।

एसो अचित्तिओवि हु जह जाओ संगमो सह तुमाए ।
 तह चेव मा कैयावि हु अनं पि हु सोहणं होब्जा ॥ ५५ ॥
 कीरउ ताव उवाओ अहलो जइ होइ होउ, को दोसो ? ।
 मंचय-वडियाण पुणो तहडिया चेव भूमिन्ति ॥ ५६ ॥
 नहवाहण-खयर तं दट्ठूण मए इमं कयं सुयणु ! ।
 भवियन्वयाए दिट्ठ होब्जा जं किंचिमह उच्चियं ॥ ५७ ॥
 अय्युवगयं हि मरणं नासिज्जत्त तहवि ताओ खयराओ ।
 जैल-चव्वणुज्जयाण मा कहवि हु एइ गुंलओवि ॥ ५८ ॥

१ शास्त्रिकम् । २ अपनीय=दूरीकृतम् । ३ आर्य-पुत्र ! । ४ प्रचण्डः । ५
 दंप्पिओ=दत्तः । ६ विपत्तिः । ७ विषटते=नश्यति । ८ लया । ९ अ कहवि ।
 १० अभ्युपगतम् = अर्द्धकृतम् । ११ जलचर्चणोद्यतानाम् । १२ गुल्फः ।

ता सुयणु ! मुंच सोयं वच्चाभो रयणसंचए ताव ।
 कालोचियं च पच्छा दिट्ठं दिट्ठ करिस्सामो ॥ ५९ ॥
 तत्तो य तीए समयं नीहरिओ पणमिऊण रइ-नाह ।
 अह तीए कठ-लग्गो उप्पइओ गयण-मग्गम्मि ॥ ६० ॥
 रागंघयार-मोहिय-नराण दट्ठुव तारिसं चरियं ।
 दूरं नासिय-तिमिरो अह सहसा उग्गओ सूरु ॥ ६१ ॥
 तत्तो य तीए भणियं सामिय ! गाढ पित्रासिया अहयं ।
 सूसइ गळयं अज्जवि केदूरे अम्ह त नयर ? ॥ ६२ ॥
 दूरे अज्जवि नयरं सुंदरि ! इत्थ वण-निगुजम्मि ।
 ओयरिमो जं होही इत्थ जलं एव मे भणिए ॥ ६३ ॥
 तत्तो दोवि जणाइं अंबइजाइं वणम्मि रम्मम्मि ।
 सीयल-जल-यडिपुन्नं अह दिट्ठ तत्थ निज्जरण ॥ ६४ ॥
 पाऊण जल अह सा पत्तल-तरु-छाहियाए उवविट्ठा ।
 काठं सरीर-चित्त अहमवि तत्थेव आयाओ ॥ ६५ ॥
 भो सुप्पइट्ठ ! एवं खण्णंतरं वीसमामि जा तत्थ ।
 ताव य निंसुओ सद्धो आसन्ने केलि-गेहम्मि ॥ ६६ ॥
 जाया सत्थ-सरीरा सुंदरि ! वच्चामु इण्हि निय-ठाण ।
 एयं सइं सोठं एस विगप्पो महुप्पन्नो ॥ ६७ ॥
 नूणं चित्तगइस्स य एसो सद्धो न होइ अन्नस्स ।
 एयम्मि वण-निगुंजे अहवा को सभवो तस्स ? ॥ ६८ ॥
 एवं विंचित्तियम्मी कयली-गेहाओ ताओ गुंक्लिओ ।
 तरुण-महिला-समेओ चित्तगईं इत्ति नीहरिओ ॥ ६९ ॥
 तत्तो गंतूण मए सहसरिसमालिगिओ स नेहेण ।
 अहमवि तेणं, तत्तो उवविट्ठा दोवि तत्थेव ॥ ७० ॥
 तत्तो य मए भणिओ नीहरिएण तु मयण-गेहाओ ।
 किं मिच्च ! तुमे विहिय विमोहिओ परियण्णो कहवा ? ॥ ७१ ॥
 कहव तुम निंच्छुट्ठो का वा एसा मणोहरागारा ।
 माहिला, कत्थ व पत्ता, साहसु मह सन्वमेयति ? ॥ ७२ ॥
 चित्तगईं मणइ तओ निमुणसु भो चित्तवेग ! एग-मणो ।
 काऊण कणगमाला-रूवमह ताव नीहरिओ ॥ ७३ ॥

१ विपासिता = तृषिता । २ कियददरम् । ३ एवमे = एव मया । ४ अवतीर्णौ ।
 ५ B °याइ । ६ श्रुत. (N. P. 31) । ७ गुपिल = गहनम् । ८ परिजनः =
 स्वजनः । ९ निमुंछः ।

आरूढो सिवियाए पत्तो य कमेण वर-समीवम्भि ।
 विज्जाहरि-गण-गिज्जत-विविह-वर-मंगलुप्पीलो ॥ ७४ ॥
 लग्गे समागयम्मी गहिओ मह कर-यलो सहरिसेण ।
 नहवाहणेण, तत्तो कमेण वत्तो य वीवाहो ॥ ७५ ॥
 नहवाहणस्स पुरओ नैइं विविहंगहार-सोहिल्लं ।
 पारद्ध वार-विलासिणीहिं वर-मेय-संवलियं ॥ ७६ ॥
 ऐत्थतरम्भि एगा जुवई आगम्म कर-यल निययं ।
 मुहा-रयण-समेयं दंसइ मह सञ्जसुंफुण्णा ॥ ७७ ॥
 त ददुत्तु चित्तिय मे एसा सा मञ्ज संतिया मुहा ।
 हत्थि-भय-मोइयाए जा गहिया तीए कनाए ॥ ७८ ॥
 अइगुख्य अंगुठिं मणय ओसोरिउ मए तत्तो ।
 अवलोइया य एसा सहसा अह पच्चभिन्नाया ॥ ७९ ॥
 एसा सा मह दइया हत्थि-मए जा विमोइया तइया ।
 विहिणो निओगओ कह जाया इग्गार्वणापण्ठं ॥ ८० ॥
 पेच्छ अइदुग्घढपि दु सहसा कह मज्झ दसणं जायं ? ।
 अणुकूलो अहव विही किंवा त ज नवि ओइ ॥ ८१ ॥
 एव विचित्तिऊण निदसिओ निय-करो मए तीए ।
 पुव्वं समप्पियाए तीए मुहाए सज्जुत्तो ॥ ८२ ॥
 कंने होउ तीए आसन्न-सहीयं साहियं एय ।
 भवनिदएण दुँक्खइ सीसं किर कणगमालाए ॥ ८३ ॥
 ता एसा खणमेग असोग-वणियाइ सुँवइ लग्गति ।
 तुम्हे एत्थ ठियाओ जहा-सुहं चेव अच्छाह ॥ ८४ ॥
 वत्ते पुण पेक्खणए ज्ञाणाविज्जाउ अम्ह सिग्घति ।
 एवं मणितं तीए उट्ठविओ चित्तवेग । अहं ॥ ८५ ॥
 तत्तो तीए समय पवर-घरुज्जाण-तिलेय-भूयाए ।
 वियसत-सुरहि-मंजरि-मथरदामोय-सुँहयाए ॥ ८६ ॥
 पत्तो रमणीयाए असोग-वणियाए सहरिसं तीए ।
 दिन्नम्भि आसणम्मी उवविट्ठो, सावि मह पुरओ ॥ ८७ ॥^{१६}

१ उप्पीलो = समूहः (B D I 136) । २ नाव्यम् । ३ B इत्थं । ४ उप्फु-
 ण्णा = पूर्णा (B P 17) । ५ अइगुलीयकम् । ६ अपसार्यं । ७ अवलकिता ।
 ८ B °वणीप° । ९ कर्म । १० A °हीए । ११ अपनिद्रकेण = निद्राया अभावः ।
 १२ दु ख करोति = दु खयति । १३ खपिति । १४ ज्ञाप्यताम् । १५ मुहया =
 सुमगा सुखदा वा । १६ B युग्मम् ।

अह सा सज्जस-भरिया जाहे न चएइ किंचि वज्जरिउं ।
 ताहे नियय-पउत्ती सव्वावि हु चिखवेग ! मए ॥ ८८ ॥
 पुव्व जा तुह कहिया तीएवि हु सा मए समासेण ।
 कहिया य जाव इर्थ इत्थीरूवेण आयाओ ॥ ८९ ॥
 सुंदरि ! लुज्झ विओगे गुरु-दुक्खं माणसं मए पत्तं ।
 भमिओ तुज्झ निमित्ते सव्वेसुवि खयर-नयरेसु ॥ ९० ॥
 ता लज्जं सोत्तूण साहसु किं तुज्झ नामधेयंति ।
 कम्मि कुळे तुह जम्मां किंवा नार्म तु ते पिठणो ! ॥ ९१ ॥
 कहवि पुरे इह पत्ता पभूय-लोयस्स मैज्झयारम्मि ।
 इत्थीरूवोवि अहं विनाओ सुयणु ! कह तुमए ? ॥ ९२ ॥
 एवं च मए भणिया कहवि हु उज्झित्तु सज्जस बाला ।
 मणयं खलत्त-वयणा अह एवं मणिउमाढत्ता ॥ ९३ ॥
 आंयन्तसु मण-वल्लुह ! कहेमि सव्वपि ज तुमे पुट्ट ।
 तुम्ह सुपसिद्धमेव हि नयर सुरनदणं ताव ॥ ९४ ॥
 तत्थासि सुविक्खाओ पईजणो नाम खयर-रायत्ति ।
 तस्स य पवरो मंती अइकुसलो नीइ-सत्थेसु ॥ ९५ ॥
 पट्टणो य दढ मत्तो बुद्धीए चउव्विहाए संपन्नो ।
 रत्तो विस्सास-पयं आसि पुरा मेहनाउत्ति ॥ ९६ ॥^१
 तस्स य घरिणी पवरा पइ-व्वया रूव-संवया-कलिया ।
 उत्तम-कुल-प्पसूया इदुमई नाम आसित्ति ॥ ९७ ॥
 तीए सह विसय-सोक्खं निसेवमाणस्स मेहनायस्स ।
 जाओ सुओ सुरूवो नामेण असंणिवेगोत्ति ॥ ९८ ॥
 अम्मसिय-कला-नियरो साहिय-विज्जो गुणाण आवासो ।
 जणयाण कयाणदो कमसो सो जोव्वण पत्तो ॥ ९९ ॥
 एत्तो य दक्खिणाए इमीए सेढीए कुंजरावत्ते ।
 एयम्मि चेव नयरे चदगई आसि वर-खयरो ॥ १०० ॥
 तस्स य मण-वल्लुहिया महिला नामेण मयणरेहात्ति ।
 कालंण ताण पुत्तो अमियगई नाम संजाओ ॥ १०१ ॥
 घूया चंपय-गोरा चंपयमाढत्ति तदणुसजाया ।
 पत्ता य जोव्वण सा विज्जाहर-कुमर-मण-हरण ॥ १०२ ॥
 अह सा चंपगमाला बरिया सुरनदणम्मि नयरम्मि ।

मति-सुय-असणिवेगस्स, सायर तेण परिणीया ॥ १०३ ॥
 नीया नियए नयरे सह तीए सो विसाल-नयणाए ।
 पैर-पीईए जुत्तो मुजइ माणुस्सए भांगे ॥ १०४ ॥
 अह अन्नया कयाइवि मंति-पर्यं देवि^१ असणिवेगस्स ।
 नियय तणयस्स तत्तो विरत्त-चित्तो महा-सत्तो ॥ १०५ ॥
 रत्ता पहज्जेण सहिओ सजाय-गरुय-संवंगो ।
 सुगुरूण पाय-मूले पव्वइओ मेहनाओ सो ॥ १०६ ॥^२
 खयरो त्रि^३ असणिवेगो चपगमालाए हियय-दइयाए ।
 समय गिह-वास-फलं अणुहवई विसय-सोक्खति ॥ १०७ ॥
 अह चपगमालाए कमेण पुत्ता ओ पच उप्पजा ।
 ताण पिययम^४ निसुणसु कमेण एयाइ नामाड ॥ १०८ ॥
 वज्जगई वाउगई चदो तह चंदणो सुमीहां य ।
 पचणहं पुत्ताण उवरिं धूया अहं जाया ॥ १०९ ॥
 जम्म-दिणे मह पिउणा सुय-जम्म-महूसवाओ अब्भहिओ ।
 काराविओ सहरिस महोच्छवो गरुय-नहेण ॥ ११० ॥
 वत्ते य बारसाहे नामं तु पियंगुमंजरी मज्झ ।
 विहेय कमेण अहय देहांवचएण वड्ढता ॥ १११ ॥
 जणयाण कयाणदा लाल्लिज्जंता य धाइ-पैणगेण ।
 पत्ता कुमारि-भव कय-परियण-लोयणाणदा ॥ ११२ ॥^५
 जुवई-जण-जागगाओ नट्टाईया कलाओ सयलाओ ।
 गहियाओ कमेण तओ पत्ता हं जोव्वणं पढमं ॥ ११३ ॥
 सुसिणिद्ध-सही-सहिया रमामि विविहासु तत्थ कीलासु ।
 वर-चित्त-पत्त-छिज्जय-नच्चण-गधव्व-वीणासु ॥ ११४ ॥
 तत्थ य पिययम^४ अहय सहावओ पुरिस-वेसिणी जाया ।
 वरया य मज्झ बहवे^६ इति तहिं खयर-पवराण ॥ ११५ ॥
 वर-रूव-कला-रिद्धाओ तेसिं, जणओवि मज्झ साहेइ ।
 न य कत्थवि मह इच्छा जायइ तो ते निवारेइ ॥ ११६ ॥
 ओ जो औवइ वरया त तं नेच्छामि जावय अह तु ।
 ताहं य असणिवेगो मज्झ पिया सोयमावन्नो ॥ ११७ ॥

१ परा = उत्कृष्टा । २ इत्था । ३ अ^७णेण । ४ ष युग्मम् । ५ ष य । ६
 उपचय = वृद्धि । ७ पणम = पक्षकम् । ८ ष युग्मम् । ९ छिन्नय = छेद्यकम् ।
 १० वेसिणा = द्वेषिणी । ११ अ^८एति । १२ आवाति । १३ ष निच्छा^९ ।

ददूण त ससोगं चपगमाला उ मणइ निय-दइयं ।
 कीस ससोगो सामिय । दीससि चिंताउरो धणिय ? ॥ ११८ ॥
 तत्तो य तेण मणियं मह घूया ताव जोव्वणं पत्ता ।
 न य इच्छइ किंपि वरं सुदरि ! गरुई इमा चिंता ॥ ११९ ॥
 घूया जोव्वण-पत्ता वर-रहिया कुल-हरम्मि वसमाणा ।
 तं किंपि कुणइ कज्जं लहइ कुल मैइलण जेण ॥ १२० ॥
 को होज्ज वरो घूयाए हंदि ! मण-इच्छिउत्ति चिंताए ।
 सुदरि ! न एइ निहा रयणीएवि मह पसुत्तस्स ॥ १२१ ॥
 एयं निसम्म वयण चपगमालावि ताहि मे जणणी ।
 मज्झ निमित्ते सुंदर । जाया सोगाउरा धणियं ॥ १२२ ॥
 अन्न-दिणम्मि पिय-सही पमाय-समयम्मि धारिणी-नामा ।
 सुज्जापहस्स घूया समागया मज्झ पासम्मि ॥ १२३ ॥
 मणइ य किमज्ज पिय-सहि ! हियेव्व विकिरियेव्व-वुंनव्व ।
 दीससि अन्न-मणा विव विहाण-मुहा ससोगिह्वा ॥ १२४ ॥
 चिर-आगयावि पिय-सहि ! कीस न संभासिया अहं तुमए ? ।
 ता मणसु सोग-कारणमेयं ज तुज्झ संजाय ? ॥ १२५ ॥
 एव च पिय-सहीए मणियाए मए तया समुल्लवियं ।
 सम्ममुवलक्खिय ते धारिणि ! निसुणंसु वुत्तंतं ॥ १२६ ॥
 तुज्जेहिं समं पिय-सहि ! कीलित्ता ता विर्याल-समयम्मि ।
 नाणाविह-कीलाहिं समागया नियय-गेहम्मि ॥ १२७ ॥
 उवरिम-भूमीइ तआ नाणा-मणि-रयण-हेम मइयम्मि ।
 पल्लुके पासुत्ता पवराए हंसतूलीए ॥ १२८ ॥
 अहं अइह-रत्त-समए दुंदुहि-सइ सुणित्तु पाडिबुद्धा ।
 पिच्छामि गयण-भगं दिव्व-विमाणेहिं संकिच्च ॥ १२९ ॥
 ददूण देव-निवह उज्जोइय-गयण-मडलं तत्थ ।
 सुर-सुंदरि-गण-सहिय चिंता मे एरिसा जाया ॥ १३० ॥
 कत्थेरिसाईं मने दिव्व-विमाणाईं दिट्ठ-पुव्वाईं ।
 एवंविहा य देवा देवीआ कत्थ दिट्ठाओ ॥ १३१ ॥
 एव विचित्तयंती पिय-सहि ! मुच्छा-वसं अह पत्ता ।

१ कीस = कस्यत् । २ मलिनताम् (M. D. VI. 142) । ३ हतेव । ४ विकु-
 त्तव । ५ बुद्धा = भीता, उद्विग्ना च (M. D. VII. 94) । ६ विकालसमये = सा-
 वम् । ७ A 'मीए । ८ अर्धरात्रसमये ।

मुच्छा-विरमे तत्तो जाई-सरणं समुप्पन्न ॥ १३२ ॥
 समैरिया पुव्व-मवा दोन्नि मए मणुय-देव-सवद्धा ।
 जह त निमुणसु धारिणि ^१ सव्वपि इ वज्जरिज्जंतं ॥ १३३ ॥
 जवुदीवे दीवे सुरगिरिणा उत्तरम्मि पासम्मि ।
 एरवयं वर खित्त इहत्थि तेळोक्क विक्खाय ॥ १३४ ॥
 तम्मि य मज्झिम-खंडे आरिय-खित्तम्मि आसि वर-नयर ।
 अमर-पुर-सरिस-रूवं पडिवक्ख-नारिद-दुग्गम्म ॥ १३५ ॥
 ति-हुअण-लच्छी-निलयं ईम्म-सहस्सोवसेवियं विउळ ।
 आकाल-सुप्पइट्ठ नामेणवि सुप्पइट्ठंति ॥ १३६ ॥^२
 उवहसिय-धणय-विहवो उवयार-रओ य सयल-लोयस्स ।
 देव-गुरु-पूयण-रओ वैच्छल्ल-यरो य वघूण ॥ १३७ ॥
 दक्खिन्न-दया-कल्लिओ अग्गाणी सयल-वाणिय-सत्थस्स ।
 हरिदत्तो नामेणं ईम्मो परिवसइ अह तत्थ ॥ १३८ ॥^३
 निज्जिय-रइ-सोहंगगा सीलवई महु-भासिणी देव्वा ।
 पाणपिया विणयवई विणयवई भारिया तस्स ॥ १३९ ॥
 पच्च-पयारे विसए तीए समं तस्स अणुहवतस्स ।
 जाओ पहाण-पुत्तो वसुदत्तो नाम सुपसिद्धो ॥ १४० ॥
 तत्तो विणयवईए कमेण धूयाओ तिन्नि जायाओ ।
 निज्जिय-सुरिंद-सुंदरि-रूवाइसएण कल्लियाओ ॥ १४१ ॥
 जेट्ठा सुलोयणात्ति य बीया कन्ना अणगवई नामा ।
 वसुवइ-नामा तइया ति-लोय-अच्छेरय-म्मूया ॥ १४२ ॥
 कमसो वड्ढतीओ तरुण-जणुम्माय-कारथे रम्म ।
 अह ताओ पत्ताओ तिन्निवि नव-जोव्वणारमं ॥ १४३ ॥^४
 कन्ना सुलोयणा सा परिणीया मेहलावइ-पुरीए ।
 सागरदत्त-सुएणं सुवधु-नामेण वाणिएण ॥ १४४ ॥
 विजयवई-नयरीए सुएण धणमूइ-सत्थवाहस्स ।
 धणवाहण-नामेणं विवाहियाऽणगवइ-कन्ना ॥ १४५ ॥
 सावि इ वसुमइ-कन्ना नयरीए मेहलावईए ओ ।
 धणवइणा पारणीया तणएण समुदत्तस्स ॥ १४६ ॥

१ जातिसरणं = पूर्वभवज्ञानम् । २ ससृता (M P VI 74) । ३ कथ्यमा-
 नम् (M P 3) । ४ त्रैलोक्यविख्यातम् । ५ इय = श्रेष्ठो । ६ B युग्मम् ।
 ७ वात्सल्यकर, A ह परो । ८ अग्रणी. A अग्गेणी । ९ B युग्मम् । १० सोहम
 सौभाग्यम् । ११ दक्षा = चतुरा ।

अह सो धणवइ-वणिओ कलासु कुसलो अणंग-पडिरुओ ।
 समयं तु वसुमईए मुंजइ माणुस्सए भोए-॥ १४७ ॥
 बद्धंत-सिणेहाण ताणं अन्नोन्न-रत्त-चित्ताण ।
 नव-जोव्वणाण सैरस विसय-सुहं सेवमाणानं ॥ १४८ ॥
 गुरु-जण-विणय रयाणं अवरोप्पर-विरह-दुक्ख-रहियाण ।
 वच्चंति वासराइ आणदिय-वधु-वग्गाण ॥ १४९ ॥^२
 अह अन्नया क्याइवि पवरे हम्मिय-तलम्मि पासुत्तो ।
 धणवइ-वणिओ तीए वसुमइ-दइयाए संजुत्तो ॥ १५० ॥
 निम्मल-ससि-कर-उज्जोइयाए रयणीए पच्छिमे जामे ।
 निदा-खए विबुद्धा मुद्धा सा वसुमई वरई ॥ १५१ ॥
 निय-संयणीय-पसुत्तं पर-पुरिसं पिक्खिऊण भय-भीया ।
 सा पवण-हया तणु-तरु-ल्लयव्व अह कंपिया सहसा ॥ १५२ ॥
 चित्तइ सा मिय-नयणा कत्थ गओ मज्झ नियय-नाहो सो ।
 दुक्ख-पवेसम्मि गिहे एसो पुरिसो कह पाविट्ठो १ ॥ १५३ ॥
 किंवा सो मण-दइओ हविज्ज निहओ इमेण पावेण ।
 सोखिय दइओ अन्नो पडिहासइ किं विवज्जासा १ ॥ १५४ ॥
 अहवा न होह एसो मह दइओ ताव निच्छओ एस ।
 एस अँठव्वो कोवि हु दीसइ दिव्वाणुकारित्ति ॥ १५५ ॥
 तह सुवइ सुंवीसत्थो पाविसित्ता पर-गिहम्मि जं एसो ।
 तं नूणं भवियव्वं केणावि हु कारणेणित्थ ॥ १५६ ॥
 जइ एस अन्न-पुरिसो दइओ वा तहवि इण्हि मह जुत्त ।
 निय-सासुयाए सिग्घं जहट्ठियं चेव सँहेउं ॥ १५७ ॥
 जइ पुण एय न कहेमिं कहवि निय-सासुयाए वुत्तंतं ।
 आजम्मपि कळंकं सुदूसहं होइ ता मज्झ ॥ १५८ ॥
 एवं विचिंतिऊण उत्तरिया हम्मियाओ सा बाला ।
 पत्ता य सासुयाए सुदसणाए समीवम्मि ॥ १५९ ॥
 सा सणिय उँट्टविया भणइ किमागमण-कारणं सुँण्हे ! ।
 तत्तो य वसुमईए जहट्ठियं साहियं सव्वं ॥ १६० ॥
 भाणियं सुदसणाए न संभवो अत्थि इत्थ अन्नस्स ।

१ B सरिसं । २ B युग्मम् । ३ हम्म्यम् = गृहम् (H D VII 62) । ४
 शयनीयम् = शय्या । ५ दुःखेन प्रवेशः शक्यो यत्र तद् दुःखप्रवेशम् । ६ विपर्या-
 सात् = भ्रमात् । ७ अपूर्वः । ८ सुविशस्तः । ९ सासुया = श्वभू । १० साहेउं =
 कथयितुम् (M.P. 3) । ११ उत्थापिता । १२ स्तुषा = पुत्रवधू ।

निहा-वसओ होज्जा तुह जाओ विन्ममो एसो ॥ १६१ ॥
 भणिय च वसुमईए अबि ! सय चैव ता निरुवेसु ।
 एवं तीए भणिया सुदसणा छह गया तत्थ ॥ १६२ ॥
 सम्म निरुविओ सो निबाए पसुत्तओ तहिं पुरिसो ।
 नायं सुदसणाए जह एस न होइ मह पुत्तो ॥ १६३ ॥
 तत्तो सुदसणाए पोक्करियं दीहरेण सदेण ।
 धावह धावह लोया ! एस अउवो नरो कोवि ॥ १६४ ॥
 अन्ह घरम्मि पविट्ठो जारो चोरोव्व नूण होऊण ।
 एव सुदसणाए विहियं सोऊण हँलबोल ॥ १६५ ॥
 रे ! लेहँ लेह धावह कत्थ गओ कत्थ अच्छइ निछुक्को ।
 एमाइ बाहरतो समुट्ठिओ परियणो सव्वो ॥ १६६ ॥
 मिलिओ य भूरि-लंगो किं किं एयंति एव जपतो ।
 सिट्ठी समुददत्तो भणइ णए ! केण मुसिया सि ? ॥ १६७ ॥
 सोवि इ सयणीयाओ समुट्ठिओ कल-यल निसामित्ता ।
 वज्जरइ केण अबे ! मुसिया, ज एवमुल्लवसि ? ॥ १६८ ॥
 न इ इत्थ कोवि दीसइ दुट्ठ मई कीस अबि ! उव्विग्गा ? ।
 एवं तु तेण भणिया सुदसणा एवमुल्लवइ ॥ १६९ ॥
 को सि तुम कत्थ सुओ कीस गिहं मज्झ आगओ पाव ? ।
 हा ! धिहँ ! किंनिमित्तं अंबित्ति मम समुल्लवसि ? ॥ १७० ॥
 कीस मह पुत्त-सेवजाए इत्थ सुत्तोसि नट्ट-भञ्जाय ।
 कत्थ कओ मे पुत्तो घणवइ-नामो हयास ! तुमे ? ॥ १७१ ॥
 एव च तीई निदुद्धर-वयणाणि निसम्म-विग्धिओ चित्ते ।
 सो पुरिसो निय-देह पुणो पुणो अह पुँलोएइ ॥ १७२ ॥
 आलोइऊण सुइर निय-देहं जाव सामल-मुहो सो ।
 सप्पइय-मणो ताहे आलोयइ नह-यल सहसा ॥ १७३ ॥
 बुड बुड इय अव्वत्तं जीव दितोव्व पवर-विज्जाए ।
 उँल्लइ य पुणरुत्तं ददुद्धर इव भूमि-पट्टम्मि ॥ १७४ ॥
 जाओ खणेण दीणो खयर-कुमारोव्व नट्ट-वर-विज्जां ।
 गाढं वेविर-देहो मूढोव्व हिँउव्व सजाओ ॥ १७५ ॥

१ निरुपय = अवलीकय । २ पूरुत्तम् । ३ ऽ एस । ४ कलकलम् (M १ ४०)
 ५ लात = गृहीतलयं । ६ ऽ सेही । ७ वृष्ट । ८ ऽ सिन्हाइ । ९ ऽ तीए ।
 १० पश्यसि (M १.७) । ११ जापम् । १२ उल्लसति = उन्नयति । १३ हत इव ।

अह तं तारिस-रूवं पुरिस दट्ठ सुदंसणा भणइ ।
 पाविट्ठ ! किं न साहसि कत्थ कओ मह सुओ तुमए ? ॥ १७६ ॥
 सोवि अहो-मुह-वयणो होऊण ठिओ न जंपई जाव ।
 ताहे सो जण-निबहो विविहं उल्लुबिउमाढत्तो ॥ १७७ ॥
 एमो इब्भ-धरम्मी समागओ चोरियाए धण-लुद्धो ।
 अन्ने भणाति चोरो जइ ता सेज्जाए किं सुत्तो ? ॥ १७८ ॥
 ता एस वसुमईए कैएण पँरदारियाए आयाओ ।
 अन्ने भणंति जारो जइ ता अवित्ति किं भणइ ? ॥ १७९ ॥
 ता एस धणवइच्चिय विहिओ केणावि अन्न-रूवेण ।
 देवेण दाणवेण व केलीए पिएण मन्नामो ॥ १८० ॥
 अन्ने भणाति भूओ एस पिसाउब्ब आगओ एत्थ ।
 अम्हाण छलण-हेलं एरिस-रूवेण दुट्ठप्पा ॥ १८१ ॥
 भो भो न एवमेयं भणंति अन्ने उ किंतु निसुणेह ।
 वसुमइयाए सील परिकिखउ आगओ तियसो ॥ १८२ ॥
 एमाइ बहु-विगणं परोप्परं जा जणो समुल्लवइ ।
 ताव य पिय-सहि ! धारिणि ! निसुणसु ज तत्थ सजायं ॥ १८३ ॥
 केऊर-हार-अगय-विरायमाणां मणोहर-सरीरो ।
 सहसा पयडीभूओ भासुर-दित्ती तहिं तियसो ॥ १८४ ॥
 देवेण तेण भणियं निसुणह एयस्स वइयरं महा ! ।
 अवियाणिय-परमत्था करेह किं बहुविह-विगप्पे ? ॥ १८५ ॥
 एसां हु पावकारी सुमंगलो नाम नहयरो आसि ।
 साहिय-बहुविह-विज्जो विज्जाहर-नयर-सुपसिद्धो ॥ १८६ ॥
 अह अन्नया कयाइवि भममाणो इच्छिएसु नयरेसु ।
 एसो इत्थ पुरीए समागओ जोव्वणुम्मत्ता ॥ १८७ ॥
 हम्मिय-तलमारूढा ण्हारुत्तिन्ना हु वसुमई एसा ।
 गयण-ट्टिएण दिट्ठा इमेण सुइरं च निज्झाया ॥ १८८ ॥
 दट्ठुं इमीए रूवं खुहिय अह माणसं तु एयस्स ।
 काठ धणवइ-रूव अवयारिओ इत्थ गेहम्मि ॥ १८९ ॥
 अवियाणिय-परमत्था मुत्ता अह वसुमई इमेणावि ।
 सुरयम्मि रंजिय-मणो चितइ एव महा-पावो ॥ १९० ॥

१ अधोमुख = अधस्ताद् वदन यस्य स । २ चोरका = चौर्यम् । ३ कृतेन =
 तदर्थे = वसुमत्यामति यावत् । ४ पारदारिकतया । ५ एत्थ । ६ जानोत्तोर्णा ।
 ७ निभ्याता = दृष्टा । ८ अवतीर्णः ।

धणवद्-रूवेण ठिओ अन्नाओ एत्थ सयल-लोएण ।
 एईए वर-तणूए समय सेवामि सुरय-सुह ॥ १९१ ॥
 विज्जाहरीहिं किंवा मह कज्जं किं अन्न-जुवईहिं ।
 सोहग्ग-निहाणाए पत्ताए इमाए महिलाए १ ॥ १९२ ॥
 एवं विचिंतिऊणं अवहरिओ धणवई इमेणं तु ।
 नेऊण भरह-खित्ते मुक्को उ विणीय-नयरीए ॥ १९३ ॥
 पच्छाइय निय-रूव धणवद्-रूवं विहित्तु विज्जाए ।
 वसुमद्-सुरयासत्तो एसो सो चिट्ठई इत्थ ॥ १९४ ॥
 सोवि हु धणवद्-वाणिओ विणीय-नयरीए पाविओ वैरओ ।
 दट्ठं अउव्व-नयरीं विम्हिय-हियओ विचित्तेइ ॥ १९५ ॥
 का एसा वर-नयरी कत्थ व सा मेहलावई नयरी ।
 किं केण व अवहरिओ पेच्छामि व सुमिणय एयं १ ॥ १९६ ॥
 एवं विचिंतयतो बाहिं नयरीए जाव परिभमइ ।
 तावय पवरुज्जाणे सैमोसढो केवली दिट्ठो ॥ १९७ ॥
 सिरि-उसहनाह-जिणवर-वंस-पसूओ तिलोय-विक्खाओ ।
 नामेण दंडविरओ राय-रिसी मुणि-गण-समेओ ॥ १९८ ॥
 तं दट्ठ जाय-तोसो काऊण पयाहिणं तु तिक्खुत्तो ।
 पणमिय केवल्लि-वल्लणे उवविट्ठो उच्चिय-देसम्मि ॥ १९९ ॥
 नाऊण य पत्थाव विहिय-पणामेण तेण सल्लैत्तं ।
 केण अहं अवहरिओ भयवं ! किंवा इमं खित्तं १ ॥ २०० ॥
 का वा एसा नयरी एवं पुट्ठेण भगवया तस्स ।
 धणवद्दणो पुव्वुत्तं सव्वंपि हु साहियं तइया ॥ २०१ ॥
 विनाय-सरूवो सो भज्जा-पिइ-माइ-बघु-परिहीणो ।
 गुरु-सोअ-समावन्नो केवलिणा एरिसं मणिओ ॥ २०२ ॥
 मा भइ ! कुणसु सोयं एरिसओ चेव एस संसारो ।
 इट्ठ-विओगा-ऽणिट्ठ-प्पओग-दुक्खेहिं संकिन्नो ॥ २०३ ॥
 एयम्मि वसंताणं जीवाणं विसय-मोहिय-मणाणं ।
 संजोग-विप्पओगा अणतसो भइ ! जार्यति ॥ २०४ ॥
 परमत्थओ य दुक्ख जायइ निय-दुट्ठ-कम्मणा जणिय ।

१ अज्ञातः । २ अपहृत । ३ विनीता = अयोध्या । ४ वरओ = वराक ।
 ५ ३ शीह । ६ समवसतः = आगतः । ७ राजर्षिः । ८ प्रदक्षिणाम् । ९ त्रि =
 त्रिवारम् । १० सल्लसम् = उक्तम् = पृष्टमिति यावत् । ११ कम्मणा = कर्मणा ।

हृषइ दु निमित्त-मित्त सेसं पुण वैज्झ-अत्थम्मि ॥ २०५ ॥
ता तेण नहयरेणं न मज्झ परमत्थओ कयं दुक्खं ।
किंत्तु निय-कम्म-जणियं एवं भावेसु निय-चित्ते ॥ २०६ ॥

अविय ।

“पैत्थरेणाहओ कौवो पत्थरं ढक्कुमिच्छई ।
मिगारिओ सरं पप्प सैरुप्पत्ति विमग्गई ॥ २०७ ॥”
ता भइ ! जिणाणाए कम्म-समुच्छेयणम्मि उज्जमसु ।
तत्तो विलीण-कम्मो पाविहिंसि न एरिसि दुक्ख ॥ २०८ ॥
इय केवलिणा भाणिओ पाडिबुद्धो घणवई इमं भणइ ।
इच्छामो अणुसद्धिं पव्वज्जं देह मे भयवं ! ॥ २०९ ॥
केवलिणा से दिन्ना पव्वज्जा सव्व-पाव-मल-हरणी ।
अह जाओ सो समणो सामन्न गुणेहिं उववेओ ॥ २१० ॥
पुंवं-सय-सहस्साइ तीसं काऊण उग-तव-चरण ।
तेमासियं च काऊण अणसणं चत्त-देहो सो ॥ २११ ॥
उववण्णो ईसाणे अच्छर-गण-संकुले विमाणम्मि ।
चदज्जुणामिहाणे देवो चदज्जुणो नाम ॥ २१२ ॥”
ओहिन्नाणेण तओ नाऊण सयल-नियय वुत्तंत ।
सो हं भो भो भइ ! समागओ एत्थ नयरीए ॥ २१३ ॥
वसुमई-कंठ-विलगो सयणीय-गओ पसुत्तओ दिट्ठो ।
पच्छाइय-निय-रूवो घणवइ-रूवेण एस ठिओ ॥ २१४ ॥
जाओ य मज्झ कोवो तव्वसओ चितिय मए एयं ।
मारोमि इमं पावं मह दइयाए सह पसुत्तं ॥ २१५ ॥
जणाणि-जणयाण अहवा जौणावित्ता य सयल-लोयस्स ।
एयस्स दुट्ठ-चरियं काहामि विणिग्गह पच्छा ॥ २१६ ॥
एव विंचित्तिऊणं अवहरियाओ इमस्स पावस्स ।
सव्वाओ विज्जाओ जाओ य इमो समाव-त्थो ॥ २१७ ॥
तत्तो य वसुमईए सहसा निहा मए खयं नीया ।
एईए विबुद्धाए नायं जह एस पर-पुरिसो ॥ २१८ ॥

१ वज्झो = बाह्यः । २ पत्थरो = प्रस्तरः = पाषाणः । ३ क्लीव, प्रस्तावा-
दत्र श्वा । ४ ढक्कुं = दण्डम् । ५ A च्छइ । ६ पप्प = प्राप्य । ७ स्वरस्य शब्द-
स्थोत्पत्तिम् । ८ अनुशास्तिम् = आज्ञाम् । ९ धामण्यगुणं । १० त्रिशत्पूर्वक्षामि-
तानि 'वर्पाणि' इति शेषः । ११ B युग्मम् । १२ ज्ञापयित्वा । १३ स्वभावस्यो =
मूलरूपः ।

गंतूण सासुयाए सिद्धा वत्ता इमीइ सन्वावि ।
 तत्तो सुदंसणाए दट्ठूण इमं कओ रोळो ॥ २१९ ॥
 पडिबुद्धेण इमेणवि तेणिह अंबा सुदसणा भणिथा ।
 सोउं निट्ठुर वयण पलोइय नियय-देह तु ॥ २२० ॥
 दट्ठूण पुव्व-रूवं निय-देह विम्हिओ इमो चित्ते ।
 मह विज्जाए पभावो अवहरिओ केण अज्जत्ति ॥ २२१ ॥
 एवं विचिंत्तिऊण उप्पडउमणेण ताहि एएण ।
 निय-विज्जा संभरिया पवरा नहगामिणी नाम ॥ २२२ ॥
 तहवि हु उप्पइऊणं जाहे न चएइ ताहि विजाय ।
 कुविएण मज्झ केणवि विज्जा-ब्बेओ कओऽवस्स ॥ २२३ ॥
 तेणेव सभावत्थो जाओ न चएमि गयणमुप्पइउ ।
 एवं विगप्पयतो एसो दीणत्तणं पत्तो ॥ २२४ ॥
 एव पिय-सहि ! वारिणि ! सोउं तियसस्स भासिथं तस्स ।
 सेहो समुदत्तो सुदसणा सावि से मज्जा ॥ २२५ ॥
 आलिंणिय त देव अइगुरु-सुय-दुक्ख-दालिय-हिययाह ।
 दीहुर सरेण दोणिवि करुण रोत्तु पवत्ताइ ॥ २२६ ॥
 तह तेहिं तत्थ रुन्नं करुण-पलावेहिं नह-मरिएहिं ।
 जह सो समागय-जणो सन्वावि हु रोविठे लग्गो ॥ २२७ ॥
 सोऊण रुन्न-सहं सेट्ठिस्स गिहम्मि नयर-वत्थन्वो ।
 सन्वावि हु समिलिओ सवाल-बुद्धो जणो तत्थ ॥ २२८ ॥
 नाऊण य वुत्ततं सन्व अन्न-वज्जरिज्जत ।
 अक्कोसति बड्ढविहं सुमगलं नयर नारीओ ॥ २२९ ॥
 एयस्स पडउ विज्जू सुत्ता मा एस बुज्झउ पावो ।
 निदोसांवि धणवई अवहरिओ जेण पावेण ॥ २३० ॥
 हा ! पाव ! किं न आसी खयरीओ तुह सरूव-जुत्ताओ ।
 मुद्दाए वसुमईए जेण तुमे खंडिय सील ॥ २३१ ॥
 ता पाव ! इण्हि पावसु अणज्ज-कज्जम्मि निरय ! निह्नुज्ज ! ।
 निय-दुबेडिय-सरिसं इह पर-लोए फलं कडुयं ॥ २३२ ॥
 एय न हाइ जोगा नाम एयस्स दुट्ठ चरियस्स ! ।

१ रोळो = कोलाहल. (H D VII 15) । २ A °जाए । ३ उत्पत्तिपुमनसा =
 चतुर्थपुत्राक्षेप । ४ B सिद्धी । ५ रोदित्तम् । ६ नगर-वास्तव्यः । ७ अन्न-
 अन्योन्यम् । ८ बुध्यताम् = उत्थीयताम्, सुप्त एव त्रिशयामित्यर्थः । ९ अणज्ज =
 अनार्यम् ।

पावो अमंगलो एस जेण स्यं कयं पावं ॥ २३३ ॥
 कन्न-कडुएहिं एवं असम्म-वयणेहिं तेण लोएण ।
 अक्कोसियां स बहुहा सुदीण-वयणो तहिं वरओ ॥ २३४ ॥
 तेणेव देवेण तहिं माया-वित्ताइ रोवमाणाइ ।
 अणुसांसियाइ सम्मं तुण्हिक्काइ तु जायाई ॥ २३५ ॥
 तत्तो सुरेण भणिया मुचती थूल-असुय-पवाहं ।
 भदे ! वसुमइ ! इण्हि को तुह हिययस्स उच्छाहो ॥ २३६ ॥
 अह तीए वज्जरियं लज्जाए समोणमंत-वयणाए ।
 ज किंचि तुम सामिय ! आइसासि तहिं समुच्छाहो ॥ २३७ ॥
 भणियं सुरेण सुंदरि ! जइ एवं ता करेसु पव्वज्ज ।
 जिण-वर-भणियं-धम्मं कम्म-महा-कंद-कोदालं ॥ २३८ ॥
 जइवि ह्नु सुदरि ! तुमए अयाणमाणाए एयमायरिय ।
 तहवि ह्नु इमस्स पावस्स ओसह होउ पव्वज्जा ॥ २३९ ॥
 तत्तो य वसुमईए तहत्ति बहु मन्नियं तय वयणं ।
 महईए विमूईए निय बंधव-अणुमया ताहे ॥ २४० ॥
 तत्थेव य नयरीए सुहम्म नामस्स पवर-सूरिस्स ।
 मयहरियाए बहुविह-साट्ठणि-गण सेविय-कमाए ॥ २४१ ॥
 चंदजसा-नामाए समणिया मुर-वरेण सयमेव ।
 तीएवि य आगम-विहिणा दिन्ना दिक्खा वसुमईए ॥ २४२ ॥
 सोवि सुमगल-खयरो गुरु-रोसणावि तेण देवेण ।
 ददट्ठण दीण-वयणो न मारिओ कहवि ह्नु दयाए ॥ २४३ ॥
 नेऊण माणुसुत्तर-गिरिस्स परओ स उज्झिओ वरओ ।
 अह सो तियसो पत्तो नियय विमाणम्मि वेगेण ॥ २४४ ॥
 सावि ह्नु वसुमइ-अज्जा समिई-गुत्तीसु सम्ममुवउत्ता ।
 सैज्जाय-ज्जाण-जुत्ता उज्जुत्ता विणय-करणम्मि ॥ २४५ ॥
 पुव्व-सय-सहस्साईं बहूणि काऊण पवर-सामजं ।
 सलेहणाए सम्म झोसित्ता नियय-देहं तु ॥ २४६ ॥
 अणुराय-वसा तं चिय झायती मुर-वर निए हियए ।
 कय-अणसणा वसुमई कालं काऊण उववन्ना ॥ २४७ ॥
 ईसाण-नामम्मि बिइज्ज-कण्णे चंदेज्जुणे दिव्व-विमाणयम्मि ।

१ माता-पितरौ । २ उत्साहः । ३ आदिशसि = आज्ञा करोपि । ४ अजा-
 नत्वा । ५ ३ तिसृभिः कुलकम् । ६ आर्यो = साध्वी । ७ सज्जाओ = स्वाध्यायः ।
 ८ शोसित्ता = झूलित्वा = क्षीणं कृत्वा । ९ ३ १ दवणे ।

देवस्स चंदज्जुण-नामगास्स चदणहा नाम पहाण-देवी ॥ २४८ ॥
 साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जळ-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि परिसमप्पइ वसुमइ-सुरलोय-पावणो नाम ।
 सुरसुंदरि-नामाए कहाए छट्ठो परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ षष्ठ परिच्छेदः समाप्तः ॥ छ ॥ १५०० ॥

अह पुव्व-संगएणं समयं चंदज्जुणेण देवेण ।
 गाढाणुराय-रत्ता मुजइ दिय-लोग-सोक्खाई ॥ १ ॥
 चंदप्पह-देवीए सुर-लोए सुर-वरेण तेण सम ।
 बोलीणो बहु-कालो दिव्व-सुह अणुहवतीए ॥ २ ॥
 अह अजया कयाइवि विच्छाय पिच्छऊण निय-इयं ।
 भय-भीया सा देवी तं देव एवमुल्लवइ ॥ ३ ॥
 सामिय ! कीस ससंको अरइ-पैस्सोव्व दीससि तुमंति ।
 तह कत ! खइ-विवड्जिय-देहो दीणोक किं इण्हि ? ॥ ४ ॥
 सुक्खइ कीस अकम्हा कुसुम-समूहो सिरम्मि संजैमिओ ? ।
 वंसणाणि तुज्झ सामिय ! सामळ-वन्नाणि किं अड्डणा ? ॥ ५ ॥
 थैरहरइ कीस दिडी कामम्मि य सिट्ठिल-आयरो इण्हि ।
 मोडसि य कीस अंगं पुणो पुणो, देव ! वज्जरसु ? ॥ ६ ॥
 अह चंदज्जुण-देवो एवं पुट्ठो पियाए वज्जरइ ।
 किं न थाणसि सुंदरि ! जेण ममं पुच्छसि इमं तु ? ॥ ७ ॥
 देवस्स चवण-समए इमाणि जायति सुयणु ! छिगाणि ।
 ता मज्झवि चुइ-समओ आसओ वट्ठइ इयाणि ॥ ८ ॥
 एवं निसम्म वयण देवी अइवल्लहस्स देवस्स ।
 उप्पन्न-गरुय-साया दुक्ख नैरओवमं पत्ता ॥ ९ ॥
 अह अजया कयाइवि सो देवो तीई पिच्छमाणीए ।
 खरतर-पवण-संसुद्धय-दीवोव्व अदंसणीभूओ ॥ १० ॥

१ B °हाइ । २ परद्धो = पीडित (घ. D VI 70) । ३ संयमितः = निबद्ध ।
 ४ वसनानि = वन्नाणि । ५ थैरहरइ = कम्पते (M. P. I) । ६ मोडसि, मोटयसि वा
 “मरदेछे” इति भाषायां । ७ च्युतिः = मरणम् । ८ वरकोपमम् । ९ A तीए ।
 १० B °सुद्धय ।

ददूण चुयं देवं देवी चदप्पहा सुदुक्खत्ता ।
 मुच्छा-विरमे करुण विलंबित्तमेवं समारद्धा ॥ ११ ॥
 हा ! नाह ! पाण-वल्लह ! मोत्तूण ममं गओ कहिं देव ! ।
 तुमए रहिया सामिय ! कं सरणमँह पवज्जामि ? ॥ १२ ॥
 खण-लव-मेत्तपि तुमं विणा मए नेव नाह ! अच्छतो ।
 मोत्तूण मम इण्हि कत्थ गओ लोयणाणंद ! ॥ १३ ॥
 तं चैवं मज्झ सरणं तं नाहो जीविय तुमं देव ! ।
 तुमए मुक्का सामिय ! भण इण्हि कत्थ वच्चा मि ? ॥ १४ ॥
 हा ! कत्थ गओ वल्लह ! एत्थ अणाहं मम पमोत्तूणं ।
 को मह सरणं इण्हि सामिय ! तुमए पमुक्काए ? ॥ १५ ॥
 सो चैव देव-लोगो देव-सहस्सोवसेहिओ रम्मो ।
 तुह विरहियाइ इण्हि भावइ नरओवमो मज्झ ॥ १६ ॥
 तं चिय इम विमाण रम्मं मणि-कणग-रयण-विच्छुरिय ।
 तुमए मुक्क भावइ वँडियालय-सँच्छहं नाह ! ॥ १७ ॥
 किंकर-वग्गोवि इमो चाडुकरो विणय-करण-तल्लिच्छो ।
 परमाहम्मिय-सरिसो भासइ तुह नाह ! विरहम्मि ॥ १८ ॥
 पुंताग-नाग-चंपय-नमेस-मंदार-रोहिरं रम्म ।
 उज्जाणिं तुह विरहे असिपत्त-वणं व पडिहाइ ॥ १९ ॥
 वर-मज्जण-वावीओ निम्मल-जल-पूरियाओ रम्माओ ।
 भीसति तुज्झ विरहे वेयरणि-नईइ तुल्लाओ ॥ २० ॥
 घन्नाओ नारीओ जाओ मयं अणुसरंति भत्तारं ।
 एयम्मि देव-भावे कत्तो एयारिसं मज्झ ? ॥ २१ ॥
 एमाइ पलवमाणा सा देवी हणइ नियय-हरथेहिं ।
 अंगाइ सुदुक्खत्ता कंदंती करुण-सदेण ॥ २२ ॥
 मुच्छिज्जइ पुणरुत्तं नीसाहारा य पडइ भूमीए ।
 संपत्त-चेयणा सा पुणरवि एव समुल्लवइ ॥ २३ ॥
 हा ! नाह ! किं न पेच्छसि विलवतिं ज न देसि उल्लावं ।
 किं वा रुट्ठो वल्लह ! किं अवरद्धं मए तुज्झ ? ॥ २४ ॥
 पणय-कुवियाए सामिय ! चाडु-सहस्साणि मज्झ कुवंतो ।
 इण्हि कीस अकडे विलवतिं मुंचासि मम तु ? ॥ २५ ॥

१ अ. ०याए । २ भासते (H. P. IV ३५९) । ३ विच्छुरित = व्याप्तम् । ४
 घटिकालयं = घटिकावादनगृहम् । ५ अच्छह सदसम् (H. P. ५६) । ६ मृतम् । ७
 प्रणयकृपिताया मम ।

हा १ नाह १ किं न याणसि अइगुरु-अणुराय-मोहिवा एसा ।
 मह विरहे कह होही जेण अकळे तुमे मुक्का १ ॥ २६ ॥
 एव बहु-प्यगतरं पिययम-विरहम्मि कंदमाणा सा ।
 जाया उम्मूलिय-कमलिणिव्व विच्छाय-सुह-कमला ॥ २७ ॥
 रट्ठूण गरुय-सोय गुरु-दुक्ख सैमोहयं तय देवि ।
 तीए निद्वै-वर्यसा सयंपभा एवमुल्लवइ ॥ २८ ॥
 जाणिय-जिण वयणावि हु संसार-सरूवय सुणेऊण ।
 इयर-महिलव्व पिय-सहि ! विलवसि किं एरिस बहुहा ? ॥ २९ ॥
 पिय-सहि ! न हु साहारो बहुणावि हु विलविण जं अत्थि ।
 सा किं छाळिय गल-यण-समेण विहलेण रुणेण ? ॥ ३० ॥
 जइ विलवसि सैयहुत्तं पिईसि देहं करेसि गुरु सोयं ।
 रुहवि हु न एइ दइओ काल-कयतेण जो नीओ ॥ ३१ ॥
 जो एय नाऊण वेहं सिढिल्लेसुं मुच गुरु-सोग ।
 उज्जम जिणिंद-धम्मे एवंविह-दुक्ख समणम्मि ॥ ३२ ॥
 सी तव-सजम-रूवो देव-भवे नत्थि वट्टमाणाए ।
 सम्मत्त-सुद्धि हेतं सुदरि ! ता उज्जम कुणसु ॥ ३३ ॥
 गतूण विदेहेसुं वंदसु ति-लोकक बंधव-जिणिंदे ।
 केवलिणो तह साहु सजम-करणुज्जए धीरे ॥ ३४ ॥
 सासुय-जिण-भवण-ट्टिय-जिणिंद-विंवाणि परम-भत्तीए ।
 कुळ सेल-दीव-पव्वय-ठियाणि गतूण पणमेसु ॥ ३५ ॥
 एव विमुद्ध-सम्मत्त संजुया पाविऊण मणुयत्त ।
 रुद्धु जिण-वर-दिक्खं हय-कम्मा वैयासि सिद्धीए ॥ ३६ ॥
 एवविह-दुक्खाइ तत्थ मया नेव पाविसि अवस्स ।
 जर-भरण-रोग-सोगेहिं वज्जिया हांसि आकालं ॥ ३७ ॥
 एव सयपभाए भणिया चंदप्पहा तहिं देवी ।
 भोत्तूण दइय-सोगं समागया एत्थ लोयम्मि ॥ ३८ ॥
 सहिया सयंपभाए वदित्ता जिण-वरिंद विंवाइ ।
 नंदीसरम्मि ताहिं समागया एत्थ मरहम्मि ॥ ३९ ॥
 तत्थ य पेच्छइ नयेर रायमिहे पवर-वैरिहिरुज्जाणे ।

१ ३ पव्वाव । २ समोहयं = समबहुताम् । ३ स्निग्ध-वर्यस्या = प्रियसुखी ।

४ छाळिका = छागिका (म २ १ १९१) । ५ जवा । ६ ताडयसि । ७ शिथिलय
 = शिथिलं कृतम् । ८ स = अविनेन्द्रधर्यः । ९ वजसि = वच्छसि । १० तत्र = सिद्धौ ।
 ११ बाहिर = बाह्यम् ।

समण-गण-सेविय-कमं ससुरासुर-मणुय-परियरियं ॥ ४० ॥

धम्म वागरमाण सुहकरं नाम केवलिं ताहे ।

‘गयणाओ ओयरिया सा देवी पिय-सहि-समेया ॥ ४१ ॥’

वंदिय सुहंकरं तं सुहं करंतं तु मविय-सत्ताणं ।

सेसंपि सैमण-सघ उवविट्ठा उच्चिय-देसम्मि ॥ ४२ ॥

अह सो भयवं तीए स-देव-मणुयासुराइ-परिसाए ।

गंभीर-भारईए एवं मणिउं समाढत्तो ॥ ४३ ॥

अइदुल्लहो मणुय-भवो सुकुलुप्पत्ती जिणिंद-धम्मो य ।

पत्तम्मि तम्मि उज्जमह सव्वहा मा पमाएह ॥ ४४ ॥

कर-गहिय-सलिल-सरिसं खणे खणे झिज्जए इमं आउं ।

तम्हा जिण-वर-धम्मे मा ह्मु पमायं कुणह तुम्हे ॥ ४५ ॥

कुम-सूइ-अग-संगय-जल-लव-तुल्लुम्मि जीवियव्वम्मि ।

उज्जमह भाव-सारं अइविसमा जेण कम्म गई ॥ ४६ ॥

जम्हा पमाय-मूलं दुक्ख सव्वपि एत्थ संसारे ।

चउमुवि गईसु नियमा तेण इमो होइ मोत्तव्वो ॥ ४७ ॥

एसो जम्म-निमित्तं रोग-जरा-मरण दुक्ख-सय-हेज्ज ।

एय-वसगा य सत्ता भमंति भव-सागरे घेरे ॥ ४८ ॥

मोत्तूण ता पमायं करेह वर-उज्जमं जिणिंदस्स ।

धम्मम्मि तग्गय मणा ससार-समुइ-बोहित्थे ॥ ४९ ॥

परमत्थ-बंधु-भूए इमम्मि धम्मम्मि उज्जम कुणह ।

निदूघूय-सव्व-पावा पावह तो मोक्ख सोक्खाइं ॥ ५० ॥

नाउ केहतरं सा देवी चंदप्पहा इमं मणइ ।

भयवं ! कत्थुववन्नो दइओ चदज्जुणो मज्झ १ ॥ ५१ ॥

मह कित्तियं च आउ इओ जुयाए य कथ मह जम्मो ? ।

दइएण तेण सभयं होज्ज नवा दंसणं मज्झ १ ॥ ५२ ॥

एवं च पुच्छिओ सो बहु-माण-जुयाए तीए देवीए ।

भयवं सुहंकरो अह एवं मणिउ समाढत्तो ॥ ५३ ॥

महे ! सो तुह दइओ इह चेव य मारहम्मि वासम्मि ।

वेयइह-पण्वय-धरे उत्तर-सेदीए रम्माए ॥ ५४ ॥

१ व्याकुर्वन्तम् = उपदिशन्तम् । २ B गुरुमम् । ३ B सुमकं । ४ A सुभं कं ।
५ B सवण । ६ प्रमाद्यत = प्रमाद कृत । ७ क्षीयते । ८ बोहित्थो = यानपात्रम्
(H D. VI. 96) । ९ कथाया उपदेशस्यान्तरं विचालरूप कथान्तर प्रस्तावमिति
भावः ।

नयरम्भि चमरचचे भाणुगई-नामयस्स खयरस्स, ।
 पिय-जाया-कुच्छीए उप्पन्नो पुत्त-मावेण ॥ ५५ ॥
 पल्लिवोवमाणि अट्ठ ओ तुह आउ आसि सैमुदियं भदे ! ।
 इण्हि तु वास-लक्खं अवसेसं चिट्ठए आउं ॥ ५६ ॥
 पुन्नम्मि-वास लक्खे चइत्तुण तुमपि तीइ सेढीए ।
 सुरनदणम्मि नयरे खयरस्स ओ असणिवेगस्स ॥ ५७ ॥
 धूया होहिसि भदे ! पवरा उ पियंगुमंजरी-नामा ।
 पुव्व-दइएण समय तत्थ य तुह दसण होही ॥ ५८ ॥
 तत्तो य भणइ देवी नायव्वो सो मए-कहं भयवं ! ।
 कहवा पाणिग्गहण होही मह तेण समयपि ! ॥ ५९ ॥
 अह केवल्लिणा भणियं निसुणसु जत्ताइ जिण-वरिदस्स ।
 उम्मिदट्ठ-करि-वराओ मोइस्सइ जो तुमं भदे ! ॥ ६० ॥
 सो चेव य नायव्वो एसो सो पुव्व-वल्लुहो मज्झ । ५
 पुणरवि विसेस-दंसणमेव तुह होहिही तेण ॥ ६१ ॥
 तुह माउल-धूयाए पाणिग्गहणम्मि कणगमालाए ।
 काउ तीए रूवं एही सो मित्त-कज्जेण ॥ ६२ ॥
 जो तत्थ कणगमाला-रूवो होही स पुव्व-दइउत्ति ।
 नायव्वो नीसकं भदे ! चदप्पमे । तुमए ॥ ६३ ॥
 तयणतरं च होही पाणिग्गहणपि तेण सह तुज्झ ।
 जाई-सरणेण तुमं सुमारिस्ससि मह इम वयण ॥ ६४ ॥
 एव पिय-सहि ! भारिणि ! केवल्लि-चयणं निसम्म सा देवी ।
 जाया हरिसिय-हियया केवल्लिणो नमिय पय-कमल ॥ ६५ ॥
 तत्तो उप्पइया सा सासय-जिण-चेइयाई सन्वाइ ।
 वदित्ता तित्थयरे महा-विदेहेसु सव्वेवि ॥ ६६ ॥
 स-ङ्गाणं सपत्ता तं चिय देव मणेण चित्तेती ।
 अह अनया कयाइवि सावि चुया आउय-खयम्मि ॥ ६७ ॥^०

एवं च ठिए ।

जा सा वसुमई अज्जा देवी चंदप्पहा य सुर-लोए ।
 सा ह पियंगुमजरी-नामा इह सुयणु ! सजाया ॥ ६८ ॥
 दट्ठूण देव-निवह जाईसरणम्मि अज्ज उप्पन्ने ।

१ B युग्मम् । २ समुदितं = जन्मत प्रवृत्ति सर्वम् । ३ B युग्मम् । ४ A
 ० ताए । ५ B युग्मम् । ६ सारिब्वसि । ७ B तिथिभि. कुलकम् ।

सभरिओ सो देवो पाण-पिओ आसि जो सगो ॥ ६९ ॥
 चिर-परिचियस्स पिय-सहि ! गाढ उक्कठिया अहं इण्हि ।
 तत्संगम-इच्छाए समुच्छुगं इण्हि मह चित्त ॥ ७० ॥
 तं कैइय दिणं होही जम्मि स-सिणेह-निद्ध-दिट्ठीए ।
 पुव्व-भव-नेह-बद्धं पेच्छिस्सं वल्लह तमह ? ॥ ७१ ॥
 कह सो मे दट्ठवो सिग्घ कह तेण संगमो होही ।
 एवविह-चिताए जाया सोगाउरा अहयं ॥ ७२ ॥
 तं चिय चित्तंतीएऽवक्खित्त-मणाइ आगयावि तुमं ।
 पिय-सहि ! नो सैच्चविया तेण न संभासिया भदे ॥ ७३ ॥
 त, ज तुमए पुट्ठं जायं किं सोग-कारणं तुज्झ ।
 पिय-सहि ! धारिणि ! तं तुह नीसेसं साहियं एयं ॥ ७४ ॥
 अह धारिणीए मणिय केवल्लि-वयणं न अन्नहा भदे ! ।
 ता कीस कुणसि सोयं एवं एएण होयव्वं ? ॥ ७५ ॥
 हसिऊण मए मणिय एवं एयंति नत्थि संदेहो ।
 नवर अइउक्कंठा तुवरइ मह माणसं सुयणु ! ॥ ७६ ॥
 एतयंतरम्मि पिययम ! चंपगमाला समागया जणणी ।
 मणइ लहु पुत्ति ! मज्जसु मुंजसु कुण पवर-सिंगार ॥ ७७ ॥
 मणियं च मए किं अम्मि ! कारणं जं अइप्पगे चैव ।
 जाया भोयण-वेला, अम्माए तवो इमं मणिय ॥ ७८ ॥
 उज्जाणे जिण-भवणे होही ण्हवणं जुगादि-देवस्स ।
 महया विच्छेदुणं अत्थमण जाव सूरस्स ॥ ७९ ॥
 तत्थ य पुर-वत्थव्वो वच्चइ ण्हवणस्स पेक्खिओ लोगो ।
 अम्हेवि गमिस्सामो परियण-सहियाइ तत्थेव ॥ ८० ॥
 तेणेव कारणेण पमाय-समयम्मि भोयणं सिद्ध ।
 ता होसुं लहु पैउणा जिण-भवणे जेण वच्चामो ॥ ८१ ॥
 एव निय-जणणीए वयणं सोऊण उट्ठिया झत्ति ।
 कय-भोयणाइ-चेट्ठा आरूढा 'सदणे पवरे ॥ ८२ ॥
 निय-परियण-परियरिया गया य उज्जाण-सूसणे तत्थ ।
 जिण-मदिरम्मि सम्म पूइत्ता वदिओ मयव ॥ ८३ ॥
 दिट्ठं जिणिद-ण्हवण कीरतं भत्ति-जुत्त-खयरेहि ।

१ कइय = कदा । २ B पिच्छि । ३ SEE NOTE P. 46 । ४ लरते (H P IV. 170) । ५ अतिप्रगे = अतिप्रमाते । ६ SEE NOTE P. 13 । ७ प्रक्षुब्धः । ८ भव । ९ प्रगुणा = सज्जा । १० सन्दनः = रथः ।

वित्त-प्पाये न्हवणे निय-परियण-सञ्जया अहय ॥ ८४ ॥
 आरूढा रह-पवरे वलिया नयरस्स अम्भिमुहा जाव ।
 उम्भिद्धो नयरओ नीहरिओ करि-वरो ताव ॥ ८५ ॥
 तं ददुं समुहमितं तुरया मह रह-वरस्स उँत्तद्धा ।
 उम्मगेण पयद्धा मग्गो सो सदणो ताहे ॥ ८६ ॥
 भूमीए अह पडिया मुच्छाए विगय-वेयणा जाया ।
 तेण पर ज जायं पिययम ! तमह न जाणामि ॥ ८७ ॥
 नवर दिहो सि तुम वीयंतो नियय उत्तरीएण ।
 ददुं तुम जाओ गरुओ हिययम्मि आणदो ॥ ८८ ॥
 सत्तो मज्झ विगप्पो पिययम ! एसा मणम्मि संजाओ ।
 एय त संजायं केवलिणा ज तैयाइह ॥ ८९ ॥
 पुव्व-भव-संगओ सो ता नूणं एस वल्लहो मज्झ ।
 रमइ य इम्मि दिट्ठी मण च आणदमुव्वहइ ॥ ९० ॥
 अमएणव ससित्त दिट्ठम्मि इम्मि मह सररीएपि ।
 वियसिय-नयणो एसोवि दीसए साणुरागोव्व ॥ ९१ ॥
 ता मह पाण-पिओ सो अवस्समेसोत्ति जाव चित्तेमि ।
 ताव य परियण-सहिया समागया तत्थ मह धाई ॥ ९२ ॥
 अभिनदिऊण तीए आपुट्ठो ताहिं पिययम ! तुमति ।
 वच्चाओ निय-नयरे उस्सूर वट्टए जेण ॥ ९३ ॥
 एवं मणिल चलिया तत्तो य मए विचित्ति य एय ।
 पुत्तेहिं पिओ दिट्ठो इण्हि न चैएमि छेइउं ॥ ९४ ॥
 एयस्स वयण-पंकय-पलोयणं मोत्तु मह इमा दिट्ठी ।
 पंक-निर्बुद्धा दुव्वल-गाइव्व न सक्कए गंतु ॥ ९५ ॥

अविय ।

एवंविहे मुहुत्ते नयण-जुयं मिलइ कस्सवि जणस्स ।
 हाथिव्व पक-खुत्तो दुँक्खुत्तारं दढं होइ ॥ ९६ ॥
 एसावि मज्झ धाई चलिया एय पमोत्तु मण-दइय ।
 लज्जाए वज्जरिउ अहपि सक्केमि नो किंपि ॥ ९७ ॥
 ता मज्झ इम जुत्तं गिण्हामि इमस्स किंचि आमरणं ।

१ अ हमेत । २ उत्तरस्ता = मयमाता । ३ व्यजन कुर्वन् । ४ तदा आ-
 दिष्टम् । ५ (M. P 66) । ६ छेइउ = मोक्षम् (M P IV 91) । ७ निर्बुद्धा =
 मग्ना । ८ गाई = गाँ : (M P II 174) । ९ खुत्तो = निमग्न (M D II 74) ।
 १० दुःखेन उत्तरण = उत्तारो यस्य तत् 'भिक्षित नयनयुग' इति विशिष्यम् ।

तं चिय पैलोइऊणं जेण मणं निव्वुइ कुणइ ॥ ९८ ॥
मण-बल्लहेण एएण विरहिया निय-गिहम्मि संपत्ता ।
तं चेव पैलइऊण संघीरिस्तामि निय-हियय ॥ ९९ ॥

अथ च ।

किं एस इत्थि-रूवो पाणिग्गहणम्मि कणगमालाए ।
एही, तत्थ य होही पुणोवि किं दसण इमिणा ॥ १०० ॥
इय तइया केवलिणा आइहं मज्झ तेण एयस्स ।
त चेव य आभरणं सौमिन्नाण तर्हि होही ॥ १०१ ॥
एवं विचित्तिऊण मुद्दा-रयण तु तुम्ह हत्थाओ ।
गहिय बल्लह ! तइया नियया य समप्पिया मुद्दा ॥ १०२ ॥
पिय-कर-फास-पवित्त परिहिता तपि मुरु-पमोएण ।
चलिया बल्लत-गीवा सपरियणा नयर-समुहिया ॥ १०३ ॥
अह धारिणि-नामाए कन्ने होऊण मज्झ उल्लवियं ।
एयं केवलि-वयणं निव्वडियं ताव इक्कं तु ॥ १०४ ॥
ता एस देव-जीवो पुण्वि जो आसि तुज्झ वल्लहओ ।
एवं तीए भणिए सरोस्समेवं मए भणिय ॥ १०५ ॥
इं इ दिट्ठा सि तुम धारिणि ! अक्खसरसु दिट्ठि-मग्गाओ ।
एवविहमणिवेद्ध जा जंपासि अम्ह पुरउत्ति ॥ १०६ ॥
इण्हिं न वल्लहो किं पुण्वं जं आसि मज्झ वल्लहओ ।
ईसिं हसिऊण तओ कयंजली धारिणी भणइ ॥ १०७ ॥
पिय-सहि ! खम अवराह सन्वमसच्चं इमं मए भणिय ।
जह पुण्व तह अहुणावि वल्लहो चेव तुह एसो ॥ १०८ ॥
किं पुण भणामि सच्च जइ दइओ कीस उज्झित्त चलिया ? ।
ता मा पिय-सहि ! रुस्सु घडइ चिय मह इमं वयणं ॥ १०९ ॥
एमाइ बहु-विगणं सहास-वयणाइ तीइ संजुत्ता ।
पत्ता गिहम्मि कमसो अंत्यमिओ ताव सूरुओवि ॥ ११० ॥
अह तीए धारिणीए जइसरणाइ-सयल-वुत्तंतो ।
कहिओ मह माऊए तं सोऊं हरिसिया एसा ॥ १११ ॥

१ प्रलोक्य । २ निर्वृत्तिः । ३ दृष्ट्वा (SEE NOTE P 49) । ४ स्वामिज्ञानम्
= उपलक्षक विहम् । ५ फासो = स्पर्श । ६ परिघाव । ७ निर्वृत्तम् = सिद्धम् ।
८ अपसर = दूरीभव । ९ अनिवर्द्धं = असंवद्धम् । १० अस्तम् इता = गतः । ११

तींएवि सव्वं कहियं मह पिउणो असणिवेग-नामस्स ।
 तत्तो य हरिसिएण वज्जारेयं तेण एवं तु ॥ ११२ ॥
 आसि मह गरुय-चिंता घूया ज पुरिस-वेसिणी जाया ।
 न य इच्छइ किंचिं वरं कहमेयमहं करिस्सामि ? ॥ ११३ ॥
 सुदरमेयं जाय जाईसरणं इमीए जं जाय ।
 अम्हं चिय अम्मुदओ उम्भिने पाणिय पडियं ॥ ११४ ॥

अथ च ।

पुरिसेहिं मज्झ सिट्ठं हत्थि-भए जेण मोइया एसा ।
 सो भाणुमइ-पुत्तो चित्तगई नाम वर-कुमरो ॥ ११५ ॥
 तस्सेव देमि एयं जइ इच्छा अत्थि तम्मि एवाए ? ।
 तत्तो चपगमाला हरिसिय-चित्ता इमं भणइ ॥ ११६ ॥
 जोगो चिय सो कुमरो इमाइ पवराइ मज्झ घूयाए ।
 एईएवि संजाओ अइगुरुओ तम्मि अणुराओ ॥ ११७ ॥
 किंतु निसुणेसु सामिय ! रत्तो कणगप्पहत्स एयस्स ।
 भाणुगइणो य रण्णो परोप्पर गरुय-वेरति ॥ ११८ ॥
 जलणप्पह-कज्जेण, सुप्पसिद्धं चेव तुम्ह एयति ।
 ता कह एही इहइ चित्तगई पाणिगहणत्थं ? ॥ ११९ ॥
 घूया सयवरा जइ पेसिज्जइ तम्मि चेव नयरम्मि ।
 एवं न होइ पिययम ! आणंदो मज्झ हिययस्स ॥ १२० ॥

अथो ।

एसा एका घूया वल्लहिया ता इमीए वीवाहं ।
 जइ नवि पेच्छामि अह ता किं मह जीविएणति ? ॥ १२१ ॥
 एव चंपगमाला मह जणणी जाव तत्थ उल्लवइ ।
 ताव य चंदण-नामो मह माया आगओ भणइ ॥ १२२ ॥
 किं अच्छह वीसत्था तुम्हे इह ताय ! निब्बिंचित्तात्ति ।
 एय नयर ताव य सव्वपि हु आउलीभूयं ॥ १२३ ॥
 तत्तो भणियं पिउणा केण व कज्जेण पुत्त ! जाणासि ? ।
 अह चंदणेण भणियं इय वत्ता ताव नयरम्मि ॥ १२४ ॥
 किल कणगप्पह-रत्तो जिण-भवणे लंघियम्मि कुद्धेण ।
 विज्जाणं अवहारो विहिओ घरणिद-नामेण ॥ १२५ ॥

१ उद्भिने = अङ्कुरितमात्रे पानीय = जलवृष्टिर्था गुणावहा तथेत्यर्थः । २ नि-
 विंचिन्ताः = निश्चिन्ता ।

जलणप्पहस्स सिद्धा रोहिणि-नामा किलऽज्ज विज्जन्ति ।
तस्स य मयाउ नद्धो राया कणगप्पहो ताव ॥ १२६ ॥
सिरि-गंधवाहणस्स उ खयर-प्पहाणस्स सो गओ सरणं ।
तन्विरहे पुरमेयं सयलपि ह्नु आउळीभूय ॥ १२७ ॥
जलणप्पह-भय-भीया सन्वेवि ह्नु नायरा पलायंति ।
मोत्तूण इमं नयरं बयंति अवरार-पुरेसु ॥ १२८ ॥

एवं च ठिए ।

अम्हंपि ताय ! इण्हि विसेसओ होइ नासियन्वति ।
कणगप्पहस्स रन्नो पवरो मती जओ तौओ ॥ १२९ ॥
एवं च पुत्त-वयण सोऊणं ताहि असणिवेगेण ।
आणत्ता निय-पुरिसा सज्जंति कुणह गमणत्थ ॥ १३० ॥
विज्जाए वर-विमाणं विउंन्वियं ताहिं मज्झ जणएण ।
आरोविय च सन्व घर-सारं तत्थ पुरिसेहिं ॥ १३१ ॥
एवं च मज्झ पिययम । धारिणि-नामाए साहिय सन्व ।
अहमवि तम्मि विमाणे आरूढा परियणेण समं ॥ १३२ ॥
तत्तो य त विमाणं उप्पइय खग्ग-सामळं गयणं ।
वेगेण य सपत्त गगावत्तम्मि नयरम्मि ॥ १३३ ॥
कणगप्पहस्स रन्नो आवासे तत्थ तं सैमोइन्न ।
अह गधवाहणेणवि उच्चिय-पवित्ती कया तस्स ॥ १३४ ॥
एव गगावत्ते कइवय-दिवसाणि जाव अच्छामि ।
हियएण चित्तयती पिययम । तुह दंसणोवायं ॥ १३५ ॥

अविय ।

पेच्छिस्सं कइय अहं कइया मह तेण संगमो होही ।
कइया वीवाह-दिणं होही तं कणगमालाए १ ॥ १३६ ॥
एमाइ बहु-विगप्प चित्तेमाणी अहोनिस्स तत्थ ।
रयणीएवि नो निदं लहामि तुह नाह ! विरहम्मि ॥ १३७ ॥
अन्न-दिवसम्मि भाया चंपगमालाए मज्झ जणणीए ।
अमियगई तत्थ पुरे समागओ राय-कज्जेण ॥ १३८ ॥
ददूण असणिवेगं अह सो सजाय-पहरिसो भणइ ।
सिरि-गधवाहणेणं रत्ता बहु-माण-पुण्वं तु ॥ १३९ ॥

१ नागराः = नगरजनाः । २ तातः । ३ सामग्रीम् । ४ विकुर्वितॄन् = विकृ-
तम् । ५ समवतीर्णम् । ६ अ पिच्छं ।

नहवाहणस्स कज्जे विमग्गिया अज्ज कणगमालत्ति ।
 सहरिस-वयणेण मएवि तस्स दिन्ना इमा मह ! ॥ १४० ॥
 एईए पंचमीए विवाह लग्गं निरुवियं तीए ।
 निय-बंधव-जुत्तेण आगंतव्व तहिं तुमए ॥ १४१ ॥
 अह मणइ असणिवेगो सयमेव य तत्थ गंतुमुचियम्ह ।
 तुम्ह वयणाओ संपइ विसेसओ होइ गंतव्वं ॥ १४२ ॥
 किंतु निसुणेसु कारणम्मह गमण न होइ जह उचियं ।
 कणगणहस्स रण्णो वड्ढइ विसमा दसा जेण ॥ १४३ ॥
 एक्कं विज्जा-छेओ रैब्ज-ब्भंसो य निय-पुरि-च्चाओ ।
 ता तम्मि ससोगम्मि कह गमण होइ मह उचियं ? ॥ १४४ ॥
 'जे दुहियम्मि न दुहिया आवय-पत्ते विइज्जया नेव ।
 पट्ठणो न ते उ भिच्चा घुत्ता परमत्थओ नेया ॥ १४५ ॥
 एत्थये ता संपइ निब्बंधो ते न होइ कायव्वो ।
 तुह भगिणी पुण एही लग्ग-दिणे आउला जइवि ॥ १४६ ॥
 अमियगई मणइ तओ पेसेहिं पियगुमंजरिं ताव ।
 एईए कणगमाला अच्छइ उक्कंठिया जेण ॥ १४७ ॥
 तत्तो जणएण अहं पट्ठाविया माउलेण सह एत्थ ।
 पत्ता य कमेण इहं मिलिया तो कणगमालाए ॥ १४८ ॥
 एव पिययम ! अहयं माउलय-गिहम्मि एत्थ आयाया ।
 चित्तेमि कइय होही लग्ग-दिणं मज्झ पुण्णेहिं ? ॥ १४९ ॥
 जत्थ मए दट्ठव्वो सो हू जणो जीवियाओ अब्भहिओ ।
 एवं चित्तेतीए समागया पंचमी एसा ॥ १५० ॥
 जाव य कमेण वत्ते पाणिग्गहणम्मि ताहे पिक्खणए ।
 नहवाहणस्स पुरओ पारद्धे चित्तिं हि मए ॥ १५१ ॥
 एसा हू कणगमाला सहि-जण-मज्झम्मि दीसइ निविट्ठा ।
 सो मह मण-वट्ठइओ न कोवि इह दीसए ता किं ? ॥ १५२ ॥
 केवल्लिणो तं वयण होज्जा अल्लिय तु मह अउत्तेहिं ।
 नहि नहि, अवर-दीसाए अवि उग्गमइ रवी कहवि ॥ १५३ ॥
 पयल्लिज व मेह-गिरी पलय गच्छेज्ज उदहिणो सव्वे ।
 न य केवल्लिणा मणिया भावा इह अज्झा होंति ॥ १५४ ॥

१ B युग्मम् । २ राज्यभ्रम । ३ दुःखिते । ४ A °वह । ५ प्रेषय । ६ आ-
 वाता । ७ प्रेक्षणकम् = नाट्यादिदृश्यम् । ८ प्रचलत् ।

तां किं नु कणगमाला अहवा सो हियय वल्लहो मञ्जु ? ।
 दंसिय मुदा-रयण करेमि नीसकिय एयं ॥ १५५ ॥
 एवं विचिंतिऊणं समागया ताहि तुज्झ पासम्मि ।
 मुदा-रयण-समेओ नियय-करो दसिओ ताहे ॥ १५६ ॥
 तत्तो पिययम ! तुमए मुदा-साहियम्मि दंसिए हत्थे ।
 एसो सो मह दइउत्ति पैच्चओ झत्ति उप्पन्नो ॥ १५७ ॥
 पेच्छ कह एस एव काऊणवि विगय-सयल-आसको ।
 चिह्णइ, किं नवि बीहइ नहवाहण-राय-उत्तस्स ? ॥ १५८ ॥
 किंचि उवार्यं ताहिं करेमि एयस्स मोयणट्ठाए ।
 एवं विचिंतिऊणं वच्चिय त सहि-यणं सव्वं ॥ १५९ ॥
 कवडेण मए सामिय ! समाणिओ इह असोग-वणियाए ।
 त जं तुमए पुट्ठं तं सव्व साहियं एयं ॥ १६० ॥^१

अविय ।

अइवि इ कम्मा पिययम ! सज्झस-भरिया न सक्कए कहवि ।
 मण-वल्लहस्स पुरओ एकपि इ वयणमुल्लविउ ॥ १६१ ॥
 तहवि मए सविसेसं निय-चरिय साहियं इमं जम्हा ।
 जाईसरण-गुणेणं परिचिय इव भाससि तुमति ॥ १६२ ॥^२
 भा चित्तवेग ! एव तीए वयणं निसम्म सहसत्ति ।
 मुच्छा-विरमे मज्झवि जाईसरणं समुप्पन्नं ॥ १६३ ॥
 सभरियं सव्वंपि इ मएवि पुँव्वोइयं निय चरिय ।
 अह तीए सलत्त पिययम ! किं इण्हि कायव्व ? ॥ १६४ ॥
 तत्तो य मए भणिय वियाणिय कुल-हरं तु ते सुयणु ! ।
 ता वच्च तुम गेह अहमवि ईत्तो पलाइस्सं ॥ १६५ ॥
 पडिया इ कणगमाला मड्ढाए मञ्जु एत्थ वावीए ।
 कल-यल-पुव्व एवं साहिज्जसु सयल-लोयस्स ॥ १६६ ॥
 एवं कए न कस्सवि आसंका होइ चित्तवेगम्मि ।
 नहवाहणाओ एवं विमोइओ होइ वर-मित्तो ॥ १६७ ॥

अर्धं च ।

निमुयं च मए सुंदरि ! सुरनदण-पुर-वरम्मि आगम्म ।
 अलणप्पहेण पुणरवि आहिट्ठियं नियय-रज्जति ॥ १६८ ॥

१ प्रत्ययो=विश्वासः । २ B युग्मम् । ३ B युग्मम् । ४ पूर्वोदितम् । ५ इतः ।

६ बलात् (M. P. 48) । ७ श्रुतम् (M. P. 31) ।

वेदियं च पुर-धर तं रत्ना संमाणो य पुर-लोभो ।
 ता तत्थ अहं गतुं आणाविस्सामि तुह जणगं ॥ १६९ ॥
 जलणप्पहोवि राया पेक्खिस्सइ पुंन्व-गउरवेणं ।
 तत्थ तुमं परिणिस्स अम्मा-पीईणणुत्ताया (नाओ ?) ॥ १७० ॥
 एवं च कए वल्लहि ! सैलहणिज्जं तु होइ सव्वंपि ।
 अन्नह पुण विहियम्मि उभय-कुळं मैइलियं होइ ॥ १७१ ॥
 तत्तो य तीए भणियं जमिह तुमं किंचि आणवेसि मए ।
 त सव्वं कायव्वं नवरं पिय । सुणसु विवर्त्ति ॥ १७२ ॥
 जीविय-संदेहेणे कहवि मए अज्ज नाह ! संपत्तो ।
 मोत्तुण तुमं इण्हि कत्थवि सक्कोमि नो गंतु ॥ १७३ ॥
 तावच्चिय मह जीय जाव तुमं नयण-गोयरे वससि ।
 तुह दंसण-रहिया पुण झत्ति य पाणेहि मुच्चामि ॥ १७४ ॥
 जंपि निमिसति नयणा ऐसियमेत्तपि दूसहं मन्ने ।
 किं पुण जं बहु-दिवसे तुह विरहे नाह ! अच्छिस्स ? ॥ १७५ ॥
 ता नाह ! जत्थ वच्चसि अणुगतव्वं मएवि तत्थेव ।
 एव च ठिए कज्ज जं कायव्वं तयं मणसु ॥ १७६ ॥

अथ च ।

स-ट्ठाणे पत्ताए पाणिग्गहणं भविस्सई मज्झ ।
 एवंविह-आसाए स-गिहं वच्चामि जइ नाह ! ॥ १७७ ॥
 एत्तो य मज्झ जणओ भणिओवि इ जइ न वच्चई कहवि ।
 जलणप्पहेण रत्ता, कणगपहं मोत्तु निय-नयरे ॥ १७८ ॥
 ता मह का होज्ज गई तुमए सह दंसणपि न इ होज्जा ।
 अच्छउ पाणिग्गहणं दूरे चिय मह मणाणंद ॥ १७९ ॥
 ता किं बहुणा वल्लह ! मेल्लोमि तुमं न ताव हत्थाओ ।
 अन्नं ज कायव्वं तं चिय मह आणवेसुत्ति ॥ १८० ॥
 मो चित्तवेग ! एव तीए भणिए मएवि सल्लेत्तं ।
 जइ एवं ता सुंदरि ! सिग्घ पउणा भवेसुत्ति ॥ १८१ ॥
 वियलइ जाव न रयणी पेक्खणग-क्खित्त-माणसो जाव ।
 नहवाहण-पमुहो इह लोगो, ता वच्चिमो सुयणु ! ॥ १८२ ॥

१ पृथीतम् (H. P. IV 209) । २ आनायविष्णामि । ३ पूर्वगौरवेण = पूर्वा-
 करण । ४ ग्राहनीयम् । ५ मलिनम् (H. P. 101) । ६ विश्रुतिम् । ७ जीवितम् । ८
 एतावन्मात्रमापि । ९ अतिश्रुतिम् । १० मुच्चामि (H. P. IV 91) । ११
 संलपितम् = उक्तम् । १२ प्रगुणा ।

भणियं च तीए एसा पडणा चिह्मामि नाह ! तुह पुरओ ।
 तत्तो उप्पइओ हं सहसा गयणम्मि सह तीए ॥ १८३ ॥
 जाव'थ कित्तिंयमेत्तं खेत्तं वच्चामि बल्लहाइ सह ।
 ताव थ तीए भणियं उदरे पीडा ममं जाया ॥ १८४ ॥
 थैक्कं सम्ब-सरीर हियए सूळं सुदूसह एइ ।
 ता सामि ! कुण परित्त सक्केमि न गंतुमहमिहिं ॥ १८५ ॥
 तत्तो य मए भणिय सुदरि ! सुकुमाल-देहिया त सि ।
 रत्तीए नेव सुत्ता वायइ अइसीयलो वाओ ॥ १८६ ॥
 तेण तुह उदर-पीडा जाया ता मा करोहिसि विसायं ।
 पैउणीकरोमि सिग्घं ओयैरित्तं इह निउजम्मि ॥ १८७ ॥
 एवं भणमाणो ह ओयरिओ एत्थ वण-निउंजम्मि ।
 एत्थ निव्वाए दइया पवेसिया कयलि-गेहम्मि ॥ १८८ ॥
 घसिऊण अरणि-कट्ट अग्गी पज्जालिओ मए पच्छा ।
 सँसेविय सरीर बहुहा तत्तो मए भणियं ॥ १८९ ॥
 जाया सत्थ-सरीरा सुदरि ! बच्चामु इण्ह निय-ठाण ।
 तत्तो य तीए भणियं पिययम ! एवं करेमोत्ति ॥ १९० ॥
 एवं देवि जणाइ नीहरियाइं तु कयलि-गेहाओ ।
 भो चित्तवेग ! तत्तो दिट्ठो सहसा तुम एत्थ ॥ १९१ ॥
 एसा इ कणगमाला-भगिणी उ पियं गुमंजरी-नामा ।
 तुह उवयार-कँलाओ संपत्ता मित्त ! एवाति ॥ १९२ ॥
 तं जं तुमए पुट्ठ तं सव्वं साहियं मए एयं ।
 भो सुप्पइट्ठ ! एवं वज्जरिय चित्तगाइणा ओ ॥ १९३ ॥
 तत्तो य मए भणियं निग्घिण-हियओ त अत्थि मह सरित्तो ।
 जेण स-कज्ज-रणं पवेसिओ मित्त ! विसंमम्मि ॥ १९४ ॥
 तुह पुण महाणुभावत्तणेण पर-कज्ज-करण-निरयस्स ।
 अभिवंछियत्थ-सिद्धी निय-पुन्न-पभावओ जाया ॥ १९५ ॥
 ता मित्त ! तुह सरिच्छो निक्कारण-वच्छलो जए नैजो ।
 अइदुल्लहोवि जेणं दइयाए समागओ विहिओ ॥ १९६ ॥
 तह जीवियपि दिज तुमए मह एरिसं करित्तेण ।
 ता मित्त ! तुमं मोत्तुं उवगारी नत्थि अजोत्ति ॥ १९७ ॥

१ कियन्मात्रम् । २ अ खित्त । ३ परिधान्तम् । ४ प्रगुणीकरोमि = स्वस्थी-
 करोमि । ५ अवतीर्थ । ६ निवातः = आश्रयः (४ ५) । ७ अ संविद्य । ८
 अ फला । ९ मया = चित्रवेगेण । १० विषमे = कष्टे । ११ नन्नो = नान्यः ।

तत्तो य चित्तगङ्गा भणिय कि उवकयं मए तुज्झ ? ।
 तं चेव कय सुकयं परिणामे सुदरं जमिह ॥ १९८ ॥
 मुहुरसिय परिणामे य दारुण सज्जणा न संसति^१ ।
 उवगार विस-मांसिय-मोयण-दाणव खुहियस्स ॥ १९९ ॥
 एयस्सवि मह सुदर । पडिहासइ न सुदरो परिणामो ।
 नहवाहणो हि जेण विज्जा-बल-दप्पिओ चढो ॥ २०० ॥
 दारावहार-वेरं अङ्गरुय हदि ! एत्थ कोयस्मि ।
 ता भइ ! तुम चित्तसु नित्थारो कह णु रायाओ ? ॥ २०१ ॥
 तत्तो य मए भणिय विचिंतिएणं तु एत्थ किं बहुणा ? ।
 त चेव किंचि होही ज दिट्ठं मज्झ पुत्तेहिं ॥ २०२ ॥
 अइदुल्लहावि हु मए संपत्ता विहि-वसेण जह एसा ।
 अन्नपि सुदरं तह ! होही भवियव्वयादिट्ठं ॥ २०३ ॥
 भणइ तओ चित्तगई एव एयं तु निच्छय-मएण ।
 तहवि हु न होइ जुत्ता एसा पाय-प्पसारणिआ ॥ २०४ ॥
 तत्तो य मए भणिय एवं तु वैवत्थियम्मि कज्जम्मि ।
 जं कायव्व संपइ त चेव य इत्थ साहेसु ॥ २०५ ॥
 भणइ तओ चित्तगई पलायण चेव सपय उच्चियं ।
 निय-नयरम्मि वि गमणं संपइ उच्चियं न होइत्ति ॥ २०६ ॥
 महइ वेला वट्ठइ अञ्छताणं इमम्मि ठाणम्मि ।
 ता मा कोरेसु इण्हि काल-क्खेवं महा-भाग ! ॥ २०७ ॥
 तह कहवि हु कायव्व सरीर-हाणी न होइ जह मित्त ! ।
 सुर-नंदणम्मि नयरे अहपि एत्तो गमिस्सामि ॥ २०८ ॥
 जलणप्पहेण समय च संगयं कट्ठुं असणिवेगस्स ।
 तेण विइन्न एय परिणेस्स पुव्व-भव दइय ॥ २०९ ॥
 भो सुप्पइइ ! एवं भणिऊण पियंगुमजरीइ समं ।
 चित्तगई उप्पइओ पत्तो य कमेण स-ट्ठाणं ॥ २१० ॥
 तत्तो तमाल-दल-सामलम्मि गयणे अहंपि उप्पइओ ।
 भो सुप्पइइ ! सहिओ दइयाए कणगमालाए ॥ २११ ॥
 नव-वियसिय-अरविंद-विंद-सञ्जन-सञ्च-सलिलाइं ।
 पुलएतो विउल-सरोवराइं वर-हंस-कलियाइं ॥ २१२ ॥
 फल-भर-विणमिय-साहा-सहस्स-सोहत-साहि-सहियाइ ।

१ ३ रसय । २ प्रशसन्तीत्यर्थः । ३ निस्तार = विमुक्तिः । ४ अ साय^२ ।
 ५ व्यवस्थिते । ६ आसीतानाम् । ७ संगत = मैत्रीम् । ८ कृत्वा ।

पिच्छतो गिरि-वर-निज्झराइं कय-कोइल-रवाइ ॥ २१३ ॥
 किनर-सुर-मिड्डणऽद्धांसियाइ सिय-कत-कति-कलियाइं ।
 लंघतो रम्माइ गिरि-वर गुरु-साणु-सिहराइ ॥ २१४ ॥
 बड्ढविह-धावार-परायणेण सहियाइ खयर-लोएण ।
 पेच्छंतो गामाइयं पमुइय-नर-नारि-पुन्नाइ ॥ २१५ ॥
 दक्खिण-दिसा-मुहो ह वच्चामि कमेण जाव गैहणम्मि ।
 दूराओ ताव दिट्ठ तदिह्छया-सच्छह किंचि ॥ २१६ ॥
 तं ददुडु मए मणिय किं मग्गे एरिसं इमं दइए ।
 दीसइ अइतेईल्लं एतं अम्हाण संमुहयं ॥ २१७ ॥
 मणिय च तीए पिययम ! विज्जू उक्का व ताव नवि होई ।
 थिर-भावाओ, नवरं होज्ज सुरो सुर-विमाणं वा ॥ २१८ ॥
 ओ सुप्पइट्ठ ! एवं उल्लसमाणाण अम्ह सहसत्ति ।
 भासुर-सरीरधारी समागओ सुर-वरो एको ॥ २१९ ॥
 नमिओ य भणइ एसो अवि कुसलं तुम्ह चित्तवेगत्ति ? ।
 परियाणसि मइ ! मम नवत्ति, तत्तो मए मणियं ॥ २२० ॥
 जाणामि कंपि देव सामजेणं, विसेसओ न पुणो ।
 भणियं सुरेण तत्तो चिर-परिचियमवि न याणोसि ॥ २२१ ॥
 विणय-पणएण मणियं इह जम्मे परिचओ न तावत्थि ।
 जइ नवरं अज्ज-भवे तुमए सह मह महा-भाग ! ॥ २२२ ॥
 नवरं तुमम्मि दिट्ठे दिट्ठी आणदिया मण मुइयं ।
 आणामि तेण कोवि हु पुन्व-भवे आसि संबंधो ॥ २२३ ॥
 एवं च मए मणिं पयङ्गीकाउ पुरंत-तेइल्लं ।
 वज्जरइ सुर-वरो सो मित्त ! मणिं गेण्ह एयति ॥ २२४ ॥
 मणिणो सैमप्पणत्थं समागओ सुयणु ! तुह समीवम्मि ।
 तम्हा विसहर-महणं गेण्हसु पवर मणि एय ॥ २२५ ॥
 तत्तो य मए मणियं सुर-वर ! वज्जरसु ताव मह एय ।
 निष्कारणा पविच्ची न होइ जं उत्तमा वित्ति ॥ २२६ ॥
 ता केण कारणेण मज्झ समप्पेसि दिव्व-मणिमेयं ? ।
 पुन्व-भवे संबंधो तुमए सह आसि को मज्झ ? ॥ २२७ ॥

१ अवेच्छं । २ अय्यासितानि=अविष्टितानि । ३ गहने=निजलस्याने (H D
 II. 11) । ४ तेइल्लं=तेजस्वि । ५ आयत्तं=आगच्छत् । ६ विद्युत् । ७ उक्का । ८ मुदितं=
 हर्षितम् । ९ B° शिय । १० प्रकटीकृत्य । ११ समपणार्थम् । १२ B गिण्ह° ।

तत्तो य चित्तगइणा भणिय किं उवकयं मए तुज्झ १ ।
 तं चेव कय मुकय परिणामे सुदर जमिह ॥ १९८ ॥
 मुह-रंसिय परिणामे य दारुण सज्जणा न संसंति^१ ।
 उवगार विस-मीसिय-भोयण-दाणव खुहियस्स ॥ १९९ ॥
 एयस्सवि मह सुदर । पडिहासइ न सुदरो परिणामो ।
 नहवाहणो हि जेण विज्जा-बल-दप्पिओ चढो ॥ २०० ॥
 दारावहार-वेर अइगरुय हदि । एत्थ लोयम्मि ।
 ता भइ । तुम चित्तसु नित्यारो कह णु रायाओ^२ ॥ २०१ ॥
 तत्तो य मए भणिय विचिंतिएण तु एत्थ किं बहुणा^३ ।
 त चेव किंचि होही ज दिट्ठं मज्झ पुणेहिं ॥ २०२ ॥
 अइदुल्लहावि हु मए सपत्ता विहि-वसेण जह एसा ।
 अब्बपि सुदरं तह । होही भवियव्वयादिट्ठं ॥ २०३ ॥
 भणइ तओ चित्तगई एवं एयं तु निच्छय-मएण ।
 तहवि हु न होइ जुत्ता एसा पाय-प्पसारणिया ॥ २०४ ॥
 तत्तो य मए भणिय एवं तु वैवत्थियम्मि कज्जम्मि ।
 जं कायव्व संपइ त चेव य इत्थ साहेसु ॥ २०५ ॥
 भणइ तओ चित्तगई पलायण चेव सपय उचियं ।
 निय-नयरम्मिवि गमणं संपइ उचियं न होइत्ति ॥ २०६ ॥
 महई वेला वट्ठइ अञ्जताणं इमम्मि ठाणम्मि ।
 ता मा करेसु इण्हि काल-क्खेवं महा-भाग । ॥ २०७ ॥
 तह कहवि हु कायव्व सरीर-हाणी न होइ जह मित्त ।
 सुर-नंदणम्मि नयरे अहंपि एत्तो गमिस्सामि ॥ २०८ ॥
 जलणप्पहेण समय च संगयं कट्ठुं असणिवेगस्स ।
 तेण विइज्ज एयं परिणेस्सं पुव्व-भव-दइयं ॥ २०९ ॥
 भो सुप्पइह । एवं भणिऊण पियंगुमजरीइ समं ।
 चित्तगई उप्पइओ पत्तो य कमेण स-ट्ठाणं ॥ २१० ॥
 तत्तो तमाल-दल-सामलम्मि गयणे अहंपि उप्पइओ ।
 भो सुप्पइह । सहिओ दइयाए कणगमालाए ॥ २११ ॥
 नव-वियसिय-अरविंद-विंद-संछन्न-सच्छ-सल्लिडां ।
 पुलएतो विउल-सरोवराइं वर-हंस-कलियाइं ॥ २१२ ॥
 फल-भर-विणमिय-साहा-सहस्स-सोहत-साहि-सहियाइ ।

१ ३ रसय । २ प्रशंसन्तीत्यर्थः । ३ निस्तार = विमुक्तिः । ४ ५ साय^२ ।
 ५ व्यवस्थिते । ६ आसीनानाम् । ७ सगत = मैत्रीम् । ८ कृत्वा ।

पिच्छतो गिरि-वर-निञ्जराइं कय-कोइल-रवाइं ॥ २११ ॥
 किनर-सुर-मिहुणऽद्वांसियाइ सिय-कत-कति-कलियाइं ।
 लंघतां रम्माइ गिरि-वर-गुह-साणु-सिहराइ ॥ २१४ ॥
 बहुविह-धावार-परायणेण सहियाइ खयर-लोएण ।
 पेच्छंतो गामाइय पमुइय-नर-नारि-पुत्राइ ॥ २१५ ॥
 दक्खिण-दिसा-मुहो ह वच्चामि कमेण जाव गैहणम्मि ।
 दूराओ ताव दिट्ठ तडिछया-सच्छह किंचि ॥ २१६ ॥
 तं दट्ठु मए भणियं किं भन्ने एरिसं इमं दइए । ।
 दीसइ अइतेईल्लु एतं अम्हाण संमुहयं ॥ २१७ ॥
 भणिय च तीए पिययम ! विज्जू उक्का व ताव नवि होई ।
 थिर-भावाओ, नवरं होज्ज सुरो सुर-विमाणं वा ॥ २१८ ॥
 भो सुप्पइट्ठ ! एवं उल्लवमाणाण अम्ह सहसत्ति ।
 भासुर-सरीरधारी समागओ सुर-वरो एक्को ॥ २१९ ॥
 नमिओ य भणइ एसो अवि कुसल तुम्ह चित्तवेगत्ति । ।
 परियाणसि मइ ! मम नवत्ति, तत्तो मए भणियं ॥ २२० ॥
 जाणामि कंपि देव सामनेणं, बिसेसओ न पुणो ।
 भणियं सुरेण तत्तो चिर-परिचियमवि न याणेसि ॥ २२१ ॥
 विणय-पणएण भणियं इह जम्मे परिचओ न तावत्थि ।
 जइ नवरं अन्न-भवे तुमए सह मह महा-भाग ! ॥ २२२ ॥
 नवरं तुमम्मि दिट्ठे दिट्ठी आणंदिया मण मुइयं ।
 आणामि तेण कोवि हु पुव्व-भवे आसि संबंधो ॥ २२३ ॥
 एवं च मए भणिं पैयडीकाउं फुरंत-तेइल्लं ।
 वज्जरइ सुर-वरो सो मित्त ! मणिं गेण्ह एयति ॥ २२४ ॥
 मणिणो सैमप्पणत्थं समागओ सुयणु ! तुह समीवम्मि ।
 तम्हा विसहर-महण गेण्हसु पवर मणिं एय ॥ २२५ ॥
 तत्तो य मए भणियं सुर-वर ! वज्जरसु ताव मह एय ।
 निक्कारणा पविच्ची न होइ जं उत्तमा वित्ति ॥ २२६ ॥
 ता केण कारणेणं मज्झ समप्पेसि दिव्व-मणिमेयं । ।
 पुव्व-भवे संबंधो तुमए सह आसि को मज्झ ! ॥ २२७ ॥

१ अ पेच्छं । २ अध्याक्षितानि=अधिष्ठितानि । ३ गहने=निर्जलस्थाने (H. D
 II. ३३) । ४ तेइल्लु=तेजस्वि । ५ आयत=आगच्छत । ६ विबुत्त । ७ उक्का । ८ मुदित=
 हर्षितम् । ९ D° निव । १० प्रकटीकृत । ११ समर्पणार्थम् । १२ B गिण्ह° ।

ततो सुरेण भणिय पैथावो वित्थरस्स न ङ्ग एसो ।
 सयलाऽऽवया-विणास गण्हसु एयं मणि ताव ॥ २२८ ॥
 भणिय च मए किंचिह मज्झ कत्तावि आवया होही ।
 तव्विगमत्थ सुर-वर ! जेण समप्पेसि मणिमेयं ? ॥ २२९ ॥
 भणिय सुरेण सुंदर ! तुह चरिय सब्बमेव विज्जाए ।
 पबत्तीए सिद्धं नह्वाहण-राय-तणयस्स ॥ २३० ॥
 दइयावहार-कुर्विआ अमरिस-वस-फुरफुरत-अहरेल्लो ।
 बह्म-नहयर-परियरिओ तुज्झ बहहाए सच्चलियो ॥ २३१ ॥
 तुज्झ अणुमग्न-ल्लगो आसओ चव वट्ठइ इयाणि ।
 सत्ता जीवतयरी होही तुह आवया गरुई ॥ २३२ ॥
 एयस्स पमावाओ नित्थरिहिंसि आवइ सुभीमंपि ।
 ता गिण्ह इम सुदर ! दिव्व-मणि पाण-रक्खंहा ॥ २३३ ॥
 बंधसु निज्जुत्तिमगे गुत्तं कुतल-कलाव-मज्झम्मि ।
 नह्वाहणाविज्जाणं पडिघाय-समत्थमैच्चत्थ ॥ २३४ ॥
 जइ पुण कहवि हु उवसमइ नेय तव्विहिय-वेयणा-निवहो ।
 ता मणि-जलेण देह सिंचेयव्वं पयत्तण ॥ २३५ ॥
 एवं विहिए होहिसि पण्ह-वियणो पुण-ण्णव-सरीरो ।
 ता एस मणी सयय संनिहिओ भइ ! कायव्वो ॥ २३६ ॥
 सयमेव अहापि तुम सुदर ! रक्खंमि ताओ खयरओ ।
 नवर समुच्चुगो हं अइगल्लय-पओयण-वसेण ॥ २३७ ॥
 ता तं पओयणमहं झडित्ति सपाडिऊण एहामि ।
 काहामि सयल-सुत्थं मा काहिसि अजहामाव ॥ २३८ ॥
 जल च तेण समय विज्जा-बल-दाप्पिएण खयरें ।
 मा काहिसि सगामं गरुओ विज्जाहिं तुह ज सो ॥ २३९ ॥
 अइदुक्करं हि जइवि ङ्ग एय पुरिसाहिमाण-जुत्ताण ।
 कारण-वसेण तहवि ङ्ग जुद्धारंभो न कायव्वो ॥ २४० ॥
 जे तेण समं जुज्झे अवस्स तुह होइ पाण-चाउत्ति ।
 ता मह वयणाउ तुमे वीरहडी नेव कायव्वा ॥ २४१ ॥

१ प्रस्तावः = प्रसङ्गः = अवसर इति यावत् । २ A किंचिह । ३ B °हो ।

४ जीवान्तकरी = जीवितव्यविनाशकारिणी । ५ निस्तरीध्यसि = उल्लङ्घिष्यसे । ६

उत्तमाहं = मस्तकम् । ७ अमत्थं = अत्यर्थम् । ८ एज्जामि । ९ सुत्थ = समीचीनम् ।

१० त्वत् । ११ युद्धम् ।

किंच ।

संकुड्य केसरी जं उप्पइउ-भणो गयस्स वहणट्ठा ।
 सौंढीरत्त किं तत्तिएण उवहासयं लहइ ? ॥ २४२ ॥
 लद्धावसरो पच्छा साहिय-विज्जो करिज्ज जं रूइयं ।
 झाड-पल्लियंचणेणवि तुरिय-गई सिंघओ चैव ॥ २४३ ॥

किं बहुणा ? ।

एसो विय दिव्व-मणी मद-पभावाओ तस्स विजाओ ।
 काही, किं तुह कज्जं स-सरीरायास-करणेण ? ॥ २४४ ॥
 एवं सुरेण भणिए काऊणं अंजलिं पयत्तेण ।
 विहिय-पणामेण मए भणिय जं आणवेसित्ति ॥ २४५ ॥
 बहु-माण-पुव्वयं अह दिव्व-मणी सुर-वरेंण मह सीसे ।
 बद्धो निय-हत्थेणं सरीर-रक्खा य विहियत्ति ॥ २४६ ॥
 बद्धे मणिम्मि सहसा गरुय-पमोओ मणम्मि संजाओ ।
 भो सुप्पइट्ठ ! नट्ठ मयं असेसं सरीराओ ॥ २४७ ॥
 संभोसिउं हय-गुरु-भय नेह-सार मम सो
 कंता-जुत्तं विविह-वयणालाव-संभासणाए ।
 तत्तो दित्ती-भरिय-गयणो निज्जियाणंग-रूवो
 देवो पत्तो तुरिय-गमणो ज्ञात्ति अइसणत्ति ॥ २४८ ॥
 साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जळ-भंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि परिसमप्पइ दिव्व-मणि-समप्पणोत्ति नामेण ।
 सुरसुंदरी-कहाए सत्तमओ वर-परिच्छेओ ॥ २५० ॥ छ ॥
 ॥ सप्तमः परिच्छेदः समाप्तः ॥ १७५० ॥ छ ॥

अहर्यपि^१ तओ दक्खिण-दिस्सो-मुहो सह पियाए संचलिओ ।
 चित्तेमि य किं काही खयरो नहवाहणो इण्हि ? ॥ १ ॥
 कय-सुर-रक्खस्स महं बहु-विज्जा-दप्पिओवि सो खयरो ।
 न ह्ठ सक्किस्सइ काउं अवयारं गरुय-रोसोवि ॥ २ ॥

१ तावता । २ सचित्तम्=अमीष्टम् । ३ झाड=लतागहनम् (B D III 57)
 तत्र प्रत्यक्षनेनापि परित्रमणेनापि । ४ शीघ्रगामी । ५ सभाष्य । ६ A °पि इ° ।
 ७ A °सामिमु° । ८ अवकारम् ।

अहवा किं मह इमिणा विंचितिएणेह फग्गु-भूएण ।
 होही किंचि मम चिय ज दिट्ठं पुव्व-कम्मेहिं ॥ ३ ॥
 दिव्व-माण्णो पभावा संनिञ्जेण च तहय देवस्स ।
 पुत्ताणुभाव-सरिसं होही मवियव्वया-दिट्ठ ॥ ४ ॥
 एमाइ-बहुं-विगप्पे चित्तेमाणो वयामि जा तत्थ ।
 ताव य मह दइयाए मणिय मय-वेविर-त्तणूए ॥ ५ ॥
 हा नाह ! कोवि एसो दीसइ एतोऽणुमग्गमम्हाण ।
 विज्जाहर-परियरिओ मन्ने नहवाहणो होही ॥ ६ ॥
 ता पिय ! किंपि उवायं चित्तसु पीढा न होई जह तुम्ह ।
 अहयंपि विरह-गुरु-दुक्ख-भाइणी जह न होमिचि ॥ ७ ॥
 बलिय-ग्गीवं तित्तो पुलोइऊणं मएवि सलत्तं ।
 एमेव कीस सुंदरि ! गरुय-विसाय समुव्वहासि १ ॥ ८ ॥
 जइ ता अंतकिओवि हु एज्जे इमो खयर-विंद-परियरिओ ।
 ता होज्ज मयं गरुयं, विजाए किं मयं सुयणु ! २ ॥ ९ ॥
 देवेण चेव कहियं आगमणमिमस्स तुज्झ पच्चक्ख ।
 ता किं एय ददुं मयाउरा सुयणु ! संजाया ! ३ ॥ १० ॥
 देवस्स दिव्व-माण्णो पभावो सुयणु ! सुंदरं होही ।
 मा मा कुणसु विसायं एतं ददुण एयति ॥ ११ ॥
 अन्नो न कोवि इणिहं काउ सकिज्जए उवाउत्ति ।
 एसो जं सिग्घ-गई आसनो वट्ठइ इयाणिं ॥ १२ ॥
 दूरवि न सकिज्जइ उक्कळ-विज्जस्स नासितमिमस्स ।
 किं पुण लोयण-विसए पत्तेहिं सुयणु ! अम्हेहिं ४ ॥ १३ ॥
 ता होउ पिए ! किंचिवि जं दिट्ठं मज्झ पुव्व-कम्मेहिं ।
 नवि किंचि सोईएणं इह लब्भइ जीव-लोगम्मि ॥ १४ ॥
 एवं च मए मणिए मुंचती थूल-असुय-पवाह ।
 गरुय-अय-सोय-तविद्या सा नाला इय पुणो मणइ ॥ १५ ॥
 हा ! नाह ! पाण-वल्लह ! हय-विहिणा पाव-कारिणी अहय ।
 वसेस्सव फल-समओ तुह विणासाय विहियत्ति ॥ १६ ॥
 जइ तइया मण-वल्लह ! पाण-आओ मए कओ हंतो १० ।

१ फल्गुभूतेन = व्यर्थरूपेण । २ आनिधेन = साहाय्येन । ३ अ इतो । ४
 अतर्कितः = अलक्षित । ५ एयात् = आगच्छत् । ६ अ सुणसु । ७ नासितं इम-
 स्स = मण्डुमस्मात् (M. P. III, 134) । ८ आचिन्तेन = विचिन्तनेन । ९ वल-
 लहस्य हि विनाशसमयसामीप्ये एव फलोद्गमो भवति । १० अभविष्यत् ।

ता किं एरिस-गरु-आवईए त नाहं ! निवडंतो ? ॥ १७ ॥
जइ गब्भाओ पैडंता बाळत्ते बावि जइ मैया होता ।
ता किं मज्झ निमित्ते होज्ज इमा आवया मुज्झ ? ॥ १८ ॥
एसो मुह-महुरोवि हु परोप्परं अम्ह गरुय अणुराओ ।
गब्भोव्व बेसैरीए जाओ गरु-आवया-हेऊ ॥ १९ ॥
इण्हि च तुम सामिय ! कम्म अवलंबिऊण धक्को सि ।
आवय-निवारणत्थं न चित्ते किंचिवि उवायं ॥ २० ॥
तत्तो य मए मणिय मा सुंदरि ! कुणसु किंचिवि विसायं ।
आवियारिय कय-कब्ज एरिसयं होइ नणु सुयणु ! ॥ २१ ॥
अप्प-बल च पर-बल अणवेक्खिय आढवेइ जो कज्जं ।
अंबमाण-पाण-नासं अवस्सं सो पावए पुरिसो ॥ २२ ॥
नीईए वट्टमाणा मणुया न ल्हंति आवया-निवहं ।
सुयणु ! मए का नीई तुमं हरंतेण विहियत्ति ? ॥ २३ ॥
विहिय राय-विरुद्धं अणुराय-पर-व्वसेहिं अम्हेहिं ।
ता इण्हि आवयाए सुयणु ! विसाओ न कायव्वो ॥ २४ ॥

सिंघ ।

एवं ठिएवि सुंदरि । अणुकूलो कहवि जइ विही होइ ।
ता आवयावि अम्हं परिणामिही संपैयत्तेण ॥ २५ ॥
बलिओ हु इमो सत्तू ताव य सज्जो न पुरिसगारस्स ।
पुव्व-भव-निम्मिएहिं वारिज्जइ नवरि पुजेहिं ॥ २६ ॥
जइ ताव अत्थि पुनं किं कज्जं सुयणु ! पुरिसगारेण ? ।
अह नत्थि किंचि पुनं विहलो ता पुरिसगारोवि ॥ २७ ॥
एकत्तो मह पुनं अजत्तो दप्पिओ इमो सत्तू ।
पेच्छामो ता सुंदरि ! कस्स जओ होज्ज ऐयाण ? ॥ २८ ॥
एमाइ-बहु-विगप्पं उल्लवमाणो पियाए सह जाव ।
मो सुप्पइइ ! पत्तो तुरिय-गई इह पएसम्मि ॥ २९ ॥
ताव य तुरिययर-गई पत्तो नहवाहणो मह समीव ।

१ न्यपत्तिष्यः । २ अपत्तिष्यम् । ३ मृता । ४ आपत् । ५ वेसरी = अश्व-
तरी । ६ स्थितः (H. P. D. VI. 1) । ७ अविचार्य । ८ अनवेक्ष्य = अपर्यालोच्य ।
९ आढवेइ = आरमते (H. P. IV. 155) । १० असमानं च प्राणनाशश्च तयोः
समाहारः । ११ B अवसो । १२ परिणस्यति । १३ सपत्त्वेन = संपत्तिभावेन =
आपत्तिरपि सपत्तिरूपा अविध्यतीति भावः । १४ मत्पुण्य-शत्रुदर्पयोगेभ्य इत्यर्थः ।

रोसायासासंजिय-सोय-जलोहलिय-गंड-यलो ॥ ३० ॥
 मणिय च तेण रे ! रे खयराहम ! कथ वच्चसे इहिं ? ।
 इह-पर-लोय-विरुद्धं एरिस कम्मं समायरिं ? ॥ ३१ ॥
 काउं राय-विरुद्धं नासंतो कथ छुट्ठसे पाव ! ? ।
 स्यार-साल-वडिओ ससउव्व विणस्ससे इहिं ॥ ३२ ॥
 रे ! रे ! केण वळेणं एरिस-कम्मं तुमे समायरियं ? ।
 हरिऊण मह मैहेलं नासंतो कथ छुट्ठिहिसि ? ॥ ३३ ॥
 रे मूढ ! केण दिन्ना तुह बुद्धी एरिसा अहम्मेण ? ।
 अहवा कुविओ ढडवो पुरिसं कि हणइ लैउडेण ? ॥ ३४ ॥
 रे मूढ ! पुन्न-वडिजय ! उम्मग-पयट्ठ ! नट्ट-मज्जाय ! ।
 कुविओ तुज्झ कैयंतो तेण तुमे एरिसं विहिय ॥ ३५ ॥
 जेण वळेण एय राय-विरुद्धं तुमे समायरियं ।
 तं कुणसु इहिं पयद मा मणिहिसि जं न मणियंति ॥ ३६ ॥
 एसो तुह तिवखेण सीस छिंढामि अद्द-चैदेण ।
 जइ अत्थि पोरिसं किंचि होसु ता जुज्झ-सज्जोत्ति ॥ ३७ ॥
 भो सुप्पइदठ ! एवं मणिरूण तेण गरुय-रोसेण ।
 आयदिउरूण वणुहं मुक्को मह संमुहो वाणो ॥ ३८ ॥
 अह सो वणुह-विमुक्को वेगेणागम्म मन्ध आसजे ।
 आवदिउव्व सिलाए वैलिओ पच्छा-मुहो जत्ति ॥ ३९ ॥
 तं ददूठुं सो खयरो विम्हिय-हियओ ससंकिओ किंचि ।
 खणमेगमच्छिरूणं इय वज्जरिउं समाहत्तो ॥ ४० ॥
 जइ कहवि खुह-विज्जा-पभावओ मह सरो पडिक्खलिओ ।
 तहवि न छुट्ठसि इहिं अँगोयाईण सत्थाण ॥ ४१ ॥
 एव च मणतेणं तेण आवाहियाईं सत्थाई ।
 अहिमंतिय मंतेहिं मुंचइ इक्किक्कयं कमसो ॥ ४२ ॥

अविय ।

उद्धित-फुलिगालं फुरंत-जाला-सहस्स-संवैलियं ।

१ ऋ युग्मम् । २ सूपकार-शाला-पतितः । ३ महिला = भार्या । ४ मुच्यसे ।
 ५ अघमेण = पापेन । ६ उगुडा = सोहमयी यष्टिः । ७ कृतात्तो = यमः । ८
 उधचन्द्रो = बाणविशेषः । ९ आकूच्य (H P. IV. 187) । १० वलितः = प्रति-
 गतः । ११ आमंयादीनां शस्त्राणाम् । १२ आवाहियं = आरवितम् (H P. IV. 94)
 १३ अभिमन्त्र्य । १४ उत्तिष्ठन्त कर्त्तव्यं गच्छन्तो ये स्फुलिङ्गा अग्निकणास्तं सत्त्वरु-
 त्तथा (H. P. II. 159) । १५ संवलित = व्याप्तम् ।

अग्रेयं अद्भीम मज्झ बहट्टाए पैद्वियं ॥ ४३ ॥
 तपि हु मह आसन्ने मणि-प्पभावाओ होउमसमत्थ ।
 पासे संभमिऊण विज्झाय झत्ति तत्तो य ॥ ४४ ॥
 चारुण-चायव्वाइ पट्टवियाइ कमेण सत्थाइ ।
 ताणिवि मणि-प्पभावा दूरिच्चिय मह विलीणाइं ॥ ४५ ॥
 अह ताणि अमोहाणिवि पैडिहय-सत्तीणि दट्ठु सत्थाणि ।
 जाओ विच्छाय-मुहो राय-सुओ विम्हयक्खित्तो ॥ ४६ ॥
 खणमेगमच्छिऊण पुणोवि सो एरिसं समुल्लवइ ।
 रे खयराहम ! दप्प मा हु करिज्जासि निय-चित्ते ॥ ४७ ॥
 मह मतस्स पभावा विज्जाए वावि आंसहीए वा ।
 एमाइ सत्थाइं निहय-पयावाइ जयाइ ॥ ४८ ॥

अओ ।

मंतेण व ततेण व हंतुं सक्कति नेव एयाइं ।
 किंतु निसुणेसि कारणमेतेहिं ज न निहओ तं ॥ ४९ ॥
 एसो हु पावकारी सुह-मच्चूए न चेव जोगोत्ति ।
 ता दुह-भारेण इमां मारेयव्वो तुमे कुमर ! ॥ ५० ॥
 इय मज्झ सिक्खणत्थं हमां तुम नेव दिव्व-सत्थेहिं ।
 न उणो तुह विज्जाहिं हम्मइ सत्तीओ एएसिं ॥ ५१ ॥
 ता इण्हि मेह न छुट्ठसि पायाळ जइवि पविससे भूढ ! ।
 मारोवि^१ अहव विप्पइ हत्त ! तंइज्जम्मि उट्ठणे ॥ ५२ ॥
 रे खयराहम ! इण्हि कत्तो मह जासि दिट्ठि-पह-पडिओ ! ।
 दुह-मच्चूए एसो मारमि तुम न सदेहो ॥ ५३ ॥
 ओ सुप्पइट्ठ ! एवं मणिऊण मरुय-अभिनिवेसणं ।
 नहवाहणण नागिणि-विज्जा आवाहिया तत्तां ॥ ५४ ॥
 भांसण मुयगेहिं खणेण वेदिय उग-विस-वियारेहिं ।
 सन्वगंसु बद्धो सराग-जीवोव्व कम्महिं ॥ ५५ ॥
 तत्तो महत्त-वियणा पौलब्भूया मम तओ देह ।
 गयणाओ निवडिओ हं मुयंग-भारेण भूमीए ॥ ५६ ॥

१ वचार्थम् । २ प्रव्यापितम् = प्रेषितम् । ३ विध्यात् = विनष्टम् । ४ अमा-
 धानि = अव्यर्थानि । ५ प्रातिहता । वनष्टा शक्तिर्येषा तानि । ६ विस्मयाऽऽक्षिप्तः ।
 ७ सुखमृत्नाः । ८ दुःखमारण = दुःखबहुलभरणेन । ९ B युगमम् । १० मत् ।
 ११ मयूरोजये । १२ तृतीयस्मिन् । १३ उट्ठण = उड्डयनम् । १४ प्रादुर्भूता ।

वियणाए विन्मलगो सँवळि-तरुणो इमस्स हिट्ठम्मि ।
 गय-चेयणोव्व जाओ मुयंग-संघाय-उम्बद्धो ॥ ५७ ॥
 सावि मह पाण-दइया गरुयं दट्ठूण आवयं मज्झ ।
 अइदुक्खिया वराई रोयंता धग्घर-सरेण ॥ ५८ ॥
 हा अज्जउत्त ! वल्लह ! एय-अणत्थस्स कारिणी अहयं ।
 हा ! पाविट्ठा तइया किं न मया मयण-पच्चक्ख १ ॥ ५९ ॥
 हा ! कह मज्झ निमित्ते पिययम ! अइगरुय-आवयं पत्तो ।
 हा ! अज्जउत्त ! इण्हि तुह विरहे नत्थि मह जीय ॥ ६० ॥
 भो भो धणदेव ! इमं सोउ खयरस्स भासियं तैस्स ।
 एत्थंतरम्मि य मह एस विगप्पो समुप्पन्नो ॥ ६१ ॥
 महिला-पलाव-सदो पुब्बि जो आसि इह मए निसुओ ।
 एय-दइयाए नूणं सो होही कणगमालाए ॥ ६२ ॥
 तत्तो य पुरिस-सदो तयणतरमेव जो मए निसुओ ।
 नहवाहणस्स होही सो सदो एय-सत्तुस्स ॥ ६३ ॥
 अहवा किं मह इमिणा विचित्तिएण तु ताव निसुणेमि ।
 जं किंचि कहइ एसो निय-चरियं चित्तवेगात्ति ॥ ६४ ॥
 एवं विचित्तिऊणं तत्तो धणदेव ! सुणिउमौदत्तो ।
 तव्वयणमहं सव्वं, अह सो एवं समुल्लवइ ॥ ६५ ॥
 भो सुप्पइठ्ठ ! एवं विलवता बडुविह सुदुक्खत्ता ।
 नहवाहणेण नीया मज्झ पिया कणगमालत्ति ॥ ६६ ॥
 अहयपि तओ इसह-विसहर-कय-वेयणाए वेवतो १ ।
 दइया-विओय-गुरु-दुक्ख-ताविओ जाव चिट्ठामि ॥ ६७ ॥
 भो सुप्पइठ्ठ ! ताव य तुमपि इह आगओ पएसम्मि ।
 तुमए मणि-नीरेणं एसो मेळ्ळाविओ अहय ॥ ६८ ॥
 ता भो ! तुमए दिन्न मह जीय एत्थ नत्थि सदेहो ।
 मणिणो य पभावाओ न य डेक्को दुदठ-सप्पेहि ॥ ६९ ॥
 अजह कह मह जीयं हविज्ज गुरु वेयणा-परैद्वस्स ।
 कीणोस-वयण-सँछह-मीसण-मुयगोहँ-गाहियस्स १ ॥ ७० ॥

१ विट्ठल = व्याकुलम् अत्र यस्य स तथा । २ शास्त्रमतीतरोः । ३ गद्गदसरेण ।
 ४ चित्रवेगस्य । ५ ध्रुत (H P 31) । ६ एतस्य दयिता एतद्वयिता तस्याः । ७
 आरब्धः = आरम्भ कृतवान् । ८ वेपमानः = कम्पमानः । ९ मेळ्ळाविओ = मोचितः
 (H P IV 91) । १० B युगम् । ११ दष्टः (H P II 2) । १२ डँड
 NOTE P. 110 । १३ कीनाओ = यम । १४ SEE NOTE P 56 । १५ ओषः = समूहः ।

तं जं तुमए पुढं केण तुमं एरिसाए महईए ।
 खित्तो सि आवयाए तं सब्बं साहिय एय ॥ ७१ ॥
 इय भो धणदेव ! तथा सोढ खयरस्स भासियं तस्स ।
 तत्तो य मए एय विच्चित्तियं नियय-चित्तम्मि ॥ ७२ ॥
 पेच्छ नरा विबुहावि हु अणुराय-परवसा विसय-गिद्धा ।
 पारिविति आवयाओ विविहाओ एत्थ संसारे ॥ ७३ ॥
 अच्छत्त ता पर-लोगे इहं व पारिविति गरुय-दुक्खाइं ।
 राग-विमोहिय-चित्ता कज्जाकज्ज अयाणता ॥ ७४ ॥
 सारीर-माणसाण दूसह-दुक्खाण कारण पढम ।
 इह पर-लोए घोरो रागो चिय सयल-जीवाणं ॥ ७५ ॥
 रागधा इह जीवा दुल्लह-लोयम्मि गाढमणुरत्ता ।
 जं वेइंति ऐसायं कत्तो त हंदि ! नरएवि ? ॥ ७६ ॥
 वल्लह-विओय-तविया असमजस-चिट्ठिंथाइ कुणमाणा ।
 नरए नेरइया इव निच्च चिय दुक्खिया होति ॥ ७७ ॥
 वह-बध-मारणाइं लहाति रागेण मोहिया जीवा ।
 बच्चंति दुगईए सहंति विविहाइं दुक्खाइ ॥ ७८ ॥
 रागो हि दुक्ख-रूवो रागो चिय सयल-आवया-हेऊ ।
 राग-पैरद्धा जीवा ममांति भव-सागरे घोरे ॥ ७९ ॥
 ताव चिय परम-सुहं जाव न रागो मणम्मि ईच्छरइ ।
 ह्दि ! सरागम्मि मणे दुक्ख-सहस्साइ पविसंति ॥ ८० ॥
 एमाइ चित्तिऊण धणदेव ! मए इम तु वज्जरिय ।
 भो चित्तवेग ! इण्हि मा कीरत्त कोवि सोगोत्ति ॥ ८१ ॥
 जं एसो संसारो एरिस-दुक्खाण नियय-आवासो ।
 पत्ताए आवयाए तेण विसाओ न कायव्वो ॥ ८२ ॥
 जर-मरण-रोग-वल्लह-विओग-बहुलम्मि एत्थ संसारे ।
 जम्हा स-कम्म-जणिय जायइ जीवाण दुक्खति ॥ ८३ ॥
 तो मणइ चित्तवेगो भइ ! विसाओ न कोवि मह अन्नो ।
 एकच्चिय मह चित्ता कुणइ मणे दूसहं दुक्खं ॥ ८४ ॥
 सा कह वरई होही नीया नहवाहणेण रुयमाणी ।
 जीवइ व नवा इण्हि दट्ठुं मह तारिसमवत्थं ! ॥ ८५ ॥

१ वेदयन्ति = अनुभवन्ति । २ अघात = दुःखम् । ३ तविया = तप्ताः । ४
 चेष्टितानि = व्यापाराः । ५ परद्धा = पीडिताः (M. P. 110) । ६ प्रादुर्भवति ।
 १ २

एव च जाव साहइ सो खयरो मज्झ मइ ! धणदेव ! ।
 एत्थतरम्मि निसुणसु जो वुत्ततो तहि जाओ ॥ ८६ ॥
 एक्को कमल-दलऽच्छो पिहुवच्छो सुर वरो तहि सहसा ।
 ओइओ गयणाओ उज्जोइतो दिसा-वल्लयं ॥ ८७ ॥
 दट्ठु समागयं त वियसिय-वयणो य चित्तवेगो सो ।
 अब्भुट्टिऊण पणमइ त देवं परम-विणएण ॥ ८८ ॥
 अह सो सुहासणत्थो तियसो सल्लवइ मइ ! तुह कुसलं ! ।
 मणिणो य पमावाओ नित्थिन्ना आवया विउला ! ॥ ८९ ॥
 तो मणइ चित्तवेगो तुम्ह पमावाओ संपयं कुसलं ।
 ता सपइ मह साहसु महत्त-कोऊहल इत्य ॥ ९० ॥
 पुब्ब-भवे संबधो तुमए सह आसि को मम देव ! ।
 केण व कज्जेण तुम आसि गओ उच्छुगो तइया ! ॥ ९१ ॥
 तत्तो य मणइ तियसो इमेण कज्जेण आगधो सुयणु ! ।
 ता एग-मणो होउं साहिप्पतं निसामेहि ॥ ९२ ॥
 जबुदीवे इहइं एरवए अत्थि आरिए देसे ।
 विजयवई नामेण नयरी सुर-नयरि-सकासा ॥ ९३ ॥
 तीएवि सुविक्खाओ धणभूई नाम आसि सत्थाहो ।
 दक्खिन्न-दया-जुत्तो उज्जुत्तो जइण-धम्मम्मि ॥ ९४ ॥
 चंदोन्न कला-निलेओ गयन्न निच्च पयइ-वर-दौणो ।
 अणुयत्तिर्ये-मित्तो वासरोन्न बुह-लोय-मण-इट्ठो ॥ ९५ ॥
 तस्स य पसंत-रूवा पइ-व्वया सच्च-सील-दय-जुत्ता ।
 भज्जा सुदर-देहा सुदरि-नामा सुविक्खाया ॥ ९६ ॥
 विमलं सावग-धम्मं सम्मं अह ताण पालयताण ।
 वच्चति वासराइ सुसाहु-जण-मत्ति-जुत्ताण ॥ ९७ ॥
 अह अज्झया कयाइवि पहाण-सुविणेहिं सुइयं तणय ।
 सा सुंदरी पसूया पभूय-सुह-ल्लव्वणाइच्चं ॥ ९८ ॥
 निज्जिय-अणंग-रूवं तेएण य दिणयरस्स सारिच्छ ।
 सोमं ससि-बिंब पिर्वे जिणिंद-धम्मव सुह-अणयं ॥ ९९ ॥

१ वृथुवसाः । २ उदयोत्तयन् । ३ अभ्युत्पाय । ४ साप्रत = संप्रति । ५ अ
 एत्थ । ६ आर्ये । ७ सफाशा = शुद्धा । ८ सत्थाहो = सारथवाहः । ९ उल्लयो ।
 १० दानं त्यागः, मदक्ष । ११ शक्तमित्रः, वासरपक्षे मित्रः सूर्यः, धनभूतिपक्षे
 मित्राणि सुदरः । १२ पिब = इवार्थेऽन्वयमिदम् (II. P II. 182) ।

अह तस्स बारसाहे बोलीणे नियय-जणणि-जणएहि ।
 गरुय-पमोएण कय विहिणा नाम सुधम्मोत्ति ॥ १०० ॥
 धणवाहणाभिहाणो बीओ कालेण से सुओ जाओ ।
 सोवि हु सुधम्म-नामो जाओ अह अह-वारिसओ ॥ १०१ ॥
 तीए य पुर-वरीए विहरंतो अन्नया समोयरिओ ।
 समण-सय-सेविय-कमो सुदंसणो नाम आयरिओ ॥ १०२ ॥
 अप्पडिबद्ध-विहारी चउदस-पुब्बी गुणाण आवासो ।
 पुब्बुत्तर-दिसि-भाए अवट्ठिओ नंदणुज्जाणे ॥ १०३ ॥
 सब्बोवि नयर-छोओ विणिग्गओ सूरि-वंदण-निमित्तं ।
 धणभूईवि हु चलिओ भत्तीए तणय-सजुत्तो ॥ १०४ ॥
 उम्मुक्क-वाहणो अह दूराओ विहिय-उत्तरासंगो ।
 ति पयक्खणिऊण गुरुं वंदइ परमाए भत्तीए ॥ १०५ ॥
 भीम-भवोयहि-निवडत-जंतु-संतरण-वर-तैरडम्मि ।
 दिन्नम्मि धम्मलाभे गुरुणा, सेसे मुणी नमिउं ॥ १०६ ॥
 उवविट्ठो सत्थाहो मैहि-वट्ठे पुर-जणेण संजुत्तो ।
 सूरीवि मोक्ख-मगं जिण-धम्मं कहिउमाढत्तो ॥ १०७ ॥

अविय ।

सम्म-इंसण-मूलो पंच-महव्वय-मैहल्ल-दढ-खंधो ।
 सैमिई-गुत्ती-तव-संजमाइ-साहा-पसाहिल्लो ॥ १०८ ॥
 विविहाभिग्गह-गोच्छो मणहर-सीलग-पत्त-साहिल्लो ।
 वर-लद्धि-कुसुम-कल्लिओ सग्ग-उपवग्गाइ-सुह-फलओ ॥ १०९ ॥
 चारित्त-कप्प-ईक्खो वित्थरओ साहिओ जिणाणाए ।
 दुह-ताव-तावियाण जियेण सरणं अणन्न-सम ॥ ११० ॥
 चवलाइ इदियाई दुक्ख-निमित्तं च विसय-संगोवि ।
 कोहाइणो कसाया निवधण दोगईए उ ॥ १११ ॥
 ईक्कसि, कओ पमाओ जीवं पाढेइ भव-समुदम्मि ।
 भीमो य भवो बहुसो पयासिओ तीए परिसाए ॥ ११२ ॥
 सूरिस्सं तस्स वयण परमामय-सच्छह निसीमिक्का ।
 संविग्गा सा परिसा जहागय पडिगया सब्बा ॥ ११३ ॥

१ अष्टवार्तिकः । २ तरण्ड = प्रवहणम् । ३ महीपृष्ठे । ४ B युग्मम् । ५ मह-
 जो = महान् । ६ समिति गुप्ति-तपः-संयमादय एव साक्षा-प्रशाखा यस्य स तथा ।
 ७ शुक्लः = स्वकः । ८ इक्खो = वृक्षः । ९ A जिणाण । १० B तिस्रभिः कुल-
 कम् । ११ सकृत् । १२ A सामेता ।

सोऊण सुधम्म-नामो धम्म-मई गुरु-गिर निसामित्ता ।
 ससार-भैरव्विगो पणमिय सूरि इमं मणइ ॥ ११४ ॥
 इच्छामि तुम्ह मूले निरैवज्जं गिणिहउं सुपव्वज्ज ।
 जणगंहिं अणुनाओ भीओ जर-जम्म-मरणाणं ॥ ११५ ॥
 भणियं गुरुणा य तओ होउ अविगघ तुहेत्थ वत्थुम्मि ।
 अम्मा-पिऊहिं मुक्को अह सो पैव्वाविओ गुरुणा ॥ ११६ ॥
 अब्भसिय-दुविहै-सिक्खो सजम-तव-विणय-करण-उज्जुत्तो ।
 विहिणा गुरु-पामूले अहिज्जिउं सो समाढत्तो ॥ ११७ ॥
 सिग्घ महा-मई सो जाओ सुत्तत्थ-तदुमय विहि-न्नु ।
 चुंदस-पुव्वी गुरु-साहु-सम्मओ गुण-गणावासो ॥ ११८ ॥
 नाऊण जागीय से सुह-रिक्खं सूरिणा निय-पयम्मी ।
 अहिसित्तो सूरिावि य संलिहिय-तणू गओ मोक्खं ॥ ११९ ॥
 समण-गण-संपरिवुंडो सुहम्म-सूरिावि विविह-देसेसु ।
 वोहिंतो भविय-जण विहरइ पुर-गाम-नगरेसु ॥ १२० ॥
 धणवाहणोवि कमसो वद्धतो पंच-घाइ-परियरिओ ।
 पत्तो कुमार-भावं अहिज्जिओ तह कला-निवहं ॥ १२१ ॥
 पत्तो य जोव्वण सो कामिणे-जण-हियय-चोरण-समत्थं ।
 पिउणा य तन्निमित्तं वरियौ वर-रूव-सपन्ना ॥ १२२ ॥
 सिरि-सुप्पइड्ड-नयरे धूया हरिदत्त-पवर-इब्भस्स ।
 विणयवई-सभूयाऽणगवई नाम वर-कन्ना ॥ १२३ ॥
 महया विच्छइण परिणीया सोहणम्मि सा लगे ।
 धणवाहणेण तत्तो आणीया नियय-नयरीए ॥ १२४ ॥
 अह सो तीए रत्तो जोव्वण-वर-रूव-सोउमहेसु ।
 गाढ विसयासत्तो गयं पि कालं न याणाइ ॥ १२५ ॥
 अह अन्नया सुधम्मो विहरंतो मुणि-वरो तहिं पत्तो ।
 विजयवई-नयरीए वासा-रत्तस्स पारमे ॥ १२६ ॥
 साहुहिं तत्थ वसही विमगिया ताहि सत्थवाहेण ।
 धणभूइणा विदिन्ना सुविसुद्धा जौण-सालासु ॥ १२७ ॥

१ धर्मे मतिर्यस्य स धर्ममातः । २ भवविगो = भयोद्विगः । ३ निरवधा = निर्दोषम् । ४ प्रव्राजितः = दीक्षितः । ५ ग्रहणासेवनरूपा द्विविधा शिक्षा । ६ पा-
 मूलं = पादमूलम् । ७ अध्येतुम् । ८ विहिन्नु = निर्दिष्टः । ९ अ सधयणजुओ सा-
 हूण स^० । १० योग्यताम् । ११ सपरिवृतः = परिकरितः । १२ वयो = श्रेष्ठा ।
 १३ सौन्दर्यम् = सौकुमार्यम् । १४ जाण = ज्ञानम् ।

निय-परियणेण सहिओ सत्थाहो एइ गुरु-समीवम्मि ।
सामाइयाइ-जुत्तो संविग्गो सुणइ जिण-धम्मं ॥ १२८ ॥
धणवाहणो उ दइया-सुरय-सुहासत्त-माणसो धणियं ।
पिउणा भणिओवि दढं न ए(हो ?)इ गुस्संदओ कहवि ॥ १२९ ॥
अह तं विसयासत्तं गुरु-राग धम्म-करण-निरवेक्खं ।
परिचत्त-सेस-कज्ज दट्ठु लहु-मायरं गुरुणो ॥ १३० ॥
जाया एसा चिता भाया मे राग-मोहिओ वरओ ।
जिण-वयण-बाहिर-मई इंदिय-विसएसु आसत्तो ॥ १३१ ॥
दुल्लहमवि मणुयत्त पावित्ता धम्म-विराहिओ एसो ।
गाच्छिस्सइ नरयम्मि घोरासु य तिरिय-जोणीसु ॥ १३२ ॥
केणावि उवाएण बोहेमी राग-मोहिय एयं ।
एवं विचिंतिऊण गुरुणा सद्दविओ भाया ॥ १३३ ॥
महया उवरोहेणं समागओ वंदिऊण तो सूरि ।
उवविट्ठो से पुरओ अह सूरि भणिउमाढत्तो ॥ १३४ ॥
पोमंगल-परियट्ठेहिं बह्वहिं सपाविऊण मणुयत्त ।
हारेसु मा मुहाए विसैयामिस-मोहिओ मइ ! ॥ १३५ ॥
विसएसु दढ सत्ता सत्ता बंधंति असुह-कम्माइं ।
तव्वसओ संसारे भमंति अहमासु जोणीसु ॥ १३६ ॥
वह-बंध-मारणाई नाणाविह-वेयणाओ नरएसु ।
पाविति विसय-गिद्धा दूसहाओ दीहरं काल ॥ १३७ ॥
अच्छउ ता पर-छाए इहेव पाविति गरुय-दुक्खाइं ।
विसय-पसत्ता दुइत-इंदिया देहिणो बहवे ॥ १३८ ॥
मोत्तूण नियय-जुह करेणु-सुह-सुरय-फास-पडिबद्धो ।
बद्धो बारी-बधे फासेण गैओ गैओ निहणं ॥ १३९ ॥
रसणिंदियम्मि लुद्धो विद्धो गलएण मैच्छओ निहओ ।
घाणिंदियम्मि सत्तो पत्तो उरगोवि मरण-दुह ॥ १४० ॥
उज्जोइय-सयल-दिसं दीव-सिंह पेच्छिउं पयंगोवि ।
तगहण-रओ मरणं पत्तो नणु चक्खु-दोसेण ॥ १४१ ॥

१ वन्दत इति वन्दकः । २ म सिद्धमिः कुलकम् । ३ शब्दादयितः = आहूतः ।
४ पुद्गलपरिवर्तैः = अनन्तकालविशेषैः । ५ मुघा । ६ आमिष = मांसम् । ७ सक्काः
= अववदाः । ८ सत्त्वाः = जीवा । ९ जुहो = यूय = हस्तिमुदायः । १० गजः ।
११ गतः । १२ निघनम् = मरणम् । १३ मत्त्यकः । १४ म सिद्धिं ।

गोरी-सदासत्तो निच्चल-तैडविय-कन्न-जुयल्लिओ ।
 सवण्णिदिय-देसेण मिओ मओ वैह-वाणेण ॥ १४२ ॥
 एक्किंकिदिय-वसगा एए सव्वेवि पाविया निहण ।
 पच्चिदिय-वसगाण नराण पुण का गई होज्जा ? ॥ १४३ ॥
 ता पच्चिदिय-वसगो विसय-सुहं सेविऊण मा मइ ! ।
 धम्मोवज्जण-रहिओ वच्चसु घोरम्मि नरयम्मि ॥ १४४ ॥
 किज्जउ धम्मम्मि मई विसय-सुहं उज्झिऊण वा इण्हि ।
 सैंहलीकरेसु सुंदर ! अइदुलहं मणुय-जम्मंति ॥ १४५ ॥
 एयं गुरुणो वयणं निसम्म घणवाहणो इम मणइ ।
 इच्छामि तुम्ह वयणं किं पुण निमुणेह मह भणियं ॥ १४६ ॥
 अइनेह-परा वरई खणमवि विरहं न सकए सोडुं ।
 दइयाऽणगवई मह तेण न सक्केमि त मोत्तुं ॥ १४७ ॥
 तुम्हपि वंदणत्थ आगमण तेण होइ नो मज्झ ।
 मह विरहे सा वरई इण्हिपि हु अच्छए किच्छं ॥ १४८ ॥
 सत्तो गुरुणा भणिय चंचल-चित्ताण महिलिआण कए ।
 को व सैकओ पुरिसो हारिजा अप्पय मइ ! ॥ १४९ ॥
 पवणुदुय-वय-चंचल-चित्तासु महिलिआसु आसत्तो ।
 जो धम्मम्मि पमायइ सो काउरिसो, न सप्पुरिसो ॥ १५० ॥

अविय ।

अंतो-विस-भरियाओ मणहर-रूवाओ वज्झ-विच्चीए ।
 गुंजा-फल-सरिसाओ होंति सभावेण महिलाओ ॥ १५१ ॥
 सच्च-दय-सोय-राहिया अकज्ज-निरयाओ सैंहस-घणाओ ।
 भय-जणणीओ, तासुं को व सैकओ रैंडं कुजा ? ॥ १५२ ॥
 रत्ताओ हरति धण पाणेवि हरति तह विरत्ताओ ।
 रागेवि विरागेवि थ मयंकरा दुड-जुवईओ ॥ १५३ ॥
 अन्नं चित्तेति मणे नियंति^१ अन्नं धेडेंति अनेण ।
 चल-चित्ताणं ताणं को नाम हविज्ज वल्लहओ ? ॥ १५४ ॥
 मौरेंति पई जारस्स कारणे तपि हदि ! अँजडा ।

१ तडुवियं = तत्तं (B P IV 137) । २ मिओ = मृगः । ३ वाहो = व्या-
 धः । ४ धमोपाज्जनरहितः = धर्मकरणवर्जितः । ५ सफलीकुब्ध । ६ कुच्छं यथा
 स्यात्तया, कष्टनेत्यर्थः । ७ सकर्णं = मतिमान् । ८ B "वणद्ध" । ९ कापुरुषः = का-
 तरः । १० साहसम् = अविचार्यकारित्वं घनं भाषां ता, साहसिक्य इत्यर्थः ।
 ११ रतिम् = आसक्तिम् । १२ पश्यन्ति (B P IV 181) । १३ घटन्ते = संव-
 द्यन्ते । १४ B मारिंति । १५ अन्यायम् ।

वीसांसंति यं अन्नं सम्भावं नेय पैयडेति ॥ १५५ ॥
 किं बहुणां मणिणं जाओ य हणंति नियय-पुत्तपि ।
 को नाम पिओ तामिं हविज्ज चवलाण महिलाण ? ॥ १५६ ॥
 ता भद ! एरिसाण तैडिच्छडाडोव-चवल-हिययाणं ।
 महिलाण कए को इह हविज्ज सिढिलायरं धम्मे ? ॥ १५७ ॥
 इय गुरु-मणिय सोउं विहसिय धणवाहणेण संलत्तं ।
 अन्नाओ जुवईओ एवंविह-दुट्ठ-चरियाओ ॥ १५८ ॥
 मह महिला पुण सरला पइ-व्वया सच्च-सील-दय-जुत्ता ।
 अणुरत्ता सुविणीया थिर-नेहा गुरु-जणे भत्ता ॥ १५९ ॥
 सरिसा सा कह होजा असुद्ध-चरियाण अन्न-महिलाण ?
 ओह-तुरंगार्इणं दीसइ-गुरु-अतरं ओए ॥ १६० ॥
 तत्तो गुरुणा मणियं मणोहरा तुज्झ जइवि सा महिला ।
 तहवि हु उवमुज्जंता सरणी सा नरय-नयरस्स ॥ १६१ ॥
 जह किंपाग-फलाइं मुत्ताइं दुहावहाइं इह होंति ।
 तह इत्थी-सुरय-सुहं मणहरमवि दोगैइं नेइ ॥ १६२ ॥
 जह विस-मीसं सरसपि भोयणं जीविय हरइ मुत्तं ।
 तह सुदरावि रमणी रमिया नणु दोगैइं देइ ॥ १६३ ॥
 ता उज्झसु अणुरायं कुगइ-निमित्ताए नियय-दइयाए ।
 पंच-महव्वय-जुत्तो होसु तुमं चरण-निरउत्ति ॥ १६४ ॥
 एवं दिवसे दिवसे संवंगकरोहिं मद्धुर-वयणेहिं ।
 बोहिज्जतो मणयं जाओ अह पियणु-रागो सो ॥ १६५ ॥
 अन्न-दिणे एगंते गुरु-पुरओ अंजलिं करेऊण ।
 धणवाहणो स एव वज्जरई परम-सविग्गो ॥ १६६ ॥
 तुम्हाणममय-भूए वयणे निसुएवि मज्झ हिययाओ ।
 किं नो सैक्कइ रागो विसंव दुट्ठस्स सप्पस्स ? ॥ १६७ ॥
 भयवं ! ताव न तुट्ठइ दइयाए उवरि सव्वहा रागो ।
 नवरं करोमि एक्कं जइ जुत्त तुम्ह पडिहाइ ॥ १६८ ॥
 सुरय-सुह-निप्पिवासो दिक्ख गिण्हामि तुम्ह पामूले ।
 दइयाए समं अहय दसणमित्तेण संतुट्ठा ॥ १६९ ॥
 एवं ववत्थियम्मि जइ जोग्ग देह मज्झ तो दिक्ख ।

तीए अंदसेणेणं सक्केमि न जीवियं धरिउं ॥ १७० ॥
 तन्वयणं सोऊण य सुधम्म-सूरी विचितए एवं ।
 पेच्छह अइदुरंतो रागो कह विलसए छेए ? ॥ १७१ ॥
 एवंपि ता दिज्जत पव्वज्जा ताहि गहिय-सुत्तथो ।
 सयमेव विवेग-जुओ उज्झिस्सइ राग-सवंधं ॥ १७२ ॥
 एव विचितिऊण अणगवइयाए संजुओ ताहे ।
 धणवाहणो स-भाया गुरुणा पन्वाविओ विहिणा ॥ १७३ ॥
 चंदजसा-नामाए मयहरियाए समप्पिया सावि ।
 साहुणि-गण-मज्झ-गया सिक्खइ वर-साहुणी-किरियं ॥ १७४ ॥
 एवं च ताण दोण्हवि परोप्परं जाव तुट्ठइ न रागो ।
 बह्णुणावि इ कालेणं सुत्तथ-विसारयाणंपि ॥ १७५ ॥
 ताव य गुरुणा भणियं एगंते मारईए महुए ।
 एयं न जुत्तमहुणा उत्तम-सत्ताण तुम्हाण ॥ १७६ ॥^१
 अविरइ-जुवइ-जणेवि इ सवियार-पलोयणम्मि साहुस्स ।
 पायच्छित्तं गरुयं भणिय सुत्ते जिणिदस्स ॥ १७७ ॥
 जं पुण साहुणि-विसए सवियार-पलोयण तु साहुस्स ।
 त भइ ! गुरु-अणत्थस्स कारणं वनिय सैमए ॥ १७८ ॥
 इयर-महिल-जणेवि इ दिट्ठी-पैओ न होइ जुत्तोति ।
 किं पुण समणी-विसए अवोहि-वीयस्स मूलम्मि ? ॥ १७९ ॥
 ता उज्झिय अविवेय रागं अवहत्थिऊण भावेण ।
 परिहरसु सन्वहच्चिय दिट्ठि-कुसीलत्तण एयं ॥ १८० ॥
 एवं गुरुणा भणिओ सविग्गो सोवि चितए एव ।
 अइराग-पर-वसस्स ओ धी ! धी ! मह निब्बिवेयस्स ॥ १८१ ॥
 जो हं पणदठ-लज्जो गय-राय-पयम्मि बह्माणोवि ।
 साहु-जण-निंदणिज्जं रागं न चएमि छेइउं ॥ १८२ ॥
 लह्णुणावि निरवज्ज पवज्ज दुदठ-राग-पडिबद्धो ।
 होहामि पुन-रहिओ दीहर-संसार-आभागी ॥ १८३ ॥
 हा जीव ! पाव ! भमिहिसि नारय-तिरिएसु दीहरं कालं ।
 अविसय-पयइ-रागो लह्णुणावि धम्ममणवज्ज ॥ १८४ ॥
 एवं भावैतस्सवि धणवाहण-साहुणो न उत्तरइ ।

१ स्वप्राता । २ B युग्मम् । ३ समय. = सिद्धान्त । ४ हांछपात. । ५ अप-
 हस्य=अपनीय । ६ सविज्ञः=सुवेगमापन्न. । ७ गतरागपदे=साधुपदे ।
 ८ छेइउं = मोक्षतुम् (M P IV. 91) । ९ विनश्यति (M P. IV. 259) ।

अणुरागो तन्विसए तीएवि य तस्स उवरिम्मि ॥ १८५ ॥
एव वच्चइ कालो संजम-तव-विणय-करण-निरयाणं ।
गुरु-आणा-संपाडण-पराण अहे ताण दोण्हपि ॥ १८६ ॥

अह अनया कयाइवि भगिणीए वसुमईए संजुत्ता ।
चलियाऽणंगवई सा वियार-भूमीए बहियाओ ॥ १८७ ॥
दिट्ठो य ताहि एगो महिला-सहिओ नरो उ उम्मत्तो ।
धूलि-रय-धूसरंगो जर-चीवर-चीरियाइओ ॥ १८८ ॥
उग्गायंतो बहुहा नच्चतो हिंमै-सत्य-परिकिओ ।
तं ददूठुमणगवई सुइरं पुलएइ तं जुयलं ॥ १८९ ॥
तत्तो तीए भणियं भगिणीए सुलोयणाए अणुहरइ ।
अज्जो ! एसा जुवई गह-गहिय-नरस्स पैसत्था ॥ १९० ॥
भणियं च वसुमईए सुइर निज्जाइऊण सविसायं ।
सच्चिय एसा अम्हं भगिणी ओ सुलोयणा नाम ॥ १९१ ॥
परिणीया आसि पुरा सुबंघुणा मेहलावइ-पुरीए ।
दिट्ठा कणगरहेणं कयाइ अह राय-उत्तेण ॥ १९२ ॥
अंतंतराम्मि छूढा अइगुरु-अणुराय हरिय-हियएण ।
सयलोरोह-पहाणा जाया अह तस्स वल्लहिया ॥ १९३ ॥
एयं मह पच्चक्ख सव्वपि हु सौसुरे वसतीए ।
वित्तं, तुमएवि सुयं अज्जे ! लोय-प्पवायाओ ॥ १९४ ॥
एसो गह-गहिय-नरो दीसइ सरिसो उ राय-उत्तस्स ।
ता एसो कणगरहेणं एसावि सुलोयणा नूणं ॥ १९५ ॥
भणियमणगवईए समासेमो इमं तु निय-भगिणिं ।
किं अम्हे परियाणइ, अहवाविअ भंमंला एसा ? ॥ १९६ ॥
तत्तो गतु दोहिवि मइर आमासियावि सा जाहे ।
नवि जाणइ किंचि फुंढं बोळइ य बहु-असंवद्धं ॥ १९७ ॥
ताहे दोवि जणाइं सुधम्म-सूरिस्स पाय-मूलम्मि ।
करुणा-पराहिं अज्जाहिं ताहि नीयाइ सविसायं ॥ १९८ ॥^१
भणिओ अज्जाहिं गुरु एसा अम्हाण जिह्व-भगिणी ओ ।
किं होइ नवा भयवं ! जाया उम्मत्तिया कहवा ? ॥ १९९ ॥

१ चीवरं=वस्त्रं, चीरिका कीटविशेषास्त्रैराकीर्णो व्याप्तः । २ उद्गायन् । ३
॥:=वालकाः । ४ अनुहरते=अनुकरोति । ५ आर्ये ! । ६ पार्श्वस्था । ७ क्षिप्ता
P. 150) । ८ अशुरगृहे । ९ भगवन्=मूर्खा (H. D. VI. 110) । १० फुंढं=
(H. P. IV. 258) । ११ B युग्मम् ।

भणियं गुरुणा तत्तो नाणेण वियाणिऊण परमत्थं ।
 सच्चिय सुलोयणा सा कणगरहो एस जुवराया ॥ २०० ॥
 जोगो मइ-मोहकरो सीसे खित्तो इमाण सुत्ताण ।
 एकाए सबत्तीए ईसा-वस-गाढ-कुद्धाए ॥ २०१ ॥
 तस्स वसेणं दोण्हवि मइ-संमोहो इमाण संजाओ ।
 रत्ता य तओ विज्जेजा बहवे सदाविआ तत्थ ॥ २०२ ॥
 न य केणवि पत्तणाइं कयाइं कालेण रक्खग-नराणे ।
 कहवि पमाय-परोणं नीहरियाइं इमाइ तु ॥ २०३ ॥
 भणियं च वसुमईए भयव ! एयाण मूढ-चित्ताणं ।
 जइ पेच्छह उवयारं, पैडिजोग देह चित्तेत्तं ॥ २०४ ॥
 तत्तो गुरुणा तेसिं दिन्नो उम्माय-नासण-पैडिट्ठो ।
 पैडिजोगो, जायाइ दोण्णिवि अह सत्थ-चित्ताइं ॥ २०५ ॥
 ददट्ठण भगिणि-जुयलं सुलोयणा विम्हिया इम मणइ ।
 किं नाम इमं सुमिण किंवा मइ-विम्ममो एस ? ॥ २०६ ॥
 सा कत्थ अम्ह नयरी सा य विभूर्इ य ते अलकारा ।
 कह वूळि-वूसराइं इह म्हि (म्हो ?) सपावियाइंति ? ॥ २०७ ॥
 दोन्निवि गहिय-वैयाओ कत्थ व भगिणीओ मज्झ इहइं तु ? ।
 ता नूण इंदयालं एयं अहवावि सुमिणति ॥ २०८ ॥
 तत्तो य वसुमईए कहियं उम्माय-कारणं सव्वं ।
 जाव य गुरु-मीहप्पा नट्ठो तुम्हाण उम्माओ ॥ २०९ ॥
 जइया य तुम भदे ! छूढा अंतैत्तरम्मि जुवरत्ता ।
 तइयच्चिय खयरें मायाइ सुमगळेण अहं ॥ २१० ॥
 भुत्ता पमूय-कालं धणवइ-देवेण बोहिया तत्तो ।
 जाया चंदजसाए पय-मूले सुयणु ! पव्वइया ॥ २११ ॥
 एसावि अणंगवई धम्मं सोऊण भव-भयुज्जिग्गा ।
 निय-भत्तुणा समेया पव्वइया एत्थ गच्छम्मि ॥ २१२ ॥
 ता सुयणु ! न सुविणमिण सच्चं चिय ज तुमे इमं दिहं ।
 एसो सो अम्ह गुरू सुघम्म-नामो महा-सत्तो ॥ २१३ ॥
 तत्तो दोवि जणाइ सुघम्म-सूरिस्स परम-विणएणं ।

१ योगः=औपचर्च्ययोगः । २ सुसयोः । ३ सपत्न्या । ४ वैद्याः । ५ सप्त-
 म्याः स्थाने षष्ठी (घ प. III 134) । ६ पूर्वसाद् मतिमोहकराद् योगात् प्रति-
 कूलो योगः प्रतियोगः । ७ पटिष्ठ । ८ स्वप्नः । ९ वयं=वतम् । १० माहृष्यं=
 माहात्म्यम् ।

वंदन्ति हरिसियाइं पय-कमलं सयल-दोस-हरं ॥ २१४ ॥
 तत्तो संवेयकरिं गुरुणो सोऊण देसणं पवरं ।
 पडिबुद्धाईं दोन्निवि कमेण पव्वाइयाइति ॥ २१५ ॥
 मयहरियाए पासे भगिणी-जुअळेण संजुया तत्तो ।
 संजम-गुरु-विणय-रया सुलोयणा कुणइ विविह-तवं ॥ २१६ ॥
 एवं चंदजसाए पय-मूले ताण अच्छमाणाणं ।
 तिण्हंपि हु भगिणीण बोलीणा वासरा वहवे ॥ २१७ ॥
 मुणिणो कणगरहस्स उ षणवाहण-साहुणो य सजाओ ।
 भो चित्तवेग ! तइया अन्नोन्न गख्य-नेहोत्ति ॥ २१८ ॥
 पंच-महव्वय-जुत्ता समिई-गुत्तीसु सम्ममुवउत्ता ।
 नाणाविह-तव-निरया गिण्हति य सुत्त-अत्थाई ॥ २१९ ॥
 गुरु-आणाए निरया दोन्निवि पालेति चरण-करणाइं ।
 एवं पभूय-कालो बोलीणो ताव दोण्हपि ॥ २२० ॥
 अह अन्नया कयाइवि थोवं निय-आउय मुणेऊण ।
 सूरी संलिहिय-तणू अणसण-विहिणा मैओ सम्मं ॥ २२१ ॥
 बीयम्मि देव-ल्लेगे पवरे चंदज्जुणे विमाणम्मि ।
 जाओ विमाण-सामी देवो उ ससिप्पमो नाम ॥ २२२ ॥
 षणवाहणोवि साहु अतुट्ट-रागो चरित्तु सामन्नं ।
 काळ काउं विहिणा उप्पन्नो बीय-कप्पम्मि ॥ २२३ ॥
 सामाणिय-ठाणम्मि देवस्स ससिप्पहस्स सो जाओ ।
 मासुर-सरीरधारी देवो विज्जुप्पहो नाम ॥ २२४ ॥
 सावि हु अणगवइया अविगय-रागा चरित्तु सामन्न ।
 विज्जुप्पहस्स जाया देवी अह चंदरेहत्ति ॥ २२५ ॥
 सभरिय पुव्व-नेरं बह्वसमो कारित्तु अइभीमे ।
 अग्गि कुमार-सुरेणं सुबधु जीवेण पावेण ॥ २२६ ॥
 कणगरहो सो साहु सुलोयणाए समं तु अज्जाए ।
 निहओ तं उवसगग विसहंतो सम्म-मावेण ॥ २२७ ॥
 काळ काउ दोन्निवि उववचाइ तु बीय-कप्पम्मि ।
 चंदज्जुणे विमाणे सामाणिय-देव-मावेण ॥ २२८ ॥
 कणगरहो ओ विहुप्पह-नामो इयरा सयंपमा नाम ।

१ ऽ शुभम् । २ मृत । ३ अनुटितरागः = अत्यकरागः । ४ चरित्वा =
 प्रपत्य । ५ धामपर्व = साधुत्वम् । ६ सस्तुल । ७ उपपन्नो = उत्पन्नौ । ८ ऽ
 त्रि(१)भि. कुलम् । ९ इतरा = कनकरायस्य स्त्री सुलोचनाख्या ।

सावि तद्गुञ्जा भगिणी वसुमइया आउय-खयम्मि ॥ २२९ ॥
 पुव्व-दइयस्स जाया चदज्जुण-नामगस्स देवस्स ।
 तत्थेव किल विमाणे देवी चदप्पमा नाम ॥ २३० ॥^१
 एव एग-विमाणे दिव्व-सुह ताण अणुहवताण ।
 सव्वेस्सि अन्नोन्न अइगरुया आसि पीईओ ॥ २३१ ॥
 पल्लिओवमाणि अह उ दिव्व-सुहं तत्थ अणुहवेऊणं ।
 देवो विज्जुप्पहो सो चइऊण इमम्मि वेयइहे ॥ २३२ ॥
 दक्खिण-सेढीइ पुरे रमणीए रयणसंचए पवरे ।
 पवणगइ-खयर-पुत्तो उप्पन्नो बउलवइयाए ॥ २३३ ॥^२

एव न ठिए ।

जो धणवाहण-जीवो देवो विज्जुप्पहो य दिय-लोए ।
 सो य तुम इह सुदर ! उप्पन्नो चित्तवेगोत्ति ॥ २३४ ॥
 देवीवि चदरेहा तत्तो आउक्खए चुया संती ।
 उप्पन्ना वेयइहे नयरे सिरि-कुंजरावत्ते ॥ २३५ ॥
 खयरस्स अमियगइणो पियाए मउजाए चित्तमालाए ।
 कुच्छीए समूया पिय-धूया कणगमालत्ति ॥ २३६ ॥^३
 भो चित्तवेग ! पुब्बि तुब्भं जो आसि राग-सबंधो ।
 सामन्नमुवगयाणवि तस्स फल एरिसं जाय ॥ २३७ ॥
 रुवं बल च दित्ती रिद्धीवि य आसि येवियो तुम्ह ।
 देव-भवे तुह आउं विमज्झिम थेवय आसि ॥ २३८ ॥
 एत्थवि माणुस्स-भवं अवरोप्पर-दसणाओ आरम्भ ।
 दुसहं विओय-दुक्ख सजाय तुम्ह दोणहंपि ॥ २३९ ॥
 तुमएच्चिय अणुमूयं विओय-दुक्ख सुदूसहं जमिह ।
 भो चित्तवेग ! किंवा कहिएण तेण तुह पुरओ ? ॥ २४० ॥
 काऊणवि सामन्नं सराग-भावो तुमे न ज चैत्तो ।
 तस्स फलेणं एसा दूसहा तुह आवया जाया ॥ २४१ ॥
 देव-भवे तुह मित्तो चदज्जुण-नामगो य जो आसि ।
 चइऊण सोवि तत्तो चित्तगई एत्थ संजाओ ॥ २४२ ॥
 वसुमइ-नामा अज्जा देवी चदप्पहा य दिय-लोए ।
 सावि य पियंगुमंजरि-नामा इह मइ ! उप्पन्ना ॥ २४३ ॥
 जं पुव्व-संगओ सो चित्तगई तेण तुम्ह सजाओ ।

१ B युग्मम् । २ B युग्मम् । ३ B युग्मम् । ४ स्तोत्रिका = अल्पा (II, P. II, 125) । ५ चत्तो = लक्ष ।

अन्नोन्नं गुह-नेहो सुंदर । सइ-दंसणेणंपि ॥ २४४ ॥
 तेणं उवाय-पुब्बं वैडिया सा तुज्झ कणगमाला ओ ।
 इण्हि स-कम्म-वसओ जाओ तुह तीइ सह विरहो ॥ २४५ ॥
 भो चित्तवेग ! बहुणा किंवा मणिण एत्थ अन्नेण ? ।
 जं चेव आसि पुट्टं त चिय तुह ताव साहेमि ॥ २४६ ॥
 कणगरहो सो साहू अइप्पिओ आसि तुज्झ अन्न-भवे ।
 तत्तो य देव-लोए विहुप्पहो नाम जो देवो ॥ २४७ ॥
 सो य अहं तुह वल्लह-मित्तो अज्जवि तत्थ वसामि दिवम्मि ।
 कारणमित्थमिं तु पैडुच्च मे अइ-संगैयओ सि तुमंति ॥ २४८ ॥
 साहु-धणेशर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागाग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जळ-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसो एत्थ समप्पइ चिर-परिचिय-वन्नणोत्ति नामेण ।
 सुरसुंदरि-कहाए अट्ठमओ वर-परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ अष्टमः परिच्छेदः समाप्तः ॥ छ ॥ २००० ॥

अह भणइ चित्तवेगो सुरवर ! मह कहसु केण कज्जेण ।
 तइया मणिं समप्पिय कत्थ गओ आसि तुरिय-गई ? ॥ १ ॥
 तो भणइ सुरो सुंदर ! निसुणसु एयपि वज्जरिजंतं ।
 अज्ज अहं आणत्तो ससिप्पहेणं तु देवेण ॥ २ ॥
 गच्छ विहुप्पह ! खिप्पं जंबुदीवम्मि भरह-खेत्तम्मि ।
 नयरो कुसग्ग-नामे धणवाहण-मुणिवर-समीवे ॥ ३ ॥
 सो पुब्ब-वेरिएणं दिट्ठो ज्ञाणम्मि संठिओ तत्थ ।
 तं दैट्ठ कुविओ सो काही अइगरुय-उवसग्गं ॥ ४ ॥
 ता तस्स रक्खणंटा सिग्ग वच्चाहि तम्मि नयरम्मि ।
 'अहमवि इंदोणत्तिं समाणितं आगमिस्सामि ॥ ५ ॥
 तत्तो तहत्ति मणिं वेगेण समागओ अहं इहइं ।
 ताव य दइया-सहिओ पैळायमाणो तुमं दिट्ठो ॥ ६ ॥
 ओहि-नाणेण मए नायं जह एस सो इ विज्जुं पहो ।

१ सइ = सकृत् । २ षट्ठिता = सयोजिता । ३ प्रतीत्य । ४ सगतक = मैत्री ।
 ५ ऽ जेण । ६ आज्ञप्तः = आदिष्टः । ७ ऽ दट्ठु । ८ ऽ ण्हे । ९ इन्द्राक्षसिम् =
 इन्द्राक्षसम् । १० ऽ दिट्ठो सि तुमं पुरो इतो । ११ ऽ पमो ।

मह मितौ नहवाहण-भयात्तरो वञ्चए तुरियं ॥ ७ ॥
 नहवाहणोवि एसो पँडि-विलगो इमस्स एइत्ति ।
 ताहे कोरमि किंचिवि उवगारं पुब्ब-मित्तस्स ॥ ८ ॥
 एवं विचित्तिऊण तुम्ह समीवमि आगओ अहयं ।
 तइया य मणी दिब्बो समप्पिओ जीव-रक्खंढा ॥ ९ ॥
 तत्तो य गओ तुरियं घणवाहण-मुणि-वरस्स पासमि ।
 दिट्ठो य षए देवो उवसग्ग तस्स कुणमाणो ॥ १० ॥
 भणियं च मए रे ! रे ! तियसाहम ! कत्थ वच्चसे इण्हि ।
 देविंद-वंदियाणं मुणीण एवं कोरमाणो ? ॥ ११ ॥
 उप्पायंतो पीडं मुणीण सम-सत्तु-मित्त-वग्गाणं ।
 पाविह् ! कत्थ वच्चसि दिट्ठी-मग्गमि मह पडिओ ! ॥ १२ ॥
 एवं च मए भणिए भवणवई सो सुरो सँसंभतो ।
 नट्ठो सहसा ताव य मुक्क-ज्जाणे पविट्ठस्स ॥ १३ ॥
 मुणिणो मोहावगमा उप्पन्नं केवलं वर नाणं ।
 केवलि-माहिमा विहिया तओ मए परम-विणएणं ॥ १४ ॥
 सोत्तं दुट्ठहि-सइं देवा मणुया य आगया वहवे ।
 कहिओ तोसिं घम्मो केवलिणा मोक्ख-सुह-हेउ ॥ १५ ॥
 पत्थावं छहिऊण पुट्ठो सो केवली मए एवं ।
 भयवं ! किं अवरद्ध इमस्स देवस्स तुम्हेहिं ॥ १६ ॥
 जेणेसो पाव-मई जीविय-वैवरोवणमि उज्जुत्तो ? ।
 तो भणइ मुणी निसुणसु जह वेरं आसि अन्न-भवे ॥ १७ ॥
 धायइ-संड-विदेहे चंपा नाभेण आसि वर-नयरी ।
 तीए पँउमो राया जुवराया समरकेउत्ति ॥ १८ ॥
 जिण-वयण-भावियप्पा सहोयरा देवि नेह-संजुत्ता ।
 पालेंति देस-विरइ रज्ज-धुरं तह य नीईए ॥ १९ ॥
 अत्थाणमुवगयाणं नौहिय-वाई समागओ कविलो ।
 वज्जरइ नत्थि जीवो न य सव्वन्नु न नेव्वाणं ॥ २० ॥
 जिण-भय-सत्थत्थ-वियाणएण जुवराइणा जिओ वाए ।
 दिट्ठंत-हेउ-कारण-नाणाविह-जुत्ति-निवहेण ॥ २१ ॥

१ B ०चई । २ वृष्टिः पीठम् । ३ A ०णिओ । ४ ससन्नान्तः = भयभीतः ।

५ B युग्मम् । ६ न्यपरोपणम् = नाशः । ७ पद्यः, तन्नामा राजेल्यर्थः । ८ B पा-
 लिति । ९ नाहियवाई = नास्तिकवादी । १० निर्वाणं = मोक्षः । ११, शास्त्रार्थवि-
 श्लेषकेन ।

जुवरनो पडिवयण जाहे न चएइ किपि सो दाउं ।
 ताहे मंति-महत्तम-सामताईहिं उवहसिओ ॥ २२ ॥
 जाओ य विलक्खो सो दढं पैउट्टो य समरकेउत्स ।
 कह णु महा-यण-मज्जे एएणं धैरिसिओ अहयं ! ॥ २३ ॥
 एवं विचिंतयतो अइगुरु-रोसेण धमधमंतो सो ।
 अत्थाण-मडवाओ नीहरिओ चितए एवं ॥ २४ ॥
 न य केणइ पुव्वमहं पराइओ वाइणा इहं छोए ।
 पावेण इमेण पुणो सँभाए मज्झम्मि कह विजिओ ! ॥ २५ ॥
 ता रयणीए भवणे इमस्स गंतूण गहिय-करवालो ।
 छिंदामि उत्तिमंग जेण मणं निवुइं लहइ ॥ २६ ॥
 रोइ-ज्झाणोवगओ एवं सो चित्तिऊण रयणीए ।
 गहियाउहो पविट्टो वासं-हरे समरकेउत्स ॥ २७ ॥
 वच्चो-हर-मितीए पच्छओ अच्छए पलीणो सो ।
 काऊण गोस-किच्चं समागओ तत्थ जुव-राया ॥ २८ ॥
 दीवय-वग्ग-करेहिं नरेहिं उज्जोइएण मगेणं ।
 वच्चो-हर-गमणिच्छा अह जाया रीय-उत्तस्स ॥ २९ ॥
 पुरिसेहिं तत्थ दिट्ठो वच्चो-हर-सठिओ स दुट्ठ-मई ।
 आयदुद्धंतो खगं गहिओ बद्धो य सहसत्ति ॥ ३० ॥
 जुवरजा नाओ सो नाहिय वाई स एस काविलोत्ति ।
 नूणं वायम्मि जिओ मज्झ वहट्ठा इह पविट्टो ॥ ३१ ॥
 दट्ठूण दीण-वयणं वेवंतं-सरीरयं तय कविलं ।
 परिचत्त-जीवियासं जाया करुणा कुमारस्स ॥ ३२ ॥
 मणियं कुमरेण तओ जीवंतो ताव इण्हि मुक्को सि ।
 मोत्तूण मज्झ देस ठापयन्वं तुमे पाव ! ॥ ३३ ॥
 इय मणिओ सो नट्टो गतूण ताहि दूर-देसम्मि ।
 मिळ्हे-जणाइन्नाए अवट्ठिओ मिळ्हे-पल्लीए ॥ ३४ ॥
 अह अजया य पउमो पुत्त अहिंसिचिऊण रज्जम्मि ।
 जुवराइणा समेओ पव्वइओ गुरु-समीवाम्मि ॥ ३५ ॥
 दोन्निवि गुरुणा सहिया विहरंता बडुविहेसु देसेसु ।

१ चएइ = शक्नोति (M. P. ३७) । २ प्रदुष्टः, प्रकुष्ठो वा कष्ट इत्यर्थः ।

३ A धरसिओ । ४ B सभाइ । ५ निर्वृतिः सुखम् । ६ गृहीतायुध- = आसवाहः ।

७ वच्चो = विष्ठा तदुत्सर्गाय गृह वर्जोऽग्रहम् । ८ राजपुत्रस्य । ९ आकर्षन् । १०

भिन्नजनैराकीर्णार्था व्याप्तायाम् । ११ A अह सि^१ ।

सत्येण समं चालिया रयणपुर नाम वर-नयरं ॥ ३६ ॥
 सत्थाओ कहवि मट्ठा दोन्निवि अडैवीए मोहिया मुणिणो ।
 संपत्ता पल्लीए पाणय-अट्ठा पविट्ठा ते ॥ ३७ ॥
 दिट्ठा य परियडंता कविलेणं कहवि पैच्चभिन्नाया ।
 कुट्ठो य दढं एसो दट्ठूण मुणिं समरकेउं ॥ ३८ ॥
 चित्तेइ तौहे कविलो इमेण वाएवि निज्जिओ अहयं ।
 निव्विसओ आणत्तो तइया य इमेण पावेण ॥ ३९ ॥
 ता कवडेणं केणवि वडरस्सत करेमि इण्हिपि ।
 इय चित्तिऊण वदइ ते मुणिणो परम-विणएण ॥ ४० ॥
 नीया य निजे गेहे विस-मीसं भत्त-पाणयं दिअं ।
 भाणिया य विणय-पुण्वं भयवं ! एत्थेव भुंजेह ॥ ४१ ॥
 अट्ठाण-गमण-खिन्ना निव्वियणे एत्थ एग-देसम्मि ।
 भुंजिय वीसमिउ तो पभाय-काले बएज्जाह ॥ ४२ ॥
 एवं भाणिया तेणं सुह-भावा वीसमित्तु खणमेगं ।
 सज्जायं काऊणं पारद्धा भोयणं काऊ ॥ ४३ ॥
 संनिहिय-देवयाए मुणि-अणुकेपाए तयं विसं हरियं ।
 भोत्तूण तओ दोन्निवि सज्जायं काउमारद्धा ॥ ४४ ॥
 चित्तेइ तओ कविलो हंतै ! विसेण न किं मैया एए ! ।
 नूण मंत-वलेणं अवहरिया होज्ज विस-सत्ती ॥ ४५ ॥
 ता रैयणीइ अवस्सं मारेयव्वो मए इमो मुडो ।
 जीवंतम्मि इमम्मी नत्थि मम जेण सतोसो ॥ ४६ ॥
 पत्ताए रयणीए सज्जायं कैट्ठु साड्डुणो सुत्ता ।
 कविलोवि अट्ठ-रत्ते समागओ साड्डु-वहणट्ठा ॥ ४७ ॥
 भायड्ढिऊण खगं जोव पहारं करेइ साड्डुस्स ।
 रैट्ठाए देवयाए पइओ सो तेण खमेण ॥ ४८ ॥
 रौद-ज्जाणोवगओ मरिऊण गओ बिइज्ज-पुढवीए ।
 मुणिणोवि निरइयार सामन्न काउ बड्डु-कालं ॥ ४९ ॥
 काल काउं विहिणा दोन्निवि सोहम्म-नाम-कप्पम्मि ।

१ B कहव । २ B °वीइ । ३ प्रत्यभिज्ञातो = 'तावेवेमौ' इत्युपलक्षितौ । ४ B
 साहि । ५ तौ कर्मतापन्नौ । ६ निर्विजने = एकान्ते । ७ B विस्त् । ८ A °समेत्तु ।
 ९ B °पाइ त । १० विमशेऽत्राव्ययमिदम् । ११ मृतौ । १२ A °णीए । १३
 कृता । १४ आकृष्य । १५ B कृदाइ । १६ द्वितीयपृथिव्या = द्वितीयनरके ।

उप्पन्ना सुह-प्पुन्ना अच्छर-गण-सकुल-विमाणे ॥ ५० ॥^१
 तत्तो य पउम-जीवो सागरमेगं तु आउय तत्थ ।
 अणुहविकुण्ह दीवे एरवए विजय-नयरीए ॥ ५१ ॥
 घणभूइ-नामगस्स ओ जाओ तणओ सुधम्म-नामोत्ति ।
 काऊण य सामन्न उप्पन्नो धीय-कप्पम्मि ॥ ५२ ॥^२
 चंदज्जुणे विमाणे ससिप्पहो नाम सो सुरो जाओ ।
 दो चैव सागराइं संपुन्न आउय तस्स ॥ ५३ ॥
 भद ! विहुप्पह ! संपइ विमाण-सामी उ सो सुरो तुम्ह ।
 जस्साएसेण तुमं समागओ मह समीवम्मि ॥ ५४ ॥
 सो समरकेउ-जीवो सागरमेग तु अट्ट-पल्लिएहिं ।
 अब्भहियं अणुमविउं देव-भवे अह तुंओ तत्तो ॥ ५५ ॥
 एत्थेव भरह-खेत्ते कुसग्ग-नयरम्मि भइकित्तिस्स ।
 रओ पिय-महिलाए सुबंघुदत्ताए कुच्छीए ॥ ५६ ॥
 उप्पन्नो सो देवो जाओ य कमेण दारओ तत्तो ।
 घणवाहणोत्ति नामं विहिय से उच्चिय-समयम्मि ॥ ५७ ॥
 धइदंतो य कमेण पत्तो अह जोव्वण जणाणंदं ।
 अहिसिंचिय तं रज्जे जाओ समणो पिया तस्स ॥ ५८ ॥
 सोवि^३ बहु-पुव्व-लक्खे रज्ज परिवौल्लिऊण संबुद्धो ।
 नरवाहणं तु पुत्त रज्जे ठविऊण पव्वइओ ॥ ५९ ॥
 भद ! विहुप्पह ! सो हं विहरंतो अज्ज इह पुरे पत्तो ।
 अह एग-राइयाए ठिओ य पडिमाए अह एत्थ ॥ ६० ॥
 सोवि ह्म कविलो नरए अणुहवित्तरं दारुणं महं दुक्ख ।
 सागरमेग अहियं आउ भोत्तूण उव्वट्ठो ॥ ६१ ॥
 जाओ मगहा-विसए आभीरो सामडोत्ति नामेण ।
 काऊण य बाल-तव भवणवई सो सुरो जाओ ॥ ६२ ॥
 परमाहम्मिय-देवो उवरुहो नाम सो तहिं जाओ ।
 दंढूण ममं इहईं समागओ आसुरोत्तोत्ति ॥ ६३ ॥
 सुमरतो त वइरं समागओ तेण मह वहट्ठाए ।
 एयं वइर-निमित्तं समासओ तुह मए सिट्ठं ॥ ६४ ॥

१ शुभपुण्यात्, सुखपूर्णो वा । २ B युग्मम् । ३ B युग्मम् । ४ अट्टमिः
 पत्त्यैः—पत्त्योपमैरस्यधिकमेकं सागरं सागरोपमं, 'आयुः' इति शेषः, अनुभूयेत्यर्थः ।
 ५ द्युतः । ६ A भरहकि° । ७ B °ताइ । ८ B युग्मम् । ९ B विविहपु° । १०
 A °रिपालि° । ११ °माइ । १२ उद्धृतः = नरकान्तकान्तः ।

भो चित्तवेग ! तत्तो पुणरवि सो केवली मए पुट्ठो ।
 भयव ! केत्तियमाउं कथ व मह होव्व उप्पत्ती १ ॥ ६५ ॥
 को व पिया मह होही बोहिस्सइ को जिणिंद-धम्ममि १ ।
 एवं च मए भणियो भयवं ! सो भणित्तामो ॥ ६६ ॥
 चिद्धइ आउगसेस ऐग-बीस वास-कोडि-कोडीओ ।
 तत्तो चइऊण तुमं आउक्खए हत्थिणपुरमि ॥ ६७ ॥
 सिरि-अमरकेउ-रत्तो देवी-कमलावैइए कुच्छिमि ।
 बहु-उवयाइय-लद्धो उववज्जिसि पुत्त-भावेण ॥ ६८ ॥
 जणणीइ समं तथ य अवहरिओ पुब्ब-त्रेरिय-सुरेण ।
 भो चित्तवेग ! खयराहिवस्स गेहमि वदिद्वहिंसि ॥ ६९ ॥
 एतेण मह समीवे दिव्व-मणी जस्स ढोईओ तुमए ।
 सो च्चिय परमत्थ-पिया भविस्सइ तम्मि जम्ममि ॥ ७० ॥
 पासमि सुप्पइद्वस्स सूरिणो पाविऊण गिहि-धम्मं ।
 अह लद्धं समणत्तं काहिसि ससार-वोच्चैयं ॥ ७१ ॥
 इय केवल्लिणा भणिए तहत्ति बहु मन्निऊण तव्वयणं ।
 ति पयक्खिणिऊण पुणोऽभिवदिआं सो मए भयव ॥ ७२ ॥
 तत्तो उप्पइऊणं समागओ एत्थ तुह समीवमि ।
 १ ज त तुमए पुट्ठ त सव्व साहिय एय ॥ ७३ ॥
 भो चित्तवेग ! सपइ कायव्व जं मए तैमाइससु ।
 सो भणइ चित्तवेगो सुर-वर ! निसुणेसु मह वयणं ॥ ७४ ॥
 नहवाहणेण नीया जा सा मह भारिया सुद्धुक्खत्ता ।
 तैयवत्थ मं दट्ठु विलवती कल्लण-सदेण ॥ ७५ ॥
 भुयगोह-वेढियस्सवि न तारिस आसि मज्झ मण-दुक्खं ।
 जह १ तीए कल्लण-रोवण-विलाव-सदं सुणंतस्स ॥ ७६ ॥
 सा कह चिट्ठइ सपइ जीवइ व नवत्ति मज्झ साहेसु १ ।
 ओहि-जाणेण तुमं जाणसि पच्चक्खमिव सव्व ॥ ७७ ॥
 १ ईसिं हसिऊण तओ देवो वज्जरइ भइ ! निसुणेसु ।
 सा तुह भज्जा नीया गगावत्तमि रुयमाणी ॥ ७८ ॥
 नहवाहणेण तत्तो छिंदा अंतेउरमि निययमि ।

१ आढता = आरब्धः । २ B इय । ३ ईइ । ४ B भुयम् । ५ B इते ।
 ६ द्वाकितः = उपदीकृतः । ७ व्यवच्छेदम् । ८ नि प्रदक्षिणीकृतम् । ९ उत्पल ।
 १० B त ज तु । ११ A तय कहसु । १२ सुदुःखार्ता । १३ A तदव । १४ B
 तीइ । १५ - - - नस्स = स्वरतः । १६ ईषत् । १७ छिंदा = क्षिप्ता (घ. P. II. ३२७) ।

गुरु-सोय-पीडियाए किल एवं चित्तयंतीए ॥ ७९ ॥
 सो मह दइओ तावय भीसण-मुयंगहिं गहिय-सव्वंगो ।
 गुरु-बेयणाए मने होही पाणेण परिचत्तो ॥ ८० ॥
 अह कहँमवि जइ जीवइ तहवि ह्नु मह तेण नत्थि संजोगो ।
 विज्जा-बल-अहिणं पावेण इमेण हरियाए ॥ ८१ ॥
 ता संपइ मह जुत्त मरितं गुरु-सोय-दुक्ख-तँवियाए ।
 सुँइणेवि नेव अन्नो पुरिसो मह लग्गए अंगे ॥ ८२ ॥
 इय मंतिजण तीए अइ-उग-विसं तु मक्खियं सहसा ।
 भंजिय लोयण-जुयल मँही-यले निवडिया तत्तो ॥ ८३ ॥
 तदवत्थं त दट्ठुं हाहा-सदो समुट्ठिओ तत्थ ।
 तं सोरं नहवाहण-खयरोवि समागओ तत्थ ॥ ८४ ॥
 नाऊण विस-विर्यार मँते तँते^१ पँउंजई विविहे ।
 विस-निम्महणे मणिणो आबंघई तीएँ अंगम्मि ॥ ८५ ॥
 न य तीए कोवि^२ गुणो जाओ विस-वोरियाए बालाए ।
 आहूया अह बहवे विस-मत-विर्योणया खयरा ॥ ८६ ॥
 सँव्वायर-लग्गेहिंवि^३ तेहिंवि पँउणा न सक्किया काउं ।
 ताहे मयत्ति काउं मय-क्किच्च तीएँ काऊण ॥ ८७ ॥
 नीया पेय-वणम्मी नहवाहण-परियणेण सा बाला ।
 र्वायाए पक्खिविउ तत्तो उडीविओ जलणो ॥ ८८ ॥^४
 एत्तियमेत्तं साहइ सो देवो जाव चित्तवेगस्स ।
 धणदेव ! ताव निसुणसु ज सवित्त तहिं तइया ॥ ८९ ॥
 सोरं दइया-मरण दूसह गुरु दुक्ख-दलिय-सव्वंगो ।
 वज्जासणि-भिन्ना इव उग-मुयगेण मसित्तव्व ॥ ९० ॥
 गहिउव्व रक्खसेण पहओ इव मोरैरेण गरुण ।
 नीससिय दीह-दीहं गुरु-सोयाऊँरिओ खयरो ॥ ९१ ॥
 मुच्छा-निमीलियच्छो धसत्ति धरणी-यलम्मि सो पडिओ ।

१ A 'यगोहम' । २ B 'णाइ' । ३ A 'हवि जइवि जी' । ४ तप्तया । ५
 स्वप्नेऽपि । ६ A महिय' । ७ B 'हारावो' । ८ विकारम् । ९ मन्त्रान् = देवादि-
 साधनानि (B A B 452) । १० तन्त्राणि = ओषधीन् (B B) । ११ प्रयु-
 ह्क्ते । १२ B तीह । १३ 'वि ह्नु गु' । १४ वारियाए = प्राकारितया (H. D II.
 108) व्यास्येत्यर्थः । १५ विज्ञायकाः = वेत्तारः । १६ B विसहर-उवयारेहिंवि ।
 १७ A तेहिंवि । १८ प्रयुणा । १९ B तीह । २० B युगमम् । २१ B सुगम् ।
 २२ B 'रिओ' ।

निनट्ट-सयल-चेदंठा सजाओ विगय-जीउन्व ॥ ९२ ॥
 दट्टूण चित्तवेग तदवत्थ ताहे तेण देवेण ।
 सीयल-जलमाणेत्ता सित्तो सो संव्व-अगेसु ॥ ९३ ॥
 विहिओ य मए पवणो सुकोमलो नियय-उत्तरीएण ।
 तत्तो खणतराओ लट्टूणवि चयणं कहवि ॥ ९४ ॥
 पुणरुत्तं मुच्छिज्जइ अइगुरु-अणुराय-मोहिओ खयरो ।
 अइवल्लह-महिलाए भरणं सैरिऊण दुँक्खत्तो ॥ ९५ ॥
 कहकहवि सैमासत्थो विहिओ गुरु-सोय-पीडिओ तहवि ।
 थूळसुए मुयंतो अहो-मुहो चिट्ठई जाव ॥ ९६ ॥
 ताव य सुरेण भणिओ महिलामेत्तस्स कारणे कीस ।
 आयासिज्जइ अप्पा एवविह-सोय-करणेणं ॥ ९७ ॥
 विवुह-जण निंदणिज्जं असमंजस-चेट्ठिय पमोत्तण ।
 वत्थु-सरूवं सुदर । भावेयव्व पयत्तेण ॥ ९८ ॥
 संसारम्मि अणते परिम्ममताण होंति जीवाण ।
 सयोग-विप्पओगा इट्ठाणिदठेहि संयहुत्तं ॥ ९९ ॥
 नइ हरिसो 'संजागे नेवं विसाओवि इट्ठ-विरहम्मि ।
 कायव्वो बुद्धिमया ससार-सरूवयं नात्तं ॥ १०० ॥

किंच ।

पुव्व-भवे जो तुमए अणुरागो नेव उज्झिओ तइया ।
 सैमणत्तणेवि पत्ते तस्स पमावाउ सग्गेवि ॥ १०१ ॥
 रिद्धि-वल-तेय-हीणो आसि तुम तह य एत्थ जम्मम्मि ।
 एव विओय-दुक्खं पत्तं तक्कम्म-दोसेण ॥ १०२ ॥
 तहवि हु अज्जवि रागं तीए उवरिं न मुचसे कीस ।
 एवविह-दुक्खाण ऐसो चिय कारणं परमं ॥ १०३ ॥
 अह भणइ चित्तवेगो सुर-वर ! मह फुरइ दाहिणं नयणं ।
 पहसिय-मुहो य दीससि तुमति ता कहसु परमत्थ ॥ १०४ ॥
 किं जीवइ सा बाला सच्च चिय अहव सा मया वैई ॥
 जइ ताव तुम मित्तो आसि महं अन्न-जम्मम्मि ॥ १०५ ॥
 दसिज्जउ सा सिग्घं अह नैवि ता मज्झ जीविय नत्थि ।

१ B चिट्ठो । २ B तिस्रभिः कुलकम् । ३ स्मृत्वा । ४ दुःखार्तः । ५ समा-
 स्वयः । ६ स्थूलाश्रुकाणि । ७ B 'सुय । ८ A हीसु' । ९ B युग्मम् । १० कसक-
 त्व. (M. P. II. 178) । ११ B न इ सोगो । १२ अणत्तेऽपि प्राप्ते । १३ B युग्मम् ।
 १४ रापः । १५ वराका । १६ वैपरीत्येऽन्यथम् (M. P. II. 178) ।

लज्जामि बहु मणतो एसो च्चिय निच्छओ मज्झ ॥ १०६ ॥

ईसिं हसिज्जण तओ देवो वज्जरइ भइ ! जइ एवं ।

ता पिट्ठेओ निरूवसु जेण तयं पेच्छसे दइय ॥ १०७ ॥

एवं सुरेण मणिओ वलिय-ग्गीवं निरूवई जाव ।

ताव य विट्ठसियंगी पेच्छइ निय-मारियं सहसा ॥ १०८ ॥

तं ददुठु चित्तवेगो ससकिया निय-मणम्मि वज्जरइ ।

सुर-वर ! साहसु सच्चं हास मोत्तूण मह इण्हि ॥ १०९ ॥

किंवा सच्चिय एसा नहवाहण-अवहिया मह दइया ।

मह आसासण-हेउं सुर-माया अह तुमे विहिया ? ॥ ११० ॥

जइ ताव विसं भक्खिय मह विरहं सा मया सुदुक्खत्ता ।

ता कह इह जीवती सपत्ता अक्खय-सरीरी ? ॥ १११ ॥

तत्तो य भणइ देवो सच्चिय एसा, न होइ सुर-माया ।

अवहरियं सा मए जह इहाणिया तहय निमुणेसु ॥ ११२ ॥

केवलि-महिमं काउं आगच्छतेण तुह समीवम्मि ।

ओहि-आणेण मए दिट्ठा तुह मारिया एसा ॥ ११३ ॥

अय-मरणज्झवसाणा तत्तो य मए विचित्तियं एयं ।

गहिज्जण इमं पच्छा गच्छिस्सं मित्त-पासम्मि ॥ ११४ ॥

इय चित्तिय पत्तो ह गगावत्तम्मि तम्मि नयरम्मि ।

विस-वेय-विट्ठुरियंगी दिट्ठा य मए इमा तत्थ ॥ ११५ ॥

इतूण मत-सत्तिं सज्जेसिं थंभियं मए उ विस ।

तत्तो मयत्ति कलिउ मय-किच्चं तीए काऊणं ॥ ११६ ॥

नीया पेय-वणम्मी नहवाहण-परियणेण सा बाला ।

चीयाए पक्खविउ जाहे उज्जालिओ जलणो ॥ ११७ ॥

ताहे अवहरिय विसं वेत्तूण इमं समागओ इहइ ।

तुज्झ समीवे ताव य एस विगप्पो महं जाओ ॥ ११८ ॥

सोउं ईमीइ मरणं किं मज्जे एस कुणइ मह मित्तो ।

किं दढ-रागो अज्जवि अहवावि हु पेयणुरागोत्ति ॥ ११९ ॥

इय चित्तिय एसा अदिस्ता सुयणु ! तुह मए विहिया ।

नाऊण निच्छयं ते इण्हि पुण पयाडिया भइ ! ॥ १२० ॥

१ पुष्टतः । २ B विच्छ° । ३ B स तेण म° । ४ A विभूषि° । ५ अपहृता ।

६ A °रिया । ७ विधुरिताङ्गी = विष्णुताङ्गी । ८ A °तो य म° । ९ प्रेतवन =

श्मशानम् । १० B विसू° । ११ B तिस्रभिः कुलकम् । १२ A °मीए । १३ प्रत-

तुरल्पो रागो यस्य सः । १४ B °च्छयत्यं ।

ता मा कुण आसकं सच्चिय एसा उ कणगमालत्ति ।
 इय भणिए सो खयरो पहसिय-वयणो ददं जाओ ॥ १२१ ॥
 अह पणमिय तं देव कयजली मणइ चित्तवेगो सो ।
 अइनेहो दक्खिन्नं अहो णु तेमित्त-वेच्छल्ल ॥ १२२ ॥
 पर-उवयार-रया इह महाणुभावा भवति पयईए ।
 अणुवकयावि परेण वट्ठंति सयावि उवयारे ॥ १२३ ॥
 तुमए दिन्न जीयं मण-संताओ तुमे य निव्वारिओ ।
 अणह-सरीरा एसा ज तुमए मज्झ उवणीया ॥ १२४ ॥
 आउल-मणस्स पुब्बि तुमए जं किंचि मज्झ उवइट्ठं ।
 सव्वं भरिय-घटस्सव तं मह पासेण वोलीण ॥ १२५ ॥
 तुज्झ पभावा सुर-वर ! जाओ ह सत्य-माणसो इण्हि ।
 कायव्वं जं किंचिवि संपइ आइससु त सव्व ॥ १२६ ॥
 भणिय देवेण तओ हवइ हु देवाण दंसणममोहं ।
 तो मणसु भइ ! किंचिवि जेण तयं तुह पयच्छामि ॥ १२७ ॥
 तो मणइ चित्तवेगो जइ एव देसु मज्झ तं किंचि ।
 नहवाहण-खयरो जह न सक्कए म परामविउ ॥ १२८ ॥
 भणिय देवेण तओ महिला-सहियस्स पैहरिओ जं सो ।
 विज्जाहर-कय-मेर विलंधितं दैर्प्य-नामूढो ॥ १२९ ॥
 तेणैव कारणेण विज्जा-च्छेओ इमस्स सजाओ ।
 ता संपइ असमत्थो भइ ! तुमं सो परामविउं ॥ १३० ॥

अजं च ।

किल पुव्व-वेरिएणं अवहरिओ जाय-गरु-रोसेण ।
 तो चित्तवेग ! खयराहिवस्स गेहम्मि नइदिहिसि ॥ १३१ ॥
 इय तइया केवल्लिण्ण भावि-भवं मज्झ साहयतेण ।
 आइट्ठं ता तुमए होयव्वं खयर-नाहेण ॥ १३२ ॥
 वेयइट्ठ-दक्खिणाए सेढीए सयल-खयर-नाहाणं ।
 सामि करोमि संपइ तुमंति, कि एत्थ अजेण ? ॥ १३३ ॥
 मज्झ पभावाओ तुह सव्वाओ चैव खयर-विज्जाओ ।
 होहिंति पढिय-सिद्धा अहिंयाओ अज-खयरोहिं ॥ १३४ ॥

१ मित्रवात्सल्यम् । २ निर्वापितः=शमितः । ३ अचइ=अक्षतम् (M D L. 13) ।
 ४ अमोघं=सफलम् । ५ प्रहृत्तुमारब्धः प्रहृत इति कर्तरि कः । ६ मेरा=मर्यादा ।
 ७ दर्पेण व्यामूढः सन् । ८ B °णमारूढो । ९ B युग्मम् । १० आधिकाः । ११
 अन्त्यस्त्ररेभ्यः सकाशात् ।

पर-विज्जाणं छेयं मंताण ओसहीण अहलत्तं ।
 काहिंसि इच्छाए तुमं खयरानं वयण-मंतेण ॥ १३५ ॥
 अइदपियावि खयरा आणा-निदेस-कारिणो सन्वे ।
 होहिंति विणय-पणया मज्झ पभावाओ तुह भद ! ॥ १३६ ॥
 ता इण्हि गतूणं वेयद्धे सिद्धकूड-सिहरम्मि ।
 सासय-जिण-पडिमाणं महिमं अट्ठाहिअ काउं ॥ १३७ ॥
 अम्मथिय घराणिंद सन्वाओ तुज्झ खयर-विज्जाओ ।
 दारुण जहाविहिणा गच्छिस्सं ताहि सै-ट्ठाणं ॥ १३८ ॥^c
 एवं सुरेण भणिओ पय-जुयलं पणमिऊण से खयरो ।
 सुर-वर ! महा-पसाओ एव होउत्ति वज्जरइ ॥ १३९ ॥
 बहु-माण-जुयं तत्तो आमासित्ता मम तु सो खयरो ।
 धणदेव ! मह समप्पिय मणिमेय गुरु-पमोएण ॥ १४० ॥
 देवेण तेण सहिओ सह महिलाए नहम्मि उप्पइओ ।
 अहयंपि तैओ तैत्तो समागओ नियय-ठाणम्मि ॥ १४१ ॥^m
 ता मो धणदेव ! मए एएण कमेण पाविओ एस ।
 बहु-पुन-पावणिज्जो मणी मणाणद-संजणणो ॥ १४२ ॥
 दिय-लोय-समुप्पन्नो पवरो एसो मणी महाभाग ! ।
 निस्सेस-दोस-समणो विसेसओ विस-समूहस्स ॥ १४३ ॥
 ता धणदेव ! महायस ! गेण्हैसु एय तुमं मणिं दिव्वं ।
 सयल-गुणेग-निहाण मह अणुरोहेण, किं बहुणा ॥ १४४ ॥
 एय निसम्म वयणं कुसलो मणिंईसु मणइ धणदेवो ।
 मो राय-सुय ! जमेयं तुमए सह दसण मज्झ ॥ १४५ ॥
 जं च इमं अच्चंतं वयणं सम्भाव-गम्मिण भद ! ।
 तं चेव मज्झ मणि-सय-सहस्स-लक्खाण अम्महिय ॥ १४६ ॥
 अह मणइ सुप्पइट्ठो निसम्म धणदेव-भासियं वयणं ।
 अत्थि य एयं धणदेव ! किंतु अहयपि एयम्मि ॥ १४७ ॥
 गहिए दिव्व-मणिम्मी तुमए मन्ने कयत्थमप्पाणं ।
 ता मो मह धिई-हेउं किज्जउ मणि-गहणमवियप्प ॥ १४८ ॥^c

१ B ताणं । २ अफलत्वम् । ३ B च्छाइ । ४ B मिते । ५ B ०हियं । ६ B ०कणं विहिणाए । ७ स्वस्थानम् । ८ B युग्मम् । ९ तस्य दुरस्य । १० ततः = वदनन्तरम् । ११ ततः = तत्स्थानात् । १२ B युग्मम् । १३ B गिण्ह । १४ मणित्तु = वचनेषु । १५ A अणुमं । १६ B अहियं । १७ धिई = वृत्तिः । १८ B युग्मम् ।

नाडं अइनिब्बवं गहिओ विणिण्णं सो मणी पवरो ।
 अह भणइ सुप्पइद्धो पुणरवि घणदेवमासज्ज ॥ १४९ ॥
 गत्तूण कुसग्गपुरे नियत्तमाणेण निय-पुराभिमुहं ।
 आगतंत्वं इहइं अम्हाण अणुग्गहट्ठाए ॥ १५० ॥
 भणियं घणदेवेण होठ अविग्घेण ताव समआं सो ।
 जं एसो च्चिय मग्गो नियत्तमाणान्मम्हाण ॥ १५१ ॥
 एव कय-संभासो रयणिं गमिऊण तस्स गेहम्मि ।
 पत्ते पमाय-समए^१ संवूढे सयल-सत्थम्मि ॥ १५२ ॥
 तव्वेल-समुच्चियं सो कायव्वं काडं निगाओ तत्तो ।
 निय-परियण-सहिण्णं पल्ली-वइणाऽणुगम्मंतो ॥ १५३ ॥^२
 कहकहवि नियत्तेउ ससोय-वयण तु पल्लीनाह त ।
 सत्थेण सम चालिओ घणदेवो वेसराख्खो ॥ १५४ ॥
 कालेण य सपत्तो कुसगनयरम्मि वणिय-संजुत्तो ।
 'धेतु महग्घ-मुल्लं दैरिसणयं नर वइ-समीवे ॥ १५५ ॥
 संपत्तो नरवाहण-रत्ता बहु मँनिओ तओ तेण ।
 सुक्कवइं सयल-भंडं पंच उल सक्खिणं काडं ॥ १५६ ॥^३
 सागर-सेट्ठिस्स तओ भवणेसु भाइएण गहिएसु ।
 उत्तारिय तु भइ सव्वपि निउत्त-पुरिसेहिं ॥ १५७ ॥
 उत्तरइ य पइदियह भंड तह वेप्पेए य पडिभंडं ।
 एव च कइवि मासा बोलीणा तत्थ नयरम्मि ॥ १५८ ॥
 सागर-सेट्ठि-सुएणं सिरिदत्तेण समं तु एयस्स ।
 संजाया गुह-पीई सववहरिं कौरैतस्स ॥ १५९ ॥
 अह अन्नया य नीओ नियय-गिहे भोयणस्स कज्जेण ।
 महया उवरोहेण सिरिदत्तेणं तु घणदेवो ॥ १६० ॥
 तत्थ य गएण दिट्ठा सिरिकता पवर-रूव-संपन्ना ।
 भणिणी सिरिदैत्तस्स उ कन्ना नव-जोव्वणारभा ॥ १६१ ॥
 सातालियट-हत्था वीएती भोयण करैतेण ।
 सँच्चविया पच्चग अब्भुववन्नो तओ एसो ॥ १६२ ॥
 तीएवि ससिणेह अवग-दिट्ठीए^४ पुलइओ एसो ।

१ A वणि^० । २ B ०ण अम्हा^० । ३ गन्धं प्रणुणीयते । ४ B युग्मम् । ५ B
 धित्तु । ६ प्राप्तम् । ७ मानितः । ८ A संकुव^० । ९ शुल्कं पृष्ठांत शुल्कयति ।
 १० B युग्मम् । ११ B धिप्प^० । १२ A करैत्^० । १३ A ०दत्ता उ । १४ तालि-
 यट = तालवृत्तम् = व्यजनमिति यावत् । १५ दष्टा (N.P. 46) । १६ B ०ईइ ।

अहं चित्तइ धणदेवो तीए रूवेण अक्खित्तो ॥ १६३ ॥
जइ ताव इमा कत्ता, 'देति य जइ मे विमग्गिया एए ।
ता होज्ज मह कयत्थो दइयाए इमाए मणुय-मवो ॥ १६४ ॥
कह होज्ज मज्झ एसा मग्गाभि सयपि अहव अन्नेण ।
जइ दाहिंति न मज्झं विमग्गिया, होज्ज लहुयत्तं ॥ १६५ ॥
अहवा समाण-जाई धणवंतो वसण-वज्जिओ तह य ।
एसावि जोब्बण-त्था तम्हा दाहिंति मह एए ॥ १६६ ॥
एव विचित्तयतो काऊण मोयण तु धणदेवो ।
सिरिदत्तेण विइन्ने^१ तंबोल-विलेवणाइम्मि ॥ १६७ ॥
गेहाओ नीहरिओ गंतूण नियय-वास-ठाणम्मि ।
सिरिकता-हय-हियओ पासुत्तो पवर-सयणीए ॥ १६८ ॥^२
एत्तो य मयण-वसगा सिरिकंता रणरणेण अभिभूया ।
गतूण गिहुज्जाणे पासुत्ता कयलि गेहम्मि ॥ १६९ ॥
तत्थ यवक्खित्त-मणा कसिण-मुयंगेण बाहु-मूलम्मि ।
दैट्ठा दट्ठूण अहिं अईव-मय-वेविर्-सरीरा ॥ १७० ॥
आगम्म माउ-मूले कयमाणी भणइ वेयण-परट्ठा ।
अम्मो ! खंद्धा खंद्धा अहय गुरु-कसिण-सप्पेण ॥ १७१ ॥^३
पेलव-सत्तत्तणओ उँक्कडयाए य विस-वियारस्स ।
वेयणाए पभूयत्ता सँभयत्ता इत्थि-भावस्स ॥ १७२ ॥
मीलिय लोयण-जुयल नीसाहारा धसत्ति धरणीए ।
विहलंघला निवडिया जणणीए पेच्छँमाणीए ॥ १७३ ॥
तं दट्ठुं सिरिमइणा सार्गरे-सेट्ठी तेहव सिरिदत्तो ।
तह सयल-परियणो सो^४ सहसत्ति समाउलीमूओ ॥ १७४ ॥
ताहे वहु-गाकडिया हक्कारिजंति मंत-तत-विउ ।
कीरति मंत-जावा तह वट्टिजंती मूलीओ ॥ १७५ ॥
धारेति धारणाओ केवि हु कन्नम्मि^५ दिति से जाव ।
कल्लुण विलवइ जणणी संवीरइ से^६ पिया एवं ॥ १७६ ॥
सुदरि ! मा कुण सोयं एयं नेमित्थिय तय वयणं ।
संपइ पँयडीहोही दइए ! जामाउओ तुज्झा ॥ १७७ ॥

१ B दिति । २ वितीर्णे=दत्ते । ३ B युग्मम् । ४ उत्कण्ठया । ५ दद्या । ६
विरं=वेपनशीलम् । ७ आद्यवर्गोऽप्ययम् (H P. II. २०४) । ८ खादिता । ९
युग्मम् । १० उत्कटतया । ११ प्रभूतत्वात् । १२ सभयत्वात् । १३ B. पिच्छ^० ।
१४ B छिद्दी । १५ A से । १६ A देति । १७ तस्याः पिता । १८ A 'यदो हो' ।

अविसर्वाई जं सो सुमई नेमिच्छिओ तहा सुयणु ।
 कमलार्वाए सव्वं निव्वडिय तंण आइहं ॥ १७८ ॥
 एव च वट्टमाणे जाहे न चैहंति तत्थ गारुडिया ।
 सव्वायर-लगावि हु विसं-वियणं से नियत्तेउं ॥ १७९ ॥
 तैत्तो तीए विसन्नो सव्वोवि हु परियणो पिया भाया ।
 चिंतैति य किं हांही अलिय नेमिच्छियाइदठ ॥ १८० ॥
 पुणरवि य तम्मि नयरे डिडिम-सदेण सव्व-गारुडिया ।
 बाहरिया न य केणवि उदठविया सप्प-ददठ सा ॥ १८१ ॥
 एत्थतरम्मि केणवि पओयणेण समागवो तत्थ ।
 धणदेवो अह पेच्छइ समाउळ परियणं सव्व ॥ १८२ ॥
 अह ददठु सिरिदत्तं पुच्छइ किं मित्त ! आउळा तुम्हे ? ।
 दीसह विद्वैण-मुहा, अह सिरिदत्तो इम मणइ ॥ १८३ ॥
 सिरिकंता मह भगिणी कन्ना सप्पेण अज्ज ददठत्ति ।
 न उ जीवावइ कोवि हु तेणम्हे आउळा मित्त ! ॥ १८४ ॥

अथ च ।

नेमिच्छिण पुव्वं आइदठ आसि सप्प-डसियं जो ।
 उज्जीविस्सइ एयं होही एयाए सो मत्ता ॥ १८५ ॥
 एयं च तत्स वयण अलिय-प्पाय तु संपेइं जायं ।
 जं सा अहिणा डेक्का न य कोवि हु तं समुदठवइ ॥ १८६ ॥
 धणदेव ! तओ अम्हं संपइ तुंहा ओ 'जीवियव्वासा ।
 अइवल्लह-भगिणीए तेणम्ह सोगाउळा 'धेणियं ॥ १८७ ॥
 इय सोउं धणदेवो सहारस-चित्तां समुल्लवइ एव ।
 मा कुण सांय सुंदर ! न होइ अलिय तय वयणं ॥ १८८ ॥
 'दे ! 'पिच्छामो ताव य तुह भगिणि, तेण एवमुल्लविए ।
 नीओ 'तीए समीवे धणदेवो मणइ निय-पुरिस ॥ १८९ ॥
 त सुप्पइदठ-दिज आणेसु मणित्ति ताहे सो पुरिसो ।

१ B °ईइ । २ निर्दुत = सिद्धम् । ३ शक्नुवन्ति (H P IV. 86) । ४ B °व-वेय तीइ अवणेउ । ५ B ताहे । ६ उरवापिता = सुस्थतामापादिता । ७ विद्रा-
 क्कुत्ता = स्तानाननाः । ८ B °याइ । ९ अलीकम् = असत्यम् (H P. I 201) ।
 १० A °पय । ११ दष्टा (H P II 2) । १२ जुटिता । १३ जीवितव्यस्य = जीव-
 नस्य आशा । १४ B °व ससो° । १५ अतिशयेन SEE NOTE P 13 । १६ 'दे'
 इति समुत्तीकरणादावर्थेऽव्ययम् (H. P II. 196) । १७ A वेक्कामो । १८ B
 बीइ ।

धित्तुं लहु दिव्व-मणिं समागओ तस्स पासम्मि ॥ १९० ॥
विमल-सलिलेण सित्तो दिव्व-मणीं तौहे तेण नीरेण ।
अम्भोविक्खया सलील समुद्धिता सुह-पसुत्तव्व ॥ १९१ ॥

अविय ।

तीए तं देह-गयं सप्प-विसं मणि जलेण समित्त ।
सुक्क ज्ञाणाभिहयं नदठ कम्मव माहाणिय ॥ १९२ ॥
त दट्ठुं सिरिद्धत्तो सागर-सिद्धं य हरिस्सिया दोवि ।
पिस्सुणंति तुज्झ एसा दिन्ना धणदेव । सिरिकंता ॥ १९३ ॥
तत्ता सोहण-लग्गे परिणीया उच्छव्वेण महया उ ।
तीए सा अणुरत्ता विसय-सुहं मुजए तत्थ ॥ १९४ ॥
जा तत्थ कइवि मासे चिट्ठइ सो तीए जांव्वणासत्तो ।
ताव य सव्व भट्ठं विक्कीयं तस्स पुरिसेहिं ॥ १९५ ॥
पडिमंढ पिडुं गहियं सव्वदा-सयल-सत्थिया तौहि ।
धणदेवो आपुच्छइ गमणत्थं ससुर-वग्गं तं ॥ १९६ ॥

अह मूरि-दविण-जुत्ता दासी-दासाइ-परियण-समग्गा ।
सिरिकंता निय-पिउणा पट्ठावया भत्तुणा समयं ॥ १९७ ॥
पुंन्नुद्धिट्ठ-कमेण धणदेवो गस्य-सत्थ-परियरिओ ।
अल्लिओ निय-नयरम्मि कुसमानयराउ सुह-दवसे ॥ १९८ ॥
अह कमसो संपत्तो सीह-गुहासन्न-भू-पप्सम्मि ।
आवासियम्मि सत्थे धणदेवो चितए एव ॥ १९९ ॥
तइया पल्ली-वइणा मणिओ उ अह अवस्समेत्तेण ।
आगतव्वं तुमए मह धिइ-हेउंति ता इण्हि ॥ २०० ॥
आसन्ना सा वइइ पल्ली ता सिग्घमेव गच्छामि ।
दट्ठूण सुप्पइट्ठं पुणरवि इहमागमिस्सामि ॥ २०१ ॥
इय चित्तिजण कइवय-पुरिस-जुओ वेसरीए आरूढो ।
संपत्तो अह पेच्छइ सीह-गुहं सव्वओ देइहं ॥ २०२ ॥

अविय ।

जाल्लुंखिय-निवडिय-गो-महिस-कैरं-कलिय-पेरत्तं ।

१ A धेतुं । २ B तेण तयणु सलिलेण । ३ अपिता = सिक्का । ४ A सेट्ठी ।
५ कययन्ति (H. P. IV. 2) B पमणाति । ६ विक्रीतम् । ७ पृथु । ८ B तहयं ।
९ A पुन्वहि । १० ऐतण = आयता = आगच्छतल्यर्थः । ११ दग्गाम् । १२ आ-
ल्लेखियं = दग्गम् (H. P. IV. 208) । १३ करक्कोऽस्थिराशिः । १४ पेरत्तो =
पर्यन्तः ।

पेरंत-सत्य-विणिहय-हय-रुहिर-पवाह दुगंधं ॥ २०३ ॥
 दुग्धाध-धरणि-निवडिय-मढ-मस-वसा-पसत्त-बहु-सुणहं ।
 सुणह-भय-मुक्क-माणुस-करंक-सिव-मुक्क-फेक्कार ॥ २०४ ॥
 फेक्कार-सवण-संतैट्ठ-भीरु-उड्डीण-गिद्ध-सिसु-निवहं ।
 सिसु-निवह-हत्थ-संदद्ध-मिल्ल-जुवईहिं दुँप्पिच्छ ॥ २०५ ॥
 दुँप्पिच्छ-जलण-जाला-पैलुट्ठ-मिल्लोह-भवण-बीभच्छं ।
 बीभच्छ-जलण-कवलिय-मय माणुस-सय-समाइन्नं ॥ २०६ ॥
 त दट्ठु घणदेवो एवं वज्जरइ हा ! किमेयति ।
 अइविसमावि हु पल्ली केण इमा हदि ! दद्धत्ति १ ॥ २०७ ॥
 एत्थंतरम्मि केणवि करक-मज्झ-ट्ठिएण वज्जरियं ।
 घणदेव ! एहि एत्तो अहय सो देवसम्मोत्ति ॥ २०८ ॥
 पैलिच्छिन्न-चलण-जुयलो गुरु-पहरण-घाय-जज्जरिय-देहो ।
 गाढं तिसाभिभूओ अज्जवि चिट्ठामि जीवतो ॥ २०९ ॥
 तं सोउ घणदेवो पुरिसं पट्ठविय पाणिय-निमित्तं ।
 अइगुरु-विसाय-जुत्तो पत्तो अह तत्स पासम्मि ॥ २१० ॥
 भणियं घणदेवेण साहसु मो ! केण विलसिय एयं ।
 सो कथ सुप्पइहो अह सो सैणियं समुल्लवइ ॥ २११ ॥
 एत्तो तइयम्मि दिणे सिद्धपुराओ समागओ पुरिसो ।
 एगंतम्मि य सिद्ध तेण इमं पल्लि-नाहत्स ॥ २१२ ॥
 कुमार ! अहं पट्ठवियो तुह-पिउ-वर-भति-सुंमइ-नामेण ।
 भणिय च तेण, एयं साहेजसु सुप्पइहत्स ॥ २१३ ॥
 सुगीवस्सिह रओ अतिसुरय-पसग-दोसओ जाओ ।
 खय^३-वाही तेण इमो चेद्धइ खण-जीवियन्वोत्ति ॥ २१४ ॥
 एसोवि सुरह-कुमरो सतावइ सयल-पयइ-वग्ग तु ।
 दुस्सालो उल्लुठो असम्म-मासी अकज्ज-रओ ॥ २१५ ॥
 तह एयस्स विरत्ता सामत-महंतमाइया सब्बे ।
 रज्ज-सिराए अजोगो, ^{११}तं चेव य कुमार ! जोगो सि ॥ २१६ ॥

१ B 'यज्ज' ६^० । २ सुणहो = शुनकः आ । ३ सत्तो = सत्रस्तः । ४ A
 दुप्पेच्छ । ५ पल्लुह = पल्लवः = दण्डम् । ६ समाकर्णम् । ७ पलिच्छिन्नं = प्रतिच्छि-
 न्नम् । ८ तृषाडभिभूतः । ९ पाणिय = पानीय (H. P. L. 101) = जलम् (H. A
 C IV. 135) । १० शनैः । ११ B सुगह । १२ खय-व्याधिः । १३ चेद्धइ = तिष्ठति
 (H. P. IV. 16) । १४ B 'मायओ । १५ त्वमेव ।

जुञ्ज पुण वहट्ठाए कणगवईए पभूय-विकखेवो ।
 पट्टविओ ता तुमए रक्खेयब्बं निय-सरीरं ॥ २१७ ॥
 एवं च जाव साहइ सो पुरिसो भद ! पल्लि-नाहस्स ।
 ताव य सो विकखेवो पभूय-रह-तुरय-पाईको ॥ २१८ ॥
 सहसच्चिय संपत्तो समंतओ वेढिया इमा पल्ली ।
 अह भिल्ल-निवह-साहिओ नीहारिओ सुप्पइट्ठोवि ॥ २१९ ॥^१
 बहु-जण-सहार-करं लग्ग आओहण महा-घोर ।
 निहया बहवो भिल्ला विजिया अम्हे पर-बल्लं ॥ २२० ॥
 गहिऊण तओ सार सब्बं ढहिऊण सीहगुहमेयं ।
 काउं हय-विप्पहय विणिग्गयं पर-बलं तत्तो ॥ २२१ ॥
 अहयपि ह्नु जुञ्जतो एयमवत्थतर इहं पत्तो ।
 धणदेव ! नेव जाणे किं जायं सुप्पइट्ठस्स ॥ २२२ ॥
 पच-नमोक्कारो अह दिओ सम्मत्त-वय-समेओ से ।
 तेणवि य भौव-सार पुँणरुत्त भणिउमाढत्तो ॥ २२३ ॥
 एत्थतरम्मि पुरिसो सल्लिं घित्तूण आगओ तत्थ ।
 धणदेवो भणइ तओ पियसु जलं देवसम्म ! इम ॥ २२४ ॥
 अह सो जल पिवंतो अइतण्हा-सुसिय-ताल्लयत्तणओ ।
 गुरु-वेयणा-परिगओ सहसा पाणेहिं परिचत्तो ॥ २२५ ॥
 धणदेवोवि ह्नु अइगुरु-सोगो ढँहिऊण तँस्स तं देहं ।
 सब्बपि समर-भूमिं जोयावइ नियय-पुरिसेहिं ॥ २२६ ॥
 न य कत्थइ उवलद्धं कैरंकेत्तंपि पल्लि नाहस्स ।
 तत्तो चित्तइ एसो हा ! धी ! विहिणो विलसियस्स ॥ २२७ ॥
 तारिस-गुण-जुत्तस्सवि सरल-सहावस्स सुप्पइट्ठस्स ।
 निग्घिण-कणगवईए हा ! हा ! कह दारुण विहिय ? ॥ २२८ ॥
 मौइंदजाल-सरिसं सब्बं एयम्मि हंदि ! संसारे ।
 खण-दिट्ठ-नट्ठ-रूवं धण-परियण-जावियन्वाइं ॥ २२९ ॥
 न य नज्जइ किं जायं महाणुभावस्स सुप्पइट्ठस्स ।
 किं जीवइ अहव मओ संगामे एत्थ जुञ्जतो ? ॥ २३० ॥
 एमाइ चित्तयंतो धणदेवो आगओ निजे सत्थे ।

१ पाइको = पदातिः (H. P. II 138) । २ B युग्मम् । ३ आयोधन =
 संग्रामः । ४ भावसार = श्रद्धापूर्वकम् । ५ भूयः (H. P. 37) । ६ आढत्तो =
 आरब्धः । ७ A घत्तुं । ८ आतृष्णाशुक्ताल्लयत्तवतः । ९ परित्यक्तः । १०
 दग्धा । ११ देवशर्मणः । १२ करङ्गमात्रम् = आस्थमात्रम् । १३ मायेन्द्रजालसदृशम् ।

अह कमसो सपत्तो सत्थ-जुओ हत्थिणपुरम्भि ॥ २३१ ॥
 तुट्ठा ओं जणणि-जणया सन्नं आणंदिया वयसा से ।
 सोहण-दिवसे बहुया पवेसिया नियय-गेहम्भि ॥ २३२ ॥
 अह पुव्व सिणेहेण सिरिकंता सौमुयाइणुन्नाया ।
 नियै चेडि-जुया पत्ता कमलावई-देवि-गेहम्भि ॥ २३३ ॥
 दट्ठं पुव्व-वयंसिं वियसिय-मुह-पंकया महा-देवी ।
 अइगमय-सिणेहेण उट्ठिय आळिगए एयं ॥ २३४ ॥
 भणइ य वयमि ! उक्कठियाए दिट्ठा पमूय-कालाओ ।
 अइसोहण हि जाय ज सासुरयपि तुहवि एत्थ ॥ २३५ ॥
 ज तुमए दट्ठाए दिट्ठ मन्नामि पिई-हरं सर्व्व ।
 इय भणित्ठ देवीए उच्चिय-पविच्छी कया तीए ॥ २३६ ॥
 उव्विदट्ठाओ दोब्बिाव कुसल-पविच्छी य साहिया सव्वा ।
 खणमेग ममास काळण भणई सिरिकता ॥ २३७ ॥
 गच्छामि इण्हि गेह तत्तां कमलावई इम भणइ ।
 पइदियह अंद् । तुमए आगतव्वं मह समीवे ॥ २३८ ॥
 भणिय सिरिकताए एव काहामि एव भणिकण ।
 देवीए अणुन्नाया समागया नियय-गेहम्भि ॥ २३९ ॥
 एव सिरिकताए ससुर-कुले तत्थ अच्छमाणाए ।
 कमलावई-दवाए सैमय गुरु-पीई-जुत्ताए ॥ २४० ॥
 धणदेवेणं समय विसय-सुह सम्ममणुहवतीए ।
 बहुयाओ अइक्कता वासाण कोड-कोडीओ ॥ २४१ ॥^१
 अह अनया कयाइवि रिउं-ण्हाया भत्तुणा सम सुत्ता ।
 रयणा-चारम-जामे सुमण पासत्तु पाडबुद्धा ॥ २४२ ॥
 अह भणइ गए पययम ! सुमिणे चदा मुहण पावसंतो ।
 दिट्ठो, त दट्ठूण सहसा बुद्धा तत्ता अहयं ॥ २४३ ॥
 भणिय धणदण सुदरि । पुत्ता भविस्सए तुज्झ ।
 सयल वाणि-वग्ग-पवरो इय एव स्यैए सुमण ॥ २४४ ॥
 भाणियं सिरिकताए एव पिय ! होउ वयणय सच्च ।

१ वयसा = आयुः । २ सासुराणुन्नाया = श्वश्रुऽनुज्ञाता । ३ चेटी = दासी । ४ वयसा = सदा । ५ अंयाइ, उत्कण्ठितया मयेत्यर्थः । ६ श्वशुर-इय । ७ पितृश्रुः । ८ कथिता । ९ अ इह । १० अ वीइ । ११ समक = सह । १२ अ युग्मम् । १३ कृत-ज्ञाता । १४ एगम् । १५ प्रातःपुद्गा = जागरिता । १६ अ पुविण । १७ सूचयति ।

सासण-देवी-पभावा बद्धो एसो मए गंठा ॥ २४५ ॥
 तीए विय रयणीए ताए कुच्छिसि गम्भ-समूई ।
 जाता कमेण जाव य बोलीणा दोबि मासा सें ॥ २४६ ॥
 तइयम्मि पुणो मागे दोहलओ तीए अमय-दाणम्मि ।
 जाओ धणदेवेणाथ सित्ठे सो पूरिओ तीए ॥ २४७ ॥
 अह उगविय-गम्भा पूरिए दोहलम्मी
 पसवण-ममयम्मी आगयम्मी सुहेण ।
 सुह-गह-निवहम्मी उच्च-ठाण-द्वियम्मी
 सुह-करण-मुहुत्त दारयं सा पसूया ॥ २४८ ॥
 साहु-धणसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मत-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि परिसमप्पइ मिरिकता-तणय-पसवणो नाम ।
 सुरसुदरि-नामाए कहाए नवमो परिच्छेओ ॥ २५० ॥
 ॥ नवम. परिच्छेदः समाप्तः ॥

तक्कम्म-कुसल-विल्लया-समूह-विहियम्मि सूह-कम्मम्मि ।
 हैल्लुत्तावलि-गिह-दासि-विहिय-तक्काल-करणिजे ॥ १ ॥
 सहरिस-परियण-वज्जरिय-वैज्ज-सुय-जम्म-हरिसिय-मणेण ।
 धणधम्म-सेट्ठिणा अह वद्धावणयं समाढत्तं ॥ २ ॥

अविय ।

गहियक्खवत्त-पविसंत-नयर-नारी-जणोह-रमणीयं ।
 रमणी-यण-मुह-मडण-वावड-निय-बंघु-वर-दारं ॥ ३ ॥
 वर-दारग-निवसिय-वदण-माला-सैणाह-सिय-कलस ।
 सिय-कलस-हत्थ-पविसंत-वैट्ठ-किज्जंत-कल-सदं ॥ ४ ॥
 कल्ले-सह-पठर-पात्तल-मंगल-संगीय-पवर-पेक्खणय ।
 पेक्खेणय-पिक्खणक्खित्त-छेय-दिज्जंत-तंबोलं ॥ ५ ॥

१ दोहदक । २ देव्या शिष्टे कथिते सति । ३ B °हाइ । ४ विलया=वनिता ।
 ५ हर्षाकुला । ६ A °ल्लुत्तावलि । ७ वर्ये अष्टम् । ८ B युगम् । ९ वावडं =
 व्याघ्रतम् । १० दारग = द्वाराम् । ११ सनाय = युक्तम् । १२ वट्ठे = मार्गः
 (H D VII 31) । १३ कलकालप्रचुराणि यानि पापकलानि तेषा यन्मङ्गलार्थं
 सगीत तेन प्रवरं श्रुतं प्रेक्षणकं यत्र वर्षापनके । १४ B पिक्खं प्रेक्षणकं इदं तस्मै
 प्रेक्षणे आक्षिप्ता य लोकास्त्वभ्या दीयमान तबोलं यत्र तत् । १५ B तिसभिः कुलम् ।

अविच ।

घोसिय-जीवा-ऽघातो मोयाविय-विउळ-बेदि-निउरवो ।
 दिव्जत-विविह-दाणो दीणाणाहाइ-सुह-जणवो ॥ ६ ॥
 पइ-जिण-यंदिर-किज्जंत-वैज-वर-मज्जणाइ-मावारो ।
 वर-वत्थमाइएहि समाणिय-साहु-सदोहो ॥ ७ ॥
 मोअिय-सयण-समूहो समाणिय-वणिय-नायर-महल्लो ।
 जण-जणिय-चमक्कारो सुय-जम्म-महूसवो विहिओ ॥ ८ ॥
 एवं कय-कायवो संपत्ते वारसम्मि दियहम्मि ।
 गह्जिण दैरिसणीय सपत्तो राइणो मूळ ॥ ९ ॥
 कय-विणवो धणदेवो मणइ महा-राय । 'सेट्ठि-वयणेण ।
 देवी-सहिएण तुमं मोत्तव्व अम्ह गेहम्मि ॥ १० ॥
 हसिऊ रत्ता मणिय न होइ किं सेट्ठिणो इमं गेहं ।
 पिउ-सरिसो ज सेट्ठी विचिंतगो सयल-रज्जस्स ? ॥ ११ ॥
 तहवि हु सेट्ठी जं मणइ किंचि तं चेव अम्ह कायव्वं ।
 इय मणिए धणदेवो महा-पसाउत्ति मणिऊण ॥ १२ ॥
 निय-गेहं गतूण तक्कालुचियं समत्थ-करणीयं ।
 निय-परियणेण कारइ आणदिय-माणसो जाव ॥ १३ ॥
 देवी-सहिओ राया करेणुया-विस्सर-परिगओ ताव ।
 सपत्ता सेट्ठि-गिहे बदि-जणुग्घुट्ठ-जय-सदो ॥ १४ ॥
 कय-मंगलोवयारो उत्तरिय करेणुयाइ देवि-जुओ ।
 वर-मुत्ताहल-विरइय-चउक्क-सीहासणे पवरे ॥ १५ ॥
 उवविट्ठो देवि-जुओ तत्तो य विलासिणीहिं पवराहिं ।
 आरत्तियावयारण-पमुहम्मि विहिम्मि विहियम्मि ॥ १६ ॥
 मुत्तो दिव्वाहारं निय-परियण-सज्जओ जहा-विहिणा ।
 गोसीस-विलत्तगो परिहाविय-दिव्व-वर-वत्थो ॥ १७ ॥
 विणय-नैएणं तत्तो धणदेवेण इमं तु विनैत्तो ।
 देवीए पिय-मणिणी वज्जरइ इमं महा-राय ॥ १८ ॥
 पसवन्ति पिठे-हरम्मी पढम किल सयल-वणिय-जायाओ ।

१ निकुरम्ब = समूहः । २ वव = वयं = भेषम् । ३ SEE NOTE P 5 । ४ उप-
 ढीकनम् । ५ B सिद्धि । ६ B सय । ७ B तिष्ठमिः कुलकम् । ८ A वाए ।
 ९ देव्या युतो = युक्तः । १० आरात्रिकावतारप्रमुखे । ११ कर्तार को मुक्कवान्
 (S. B. V. I. 11) । १२ B तिष्ठमिः कुलकम् । १३ नएण = नतेन । १४ विहसः ।
 १५ पितृ-पुत्रे ।

कारण-वसेण केणवि संजायं नेव त मज्झ ॥ १९ ॥
 ता देवि-दसणेणं इहेव किल पिउ-हरति मन्नामि ।
 ता जइ इत्थिय-भूमिं आगच्छइ होइ ता लंढं ॥ २० ॥
 एव च तेण भणिए अह देवी राइणा अणुण्णाया ।
 सिरिकताए समीवे सपत्ता कंजुइ-समेया ॥ २१ ॥
 तत्थ य मणोरमाए विलेवणाहरण-वत्थमाईहिं ।
 पूइय भणिया देवी सुयस्स नामं करेसुत्ति ॥ २२ ॥
 भणिय देवीए तओ सिद्धिणि ! तुह चैव होइ उच्चियमिणं ।
 तहवि तुमए भणियं कायव्वमवस्समम्हाणं ॥ २३ ॥
 गहिऊण निउच्छो त बालं कमल-कोमल-करेहिं ।
 कमलावईए भणिय सुगध-गधे खिवतीए ॥ २४ ॥
 सिरिकताए जाणिओ घणदेवेण तु बालओ एसां ।
 माल-पिउ-अद्ध-नामो सिरिदेवो नाममेयस्स ॥ २५ ॥
 अइसोहणं हि नामं विहियं देवीइ इय भणंतेण ।
 अविहव-नारि-गणेण मंगल-सहो समुघुट्ठो ॥ २६ ॥
 अह तं मणहर-देह मुट्ठीकय-कर-जुयं विसालच्छ ।
 सुकुमाल-पाणि-पायं दट्ठूण विचित्तए देवी ॥ २७ ॥
 घन्ना मज्झ वयसी जीए सुओ एरिसो समुप्पन्नो ।
 जण-मण-नयणाणंदो मह पुण एयंपि न इ जायं ॥ २८ ॥
 किं मज्झ जीविणं किंवा मह विहल-गव्व-रज्जेण ।
 जा निय-तणयस्स मुह पिच्छामि न मंद-भग्गत्ति ॥ २९ ॥
 एमाइ चित्तयंती आभासित्ता वयंसियं निययं ।
 रत्ता सहिया देवी सपत्ता नियय-गेहम्मि ॥ ३० ॥
 तत्थ य तं चित्तती सुय-जम्मुक्काठिया संसोइल्ला ।
 परिचत्त-देह-चिट्ठो उव्विग्गा सयल-कज्जेसु ॥ ३१ ॥
 मत्ता व मुच्छिया इव सुत्तव्व मयव्व विगैय-सत्तव्व ।
 झण-नाय-जोगिणि इव उवरय-नीसेस-वावारा ॥ ३२ ॥
 परिहायंत-सरीरा गुरु-सोयायोस-साम-मुह-कमला ।

१ SEE NOTE P. ३ । २ B °ताइ । ३ कज्जुकि = प्रतिहार । ४ आभर-
 णम् = विभूषणम् । ५ B °वीइ । ६ A सेहिं । ७ B निजुच्छ° । ८ अविघवा =
 समर्तुका । ९ B जीइ = यस्याः । १० सशोका । ११ चेष्टा = व्यापारः । १२ उद्धि-
 ग्ना = खिन्ना । १३ विगतंसत्त्वा । १४ परिहायंतं = परिहीयमानं = कृशीभवदि-
 व्यर्थः । १५ आयासो = यत्नः ।

रत्ना कथाइ दिहा पुहा कमलावई ताहे ॥ ३३ ॥
 देवि ! तुमं किं विमणा दुब्बल-देहा य दीससे इण्हि ।
 किं वंछियं न पुंजइ सैहीण किंकरम्मि मैए ? ॥ ३४ ॥
 भणिय देवीएँ तओ अंसु-जलासार-सित्त-सिहिणाएँ ।
 पिययम ! तुह प्पसाया संपज्जइ वंछियं सब्बं ॥ ३५ ॥
 तं नत्थि किंपि सोक्खं तुह प्पसायाउ वं न मं पत्तं ।
 नवर पुत्त-पलोयण-सोक्खं सुइणंवि नो दहं ॥ ३६ ॥
 धन्नाउ ताउ नारीओ इत्थं ज्जाओ अहोनिर्गसि नाह ! ।
 निययं धंणं धंयंतं धंणधय हदि ! पिच्छति ॥ ३७ ॥
 पच्छ परिणीयौइवि सिरिकंताए सुओ समुप्पन्नो ।
 तुमए मैनायाए न पुणो मह मदभागाए ॥ ३८ ॥
 ता देव ! देसु पुत्तं अह नदि ता नत्थि जीवियं मज्जा ।
 तुइइ थणोवि अह एइ खीरमज्जा गई नत्थि ॥ ३९ ॥
 तत्तो रत्ना भणियं एत्थत्थे कुणसु देवि ! मा सोम ।
 आराहिता तियसं पूरेमि मणोरहेऽवस्स ॥ ४० ॥
 इय भणिऊण राया काउं पूय जिणिंद-पडिमाणं ।
 सिय-वसण-धरो उम्मुक्क-सयल-भणि-कंचणाहरणो ॥ ४१ ॥
 पोसह-साल गंतुं अट्ठम-भत्त पगिण्हिउं विहिणा ।
 कुंस-सत्थरं निसंनो एव भणित समादत्तो ॥ ४२ ॥
 देवो व दाणवो वा जिण-सासण-भत्ति-सज्जओ कोवि ।
 जह सनिहिओ सिग्घ आगच्छउ वंछिय देउ ॥ ४३ ॥
 एव च चित्तयतो एगते संनिरुद्ध-जण-पसरो ।
 निच्चल-देहो चिट्ठइ राया जा तिणि दिर्येहाइ ॥ ४४ ॥
 ता रयणि-चरिम-जामे विद्धेसिय-सयल-तिमिर-संघायं ।
 भासुर-देह पुरिसं दट्ठूण विचित्तए राया ॥ ४५ ॥^{१०}
 निमिसंति लोयणाइ ता किं एसो न होइ देवोत्ति ।
 न य मणुयाण सरिरे जायइ एवंविहा दित्ती ॥ ४६ ॥
 ता होज्ज इमो को पुण चरणावि महिं पुंसंति नेयस्स ।

१ ४ तिष्ठमिः कुलकम् । २ पूर्यते । ३ स्वाधीने । ४ मयि । ५ ४^०वीइ ।
 ६ ४४४ ४०४४ ४ ७ । ७ स्वमे । ८ याः । ९ स्तनम् । १० धयंतं - 'द्वे पाने'
 भिन्नतमिलयः । ११ स्तनम्भय - धृतम् । १२ ४^०याय । १३ मान्याया ।
 १४ कुल संस्तारके । १५ निषण्णः = स्थितः । १६ विवसानि । १७ ४ गुरमम् ।
 १८ दीप्तिः । १९ स्पृहातः ।

एवं विगम्पयंतो राया आभासिभ्यो तेन ॥ ४७ ॥
 भो अमरकेतु-नर-वर ! तग-तवेणं किंलामिभ्यो सि न किं ? ।
 एवं भणमाणो सो अभ्युदित्य राइणा भणिभ्यो ॥ ४८ ॥
 को सि तुमं कत्तो वा समागभ्यो क्रहसु मह महाभाग ! ? ।
 भणियं सुरण नर-वर ! कहेमि कोऊहलं जइ ते ॥ ४९ ॥
 ईसाण-कप्प-वासी विट्ठप्पहो नाम सुर-वरो अहयं ।
 आसन्न-चवण-समभ्यो पर-लोय-हियं समायरित ॥ ५० ॥
 तित्थयर-वंदणत्थ विदेह-वासम्मि आगभ्यो आसि ।
 तत्थ मए सो^१ भयवं आपुट्ठो नियय-वुत्तंतं ॥ ५१ ॥^२
 उप्पत्ती कत्थ मह चुयस्स एत्तो भविस्सए भयवं ! ? ।
 कत्तो जिणेग भणिय भरहम्मि य हत्थिणपुरम्मि ॥ ५२ ॥
 जो अच्छइ पुत्तत्थी पोसह-साळाइ पोसहाम्म ठिभो ।
 सिरि-अमरकेतु-राया तस्स तुमं होसि पुत्तोत्ति ॥ ५३ ॥^३
 तव्वयण सोऊणं समागभ्यो राय ! तुह समीवम्मि ।
 ता मा कुणसु^४ किंलेसं अहय होहामि तुह पुत्तो ॥ ५४ ॥
 गेण्हसु कुंडल-जुयल नरिंद ! एय तथा उ देवीए ।
 जीए इच्छसि पुत्तं दायव्व^५ तीइ आमरणं ॥ ५५ ॥
 इय भणिउ कैन्नाणं उत्तारिय कुंडलाइ दिव्वाइ ।
 रत्तो समप्पिऊणं देवो अइंसणीमूभ्यो ॥ ५६ ॥
 रत्तावि रयणि-विरमे गंतु देवीए^६ वियसिय-मुहेण ।
 सुर-दंसणाइ सव्वो वुत्ततो सैंहिभ्यो तत्तो ॥ ५७ ॥
 कुंडल-जुयलं अपिय पमाय-किच्चं करित्तु नीसेसं ।
 पेड्डिलाहिय साहु-जणं सय पेमुत्तो वराहार ॥ ५८ ॥
 अह अन्नया य देवी^७ रिउ-णहाया रयणि-चरिम-जामम्मि ।
 इट्ठं सुमिण सहसा पडिबुद्धा^८ वेविर-सरीरा ॥ ५९ ॥
 भणिया रत्ता सुदार ! कीस अकम्हाभ्यो कपिया तं सि ।
 तीए भणिय पिययम ! सपइ सुमिणं मए दिट्ठं ॥ ६० ॥

१ क्लान्तः । २ अभ्युत्थाय । ३ कोट्टुलम् । ४ च्यवनं = मरणम् । ५ अ-
 भ्यो । ६ B युगम् । ७ A लाए । ८ B युगम् । ९ क्लेशम् । १० A तीए ।
 ११ कर्णाभ्याम्, पञ्चम्याः स्थाने षष्ठी (H P III. 134) । १२ B वीइ । १३
 कथितः । १४ प्रतिलाभ्य = आहारदानेन सत्कृत्य । १५ प्रमुक्तः = मुक्तवान्
 (M. P. 164) । १६ ऋतुजाता । १७ क्षमम् । १८ वेविर = वेपथीशब्दम् ।
 १९ अकम्हात् ।

किल कणगमयो कलसो मञ्जु मुहे पविंसितं विणिक्वंतो ।
 केणावि मज्जत्थ नीओ दूर स कुद्धेण ॥ ६१ ॥
 पुणरवि बहु-कालो कहवि हु लद्धो स खीर-पडिपुनो ।
 सिय-कुसुम-मालियाए मएवि सप्पइओ तत्तो ॥ ६२ ॥
 एयं सुमिण दट्ठु मुह-कहुयं परिणैईइ सुदरयं ।
 जाओ मएण कपो मह देहे तेण नर-नाह ! ॥ ६३ ॥
 तं सोऊण नरिंदो जाओ सोगाउरो दढ हियए ।
 वज्जरइ देवि ! सुंविणं लाभं सएइ तणयस्स ॥ ६४ ॥
 संसं च सुविण-जाणग-पुच्छग-विहिणा वियणिउ तुज्झ ।
 साहिस्स मा काहिसि उब्बेग किंचि हिययम्मि ॥ ६५ ॥
 तत्तो पमाय-समए गंतुं अत्थाण-मढवे राया ।
 आणवइ सुमिण-सत्थत्थ-जाणए ज्ञात्ति वाहरह ॥ ६६ ॥
 तत्थ निउत्त-नरेहिं तहेव संपाडियाए आणाए ।
 सामंत-मंति-पुर-नायगेहिं पुन्नम्मि अत्थाणे ॥ ६७ ॥
 कय-विणया सुंविणन्नु उवविट्ठा अह नरिंद-आसने ।
 धणदेवोवि हु रत्तो आसन्नो चेव उवविट्ठो ॥ ६८ ॥^{१०}
 तत्तो रन्ना तेसिं सिट्ठो सुर-दसणाइ-वुत्तंतो ।
 पुंउत्तो सब्बोवि हु सुविणग-उवलंभ-अवसाणे ॥ ६९ ॥
 सम्म ^{११}विणिच्छिऊणं सुविणं-सरूव कहेह भो । तत्तं ।
 इय भणिया ते रन्ना अन्नोन्न जाव चिंतिति ॥ ७० ॥
 ताव य धणदेवेणं भणिय नर-नाह ! देसु अवहाण ।
 सुविण-परमत्थ-जाणण-हेउ निसुणेसु वुत्तंतं ॥ ७१ ॥^{१२}

ततो ।

अह अडवीए दिट्ठो मिह्वई, तेणं जह य सप्पेहिं ।
 बद्धो उ चित्तवेगो ^{१३}विमोइओ मणि-पमावाओ ॥ ७२ ॥
 जह तेण नियय-चारेण सिट्ठे देवस्स आगमो आस ।
 देवेण केवली जह दिट्ठो य कुसगनयरम्मि ॥ ७३ ॥
 जह भावि-भव पुट्ठो केवल्लिणा जह य तस्स आइट्ठं ।
 सिरि-अमरकेउ-रत्तो होहिसि पुत्तो तुमं मह ! ॥ ७४ ॥

१ प्रविश्य विनिष्क्रान्तः । २ मुखकटुकम् = आरम्भे दुःखदम् । ३ A °ई
 ई° । ४ खमः । ५ विज्ञाव । ६ B °वेव । ७ आस्थानं = समा । ८ सपादि-
 राया = परिपाजितायाम् । ९ खप्रह्वाः । १० B युगम् । ११ पूर्वोक्तः । १२ वि-
 निश्चित्य = निर्णय । १३ B युगम् । १४ मिह्वतिना । १५ विमोचितः ।

जणणीइ समं तत्थ य अवहरिओ पुव्व वेरिय-सुरेण ।
 ता चित्तेवेग ! खयरहिस्स गेहम्मि बद्धिहिंसि ॥ ७५ ॥
 एमाइ पुव्व-उत्तं सवित्थरं सौहिंयं नर-वइस्स ।
 धणदेवेण जाव य संपत्तो हत्थिणपुरम्मि ॥ ७६ ॥
 ता देव ! देवि-उदरे विट्ठप्पहो सो सुरो समुप्पन्नो ।
 होही, जओ न केवलि-वयणं इह अन्नहा होइ ॥ ७७ ॥
 पुव्व-विरुद्ध-सुरेणं हरिओ खयरस्स बद्धिओ गेहे ।
 साहिय-बद्धविह-विज्जो मिलिही सो नियय-जणणीए ॥ ७८ ॥
 इच्छिय-कन्नादाणं मालाए पूयणंपि मन्ना सि ।
 एसो नरिंद ! सुविणय-परमत्थो फुरइ मह हिंयए ॥ ७९ ॥
 एयं धणदेवस्स ओ वयण सोऊण सुविणयन्नुहिं ।
 भणिय अहो ! अउव्व एयस्स उ बुद्धि कोसल्ल ॥ ८० ॥
 सययं तल्लिच्छेहिवि बद्ध-सत्थ-वियक्खणेहिं अम्हहिं ।
 तव्विह-बुद्धि-विउत्तेहिं सक्कियं नो विणिच्छेत्त ॥ ८१ ॥
 सुंसिलिट्ठो नणु आथो निरुविओ राय ! वणिंय-उत्तेण ।
 सन्वेसिं अम्हाणवि सुसंमओ चेव एसोत्ति ॥ ८२ ॥
 इय भणिए ते रत्ता तवोल-पयाण-पुव्वय सव्वे ।
 पट्ठविया तह सव्वे सामत्त-महंतमाईया ॥ ८३ ॥
 तत्तो रत्ता भणियं इण्ह धणदेव ! किमिह कायव्वं ।
 देवीई सम अम्ह उवट्ठिए दुसह-विरहम्मि ॥ ८४ ॥
 किं एत्थ अत्थि कोवि हु पडिघाय-विही सुदुट्ठ-सुविणस्स ।
 भणियं धणदेवेण न अन्नहा केवलि-गिरा ओ ॥ ८५ ॥
 तहवि हु एस उवाओ कीरइ मा होज्ज तेण पडिघाओ ।
 मंचय-पडियाण पुणो तहट्ठिया चेव भूमिच्छि ॥ ८६ ॥
 पल्लीवइणा तइया दिव्व-मणी जो समप्पिओ मज्झ ।
 सो एस अंगुलीयग-निवेसिओ चिट्ठउ करम्मि ॥ ८७ ॥
 एसो अचित्त-सत्ती अणय-ठाणेसु दिट्ठ-भौहप्पो ।
 ता एयं देवीए कर-ट्ठियं देव ! कारेह ॥ ८८ ॥^{१३}
 पुव्व-विरुद्धोवि सुरो हरणे देवीई होज्ज असमत्थो ।
 एयस्स पभावाओ, अह कहवि करिज्ज अवहरण ॥ ८९ ॥

१ A °णीय । २ कथितम् । ३ A °नामि । ४ B °यइ । ५ स्वप्नज्ञैः । ६ अप-
 र्बम् । ७ SEE NOTE P. 38 । ८ सुमिल्लः = सुसगतः । ९ वणिकपुत्रेण । १० A
 °वीए । ११ उपायः । १२ माहप्प=माहात्म्यम् । १३ B युग्मम् । १४ A °वीए ।

तद्वि ह अवगारम्भी सक्किस्सइ नेव वड्डितं वड्डी ।
नैसं इमं नरेसर ! मा सोग किंचिवि करेह ॥ ९० ॥

अथ च ।

सुविण-पडिघायणत्थं करेसु जिणालएसु महिमाओ ।
एएसु सैमण-सघ तदुच्चिय-वत्थासणाईहिं ॥ ९१ ॥
दावेसु अभय-दाण विविहाभिग्गह-त्तवेसु उच्चजमसु ।
एव कयम्मि नर-वर ! सन्वपि ह सुंदर होही ॥ ९२ ॥
इय भणित घणदेवो समप्पित अगुलीययं निययं ।
पणमित्ता रायाणं विणिग्गओ राय-भवणाओ ॥ ९३ ॥
रत्तावि ह गंतूण देवी-भवणम्मि सयल-वुत्तंतो ।
सिद्धो समप्पिय तह देवीए अगुलीयं त ॥ ९४ ॥
भणिया य देवि । एयं खणंपि हत्थाओ नेव मोत्तन्नं ।
एयस्स पभावाओ पभवंति न खुद-सत्ताई ॥ ९५ ॥
जिण मदिर-जैत्ताइ कारविय ताहि राइणा सन्व ।
कमलावईवि तत्तो जाया आवन्न-सत्तत्ति ॥ ९६ ॥
सुह-संपडत-हिय-इद्ध-वत्थु-सुविणीय-परियण-जुयाए ।
अह सत्तमम्मि मासे जाओ देवीए दोहलओ ॥ ९७ ॥
लज्जाए त कस्सवि जाहे न कहेइ ताव कइयावि ।
परिहायत-सरीरा दिट्ठा रत्ता इम भणिया ॥ ९८ ॥
देवि । तुह किं न पुंज्जइ दीससि अइदुव्वला जओ इण्हि ।
देवीए तो भणियं दोहलओ एस मे नाह ! ॥ ९९ ॥
वर-वारणमारूढा दाण दिंती य अत्थि-लोयस्स ।
तुह-उच्छंभा-निविट्ठा तुमए छत्तं धरंतेण ॥ १०० ॥
हिंढामि राय । नयरे परियारिया सयल-भिच्चै-वग्गेण ।
रत्ता भणियं सुंदरि । कीरइ अहुणा दुयं एय ॥ १०१ ॥
अह पवर-पट्ट-हत्थी सिंगारिय आणियो निउत्तेहिं ।
तत्थारूढो राया देवी उण तस्स उच्छंभो ॥ १०२ ॥

१ ज्ञात्वा । २ भ्रमण. = स. घुः । ३ उच्चच्छ = उच्चमं कुक्कुड । ४ सुदृशस्त्वा-
दय । ५ जप्ता = यात्रा । ६ तादे । ७ आपन्नसत्त्वा = सजातगर्भा । ८ मुखेन
मपथमानं हिंसेष्वस्तुभिः सुविनीतपरिजनेन च युक्ताया देव्या । ९ ४ वांइ ।
१० पूर्वते । ११ वारणः = हस्ती । १२ १ देती = ददती । १३ मृत्त. = दासः ।
१४ द्रुत = शीघ्रम् । १५ ४ युग्मम् । १६ आनीतः (II, P I 102) ।

उवरि धवलायवत्त मुत्ताहल-रोहिर सैय रत्ता ।
 धरिय तत्तो विविह पँढंत-युङ्ग-पौढ-निवहेण ॥ १०३ ॥
 तूरेसु रसतेसु वज्जतेसु य असख सखेसु ।
 कलपाणँहि विहिण वियमँमाणे य संगीए ॥ १०४ ॥
 अंत्थि-जण-पूरियासं दाणं देता समत्थ-नयरम्मि ।
 आणंद-निम्भराहिं थुँव्वंता नयर-नारीहिं ॥ १०५ ॥
 आहिँडिजण विविह चउक्क-तिय-चच्चरेसु इच्छाए ।
 अह पुर-वराउ बाहिं नीहरिओ कुंजरो कमसो ॥ १०६ ॥
 सहसच्चिय उँम्मिद्धो विच्छोलितो समत्थ-जण-नियरं ।
 अइवेगेण पयट्ठो ईसाण-दिसा-मुहो ताए ॥ १०७ ॥
 रे ! लेह लेह धावह एस गओ एस जाइ पुरओत्ति ।
 एमाइ वाहरंतो भिच्च-जणो धाइ पट्टीए ॥ १०८ ॥
 रायावि हु जौहि कहवि हु धरिउं व चएइ करि-वरं त तु
 ताहे भणिया देवी एस गँओ तौव उँम्मिद्धो ॥ १०९ ॥
 अइवेगओ पयट्ठो चाइज्जइ कहवि नो नियत्तेउ ।
 ता उत्तरिमो कहवि हु इयरह अढवीए पाढेही ॥ ११० ॥
 कमलवँईए भणिय ओयरियव्वं कह नु नर-नाह ।
 रन्ना भणिय निसुणसु पिच्छसि वढ-पायवं पुरओ ॥ १११ ॥
 एयस्स य हेट्ठेण जाही हत्थी तओ तुमे देवि ! ।
 साहाए लग्गिअव्वं सहसा हत्थि पमोत्तूण ॥ ११२ ॥
 एवं च जाव राया देवि उल्लुवइ ताव सो हत्थी ।
 अइवेगेण पत्तो वढ-वायव-हिट्ठ-भूभागे ॥ ११३ ॥
 दँक्खत्तणओ राया ज्ञात्ति विलगो य तस्स साहाए ।
 लग्गसु लग्गसु देवि ! ज्ञात्ति एयं भणेमाणो ॥ ११४ ॥
 अइवेगओ करिस्सा (स्स ?) अदक्खयाए य इत्थि-भावस्स ।
 गम्भस्स य गरुत्ता भय-वेविरओ सरीरस्स ॥ ११५ ॥
 कय-अज्झवसायावि हु न सक्किया जाहि तत्थ लग्गउं ।
 ताहे य करि-वरो सो ज्ञत्ति तत्तो अवक्कतो ॥ ११६ ॥^{१०}

१ धवलातपत्रं = श्वेतच्छत्रम् । २ B °लाइव° । ३ स्वयम् । ४ पठ्यमान-स्तु-
 ति-पाठ-निवहेण । ५ A बाढ । ६ A °णपत्तिवि° । ७ विजृम्भमाणे = सपद्यमाने ।
 ८ स्तूयमाना । ९ B चतसृभिः कलापकम् । १० उन्मत्तः । ११ विच्छोलितो =
 कम्पयन् (M P IV. 46) । १२ A जाहे । १३ गजः । १४ A जाव । १५ B
 °ईह । १६ दक्षत्वम् = चातुर्यम् । १७ B युग्मम् ।

अह गुरु-सोगो राया तहदुठिओ जा तओ पलोएइ ।
 ता पिच्छइ गयणेण 'जंतं वेगेण तं करिण ॥ ११७ ॥
 अह विम्हिओ मणेणं चितइ राया अहो ! महच्छरिय ।
 मोत्तु भूमि-पयार वच्चइ हत्थी नह-यलेण ॥ ११८ ॥

अहवा ।

पुव्व-विरुद्ध-सुरो सो विलसइ नूण इमेण रूवेण ।
 न हु केवल्लिणा मणिया भावा इह अन्नहा होति ॥ ११९ ॥
 एवं विचिंतयंतस्स तस्स, हत्थी अदसणीभूओ ।
 ताव अणु-मग-लगं रजो सिन्नं समणुपत्तं ॥ १२० ॥
 अह करि-वर-मगेण समरप्पिय-पमुह-मुहड-सय-कलिय ।
 देवी-गवेसणत्थ पटुविठ सौहणं राया ॥ १२१ ॥
 कहकहवि गरु-सोओ सामंत-महतगाण वयणेण ।
 पत्तो निय-नयरम्मी सुओ कुओ निराणंदो ॥ १२२ ॥
 परिचत्त-रज चित्तो चिट्ठइ जा कइवि तत्थ दिवसाणि ।
 कमलावइ-संपावण-आसाए धरिय-निय-जीओ ॥ १२३ ॥
 ता अन्न-दिणे सिन्नं समरप्पिय-पमुहमागयं सहसा ।
 दीण विमणं खिन्नं रुज्जा-विणमंत-मुह-कमल ॥ १२४ ॥
 अह रजा आपुटो समरप्पिओ कहसु भइ ! बुत्तंत ।
 किं दिट्ठो दुट्ठ-करी देवीवि विमोइया तत्तो ? ॥ १२५ ॥
 दीह नीससिऊणं मणियं समरप्पिण सुण देव ! ।
 करि-वर-दिसा-पयट्ठा पत्ता अडवीइ ता अम्हे ॥ १२६ ॥
 तत्थ य बहु-प्ययार गवेसमाणेहि देव ! अम्हेहि ।
 दिट्ठो न सो करि-वरो नेव य देवी न य पउत्ती ॥ १२७ ॥
 अवरावर-सैवर-गण पुच्छंताण सुदूर-पत्ताण ।
 अह अन्न-दिणे कहिय कैप्पडिय-नरेण एक्केण ॥ १२८ ॥
 तत्तो सत्तम-दिवसे पउमोयर-नामए सर-वराम्भि ।
 गयणाठ निवट्टमाणो माहिला-सहिओ करी दिट्ठो ॥ १२९ ॥
 तत्तो भय-भीएण दूर-ट्टिय-गुविल-तरु-पविट्ठेण ।
 नारी-रहिओ पुणरवि पलोइओ तत्थ हत्थिस्ति ॥ १३० ॥
 वियरंतो सर-तीरे, इय तस्स ओ वयणयं सुणेऊण ।

१ यान्तम् । २ सैन्यम् । ३ सेम । ४ कटकम् । ५ कुओ = चङ्गिनः (H. D. १११ १५) । ६ युग्मम् । ७ युग्मम् । ८ वीए । ९ शवराः = भिक्षाः ।
 १० कर्माटकः = परिहितजीर्णवस्त्रो यात्रिकः ।

भणियं दंससु भदय ! तं सिग्धं सर-वरं अम्ह ॥ १३१ ॥
 अह तेण दंसियं तं पलोइयं सर-वर सम तेण ।
 न य उवलद्धा देवी निउणंपि गवेसमाणेहिं ॥ १३२ ॥
 सर-वर-जोयण-मित्ते विउत्त-पुरिसेहिं पाविओ हत्थी ।
 तं वित्तु^१ निराणंदा इहागया देव-मूलम्मि ॥ १३३ ॥
 ता किं तत्थेव सरे गभीर-नीरम्मि उवरया देवी ।
 अह तत्तो उत्तरिउ पत्ता उ कहिंपि वैसिमम्मि ? ॥ १३४ ॥
 अहवा सावय-पत्तरे वणम्मि केणवि विणसिया होज्ज ।
 न य जाणामो किंचिवि नरिंद ! देवीए वुत्तंतं ॥ १३५ ॥
 एवं च जाव जंपइ समरप्पिओ पत्थिवस्स से पुरओ ।
 ताव य दार-निउत्तो कय-विणओ एवमुल्लवइ ॥ १३६ ॥
 दारम्मि सुमइ-नामो नेमित्ती चिट्ठइत्ति सुणिऊण ।
 भणिय रत्ता किं भो ! सो एसो सुमइ-नेमित्ती ! ॥ १३७ ॥
 जस्साएसाउ तथा दिन्ना नरवाहणेण मह देवी ? ।
 पास-दुठिएहिं सिद्धं, नरिंद ! एवंति, अह रत्ता ॥ १३८ ॥
 भणियं पविसउ सिग्धं पुच्छामो जेण देवि-वुत्तंतं ।
 वयणाणतरमेसो पवेसिओ दारवालेण ॥ १३९ ॥
 कय-उवयारो रत्ता उवविट्ठो विणय-पुव्वयं सुमई ।
 आपुट्ठो, किं देवी जीवइ व नयत्ति वज्जरसु ? ॥ १४० ॥
 उवओगं दाऊणं भणियं अह सुमइणा जियइत्ति ।
 अक्खय-देहा संपइ मिलिया इव वधु-वग्गस्स ॥ १४१ ॥
 कैइया समागमो मह तीए, किं वा हवेज्ज से गम्मे ? ।
 इय पुट्ठो नर-वइणा कय-उवओगो पुणो भणइ ॥ १४२ ॥
 जइया नरिंद ! सुविणे गिण्हसि विसम-द्वियं कुसुम-माल ।
 तत्तो य मास-मित्ते समागमो तुम्ह देवीए ॥ १४३ ॥
 होही तणओ तीए विज्जिजिही किंतु जाय-मेत्तो सो ।
 निय-माऊए, नर-वर ! एवं किल कहइ हु निमित्तं ॥ १४४ ॥
 पुट्ठो पुणरवि रत्ता जणणि-विउत्तो स जीविही किं नो ? ।
 कत्थवि वुद्धिं जाही, कइया व समागमो तेण ? ॥ १४५ ॥
 अह सुमई भणइ पुणो वहु-काल जीविही स ते पुत्तो ।
 कत्थ य वुद्धिं जाही एयं पुण नेव जाणामो ॥ १४६ ॥

१ B युग्मम् । २ A वेत्तु । ३ उपरता = शान्ता = मृतोति यावत् । ४

(N P 18) । ५ कदा । ६ A गेह^० । ७ वियोदयते ।

१ कुसुमायर-उज्जाणे जइया गयणाओ केनगा पैडिही ।
 तत्तो य सिग्घमेव हि समागमो तुम्ह तणएण ॥ १४७ ॥
 तन्वयणं सोऊणं गय-सोगो पहसिओ मणइ राया ।
 भो ! भो ! सुवन्न-लक्ख सिग्घं सुमइस्स देहत्ति ॥ १४८ ॥
 एय-वयणाओ अम्हं देवी-विरहम्मि गरुय-सोगगी ।
 पसरंतो ओह्वैविओ समागमासा-जलोहेण ॥ १४९ ॥
 अह निययाभरणेण सुवन्न-लक्खेण पूइओ सुमई ।
 नीहरिओ रायावि हु मैणय जाओ विगय-सोगो ॥ १५० ॥
 अह अन्नया य राया सुत्तो रयणीइ पेच्छए सुमिणं ।
 उत्तर-दिसा-मुहेण वयमाणेणं मैए कूवे ॥ १५१ ॥
 पडिया अद्ध-मिलाणा धवला कुसुमाण मालिया दिट्ठा ।
 गहिया सहसा जाया पच्चगा सुरहि-गघद्धा ॥ १५२ ॥
 दट्ठूणमिण सुमिणं पडिबुद्धो चित्तए इम राया ।
 एय हि सुमइ-मणिय दिट्ठ सुमिण मए अज्ज ॥ १५३ ॥
 ता होही लँडु इण्हि मज्झ वयंतस्स उत्तर-दिसाए ।
 विसम-दसा-पत्ताए देवीए सगमोऽवस्सं ॥ १५४ ॥
 इय चित्तिज्जण राया निय-देस-पलोयण-च्छलेणं तु ।
 गुरु-सेणा-परियरिओ नीहरिओ हत्थिण-पुराओ ॥ १५५ ॥
 कइवय-पयाणगाइ गतु उत्तग-गिरि-समाइन्ने ।
 अइगुंविळ तरु-सणाहे अडवि-पएसम्मि एगम्मि ॥ १५६ ॥
 आवासिओ ससेन्नो अह कूवे दीह-तण-समोच्छइए ।
 कडवि हु पमाय-वसओ पडिया रन्नो चैमर-हारी ॥ १५७ ॥
 अह रन्ना आणत्तो पुरिसो रज्जु प्पओगओ तत्थ ।
 ओइन्नो सतमसे इओ तओ जाव गविसेइ ॥ १५८ ॥
 ता एगत्थ-निर्लेक्कं पिच्छइ जुवइ तँडीइ अगडस्स ।
 भय-कपंत-सरीरं संतमसे तत्थ अच्चंतं ॥ १५९ ॥
 कासि तुम इह सुंदरि ! इइ पुट्ठा जा न देइ पडिवयणं ।
 ताव य जल-भज्ज-गया विलासिणी कंठ-गय-पाणा ॥ १६० ॥
 संपत्ता तेण तओ धित्तूण तयं कमेण नीहरिओ ।

१ कन्यका । २ पतिष्यति । ३ विध्यापितः । ४ मनाक् । ५ मया । ६ अर्ध-
 म्भाषा । ७ ४ युग्मम् । ८ लघु=आग्रम् । ९ गुपिल=गहनम् । १० दीर्घतृणस-
 मवच्छेदे । ११ चामरधारिणी । १२ ४ युग्मम् । १३ संतमसे=अन्वकूपे ।
 १४ SEE NOTE P. 93 । १५ A °दीए ।

वज्ररश्मि राय ! एतं अनावि ह्व अच्छे जुवई ॥ १६१ ॥
 औमद्वावि न भासइ भएण कंपत-तणु-लया वरई ।
 एयं निसम्म रत्नो फुरियं अह दाहिणं नयणं ॥ १६२ ॥
 अह विम्बिहएण रत्नो विचिंतियं किं हविज्ज सा देवी ।
 अहवा इह अढवीए देवीए समवो कथं ? ॥ १६३ ॥
 अहवा कम्म-वसाणं सत्ताणं नवरि एत्थ ससारे ।
 भवियव्वया-वसेण नत्थि तय जं न समवइ ॥ १६४ ॥
 जइ सा हविज्ज देवी ता सुंदरमेव, कावि अह अना ।
 तहवि ह्व उत्तारिज्जउ करुणा-मूले जवो घम्मो ॥ १६५ ॥
 इय चिंतियुण रत्ना भणिओ पुरिसो तयपि कड्ढेहि ।
 अह सो रज्जइ पुणो पुरिसो कूवम्म ओइओ ॥ १६६ ॥
 भणिया य सुयणु । अहयं रत्नो सिरि-अमरकेड-नामस्स ।
 वयणेणं तुहत्तारण-कजेणं पुणरवि पविट्ठो ॥ १६७ ॥
 ता आरुह मंचीए नरगागाराओ अध-कूवाओ ।
 जेणुत्तारेमि लहुं एयं च निसम्म सा वयणं ॥ १६८ ॥
 आरुढा मंचीए कमेण उत्तारिया तवो देवी ।
 दुब्बल-देहा रत्ना कहकहवि ह्व पंचभिन्नाया ॥ १६९ ॥
 सावि य ददुं रायं रोवंती घग्घरेण सदेण ।
 चरण-विलग्गा रत्ना असु-जल्लफुन्न-नयणेण ॥ १७० ॥
 नीया निययावासे देवि ददुं परियणो सब्बो ।
 अइगुरु-सोगो रोवई विविह-पलावेहि दीण-मुहो ॥ १७१ ॥
 अह कय-सरीर-चिट्ठा पुट्ठा कमलावई नरिदेण ।
 तइया करिणा नीयाए किं तुमे देवि ! अणुभूयं ? ॥ १७२ ॥
 कइया व कहव पडिया भीसण-कूवम्म एत्थ अढवीए ? ।
 कमलावई भणियं सुणसु महा-राय ! साहेमि ॥ १७३ ॥
 वड-पायवम्मि लग्गे देवे तं विलग्गिअं असेत्ता हं ।
 वेग-पहाविय-करिणा हरिया एगागिणी ताव ॥ १७४ ॥
 अह सो गिरि-सैरियाए विसम-ताहिं पाविज्ज सहसत्ति ।
 अइवेग-भंग-भीउव्व नह-यलं ज्ञात्ति उत्पइओ ॥ १७५ ॥
 तत्तो मय-भीयाए विचिंतियं हंत ! करि-वर-पविट्ठो ।

१ B युगम् । २ आभीषितापि । ३ अवतीर्णः । ४ प्रत्यभिज्ञाता = उपल-
 क्षिता । ५ B युगम् । ६ रुदती । ७ अफुल्लं = पूर्णम् (H. D. I. 20) । ८ B
 युगम् । ९ A ईए । १० अशक्ता । ११ सरित् = नदी ।

अवहरइ कोवि देवो न जेण करिणो वयंति नहे ॥ १७६ ॥

इय विन्हिय-हियया हं पुणो पुणो जा महिं पलोएमि ।

पिच्छामि ताव गिरि-तरु-पमुहं सैमगं वचंतं ॥ १७७ ॥

अविय ।

एगागिणी अरण्णे महिला वीहिज्ज अबवी-मज्झमि ।

इय कल्लिउव सहाया तरुणो वेगेण धावंति ॥ १७८ ॥

किडिय-नयर-समाई चलंत-मणुयाई गाम-नयराइ ।

जल-भरिय-सर-वराइंवि (पि ?) महि-निवडिय-छत्त-सरिसाई ॥ १७९ ॥

दीहर-वण-राईओ सप्प-सरिच्छाओ सैवविज्जति ।

पालि-सरिच्छा गिरिणो सारणि-सरिसाओ सरियाओ ॥ १८० ॥

अह दूरमइगयाए सैभरिओ अंगुलीयग-मणी सो ।

अवहत्थिय ताहि भयं पहओ सो तेण कुंम-यडे ॥ १८१ ॥

अविय ।

मणि-सज्जुय-कर-पहओ वज्जेणिव ताडिओ गैइदो सो ।

मोसुं गुरु-चीहोडिं अहोमुहो ज्ञात्ति गयणाओ ॥ १८२ ॥

जा निवडइ वेगेण ताव य हिट्ठा-मुह नियतीर्प ।

दिट्ठं महत्तमेगं सरो-वर भगुर-त्तरग ॥ १८३ ॥

परिहत्थ-मच्छ-पुच्छ-च्छडाहि उच्छलिय-सल्लि-उप्पीलं ।

मड्ड-मत्त-मड्डयरी-विसर-रुद्ध-वियसंत-तौमरस ॥ १८४ ॥

अविय ।

फुरत-मणि-जालयं तरत-टिट्ठिभौलयं ।

रहंग-पंति-मंडिय विहंग-सत्थ-वैडुयं ॥ १८५ ॥

भमत-भूरि-गोहिय^१ सरोरुहोलि-सोहियं ।

अणेग-सौवयाउल झैसोह लुद्ध-साउलं ॥ १८६ ॥

चलंत-मीम-गोहयं रैडेत-ददूरोहयं ।

१ नमसि । २ समक = युगपत् । ३ दृश्यन्ते (H P IV 181) । ४ सस्मृतः । ५ अपहस्तवित्ता = अवगणय्य । ६ गजेन्द्रः । ७ चीहाडी = दुःखोद्भूता = गर्जना 'वीस' इति मायायाम् । ८ पश्यन्त्या । ९ B युगमम् । १० उप्पीलं = संघातः, स्थपुट्य (H D I 126) । ११ तामरसं = कमलम् । १२ टिट्ठिभो जन्तुविशेषः । १३ वड्डयं = महत् (H. D VII 29) B वड्डिय = व्याप्तम् । १४ गोधा = जीवविशेषः । १५ आलिः = समूहः । १६ आपदाः = दुष्टजन्तव । १७ ज्ञापणं यत्स्यानामोषे समूहे लुब्धैः = धीवरैः संकुलं = व्याप्तम् । १८ गाहा = जलजन्तुविशेषः । १९ रटन्तः = शब्दं कुर्वन्तः ।

मराल-पंति-सोहियं तमाले-ताल-^१रेहिय ॥ १८७ ॥
 रणत-छप्पयालिय बलाय-पति-मालियं ।
 फुरंत-सिप्पि-संपुढं भमंत-भीम-दीवैड ॥ १८८ ॥
 अह तम्मि नीर-पुत्ते अणोरपारम्मि सर-वरे हत्थी ।
 गयणाओ नीसहगो पडिओ बुँडो य जल-मज्जे ॥ १८९ ॥
 अह नीसहे गइदे बुँडे गंभीर-नीर-मज्झम्मि ।
 मणिणां माहप्पेण जल-उवरिं चेव थैक्का हं ॥ १९० ॥
 आसाइय-फलगावि य उत्तरितं सर-वरस्स तीरम्मि ।
 उवविट्ठा भय-भीया गुरु-सोगा इय विचितंता ॥ १९१ ॥
 तारिस-रिद्धि-जुयावि हु खणेण एयागिणी कहां जाया ।
 देसियं-जुवईव अहो ! अइ-पुविटो कम्म-परिणामो ॥ १९२ ॥
 सो कत्थ भिच्च-वग्गो सा य सिरी सो विणीय-परिवारो ।
 होहामि कंहं इण्हि विहिया एयागिणी विहिणा ! ॥ १९३ ॥
 एमाइ चित्तयंती उवरिम-वत्थेण छाइउ वयणं ।
 सरण-विट्ठणा सोएण तत्थ अहं रोवितं लग्गा ॥ १९४ ॥
 एत्थंतरम्मि केणवि भणिया किं सुयणु ! रोयसे करुणं ? ।
 तत्तो ससंभमाए पलोइयं मे तौओहुत्त ॥ १९५ ॥
 कइवय-पुरिस-सहाओ तरुण-नरो वेसैरीइ आरुढो ।
 कैय-मुह-संधी पुरओ दिट्ठो उद्धुलियंगिल्लो ॥ १९६ ॥
 अह सो दट्ठूण ममं विम्हिय-हियउव्व वेसंराहितो ।
 उत्तरिय मज्झ चलणेसु निवाडिओ भणइ एव तु ॥ १९७ ॥
 परिजाणसि भगिणि ! मम सिरिदत्तो हं कुसग्ननयराओ ।
 आसि गओ पर-विसँए वणिज्ज-बुद्धीए सत्थ-जुओ ॥ १९८ ॥
 बारसम-वच्छराओ पुणरवि चलिओ पुरम्मि निययम्मि ।
 सत्थेण समं इण्हि संपत्तो इह पएसम्मि ॥ १९९ ॥
 ता भगिणि ! केण विहिणा जाया एयागिणी तुमं एत्थ ? ।
 इय भणिया तेण अहं विगय-भया द्धत्ति संजाया ॥ २०० ॥
 तत्तो य मए सिट्ठो गयावहाराह-नियय-वुत्ततो ।

१ रेहियं=राजित (M P ५) । २ दीवडो=जन्तुविशेषः । ३ SEE NOTE
 P ३ । ४ बुँडो=मग्नः । ५ स्थिता (M P 68) । ६ B^०वि । ७ देशिका =
 देशे प्रोविता = प्रवासनीत्यर्थः । ८ (M P. 172) । ९ तदभिमुखम् । १० A
^०रीए । ११ कृतो मुखस्य सन्धिः संबन्धो येन सः, संजातदर्शन इत्यर्थः । १२
 विषयः=देशः ।

अह दिने-वयण-सोया भणिया बैणिण तेणाहं ॥ २०१ ॥
 दूरम्मि हत्थिणपुरं सावय-चोरेहिं दुग्गमो मग्गो ।
 आसन्नं खु कुसग्गं किं कायव्वं तुमे भणिणि ! १ ॥ २०२ ॥
 तत्तो य मए भणियं कुसग्गनयरम्मि वच्चिमो ताव ।
 पेच्छामि बंधु-वग्गं पमूय-कालावो सिरिदत्त ! ॥ २०३ ॥
 अह तेण सहरिसेण नीया सत्थम्मि नियय-आवासे ।
 विणओवयार-पुव्वं च कारिया सयल-देह-ठिइ ॥ २०४ ॥
 त देव-दिन्न-कुडल-पमुहं सव्वंपि नियय-आमरण ।
 मोत्तूण अंगुलीयं समप्पियं तस्स वणिगस्स ॥ २०५ ॥
 तत्तो सत्थेण सम चालिया सिरिदत्त-परियण-समेया ।
 किञ्जंत-विविह-विणया वणिण, डोलियारूढा ॥ २०६ ॥
 सोवि ह सत्थो जाव य लहुय-पयाणेहिं वयइ अणुदियहं ।
 कइवय-पयाणगाइ ता एग-दिणम्मि अहवीए ॥ २०७ ॥
 अवसत्तणेण थक्को दियहे दियहे न जायए सत्तणं ।
 ज्ञाव य दिव्वेद-मासे बोलीणे सव्व-सत्थिल्ला ॥ २०८ ॥
 संबल-रहिंया तहइं ठात्तमसत्ता तवो समुच्चलिया ।
 अवगन्तिय अवसत्तणं निय-पुर-गमणस्स तुरमाणा ॥ २०९ ॥^१
 तत्तो बीय-पयाणे पमाय-समयम्मि तम्मि सत्थम्मि ।
 सहसा अन्नाउच्चिय दिन्नो मिच्छेहिं ओक्खंदो ॥ २१० ॥
 अह कलयरुं निसामिय सत्थ-जणे तत्थ आउलीभूए ।
 मिच्छेहिं हम्ममाणे ल्हंसिज्जते य सैयराहं ॥ २११ ॥
 सज्जस-भरिया अहमवि पडियो अहवीइ जाव इक्कळा ।
 घेत्तूण एग-दिसं नट्ठा अइगुविल-तरु-गहणे ॥ २१२ ॥
 खणमेगं तत्थच्छिय वयामि किल तम्मि सत्थ-ठाणम्मि ।
 पुणरवि मिलामि जेणं सत्थस्स अहति चित्ती ॥ २१३ ॥
 जाव पयइ गंतुं ताव न जाणामि कत्थं गतव्वं ।
 कत्तो समागया हं काए व दिसाए सो सत्थो ॥ २१४ ॥^{१३}
 भय-कंपत-सरीरा ताहे पय दिसं गहेज्जण ।

१ दत्तवदनशौचा = कृतशुच्यशुद्धिकेत्यर्थः । २ B वयणेण । ३ डोलिका =
 शिविका (M. P. 34) । ४ अपवाकुणेन । ५ दिव्वेद = द्वितीयाधर्म, सार्धैकमि-
 त्यर्थः । ६ सत्थिल्ला = सार्धसंयन्त्रिनो जना । ७ अवगणय । ८ B युग्मम् ।
 ९ अवस्कन्द = धादि । १० असमाने (M. P. 30) । ११ शीघ्रम् (M. P. 18) ।
 १२ A °दिए अपम्परम्मि एक्क° । १३ B युग्मम् ।

संजाय-दिसा-मोहा चलिया तरु-गहण-मज्झेण ॥ २१५ ॥
 दूर गतूण पुणो बलिया वच्चामि पिदँठओहुत्तं ।
 सिरिदत्त-जण-गवेसण-परायणा तत्थ वण-गहणे ॥ २१६ ॥
 अह मय-तरलच्छीए इओ तओ तत्थ परिममतीए ।
 सम्मग्ग-गमण-भज्जंत-कंटयाइन्न-चरणाए ॥ २१७ ॥
 पह-सम-सुडियाइ दढं पए पए नीसह कैणंतीए ।
 वैसिमन्नेसण-हेत्तं चैडिऊण थलमि एगमि ॥ २१८ ॥
 जा पुलइयं समंता ताव न दीसइ कहंपि वैसिमति ।
 वियरंत-वाँल-निवहा समतओ भीसणा अडवी ॥ २१९ ॥

अधिय ।

कथ य कराळ-केसरि-गुजिय-सवणुत्तसंत-सारगा ।
 कथइ महंत-जुज्झंत-मत्त-वण-महिसयाइन्ना ॥ २२० ॥
 कथइ गरुय-पंवगम-विमुक्क-बोक्कार-वहिरिय-दियता ।
 कथ य वण-दव-डँज्झंत-जतु-कय-भीसणारावा ॥ २२१ ॥
 कथइ पयंढ-गंडय-खडिय-रैर-विसर-रुहिर-वीमच्छा ।
 कथइ सरहँ-पळोयण-पलायमाणोर-करि-विसरा ॥ २२२ ॥

अधिय ।

वियरतँ-महा-धणु हत्थ-लोद्धया सुँक्क-मय-सिर-सणाहा ।
 जँदँठक्क-मूळ-कलिया गुँरु-चित्ता-रोहिणी-समेया ॥ २२३ ॥
 भँइ वय-समण-साहिया उँदँठत-विसाह-पयंढ-मंदारा ।

१ पृष्ठतोमुखम्, प्रत्याकृतेति समुदितार्थः । २ सुडिया = ध्रान्ता (H. D. VIII 36) । ३ 'कण शब्दे' कणन्त्या । ४ वसिम (N P 18) तस्यान्वेषणं गवेसण तस्य हेतोः । ५ आरुद्ध (H. P. IV. 206) । ६ वालो = व्यालः । ७ B तिसुमिः कुलकम् । ८ सारङ्गः = हरिणः । ९ प्लवङ्गमः = वानरः । १० डज्झंतो = दक्षमानः । ११ रु = हरिणविशेषः । १२ सरहो = धिहः (H. D. VIII 47) । १३ विचरन्त इतस्तत पर्यटन्तो महाधनुर्हस्ताः = वृहत्कोदण्डवाणा लुब्धकाः = व्याधा यस्यामटव्याम्, नमःश्र.पक्षे विचरन्ति विलसन्ति मघा = नक्षत्रम्, धनु = राशिः, हस्तो = नक्षत्रम्, रलयोरैक्यात् प्राकृतत्वेन रस्य लादेशाद् वा राशौ = धार्द्रानक्षत्रं च (H. A. O. II 24) यस्या सा । १४ शुक्कैर्मृगाणा शिरोभिः सनाथा युक्ता, पक्षे शुक्क-मृगशीर्षसहिता । १५ जेष्ठाकाः = अतिवृद्धाकं वृक्षास्तेषा मूलैः कलिता = सहिता, पक्षे ज्येष्ठा = नक्षत्रविशेषः, अकंः सूर्यः, मूलम् = नक्षत्र तैः कलिता । १६ गुर्वीभिश्चित्रारोहिणीमिरोषविशेषै समेता, पक्षे गुरुः = वृहस्पतिः, चित्रा रोहिणी च नक्षत्रविशेषौ । १७ मद्रवतै = शोभनविद्यमैः, श्रमणैस्तापसादिभिः सहिता, पक्षे मद्रपदा-श्रवणाभिः = नक्षत्रविशेषैः । १८ शाखारहितप्रकटमन्दारवृक्षा, पक्षे विशाखा नक्षत्रम्, प्रकटौ च मन्द = शानिः, आरः = मङ्गल्य ।

वियरंत-भूरि-रिक्खा रेहइ अडवी नह-सिरिन्व ॥ २२४ ॥
 अह तं अडवि सुइरं पलोययंतीइ गाढ-तिसियाए ।
 एक्कम्मि दिसा-भाए दिठ्ठं जळ-भरिय सरमेणं ॥ २२५ ॥
 तत्तो तैत्तोहुत्तं चळिया भाय-ळोळ-ळोयणा अहयं ।
 कहकहवि इ सपत्ता तम्मि पप्सम्मि किच्छेण ॥ २२६ ॥
 पीयं च तत्थ सल्लिं उवविट्ठा तरु-वरस्स हिद्धम्मि ।
 एत्थतरम्मि तरणी अंतरिओ पसरिया रयणी ॥ २२७ ॥

तथो ।

फेकारंति सिवाओ जह जह गुंजंति सावया विविह ।
 तह तह मएण हिययं कपइ मह तत्थ रँन्नम्मि ॥ २२८ ॥
 अह अड्ढ-रत्त-समए जाया उदरम्मि दूसहा वियणा ।
 तन्वसओ य कणती लुळामि मूमीए जाव अहं ॥ २२९ ॥
 ताव य मिगीव रँन्ने अइगुरु-वियणाहि पीडिय-सरीरा ।
 सयमेव पैसविया ह महा-किळेसेण नर-नाह ! ॥ २३० ॥
 मुच्छा-विरमे य तओ लुँलमाण महि-यलम्मि तं बाल ।
 पिच्छुण निजुच्छंगे गरुय-सेणेहेण तत्तो य ॥ २३१ ॥
 गतूण जलसन्ने ण्हावित्ता ताहि नियय-वत्थाइ ।
 पक्खालिय एगंते उवविट्ठा तरु-ळया-गहणे ॥ २३२ ॥
 त दिव्व-मणि-सणाह उत्तारिय अंगुलीययं हत्था ।
 कंठम्मि मए बद्धं सुयस्स एवं मणतीए ॥ २३३ ॥
 एयस्स पभावाओ मा मह तणयस्स केवि अंगम्मि ।
 पहरंतु भूय-सावय-पिसाय-दुट्ठ-ग्गहाईया ॥ २३४ ॥
 वण-वासिणीओ ! निमुणह भो भो वण-देवयाओ ! मह वयण ।
 तणय समेया संपइ सरण मेवईणमँल्लीणा ॥ २३५ ॥
 केसरि-वग्घाईणं मंसाहाराण कूर-सत्ताणं ।
 भीसण-अडवी-पडिया रक्खेयन्वा पयत्तेण ॥ २३६ ॥
 जइ पुत्त ! इमा रयणी होतो मह तम्मि हत्थिणपुरम्मि ।
 ता एत्तिय-वेलाए राया वद्धाविओ होतो ॥ २३७ ॥
 सयलस्स परियणस्स य पुरस्स सामंत-मंति-वग्गस्स ।

१ ऋक्षाणि = नक्षत्राणि, पक्ष ऋक्षा = मल्लकाख्या आपदजन्तुविकोपाः ।
 २ लुपितवा । ३ तत्तम्मिमुत्तम् (N P. 171) । ४ रज्ज = शरणम् (H P 1 66) ।
 ५ प्रसूता । ६ B युग्मम् । ७ लुट्-गम् । ८ B युग्मम् । ९ भवतीनाम् = युष्माकम् ।
 १० अल्लीणा = आलीना (H P 17 54) । ११ अभविष्यद् ।

कस्स व न होज्ज तोसो पुत्तय ! तुह जम्म-समयम्मि ॥ २३८ ॥
 दुब्बिहिय-विहि-विहाणा पडियाए भीसणे य रत्नम्मि ।
 जाओ सि मज्झ पुत्तय ! करोमि किं मद-भग्गा ह ? ॥ २३९ ॥
 जायम्मि तुमे पुत्तय ! रत्नं पि ह्नु सपयं इमं वसिमं ।
 नहं भयं असेस उच्छंग-गए तुमे वच्छ ! ॥ २४० ॥
 तुह मुह-पलोयणेणं संपन्न-मणोरहा भविस्सामि ।
 रवि-कर-पहयधयारे जायम्मि दिणम्मि सकयत्था ॥ २४१ ॥
 एमाइ भणंतीए पैह-सम-खिन्नाए नीसहगाए ।
 वियणा-विगमाओ तहिं समागया मे तहिं निदा ॥ २४२ ॥
 तत्तो खणंतराओ पडिबुद्धा क्षत्ति मद-भग्गा हं ।
 केणावि ह्नु उल्लवियं एयं सइ सुणेऊण ॥ २४३ ॥
 विउंणं जोयंतेणवि पमूय-कालाआ पाव ! दिट्ठो सि ।
 काहामि वइर-अंतं अणुहव-दुब्बिहिय-फलमिण्हि ॥ २४४ ॥
 एयं सइ सोच्चा भीया, को एस एवमुल्लवइ ? ।
 इय चित्तिं जाव अह निय-उच्छंणं पलोएमि ॥ २४५ ॥
 ता नत्थि तत्थ पुत्तो विचित्तिं ताहि हा ! किमेयंति ।
 किं कहवि होज्ज पडिओ अहवा केणावि अवहरिओ ? ॥ २४६ ॥
 किंवा सुमिणं एयं किंवा मइ-विब्भमो महं एसो ? ।
 एमाइ चित्तयंती गवेसितं ताहि पारद्धा ॥ २४७ ॥
 इओ तओ तत्थ गवेसयती सुयं महा-राय ! अपाळणती ।
 सिरम्मि वज्जेणव ताडिया हं वसत्ति मुच्छाइ वसं गयत्ति ॥ २४८ ॥
 साहु-धणेसर-विरइय-सुवोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जल-भंत-मूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि परिसमप्पइ कमलावइ-पुत्त-हरण-नामोत्ति ।
 सुरसुंदरि-नामाए कहाइ दसमो परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ दशमः परिच्छेदः समाप्तः ॥

अह लद्ध-चेयणा हं मुच्छा-विरहम्मि गैरुय-सोगिल्हा ।
 निय-हियय कुट्ठिंती पलविउमेवं सैमाढत्ता ॥ १ ॥

१ मग्ग = भाग्यम् । २ पथि-अम-खिन्नया । ३ निपुण यथा स्यात्तथा ।
 ४ खमः । ५ ३ तिसृभिः कुलकम् । ६ अपश्यन्ती । ७ गुरु-शोका; सार्येऽनकः,
 इत्य (B P. II 164) । ८ कुट्ठिंती । ९ SEE NOTE P ३ ।

हा ! निदण केणवि अडवी-पडियाए दुक्ख-तवियाए ।
 तक्खणंमत्तुप्पन्नो पुत्तो हरिओ अहन्नाए ॥ २ ॥
 किल पुत्तयस्स वयणं पिच्छिस्समहं पभाय-समयम्मि ।
 नवर हयास विहिणा एय मह अन्नहा विहेयं ॥ ३ ॥
 अडवि-पवेसाइय दुक्खं दाऊण दूसह देव्व ! ।
 किं अजवि न इ तुहो अन्नहरिओ जेण मह पुत्तो ? ॥ ४ ॥
 अण-देवयाओ ! तुम्हं सरणम्मि समागयाए मह पुत्तो ।
 हरिओ, ता किं जुज्जइ एत्थवि नेहो करेत्त जे ? ॥ ५ ॥
 हा पुत्त ! कहमरणं मुक्का हं सरण-वज्जिया तुमए ।
 हा ! कहमुच्छान्नाओ सहसा अदंसणीभूओ ? ॥ ६ ॥
 नूण निदूर-रूवं सद सोऊण जस्स पडिबुद्धा ।
 तंण चिय अवहरिओ पिसाय-रूवेण केणावि ॥ ७ ॥
 जस्स पभावाओ तया सहसा गयणाओ गय-वरो पडिओ ।
 सांवि मणी अकयत्थो जाओ मह मंद-भायाए ॥ ८ ॥
 ज कठ निवेद्वेवि इ तम्मी अंक-ट्ठिओवि हा पुत्त ! ।
 हरिओ निक्खरणेणं केणावि अदिस्स-रूवेण ॥ ९ ॥
 एमाइ वडु-विगप्प पलव्वतीए तहिं सुदीणाए ।
 मद्दुक्ख-दुक्खिया इव खीणा रयणीवि सहसत्ति ॥ १० ॥
 अइकरुण कदंति ददुत्तुव ममं ससोय-वयणिह्हा ।
 निवडत-थूल-तारय-अंसुहिं व रुयइ नेह-लच्छी ॥ ११ ॥
 एत्थतरम्मि सूरु सुयावहारय-निहालणत्थव ।
 नासिय-घणंधयारो आरुदो उदयगिरि-सिहरं ॥ १२ ॥
 अह अद्ध-पहरमेत्ते दियहे अइदुक्खिया अहं तत्थ ।
 अइकरुण कदती इओ तओ जाव वियरामि ॥ १३ ॥
 ताव कमडल-हत्था मिट-वक्कल-नसण-धारिणी तत्थ ।
 पेरिणय-वया पसन्ना समागया तावसी एया ॥ १४ ॥
 ददुत्तु ममं रुयंति विविह-पलवेहिं तत्थ वण-गहणे ।
 संजाय-गरुय-करुणा समागया मज्झ पासम्मि ॥ १५ ॥
 महर-वयणेण तीए आपुट्ठा सुयणु ! कोस त रुयसि ।

१ वेधा = विषाता । २ मन्दभागाया = हतभागाया, ३ भागाए । ४ अ-
 षट्ठपि इ । ५ नमोलम्भीः । ६ सुतापहारकनिमालनाधर्म, निमालनम् = दर्श-
 नम् । ७ सुदुषरुलवधनधारिणी = कामलवृक्षलग्नवत् । ८ परिणतवयाः = वृद्धा ।
 ९ व युग्मम् ।

क्तो समागया इह भीसण-रैनम्मि ईकल्ला १ ॥ १६ ॥
 काउं तीइ पणामं तत्तो वियलत-असुयाए मए ।
 कुंजर-हरणार्हो सिद्धो सब्बोवि वुत्ततो ॥ १७ ॥
 अह तावसीए भणियं ईमस्स जोगा न होसि त सुयणु १ ।
 तहवि हु किमित्थ कीरइ स-कम्म-वसगम्मि जिय-लोए १ ॥ १८ ॥
 सुंदरि ! कम्म-वसाण सत्ताण इह भवे वसताण ।
 एवंविह-दुक्खाइ हवति जं एत्थ न हु चोजं ॥ १९ ॥
 जं किंचि असुह-कम्म अन्न-भवे संचियं तुमे आसि ।
 तस्स विवागाओ इमं समागय सुयणु ! गुरु-वसण ॥ २० ॥
 ता अन्न-भव-विदंते दुक्खम्मि समागयम्मि को सोमो ? ।
 किं वावि विलविण्ण सरीरायास-भूएण १ ॥ २१ ॥
 एत्तो उ समासन्ने अच्छइ अम्हाण आसमो रम्मो ।
 आगच्छ सुयणु ! अणुचियमेयं ठाणं जओ तुज्झ ॥ २२ ॥
 वावइ सीयल-पवणो एत्थ ओ त अभिणव-पसूया सि ।
 सुकुमाल-सरीराए मा होज्ज विरुवर्यं किंचि ॥ २३ ॥
 इय भणिय तावसीए नीया हं आसमम्मि रम्मि ।
 पडिजगिया य सम्मं निक्कारण-वच्छलत्तेण ॥ २४ ॥
 अह कइवय-दिवसेहिं संजाया सत्थ-देहिया मणयं ।
 अन्नम्मि दिण्णे नीया तीए हं कुलवइ-समीवे ॥ २५ ॥
 तीएवि पुव्व-भणिओ वुत्ततो साहिओ कुलवइस्स ।
 करुणा-परेण तेणवि अणुसंढा महु-वयणेहिं ॥ २६ ॥
 वच्छे ! इह ससारं सुलहाइं एरिसाइ दुक्खाइ ।
 अकयम्मि सुह-निमित्ते वम्मे परलोय-वधुम्मि ॥ २७ ॥
 जायति दूसहाइ जेणं चिय एत्थ दुसह-दुक्खाइं ।
 तेणेव चैत्त-रज्जा वण-वासमुवागया धीरा ॥ २८ ॥
 एवं भणमाणस्स उ कुलवइणो तीइ तावसीइ अह ।
 कल्ले होउं भणिया भयवं ! वर-नाण-जुत्तोऽयं ॥ २९ ॥
 तो पुच्छ इच्छियत्थ भणियाए ताहि विणय-पणयाए ।
 पुट्ठो मए महा-यस ! केण हिंओ नंदणो मज्झ १ ॥ ३० ॥
 किं जीवइ अहव मेओ पिक्खिस्समहं कयाइवि नवात्ति १ ।

१ रज्ज = अरण्यम् । २ एणल्ला । ३ अस्व दुःखस्य । ४ चोजं = आश्रयम्
 (H. D. III. 14) । ५ विदंते = अर्जितम् । ६ ए सहा । ७ चत्तरज्जा = त्यक्त-
 राज्यः । ८ हिओ = हतः । ९ मओ = मृतः ।

अह मणिय कुलवङ्गा-सम्भं दाऊण उवओग ॥ ३१ ॥
 वच्छे ! उच्छङ्ग-त्थो तुह तणओ अवहिओ उ देवेण ।
 पाण-विओयण-हेउं पुव्व-विरुद्धेण कुद्धेण ॥ ३२ ॥
 वेयद्ध-गिरि-निउजे^१ नेऊण सिला-यलम्मि विउलम्मि ।
 मुक्को छुहाभिभूओ किल किच्छेणेस मरउत्ति ॥ ३३ ॥
 अह कहवि विहि-वसेण समागओ तत्थ नह-यरो एको ।
 निय-मारिया-समेओ तेण य पुत्तोत्ति सो महिओ ॥ ३४ ॥
 खयरस्स तस्स गेहे बुद्धिं जाही सुहेण, तत्तो य ।
 संपत्त-जोव्वणो सो मिलिही तुह हत्थिणपुरम्मि ॥ ३५ ॥
 एव च तेण मणिए पणट्ठ-सोगा नरिंद । जाया हं ।
 फल-मूल-कयाहारा विणय-परा तावसि-जणस्स ॥ ३६ ॥
 पिय ! कइवय-दिवसाइ अच्छामि तहिं तु आसमे जाव ।
 ता अन्न दिणे कुलवङ्ग मूले घम्म सुणितीए ॥ ३७ ॥
 बहु-तावसि-सहियाए सहसा औसेण वेग-जुत्तेण ।
 अवहरिओ संपत्तो राय-सुओ तत्थ एगागी ॥ ३८ ॥^२
 अह अतिहि-वच्छलेहिं तावस-कुमरोहिं विहिय-संमाणो ।
 आगम्म विहिय-विणओ उवविट्ठो कुलवङ्ग-समीवे ॥ ३९ ॥
 कुलवङ्गा सो पुट्ठो को सि तुम आगओ कुओ मह ! ? ।
 तत्तो य तेण मणियं कहेमि निमुणेह मयवं ! ति ॥ ४० ॥
 सिद्धत्थपुरे राया सुग्गीवो नाम आसि विक्खाओ ।
 कणगवई से देवी तीए सुओ सुरह-नामो ह ॥ ४१ ॥
 अइवह्ठोत्ति पिउणा जुवराय-पयम्मि बाल-भावेवि ।
 अहिसित्तो अवमन्निय पुत्तं जिट्ठ तु सुप्पइहं ॥ ४२ ॥
 अह अन्नया कयाइवि खय-वाहीए मयम्मि जणयम्मि ।
 तस्स पए ह राया अहिसित्तो मति-वग्गेण ॥ ४३ ॥
 जिट्ठेस्स अन्न-जणणी-तणयस्स उ तस्स सुप्पइहस्स ।
 विज्जाहरेण केणवि कय-उवयारेण दिज्जाओ ॥ ४४ ॥
 नहगामिणि-पमुहाओ विज्जाओ तप्पभावओ तेण ।
 काऊण य संगाम अहिट्ठियं अप्पणा रज्ज ॥ ४५ ॥^३

१ विओयणं = विओजनम् । २ निकुञ्ज = वनम् । ३ विपुल = विशालम् ।
 ४ SEE NOTE P 15 । ५ कच्छेण = कच्छेनैव बालको म्रियतामिति 'विचार्य' इति
 शब्दः । ६ आसो = अश्वः । ७ B युगम् । ८ अवमत्त = अवगणय । ९ A जेह ।
 १० A जेह । ११ B युगम् ।

तस्स भएण अहंपि इह समागओ पुर-वरीए चंपाए ।
जणाणि-समेओ पासे मायामह-कित्तिघम्मस्स ॥ ४६ ॥
तेणवि निय देसंते दिन्नं गामाण सहस्सयं एगं ।
तत्थ य जणणी-सहिओ भयवं ! अच्छामि अहयति ॥ ४७ ॥
कइवय-^१दिणेहि ईतो^२ इमाइ अडवीइ वाणियग-सत्थो ।
मह पुरिसेहि विळ्ळुत्तो पत्तं वित्तं तर्हि पजर ॥ ४८ ॥
अन्न च तत्थ पत्ता तुक्खार-तुरंगमा बहुविहीया ।
ताणावाहण-हेउं अज्जेव पभाय-समयम्मि ॥ ४९ ॥
बाहिं नीहरिओ हं कमेण तुरगे ओ जाव बाहेमि ।
ताविककेण सहसा हरिओ विवरीय-सिक्खेण ॥ ५० ॥^३

अविब ।

जह जह ओक्खिचिज्जइ तह तह वेगं पगिण्हमाणेण ।
भयव ! तुरंगमेणं इहाणिओ आसमे तुम्ह ॥ ५१ ॥
एव च जाव साहइ सो सुरहो कुलवइस्स वुत्ततं ।
तुरयमणुमग-लग्ग ताव य सिर्जपि से पत्त ॥ ५२ ॥
अह भणिय सुरहेण भयवं ! वच्चांमि नियय-ठाणम्मि ।
जं किंचि मए इण्हि कायज्ज तं च आइससु ॥ ५३ ॥
अह कुलवइणा भणिय गुरु-जण-पूयाइ-बम्म-करणम्मि ।
जह-सत्तीइ पयइसु सरणागय-वच्छलत्ते य ॥ ५४ ॥
अन्नं च भइ ! निसुणसु एसा रज्जो य अमरकेउस्स ।
देवी गय-अवहारिया अच्छई कमलावई नाम ॥ ५५ ॥
दूरे हत्थिणनयरं सौवय-पजरा य दुग्गमा अडवी ।
हल-किट्ठं-महीए तहा वियरंति न तावस-कुमारा ॥ ५६ ॥
तेण न एसा सक्कइ पैराणिउं निय-पुरम्मि अन्हेहिं ।
न य कोयि तहा-रूवो अन्नो इह आगओ सत्थो ॥ ५७ ॥
एसा सुकुमाल-तणू अच्छइ किच्छेण इत्थ वण-वासे ।
ता जइ तुम पराणसि स-दूठाणं होइ ता लैट्ठं ॥ ५८ ॥
अह सुरहेणं भणियं भयवं ! जं मणह तं करोमिस्ति ।
गंतुं सयमेव अहं अपिस्सं अमरकेउस्स ॥ ५९ ॥

१ A दिणाणि पत्तो इ^० । २ ईतो = यन् = गच्छन् । ३ विळ्ळुत्तः = छुण्ठितः ।

४ B युग्मम् । ५ B ओख^१, आकृष्यते । ६ आदिश = अनुजानीदि । ७ आपदाः
प्रचुरा यस्या सा । ८ कृष्टमद्या वनस्पतिजीवबहुलत्वेन तद्वधपापोत्पत्तेरित्यर्थं

९ पराणेतुं = प्रापयितुम् । १० SEE NOTE P 3 ।

भणिया हं कुलवङ्गणा वच्छे ! सुरहस्स भासियं निसुयं १ ।
 ता वच्चसु सह इमिणा अन्नो पुण दुल्लहो सत्थो ॥ ६० ॥
 अह चित्तिं मए किं इमेण सह होइ गमणमन्हाणं ।
 जुगग, अहवा जाणइ भयवं चिय एत्थ जे उच्चियं ॥ ६१ ॥
 इय चित्तिज्जण भणिय भयवं ! ज भणसि तं करेमिस्सि ।
 जइ एव ता वच्छे ! पयद्व, इइ तेण भणिया ह ॥ ६२ ॥
 वहु मन्निय तव्वयणं ताहे चळिया नरिद ! तेण सम ।
 तक्कालुच्चियं काळे तावासि-संभासणाइय ॥ ६३ ॥
 जाव य कमेण पत्ता एत्थ पएसम्मि ताव सुरहो सो ।
 किंपि मिस काऊण थक्को एत्थेव रण्णम्मि ॥ ६४ ॥
 आवासिज्जण सिन्नं दिणे दिणे एइ मह समीवम्मि ।
 दसेइ य बह्म-माणं, अह अन्न-दिणम्मि एगंते ॥ ६५ ॥
 धित्तु आह्वरणाइं मह पासे आगन्नो भणइ एवं ।
 एयाइ गिण्ह सुदरि ! न सोहसे त निरामरणा ॥ ६६ ॥
 तं देव-दिन्न-कुडल-पमुह सव्वंपि नियय-आभरणं ।
 पैरियाणिज्जण विम्हिय-हियाए मए इमं भणिओ ॥ ६७ ॥
 एयाइं कुओ तुमए पत्ताइ सुरह ! मज्झ साहेसु ।
 सो भणइ सुणसु सुदरि ! पुव्व मह भिद्व-पुरिसेहि ॥ ६८ ॥
 इह अड्वीइ समिद्धो कुसग्गपुर-पैत्थिओ वणिय-सत्थो ।
 गहिओ तहि च पत्त एय तुह जोग्गमाभरणं ॥ ६९ ॥
 वत्तो य मए भणियं मैह सत्तियमेवमभरणमेयं ।
 सिरिदित्त-नामगस्स ओ वणियस्स समप्पियं आसि ॥ ७० ॥
 हरिसिय-मुहेण भणियं जइ एवं तैरिहि सुदरतरति ।
 ता गेण्ह इम सुदरि ! इमस्स जोग्गा तुम, नैन्ना ॥ ७१ ॥
 अह तस्स दुट्ठ-भाव अन्नाऊण तय मए गहियं ।
 तत्तो य पइदिण सो उव्वयंरइ मम असुह-भावो ॥ ७२ ॥
 आगच्छइ एगते परिहास-कहाओ कहइ मह पुरेओ ।
 सवियार च पळोयइ दंसइ अणुरत्तमप्पाण ॥ ७३ ॥
 अह अन्न-दिणे पिययम ! पावेण तेण मयण-मूहेण ।
 अगणिय कुल-मज्जाय उज्झिय लज्जं सुदरेण ॥ ७४ ॥

१ ऽ युग्मम् । २ परिहास । ३ पत्थिओ = प्रस्थितः । ४ ऽ युग्मम् । ५ मम
 सत्त्व = मम संवाञ्छम् । ६ ऽ एवमेवमाभरणं । ७ ऽ तरहि । ८ नन्ना = नान्या ।
 ९ अज्ञात्वा । १० उव्वरति = संभावयति ।

बहु मन्विय अविवेयं भणिया एगंत-संठिया एवं ।
 वम्मह-पीडिय-देहो सरणं तुह सुयणु । अल्लोणो ॥ ७५ ॥
 निय-अंग-संगमेण सहलं मह कुणसु जीवियं अज्ज ।
 तुह आयत्ता पाणां सव्वस्सवि सामिणी त सि ॥ ७६ ॥
 तुह सुयणु ! किं करो हं आणा-कारी य परियणो सव्वो ।
 गाढाणुराग-रत्तं किं बहुणा इच्छसु ममाति ॥ ७७ ॥
 तव्वयणं सोऊणं सहसा वज्जेण ताडियाव अहं ।
 उप्पन्न-गरुय-दुक्खा पिययम ! चित्ताउरा जाया ॥ ७८ ॥
 हा ! पविट्ठो एसो बलावि सील-खंडण काही ।
 सरणं-विट्ठोणइ ममं, ता इण्हि किं करोमिति ? ॥ ७९ ॥
 निमैमत्थामि गिराहिं सपइ अइनिट्ठुराहिं जइ एयं ।
 ता एस अमज्जाओ इण्हिपि विरूवय कुज्जा ॥ ८० ॥
 ता सपइ मूयत्त जुत्त अवलंबित तओ पच्छा ।
 पथावं ल्हिऊणं नासिस्समिमाओ पावाओ ॥ ८१ ॥
 इय चितिय तुण्हिक्का अहो मुहं काउं तत्थ यक्का हं ।
 सोवि य ददंठूण मम निरुत्तरं उड्डिओ तत्तो ॥ ८२ ॥
 पत्ताए रयणीए निम्भर-सुत्ते य सयल-सिन्नामि ।
 गहिऊणं तमाभरणं पासाइं पलोयणमाणा ॥ ८३ ॥
 निहुय-गईए चलिया भएण कपत-तणु-लया गाढं ।
 वंचिय पाहरिए हं नीहरिया ताओ सिन्नाओ ॥ ८४ ॥
 चित्तूण य एग-दिसं चलिया घण-तत्त-वणस्स मज्जेणं ।
 निमुणती बहु-सावय-भीसण सदे बहु-विही (ह ?) ए ॥ ८५ ॥
 पवणाकपिय-पायव-चलत-पत्ताण सणंसणारावं ।
 सीहोरांलि-समाण मन्नंती वेविर-सरीरा ॥ ८६ ॥
 वेगेण य गच्छती घणंघयाराए तीइ रयणीए ।
 दीहूर-घण-तण-ओच्छाइयाए विसमाए भूमीए ॥ ८७ ॥
 अवियाणिय-परमत्था झडत्ति पडिया य एत्थ कूवमि ।
 पिययम ! कय-वहु-पावा जीवा इव घोर-नरयमि ॥ ८८ ॥
 मवियव्वया-वसेणं न मया गभीर-अल-निबुड्धावि ।

१ आलीनः=आगतः (M P 180) । २ अयुग्मम् । ३ निर्मत्तयामि । ४ मूलम् ।

५ A सेन° । ६ निहुयं = निःशब्दं (M D IV 51) । ७ प्राहरिकान् = यामिकान् ।

८ B युग्मम् । ९ आराली = दीर्घमधुरञ्चनि. (M D I 154) । १० दीर्घघन-

वृणावच्छादि = तायाम् । ११ B युग्मम् । १२ निबुड्धा = निमग्ना (M. P. 42) ।

अगडस्त तद्धि पाविय तत्थ निलुक्का अहं राय ! ॥ ८९ ॥
 मरणे उवद्धिएवि हु सीलं सरक्खियति तुट्ठ-मणा ।
 अप्पाण स-कैयत्थं मन्नता सुरह-मय-मुक्का ॥ ९० ॥
 गाढं छुहाभिमूया चत्तारि दिणाणि एत्थ कूवम्मि ।
 परिचत्त-जीवियासा ठिया अहं सरण-परिहीणा ॥ ९१ ॥
 अज्ज पुण कलयलेणं सिबिरं आवासियंति नाऊण ।
 सुरहासंकाए पुणो समाउला नाह ! संजाया ॥ ९२ ॥
 तत्तो कूव-पविट्ठ तुम्ह नरं पासिऊण सुट्ठयर ।
 भीयाइ पुच्छियाइवि न उत्तरं किंचि मे दिन्नं ॥ ९३ ॥
 पुणरवि य तुम्ह नामं सोऊण विगय-अन्न-आसंका ।
 हरिस-भर-निम्भरंगी उत्तरिया देव ! कूवाओ ॥ ९४ ॥
 एयं मएऽणुभूयं सरण-विहूणाए तुम्ह विरहम्मि ।
 निसुएण जेण जायइ दुक्ख पास-दिठ्याणंपि ॥ ९५ ॥
 इय कमलावइ-भणिय आयन्निय अमरकेउ-नरनाहो ।
 बाह-जलाविल-नयणो गुरु सोगो मणिउमाढत्तो ॥ ९६ ॥
 किं देव ! इत्थ कीरइ स-कम्म-वसयाण नवरि जीवाण ।
 जायंति दूसहाइं दुक्खाइं एत्थ ससारे ॥ ९७ ॥
 स-कय सुहमसुह वा इक्को अणुहवइ विविह-जोणीसु ।
 माया पिया य भत्ता बधु-जणो वावि न हु सरण ॥ ९८ ॥
 राग-दोस-वसाए असुह-फल आसि जं कय कम्मं ।
 तस्स वसाओ सुदरि ! सपत्ता वसण-रिछेल्ली ॥ ९९ ॥
 एवं गएवि जं देवि ! एत्थ कूवम्मि निवडिया एवं ।
 सपत्ता तं मज्जे अनण-पुण्णोदयो कोवि ॥ १०० ॥
 पैडिकूड-कारिणावि हु विहिणा विहिय तु एत्तिय लट्ठं ।
 ज अक्खय-देहाए तुमए सह संगमो विहिओ ॥ १०१ ॥
 एमाइ-वहु-विगप्प देवि आसासिऊण सो राया ।
 निय-सिन्नेण समेओ समागओ गयपुरं कमसो ॥ १०२ ॥
 कारिय-गरुय-पमोओ थुब्बतो नयर-नारि-निवहेण ।
 कमलावई-समेओ दाण देतो अमरकेउ ॥ १०३ ॥

१ अगडो = अयडो रूपः (H D I. 18) । २ सङ्कतार्थम् । ३ आयन्निय =
 आकर्म्यं = श्रुत्वा । ४ व्यसनम् = कष्टम् । ५ रिछेल्लो = पङ्क्तिः (N. P. 40)
 ६ अनन्यपुण्योदयः = असाधारणसुकृतविपाकः । ७ पैडिकूड = प्रतिकूलम् ।
 तत्प्रेमानः । ८ दितो ।

कय-मंगलोवयरो नैयर-जण-जणिय-हियय-आणंदो ।
 निय-मदिरे पविट्ठो पैक्कल-पाइक्क-परियरिओ ॥ १०४ ॥^३
 एवं च तस्स रत्तो अदिट्ठ-दुक्खस्स देवि-सहियस्स ।
 बोलीणाइ कइवि हु वरिसाण सय-सहस्साइं ॥ १०५ ॥
 अह अन्नया कयाइवि अत्थाण-गयस्स राइणो तस्स ।
 पडिहराणुन्नाओ समंतमदोत्ति नामेण ॥ १०६ ॥
 उज्जाणमि निउत्तो पत्तो पणमित्तु राय-पय-कमलं ।
 सीस-निवेशिय-कर-कमल-संपुडो हरिसिओ मणइ ॥ १०७ ॥^४
 पुवं देवेण अहं नेमिच्चिय-सुमइ-वयणय सोच्चा ।
 कुसुमायर-उज्जाणस्स पालयत्ते, निउत्तो म्हि ॥ १०८ ॥
 तं च ति-सञ्च निच्चं पळोयमाणस्स एत्तिओ काळो ।
 बोलीणो न य दिट्ठं किंचिवि नेमिच्चियाइट्ठं ॥ १०९ ॥
 अउज पुण अप्पभाए गयणे उज्जाण-मन्झयारमि ।
 कुसुमिय-साहि-समूहं इओ तओ विच्छमाणेण ॥ ११० ॥
 एगमि दिसा-भाए बल्लर-बेल्लो-सणाह-दुम-गहणे ।
 उच्चासिय-हस-उळो उट्ठाविओ सेंउण-संदोहो ॥ १११ ॥
 निपुओ विम्हय-जणओ बैहिरिय-आसन्न-सत्त-सुइ-विबरो ।
 मुहरिय-दिसा-विमागो गरुय-खडक्कार-संसदो ॥ ११२ ॥^५
 सोऊण य तं सइं विम्हिय-उप्फुल्ल-लोयणेण मए ।
 पुलइय तत्तोहुत्त ^६चित्तियमन्नो ! किमेयंति ॥ ११३ ॥
 कस्स पुण एस सदो समुट्ठिओ एत्थ वण-निगुंजमि ।
 इय चित्ततो कोऊहलेण तत्तोमुहो चलिओ ॥ ११४ ॥
 ताव य दिट्ठा भू-पट्ठि-सठिया बउल-पायव-समीवे ।
 मुच्छा-निमीलियच्छी अघरिय-सुर-सुदरी-रूवा ॥ ११५ ॥
 आहिणव-जोव्वण-उम्मेय-सुदरा सयल-मणहरावयवा ।
 पैउम-चुया इव लच्छी नर-वर ! वर-वालिया एक्का ॥ ११६ ॥^७
 नूण नह-त्थलाओ निवडतीए इमीए भूमीए ।
 जुवईए पडिसदो समुट्ठिओ एस सहसात्ति ॥ ११७ ॥

१ नागराः—नगरनिवासिनः । २ पक्को = समर्थः, दृढ (H D VI. 64)
 स्वार्थे ले पक्को । ३ B युग्मम् । ४ नियुक्तः । ५ B युग्मम् । ६ पालकत्वे ।
 ७ अप्रभाते—रात्रिप्रान्तभागे इत्यर्थः । ८ A पेच्छ^० । ९ शकुना—पाक्षिणः ।
 १० वधिरितासन्नसत्त्वश्रुतिविवरः । ११ B तिस्रमिः कुलकम् । १२ B विचित्तियं
 हा किं । १३ पउम = पद्मम् । १४ B युग्मम् ।

कह मने एरिसस्सवि जुवई-रयणस्स एरिसाऽवथा ।
 विबुह-जण-सोयंणिज्जा धी । विहिणो विलसियं चित्तं ॥ ११८ ॥
 इय चित्तंतेण मए सीयल-जल-सीयरेहिं संसित्ता ।
 मिउ-पवण-करण-विहिणा अह विहिया सा समासत्था ॥ ११९ ॥
 हरिणिन्व जह-भट्टा सतरल-तार दिसाओ पुँल्यती ।
 भणिया मए सुमहुर कीस तुमं सुयणु ! वीहेसि ? ॥ १२० ॥
 मा भदे ! कुणसु मय धेवंपि, इ जणय-निव्विसेसो ह ।
 का सि तुमं कत्तो वा इह पडिया मज्झ साहेसु ? ॥ १२१ ॥

अविय ।

सग्गाओ निवडिया किं साँव-प्पहया सुरगणा तं सि ।
 किं वावि भट्ठ-विज्जा विज्जाहर-वालिया सुयणु ! ? ॥ १२२ ॥
 तुह-रूव-दसणुप्पन्न-हरण-बुद्धिस्स नह-पयट्ठस्स ।
 विज्जाहरस्स कस्सवि किंवा हत्थाओ पम्मदठा ? ॥ १२३ ॥
 साहेसु सुयणु ! एयं महंत-कोऊहलं इमं मज्झ ।
 नीसाहारा कह नह-यलाओ पडिया इहुज्जाणे ? ॥ १२४ ॥
 इय सा भणिया भू-नाह । मज्झ पडिउत्तर अदाऊण ।
 गुरु-दुक्ख-सूयण-पर असु-जलं मोत्तुमारद्धा ॥ १२५ ॥
 अह तं तहाविहं पासिऊण परिचितियं मए एय ।
 तं एय सजायं ज पुवं सुमइणा भणिय ॥ १२६ ॥
 कुसुमायर-उज्जाणे जइया गयणाओ कन्नगा पडिही ।
 तत्तो य सिग्घमेव हि पुत्तेण समागमो होही ॥ १२७ ॥
 ता किं इह पुट्ठाए इमाए वरईए, ताव साहेमि ।
 गंतु वैइयरमेय जहट्ठिय चैव नर वइणो ॥ १२८ ॥
 इय चित्तिऊण तत्तो आसासित्ता सुमहुर-वयणेहिं ।
 आणीया निय-गेहं समायिया सा स-मक्कजाए ॥ १२९ ॥
 निय-परियणं च सन्न सरीर-सवाहणाइ-वावारे ।
 तीए निउँइऊण समागमां देव-पासम्मि ॥ १३० ॥
 एव समंतमहेण साहियं वैइयर निसामित्ता ।
 विम्विहिय-हियओ राया अह एव भणित्तमौढत्तो ॥ १३१ ॥
 अँवो ! इ अवितहं त पिच्छह नेमित्तियस्स सुमइस्स ।

१ शोचनीया = चेदकारिका । २ पश्यन्ती (N P 49) । ३ धेवं = स्तोत्रम् ।

४ शापग्रहता । ५ व्यतिकर = वृत्तान्तम् । ६ निबोध्य । ७ आहृत्तो = आरज्यः (B. P. 8) । ८ SEE NOTE P. 34 ।

ता पुत्तेण सैमाणं आसन्नं दसणं इण्हि ॥ १३२ ॥
 ता भो समंतमदय ! सिग्घं आणेह बालियं तमिह ।
 जीए पमावेण मए पिक्खेयब्बो स-पुत्तोत्ति ॥ १३३ ॥
 वयणाणतरमेव हि समतभदेण गंतुमाणीया ।
 सा बालिया विणिज्जिय-सुर-जुवई-रूव-सोहग्गा ॥ १३४ ॥
 तीए सरीर-सोह पिच्छिय रन्ना विचित्तिर्य अब्बो ! ।
 आगारो चिय सूयइ इमीए सुकुलम्मि संभूई ॥ १३५ ॥
 उच्चियासणोवविट्ठा सा कन्ना अमरकेउ-नरवइणा ।
 भणिया हिययन्मंतर-गुरु-सोर्गुन्वाय-यंडु-मुहा ॥ १३६ ॥
 वच्छे ! उज्जसु सोयं चैयसु मय जणय-निव्विसेसस्स ।
 साहिज्जउ मह एय कम्मि पुरे त समुष्पन्ना ? ॥ १३७ ॥
 कस्स व घूया कह वा इहागया कह व मज्झ उज्जाणे ।
 पडिया सि नहयलाओ साहेसु सवित्थरं एयं ॥ १३८ ॥
 अह सा एवं भणिया गुरु सोया सज्जसेण अभिभूया ।
 उम्मुक्क-दीह-सासा न किंचि पडिउत्तर देइ ॥ १३९ ॥
 अह पुणरुत्त रत्ता पुट्ठाए तीए कहवि संलत्तं ।
 ताय ! चैएमि न वात्तुं बडु-दुक्खं नियय-वुत्तंत ॥ १४० ॥
 तहवि डु अलंघणीया आणा तायस्स तेण साहेमि ।
 जब्बुदीवे भरहे कुसगगनयरम्मि नामेण ॥ १४१ ॥
 अत्थि पुरं सुपमिद्धं तत्थ य नर-वाहणो पुहइ-नाहो ।
 रयणवई से देवी तीए धूया अहं ताय ! ॥ १४२ ॥^१
 सुरसुदरिचि-नामा पुन्वि दुब्बिहिय-कम्म-परिणामा ।
 वेरिय-समेण केणइ पिसाय-रूवेण अवहरिया ॥ १४३ ॥
 एत्तिमिच्च भणिउं सोय-समुब्बुय-गरुय-मंन्नु-वसा ।
 थूलसुए मुयती निड्डयं रोउ पवत्ता सा ॥ १४४ ॥
 एत्थंतरम्मि रन्नो अद्दासण-संगयाए देवीए ।
 कमलावईए गहिया रोवती सा निज्जुच्छो ॥ १४५ ॥
 भणिया वच्छे ! मा रुय न होइ दीवतर इमं सुयणु ! ।
 हत्थिणपुर हि एयं एसो राया अमरकेऊ ॥ १४६ ॥

१ समाणं = सम = सहेत्यर्थः । २ प्रेक्षितव्यः । ३ संभूतिः = उत्पत्तिः ।

४ उब्बाय = उद्गतं = शुक्लम् । ५ त्यज । ६ साहिज्जउ = कथ्यताम् (M. P. 12) ।

७ चैएमि = शक्नोमि (M. P. 14. 86) । ८ ३ युग्मम् । ९ मन्नु = संतापः ।

कमलावई अहपि हु, सहोयरो होइ तुह पिया मज्झ ।
 वच्छे ! तुमंपि अहं सुय-पुत्रा नाममेत्तेण ॥ १४७ ॥
 बहुविह-पओयणेणं कुसग्गनयराओ जो जणो एंतो ।
 सो सव्वो सुरसुंदरि ! तुह गुण-निवहं मह कहितो ॥ १४८ ॥
 एवं सुख-कलिया एव पिउणो य वच्छला वाढ ।
 एवं कलासु कुसला एवं दक्खिन्न-दय-जुता ॥ १४९ ॥
 ता मा कुणसु विसायं एयंपि य पिट-हर निजं तुज्झ ।
 अच्छसु वीसत्थ-मणा कीडंती विविह-कीडाहिं ॥ १५० ॥
 एवविह-वयणेहिं आसासित्ता निजुत्तरीएण ।
 असुय-वोय-कवोलं तीए मुहं सपमच्चित्ता ॥ १५१ ॥
 मुह-सोयं दाऊणं नीया देवीए भंदिरे नियए ।
 तत्थवि उव्विग्ग-मणा अच्छइ गुरु-सोय-संतत्ता ॥ १५२ ॥
 नीससड दीह-दीहं खणेण थूलसुयाइं मिल्लेई ।
 मुच्छिज्जइ खणेण खणेण सवरड अप्पाणं ॥ १५३ ॥
 विलवइ खणेण विहसड रोवइ खणेण मूयल्लिया होइ ।
 गुरु-चिंता-भर-विद्धुरिय-हियया पॅरिहाइ अणुदियह ॥ १५४ ॥
 अह त विगयाणद पिच्छिम कमलावई विचित्तेइ ।
 आणाकारी सव्वोवि परियणो ताव एईए ॥ १५५ ॥
 तह य समाण-वयाओ सिणेह-साराओ राय-कन्नाओ ।
 नाणाविह-चेट्ठाहिं अणुदियहमिमं विणोएंति ॥ १५६ ॥
 तहवि हु रइ न पावइ एसा चिंताए सुसइ अणुदियहं ।
 ता मन्ने का चिंता जीए एसा उ पॅरिहाइ ॥ १५७ ॥
 जइ ता माउ-पिऊण सुमरइ ता किं कहेइ न हु मज्झ ? ।
 मयण-वियार-सरिच्छा नेय वियारा तहिं हुति ॥ १५८ ॥
 एगंतं जह सेवइ विहडिय-चक्काइं जह य मेल्लेई ।
 पिय-सगम-साराओ कहाओ जह सुणइ तच्चित्ता ॥ १५९ ॥
 तह मन्ने पेम्म-गहो विलसइ एवंविहाहिं चिद्धाहिं ।
 ता जड एसा मज्झं तहट्ठियं साहइ सरूव ॥ १६० ॥
 ता तस्स पावणम्मिवि कोवि उवाओवि लब्भए नूणं ।
 न य एसा वज्जरिही पुट्ठावि जहट्ठियं मज्झ ॥ १६१ ॥

१ विश्रुतमनाः । २ B युग्मम् । ३ मिट्टेइ=मुषति (H. P. IV 91) ।
 ४ मूयल्लिया=मूला । ५ परिहाइ=कृशीभवति (H. D. VI 25) । ६ अनु-
 दिवसम् । ७ विनोदयन्ति विनोदं कारयन्ति । ८ विषदितं=विबुद्धम् । ९ B युग्मम् ।

वाम-सहावो मयणो अक्खिज्जंतो न पायडो होइ ।
 नज्जइ आगारेहिं गोविज्जतोवि छेएहिं ॥ १६२ ॥
 तहवि ङु लहामि केणवि हदि ! उवाएण भावमेईए ।
 इय चित्ति य आणत्ता निय-चेढी हंसिया नाम ॥ १६३ ॥
 सुरसुंदरीइ उब्बेव-कारण लहसु हसिए । कहवि ।
 तुब्ब समान-वयाए साहिस्सइ हियय-सम्भाव ॥ १६४ ॥
 जं आणवेसि सामिणि ! इय भणितं हंसिया गया ज्ञात्ति ।
 एगंत-ट्ठिय-सुरसुंदरीए पासम्मि अल्लीणा ॥ १६५ ॥
 सम्भाव-नेह-सूयग-वीसमं-कहाहिं विविह-भणिईहिं ।
 उप्पाइय वीसमं भणिया सुरसुंदरी तीए ॥ १६६ ॥
 सुरसुंदरि ! तुह चरियस्स निसुणणे अत्थि कोउग मज्झ ।
 कह केण किं निमित्तं अवहरिया किंच अणुमूयं ? ॥ १६७ ॥
 सुरसुंदरीए भणियं ताएणवि आसि पुच्छिया एव ।
 किं पुण लज्जाए मए न सक्कियं तत्थ वज्जरितं ॥ १६८ ॥

किंच ।

मह चरियं सुम्मंतं जणेई पास-ट्ठियाणवि दुक्खं ।
 तेण न वोत्तुं जुत्तं मज्झवि गुरु-दुक्ख-संजणगं ॥ १६९ ॥
 तहवि ङु तुमए पुट्ठा वयंसि ! कोउहलेण गरुण ।
 साहेमि तेण निसुणसु एग-मणा वज्जरिज्जंतं ॥ १७० ॥
 अत्थि पुहई-पयासं निरगलोदग-वंगिर-तुरग ।
 वगिर-तुरंग-खर-खुंरुक्खय-खेहाइज-रिक्ख-पहं ॥ १७१ ॥
 रिक्ख-पह-पवण-कंपिर-धय-वढ-रेहंत-भूरि-सौणूरं ।
 सौणूर-गहिर-वज्जिर-तूर-रुपुण्ण-दिसि-चक्कं ॥ १७२ ॥
 दिसि-चक्क-गेय-सत्थाह-सत्थि-किज्जंत-वज्ज-वाणिज्जं ।
 वाणिज्ज-कला-पत्तट्ठ-लट्ठ-वाणियग-रमणीयं ॥ १७३ ॥
 रमणीयण-वर-वज्जिर-नेउर-झंकार-रुद्ध-सुइ-विवरं ।
 विवरीय-रय-वियक्खण-विलासिणी-लोय-पडिपुजं ॥ १७४ ॥

१ आख्यायमानः=उच्यमानः । २ पायडो=प्रकटः । ३ आकारः=इक्षितः ।
 ४ गोथमानः । ५ छेकः=चतुरः । ६ आज्ञप्ता-आदिष्टा । ७ विधम्मः=विश्वासः ।
 ८ भणितिः=वचनम् । ९ वगिरा=वंगवान् । १० उक्खयं=उत्खातम् । ११
 नृक्षपयः=आकाशम् । १२ साणूरं=देवगृहम् (H. D. VIII 24) । १३
 रुपुण्णं=पूर्णम् (M P 17) । १४ सत्थाहो=सार्थवाहः । १५ सत्थो=सार्थः
 =समूहः । १६ वर्यम्=श्रेष्ठम् । १७ SEE NOTE P.7 ।

पुन्तुकुड-जण-वासं ईम्म-सहस्सोवसोहियं विठलं ।
 विठल-रसा-यल-परिगय-परिहा-पायार-सोहिल्लं ॥ १७९ ॥
 सोहिल्ल-तिय-चउक्कं उक्कड-दप्पिट्ट-जोह-सय-कलियं ।
 नामेण कुसग्गपुरं नयर दिथ-छोय-सारिच्छं ॥ १७९ ॥^३
 अक्कंत-गुरु-परक्कम-अच्चंतुकुड-पयाव-पडिवक्खो ।
 तथत्थि सुविक्खाओ राया नरवाहणो नाम ॥ १७७ ॥
 तस्स य रज्जो मित्तो कुमारभावमि कहवि संजाओ ।
 वेयड्ढ-कुंजरावत्त-चित्तमाणुस्स अंगरुहो ॥ १७८ ॥
 नामेण भाणुवेगो तेण य पीई-थिरत्तण-निमित्तं ।
 दिन्ना नियया मणिणी स्वणवई नाम एयस्स ॥ १७९ ॥
 सयल्लंतेउर-पवरा जाया सा तस्स हियय-वह्महिया ।
 तीइ सह विसय-सोक्ख अणुहवमाणस्स कालेण ॥ १८० ॥
 एक्कच्चिय धूया हं जाया जम्ममि मज्झ ताएण ।
 सुय-जम्मण-अब्भहिओ नयरमि महोच्छओ विहिओ ॥ १८१ ॥
 सुरसुंदरि-सम-रूवा एसा इइ चित्तिऊण ताएण ।
 सुरसुंदरित्ति नाम पइड्डियं उच्चिय-समयमि ॥ १८२ ॥
 कमसो पवड्ढमाणा जुमारभावमि जुवइ जोगाओ ।
 गाहाविया कलाओ जाया य कमेण तक्कुसला ॥ १८३ ॥

अविय ।

वित्ते नट्टे गीए पत्त-च्छेज्जे य हत्थ कडेसु ।
 बीणा-सर-लक्खण-वंजणेसु वायरण-तक्केसु ॥ १८४ ॥
 जाया वियक्खणा ह बुद्धीए सुर-गुरुस्स सारिच्छा ।
 एकामि पए लद्धे सेस ऊहेमि लद्धीए ॥ १८५ ॥
 अंबाए तायस्स य सयलस्स य परियणस्स आणंदं ।
 कुणमाणा संपत्ता कमसो हं जोन्वण पढमं ॥ १८६ ॥
 दइठूण जोन्वण मह ताओ चित्ताउरो दढ जाओ ।
 को अणुरुओ होही भत्ता इह मज्झ धूयाए १ ॥ १८७ ॥
 अह अन्नया य सुमई नेमिच्ची आगओ तहिं रत्ता ।
 पुट्ठो मह धूयाए को होही भद ! भत्तारो ? ॥ १८८ ॥
 भाणिय च तेण नर-वर ! विज्जाहर-चक्कवट्ठिणो एसा ।

१ पुण्यमुत्कट प्रवलं यथा तेषां जनानां वासो यत्र तत् । २ इम्म = श्रेष्ठी ।

३ ४ पट्ठमिः कुलम् । ४ ५ शुरम् । ५ गाहाविया = आदिता । ६ ऊहमि = वितर्कयामि ।

होही सयलंतेसर-पवरा अइवल्लहा देवी ॥ १८९ ॥
 तन्वयणं सोऊणं मणम्मि आणदिण ताएण ।
 दाऊण भूरि-दन्व पट्टविओ सुमइ-नेमिती ॥ १९० ॥
 अह अनया य अहयं परियरिया बहुविहाहिं चेडीहिं ।
 निय-सहि-यण-सजुत्ता पत्ता पुर-बौहिरुजाणे ॥ १९१ ॥
 तत्थ य विविह-पगारं कौडंतीए तदेग-देसम्मि ।
 दिहा पढम-वयत्था विजाहर-बालिया एक्का ॥ १९२ ॥
 परिजविय किंचि मत्तं उप्पइउ-मणा पैसारइ मुयाओ ।
 उल्लइ नह-यलम्मि निवडइ धरणीइ पुणरुत्त ॥ १९३ ॥
 स दट्ठं विम्हिया ह संपत्ता तीइ अतिय तुरियं ।
 भणिया य मए सुंदरि ! का सि तुमं किंच कुणासि इमं ॥ १९४ ॥
 तीए भणिय मदे ! आयन्नसु, गिरि-वरम्मि वेयद्वे ।
 दक्खिण-सेदीए रयणसचयं अत्थि वर-नयरं ॥ १९५ ॥
 विजाहर-वर-चक्की राया तत्थत्थि चित्तवेगोत्ति ।
 राया य भाणुवेगो अत्थि पुरे कुजरावत्ते ॥ १९६ ॥
 तस्स य दो भणिणीओ सहोयराओ य अईव इट्ठाओ ।
 यदमा ओ बंधुदत्ता रयणवई नाम बीया उ ॥ १९७ ॥
 सा सुयणु ! बंधुदत्ता परिणीया चित्तवेग-नरवइणा ।
 तीए ब्रूया अहय नामं च पियंवया मज्झ ॥ १९८ ॥
 अन्नावि महा-देवी तायस्स उ अत्थि कणगमाळत्ति ।
 तीए य अत्थि पुत्तो नामेणं मयरकेउत्ति ॥ १९९ ॥
 सो मह अईव इट्ठो विरह न सहामि तस्स निमिसपि ।
 संपइ पुण ताएण दिन्नाओ तस्स विजाओ ॥ २०० ॥
 विजाण साहणत्थं पसत्त-खित्तम्मि सो गवो विजणे ।
 जह-भणिय-विहाणेण साहइ सो तत्थ विजाओ ॥ २०१ ॥
 वट्ठइ बीओ मासो विज्जाओ तस्स साहयंतस्स ।
 अहमवि तस्स विओगे तरामि नो जाव अच्छेउं ॥ २०२ ॥
 ता पुच्छिऊण जणग चळिया ह तस्स दरिसण-निमित्तं ।
 आगमण-परिस्संता ओइन्ना इत्थ उज्जाणे ॥ २०३ ॥

१ बाहिर = बाह्यम् । २ उत्पत्तिमुपनाः । ३ प्रवारयति । ४ उल्लइ = उल्ल-
 मति । ५ अन्तिकं = समीपम् । ६ आकर्णय । ७ निमेषमपि = क्षणमपि । ८
 प्रशस्तक्षेत्रे । ९ विधानं = विधिः । १० तरामि = शक्नोमि (H. P. IV. ३६) ।
 ११ परिश्रान्ता ।

अहिणव-पदियत्तणओ विज्जाए कहवि मज्झ पयमेगं ।
 पैम्हुट्टमहैनाए तेण य न चएमि उप्पइउं ॥ २०४ ॥
 त ज तुमए पुहं त एयं साहियं सुयणु ! तुज्झ ।
 विज्जा-वयस्स भसे^१ स-ट्ठाणं कहणु पाविस्सं ? ॥ २०५ ॥
 पुणरुत्तपि हु पढिए संमरइ न मज्झ तं पयं कहवि ।
 उत्तैट्ट-मय-सिलिबच्चि^२ ! तेणमहमाउला जाया ॥ २०६ ॥
 तत्तो य मए भणिय पियंवए^३ ! अत्थि तीइ विज्जाए ।
 एसो कप्पो जे किल साहिज्जइ हंदि ! अन्नस्स ? ॥ २०७ ॥
 भणिय पियवयाए साहिज्जइ नत्थि कोवि दोसोत्ति ।
 जइ एव ता साहसु मा कहवि पयं उवळमिज्जा ॥ २०८ ॥
 एव च मए भणिए समाणसिद्धित्ति तीइ भणिज्जण ।
 ठाऊण कन्न-मूले पढिया सणिय तु सा विज्जा ॥ २०९ ॥
 तत्तो चितंतीए लहुमेव मए तय पयं लद्धं ।
 लहिकुण तीए सिद्ध भवइ इमं किं नु एवंति ? ॥ २१० ॥
 वियसिय-मुह-कमलाए तीए भणियं तु सुदुट्ठ उवळद्ध ।
 चळणेसु निवैडिकुणं भणियं मह होसि त गुरुणी ॥ २११ ॥
 जीए विज्जा दिना, ता मह साहेसु तुज्झ किं नाम ? ।
 एत्थ पुरम्मी कस्स व घूया तं सुकय-पुनस्स ? ॥ २१२ ॥
 मज्झ सहीए भाणियं भेद ! नरवाहणस्स नरवइणो ।
 रयणवइ-देवीए घूया सुरसुंदरी एसा ॥ २१३ ॥
 अच्च-भुय-गुण-नियरा किं न सुया सयल लोय-विक्खाया ।
 विज्जाहर-घूयाए घूया सुरसुंदरी महे ! ? ॥ २१४ ॥
 एव तीए वयणं सोऊण हरिसै बाह पुण्णच्छी ।
 गहिकुण मम कंठ पियवया भणित्तादत्ता ॥ २१५ ॥
 अंबाए मज्झ पुच्चि वज्जरियं आसि, मज्झ लहु-भगिणी ।
 भूमिचर-मित्तस्स उ रन्नो मह माउणा दिना ॥ २१६ ॥
 ता मौज-सिया-घूया भगिणी त होसि मज्झ चंद-मुहि ! ।
 इय अपिकुण दिन्नं तीए मह सौइयं गरुयं ॥ २१७ ॥

१ अभिनवपाठितत्वतः = नूतनाभ्यासवशतः । २ पम्हुट्ट = विस्मृतम् (B. २
 १५. १५) । ३ अहमा = अकम्पा = हतमाग्यति थावत् । ४ भ्रश. = नाशः । ५
 उपलभ्यतावाक्षि ! : सिलिजो = शिशु (B. D. VIII. ३०) । ६ उपलभ्यताम् ।
 ७ निपत्य । ८ अलक्ष्यभुतगुणानां निरकरः = समूहो यस्यां वा । ९ ध्रुता । १० हर्ष-
 वाप्यपूर्णाक्षी । ११ मातृषसुदहिता । १२ साहय = सत्कारः (B. D. VIII. २५) ।

तत्तो य मए भणियं आगच्छसु भगिणि ! मज्झ गेहम्मि ।
 बधु-जण-वच्छलाए अंबाए दंसणं कुणसु ॥ २१८ ॥
 भणिय पियवयाए पिक्खित्सं मातसि पडिनियत्ता ।
 कारण-वसेण सपइ गच्छित्स माउय-समीवं ॥ २१९ ॥
 इत्थत्थे निब्बंधं मा काहिसि उच्छुगा अहं इण्हि ।
 तत्तो य मए भणियं एवंति य किंतु पुच्छामि ॥ २२० ॥
 किंचिवि, त मह साहसु, तीए भणियं तु पुच्छ, साहेमि ।
 भणियं च मए भदे ! कैक्खाए गोविए एत्थ ! ॥ २२१ ॥
 चित्त-पढे किं अच्छइ लिहिय, चित्तम्मि कोउग मज्झ ।
 ता दंसिज्जउ एयं जइ जोगं दसिउं भगिणि ! ॥ २२२ ॥
 वियसिय-मुहाइ तीए पसारिउं दंसिओ पढो अम्ह ।
 भणियं च तीइ एसो मए स-हत्थेण लिहिउत्ति ॥ २२३ ॥
 तत्थ य पडम्मि लिहियं ददूणमणंग-संनिभं तरुणं ।
 अमएणव सित्ता हं जाओ हिययस्स आणंदो ॥ २२४ ॥
 चिर-परिचियव्व दिट्ठो दिट्ठी आणंद-बाह-पंडिहत्था ।
 जाया सव्व-सरीरे समुट्ठिओ बहल-रोमंचो ॥ २२५ ॥
 फुरफुरियं अहरेण उल्लसिय मुय-ल्लयाहिं सहससिं ।
 ऊसासिय च यणेणं थरहरिय ऊरु-ज्जुयलेण ॥ २२६ ॥
 सुत्ताव मुच्छिया इव मत्ता इव विगय-चेयणा जाया ।
 सोहग्ग-मंदिरं तं ददूणं चित्त-लिहियंपि ॥ २२७ ॥
 नाऊण मज्झ भावं वसतियाए सहीइ संलत्त ।
 को एस तैए लिहिओ पियंवए ! लोयणाणंदो ? ॥ २२८ ॥
 भणियमह कुमुडणीए वसतिए ! किं तुहित्थ पुच्छाए ? ।
 कामिणि-हिययाणंदो लिहिओ रइ-विरहिओ मयणो ॥ २२९ ॥
 ईसिं हसिऊण तओ सिरिमइयाए सहीए संलत्त ।
 एत्थिय-कालं रइ-विरहिओ इमो आसि पंचसरो ॥ २३० ॥
 सपइ रईए सहिओ एसो मयणोत्ति किं न पुलएसि ? ।
 पयडा रईवि एसा आसन्ना चेव एयस्स ॥ २३१ ॥
 तं सोउं सव्वाहिं सहत्थ-तालं तु पहासिउ भणियं ।
 एवं एयं सिरिमइ ! सम्मं हि विणिच्छियं तुमए ॥ २३२ ॥
 अह लद्ध-चेयणाए विनाया हति जाय-लज्जाए ।

१ माउसी = मातृवृक्षा । २ कैक्खा = कक्षा । ३ अ युग्मम् । ४ पडिहत्त्वा =
 पूर्णः (B. P. 73) । ५ तए = त्वया । ६ तुह + इत्थ = तवात्र ।

आगारं विणिगूहिय सकोवमेवं मए भणियं ॥ २३३ ॥
 हंमो ! अलिय पलाविणि ! दसणमित्तं पि नत्थि एएण ।
 कत्तो आसन्नत्त जेण क्या हं रई तुमए ? ॥ २३४ ॥
 तीए भणिय मा सहि ! रूससु, दिट्ठम्मि जेण एयम्मि ।
 चित्तम्मि रई जाया तेण रई तं मए भणिया ॥ २३५ ॥
 भणिय च मए किंवा असमजस-मासिणीहिं एयाहिं ।
 ताव य, पियवए ! कहसु एस को वा तए लिहिओ ? ॥ २३६ ॥
 भणियं पियंवयाए माया मह एस मयरकेउत्ति ।
 रूवेण जो अणंगो सूरुो चार्ह कला-कुसलो ॥ २३७ ॥
 कइयावि चित्तफलए कइयावि पढम्मि तस्स पैंडिरूव ।
 लिहिरुण मए अप्पा विणोईओ एत्तिय काल ॥ २३८ ॥
 संपइ पुण असमत्था सहितं विरह इमस्स चलिया ह ।
 ता भगिणि ! मुच वच्चांमि जेण पासम्मि तस्सेव ॥ २३९ ॥
 भणियं च सिरिमईए एव जो गरुय गुण-गणावासो ।
 सो तुह भायाऽवस्सं दट्ठव्वो होइ अन्हं पि ॥ २४० ॥
 चित्त-भाएणवि ताव य आणदो सहि-जणस्स संजणिओ ।
 इण्हि पच्चक्खं पि ढु दसिज्जओ अमय-भूओ सो ॥ २४१ ॥
 विहसिय पियंवयाए भणिय मा सहि ! समुच्छुगा होसु ।
 विग्जाओ ताव साहउ पच्छा सव्वं करिस्सामो ॥ २४२ ॥

अविव ।

जइ ताव कावि ढु अहं ताऽवस्सं तस्स संगमेण सुहं ।
 कायव्वं भगिणीए अणुकूलो जइ विही होही ॥ २४३ ॥
 भणिय च मए ताव य एयाओ हवतु अलिय-भणिरीओ ।
 पिय-सहि ! तुमं पि संपइ असमंजस-मासिणी जाया ॥ २४४ ॥
 अइनिउण किल चित्त अन्हं कोऊहलेण पुलएमो ।
 तुन्हं सेंढ-हिययाओ अन्नहं सव्वं वियप्पेह ॥ २४५ ॥
 अह कुमुडणीए भणियं एव एयंति नत्थि सदेहो ।
 ता सहि ! तुमं पि एयं चित्तं लिहित सैमम्मससु ॥ २४६ ॥
 अप्पेसु पढं एय पियंवए ! जेण चित्तमम्मसइ ।

१ हय्य = रापे कुह । २ रतिः = सुखम् । ३ रतिः = कामपत्नी । ४ मया ।
 ५ प्रतिरूपम् = प्रतिविम्बम् । ६ विनोदितः = आमोदितः । ७ अमृतभूतः । ८
 अलोकमणिभ्यः = मिथ्याभाषिण्य । ९ सट्ठो = शठः, सट्ठ = विषमम् (प्र. D. VIII. 46) ।
 १० समन्यस्य = अन्ध्यास कुह ।

तुह भणिणी, अह तीए समप्पिओ कुमुइणीइ पडो ॥ २४७ ॥
 सँभासितं ताहिं पियंवया सा तओ मम उप्पइया नहणे ।
 सहीहि जुत्ता बडु-केलियाहिं अहंपि पत्ता निय-मंदिरमि ॥ २४८ ॥
 साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मत-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि परिसमप्पइ पियंवया-दसणोत्ति नामेण ।
 सुरसुदरी-कहाए एकारसमो परिच्छेओ ॥ २५० ॥

एकादशः परिच्छेदः समाप्तः ॥ २७५० ॥

अह तत्थ सुवित्थिने पेसत्थ-वत्थोह-विहिय-उल्लोचे ।
 भेतुं निय-वास-गिहे पासुत्ता पवर-सयणीए ॥ १ ॥
 भणियाओ य सहीओ वच्चह सन्नाओ नियय-गेहेसु ।
 मह कुँणकुणाइ सीस सीयंति य सव्व-अगाइं ॥ २ ॥
 जर-आहियं व सरीरं ता सोवित्सं खणंतरं एगं ।
 तत्ता य कुमुइणीए भणियं एवं करेसुत्ति ॥ ३ ॥
 ईसिं हसिऊण तओ वज्जरियं सिरिमईए किं भणिणि ! ।
 सहसा जायमँसत्थं तुह देहं, कारणं मणसु ? ॥ ४ ॥
 भणियं वसंतियाए सिरिमइ ! त चेव वेज्जयं मुणसि ।
 ता चित्तेसु सय चिय रोगस्स निदाणमेयस्स ॥ ५ ॥
 अह सिरिमईइ मज्झं संधाणाइ निंवि सासूय ।
 भणियं न किंपि ताव य लक्खिज्जइ बँज्ज-विच्चीए ॥ ६ ॥

आविथ ।

दुविहा सखेवेणं सारीराऽऽगंतुया य रोगति ।
 अह बीय-पित्त-सिमुम्भवा य, इह आदिमा नेया ॥ ७ ॥
 ताणं मँखेण-लंघण-निवाय-सेवाइया चिगिँओओ ।
 वेज्जय-सत्थुदिद्धा पुरिसं काल च नाऊण ॥ ८ ॥

१ १ ०णीए । २ केलि. = क्रीडा । ३ प्रसन्नवस्त्रौषविहितविताने; उल्लोचो =
 वितानम् (H. D. I. 98) । ४ पीड्यते । ५ अस्वस्थम् । ६ वैयकम् । ७ मुणसि
 = जानासि (H. P. IV. 7) । ८ सचानादि = ध्वनिप्रसृति, आदिना नाट्यादिकम् ।
 ९ दृष्ट्वा (H. P. IV. 181) । १० बाह्यदृष्ट्या । ११ वातपित्तश्लेष्मोद्भवाः ।
 १२ मज्जनम् = अभ्यङ्गः, लङ्घन, चिवाओ = स्वेद. (H. D. IV. 34) । १३ चिकित्साः ।

भूय-गह-चक्र-सागिणि-दोसा आगंतुया मुण्येय्वा ।
 बलि-होम-मत-तताइया हु विविहा चिगिच्छा सिं ॥ ९ ॥
 सारीर्य-रोगाणं न लक्खणं किंचि दीसइ इमीए ।
 ता नूणं आगंतुय-दोसो तक्किज्जई नजो ॥ १० ॥
 उत्तारिज्जइ छाणं^१ हैक्कारिज्जंतु विविह-गारुडिया ।
 सरिसँव-घाओ दिज्जउ वैज्जउ तह रक्ख-पेईलिया ॥ ११ ॥
 अह ललियाए भणियं ता किं सिग्वं न कारिए एयं ।
 वाही उँविक्खिओ ज न होइ इह सुंदरो भदे ! ॥ १२ ॥
 तो सिरिमईए भणिय लक्खेमो अम्हि केवलं वाहिं ।
 न उणो पउणीकाउं सत्ता अह माहवी भणइ ॥ १३ ॥
 लक्खइ जो किर वाहिं पउणंपि हु सो कारस्सए पत्तं ।
 जेणिह दिट्ठा चोरा पंहरयमावि देइ सो नूणं ॥ १४ ॥
 निहुयं हसिकुण तयो सन्वाहिवि सहरिस समुल्लवियं ।
 सिरिमइ ! इण्हि न लुइसि अम्ह सहिं जणसु पँउणंति ॥ १५ ॥
 अन्नं, स तुज्ज जणओ सुपसिद्धो मत्तै-जाणओ सुयणु ! ।
 ता वाहिकुण मंत पउण सुरसुंदरिं कुणसु ॥ १६ ॥
 अह सिरिमईए भणियं जइ मह जणओ वियाणई मत्तै ।
 ता किं मह, जइ मिट्ठं खीरं ता किं नु छाँणस्स ? ॥ १७ ॥
 किंपुण भणामि ईहं जइ मह एसा न रुसए सहिया ।
 एस अँउओ वाही न फिँइए मत्तमेत्तेण ॥ १८ ॥
 अह कुमुदणीए भणियं किं पुण कावस्स कारण एत्थं ? ।
 साहेसु निव्विसंका विगमो वाहोए जइ होइ ॥ १९ ॥
 तो सिरिमईए भणिय जो सो चित्तम्मि विळिहिओ दिट्ठो ।
 सो जइ नवर वेज्जो वाहिं अँवोणिज्ज एइए ॥ २० ॥
 अह चित्त-पडं सहसा पसारिय पूइकुण तो भणइ ।
 कुमुदणिग्या ! जइ एवं, ता एय हदि ! विरैवह ॥ २१ ॥
 ईसिं हसिकुण तयो सन्वाहिवि सहरिसं समुल्लवियं ।

१ एयाम् । २ छाँणं = लक्षणम् । ३ आकायन्ताम् । ४ सर्वपधातः । ५ बध्य-
 ताम् । ६ पोइत्तं = चक्रनिबद्धं द्रव्यम् (II D. II 34) । ७ उपेक्षितः । ८ अ-
 एवस्सं । ९ प्रहारम् । १० प्रयुज्यम् = नीरोगमिति यावत् । ११ उ तलतिओ ।
 १२ छाँणं = गोमयादि (II D. III 31) । १३ अ एक । १४ अपूर्वः । १५
 फिँइए = झट्यते (II. २. IV. 177) । १६ उ विजो, वैद्य । १७ अपनयेत् । १८
 विक्षपयत् ।

एवंतिं, पंजलि-उडा भणिउ एयं समाढत्ता ॥ २२ ॥
 दक्खिन्न-निहि । महा-यस ! चित्त-द्विय । सुणसु अम्ह विणत्ति ।
 तुह दंसणाओ एसा अम्ह सही आउरा जाया ॥ २३ ॥
 ता तह करेसु सुंदर ! जह एसा होइ विगय-वाहीया ।
 गुरु-भयणामय-सपीडियाण महिलाण तं विज्जो ॥ २४ ॥
 हुंकारं मोत्तुणं ताहिं सकोवं मए इमं भणियं ।
 माए ! गंह-गहिया इव किमसबदं समुल्लवह ! ॥ २५ ॥
 किं वावि अचित्तेणं विनैविण गुणो इमेणं तु ।
 चित्त-गओ नहि कथवि कोवि हु उप्पायए बाहिं ॥ २६ ॥
 अह सिरिमईए भणिय तुह चित्त-गओ इमो हु जेणेव ।
 तेणेव य अचित्ता विहिया सुरसुंदरि ! तुमंति ॥ २७ ॥
 दीह नीससिऊणं ताहे सणियं मए समुल्लवियं ।
 जइ एयंपि वियाणसि ता किं न संपाडसि झत्ति ! ॥ २८ ॥
 इय भणिऊण अहो-सुह-वयणा विलिहामि जाव महि-वडं ।
 ताव य सहत्थ-ताल हासिउ तीए समुल्लविउं ॥ २९ ॥
 सन्भाव-साहगेणं इमेण वयणेण रजिया सुयणु ! ।
 ता तह करेमि संपइ जह सव्व सोहण होइ ॥ ३० ॥
 इय भणिउं चित्त-पड गहिउं पासम्मि सा गथा झत्ति ।
 मह जणणीए तत्तो सिट्ठो सव्वोवि वुत्ततो ॥ ३१ ॥
 चित्त-पड-विलिहियो सो अणंग-रूवो पयसियो तरुणो ।
 तीएवि गंतु रज्जो सिट्ठो सव्वोवि वुत्ततो ॥ ३२ ॥
 अहं ताओ तं चित्त पलोइउं हरिसियो इमं भणइ ।
 सोहण-ठाणे रागो सजाओ मज्झ धूयाए ॥ ३३ ॥
 अहवा न राय-हसं मोत्तुं अजत्थ रमइ वर-हंसी ।
 तस्सेव वैरिस्सामो साहिय-विज्जस्स निय-धूयं ॥ ३४ ॥
 तह भाणुवेग-खयरो अम्ह समीवम्मि एइ अणवरयं ।
 तेणेव वैरिस्सामो निय-धूय अमरकेउस्स ॥ ३५ ॥
 इय नर-वइणा भणिए पहसिय-वयणाए मज्झ जणणीए ।
 भणिया सिरिमई गंतुं साहिज्जउ मज्झ धूयाए ॥ ३६ ॥

१ विज्ञप्तिम् । २ आतुरा = रोगिणी । ३ आमयः = रोगः । ४ ग्रहग्रहीता =
 भूताद्यावेनापीडिता । ५ अचित्तः = अचेतनः । ६ विज्ञप्तेन । ७ अन्तर्भूतगिज्य-
 त्वाद बारयिष्यामः = परिणाययिष्यामः । ८ अनवरतम् = निरन्तरम् ।

मा सुरसुंदरि ! इण्हि उन्वेव कुणसु नियय-चित्तमि ।
 सिद्धं सैमीहिं तुह इय भणिया सिरिमई ताहे ॥ ३७ ॥
 मज्झ समीवे पत्ता सिट्ठो सन्वोवि पुब्ब-वुत्तंतो ।
 अहयंपि हरिसिय-मणा मैणयं जाया समासत्था ॥ ३८ ॥
 चित्तेमि कइय होही त दियह जत्थ सो मए सक्खा ।
 दइव्वो नयणुच्छव-भूओ मण-वड्डहो लोओ ? ॥ ३९ ॥
 तत्संगम-आत्ताए साहास्तीए माणस निघयं ।
 तं चैव चित्त-कम्मं आळिहमाणा य अणुदियहं ॥ ४० ॥
 सुसिणिद्ध-सहि-जणेणं तप्पावण-सूयगेहिं वयणेहिं ।
 जाव य कइवि दिणाइं ठिया अहं सठविज्जंता ॥ ४१ ॥
 तावज्जमि दिणम्मो परिहिय-वैरणाओ चमरिया-हत्था ।
 कय-गोरोयण-तिलया नैहिय-सत्थेसु निम्मोया ॥ ४२ ॥
 परिवाईया उ एगा आसी-वाय करेतु अम्हाणं ।
 पुरओ उवविसिरुणं एवं भणितं समादत्ता ॥ ४३ ॥
 जह-रइयं उवमुज्जइ इट्ठं रामिज्जए इयं सारं ।
 जम्हा न किंचि विज्जइ अन्नं इह-लोग-वैइरित्तं ॥ ४४ ॥
 सिर-तुड-मुडणाइं पर-लोगत्थं कुणंतु जे केवि ।
 ते वरया वर-धुत्तेहि वचिया विसय-सोक्खाणं ॥ ४५ ॥
 जम्हा जीव-पैयत्थो विज्जइ अन्नो न देह-वइरित्तो ।
 पच्चक्ख-पमाणेण अँगहणा खर-विसीणं ॥ ४६ ॥
 पच्चक्ख मोत्तूण न य अन्नं अत्थि इह पमाणं तु ।
 सँतेवि पमाणत्ते न सिज्जइ तेण जीवोत्ति ॥ ४७ ॥
 पच्चक्ख-पुब्बगं जं अणुमाणं इह, न तेण तग्गहणं ।
 न य विज्जइ तग्गहणे लिंअपि अणिदियेत्तणओ ॥ ४८ ॥
 लोय-पवंचण-हेतुं धुत्तेहिं कयाणि विविह-सत्थाणि ।
 न पमाणं विवुहाण कह तेहिं भविज्ज तस्सिद्धी ? ॥ ४९ ॥
 ता पंच-भूय-समुदय-रूवो जीवो न तेसिं विगमामि ।

१ SEE NOTE P. 59 । २ समीहितम् = इष्टम् । ३ मनाक् (M. P. 54) ।
 ४ A °जंती । ५ B वलणा । ६ नास्तिकवाक्येषु । ७ तिष्णाता । ८ परिव्राजिका =
 सापसी । ९ आशीर्वादम् । १० B सुरमम् । ११ व्यतिरिक्तम् = भिन्नम् = अधि-
 क्रमिति यावत् । १२ पदार्थः = वस्तु । १३ अप्रहणात् = अनुपलम्भात् । १४
 विषाणं = गृहम् । १५ सत्यपि प्रमाणत्वे । १६ अनिन्द्रियत्वतः = इन्द्रियाप्रत्यक्ष-
 त्वादित्यर्थः ।

तस्साभावमि कुओ पर-छोगो जेण य तदत्थं ॥ ५० ॥
 कीरइ अइदुद्धरयं बभ-व्वय-सील-पालणाइयं ।
 मूढोहिं सय नद्धोहिं तह परं नासयतेहिं ॥ ५१ ॥^१
 गम्मागम्म-विभागं मोत्तु विसयाण सेवणं कुणह ।
 भक्खह सरसं मसं पियह सुंरं विगय-आसंका ॥ ५२ ॥
 इय तीए बुद्धिहाए वयणं सोऊण कुगइ-संजणगं ।
 भणियं मए अहम्मे ! मा मा एवं समुल्लवसु ॥ ५३ ॥
 विमुह-जण-निदण्डजं अवियारिय-सुंदरं अजुत्तीयं ।
 को व सकन्नो एय तुह भणियं सइहेज्जावि ? ॥ ५४ ॥
 जं भणसि नत्थि जीवो अन्नो देहाओ, अणुवल्लमाओ ।
 तमसगयमच्चत्थं, जम्हा जीवस्त अग्गाहणं ॥ ५५ ॥
 किं तुह पच्चक्खेण उयौडु नीसेस-पुरिस-विसएणं ? ।
 न य ताव पढम-पक्खो विस्साभाव-प्पसंगाओ ॥ ५६ ॥
 जं जं तुमं न पिच्छसि तं तं जइ नत्थि ता फुडं मुद्धे ! ।
 देसंतर-कालतर-मावाणमभावया पत्ता ॥ ५७ ॥
 अह सयल-देस-कालुम्मवा नरा नेय तं पलोइति ।
 एयं च कह णु नउजइ दुरहिगया अन्न-चित्ता जं ? ॥ ५८ ॥

किं ।

जो क्षिय इमं विगप्पइ तुह देहे हंदि ! नत्थि जीवोत्ति ।
 सोवि य जीवो पर-छोग गामिओ नाण-लिंगोत्ति ॥ ५९ ॥
 पच्चक्खमेव एग ज च पमाणं, न जुत्तमेयंपि ।
 पच्चक्ख-परोक्खाइं दुन्नेव जओ पमाणाइं ॥ ६० ॥
 लोय-पयारण-हेउ इच्चाइं जमुत्तमहेलमेयंपि ।
 राग-दोस-विमुक्का सव्वन्नू सव्व-छोग-हिया ॥ ६१ ॥
 तेहि पेणीयं सत्थं तेसिं आणाइ जं च अन्नेहिं ।
 कह तं धुत्त-पणीयत्तणेण होज्जापमाणाति ? ॥ ६२ ॥
 तैम्मि य भणिओ जीवो अन्न-भवो तस्स होइ पर-छोगो ।
 ता पंच-भूय-समुदय-रूओ जीवो कह मुद्धे ! ? ॥ ६३ ॥

१ B युरमम् । २ झराम् । ३ हे अधर्मे । ४ अविचारितं यावत्, तावदेव
 सुन्दरमिति तात्पर्यम् । ५ अयुक्तिकम् । ६ भद्रधीत । ७ उताहो=अथवा । ८
 विश्वम्=सर्वम् । ९ तम्=आत्मानम् । १० एतत्=जन्यपुरुषप्रत्यक्षाभावः । ११
 अभ्यचित्तानि, प्राकृतत्वात् पुंस्त्वम् । १२ अहल=अफलम् । १३ प्रणीत=रचितम् ।
 १४ तस्मिन्=सर्वद्वप्रणीतशास्त्रे ।

सिद्धमि य पर-छोगे बंम व्यय-पालणाई सव्वंपि ।
 तव्वमणियं ता जुत्तं कात्तं सव्वं हियत्थीण ॥ ६४ ॥
 गम्मागम्म-विभाग इच्चाइ जमुत्तमहलमेयपि ।
 जिण वयण-निसिद्धत्ता पर-छोए दुक्ख-हेत्तत्ता ॥ ६५ ॥
 एमाइ-विविह-जुत्तीहिं सा कया तक्खणं निरुत्तरिया ।
 जाया विलक्ख-वयणा असमत्था उत्तर दात्तं ॥ ६६ ॥
 अह पास-वत्तिणीहिं अवहसिया सहीहिं सौल्लंठं ।
 टक्कर-दुंबय मुह-मक्कहाहिं वाढं अभिदविया ॥ ६७ ॥
 अम्ह सहीए सैद्धिं अज्जवि वाय करोसि दुस्सीळि ।
 ता वच्चसु स-ट्ठाण दिट्ठ पंडिच्चय तुज्झ ॥ ६८ ॥
 इय हसिया सा रुद्धा फुरत-अहरा विणिग्गया तत्तो ।
 अहमवि सहि-जण-जुत्ता सुहेण जा तत्थ अच्छेमि ॥ ६९ ॥
 ता अज्ज-दिणे राया समागमो मज्झ मात्त-गेहम्मि ।
 भणिमो अबाए किं दीसह चिंतात्तरा तुम्हे ? ॥ ७० ॥^१
 ताएण तमो भणिय सम्म हि वियाणिय तुमे देवि ।
 निसुणेसु काहिज्जंतं गुरु-चिंता-कारण जमिह ॥ ७१ ॥
 सुरसुंदरीए बुद्धिल-नामा परिवाइया जिंया वाए ।
 जा पुव्वं किञ्च तीए पत्तदुत्त-चित्ताए आलिहियं ॥ ७२ ॥
 सुरसुंदरीइ रूवं चित्त-पढे ताहि तं गहेज्जण ।
 लज्जेणीए पत्ता सत्तुंजय-नर-वइ-समीवे ॥ ७३ ॥^२
 तं दंसिय नर-वइणो वज्जरिय तीए दुट्ठ-हिययाए ।
 नर-वर ! अम्हे पुहइं हिंढामो तुम्ह कज्जेण ॥ ७४ ॥
 जं रयण पुहईए पिच्छामो तं च तुम्ह साहेमो ।
 कन्ना रयण एयं कुसग्ग-नयरे मए दिट्ठ ॥ ७५ ॥
 नरवाहणस्स रन्ना धूया सुरसुंदरी इमा कन्ना ।
 को तीए निरवसेस्स लिहिउ सक्किज्ज तणु-रूवं ? ॥ ७६ ॥

अविय ।

सव्वं चिय सो थेरो जेणोसा निम्मिया पयावइणा ।
 कहमन्नहा न विहिया सुह-खाणी अत्तणो भज्जा ? ॥ ७७ ॥
 एय विणिम्मिउं लद्ध-रूव-तारुण-चारु-सोहमां ।

१ A सोल्लंठ । २ अभिदुता = सपीडिता । ३ सद्धि = सार्धम् । ४ पडिच्चय =
 पाण्डित्यम् । ५ B युग्मम् । ६ B युग्मम् । ७ प्रजापतिः = विधाता । ८ लद्ध =
 रज्यम् (B. D. VII 17) ।

नृणं अइबहु-माणो विरिचिणो^१ आसि अँताणे ॥ ७८ ॥
 धणुहायइढण-खिन्नं मयणं नाऊण हियय-भेय-करा ।
 मन्न विहिणा विहिया एसा नणु हत्य-मल्लिञ्ज ॥ ७९ ॥
 अन्न च जो इमीए पाणिमाहणं करिस्सई पुरिसो ।
 सो भरहद्ध-नरीसो होही पुरिसो न संदेहो ॥ ८० ॥
 इय अइसय-नाणीहिं आइठ्ठ तीइ जम्म-समयम्मि ।
 ता नर-वर ! तुह जोग्गा सा कन्ना न उण अन्नस्स ॥ ८१ ॥
 अह बहु-दविणं दाउ पढ्ढ-वयणेण तेण सा रत्ता ।
 भणिया भयँवइ^२ ! सिट्ठा जं कन्ना सोहणं विहियं ॥ ८२ ॥
 एयं च मज्झ सुंदरि ! सिट्ठं सब्बंपि चार-पुरिसेहिं ।
 अह तेण मज्झ पासे पढ्ढविओ रयणचूडोत्ति ॥ ८३ ॥
 नामेण नियय-मंती तेण य आगम्म माग्गिओ अहयं ।
 सत्तुंजय-नर-वइणो दिज्जउ सुरसुंदरी कन्ना ॥ ८४ ॥^३
 भणिओ य मए एसो नेमित्ति-य-सुमइ-वयणओ मह ! ।
 होही खयरस्स पिया तस्सेव य तेण दायव्वा ॥ ८५ ॥
 अन्नं, सो तुह सामी येरो^४ ता किंथ तस्स कन्नाए ? ।
 तत्तो य तेण भणियं मा एवं भणसु नर-नाह ! ॥ ८६ ॥
 गुरु-आपरेण अहय पढ्ढविओ तेण देसु निय-धूय ।
 एईए अदाणेणं पिच्छामि न सुंदरं तुम्ह ॥ ८७ ॥
 तत्तो य मए गाढ कुद्धेणं एरिसं समुल्लवियं ।
 ताव य न देमि धूयं जं रुच्चइ त कुणेज्जासु ॥ ८८ ॥
 ता गच्छसु निय-पहुणो साहिज्ज जहट्टियं इमं वयणं ।
 गिहमागयस्स को पुण तुह दंढो कीरउ इण्हि ? ॥ ८९ ॥
 अह तेण तत्थ गंतु कहिए सो निय-बलेण गारविओ ।
 उज्जेणीओ चलिओ अम्हाणं उवरि जँत्ताए ॥ ९० ॥

अविय ।

बहु-मद्ध-नरिंद-संदण-पँकल-पाइक्क-चक्क-परियरिओ ।
 खर-खुर-खय-खोणी-यल-असंख-तोक्खार-लक्ख-जुओ ॥ ९१ ॥
 दापिय-पयंड-पर-हत्थि-सत्थ-वित्तासणिक्क-रसिएहिं ।
 गुरु-गिरि-गरुयागारेहिं सगओ बहु-गइंदेहिं ॥ ९२ ॥

१ विरिचिः = विघाता । २ आत्मनि । ३ भगवति । । ४ B युग्मम् । ५ स्थ-
 विरः = इन्द्रः । ६ गौरवितः । ७ यात्रायै = रणयात्रायै इत्यर्थः । ८ SEE NOTE P-
 186 । ९ खोणी = खोणी = पुण्यवी । १० तोक्सारो = वाजी ।

सो सत्तुजय-राया गुरु-रोसो भूरि-सिन्न-संजुत्तो ।
 चार-पुरिसेहिं सिद्धं संपत्तो अम्ह देसेत्ति ॥ ९३ ॥
 ता देवि ! निमित्तेण इमेण चिंताउरो अहं जाओ ।
 अबाए तओ भणियं पिययम । किं एत्थ चिंताए ? ॥ ९४ ॥
 सुरसुदरित्ति भणितं घूया कणगावलीए मयलेहा ।
 दिज्जल कय-समाणो स-ट्ठाणं जेण सो जाइ ॥ ९५ ॥
 इहरा पभूय-सेजो अप्प-बलाणं स अम्ह देसस्स ।
 काही गरुयमुवहवमिय भणिए राइणा भणियं ॥ ९६ ॥
 मत्तीहि वि देवि ! इमं विमंतिय आसि नवरि मंतस्स ।
 मइसागरस्स एसो न सुदरो भाविओ मंतो ॥ ९७ ॥
 ज तेण इमं भणियं आगच्छउ ताव सो कुसगम्मि ।
 इह आगयस्स जम्हा मरणं से सुमइणा सिद्धं ॥ ९८ ॥
 अन्नं च तस्स रन्ने निग्गमणे आसि मंगुल्ल सट्ठणा ।
 अजयावहा य सव्वे सणिच्छराइं गहा घणियं ॥ ९९ ॥
 इह आगयम्मि तम्मी विजओ अम्हं पराजओ तस्स ।
 ता देव ! निव्विसका अच्छह किं अन्न-मंतैण ? ॥ १०० ॥
 रोहणी-संजुत्ती उण कीरउ गामावि तस्स जे ममो ।
 ते उज्जंसत्तु खिप्पं तिण-घासाइं य उज्जंसत्तु ॥ १०१ ॥
 ढेक्किज्जल कूवाइं कुजलाइ सरोवराइं कीरंतु ।
 पसर-निवारण-हेउ ससईहणं तत्थ वयउत्ति ॥ १०२ ॥
 इय देवि ! मत्ति-वयण कारिय सव्वंपि आगओ एत्थ ।
 पबलत्तणओ सत्तुस्स तहवि चिंताउरो जाओ ॥ १०३ ॥
 अह हंसिणि ! जा कइवि हु सुहेण वच्चंति तत्थ दिवसाइं ।
 ता अन्न-दिणे नयरं पवेढियं सत्तु-सिन्नाए ॥ १०४ ॥

तओ ।

पिहिवाइं गोत्तराइं जलेण परिपूरियाओ परिहाओ ।
 संनद्ध-चद्ध-कवया पइक्काविसीस ठिया जोहा ॥ १०५ ॥
 संवारिम-जंताइ पडणीकीरंति, विविह-सत्थाइं ।
 तिक्कंखालिजंति तहा कीरइ सुहइणा सम्माणो ॥ १०६ ॥

१ B तिस्रभिः कुलकम् । २ मशुलो = अनिष्टः (H. D. VI 145) । ३ रो-
 वकसंयुक्तिः = प्रतिरोधसामग्री । ४ वद्धसन्तु = निर्वासनं कुर्वन्तु । ५ छायाताम्
 (H. P. IV 21) । ६ ससाधनं = सकटकम् । ७ A सेना । ८ प्रतिक्रियावर्धम् ।
 ९ जोहा = घोषाः । १० टीक्ष्णीक्रियन्ते । ११ शुभदः = धोषः ।

तओ ।

पइदियहं दिज्जंति य उक्काला सत्तु-सिन्नमइगम्म ।
निवडंति सुहड-करि-तुरय-नर-वरा उमय-पक्खेवि ॥ १०७ ॥
संसइया सामंता नायरया आउला दहं जाया ।
किं-कायव्व-विमूढा जाया तह मंतिणो अम्ह ॥ १०८ ॥
भीया कायर-पुरिसा संगैर-करणम्मि उँदुरा सुहडा ।
साहस-घणो य ताओ सघीरइ सुमइ-वयणेण ॥ १०९ ॥
एव हंसिणि ! जाए समंतओ आउलम्मि नयरम्मि ।
अह अन्न-दिणे अहयं पासुत्ता हम्मियं-तलम्मि ॥ ११० ॥
रयणीए केणावि ङु हीरतं अप्पयं पुलोइत्ता ।
पडिबुद्धा मय-भीया विळविउमेवं समाढत्ता ॥ १११ ॥
हा अम्मि ! ताय ! कोवि ङु देवो वा नहयरो व म हरइ ।
धावह धावह सुहडा ! इमाओ मेळ्ळावहं ममंति ॥ ११२ ॥
एमाइ विळवमाणा मणिया हं तेण सुयणु ! मा भौहि ।
नो तुअ किंचि विरुवं करेमि पाण-प्पिया तं सि ॥ ११३ ॥
तुह-रूव-दंसणुप्पन्न-गरुय-अणुराय-परवसेण मए ।
हरिया सि कीस सुंदरि ! मय-भीया एवमुल्लवसि ? ॥ ११४ ॥
बेयड्ड-नग-निवासी खयरो हं सुयणु ! मयरकेउत्ति ।
मुजिहिसि मए सद्धिं भोए किं रुयसि उज्जिग्गा ? ॥ ११५ ॥
एयं च तस्स वयणं सोऊणं हरिसिया अहं चित्ते ।
किं नाम मज्झ दइओ एसो सो मयरकेउत्ति ? ॥ ११६ ॥
भाया पियंवयाए जस्स तया चित्त-विळेहिंयं रूवं ।
ददूण मयण-वसगा जाया उम्मत्तिया अहवा ॥ ११७ ॥
सो अज्जवि विज्जाओ साहइ ता आगमो कह णु तस्स ? ।
कह मह इत्तिय-पुना ज सो दीसिज्ज पच्चवखं ? ॥ ११८ ॥
एमाई चित्तयती नीया हं तेण कथवि पएसे ।
ओइन्ना भूमीए मुक्का हं कयलि-गहणम्मि ॥ ११९ ॥
एथतरम्मि रयणी खयं गया साहिज्ज परमत्थ ।
सम्मं नियेच्छ वच्छे ! न होइ सो वल्लहो एस ॥ १२० ॥
जाए पमाय-समए दिट्ठो सो सामलेण देहेण ।

१ सशयितः = शङ्कापन्नः । २ धंगर = युद्धम् । ३ उदुधुरः = उद्धतः ।
४ हर्म्यतले = प्रासादतले । ५ द्वियमाणाम् । ६ मेल्ळावह = मोक्षयत (M. P. IV. 91)
७ विमेहि । ८ भोए = भोगान् । ९ पक्ष्य (M. P. IV. 181) ।

तत्तो गुरु-सोगाए विचिंतिय हा ! न सो एसो ॥ १२१ ॥
 सो तैत्त-कचण-निभो रूवेण अणंग-रूव-सारिच्छो ।
 चित्त-गएण इमस्स ओ सारिच्छं नत्थि थेवपि ॥ १२२ ॥
 ता किं करेमि इण्हि सरण-विहूणा परव्वसा अहय ।
 इय चित्तंतीए तया मएण कंपो समुप्पन्नो ॥ १२३ ॥
 अह सो दट्ठूण ममं असु-जलासार-सित्त-गंड-थलं ।
 भय-भीयं कपति एव भणित्त समाढत्तो ॥ १२४ ॥
 किं सुयणु ! तुम बांहसि भूय-पिसाउत्ति-सकिरी मज्झ ।
 निमुणसु जो ह जेण व हरिया कज्जेण य मयच्छि ! ॥ १२५ ॥
 वेयद्धे वर-नयर गगावत्तति अत्थि सुपसिद्धं ।
 तत्थ य राया सिरि-गंधवाहणो आसि विक्खाओ ॥ १२६ ॥
 मयणावली-देवीए तणओ नहवाहणोत्ति से आसि ।
 वीओ य मयरकेऊ तइओ पुण मेहनाउत्ति ॥ १२७ ॥
 नहवाहणोवि साहिय-विज्जो अह जांब्बण तु सपत्तो ।
 वरिया य तन्निमित्तं वर-कन्ना कणगमालत्ति ॥ १२८ ॥
 सा उण विवाह-समए विज्जाहर-चित्तवेग-नामेण ।
 अवहरित्त परिणीया द्हो एसो तओ तस्स ॥ १२९ ॥
 अणुमगं गंतूणं बद्धो सो नागिणीए विज्जाए ।
 गहिऊण कणगमालं समागओ नियय-नयरम्मि ॥ १३० ॥
 तत्तो विज्जा-च्छेओ जाओ नहवाहणस्स जेणेसो ।
 महिला-समेय-विज्जाहरस्स जाओऽवगारित्ति ॥ १३१ ॥
 चिर-परिचिय-देवेणं दिन्नाओ चित्तवेग-खयरस्स ।
 विज्जाओ तेण जाओ विज्जाहर-चक्कवट्ठी से ॥ १३२ ॥
 सयमेव नहरिदा सन्वेवि ह्म पणइमुवगया तस्स ।
 इय मुणित्त मह जणओ सविग्गो भणित्तमाढत्तो ॥ १३३ ॥
 पिच्छह भो ! मणुयाण मणोरहा अन्नहा विसद्धत्ति ।
 भिहिणो वसेण नवर अन्नह कज्जाण परिणामो ॥ १३४ ॥
 किर निय-तणयं काळं विज्जाहर-चक्कवट्ठिण, कैरिही ।
 कैय-किच्चो पव्वज्जं केवलि-जणयस्स पासम्मि ॥ १३५ ॥
 तं पुण अन्नह जाय ता किं कज्ज इमेण रत्तेजणं ।

१ तत्त = तत्तम् । २ सादृश्यम् । ३ भूतः । पक्षाचो वति कङ्किनीत्यर्थः । ४
 अपकारी । ५ ओ. विगा° । ५ प्रणतिमुपगताः = प्रणताः । ६ कात्वा (M. T. 52) ।
 ७ B अह । ८ कृतकृत्यः = कृतार्थः ।

नरयाइ-निमित्तेणं, सेवामो ताय-पय-जुयलं ॥ १३६ ॥

अओ ।

संसारो ङु असारो घोरा अइदारुणा य नरयम्मि ।
 दुसहाओ वियणाओ चित्तो कम्माण परिणामो ॥ १३७ ॥
 चवलो इंदिय-गौमो राग दोसा य दुज्जया लोए ।
 अणवद्वियं च चित्तं किपाग-फलोवमा विसया ॥ १३८ ॥
 अइदुसहो पिय-विरहो वम्मह-ललिय विवैय-कडुयति ।
 नरय-पुर-वैत्तिणीओ सेविज्जताओ जुवईओ ॥ १३९ ॥
 कुस-सूइ-विसम-संठिय-पवणाहय-सलिल-चंचल जीयं ।
 सामन्नं सब्वेसिं मरण सत्ताण संसारे ॥ १४० ॥
 वंचण-परा य जीवा दुट्ठ-कसाएहिं ताविओ लोओ ।
 असुह-फलो घर-वासो मणुयत्तं तह य नो सुलहं ॥ १४१ ॥
 दुलहा धम्मम्मि मई बहु-विग्घ-समाउलं अहोरत्तं ।
 पयईए चला लच्छी पेम्मं सुविणोवम लोए ॥ १४२ ॥
 आरिय-खेत्ताईया अइदुलहा संपया य जिय-लोए ।
 अइदारुणमन्नाण जीवा मिच्छत्त-वामूढा ॥ १४३ ॥
 पैरिहायता भावा धम्मे अइनिंदिओ पमाउत्ति ।
 खिज्जइ तणु-सामत्थं आउयमवि थोवयं होइ ॥ १४४ ॥
 किं बहुणा ? ।
 नारय-तिरिय-नरा-उमर-गईसु गुरु-दुसह-दुक्ख-तवियाण ।
 मोत्तूणं जिण-धम्मं जियाण सरण जैओ नन्नं ॥ १४५ ॥
 तम्हा ताय-समीवं गंतुं सहलीकरोमि मणुयत्त ।
 नहवाहणेण मणियं अहमवि तायमणुगामिस्स ॥ १४६ ॥

अओ ।

सामित्त काऊण आणा-निदेस-कारगस्सावि ।
 कह सेवं काहामो संपइ भिच्चस्स निययस्स ? ॥ १४७ ॥
 मणियं ताएण तओ कायन्वामिमं विवेय जुत्ताण ।
 तत्तो निय-सुय-सहिओ तक्कालुचियं करेऊण ॥ १४८ ॥
 सुरवाहण-केवल्लिणो मूले काऊण निम्मल-चरित्तं ।
 निर्द्धविय-अट्ठ-कम्मो अतगैढो केवली जाओ ॥ १४९ ॥^{१२}

१ A °हा अववि° । २ ग्रामः = समुदायः । ३ विपाकः = परिणामः । ४
 वर्तिनी = मार्गः । ५ सेव्यमाना । ६ आरियखेत्तं = आर्यक्षेत्रम् । ७ परिहीयमा-
 नाः । ८ B जइ । ९ अनुगमिष्यामि = अनुसरिष्यामि । १० निष्ठापितं = निर्णा-
 मितम् । ११ अन्तकृत् । १२ B शुभम् ।

अह चित्तवेग-खयराहिवेण तत्थेव नियय-नयरम्मि ।
 दाउ स-देस-खंड अहिसित्तो खयर-राया हं ॥ १५० ॥
 एवं च ठिए कारण-वसेण केणइ पमाय-समयम्मि ।
 निय-नयरा एगागी चलिओ हं रयण-दीवम्मि ॥ १५१ ॥
 नह-पेड्डिएण दिक्का सुदरि ! हम्मिय-तलम्मि पासुत्ता ।
 तं सि तओ अवहरिया मेत्तल-सर-सल्लिएण मए ॥ १५२ ॥
 ता मा रोवसु सुदरि ! पाणाणवि सामिणां तुमं मज्झ ।
 मुंजिहिसि मए सद्धिं मोए वेयड्ढ-सेलम्मि ॥ १५३ ॥
 तन्वयण सोउण वज्जेणव ताडिया सुदुक्खत्ता ।
 इय चित्तिउं पयत्ता हाहा ! मह पाव-पसरस्स ॥ १५४ ॥
 मेज्झ कएण ताओ पारद्धो गरुय-सत्तुणा ताव ।
 अहमवि इमेण हरिया अन्नत्थ निबद्ध-रागावि ॥ १५५ ॥
 धी ! धी ! मह जीएण न ताय-आसासणं न पिय-लामो ।
 सत्तुजय-दिक्काए होज्ज मुही ताव ताओवि ॥ १५६ ॥
 मण-बल्लहस्स तस्स उ लामेण हविज्ज अहव सुहिया हं ।
 मह पाव-परिणईए एत्तो एककपि नो जायं ॥ १५७ ॥
 एव विचित्तयती भणिया इ तेण ताव एत्थेव ।
 चिट्ठउ तुम जाव अहं आसन्ने वंसि-गाहणम्मि ॥ १५८ ॥
 गतुणं विज्जाए पक्कत्तीए लड्ड पयच्छामि ।
 जाव-सहस्समेत्त पारमिय-पुण्व सेवाए ॥ १५९ ॥*

इय भणिऊण गओ सो अहमवि गुरु-सोय-ताविया तत्थ ।
 किं कायन्वय-भूदा सरण विड्डणा मयुप्पित्था ॥ १६० ॥
 हरिणिन्व जूह-मड्डा सतरल-तारं दिसामो पुलयंती ।
 अंसु-जल-पुन-नयणा क्यमाणी जाव चिट्ठामि ॥ १६१ ॥
 ताव य तत्थासन्न पिच्छामि विसाल-साल-सोहिल्लं ।
 पवणाकंपिय-फल-मर-विणमिय-गुंजोह-संकिन्नं ॥ १६२ ॥
 मणहारि-फल पसरत-परिमलं बहुल-पेत्तल-च्छायं ।
 तप्पल-भक्खण-निवडंत-जंतु-संताण-कय-सह ॥ १६३ ॥

* १ पाहिओ = प्रस्थितः । २ मेत्तलसरसल्लिएण = कामदेवधारणलियतेन । ३
 विगत्तु । ४ मय कृत = मदयंम् । ५ पारद्धो = पीडितः (H. D. VL 77) । ६
 जीय = जीवितम् । ७ इ गुग्मम् । ८ उपित्था = त्रस्ता, विधुरा वा (H. D. L.
 129) । ९ पत्तलं = पत्रम् (H. P. 36) । १० संताणः = समूहः ।

निवेदंत-ससंत-तदप्फडंत-मय-विहग-कलिय-मू-वीदं ।
 तरुयरमुच्चं मैच्चुवं जंतु-संताण-नासयरं ॥ १६४ ॥^१
 तं ददुं विस-रुक्खं विचितियं गरुय-दुक्ख-तवियाए ।
 पिय-सहि ! हंसिणि ! तइया मरणम्मि निवद्ध-चित्ताए ॥ १६५ ॥
 किं काहामि अहन्ना रहिया पिय-बंधु-जणणि-जणएहि ।
 विहिणा विडंबिया ह जीवती इय विचित्तेती ॥ १६६ ॥
 गंतुं तस्स समीवे गहिऊण फलं मुहम्मि पक्खित्तं ।
 मा मह हविज्ज एरिस-विडंबणा अन्न-जम्मेवि ॥ १६७ ॥
 इय भाणिऊण ससोयं खणंतरं जाव तस्य अच्छामि ।
 ताव य गुरु-विस-वियणाए विम्मला महि-यले पडिया ॥ १६८ ॥^२

ततो ।

भमियव वण-तरुहि उव्वत्तिययं व सयल-वसुहाए ।
 संघीहिं विहंडियं पिव विसीइयं सव्व-अंगेहिं ॥ १६९ ॥
 ततो य अकहणीय पावियं वत्थंतरं तथा भदे ! ।
 जाणामि नेव किंचिवि तदुत्तरं जं महं जायं ॥ १७० ॥
 केवलमुच्छंग-गयं कस्सवि तरुणस्स अमयभूयस्स ।
 विस-निव्ववण-समत्थं मणि-सलिलं पाययंतस्स ॥ १७१ ॥
 खणमेत्त तेणं चिय मज्झ सरीर पसिचमाणस्स ।
 सयमगाइं कोमल-करेहिं परिमइयंतस्स ॥ १७२ ॥
 जल-सित्त-तालवेटय-हत्थाए विहिय-सिसिर-वायाए ।
 चिर-दिट्ठं पिय-सहीए पियंवयाए काहिज्जंतं ॥ १७३ ॥
 सयलं मह वुत्तंत चित्त-पडालेयणाइ-पज्जंतं ।
 हरिस-भर-पुलइयंगं खणंतरं निरुणमाणस्स ॥ १७४ ॥
 अप्पाणं पासित्ता पणदु-विस-वेयणा समासत्था ।
 सुमिणं व मज्जमाणा पडिबुद्धा हसिए ! तइया ॥ १७५ ॥
 उम्मीलिय-नयण-जुंया ताव य पेच्छामि मयण-पडिरुवं ।
 मह-हियय-निगयं पिव तरुण-नरं चित्तै-संवाइं ॥ १७६ ॥
 तं ददुं चित्तियं मे किं मजे इंदजालमेयंति ? ।
 किं वावि अन्न-जम्मो उयाहु किं सुविणयं एयं ? ॥ १७७ ॥

१ निपतत्-श्वसत्-परिचलत्-मृत-विहग-कलित-मू-पीठम्; तदप्फडंत = परि-
 चलत् (N. P. 49) । २ B सत्तुव्व । ३ B पद्माभिः कुलकम् । ४ अवन्या ।
 ५ विह्वला = व्याकुला । ६ B तिस्रभिः कुलकम् । ७ विषटित्त = विमुक्तम् ।
 ८ अवस्थांतरम् । ९ आलोचनं = आलोकनम् । १० शुण्वतः (N. P. 31) । ११
 B पद्माभिः कुलकम् । १२ जुवं = युगम् । १३ चित्रसंवादिनम् ।

किंवा मइ-संमोहो किंवावि ह्रु सच्चमेव एयंति ? ।
 अहवा नहि नहि एय कतो मह एत्तिया पुना ? ॥ १७८ ॥
 जं सो मण-वल्लहयो दीसिज्ज जणो इमेहिं नयणेहिं ।
 जं से उच्छग-गया ईमस्स पुण संभवो कथ ? ॥ १७९ ॥
 एव विचिंतयती पियवयाए इम समुल्लविया ।
 सुरसुंदरि ! किं अज्जवि उब्बुण्ण-मुहिब्ब पुलएसि ? ॥ १८० ॥
 एसो ह्रु रयणदीवो भगिणी य पियवया अह तुज्ज ।
 साहिय-विज्जो एसो महभाया मयरकेउत्ति ॥ १८१ ॥
 एव च तीए भणिए एसोच्चिय सोत्ति हरिसिया चित्ते ।
 सज्जस-वेविर-देहा संकिन्न-रसंतर पत्ता ॥ १८२ ॥
 उदठेत्तु तैदकाओ पियवयाए समीवमल्लीणा ।
 अद्धच्छि-पेच्छिएहिं पेच्छित्ता त अपेच्छंत ॥ १८३ ॥
 एत्थंतरम्मि एगो खयरौ आगम्म मणइ कय-विणओ ।
 जिण-भूयाए बेला सैमइच्छइ कुमर । उदठेह ॥ १८४ ॥
 तव्वयण सोऊण पियवय ठाविऊण मह पासे ।
 कइवय-पुरिस-समेओ जिण-भवण पाविओ एसो ॥ १८५ ॥
 ताव य पियवयाए पुट्ठा कह सुयणु ! एत्थ तं पत्ता ।
 भूमीचर-मणुयाणं सुदुग्गमे रयणदीवम्मि ? ॥ १८६ ॥
 कीस वविसमुवमुंजिय अप्पा वसणम्मि पाडिओ भीमे ? ।
 ततो य मए तीए पुव्वुत्तं साहिय सव्वं ॥ १८७ ॥
 अह सावि मए पुट्ठा चित्त-यह अप्पिऊणमम्हाणं ।
 तइया कथ गया त किंवा अणुचिद्विद्य तुमए ? ॥ १८८ ॥
 कह वा उवमुत्त-विसा भीम-अरत्तम्मि पाविया अहय ? ।
 कह वा द्दुदठंपि विस खणेण देहाओ अवणीय ? ॥ १८९ ॥
 भणिय पियवयाए चित्त-पहं अप्पिऊण तुम्हाण ।
 वेगेण अहं पत्ता इमम्मि वर-रयणदीवम्मि ॥ १९० ॥
 दिट्ठो य मयरकेऊ कइवय-निय-परियणेण संजुतो ।
 भाउ-सिंणेण ठिया कइवय-दिवसाणि अहमेत्थ ॥ १९१ ॥
 एत्थागय-ताएणं भणिया हं पुत्ति ! चिट्ठसु इहेव ।
 होसु पंडिचारिगा इह ताव तुम मयरकेउत्त ॥ १९२ ॥

१ पुण्यानि, प्राकृतलेन पुस्तम् । २ अस्मार्थस्वेत्यर्थं । ३ उब्बुण्ण = उद्विग्नम्
 M. P. 53) । ४ तदद्वात = तस्य मकरकंतोस्तदद्वात । ५ समइच्छइ = समच्छते
 (M. P. IV. 162) । ६ अणुचिद्विद्य = अज्ञातम् (M. P. IV. 16) । ७ परिचारिका ।

जं आणवेइ ताउत्ति जंपियं ताहे एत्थ दीवस्मि ।
 विज्जा-पसाहणुज्जय-माउ-समीवे ठिया सुयणु ! ॥ १९३ ॥
 नाउं विज्जा-सिद्धिं बहुविह-खयरेहिं सज्जुओ ताओ ।
 अट्ठाहिया-निमित्त समागओ एत्थ दीवस्मि ॥ १९४ ॥
 महया विच्छेप्प जिणिंद-महिमं करेत्तु विज्जाओ ।
 संपूइय जह-विहिणा संमाणिय माणणिज्ज-जणं ॥ १९५ ॥
 पूइत्तु पूयणीए दाण दाऊण खयर-लोयरस ।
 वर-नट्ट-गीय-वाइय-कळियं अट्ठाहियं काउं ॥ १९६ ॥
 अज्जेव विसा-विरमे संपत्तो रयणसंचयं ताओ ।
 कायव्व-सेस-किच्चो ठिओ इहं मयरकेऊवि ॥ १९७ ॥
 काउं पमाय-किच्चं सरीर-चिंताए निगगओ अज्ज ।
 वंसि-कुंडंगासन्ने दिट्ठं च पहाण-कैरवालं ॥ १९८ ॥
 गहिऊण कोलगेणं जम-जीहा-सैच्छहं तयं खगं ।
 तरुण-तमाल-दलामं फुरत-वारा-सुदुप्पिच्छं ॥ १९९ ॥
 आसन्न-कुडंगीए छेय-परिच्छा-कएण सहसत्ति ।
 दाउं एग-पहारं छिन्ना सा वंस-जालित्ति ॥ २०० ॥
 अहं थूल-मुत्तियावळि-परियत्तण-खणिय-वाम-हत्यस्स ।
 विज्जा-परिजबण-निरुद्ध-नासिया-निमिर्यं-नयणस्स ॥ २०१ ॥
 तम्मज्झ-देस-परिसठियस्स विज्जा-पसाहण रयस्स ।
 विज्जाहरस्स कस्सवि मणि-कुडळ-भूसिय-कवालं ॥ २०२ ॥
 सहसत्ति उत्तिमंग निवडतं पिच्छिऊण मंहि-बड्ढे ।
 सजाय-सज्जसेण निरुविय हा ! किमेयति ? ॥ २०३ ॥
 पुलयंतेण य नायं एसो सो मयरकेउ-नामोत्ति ।
 सामी गगावत्तस्स गंधवाहण-नरिंद-सुओ ॥ २०४ ॥
 अब्बो ! पमाय-वसओ कहं वैरओ मारिओ निरवराहो ? ।
 धी ! धी ! अन्नाणस्स उ निरैत्थयं पावमायरियं ॥ २०५ ॥
 एमाइ चित्तयतो पुणो पुणो अप्पय च निर्दत्तो ।
 जा वयइ थोव-भूमिं ता फुरियं दाहिणं नयणं ॥ २०६ ॥

१ तात इति । २ B तिसुभिः कुलकम् । ३ कुडङ्गः = वनम् । ४ करवालः =
 खड्ग । ५ सच्छहं = सहस्रम् (X. P 56) । ६ परिच्छा = परीक्षा । ७ B युग्मम् ।
 ८ स्थूलमौक्तिकावली (जापमाला) परिवर्तनव्यापृतवामहस्तस्य । ९ निमिर्यं =
 न्यस्तम् (B P 17 199) । १० महिपुष्टं । ११ B तिसुभिः कुलकम् । १२ वरओ
 = वराह । १३ निरयंकम् ।

किं मन्ने मह सूयइ सुनिमित्तमिमंति चितइ जाव ।
 ताव विस-वख-मूले दिट्ठा तं निवडिया सुयणु ! ॥ २०७ ॥
 मणहर-सयलावयवं मियकं-लेहव्व जण-मणाणंदं ।
 ददट्ठण तुमं सुंदरि ! सित्तो अमएणव कुमारो ॥ २०८ ॥
 भव्वो ! कह णु मयाँवि इ आणद देइ मज्झ हिययस्स ? ।
 पिय-पेणयिणिव्व एसा जुवई नव-जोव्वणारमा ॥ २०९ ॥
 ता किं इमा मैयच्चिय किंवा सैजियत्ति जाव पुलएइ ।
 ताव य वुह-मुह-सठिय-विस-फल-खंडेण विन्नाय ॥ २१० ॥
 अइतिव्व-विस-वियारां जाया ओ अचेयणा इमा बाला ।
 तो नेऊण स-दठाणं करेमि एईइ तेगिच्छं ॥ २११ ॥
 इय चित्तिय सुरसुंदरि ! गहिऊण तुमं समागओ एत्थ ।
 सिट्ठो पुव्वुदिट्ठो वुत्ततो तेण मह सव्वो ॥ २१२ ॥
 भणिया य अहमिमेणं ढोएँसु तमंगुलीयय सिग्वं ।
 विज्जा-पयाण-समए ताएण समप्पियं जं तु ॥ २१३ ॥
 तं दिव्व-मणि-सैणाहं निवारण सयल-दोस-पसरस्स ।
 उवलद्ध-पच्चयं पुण विसेसओ विस-समूहम्मि ॥ २१४ ॥
 भणिया खयर-कुमारा पूया-सामगियं लहु कुणह ।
 एयं पठणीकाउं जिण-पूयं ताहि काऊण ॥ २१५ ॥
 काहामि सेंति-कैम्मं विग्घ-जयट्ठा य मंत-जावं च ।
 विज्जाहर-वैवायण-पाव-विसुद्धिं समिच्छंतो ॥ २१६ ॥
 एत्थंतरम्मि य मए समप्पियं अंगुलीययं तस्स ।
 तस्साल्लि-पाण-विहिणा कया पसत्था तुम सुयणु ! ॥ २१७ ॥
 जाव य इमस्स पुरओ चित्त-पढालोयणाइ-वुत्तंत ।
 साहेमि ताव सुंदरि ! उवलद्धा चेयणा तुमए ॥ २१८ ॥
 तं जं तुमए पुट्ठं तं सव्वं साहिय मए एय ।
 ता सुरसुंदरि ! सिद्ध समीहियं तुज्झ सव्वपि ॥ २१९ ॥

अहवा ।

दीवंतर-ठियपि इ जलनिहि-मज्झाओ दूर-देसाओ ।
 आणित्तु घडेइ विही अणुकूले इट्ठ-छोयति ॥ २२० ॥
 तत्तो य मए मणियं एव एयंति किंतु निमुणेषु ।

१ मृगाङ्गरेखा । २ SEE NOTE P 34 । ३ सत्ता । ४ प्रणयिनी = आर्वा ।
 ५ सखीवेति । ६ तेगिच्छं = चिकित्साय । ७ डोकय = आनय । ८ सनायं =
 अहितम् । ९ शान्तिकर्म । १० व्यापादनं = वातः । ११ ३ युग्मम् ।

मज्झ कएणं ताओ अच्छइ गुरु-सत्तु-पारद्धो ॥ २२१ ॥
 पिय-दंसणेवि जाए अज्जवि सोगाउरं दढं हियं ।
 पिय-सहि । मह संतावो तेणज्जवि बाहए देहं ॥ २२२ ॥
 सत्तुजय-पारद्धो वट्टइ पाणाण संसए ताओ ।
 ता कह अणुकूलत्तं विहिणो मह मद-भागाए ? ॥ २२३ ॥
 इय भणिऊणं हंसिणि ! सोगावेगाओ रोउमारद्धा ।
 ताव य कय-कायव्वो समागओ तीए सो भाया ॥ २२४ ॥
 भणिया य तेण किमियं पियंवए ! रुयइ तुच्छ पिय-भगिणी ।
 तीएवि सब्बं सोयस्स कारण तस्स अक्खाय ॥ २२५ ॥
 तत्तो य तेण भणियं सुंदरि ! मा रूय अवस्समज्जेव ।
 गंतुं कयंत-वयण नयामि तुह जणय-पडिवक्खं ॥ २२६ ॥
 जीवते मइ सुदरि ! को तुह जणय परामवेज्जत्ति ? ।
 ता गच्छिस्सं संपइ बाहु-सहाओ अहं तत्थ ॥ २२७ ॥
 एत्थेव पढम-जिणवर-भवणम्मि पियवया-समेयाए ।
 अच्छेयव्व तुमए जहा-सुहं सोय-रहियाए ॥ २२८ ॥
 जाबागच्छामि अहं हंतुं सत्तुजयं दुरायारं ।
 इय भणिऊणुप्पइओ गयणं वसुनंद-खग्ग-करो ॥ २२९ ॥
 सहिया पियंवयाए तत्थेव ठिया अहंपि तद्विस्स ।
 चित्तेती तस्सेव य समागमं गरुय-अणुराया ॥ २३० ॥
 किं अज्जवि मण-दइओ सहसा हंतूण त दुरायारं ।
 विज्जा-पयाव-कलियोवि आगओ नेय सो झत्ति ॥ २३१ ॥
 बोलीणम्मि य दिवसे रयणिं सब्बपि भगिणि-सहिया हं ।
 किं पुण न आगओ सोत्ति जाव चिट्ठामि उव्विग्गा ॥ २३२ ॥
 ताव य खर-फरुस-गिरं तैज्जितो मीसणो सरूवेण ।
 निद्धूम-सहि-सिहावलि-पिंगल-धम्मिल्ल-विकरालो ॥ २३३ ॥
 जिय-दसणच्छय-दसणो करग्ग-नर-सिर-पणच्च-णिककरओ ।
 मरु-कूव-विवर-सरिसाऽऽपिंगल-लोयण-सुदुप्पिच्छो ॥ २३४ ॥
 गल-तल-विलेइय-खलखल-खलित-नर-मुढ-माळिया-कलियो ।
 तडि-पुंजुज्जल-चंचल-निर्झालिय-दीह-जीहालो ॥ २३५ ॥

१ वाघते=पीडित भवति । २ रोउ=रोदितुम् । ३ रुदिहि । ४ बाहुसहायः,
 एकाकीत्यर्थः । ५ SEE NOTE P २० । ६ पडवं = विष्टरम् । ७ तज्जयन् = तिरः
 शृङ्गयन् । ८ & हलयन् । ९ विलइयं = विरचितम् ।

भीमद्वहास-पडिरव-उत्तासिय-सयल-सत्त-संघाओ ।
 कसिणो विगाराल-मुहो बेयालो आगओ तत्थ ॥ २३६ ॥^१
 आ पावे ! जं तइया पर-पुरिसासत्त-माणसाए तुमे ।
 पर-जुवइ-लोलुएणं तेण य पाविट्ठ-पुरिसेण ॥ २३७ ॥^२
 मह विहियं गुरु-हुक्खं तस्स फलं तेण पावियं ताव ।
 इण्हि तुमपि पावसु निय-चिट्ठिय-सच्छहं फलति ॥ २३८ ॥
 एवं भणमाणो सो हसिणि । धित्तुं मम मयुष्पित्थं ।
 लण्णइओ गयणेणं निट्ठुर-वयणेहिं तज्जेतो ॥ २३९ ॥^३
 मह अणुमग-विलगं अक्कोसित्तिं पियंवयं सहसा ।
 काउं मय-जीवियं पिव भीसण-हुंकार-करणेणं ॥ २४० ॥
 नेऊण दूर-देसं मुक्का गयणाओ तेण पावेण ।
 संचुंनियगुवंगा नूणं मरउत्ति बुद्धीए ॥ २४१ ॥^४
 दइव-वसेण य पडिया लया-वियाणम्मि तम्मि उज्जाणे ।
 दिट्ठा समंतमहेण ताहि पुट्ठ य वुत्ततं ॥ २४२ ॥
 किं इंदयालमेयं किंवा सुमिणति कत्थ वा पत्ता ।
 कत्थ गओ बेयालो पियंवयाए य किं जाय ? ॥ २४३ ॥
 मण-बल्लहस्स इमिणा हवेज्ज विहियं असोहण किंचि ।
 मन्ने तेणेव लहुं न आगओ तम्मि सो दीवे ॥ २४४ ॥
 किंवा मज्झ निमित्तं समागएण हविज्ज विहियं तु ।
 सत्तुंजय-नर-वइणा थोव-बलस्सेह तायस्स ॥ २४५ ॥
 एमाइ चित्तयंतीइ ताहिं गुरु-सोय-तावियाए मए ।
 पुच्छतस्सवि सिट्ठं समंतमइस्स नो किंचि ॥ २४६ ॥
 तत्तो य आणिया हं भूवइ-पुरओ समंतमहेण ।
 सज्झस-सोएहिं तहिंपि तारिसं किंचि नो कहियं ॥ २४७ ॥
 इय पयडिय गुज्झं नेह-साराइ तुज्झ
 निय-चरियमेवं हंसिए ! सन्वमेयं ।
 अइगरुय-सिणेहीं साहिय वित्तरेण
 पणय-परवसाए पुच्छियं ज तइत्ति ॥ २४८ ॥
 साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥

१ B पथभिः कुलकम् । २ SEE NOTE P. 210 । ३ B तिष्ठभिः कुलकम् ।

४ सचूर्णिताज्ञोपाज्ञा । ५ B शुग्गम् । ६ पथम्यन्तम् । ७ तइ = त्वया ।

एसोवि परिसमप्पइ सुरसुंदरि-हरण-वन्नणो नाम ।
सुरसुंदरी-कहाए बारसमो वर-परिच्छेओ ॥ २९० ॥

॥ द्वादशः परिच्छेदः समाप्तः ॥ छ ॥ ३००० ॥

अहं हंसियाए भाणिय अब्बो ! अइदूसहं समणुभूयं ।
जे किल निसुणताणवि उप्पज्जइ गरुय-उब्बेवो' ॥ १ ॥
एवविह-दुक्खाणं न य उचिया हांसि पिय-सहि ! तुमंति ।
किं पुण कीरइ विहिणो विचित्त-चरियस्स लोयम्मि ? ॥ २ ॥
निचं सुहोचियंपि इ बहुविह-दुक्खाण कुणइ आवासं ।
अदिट्ठ-इट्ठ-विरहंपि विरहिय कुणइ दइएण ॥ ३ ॥
इय सुरसुंदरि ! विहिणो विचित्तय जाणिऊण उब्बेव ।
थेवपि इ मा काहिसि, को णु गुणो तस्स करणेवि ॥ ४ ॥
अन्नं च जारिसाई, तुह देहे लक्खणाइ दीसंति ।
तह होयव्वं तुमए विजाहर-राय-पैत्तीए ॥ ५ ॥
अन्नं च मएवि सुय कुसग्गनयराओ आगय-नरेण ।
कमलावइ-देवीए पुरओ एवं काहज्जंतं ॥ ६ ॥
सत्तुजय-नर-वइणा रुद्धे नयरम्मि आउले लोए ।
नहवाहण-नर-नाहे संसई-भूए ससामते ॥ ७ ॥
धौसिधण-हाणीए किंछेणच्छतयम्मि पुर-लोए ।
जंतं-विमुक्क-महोवल-निहाय-निवडंत-पायारे ॥ ८ ॥
पटउडि-विवर-सठिय-कोहालिग-खय-पडत-खंडीसु ।
धणु-सुह-विणिग्गयाणेय-पत्ति-पच्छाइय-नहग्गे ॥ ९ ॥
इय नयरम्मि कुसग्गे निवडंत-भडोह-रुहिर-चिक्खल्ले ।
सहसा फुरत-खग्गे समागओ खेयरो एगो ॥ १० ॥
तेण य गइद-परिसंठियस्स सत्तुंजयस्स खग्गेण ।
सहसा सीसं छिन्न फुरत-रोसारुणच्छेण ॥ ११ ॥
हंतूण य तं सत्तु रन्नो नरवाहणस्स पासम्मि ।
आगम्म तेण मणियं निहओ सत्तु तुह नरिद । ॥ १२ ॥

१ उद्देगः (म. P. 59) । २ पत्ती = पत्नी । ३ सक्कयितभूते = विजये शक्ति-
तमनसीत्यर्थः । ४ धासं = तृणम् । ५ कच्छेणच्छाने । ६ अन्त्रविमुक्कमहोपलसमूह-
(म. P. 55) निपतत्पाकारे । ७ चिक्खल्लो = कर्दमः (म. D. XII. 11) ।

विज्ञाहर-हरियाए रयणदीवे ठियाए धूयाए ।
 तुज्झ सुरसुंदरीए वयणाओ आगओ अहय ॥ १३ ॥
 सिरि-चित्तवेग-तणओ खपरो हं मयरकेउ-नामोत्ति ।
 पासे पियवयाए तुह धूया अच्छइ सुहेण ॥ १४ ॥
 इय भणिऊण गओ सो रत्ना उण हरिसिएण निगंतुं ।
 सबलेण सत्तु-सिन्ने पलायमाणम्मि पैहु-रहिए ॥ १५ ॥
 गय-रह-तुरंगमाइ गहियं सब्वपि दब्ब-सारं से ।
 ता सुर-सुंदरि । पिय-सहि । तत्थत्थे कुणसु मा चितं ॥ १६ ॥
 जम्हा सो तुह जणओ तुज्झ पिएणेव निम्भओ विहिओ ।
 अहिणव-साहिय-विज्जस्स तस्स किं काहिइ पिसाओ ? ॥ १७ ॥
 जाय हविज्ज अह कारणंतरं किंपि तुज्झ दइयस्स ।
 तब्बसओ सो पिय-सहि । न आगओ झत्ति तं दीव ॥ १८ ॥
 एमाइ-निउण-वयणेहि तीए आसासिया नरिद-सुया ।
 जाया विमुक्क गुरु-सोग-वेगियाऽऽणद-पैडिहत्था ॥ १९ ॥
 अह हंसियाए सब्वं गतु कमलार्चइए देवीए ।
 सिट्ठ तीएवि रओ जहडियं साहियं सब्व ॥ २० ॥
 सुरसुंदरीए एवं पिउ-भगिणि-निकेयणे वसंतीए ।
 अंतोउर-विर्लयाण अलमाणंदं जणतीए ॥ २१ ॥
 वच्चति वासराइ सुहेण जा कइवि, ताव अन्न-दिणे ।
 अम्भितर-परिसोए कइवय-निय-पुरिस-साहियस्स ॥ २२ ॥
 सुरसुंदरि-सहियाए देवीए सगयस्स नर-वइणो ।
 पडिहार-अणुन्नाओ रत्तो अइवल्लुडो वणिओ ॥ २३ ॥
 मासुर-रयण-सुपूरिय-थाल-करो आगओ कय-पणामो ।
 धणदेवो नामेण उवविट्ठो राइणो पुरओ ॥ २४ ॥
 उवणीय-दरिसैणीयो ससभमेणेव राइणा भणिओ ।
 भो भो धणदेव । तुमं आसि गओ सिंहलदीवं ॥ २५ ॥
 ता कह णु लहु निर्यैत्तो कुसल पोयैस्स किंचि नो जायं ।
 जायं विग्वं जेणिह समागओ भासमेत्तेण ? ॥ २६ ॥
 बहु-दिवस-पावणिबजे तम्मि गओ सिंहलम्मि दीवम्मि ।

१ प्रभुरहिते । २ B शुग्गम् । ३ निर्मेयः । ४ तं द्वीप = रत्नद्वीपम् । ५ पडि-
 हरया = पूर्ण (N P 73) । ६ B ईह । ७ निकेतनं = पृष्ठम् । ८ विलया =
 वनिता । ९ अलम् = अत्यर्थम् । १० B ०साइ । ११ B चतस्रभिः कुलकम् (?) ।
 १२ दर्शनीयम् = उपहारः । १३ निवृत्तः = प्रत्यापतः । १४ पोतः = प्रवहणम् ।

सिग्वं जं सि नियत्तो महंतमच्छेय एयं ॥ २७ ॥
 भणिय घणदेवेणं आयन्नसु नर-वरिदं ! वुत्तंत ।
 जह तत्थ गओ सिग्वं समागओ एत्थ नयरम्मि ॥ २८ ॥
 सिंघलदीवागय-वाणिएहिं पोच्छाहिओ इओ ताव ।
 चलिओ तद्दुच्चिय-भट्टं चित्तुण बद्ध-प्पगारमह ॥ २९ ॥
 तुम्हाण पाय-जुयल पणमिय बद्ध-सैयड सत्थ-संजुत्तो ।
 गंभीर-नामयं त पत्तो वेळाउलं विउलं ॥ ३० ॥^१

अविय ।

नाविय-जण-पडिपुन्नं पैरणीकीरंत-जाणवत्तो हं ।
 पूग-फल-नालिप्राइ-रासि-रेहत-राय-पह ॥ ३१ ॥
 गय-दंत-पालि-कलियं गय-वइ-वयणं व कत्थइ विमाइ ।
 कत्थइ कप्पूरागुरु-चदण-सहिय मुर-गिरिव्व ॥ ३२ ॥
 मुत्ता-हार-विराइय-मही-चीढ पुंढरीय-सिहरव ।
 कत्थइ जाइफलेला-कलियं तं कामुय-मुहं व ॥ ३३ ॥
 नाणा-देस-समागय-भूरि-कर-निरुद्ध-सयल-दिसि-पक्खं ।
 पविसंत-भूरि-भट्टं नर-वइ-मवणं व त दिट्ठं ॥ ३४ ॥
 दाउं तद्दुच्चिय-सुंकां भट्टं नाय समुद-तीरम्मि ।
 नइ-नाह-गमण-दंच्छं बोहित्यं भाडियं वियं डं ॥ ३५ ॥
 कमसो य सयल-भट्टं चढीविय जाहि तत्थ बोहित्ये ।
 ताहे सुह-तिहि-रिक्खे नइ-नाहे पूइए विहिणा ॥ ३६ ॥
 काउं जिणिद-पूय दार्ण दाऊण समण-संघस्स ।
 आपुच्छिय मुंहि-निवहं संभासिय सयल-परिवारं ॥ ३७ ॥
 कीरंत-भगल-रवे समुच्छलंते य तूर-निग्घोसे ।
 पद्ध-भागह-संदोहे जय-जय-सदं पलंजंते ॥ ३८ ॥
 पिड्डु^२-पत्तासयमयल गुण-नियर-निवद्ध-फैलह-सघायं ।
 सजमिय-सयल जोग^३ बोहित्यं मुणिवर-सरिच्छ ॥ ३९ ॥
 आरूढो ह तत्तो वेलाए समागयाए गहिराए ।

१ A °एणोच्छ° । २ प्रोत्साहितः । ३ शकटम् = अनः । ४ B सुग्गम् ।
 ५ प्रगुणीक्रियमाणयानपात्रः = सज्जयमानप्रवहणः । ६ शुल्कम् । ७ नदीनाथः =
 समुद्रः । ८ B सच्छ । ९ विततं = विस्तीर्णम् । १० आरोपितम् (H P. IV 206) ।
 ११ सुहसिबहः = मित्रसमूहः । १२ पृथक् = मिश्रविरलाना पत्राणा = अश्वादी-
 नामाश्रय, मुनिपक्षे पृथक् प्राप्त आश्रयश्चित्त येन । १३ मुनिपक्षे शयनयोग्यफ-
 लकम् । १४ बोहित्यं = यानपात्रम् ।

पवण-पडिपुत्र-सिय-वढ-नसेण गंतु पयइ तं ॥ ४० ॥^१
 परिहैत्थ-मच्छ-पुंछ-च्छह-अच्छोदण-पोच्छलंत-सल्लोहं ।
 सल्लोह-समुच्छादय-फुरंत-गिरि-गढय-भीसणयं ॥ ४१ ॥
 भीसण-मगरोवैगिय-मुयग-गसिजंत-गोहिया-निवहं ।
 निवह-परिसंठियुडिय-तिमिगिळाहस-आवत्त ॥ ४२ ॥
 आवत्त-समुच्चय-सत्त-समादत्त-भीसणाराव ।
 आराव-वस-विसठुल-जळयर-परिसरण-धोर-जळं ॥ ४३ ॥
 धोर-जळ-धण-घणारव-मुहरिय दिसि-वक्कमुक्कह-तरंगं ।
 रंगंत-विदुमासिय-सप्प-समुप्पित्थ-भीण-उळं ॥ ४४ ॥

अन्वि ।

बैहु-सत्त क्याहार निवहंत-महंत आवया-निवह ।
 अप्पत्त-पयावासं दुग्गय-पुरिसंव नइ-नाहं ॥ ४५ ॥
 चळमाण-सीणं-भयर फुरंत-वैण-तिमिर-रुद्ध-पेरंत ।^२
 कसिण-निसागासं पिव अपत्त-पेरंत-सीमाणं ॥ ४६ ॥
 एवविहं समुदं मज्झ-मज्झेण जाणवत्तं त ।
 जा वडइ कहवि हु ज्योणाणि वेगेण नर-नाह ! ॥ ४७ ॥
 ताव य अजम्मि दिणे कूवय-खमगं-संनिविट्ठेण ।
 निज्जामएण भणिय पिच्छह अच्चेरयं पुरिसा ! ॥ ४८ ॥^३
 कोवि हु महाणुमावो अदीण-वयणो सुरिंद-सम-रुवो ।
 बैह्वाहिं कह समुदं अणारेपारं इमं तरइ ? ॥ ४९ ॥
 तव्वयणं सोळणं पडिबेहैत्थ-संगया मए राया ।
 तप्पासे पडविया पत्तट्ठा कोलिय-कुमारा ॥ ५० ॥
 गंतूण तेहि मणिओ सो पुरिसो भइ ! इत्थ आरुहसु ।
 घणंदेवेण वणिएण तुज्झ पासम्मि पडविया ॥ ५१ ॥

१ पश्चिमिः कुलकम् । २ परिहत्थ (जन्तुविशेष) मत्स्यपुच्छच्छटाच्छोदनमो-
 च्छलत्सल्लोहपत्र । ३ गडयो = गर्तक । ४ उद्गगितम् = उच्छलितम् । ५ आ-
 हतो = आरुहः (H P ३) । ६ समुप्पित्थ = संव्रस्तम् (H P २७०) । ७ बहु-
 चक्षुषा कृत आधरो येन, दुर्यंतपक्षे बहुसंवेम्भ- कृत आहारो येन । ८ आपत्त,
 आपगम् = नदी च । ९ अवात्राणा पात्ररहिताना पयसामावास, पक्षे अग्रातः
 प्रजासु वासो येन । १० निष्ठाकाशपक्षे मीन-मकरो राशिर्विशेषौ । ११ घनः =
 मेघ, सान्द्र च । १२ पेरतो = पर्यन्तः । १३ खमगं = स्तम्भाग्रम् । १४ निर्या-
 मकः = नाविक । १५ उ दुग्गमम् । १६ बाहा = बाहुः । १७. SEE NOTE P ३ ।
 १८ वेडओ = वौक (H D VI. ९५) ।

इय भणिओ आरुढो सभागओ ताहि अम्ह बोहित्ये ।
 दिट्ठो य मए नर-वर ! तरुण-नरो सो महा-भागो ॥ ५२ ॥
 निजिय-अणंग-रुत्रो पुन्निम-मयल्लणोव्व अइसोमो ।
 वर-कणय-निहंस-गोरो अहिणव-उड्डित-मुह-रोमो ॥ ५३ ॥
 किं बहुणा भणिएण अणुहरए नर-वरिंद ! सो तुम्ह ।
 दिट्ठम्मि तम्मि दिट्ठी अम्ह सित्तव्व अमएण ॥ ५४ ॥
 अब्बो ! महाणुभावो एसो अणुहरइ मयरकेउत्तस ।
 ता होज्ज किं नु एसो जो तइया अडवि-पडियाए ॥ ५५ ॥
 कमलावइ-देवीए अंकाओ जायमित्तओ हरिओ ।
 पुव्व-विरुद्ध-सुरेण केणविअदिट्ठ-रुवेण ? ॥ ५६ ॥^१
 अहवा किं मह इमिणा विचित्तिएणेह ताव पुच्छामि ।
 को कथ कह व एसो पडिओ य समुद्ध-मज्झम्मि ? ॥ ५७ ॥
 इय चित्तिऊण य मए अब्भगुव्वट्ठणाइयं तत्तस ।
 परमायरेण कारिय मुंजाविय परम-विणएण ॥ ५८ ॥
 पुट्ठो सुहासण-गओ कह णु तुमं धार ! एत्थ भोमम्मि ।
 रयणायरम्मि पडिओ कथ व तुम्हाण आवासो ? ॥ ५९ ॥
 तत्तो य तेण भणिय निसुणसु धणदेव ! वज्जरज्जंतं ।
 एगग-मणो होउ एत्थस्ये कोउग जइ ते ॥ ६० ॥
 दक्खिण-सेढीय-पुरे वेयइढे रयण-सचए अत्थि ।
 पवणगइ-खयर-पुत्तो बउलवई कुच्छि-संभूओ ॥ ६१ ॥
 खयरिंद-चक्कवट्ठी विक्खाओ चित्तवेग-नामोत्ति ।
 अमियगइ-खयर-धूया भज्जा से कणगमालत्ति ॥ ६२ ॥^२
 तीए य अह पुत्तो मण-दइओ मयरकेउ-नामोत्ति ।
 कमसो य वड्ढमाणो पत्तो हं जोव्वण पढमं ॥ ६३ ॥
 एत्तो य अत्थि नयरं वेयइढे उत्तराए सेढीए ।
 सैव्वोउय-तरु-वण-सड-मंडियं चमरचंचंति ॥ ६४ ॥
 भाणुगइ-खयर-पुत्तो चित्तगई तत्थ खयर-वर-राया ।
 सो मह पिउणो मित्त अहपि अइवल्लहो तत्तस ॥ ६५ ॥
 अह अन्नया कयाइवि पत्तस्स पुरम्मि चमर-चंचम्मि ।
 पीईइ चित्तगइणा दिन्ना मह रोहिणी विज्जा ॥ ६६ ॥
 सा सत्तहि मासेहिं तत्थेव ठिएण साहिया विज्जा ।

१ निहंसो = निकष । २ अनुहरते = अनुकरोति । ३ B युगमम् । ४ B युगमम् । ५ B युगमम् । ६ B राइ । ७ सव्वोउया = सर्ववृक्षाः ।

जह-भणिय विहाणेणं विहीसियाणं अभीएण ॥ ६७ ॥
 तत्तो साहिय-विज्जो संपत्तो निय-पुरे अहं पिउणा ।
 परमाणंदिय-हियएण सैसिओ खयर-मज्झमि ॥ ६८ ॥
 पिच्छह कह बालेणवि रउइ-रूवावि रोहिणी विज्जा ।
 अक्खुहिय-माणसेण साहिया मज्झ तणएणं ? ॥ ६९ ॥
 अज्जवि विज्जाओ किल साहिउमसमत्थओ इमो बालो ।
 इय चिंताए न दिन्ना विज्जाओ इमस्स अहं ॥ ७० ॥
 ता जइ इमेण पढमं रउइ-रूवावि साहिया एसा ।
 का गणणा अन्नासिपि साहणे होज्ज एयस्स ? ॥ ७१ ॥
 अह सोहणम्मि दियहे काउणद्वाहिय महा-महिमं ।
 सिद्धाययण-ठियाणं जिण-पढिमाण पमोएण ॥ ७२ ॥
 भणित्त समान-सिद्धिं दिन्नाओ मज्झ सयल-विज्जाओ ।
 सोहण-विहीवि सव्वो उवइहो ताणं ताएण ॥ ७३ ॥
 गत्तूण रयणदीवे फुरत-किरणोह-रयण-विच्छुरिए ।
 विज्जाहर-वर-निम्मिय-जुगाइ-जिण-मदिरे रम्मे ॥ ७४ ॥
 तत्थ य पसत्थ-खित्ते वियंणे विप्फुरिय-किरण-जालेसु ।
 विज्जा-पसाहुज्जय-खयरोचिय-विविह-मवणेसु ॥ ७५ ॥
 साहसु विज्जा-नियरं परिमिय-पिय-परियणेण परियरिओ ।
 कय-जिण-वदण-पूओ परिहरियासेस-वावारो ॥ ७६ ॥
 जोयणमंत्ते खित्ते हिंसा पांच्चदियाण सत्ताण ।
 अप्पं पर-जोग-जणिआ जत्तण य वज्जणीयत्ति ॥ ७७ ॥
 जम्हा पमायओवि हु जायाइ इमाइ जायए विग्घं ।
 इय भणिकुणं पिउणा समप्पियं मज्झ अंगुलिय ॥ ७८ ॥
 एयपि वधसु करे निवारण सयल-दोस-पसरस्स ।
 पुत्तय !, इय भणिकुण पट्ठविओ परियण समेओ ॥ ७९ ॥
 गत्तूण रयणदीवे पारद्धो साहिउ जहा-विहिण्ण ।
 वट्ठ रूविणि-पमुहाओ नाणा-रूवाओ विज्जाओ ॥ ८० ॥

अविय ।

वट्ठ-रूवा पन्नत्ती गोरी गंधारि-मोहणुप्पयणी ।

१ विमोपिकाभ्यः (४ P. १५) । २ अक्षितः = बद्धमानविधिना श्लाघितः ।
 ३ B °एण । ४ अकइ = संवत्सरः । ५ तासा विद्यानाम् । ६ B युग्मम् । ७ वि-
 जर्ज = निर्जनम् । ८ A °णमेत्ते केत्ते । ९ आत्मपरयोगजनितता = स्वपरकृता ।
 १० B पइमि. कुलकम् ।

आगरिसणि उम्मोयणि उच्चाढाणि तह वसीयरणी ॥ ८१ ॥
 एमाइ-बहुविहाओ साहेमाणस्स मज्झ विज्जाओ ।
 छम्मासा बोलीणा ऊणा दिवसेहिं थोवेहिं ॥ ८२ ॥
 एत्थंतरम्मि रयेणीइ चरिम-जामम्मि जाव-पज्जते ।
 थेरहरियं धरणीए घणियंव दिसा-गइंदेहिं ॥ ८३ ॥
 पज्जलिय गयणेण हसियंव पभूय-भूय-निवहेण ।
 दैणियंव पव्वएहिं वरिसियमिव उवल-वरिसेणं ॥ ८४ ॥
 तयणंतर समीरो सुगध-गंधो य वाइओ मउओ ।
 पविरल-फुसियं गधोदग च पडियं तहिं दिव्वं ॥ ८५ ॥
 दिव्वा य कुसुम-बुट्ठी दैसद्ध-वन्ना सैमंतओ पडिया ।
 पयडीभूयाओ तओ विविहालकार-कलियाओ ॥ ८६ ॥
 निय-निय-नामकेहिं कलियाओ विचित्त-चिच्चै-निवहेहिं ।
 चित्त-वर-वाहणाओ नाणा-नेवत्थ-कलियाओ ॥ ८७ ॥
 अन्नोन्न-वन्न-भासुर-सरूव-रूवाओ विविह-विलयाओ ।
 भणियं च ताहिं अम्हे विज्जाओ तुज्झ सिद्धाओ ॥ ८८ ॥^१
 तव्वयणं सोऊणं हरिसिय-चित्तेण पूयणं विहियं ।
 अग्घाईय तासिं पत्तेयं जीइ जे उच्चिय ॥ ८९ ॥
 विज्जा-सिद्धि नाउं महया भेडचढ्यरेण संजुत्तो ।
 आलज्ज-गीय-वायण-नट्ट-विहिं बहुविह वेत्तु ॥ ९० ॥
 अट्ठाहिआ-निमित्त पूया-उवगरणय गहेऊणं ।
 वेयद्धाओ ताव य ताओवि समागओ तत्थ ॥ ९१ ॥^२
 काऊण महा-महिम जुगाइ-जिण-मंदिरम्मि मत्तीए ।
 संपूजिय जह-विहिणा विज्जा-नियरं पयत्तेण ॥ ९२ ॥
 निम्मल-पवित्त-तित्थोदएहिं पडिमाओ जिणवरिदाणं ।
 न्हविऊण, महा-दाणं दाउं विज्जाहरोहस्स ॥ ९३ ॥
 पूएत्तु पूयणिज्जे समाणिय माणणिज्ज-जण-नियरं ।
 वर-गीय-नट्ट-वाइय-संजुयमट्ठाहियं काउ ॥ ९४ ॥
 पट्ट-पट्टह-भेरि-भमा-दुंदुहि-सदोह-पूरिय-दियतं ।
 सुदर-नहयर-सुंदरि-पेक्खणयाक्खित्त-खयरोहं ॥ ९५ ॥
 निम्मल-जिण-गुण-कित्तण-पडिट्ठ-पट्ट-मागहोह-सकिच्चं ।

१ ८० णीए । २ कम्पितम् (M P १) । ३ ध्वनित=शब्दितम् । ४ मृदुकः ।

५ दशार्धवर्णा=पञ्चवर्णा । ६ समस्त=परितः । ७ चिच्च=चिह्नम् । ८ ४
 तिसृभिः कुलकम् । ९ आढम्बरेण । १० आलज्ज=आलोचयम् । ११ उपकरणकं=
 सामग्री । १२ ४ युग्मम् ।

वज्रत-वंस-वीणा-कल-सदाणदिय-जणोह ॥ ९६ ॥
 पेच्छागय-सुर-किन्नर-चित्त-चमुक्कार-कारयं रम्मं ।
 काउ जिणिद-भवणे जागरमुक्-पाव-विदवणं ॥ ९७ ॥
 सयल-परिवार-सहिओ पत्तो वेयद्ध-पव्वय ताओ ।
 कायव्व-सेस-किच्चो तत्थेव अवट्ठिओ अहयं ॥ ९८ ॥^१
 काउं जिणस्स पूयं विहिणा जिण-वदणं च काऊण ।
 उइए रविम्मि अहय सरीर-चिताए नीहरिओ ॥ ९९ ॥
 काउं सरीर-चितं कैय-सोओ दीहियाइ लीलाए ।
 वच्चांमि जाव थोवं भू-भाग ताव पिच्छामि ॥ १०० ॥
 वंसि-कुडगासन्ने खगग भू-पट्ठि-सठिय पवरं ।
 वित्तूण चवलयए श्रद्धति छिन्ना कुडंगी सा ॥ १०१ ॥
 तत्थ य पुव्व-पविट्ठो आसी खयरो उ मयरकेउत्ति ।
 सामी गगावत्तस्स गधवाहण-नरिद सुओ ॥ १०२ ॥
 छिन्नाए कुडंगीए छिन्न महि-वट्ठ-संठियं दिट्ठ ।
 सहसा सीसं तस्स ओ झरेतय रुहिर पैव्वमार ॥ १०३ ॥
 त दट्ठूण ससभम-चलत पिड्ड-लोल लोयण-जुएण ।
 हा हा ! अहो ! अकण्ठं कयति परिदेवियं बहुहा ॥ १०४ ॥
 अव्वो ! पमाय-वसओ विहिया हिंसा मए इमा जाओ ।
 तत्तो य किंपि होही विग्घ मह मंद-भग्गस्स ॥ १०५ ॥
 अहवा ससिद्धाभा विज्जाओ विग्घ संभवो नत्थि ।
 तहवि हु विग्घ-जयट्ठा जुत्तं मह जाव-पूयाइ ॥ १०६ ॥
 इय चित्तिय चलिओ ह अह फुरिय दाहिणेण नयणेण ।
 किं मन्ने मह सूयइ मुनिमित्तमिमति चित्तित्तो ॥ १०७ ॥
 कइवि हु पयाणि जाव य वयामि धणंदेव ! तत्थ वण-गहणे ।
 पिच्छामि ताव किंपाग-साहिणो हिट्ठ-भूभागे ॥ १०८ ॥
 सुत्तव मुच्छिय पिव सरीर-सोहाए सुइय तिन्व ।
 निय-कुल-लच्छिमउव्वं अमएणव निर्म्मिय जुवइ ॥ १०९ ॥^२

अविय ।

दीहर-कसिण-सुकोमल-कुंतल-भारेण संहइ अक्कंतं ।
 आयद्धिय ममर-उलं तीए कमलव वर-सीस ॥ ११० ॥

१ उव = गरिष्ठम् । २ B सप्तमि. कुलकम् । ३ कृतधौचः । ४ B युग्मम् ।
 ५ पञ्चमरो = समूहः । ६ सूचिकाम् । ७ अपूर्वाम् । ८ अमृतेनेव । ९ B युग्मम् ।
 १० उहइ = राजते (H P. IV. 100) ।

कनंत-पत्त-ल्येयण-नासा-वंसोवसोहिओ रुइरो ।
 उवहसइव मुह-चदो तीइ सैसकं असपुवं ॥ १११ ॥
 कंबुनय-सुकुमाला गीवा जड-सग-वज्जिया तीए ।
 खर-कंटय-कलियाइं उवहसइ मुणाल-नालाइं ॥ ११२ ॥
 घण-वक्कल-पीणुनय-थण-जुयलं सयल-ल्येय-मणहारि ।
 कह उवमिज्जस तीए सुरिंद-गय-कुम-जुयलेण ॥ ११३ ॥
 ताव य विवेय-रहिय थण-जुयलं कामुए दढं दहउ ।
 पत्त-संवणाण तुम्ह नयणाण न होइ जुत्तमिण ॥ ११४ ॥
 इय, भणमाण मन्ने झीण मज्झ तु तीइ बालाए ।
 अहवा अविणीय-जणे उवएसो लहुययं कुणइ ॥ ११५ ॥
 गरुओ सिहिणीण भरो बाढव्वो कह मइत्ति चिंताए ।
 झीण तीए मज्झं दालिदिय-धूय-जणउव्व ॥ ११६ ॥
 मणहारि-सुगंभीरा पयाहिणावत्त-नामिया तीए ।
 मयरद्वय-मज्जण-कूवियव्व विहिणा विणिम्मविद्या ॥ ११७ ॥
 मसैल सूमालेणं विद्यद-नियव-च्छलेण सा कुणइ ।
 आलोइय-मित्तेणवि सैमित्तल तरुण-जण-हिययं ॥ ११८ ॥
 रसा-गम्भ-सुकोमलसुरु-जुय तीइ रेहए रम्मं ।
 मयण-वर-दार-देसे उज्झियमिब तोरणं विहिणा ॥ ११९ ॥
 कुम्भुनय-चलण जुयल सहय-मिउ-मसलगुलि-सणाहं ।
 अणुराईहुं तीए भण कस्स न चोरए चित्तं ॥ १२० ॥
 इय तं सहसा दट्ठुं दिट्ठी आणदिया दढं मज्झ ।
 चिर-परिचियव्व दट्ठुं जाओ हिययस्स आणदो ॥ १२१ ॥
 पिय-पणइणिव्व ताहि निरुविया सा मए विगय-चिट्ठा ।
 मुह-नीहरंत-फेणा सनील-देह-च्छवी बाला ॥ १२२ ॥
 निय-अगुलिं खिवित्ता तीए वयणं निरुविय जाव ।
 किपाण-फलं ताव य उवलदं अद्ध-चैविययं ॥ १२३ ॥
 एय-फल-वियाराओ जाया ओ अचेयणा इमा नूनं ।
 ता नेउं स-ट्ठाणं करेमि एइइ परिकम्मं ॥ १२४ ॥
 विज्जाहरस्स कस्सवि धूया एसा हविज्ज इह पत्ता ।

१ रुचिरः = श्रेष्ठः । २ शशाङ्कम् । ३ उपमीयताम् । ४ भवणः = मुनिः,
 वणाश्व । ५ झीणं = क्षीणम् । ६ स्तनयोः (M P. ७) । ७ आसल-सुकुमारेण ।
 ८ सकामम् । ९ कुम्भो = क्रूरः । १० B इत्ता । ११ चरितकं = मक्षितम् ।

निव्वेएणं केणवि विस-फलमैसियांति मन्नामि ॥ १२५ ॥
 भूमिचर-मणुयाण सुदुग्गमो एस रयणदीवो ज ।
 तेणव भूमी-गोयर धूया एसा कह होज्जा १ ॥ १२६ ॥
 एरिस-नेवत्थाओ कन्ना एसत्ति निच्छओ एस ।
 ज पुण अक्कि-प्फुरणं मह होही भारिया तेण ॥ १२७ ॥
 दट्ठूणं विविहाओ विज्जाहर-वालियाओ अणुराओ ।
 न य आसि मज्झ पुब्बि दट्ठूण इम जहा जाओ ॥ १२८ ॥
 ता नूणं भवियव्व इमाए सुतणए मज्झ दइयाए ।
 एमाइ विचिंतितो गहिउ निय-बाहु-उच्छंओ ॥ १२९ ॥
 तीए सुकोमल-मणहर-तणु-फास-सुहेत्ति निव्वुय-सरीरो ।
 निय-ठाणं सपत्तो जुगाइ-जिण-मदिरासन्ने ॥ १३० ॥
 अह आसि तत्थ भगिणी पियंवया अण्ण-जणणी धूया मे ।
 पुव्वुद्धिदं कहियं वुत्ततं ताहि से भणिया ॥ १३१ ॥
 निम्मल-जलेण सहियं अण्णेषु तमगुलीयगं सिग्वं ।
 विज्जा-पथाण-समए ताएण समप्पियं ज तु ॥ १३२ ॥
 त दिव्व-मणि-सणाहं निवारण सयल-दोस-यसरस्स ।
 उवलद्ध-पच्चयं पुण विससओ विस-समूहम्मि ॥ १३३ ॥
 तस्सल्लिं पाइतो तीए अंगाइ तहय सिंचत्तो ।
 भणियो पियंवयाए एसा मह होइ भगिणिस्सि ॥ १३४ ॥
 भणियं मए कहै पुण कत्थवि दिद्ढा इमा तैए पुब्बि ? ।
 भणिय पियंवयाए माऊए मज्झ लहु-भगिणी ॥ १३५ ॥
 रयणवई उ कुसग्गे दइया नरवाहणस्स नरवइणो ।
 तीए एसा धूया कन्ना सुरसुंदरी नाम ॥ १३६ ॥
 वेयइद्धाओ पुब्बि आगच्छती इमम्मि दीवम्मि ।
 खिन्ना अवइन्ना ह कुसग्गपुर-बाहिरुज्जाणे ॥ १३७ ॥
 तत्थ य दिद्ढा एसा विवैजाए पय तहिं च वीसरियं ।
 पंडु-पन्नाए इमीए साहियमेत्ताए उवलद्धे ॥ १३८ ॥
 तह चित्त-पढे लिहियं रुवं दट्ठूण तुम्ह एयाए ।
 आहूओ अणुराओ गरुओ उम्माय-वड्ढणओ ॥ १३९ ॥

अविय ।

अइसुदरोत्ति मुदियं दइओ होज्जत्ति खिज्जियं बहुहा ।

१ निर्वेदः = चेदः । २ अशित = अक्षितम् । ३ B युग्मम् । ४ पाइतो =
 पाययन् । ५ तए = त्वया । ६ B युग्मम् । ७ B ^१ज्जाइ । ८ पट्टप्रज्ञया ।

जइ ताव दंसणापि हु होज्ज कैयत्थत्ति नसिसियं ॥ १४० ॥
जइ ताव कावि हु अहं ताऽवस्सं तस्स संगमेण सुहं ।
कायव्वं भगिणीए इय भणिया अहं इहं पत्ता ॥ १४१ ॥
एमाइ जाव साहइ पियंवया तीइ पुच्च-वुत्तंतो ।
ताव विस-वेग-विगमाओ चेषणा तीइ उवलद्धा ॥ १४२ ॥
उवलद्ध-चेयणमहं सत्थ-सरीर पियवया-पासे ।
मोत्तूण गतो रिसहस्स प्यैयो विग्घ-जय-हेउ ॥ १४३ ॥
काउ जिणिद-भूयं विहिणा जिण-वंदण करेऊण ।
तह सति-देवैयाए मंतं जविरूण उवलत्तो ॥ १४४ ॥
तीए थुइं पढित्ता उस्सग्ग करिय तह सउस्सासं ।
विज्जाहर-वावायण-विग्घस्स विवायणट्ठाए ॥ १४५ ॥
जाव य समागओ ह पुणरवि य पियंवया पासम्मि ।
ताव य सोय-वसागय-वाह-जलोहलिय-गंड-यला ॥ १४६ ॥
रूयमाणी सा दिट्ठा पुट्ठा य पियंवया मया ताहे ।
कांस इमा कमलच्छी रोयइ गुरु-सोग-तत्तव्व ॥ १४७ ॥
तीए भणिय एइइ कारणे गरुय-सत्तु-संरुद्धो ।
अच्छइ इमीइ जणओ तेण इमा रुयइ सोगेण ॥ १४८ ॥
तत्तो य मए भणिया साहीणे किंकरम्मि एयम्मि ।
को तुह पियर सुदरि ! सक्केइ परामवेउं जे ॥ १४९ ॥
वसुनंदय-खग-करो एगागी चव तं दुरायार ।
गंतु हणामि सत्तुं जयारिमहमेव किं बहुणा ॥ १५० ॥
एत्थेव पढम जिण-वर-भवणम्मि पियवया-समेयाएँ ।
अच्छेयव्वं तुमए जहा-सुहं सोय-रहियाए ॥ १५१ ॥
जावागच्छामि अह हंतुं सत्तुजयं दुरायारं ।
इय भणिऊणुप्पइओ तमाल-दल-सामल गयण ॥ १५२ ॥
पत्तो य कुसग्गपुरं उम्मड-भड-रुद्ध-वियड-पायारं ।
अंतो-वहत-बहु-जत-वत्त-पासाण-भीसणय ॥ १५३ ॥
अट्ठालय-रइय-धयं सियग्घि-संघाय-रुद्ध-कविसीसं ।
वड्ढंत-बहल-कलयल-गज्जंतु-म्मड-भडाडोव ॥ १५४ ॥
अह कोऊहल-वसओ गयणत्थो पेच्छिउ पयत्तो हं ।

१ कृतायेति । २ पूजकः । ३ B ० गइ । ४ उत्सर्ग = कायोत्सर्गम् । ५ शतो-
च्छासम् । ६ तत्तव्व = तत्ता इव । ७ B वत्तसमिः कलापकम् । ८ SEE NOTE P 10 ।
९ B थुग्गम् । १० वृत्तः = मण्डलाकारः । ११ शतश्रीसघातरुद्धकपिशोर्षम् ।

ताव पुर-मंजणत्थ समुदुठियं मालवाणीयं ॥ १५५ ॥

अविम ।

अप्पेह मज्झ कसियं कवय मह देह सुदर वफर ।
 इय सत्तुंजय-सिंहे सुम्मंति भढाण उल्लावा ॥ १५६ ॥
 हुँकतु वढइलाओ जंताइं वहंतु सरउ पेट्टउडी ।
 अह खुप्पउ नीसेणीं पायारे वढउ सूयरिया ॥ १५७ ॥
 दहह तमंगावरणं छुहेह परिहासु पत्थरे पंउरे ।
 अट्टालय-विकसियाहिं खणह सत्तुजई भणइ ॥ १५८ ॥
 मुंसुमूरिजण गुरु-पत्थरेहिं चुहुलीहिं सतण-निवहाहिं ।
 डज्झति तेमंगतर-ठिएहिं जोहेहिं सूयरिया ॥ १५९ ॥
 पायार-निमिये-निसेणि सठिया पुर-नरिंद-जोहेहिं ।
 कुंतगाल च्छिज्जता पढति परिहासु अरि-पुरिसा ॥ १६० ॥
 अट्टालय-जतागप-पत्थर-नियरेण वढइला-नियरो ।
 उमच्छिज्जइ कत्तल-विहुरिय-भड-हत्थ-धरिओवि ॥ १६१ ॥
 पक्खह-तमग-सठिय धाणुक्क-विमुक्क-बाण-निभिन्ना ।
 कलयल-चैडुल नियत्ता कसियाइत्ता विवैज्जति ॥ १६२ ॥
 पायाळ-मूल-परिसक्किराण खुँरु-दुक्खियाण जोहेहिं ।
 सीसाइं दल-सयाइ कीरंति सयांगव-पैयरेहिं ॥ १६३ ॥
 पायारमपत्ताओ पट्टउडीओवि तिल्ल सित्तेहिं ।
 उज्झति ससकैल-जलिय-रुव-गुरु-कट्ठ-निवहेहिं ॥ १६४ ॥
 कविसीसंतर-सठिय-पक्कल-धाणुक्क-बाण संछन्नं ।
 जाय सिरि-धरिया-रण-निष्फंदैमराइणो सिन्न ॥ १६५ ॥
 ताव य रोस-वसुदुठिय अणेय-सामंत-सुहड-निवहेण ।
 आसासिय निय-सिन्न डुक्किज्जइ साल-समुहयं ॥ १६६ ॥

१ मालवाणीकम् = शत्रुञ्जयराजसैन्यमित्यर्थः । २ कथितम् । ३ अ सेने ।
 ४ अ दुक्खत्तु । ५ पट्टउटी । ६ मज्जतु, (H P IV 101) अन्तर्भूतगिणिर्यत्वेन
 मग्ना करोत्वित्यर्थः । ७ सूयरिया = बन्त्रपीडनम् (H D VIII 41) । ८ क्षिपत
 (H P IV 143) । ९ पठरे = प्रचुगन् । १० मुसुमूरिजण = मङ्गुत्वा (H P.
 IV 106) । ११ चुहुली = उल्का (H. D III 15) । १२ तमङ्ग = मत्तवारणम् ।
 १३ निमियं = न्यस्तम् (H P 75) । १४ उमच्छिज्जइ = वच्छ्यते = विप्रतार्थते
 (H P IV, 93) । १५ धाणुक्क = धनु प्रहरण यस्य सः । १६ अ चडयलनि° ।
 १७ विपयन्ने = म्रियन्ते । १८ अ छुरडल्लियाण, छुरु = प्रहरणविशेषः । १९ प्रकरः
 समूहः । २० अट्टालजडितरूपगुरुभाषानेवइसहितैः । २१ अरातिः = शत्रुः ।

उन्मड-पसंडि-मडिय-पयंड-कोदंड-कंड-निग्मिन्नो ।
 पायारो कय-पुर-रक्खणोव्व रोमंचमुव्वहइ ॥ १६७ ॥
 तो पूरिऊण परिहाओ सत्तु-जोहेहिं दीह-वंसेहिं ।
 पञ्जालिय पेरंतं पैलीविथं सयलमावरणं ॥ १६८ ॥
 लगगत-जंत-पत्थर-पडंत-पायार-सिहर-परितु दठ्ठ ।
 रहस-वसुट्ठिय-हँलबोल-मुट्ठुरिय होइ सत्तु-वळं ॥ १६९ ॥
 अह पडिया कोइट्टालयावि गुरु-पिट्ठल-पत्थर-सुवद्धा ।
 जंतेहिं सुरंगाहि य कसियाहि य विद्विजंता ॥ १७० ॥
 इय परिवलेण सहसा पैराइए पिच्छिऊण पुर-सुहडे ।
 रोस-वस-दँट्ट-उट्टो उग्गीरिय मंडैलगो हं ॥ १७१ ॥
 पत्तो गइंद-परिसठियस्स सत्तुंजयस्स आसन्ने ।
 मणिओ य इमो रे ! रे ! दिट्ठो तं अज्ज कालेण ॥ १७२ ॥
 जो मह दइया-जणयस्स परिभवं कुणसि अकय-वेरस्स ।
 अहवा विणास-समए होइ फल वंस-विडवस्स ॥ १७३ ॥
 पुरिसो भवसु इयाणिं जइ सच्चं सुहड-वायमुव्वहसि ।
 वित्तुण तयं केसेसु ज्ञात्ति अह मथय छिन्नं ॥ १७४ ॥
 अह लुंय-सीसं दट्ठूण सामिय परिवल ससंभंतं ।
 वलिऊण वाण-नियरेण वाइड मं समाढत्तं ॥ १७५ ॥
 अह तं सुतिक्ख-सर-नियर-धोरणिं वंचिळ पयत्तेण ।
 पत्तो ससोय-नरवाहणस्स आत्थाण-भूमीए ॥ १७६ ॥
 सत्तुंजयस्स सीसं पुरओ मोत्तूण कय-पणामेण ।
 धणदेव ! पुव्व-वुत्तो^१ वुत्ततो साहिओ तस्स ॥ १७७ ॥
 ता अच्छ निरुव्विग्गो अहयं पुण जामि रयणदीवाओ ।
 आणेत्तु तुम्ह घूरं जेण समप्पेमि सिग्घति ॥ १७८ ॥
 इय भणिकुणुप्पइओ दइया-मुह-दसणुस्सुओ जाव ।
 पत्तो इमं पएसं ताव य सहसा मए दिट्ठो ॥ १७९ ॥
 ताल-तरु-दीह-जंघो मसि-मूमा-महिस-कालग-सरीरो ।
 अँसिलिट्ठ-लंब-बाहू निग्गय-दसणो पळंबोदठ्ठो ॥ १८० ॥

१ पसंडि = कनकम् (H. D. VI. 10) । २ कंड = काण्डम् । ३ प्रदीपितम् =
 उज्ज्वलितम् । ४ कलकलः (H. D. VIII. 64) । ५ पराजितान् । ६ दड-उट्टो = दष्टौष्ठः ।
 ७ मण्डकाग्रम् = सङ्गः । ८ B युग्मम् । ९ लूनवीर्यम् । १० तिक्ख = तीक्ष्णम् ।
 ११ धोरणिः = समूहः । १२ आत्थानम् = समा । १३ उत्तो = उत्कः (H. D.
 IV 421) । १४ असिलिट्ठो = आश्लिष्टः ।

खंजोय-दित्त-चक्कू निल्लालिय-जमल-जुयल-जीहालो ।
 अइवीण-चिविढ-नासो वेयालो ताव-संजणओ ॥ १८१ ॥
 अण्फोडतो बहुसो अभिगजंतो तहदटहासेहिं ।
 पेल्लय-घण-नीसणेहिं कुणमाणो नहयल मुहल ॥ १८२ ॥
 २! २! तइया ज दिचमासि दइयावहारओ दुक्खं ।
 बइरस्स तस्स अतं करेमि, दिट्ठो कहिं जासि ? ॥ १८३ ॥
 रे बइरिय ! बालत्ते जीवंतो ताव कहव छुट्ठो सि ? ।
 इण्हि नो पुण छुट्ठसि छूटो भीमम्मि जलहिम्मि ॥ १८४ ॥
 इय भणिरुणं सहसा पत्तो अइसणं स वेयालो ।
 अहमवि गयणाहिंतो घसत्ति पढिओ जलनिहिम्मि ॥ १८५ ॥
 पुणरुत्त-जविज्जती जाव न सा बहइ नहगमा विज्जा ।
 ताहे नाय नूण हरियाओ मब्ब विज्जाओ ॥ १८६ ॥
 कोवे डु एस पयंडो वइरी असुरोत्ति चित्तयतेण ।
 धणदेव ! ताव बाहाहिं जलनिहिं तरिउमारद्धो ॥ १८७ ॥
 एव नरिंद ! साहिय जाव य सो मज्झ नियय-वुत्तंत ।
 निज्जामण ताव य समयं एवं समुल्लवियं ॥ १८८ ॥
 ओ ओ नाविय-पुरिसा ! सकनधारा समुज्जया होह ।
 दीसइ कयंत-वयणव भीममुष्पाइय जेण ॥ १८९ ॥
 सुप्प-प्पमाणमुब्बूयमब्ब-बहल्लयमुअह नह-मग्गे ।
 खल-सगयव ज कुणइ सखय द्धत्ति बद्धंत ॥ १९० ॥
 एरिस-ठाणे जाय एय उप्पाइय महा-घोरं ।
 अइरा समढ-नाविय-नावाइ-विणासणं कुणइ ॥ १९१ ॥
 एय निसम्म वयण कूवय-खंमग्ग-संठिय-नरस्स ।
 पवहण-पुरिस-समूहो-संखुद्धो विगय-जीयौसो ॥ १९२ ॥

तओ ।

मुचइ नंगर निवहो कूवय खओ तिरिच्छओ विहिओ ।
 नावावि सिय-वढेण घणेण पच्छाइया सव्वा ॥ १९३ ॥
 एत्थतरम्मि पच्छाइयं नह कसिण-मेह-निवहेण ।
 सखोहिय-सलिलनिही पवाइओ मारुओ चढो ॥ १९४ ॥

१ पयोतदीसचक्कू । २ अतिपीनचिपेटनास । ३ आस्फोटयन् । ४ प्रलय-
 घननिस्त्रनै । ५ ष चनसमि. कलापकम् । ६ क्षिप्त । ७ उभय = पश्यत (M. D.
 1 98) । ८ ष युग्मम् । ९ आत्पातिकम् । १० अचिरात् । ११ सङ्खुब्ध । १२
 जीयासा = जीवितासा । १३ तिरिच्छओ = तिर्यङ् ।

जम-जीहव चमकइ ताहि-च्छडा-संततं समंतेण ।
 धाराहरावि गज्जति भीसणं मच्चु-मुहडव ॥ १९५ ॥
 खर-पवणुद्धुय-सायर-तरंग-वेगेहिं हीरण नावा ।
 गुरु-कल्लोल-वसुद्धिय-नंगर-नियरेण धरियावि ॥ १९६ ॥
 अणवरय-तरगेहिं सैप्पय-निवयं कुणंतिआ वहइ ।
 तंदूसयस्स लील कोट्टिम-कर-हम्ममाणस्स ॥ १९७ ॥
 ताव य खणतराओ खर-मारुय-खचणेण जज्जरिया ।
 कर-कर-करस्स तुट्ठंति नंगरा वीइ-वेगेहिं ॥ १९८ ॥
 पवर-तुरंगम-तरुणिव्व ताहिं उम्मुक्क-बंधणा नावा ।
 वीइ-नोलिज्जतां पद्दाविया गरुय-वेगेण ॥ १९९ ॥
 कथइ सुसिद्ध-विज्जा खयरिव्व नहमणेण उप्पयइ ।
 विज्जा-विगमे कथइ निवडइ खयरिव्व गयणाओ ॥ २०० ॥
 ढंडाहया मुयंगिव्व जाइ कथइ तरंग-रंगंता ।
 मह-जण-सदुत्तथव्व धावए कथइ अईव ॥ २०१ ॥
 कथइ ज्ञाणोवगया आयइ सा जोगिणिव्व निक्कपा ।
 कथइ कंतार-गया थेरी इव मदयं वयइ ॥ २०२ ॥
 कथइ गुरु-जण-दिट्ठा वराह-कुल-बालियव्व लउजाए ।
 घुम्मइ वेविर-देहा सा नावा जलहि-मञ्जम्मि ॥ २०३ ॥
 कल्लोल-जल-पल्लविय-फल्लय-गलंतोर-बिंदु-अंसूहिं ।
 रुयइव्व समस्सिय-जणोह-परिव्वखणाऽसत्ता ॥ २०४ ॥
 विहडिय-बंधण-फल्लोह-मुक्क-गुरु-सद-विप्पलवेहिं ।
 आसन्न-भग-भीयव्व विलवई सरण-परिहीणा ॥ २०५ ॥
 उम्मत्तियव्व तत्तो इओ तओ सायरम्मि भममाणा ।
 अणवरयं विदलंता जल-गयंमामय-सरावुव्व ॥ २०६ ॥
 उव्वुन्न-कन्नधारा आउल-विलवंत-कोलिय-कुलोहा ।
 उत्तथ-वणिय-सत्था उद्धय-कदंत-कम्मयरा ॥ २०७ ॥
 कल्लोइतर-गोविय-मुवन्न-खडम्मि जण-समूहम्मि ।
 निय-तणु-संदाभिय-फल्लय-खड-दक्खम्मि वणि-नियरे ॥ २०८ ॥
 निय-कुल-देवय-नियरं ओवोयते समत्थ-लोयम्मि ।

१ धाराधरः = मेघः । २ उत्पातनिपातम् । ३ कुर्वती । ४ ॥ कोट्टिम । ५
 नोलिबंता = नोदमाना = प्रेर्यमाणा । ६ प्रधाविता । ७ स्थविरा = इडा । ८ पला-
 विय = झावितम् । ९ समस्सिओ = समाधितः । १० विदलंता = ध्रुत्यन्ती ।
 ११ आम = अपक्वम् । १२ कम्मकरः = दासः । १३ उपयाचमाने ।

नाविय-जणे य भंडं पविक्खिरते समुदम्भि ॥ २०९ ॥
 जल-च्छाद्य-पेरंत एकं आसाइऊण गिरि-गढयं ।
 विदलंत-फल-नियरा फुट्टा सहसत्ति सा नावा ॥ २१० ॥^२
 अहमवि तत्तो नर-वर ! आसाइय-फलहयम्भि संलगो ।
 अंतेणिवेहि-नोलिज्जमाण लहु-मच्छ-विच्छुरिओ ॥ २११ ॥
 कत्थइ असख-संखोह-खोहिओ जलनिहिम्भि बुडतो ।
 कत्थइ गौह-गसिज्जंत-गोहिया-मुह-विणिम्मुक्को ॥ २१२ ॥
 कत्थइ नैक्कुक्कत्तिय-सिप्पि-पुहुप्फडिय-मोत्तियाइओ ।
 कत्थइ तरंग-वेविर-विदुम-गहणेण रुज्जतो ॥ २१३ ॥
 अवरावर-गुरु-लहरी-तरंग-वेगेहिं हीरमाणो हं ।
 दिण-पचगेण नर-नाह ! पाविओ नीर-पेरंतं ॥ २१४ ॥^३
 रवि-कर-संपाय-पणट्ट-पत्तर-जडो तओ समुत्तरिडं ।
 काठं सुपक्क-कयली-फलाइणा पौण-विस्तिमहं ॥ २१५ ॥
 परिसुसिय-नालि-एरुमाएण तिद्धेण कावमभंगं ।
 ण्हाऊण सरो-तीरे च्चदण-तरु-पल्लव-रसेण ॥ २१६ ॥
 कप्पूर-मीसिएणं काऊण विलेवणं पयत्तेण ।
 जाइफलेला-सहियं समाणिय पवर-तबोळं ॥ २१७ ॥
 वर-रयण-सिला-वट्टे उवविट्ठो च्चित्तिडं पयत्तो ह ।
 अन्वो ! कह णु अक्कंटे जाओ धण-परियण-विणासो ? ॥ २१८ ॥^४
 कह सो महाणुभावो होही भग्गम्मि जाणवत्तम्मि ? ।
 आसाइय-फलओ जइ समुत्तरेजा भवे लेंडं ॥ २१९ ॥
 एमाइ चित्तयत्तो कइवि इ दिवसाणि जाव अच्छामि ।
 ता अन्न-दिणे केणवि उल्लुवियं वयणमेयति ॥ २२० ॥
 ओ धणदेव ! महायस ! उब्बिगो कीस अच्छसे एवं ? ।
 तत्तो तत्तोइत्तं जाव पलोएमि सभंतो ॥ २२१ ॥
 ताव य दिट्ठो मासुर-सरीरवारी पहट्ट-मुह-कमलो ।
 परिहिय सैखिखणी-पंच-वन्न-वर-वत्थ-सोहिल्लो ॥ २२२ ॥
 उत्तस-ट्टिय-मासुर-सप्प फणागार-चिंच-चिंचेइओ ।

१ आसाद्य = प्राप्त । २ अ पवमि = कुलकम् । ३ प्राहाः = जलवारिजन्तुविशेषाः ।
 ४ मकाः = जलचरजीवविशेषाः, एतत्कर्तितेषां किपुटोद्ग्रष्टमौक्तिकाकीर्णः । ५ अ चत-
 सभिः कलापकम् । ६ जडा = शीतम् । ७ प्राणवृत्तिम् । ८ अ चतसृभिः कलापकम् ।
 ९ भवेत् । १० सुन्दरम् (M. P. 3) । ११ चिक्किणी = किक्किणी = चण्डिका ।
 १२ चिचइओ = मण्डितः (M. P. IV 115) ।

अइ-पिच्छणिज्ज-रुवो कोवि हु देवो महाभागो ॥ २२३ ॥
 अह कय-अम्मुट्ठाणो अवगूढो तेण सायरं अहयं ।
 मणिओ य, ममं परिजाणसीह किंवा न तं मह ! ॥ २२४ ॥
 तत्तो य मए माणियं अज्जवि सम्मं न याणिमो देव ! ।
 ता साहिज्जउ अम्हं को सि तुमं कत्थ दिट्ठो वा ! ॥ २२५ ॥
 मणिय देवेण तओ आसि तए हत्थिणाउरे नयरे ।
 दिट्ठो मणोरमुज्जाण-संठिओ देवसम्मोत्ति ॥ २२६ ॥
 छक्खं दाऊण तया जोगिय-हत्थाओ सुप्पइट्ठ-सुओ ।
 जयसेणो नामेणं विमोइओ जस्स वयणेण ॥ २२७ ॥
 जो य तया अढवीए सत्थ-विलोवम्मि सुप्पइट्ठस्स ।
 पल्लीवइणो पासे बाल-ग्गाहो तए दिट्ठो ॥ २२८ ॥
 तह य कुसग्गपुराओ नियत्तमाणेण दइट्ठ-पल्लीए ।
 सीहगुहाए बार्हि करक-मज्झ-ट्ठिओ दिट्ठो ॥ २२९ ॥
 पलिच्छिन्न-चलण-जुयलो गुरु-पहरण-वाय-जजरिय-देहो ।
 गाढ तिसाभिभूओ जो तइया कंठ-गय-पाणो ॥ २३० ॥
 पर-हिय-रण तुमए अरहं देवो सुसाहुणो गुरुणो ।
 इय अच्चंतं दाउं सम्मत्तं नियम-संजुत्तं ॥ २३१ ॥
 तत्तो य नमोक्कारो दिज्जो संसार-सागरुत्तारो ।
 जस्सासि तए तइया सो हं मो ! देवसम्म-जिओ ॥ २३२ ॥
 नवकार-पमावाओ वेळंघर-नाग-राय-मज्झम्मि ।
 जाओ सिवओ नामं सामाणिय-पणय-पय-कमलो ॥ २३३ ॥
 तत्तो य मए माणियं एवं एयंति किंतु पुच्छामि ।
 ठाणम्मि कम्मि अच्छह तुम्हे साहेह मह एयं ? ॥ २३४ ॥
 अह सुर-त्तरेण मणियं निसुणसु मेरुस्स दक्खिण-दिसाए ।
 बाँयालीस-सहस्साहिं जौयणाणं अण्णाइं ॥ २३५ ॥
 छवण-समुहं ओगाहिऊण अत्थित्थ पन्नओ रम्भो ।
 सत्तरसस(य !)एगवीसे उट्ठं उच्चत्तणं जस्स ॥ २३६ ॥
 अद्धइ-जौयणाइं समंतओ नियय-कंति-पसरेण ।
 छवणोहिस्स सल्लिं पयासईं अंक-रयणमओ ॥ २३७ ॥
 नामंण दउमासो तस्स य सिहरम्मि अत्थि वर-भवणं ।

१ तिष्ठभिः कुलकम् । २ तृडभिर्मृतः = पिपासाकान्तः । ३ जिओ = जीवः ।

४ ३ छसभिः कुलकम् । ५ बायालीसा = द्विचत्वारिंशत् । ६ अनूतानि । ७ अह-
 स्मितरत्नमय इत्यर्थः ।

ब्रवद्वि-जोयणुच्चं रम्म वर-रयण-विचइय ॥ २३८ ॥
 तत्थ य वसामि अहयं सामाणिय-दस-सहस्स परियरिओ ।
 पल्लिओवम-द्विईओ सिवओ वेळधराहिर्वई ॥ २३९ ॥ ॥^३
 छवण-समुदे अन्नावि अत्थि सिवया ओ रायहाणी मे ।
 जोयण-सहस्स-बारस-वित्थिन्ना सा समंतेण ॥ २४० ॥
 सिवयाइ तीइ बहुसो अच्छामि अह अणेय-देवीहि ।
 परियरिओ दिव्व-सुह मुजतो तह दउ-भासे ॥ २४१ ॥
 ता भइ ! तुह पसायाओ एरिसी पाविया मए रिद्धी ।
 कल्लम्मि दउ-भासम्मि आगओ पव्वए अहयं ॥ २४२ ॥
 ओहि-न्नाणेण तुम पत्तं ददूण रयणदीवम्मि ।
 आयाओ तुह-दसण-कंखी, मण जं मए किच्चं ? ॥ २४३ ॥
 अब्बो ! जिणिंद-धम्मस्स एरिसं एत्तियस्सवि फलति ।
 ता कीस न गेण्हामो जिण-दिक्ख इय विचित्तो ॥ २४४ ॥
 भणिओ पुणोवि देवेण होइ देवाण दंसणममोहं ।
 तो भव पैउणो जेणाहमज्ज बहु-रयण-सजुत्त ॥ २४५ ॥
 दिव्व-विमाणाखुदं नेमि तुम हत्थिणाउरे नयरे ।
 तत्थ य गयस्स हिय-इच्छियंपि होही महा-भाग ! ॥ २४६ ॥^५
 एवति मए भणिए दिव्व-विमाण विउंब्बिय सहसा ।
 भूरि-रयणोह-सहिओ च्छाविओ तम्मि तेणाह ॥ २४७ ॥
 रयण-निवहं तदीवत्थ अणेय-पयारयं
 नर-वर ! वरं घेतुं मज्झं समप्पिय सायर ।
 सिवग-पहुणा सम्मं दिव्वे विमाण-वरे ठिओ
 गंयपुर-पुर तेणाणीओ खणेण तओ अहं ॥ २४८ ॥
 साहु-धणेसर-विरइय सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि परिसमण्णइ गयपुर-यच्चागमोत्ति नामेण ।
 सुरसुंदरी-कहाए तेरसमो इह परिच्छेओ ॥ २५० ॥
 ॥ त्रयोदशः परिच्छेदः समाप्तः ॥

१ नावडी = द्वाषष्टिः । २ (N. P. २३२) । ३ B पञ्चभिः कुलकम् । ४ B
 चित्तो । ५ प्रगुण = सन्निव । ६ B तिस्रभिः कुलकम् । ७ विकुर्वितम् = विह-
 तम् । ८ K & NOTZ P. २१९ । ९ गजपुरपुरं = हास्तिनापुरनगरम् ।

एवं च जाव साहइ धणदेवो नर-वइस्स वुत्तते ।
 एत्थंतरम्मि सुरसुदरीवि गुरु-सोय-संतत्ता ॥ १ ॥
 हा ! मह इमस्स दुक्खागरस्स हिययस्स वज्ज-वडियस्स ।
 अस्सोयब्बं सोच्चावि फुट्टए ज न सेइ खंडं ॥ २ ॥
 किं धरिएहिं इण्हि इमेहिं पाणेहिं दुक्ख-निलैएहिं ? ।
 मण-वल्लहस्स जायम्मि मंगुले जाण-भंगम्मि ॥ ३ ॥
 सइ दसणेवि नेहस्स पगरिसो दंसिओ तए नाह ! ।
 सत्तुंजएण रुद्धो विमोइओ जण ताओत्ति ॥ ४ ॥
 अवहरिया जेणाहं सुरेण तेणेव छिन्न-वर-विज्जो ।
 कह होहिसि नाह ! तुमं जाण-विवत्तीए जलहिम्मि ? ॥ ५ ॥
 हा ! कह ससंक-कर-निम्मल मुहं नाह ! तुह पलोइस्सं ।
 एवविहम्मि विहिए विहिणा हय-भागधेया हं ? ॥ ६ ॥
 चल-नेहाओ महिलाओ होंति सच्चो जण-प्पवाओडय ।
 जं एरिसेवि निसुए अज्जवि जीवामि पावा ह ॥ ७ ॥
 एमाइ विचित्तेती सोगावेगाओ विगय-चेयन्ता ।
 पास-द्विय-देवीए पडिया मुच्छाए उच्छगे ॥ ८ ॥
 कमलावईवि देवी संभाविय-सुय-विआंग-सोगत्ता ।
 बाह-जलाविल-नयणा विल्विउमेवं समाढत्ता ॥ ९ ॥
 हा ! पुत्तय ! अढवीए तइया मह जाय-मित्तओ हरिओ ।
 इण्हंपि अकय-दंसण ! कथ गओ मह अउत्ताए ? ॥ १० ॥
 धन्ना एसा जीए ताव य तुह पुत्त ! पुलइयं वयणं ।
 हा ! हा ! अहं अहन्ना जाए जाओवि न इ दिददो ॥ ११ ॥
 जं तइया कुल-वइणा आइहं, होज्ज किं नु त अलियं ।
 संपत्त-जोव्वणो सो मिलिही किल हत्थिणपुरम्मि ? ॥ १२ ॥
 रायावि अमरकेऊ कर-यल-पल्लह-वयण-विच्छाओ ।
 सुय-सोय-विहुरियंगो बाह-जलं मोत्तुमारद्धो ॥ १३ ॥
 धणदेवेणं एत्थंतरम्मि सुरसुदरिं पवीयती ।
 पुट्ठा विलासिणी हसिया उ संजाय-संकेण ॥ १४ ॥
 मुच्छा-निमीलियच्छी का एसा कन्नगा अउव्वत्ति ।
 उज्जाण-निवडणाहं तीइवि से साहियं सन्नं ॥ १५ ॥
 संभरिय-सुमइ-वयणो धणदेवो ताहि एवमुत्त्ववइ ।

१ अतखण्डम् । २ निलवं = स्नानम् । ३ मणुल = अनिष्टम् (M. P. 206) ।

४ अपुन्यायाः । ५ अवन्त्या । ६ पल्लहयो = पर्यस्तः (H. D. PL. 14) ।

क्रीस विसन्नो नर-वर ! विलवासि किंवा तुमं देवि ! ॥ १९ ॥

किं तं विसुमरिय भे' नेमिचित्तिय-सुमइणा जमाइदठ ।

कुसुमायर-उज्जाणे जइया किर कन्नगा पडिही ॥ १७ ॥

तत्तो सिग्घ होही समागमो तुम्ह नियय-पुत्तेण ।

ता मा तूरह सपइ मिलिही सो नत्थि संदेहो ॥ १८ ॥^३

जं सो जहत्यवाई सुमई उवलद्ध-पच्चओ बहुसो ।

ता मा कुणह विसायं जाएवि हु जाण-मगम्मि ॥ १९ ॥

एव च समासासइ धणदेवो जाव निउण-वयणेहिं ।

एत्थंतरम्मि सहसा दुदुहि-सदो समुच्छलिओ ॥ २० ॥

गयणाओ ओयरंता देवा दीसंति नयर-बाहिम्मि ।

सुम्मइ जय जय-सदो सुर-कामिणि-गीय-संवलिओ ॥ २१ ॥

किं किं इमंति जपति जाव अत्थाण-मठिया लोया ।

ताव य समतभदो समागतो हरिस-पडिहँत्थो ॥ २२ ॥

भणइ य कय-प्पणामो पुरस्स पुग्गुत्तरे दिसा-भाए ।

कुसुमायर-उज्जाणे जइ-जण-जोगामि भूमीए ॥ २३ ॥

समण-गण-संपरिवुडो समत्थ-सत्थत्थ-वित्थर-विहिन्नु ।

पर-वाइ-वैर वारण-निवारणे केसरि-सरिच्छे ॥ २४ ॥

विबिह-तवो-विहि-निरओ विसुद-चारित्त-सजमुज्जुत्तो ।

पर-हिय-करणेक्क-रओ सूरौ सुपइदठ-नामोत्ति ॥ २५ ॥

अज्जेव समोसारिओ तत्स य निइइद-वाइ-कम्मस्स ।

सपइ अप्पडिवाई उप्पन्नं केवल नाण ॥ २६ ॥^४

केवलि-महिमा-करणत्थमिस्थ तियसा समागया देव । ।

त सोऊण नरिंदो साणदो वदित्थ चलिओ ॥ २७ ॥

देवि ! तुमं पि हु पउणा सहिया सुरसुंदरीए होहिति ।

वंदिता भगवंतं पुच्छ तुम पुत्त-वुत्तत ॥ २८ ॥

णैहाय-विलित्तो राया महया मडचडयरेण सजुत्तो ।

पवर-गइंदारुडो पत्तो कुसुमायरुज्जाण ॥ २९ ॥

सयल-परिवार-सहिओ काउं ति पयक्खिण मुणि-वरस्स ।

पय-जुगलं पणमित्ता उवविदठो उचिय-देसम्मि ॥ ३० ॥

अहं कय-केवलि-महिमो सदेव-मणुयासुराइ-परिसाए ।

१ भे = भवताम् । २ तूरह = त्वरन्वम् । ३ B सुरमम् । ४ SEE NOTE P.

२३६ । ५ वाए = समूहः । ६ B चत्तसभिः कथापकम् । ७ ज्ञातविलित्तः ।

गंभीर-भारईए सूरि वज्जरिउमारद्धो ॥ ३१ ॥

नारय-तिरिय-नरामर-गईसु सचेहिं दुक्ख-तविएहिं ।

कहकहवि माणुसत्तं पाविज्जइ एत्थ ससारं ॥ ३२ ॥

लद्धूणवि तं दुलहं मिच्छत्ताईहिं मोहिया बहवे ।

न कुणंति पत्थ-हियं विसयामिस-लोलुया जीवा ॥ ३३ ॥

जिण-वयण-सुइ-विहीणा कज्जाकज्जाइ नेव जाणंति ।

भैक्खेयाभक्खेय पेयापेय न लक्खेति ॥ ३४ ॥

गम्मागम्म-विभार्ग गिद्धा न गणंति विगय-मज्जाया ।

धम्मिय-हिय-लोएणं वारिज्जंता इय मणंति ॥ ३५ ॥

मूढा तुम्हे धुत्तेहिं वंचिया, नत्थि कोवि ज जीवो ।

जो पर-लोयं गच्छइ सुह-दुह-भोत्ता अमुत्तो वा ॥ ३६ ॥

तस्साभावे पावं हिंसाइ-कयं हविज्ज कस्सेह ! ।

ता पंच-भूय-समुदय-मित्तं नञं जए किंचि ॥ ३७ ॥

एवंविह-परिणामा निग्घिण-हियया कुणंति जिय-घायं ।

अलियं वयति, गिण्हतदत्तय, जतिं पर-दारं ॥ ३८ ॥

भूरि-परिगह-निरया राग-दोसेहिं मोहिय-मईया ।

निसि-भोयण-मसासी गिद्धा महु-मज्ज-पाणम्मि ॥ ३९ ॥

कोह-मय-माय-लोभेहिं विदूदुया सकिळिट्ठ-परिणामा ।

अविरय-मिच्छ-दिट्ठी किलिट्ठ-कम्मं समज्जति ॥ ४० ॥

तन्वसगा पुण कालं काठं निवडंति घोर-नरएसु ।

निच्च घणंभयारेसु तिन्व-सीउण्ह-कलिएसु ॥ ४१ ॥

तत्थ य ते उववन्ना परमाहम्मिय-सुरेहिं विरैसता ।

छिज्जति निसिर्य-करवत्त-दिच्च-परसूहिं सयडुत्तं ॥ ४२ ॥

गुरु-तिक्ख-कटयाइन्न-सिबली-निविड साह-मज्जम्मि ।

आरोविकुण बहुसो आकडिडज्जंति रज्जूहिं ॥ ४३ ॥

कढकढकढेत-कुभीसु तेहिं पच्चंति निदय-मणेहिं ।

पौइज्जति जलतं तवं तिसियत्ति जंपता ॥ ४४ ॥

स-सरीर-समुक्कत्तिय-मंसं छुहियाण अगि-संकासं ।

१ परत्र = परलोकोविवक्ष्यं हितम् । २ भक्ष्याभक्ष्यम् । ३ अमूर्तः । ४ अ-
वेष्टं गृह्णाति + भक्ष्यम् । ५ यान्ति = सेवन्ते, पर-दारं = अन्यकलत्रम् । ६ अ-
हिं भिदुः (अमिदुः) । ७ कण्ठ कन्दन्तः । ८ निश्चित = तीक्ष्णम् । ९ वत-
कृतम् (अ प. II १५४) । १० सिबली = शाल्मलीपुत्रः । ११ तैः = परमाभा-
मिकैः । १२ पाठ्यन्ते । १३ ताम्रम् । १४ क्षुभितानाम् ।

कालं लुब्धम् वयणे नेरइयाण अनाहाण ॥ ४५ ॥
 पूइ-धस-रुहिर-पुन्नं वेयरणिं निम्मय विरैव्वित्ता ।
 वोळिज्जति रसता हा ! हा ! मायत्ति जपता ॥ ४६ ॥
 छायत्थी संपत्ता असिपत्त-वणम्मि निसिय-पत्तेहिं ।
 छिज्जति विलवमाणा असि-तोमर-कुंत-रूवेहिं ॥ ४७ ॥
 तत्थ कय-च्छिज्जंता रक्खह सरणागयत्ति जपता ।
 सुमराविय-पुव्व-भवा गाढयर तेहिं हम्मति ॥ ४८ ॥

किं बहुणा ।

अच्छि-निमीलिय-मित्त नत्थि सुहं दुक्खमेव सत्तत्त ।
 नरए नेरइयाण अहोनिंसी पच्चमाणाणं ॥ ४९ ॥
 एव पभूय-कालं अणुहविं दारुणाइ दुक्खाइं ।
 कहविं डु उव्वट्ठित्ता जायति तिरिक्ख-जोणीसु ॥ ५० ॥
 तत्थविं लुहा-पिवासुण्ह-सीय-वह-बंध-रोय-वियणाहिं ।
 भारारोवण-नत्थण-दमणकुस-तोत्तयाइहिं ॥ ५१ ॥
 भवरोप्पर-भक्खण-ताडणाइ-दुक्खाइं विविह रुवाइं ।
 पच्चणुमवन्ति बहुसो पुणो पुणो विविह-जोणीसु ॥ ५२ ॥
 तत्तो लहति जइ कहविं दुल्लुह माणुसत्तणं जीवा ।
 तत्थविं जायइ दुक्ख सारीर माणस विविहं ॥ ५३ ॥
 दारिद-गरुय-मोगार-निवाय-दुहिया करेति अजेसिं ।
 नीयाणविं आणत्तिं कदन्न-लव-पावणिच्छाए ॥ ५४ ॥
 न गणित्ति राइ-दियहं वच्चति सुदूर-विसम-देसं पि ।
 पविसन्ति विसम-विवर लंघति य जलनिहिं दीणा ॥ ५५ ॥
 धण-पावण-वंछाए दुक्ख न गणित्ति लोह-गह-गहिया ।
 दिप्पंत-कुंत-पठरे पविसति य भीम-सगामे ॥ ५६ ॥
 इट्ठ-जण-वियोगाओ अणिट्ठ-संपावणे य ज दुक्ख ।
 विविहावयाहिं य तहा को पुण तं वनिं तरइ ? ॥ ५७ ॥
 बहुविह-रोगायंकेहिं पीडिया निन्वुइ न पावित्ति ।
 धिप्पन्ति जराइ तओ मरेत्ति तत्तो सुनिव्वित्ता ॥ ५८ ॥
 जइ कइविं डु देवत्त पावित्ति तहिं पि जायए दुक्ख ।

१ निम्नगा = नदी । २ विकुर्म्म = विकृत्य । ३ गम्यन्ते (N P 54)

४ सुमराविय = स्मारितम् (H. P IV 74) । ५ संतत्त = संतप्तम् = निरन्तरम्

६ अवरोप्परं = परस्परम् (N. P. 71) । ७ नीचानाम् । ८ रात्रिदिवसम् : रात्रिदि° ।

ईसा-विसाय-भय-सोय-छोह-संतत्त-चित्ताण ॥ ९९ ॥
 पर-रिद्धि पेच्छंता मिच्चा विव सामिएण आणत्ता ।
 जायति चवण-समए देवावि हु दुक्खिया घणियं ॥ १० ॥
 चुलसीइ-जोणि-लक्खेक्क-संकुले इह भवे भमतेहि ।
 तं नत्थि किपि ठाणं अणंतखुत्तो न ज एतं ॥ ११ ॥
 सब्बत्थवि दुक्खत्ता जायति जिणिंद-धम्म-परिहीणा ।
 ता भो देवाणुपिया ! करेह जिण-देसियं धम्म ॥ १२ ॥
 सो दु-विगप्पो भणिओ जइ-धम्मो तह गिहत्थ-धम्मो य ।
 दुविहस्सवि विनेयं सम्मत्तं गुण-गणावासं ॥ १३ ॥
 तत्तत्थ-सइहाणं सुहाय-परिणाम-खवयं त तु ।
 जीवाइणो पयत्था तत्तं पुण होइ विनेयं ॥ १४ ॥
 जीवा-ऽजीवा पुन्नं पावासव-संवरा य निज्जरणा ।
 बंधो मुक्खो य तहा तत्ताणि इमाणि नव होंति ॥ १५ ॥
 सुद्धमा बायर बेइंदिया य तेइंदिया य चउरिंदी ।
 सन्नी अस्सन्नी खलु चोइस पज्जत्त-ऽपज्जत्ता ॥ १६ ॥
 धम्मा-ऽधम्मा-ऽऽगासा तिय-तिय-मेया य तहेव कालो य ।
 खधा देस-पएसा परमाणू अजीव चोइसहा ॥ १७ ॥
 साय उच्च-गोय संत्ततीसं च नौम-पगईओ ।
 तिणिण य आऊणि तहा बौयाळं पुन्न-पैगढीओ ॥ १८ ॥
 नौण-तराय-दसग दंसंण नव मोह-पगइ-छत्तीसं ।
 नामस्स चउव्वीसं तिण्ह य एक्किक्क पावाट ॥ १९ ॥
 इदिय कसाय अव्वय किरिया पण चउर पण य पणवीसा ।
 जोगा तिन्नेव भवे बायाळं आसवो भणिओ ॥ २० ॥
 समिई गुत्ती धम्मो अणुप्पेह-परीसहा चरित्तं च ।
 सँत्तावन्न मेया पण-तिय-मेयाइ संवरणे ॥ २१ ॥
 अणसण-मेयाइ तवो बरसहा तेण निज्जरा भणियां ।
 कणगावलि-मेयाओ अहव तवोऽणेगहा होइ ॥ २२ ॥
 पयइ-ठिई-अणुभाग-पएस-मेया चउव्विहो बधो ।

१ संतत्तं = सतप्तम् । २ च्यवनं = मरणम् । ३ चुलसीई = चतुरशीतिः ।
 ४ अणतखुत्तो = अनन्तवारम् । ५ दुक्खाती । ६ द्विविक्कल्पः = द्विमेदः । ७ तत्त्वा-
 थप्रदानम् । ८ उच्चैर्गोत्रम् । ९ सप्तत्रिंशत् । १० नामकर्मप्रकृतय इत्यर्थः । ११
 द्विचत्वारिंशत् । १२ पणवी = प्रकृतिः । १३ ज्ञानावरणा-ऽन्तरायदशाकमित्यर्थः ।
 १४ दर्शनावरणमित्यर्थः । १५ अनुपेक्षा = भावना । १६ सप्तपञ्चाशत् ।

अद्विह-कम्म-विगमो मोक्खो पुण सासओ मणिओ ॥ ७३ ॥

एएसिं सदहाणे अरिहं देवो सुसाहुणो गुरुणो ।

इय पेड्वित्ति-निमित्तं सम्मत्तं होइ विनैय ॥ ७४ ॥

सावब्ज-जोग-परिवज्जणं तु मण-वयण-काय-जोगंहि ।

एसो जईण धम्मो दुरैणुचरो मद-सत्ताण ॥ ७५ ॥

कायन्वा जेण दया छणहवि पुढवाइयाण जीवाण ।

सब्बोवाहि-विसुद्ध मणियव्व सच्चय वयण ॥ ७६ ॥

तैणमित्तिपि अदिन्न न य वित्तव्वं असुद्ध-चित्तेण ।

धारेयव्व च सया नव गुत्ति-सणाह-बैम-वय ॥ ७७ ॥

धम्मोवगरण-वज्जो थेवोवि परिग्गहो न कायव्वो ।

आहार-चउक्कपि हु रयणीए नेव भोत्तव्वं ॥ ७८ ॥

समिईउ पच गुत्तीउ तिन्नि निच्चं च सेवियव्वाओ ।

जेयव्वा तह उइया बावीस-परीसहा सम्म ॥ ७९ ॥

कायव्वं सत्तीए वेयावच्च च सूरि-पमुहाण ।

नर-तिरि-देवोह-कया उवसग्गा तह य सहियव्वा ॥ ८० ॥

सदाइसु विसएसु राग-दोसा न चेव कायव्वा ।

बायाल-दोस-सुद्धो भोत्तव्वो कारणे पिंडो ॥ ८१ ॥

वेयण-वेयावच्चे ईरियंझाए य सज्जमहाए ।

तह पाण-वत्तियाए छट्ट पुण धम्म-चित्ताए ॥ ८२ ॥

कायव्वो सज्झाओ परिहरियव्वाओ सव्व-विकहाओ ।

उज्जमियव्व सयध सन्निभतर-वाहिर-तवम्मि ॥ ८३ ॥

मोत्तूण अट्ट-रुदे झाएयव्वाणि धम्म-सुक्काणि ।

भावेयव्वो य अणिच्चयाइ-वर-भावणा-निवहो ॥ ८४ ॥

अग्गसियव्वो विणओ पावा सँच्छंदया न कायव्वा ।

निच्चपि अणुट्टेओ दस-प्पयारोवि जइ-धम्मो ॥ ८५ ॥

खंती मदव अज्जव मुत्ती तव-सज्जे य बोद्धव्वे ।

सच्चं सोयं औकिचणं च वैम जइ-धम्मो ॥ ८६ ॥

वसियव्वं मुणि-मज्जे नो कायव्वा कुसील-संसग्गा ।

१ पड्वित्ती = प्रतिपत्ति = विज्ञानम् । २ दुरजुवरः = दुरजुष्टानः । ३ ५
 ० नमेस । ४ ब्रह्मव्रतम् = ब्रह्मचर्यम् । ५ उदिताः सन्त इत्यर्थः । ६ ईर्या = कस्यापि
 वन्तोर्बाधा न स्यात् तथा भूमिं विच्छेदय्य पादन्यासः । ७ ८ अहरोदः आतरोदः ।
 ८ स्वाच्छन्दिकानि । ९ मुत्ति = लोभामात्रम् । १० आदिश्रवणम् = अकिञ्चनस्य
 श्रवणरहितस्य भावः कर्म वेति विप्लवः । ११ वैम = ब्रह्म ।

पंचविहोवि पमाओ परिहरियव्वो पयत्तेण ॥ ८७ ॥
 मज्जं विसय-कत्ताया निदा विगंहा य पचमी मणिया ।
 इय पंचविह-पमाओ जीवं पाडेइ ससारे ॥ ८८ ॥
 किं बहुणा धी-दुब्बल-मण-ताव-करो उ जाव-जीवाए ।
 वोढव्वो अट्टारस-सीलंग-सहस्स-पम्मारो ॥ ८९ ॥
 कीरंतो जइ-धम्मो खिप्प मोक्खम्मि नेइ नर-नाह ! ।
 दीहर-कालेणं पुण सावग-धम्मोवि तं सव्व ॥ ९० ॥
 पंच य अणु-व्वयाइं गुण-व्वयाइं च होति तिन्नेव ।
 सिक्खा-व्वयाइं चउरो सावग-धम्मो दुँवालसहा ॥ ९१ ॥
 एमाइ-वित्थरेणं दुविहेवि इ साहियम्मि धम्मम्मि ।
 पत्थावं नाऊण रत्ता सूरी इमं पुट्ठो ॥ ९२ ॥
 कमलावईइ पुत्तो अढवीए जायमेत्तओ केण ।
 अवहरिओ, पुव्व-कय किंवा वेरं सरंतेण ^१ ॥ ९३ ॥
 बुद्धिं गओ स कत्थ व भयवं ! कइया व अम्ह सो मिलिही ^१ ।
 एयं सवित्थरेण साहेह अणुग्गहं काउ ॥ ९४ ॥
 नाऊण य उवगार कहिज्जमाणे पभूय-लोयस्स ।
 अह केवल्लिणा भणियं कहिमो आयज्जसु नरिंद ! ॥ ९५ ॥
 धायइ-सडे दीवे पुरच्छिमद्धम्मि भरह-खित्तम्मि ।
 अत्थि पुरी पोरणा नामेण अवरककत्ति ॥ ९६ ॥
 तीए अबढ-वणिणो महिला नामेण अत्थि अच्छुत्ता ।
 तीए कमेण जाया वर-रूवा तिन्नि पुत्ता ओ ॥ ९७ ॥
 मडण-मव्हण-चंदण-नामा, तेसि च तिन्नि महिलाओ ।
 लच्छि-सरस्सइ-संपय-नामाओ पवर-रूवाओ ॥ ९८ ॥
 पंयईइ तणु-कसाया अन्नोन्नं पवर-पीइ-सज्जुत्ता ।
 दाण-रया सतुट्ठा सुहेण अच्छंति ते वणिणो ॥ ९९ ॥
 अह अन्नया कयाइवि लच्छी वंठेर्ण निन्न-नामेण ।
 दिट्ठा, अम्भुववन्नो सो तीए रूव-लावन्ने ॥ १०० ॥
 पत्थेइ य तं बहुसो सा पुण तं नेच्छई मणेणावि ।
 अह अन्नया तंलाए तोर्ये-निमित्त गया लच्छी ॥ १०१ ॥
 तुरयारूढो अह निन्नओवि पत्तोऽणुमग्गओ तीए ।

१ विकथा । २ ऋ विद्दु^० । ३ ऋ तासक^० । ४ ऋ तप्पुव्वं । ५ द्वादशधा ।

६ ऋ भइवं । ७ पुरच्छिमद्धं = पश्चिमार्धम् । ८ वंठे = दासः (M. P. ३४) ।

९ अम्भुपपन्नः । १० तडाये । ११ तोय = जलम् ।

वियणे गहिया मडाइ रोवियो तुरय पदठीए ॥ १०२ ॥
 विलंबती वेग-पहाविण तुरएण पाडिया अडवि ।
 भिल्लेहिं समं जुझामि मारिओ निजओ रत्ने ॥ १०३ ॥
 गहियाभरणा लच्छी मुक्का भिल्लेहिं तत्थ अडवीए ।
 हिंडती तत्थ मूढ-रिसा असिया साहेण छुहिण ॥ १०४ ॥
 अह सा मल्हण-पत्ती सरस्सती मोहिलेण वणिण ।
 पर्थिज्जंती पइणो साहेइ जहदुठिय सव्वं ॥ १०५ ॥
 अह मल्हण रत्ना गतुं सिदुठम्मि तम्मि वुत्तते ।
 उद्दालिय-दविणो मोहिलोवि निव्वासिओ रत्ना ॥ १०६ ॥
 पुव्व-सय-सहस्साइ ब्रह्मणि परिवालिऊण नियमाई ।
 तिन्निवि काल काठे निवद्ध-मणुयाडया तत्तो ॥ १०७ ॥
 जवुदीवे एत्थ अत्थि पुरी मेहलावती नाम ।
 एरवए वर-खेत्ते आरिय-देसम्मि विट्ठिन्ना ॥ १०८ ॥
 मीमरहो तत्थासी राया कुसुमावली उ से देवी ।
 तीए पुत्तत्ताए उववन्नो मंडणो तत्थ ॥ १०९ ॥
 जाओ य उच्चिय समए देव-कुमारोन्नमो विसालच्छो ।
 कणगरहो से नाम विहिय उच्चियम्मि समयम्मि ॥ ११० ॥
 कमसो जोवण-पत्तो विसुद्ध-वसाण राय-कन्नाण ।
 राय-सिरी-पमुहाण पवराणं गाहिओ पाणि ॥ १११ ॥
 जुवराय-पए ठविओ मुजइ माणुस्सए पवर-भोए ।
 अतेउर-मज्झ-गओ देवो विव देव-लोगम्मि ॥ ११२ ॥
 तीइ नयरीइ ईव्मा सहोयरा दोनि आति सत्थाहा ।
 सागरदत्तो य तहा समुद्धत्तो य सुपसिद्धा ॥ ११३ ॥
 अह सो निन्नय-वठो निहआ भिल्लहिं तत्थ अडवीए ।
 कइवय-भव-गहणाइ हिंडित्ता तिरिय जाईसु ॥ ११४ ॥
 उव्वट्ठिऊण पुत्तो सागरदत्तस्स सत्थवाहस्स ।
 धेन्नाए भारियाए सुवधु-नामो समुप्पन्नो ॥ ११५ ॥
 सोवि हु मल्हण-जीवो कालं काऊण आउ-पज्जते ।
 जाओ सुदसणाए भज्जाए समुद्धत्तस्स ॥ ११६ ॥

१ बलात् (B P 48) । २ रोपिता । ३ अरण्ये । ४ प्रार्थ्यमाना । ५ निज-
 भायुः । ६ पुत्रतया । ७ इन्नो = वणिक् (B D I 79) इ-य = अष्टी वा ।
 ८ सार्वभाहो । ९ उद्भूत्य = विष्कम्भ्य । १० B साह । ११ B युरमम् ।

पुत्तो धणवइ-नामो सुखव-जुत्तो कलासु पंतट्ठो ।
 एत्तो य अत्थि नयरी विजया तत्थेव एरवए ॥ ११७ ॥^१
 तीए समिद्धि-जुत्तो धणभूई नाम आसि सत्थाहां ।
 महिला सुंदार-नामा पुत्तो य सुधम्म-नामोत्ति ॥ ११८ ॥
 अह चंदणोवि वणिओ मरिऊण तओ सुधम्म-नामस्स ।
 ऐगोयरो कणिट्ठो जाओ घणवाहणो नाम ॥ ११९ ॥
 तत्थेव य एरवए सुपइदपुरम्मि आसि हरिदत्तो ।
 इम्मो तस्स य महिला विणयवई विणय-सजुत्ता ॥ १२० ॥
 पुत्तो उण वसुदत्तो अह सा लच्छी तया ओ अडवीए ।
 सीह-हया मरिऊणं ममिऊण तिरिक्ख-जोणीसु ॥ १२१ ॥
 विणइवईए धूया जाया ओ सुलोयणात्ति नामेण ।
 वसुदत्तस्स कणिट्ठा सुखव-रूवा मुर-वहुव्व ॥ १२२ ॥^२
 सावि इ चदण-भज्जा कालं काऊण संपया तत्तो ।
 जाया सुलोयणाए कणिट्ठ-भगिणी अणगवई ॥ १२३ ॥
 एत्थंतरम्मि मह्हण-भज्जावि सरस्सई मया संती ।
 ताणं दोण्हवि लहुई वसुमइ-नामा समुप्पन्ना ॥ १२४ ॥
 एवं च ताओ तिज्जिवि वसेण भवियव्वयाइ एगत्थ ।
 जायाओ भगिणीओ अवरोप्पर-नेह-कलियाओ ॥ १२५ ॥
 जोव्वणमणुपत्ताओ समाण-जाईण रूव-जुत्ताण ।
 अणुरूवाण वराणं माया-वित्तेहिं वरियाओ ॥ १२६ ॥

अविब ।

जेट्ठा सुलोयणा सा परिणीया निक्क-बंध-जीवेण ।
 सागरदत्त-सुएण सुबंधु-नामेण वणिएण ॥ १२७ ॥
 बीया अणगवइया घणभूइ-सुएण विजय-नयरीए ।
 घणवाहण नामेणं परिणीया पुव्व-दइएण ॥ १२८ ॥
 तइया वसुमइ नामा मह्हण-जीवेण पुव्व-दइएण ।
 धणवइणा परिणीया तणएण समुदत्तस्स ॥ १२९ ॥
 जिद्धं सुलोयणं वज्जिऊण भवियव्वया-निवोएण ।
 पुव्व-भव-वल्लहेहिं जुत्ताओ नेह-कलिएहिं ॥ १३० ॥
 पुव्व-भव-वत्तासाओ सुलोयणा वल्लहा सुबंधुस्स ।

१ बहुशिक्षितः (य ए १) । २ भ युग्मम् । ३ एकोदरः = सहोदरः । ४

तिव्यस्योगिषु । ५ भ युग्मम् । ६ धृषा सती । ७ मातापितृभ्याम् । ८ अ जेह ।

तीए उण सो न तहो, एवं वच्चंति दिवसाइं ॥ १३१ ॥
 अह अनया कयाइवि कणयरहो तुरय-बाहण-निमित्तं ।
 मैडचढयेण सहिओ निगच्छइ राय-मग्गेण ॥ १३२ ॥
 ताव य नोयरियाओ निय-निय-हम्मिय-तलेसु चडिऊण ।
 कुमरं निगच्छत पुलइउमेवं पयत्ताओ ॥ १३३ ॥
 एक्का विलास-पउर कुमरं दट्ठु अणग-पडिख्व ।
 कैय उन्ना सा जीएँ एसो दइओत्ति चितेइ ॥ १३४ ॥
 अन्ना कुमर-पलोयण-तग्गय-चित्ता विमुक्क-वावारा ।
 निफ्फंद-लोयण-जुया सुर-वड्ड-लील समुव्वहइ ॥ १३५ ॥
 अन्ना उण कर-सठिय-मुत्ताहल-तार-हारिया सैहइ ।
 फेहिहक्ख-माल-बावड-झाण-द्विय-जोगिणि-सरिन्ठा ॥ १३६ ॥
 कोउंग-रहस-पयट्ठा गुरु-जण-संकाइ तह निर्यत्तती ।
 रेहइ दोला-रूढव्व कावि कुमरस्स निग्गमणे ॥ १३७ ॥
 लीला-चलत-लोयण कुमर-पलोयण-विमुक्क-नीसासा ।
 मयण-सर-सल्लियगिन्व नज्जए चैउर-सहियाहिं ॥ १३८ ॥
 कावि हु चुवइ बाल अन्ना सहियाइ लगए गळए ।
 अन्ना करेइ गीयं कावि हु उच्च समुल्लवइ ॥ १३९ ॥
 लीला-चलत-गीवो जन्तो जन्तो निर्यच्छइ कुमारो ।
 सोहग-मँहो वड्डइ तहिं तहिं नयर-नारीण ॥ १४० ॥
 एवं च समयणाहिं पुँलेइजंतो स नयर-नारीहिं ।
 पत्तो कमेण सागरदत्त-गिहासन्न-भू-भागे ॥ १४१ ॥
 दिट्ठो सुलोयणाए अवलोयण-संठियाइ तेणावि ।
 दिट्ठा इमा सकज्जल-सिणिद्ध-पिड्ड-नयण-सोहिल्ला ॥ १४२ ॥
 पुव्व-मवन्मासाओ अवरोप्पर-दंसणाओ सजाओ ।
 अइगरुओ अणुराओ तक्खणमेत्तेण दोण्हपि ॥ १४३ ॥
 अह निग्गओ तुरंतो तुरंगमारूढ-विग्गहो कुमरो ।
 देहेण न चित्तेण सुलोयणा-ख्व-हय-हियओ ॥ १४४ ॥
 पुट्ठो अणेण सुमई बाल-वर्यसो वयस ! कस्सेसा ।

१ सः = सुवन्धुः । २ तथा = वल्लभः । ३ अटपटले । ४ अ यषरमग्गे ।
 ५ नागरिक्यः । ६ कृतपुण्या । ७ यस्या- । ८ राजते । ९ स्फटिकाक्षमालान्यापृत-
 प्यानस्थितयोगिनीसदृशी । १० कौतुकमसप्रज्ञता । ११ निवर्तमाना । १२ कतुर-
 खन्नाभि । १३ पश्यति । १४ महः = उत्सवः । १५ इत्यमानः (B. P. IV 185)

दम्पण-वावड-हत्या अवलोयण-संठिया जुवई ? ॥ १४५ ॥
 एसा कुमर ! सुलोयण-नामा दइया सुबंघु-वणियस्स ।
 सागरदत्त-सुयस्स ओ इय भणिए सुमइणा कमसो ॥ १४६ ॥
 आवाहिऊण तुरए समागओ निय-गिहम्मि कणगरहो ।
 मयण-सर-विहुरियंगो चितइ तप्पावणोवायं ॥ १४७ ॥
 किं मज्झ विभूईए किंवा अंतेउरेण रज्जेण ? ।
 जो तीए मुह-कमले छप्पय-लील न पावेमि ॥ १४८ ॥
 जइवि ह्नु लोय-विरुद्धं सुकुलुप्पन्नाण एरिसं कज्जं ।
 तहवि ह्नु तीइ विउत्तो सत्तो धरितं न जीयंपि ॥ १४९ ॥
 नाऊण तीए भावं दूई-संपेसणेण चित्त-गयं ।
 जइ ताव सावि इच्छइ खिवामि अंतेउरे नियए ॥ १५० ॥
 इय चित्तिऊण तेण पैडुया पैव्वाइया समाणत्ता ।
 तह कुणसु तुमं भयवइ ! जह सा मह पैणइणी होइ ॥ १५१ ॥
 तीएवि गंतु वियणे तह सा आमासिया सुनिउणाए ।
 जह पयडिय-सम्भावा हियय-गय क्षत्ति उल्लवइ ॥ १५२ ॥
 उव्विग्गा विव दींससि कीस तुमं पुत्ति ! केण मे कज्ज ? ।
 आणेमि जेण अइदुल्लहंपि निय-मंत-सत्तीए ॥ १५३ ॥
 तीए भणियं भयवइ ! मह हियय दुल्लहं जणं मेहइ ।
 निर्म्मग-रोर-पुरिसोव्व भोयणं चक्कवट्ठिस्स ॥ १५४ ॥
 जह कावि सारमेई इच्छइ सीहेण संगममलज्जा ।
 तह चेव अहं भयवइ ! सगं इच्छामि कुमरेण ॥ १५५ ॥
 तीए भणियं इंदंपि पुत्ति ! आणेमि मत-सत्तीए ।
 कित्तियमेत्तं एयं मह मंतो जत्थ विप्फुरइ ॥ १५६ ॥
 मा पुत्ति ! कुण विसायं जावं मंतस्स तह पैयच्छिस्सं ।
 अज्जवि य कुमारेणं जह संगो जायए तुज्झ ॥ १५७ ॥
 तह कायव्वं भयवइ ! न होइ जह मज्झ लाघवं लोए ।
 इय भणिऊण तीए दिन्ना मुत्तावली नियया ॥ १५८ ॥
 पव्वाइयाए तत्तो गंतु कुमरस्स साहियं सव्वं ।
 हरिसिय-मणेण तेणवि आणाविय नियय-पुरिसेहिं ॥ १५९ ॥

१ ▲ तीए । २ पट्टका = पट्टी = चतुरा । ३ प्रवाजिका = तापसी । ४ प्रण-
 यिनी = वल्लभा । ५ महइ = काहक्षति (H. P. IV 192) = बाळ्छति । ६ निर्मा-
 ग्य-रोर (रङ्ग) पुरुष इव । ७ सारमेयी = श्रुती । ८ प्रदास्सामि = करिष्यामीत्यर्थः ।
 ९ ४ °याइ । १० आनाप्य ।

अतएवमि खित्ता सुलोयणा राग-मोहिय-भणेण ।
 अगणिय जेणाववाय उल्लविय नियय-मज्जाय ॥ १६० ॥
 विजाय-वड्यरोहि च साहियं नायरोहिं नरवड्यो ।
 तेणवि बहु-प्पगारं सिक्खविओ मडुर-वयणेहिं ॥ १६१ ॥
 न य इच्छइ तं मोत्तु ताहे नाकण तस्स निब्बयं ।
 रन्ना पलरा मणिया असमत्था अम्हे कुमरस्स ॥ १६२ ॥
 सामेण ता न मुचइ दंडो कुमरम्मि तीरंइ न काउं ।
 ता खमह एकमेय अवराहं अम्ह कुमरस्स ॥ १६३ ॥
 एय नर-वड्य-वयणं सोलण नायरावि दीण-मुहा ।
 विच्छाय-निराणदा जहागय पडिगया सव्वे ॥ १६४ ॥
 कणगरहोवि हु तीए सुरय-सुहासत्त-माणसो निच्चं ।
 कमसो सेसतेउर-परिमोग-पेरम्मुहो जाओ ॥ १६५ ॥
 चित्तेइ न रज्ज-ठिइ न नीई बाहिं न देइ अत्थाणं ।
 सहिओ सुलोयणाए अच्छइ विविहाहिं कीलाहिं ॥ १६६ ॥
 एव पभूय-कालो बोलीणो तस्स राय-तणयस्स ।
 तीए अडिणव-जोव्वण-सुह-फास-पसत्त-चित्तस्स ॥ १६७ ॥
 अह अन्नया कयाइवि परिभूया हंति जाय-कोवाए ।
 पुब्बिं तस्सिदठाए देवीए रायसिरियाए ॥ १६८ ॥
 परिखरिय-परिव्वाइय-विदिन्न-सम्माय-कारओ जुन्नो ।
 एगेत-पसुत्ताणं दोण्हवि सिरम्मि पक्खित्तो ॥ १६९ ॥
 तस्स य वसेण दोन्निवि सहसा उम्भत्तयाणि जायाणि ।
 गायंति हसंति समुल्लवंति असमंजस बड्डहा ॥ १७० ॥
 भीमरहेणवि तत्तो बौहरिया मंत-तत्तिया बहवे ।
 तेवि हु करिंति किरिय मूय-विगारोचि मन्नत्ता ॥ १७१ ॥

अथिय ।

काउं सरीर-रक्खं गाढं गहिज्जण केवि मुहासु ।
 पहणंति गुरु-चवेडा-घाएहिं कस-प्पहारेहिं ॥ १७२ ॥
 आलिहिय मल्लेसुं केवि हु विणिवेसिज्जण उवत्ता ।
 ओहिमतिय सिद्धत्थय-घाएहिं हणति पुणरुत्त ॥ १७३ ॥

१ अजपवादम् । २ B युग्मम् । ३ B अम्हि । ४ तीरइ = वाक्यते (B P IV 86) । ५ परम्मुहो = पराङ्मुहः । ६ नीइ = गच्छति (B P IV 162) ।
 ७ अहमिति । ८ चूर्णः । ९ B युग्मम् । १० असमजसम् = असंबद्धम् । ११
 आहताः = आकारिताः । १२ मूयविचारः । १३ अभियन्त्य ।

केवि डु विरोल-तन्नय-पुरीस-मीसेहिं गुग्गुलाईहिं ।
 उँव्वरियम्मी खिवित्ता उँद्वणिय पयच्छति ॥ १७४ ॥
 वायस्स विगौरासकिरेहिं वेज्जेहिं विविह-किरियाओ ।
 पारद्दाओ न उणो कोवि गुणो ताण संजाओ ॥ १७५ ॥
 उँम्मत्तय-रूवेणं पणदठ-चित्ताण वच्चए कालो ।
 अह अन्नया पसुत्ते पाहरिय-जणम्मि रयणीए ॥ १७६ ॥
 भंजित्ता नियैलाइं निर्हुय चिय निग्गयाइं नयरीओ ।
 दोन्निवि भमंति सीउण्ह-त्राय-बहु-दुक्ख-त्तवियाइं ॥ १७७ ॥
 इय नर-वर ! संसारे सुहिओ होऊण जायए दुहिओ ।
 रायावि भमइ भिक्ख सुवइ महीए निरीकरणो ॥ १७८ ॥
 पवराहार-विलेवण-आहरण-विभूसियाइं होऊण ।
 हिंडंति ताइ मिक्खं गिहे गिहे दुक्ख-त्तवियाइं ॥ १७९ ॥
 धूली-धूसरियाइं बालोह-हसेज्जमाण-चेद्दाइं ।
 हिंडति सुदीणाइं निवसिय-जर-दाडि खडाइं ॥ १८० ॥
 बालोह-पेच्छणिज्जं वुँह जण-ससोयणिज्जमच्चत्थं ।
 पिच्छसु नर-वर ! जाय तं मिहुणं कम्म-दोसेणं ॥ १८१ ॥
 एय च ताव एव, एत्तो उ पुरीए विजय नामाए ।
 रत्ताऽणंगवईए मुजइ घणवाहणो भोए ॥ १८२ ॥
 पडिवाहिओ सुहम्मेण सूरिणा जिदठ-भाउणा एसो ।
 सहिओऽणंगवईए पव्वइओ सूरि-पासम्मि ॥ १८३ ॥
 एत्तो य घणवईवि हु वसुमइयाए सिणेह-जुत्ताए ।
 सहिओ पच्च-पयारे मुजइ माणुस्सए भोए ॥ १८४ ॥
 जह सो मोहिल-वणिओ रन्ना निव्वासिओ सदेसाओ ।
 काऊण तहा-रूवं सुह-फल्यं किंपैणुट्ठाणं ॥ १८५ ॥
 उववन्नो वेयद्धे उत्तरसेढीए वेजयत्त-पुरे ।
 चित्तंगयस्स एत्तो पुहवीइ सुमगलो नाम ॥ १८६ ॥
 साहिय-बहुविह-विज्जो अह सो गयणगणेण हिंडंतो ।
 कइयावि मेहलावइ-पुरीए लीलाए सपत्तो ॥ १८७ ॥

१ विहालतर्णक-पुरीपमिश्रैः=मूषकारिवालकविष्ठासहितै । २ अपवरिकायाम् ।
 ३ लद्धूपनिकाम् । ४ विकाराऽऽशङ्कितृभिः । ५ वैद्यं । ६ B अस्मुत्त° । ७ निग-
 ङानि । ८ निर्हुय = तूष्णीकम् (B D IV 50) = प्रच्छन्नमित्यर्थः । ९ B युग्मम् ।
 १०-निरावरणः = नमः । ११ B बहुज° । १२ संशोयणिवं = संशोचनीयम् =
 श्लोकविषयम् । १३ किमप्यनुष्ठानम् ।

हम्मिय-तळमारुढा ण्हायंती तेण वसुमई दिट्ठा ।
 पुव्व-भवन्मासाओ रत्तो सो तीई खवम्मि ॥ १८८ ॥
 काउं धणवइ रूप उवमुत्ता तेण वसुमई मुद्धा ।
 तीए सुरय-पसत्तो धणवइ-रूवी ठिओ तत्थ ॥ १८९ ॥
 सो पुण धणवइ-वणिओ पुव्व-भवोवत्त-कम्म-दोसेण ।
 अवहरिय तेण मुक्को इहेव मरहे विणीयाए ॥ १९० ॥
 सो तत्थ रिसह-जिण-वर-वस-पसूयस्स दडवीरियस्स ।
 केवल्लिणो पय-मूले पव्वइओ जाय-निव्वेओ ॥ १९१ ॥
 पुव्व-सय-सहस्साइं तीसं काऊण उग-तव-चरण ।
 उववण्णो ईसाणे देवो चंदज्जुणो नाम ॥ १९२ ॥
 पर-दार-पसत्तो सो सुमंगलो तेण छिन्न-वर-विज्जो ।
 मुक्को परओ माणूस-नगस्स देवेण कुद्धेण ॥ १९३ ॥
 पडिबोहिया उ देवेण वसुमई जाय-तिव्व-संवेगा ।
 सूरि-सुहम्म-पवत्तिणि-पय-मूले अज्जिया जाया ॥ १९४ ॥
 एव च अणंगवई वसुमइ-अज्जाइ संजुया तत्थ ।
 मैयहरि-चदजसाए पय-मूले कुणइ उग-तवं ॥ १९५ ॥
 अह-अन्नया क्याइवि वियार-भूमि गयाहिं एयाहिं ।
 दिट्ठं तं उम्मत्तं मिट्ठुण बहु-डिंभ-परियरियं ॥ १९६ ॥
 उगायंतं बहुहा नच्चतं धूलि-धूसर-सरीर ।
 त दट्ठुमणगवई सविसाया एवमुल्लवइ ॥ १९७ ॥
 अज्जे ! वसुमइ ! एसा भगिणीइ सुलोयणाइ अणुहरइ ।
 जर-दंडि-खड-वैसणा गह-गहिय-नरस्स पासत्था ॥ १९८ ॥
 भणियं च वसुमईए सुइर निर्ज्झाऊण सविसायं ।
 एसो सो कणगरहो एसावि सुलोयणा नूणं ॥ १९९ ॥
 तत्तो गंतुं दोहिवि महुअ आभासियं तयं जुयल ।
 उगायइ हसइ नच्चइ बोहूइ असमजस बहुयं ॥ २०० ॥
 ताहे दोवि जणाइं सुहम्म-सूरिस्स पाय-मूलम्मि ।
 कण्णा-पराहिं अज्जाहिं ताहिं नीयाइं सविसाय ॥ २०१ ॥
 अइसय-नाणी य गुरू पुट्ठो उम्माय-कारणं ताहिं ।

१ उवत्तं = उपात्तं = गृहीतम् । २ आर्थिका = साध्वी । ३ मयहरा = महत्तरा
 (N P 4) । ४ परिकरित = व्याप्तम् । ५ वधन = वधम् । ६ निध्याय =
 दृष्ट्वा । ७ बोहूइ = कथयति । (M P. IV. २) ।

गुरुणावि ताण सिद्धो पुब्बुत्तो सयल-वुत्ततो ॥ २०२ ॥
 भणिओ अज्जाहिं गुरू मयवं । जइ अत्थि कोवि पडिजोगो ।
 ता एयाण पसजह जइ पिच्छह किंचि उवगार ॥ २०३ ॥
 तत्तो गुरुणा तेसिं दिन्नो उम्माय-नासण-पडिद्धो ।
 पडिजोगो जायाइं दोन्निवि अह सत्थ-चित्ताइं ॥ २०४ ॥
 अह ताण वसुमईए सिद्धो सब्बोवि पुब्ब-वुत्ततो ।
 एयस्स गुरु-पभावा नद्धो तुम्हाण उम्माओ ॥ २०५ ॥
 इय सोऊणं दोन्निवि सुहम्म-सूरिस्स परम-विणएण ।
 वदति चरण-जुयल अह सूरि भणिउमादत्तो ॥ २०६ ॥
 भोग-सुह-लालसाण पर-दार-रय-प्पियाण पुरिसाण ।
 बहुविह-विडंबणाओ इह पर लोए य जायंति ॥ २०७ ॥
 पावति विसय-तिसिया वह-बंधण-मारणाइ-दुक्खाइं ।
 नारुण कुमर ! एव भोग-पिवास परिच्चयसु ॥ २०८ ॥
 पर-दार-पसत्तेणं जं पावं चिक्कणं तैए बद्ध ।
 पुप्फ-सरिसो विवागो रूज्ज-भंसाइओ तस्स ॥ २०९ ॥
 एत्तोवि अणंत-गुण कडुय-विवागं फल तु पर-लोए ।
 पाविज्जइ दुब्बिसहं नारय-तिरियाइ-संसरणे ॥ २१० ॥
 एमाइ-देसणाए आविब्भूयम्मि चरण-परिणामे ।
 पैव्वावियाइं गुरुणा दोन्निवि निव्विन-चित्ताइं ॥ २११ ॥
 मयहरियाए पासे भणिणी-जुयलेण संजुया तत्तो ।
 सम्मं गुरु-विणय-रया सुलोयणा कुणइ विविह-तवं ॥ २१२ ॥
 एवं चंदजसाए पय-मूले ताण अच्छमाणीण ।
 तिण्हंपि हु भणिणीणं गयाणि बहु-पुब्ब-लक्खाणि ॥ २१३ ॥
 मुणिणो कणगरहस्सवि घणवाहण-साहुणा समेयस्स ।
 वोलीणाओ बहुया वरिसाणं कोढि-कोडीओ ॥ २१४ ॥
 अह अणसणेण सूरि कालं काऊण बीय-कप्पम्मि ।
 जाओ ससिप्पह-सुरो विमाण-चंदज्जुणाहिर्वई ॥ २१५ ॥
 घणवाहणोवि मरिउं जाओ सामाणिओ सुरो तस्स ।
 विज्जुप्पहोत्ति इयरा देवी से चंदरेहत्ति ॥ २१६ ॥
 वसुमई-अज्जावि तहा पुब्बुवन्नस्स तत्थ देवस्स ।

१ परिल्लज । २ जया । ३ राज्यप्रसादिकः । ४ आविर्भूते = प्रकटीभूते ।

५ प्रमात्रितौ । ६ ४ °दण्णा° ।

चंदज्जुणस्स जाया देवी चंदप्पहा नाम ॥ २१७ ॥
 एत्तो य सो सुवंधू दइयाइ गुरु-विरह-सोय-ससत्तो ।
 हट्ट-धर-काणणाईसु कथवि य धिइ अपाविंतो ॥ २१८ ॥
 कणगरहस्स पत्तहो चित्तो विविह-मारणोवाय ।
 रोह-ज्जाणोवगओ विलवंतो दीण-वयणिल्लो ॥ २२९ ॥
 रय-रमिय-हसिय-जंपिय सहरिस-अवैगूहणाइ दइयाए ।
 पुणरुत्तं सुमरतो जाओ सो गह-गहिउव्व ॥ २२० ॥^१

तओ ।

नियय-धरम्मि न चिह्णइ हिंडइ उज्जाण-काणणाईसु ।
 कथ गयां कण हिया कीस निळुक्का सि जपतो ॥ २२१ ॥
 कह रुद्धा मह सुंदरि ! जेण न दंसेसि अप्पयं सिग्ग ।
 इं इ दिट्ठा दिट्ठा पसीय मह देसु पडिवयण ॥ २२२ ॥
 जं जं पिच्छइ लोयं तं त पुच्छइ, तए पिया दिट्ठा ? ।
 एमाइ विलवमाणो नीहरिओ ताओ नयरीओ ॥ २२३ ॥
 उम्मत्तय-रुवेण हिंडतो विविह-गाम-नयरेसु ।
 दुहियो दीणो वियणो छुहा-पिवासाहि संतत्तो^२ ॥ २२४ ॥
 कइयावि हु संपत्तो अणेय-तावस-जणाउरे रम्मे ।
 नाणा दुम-सय-गहणम्मि आसमे विविह-फल-पउरे ॥ २२५ ॥
 तथ य से कुल-वइणा मणयं संजाय सत्थ-चित्तस्स ।
 निय-धम्मो परिकहिओ तस्सवि सो परिणओ ताहे ॥ २२६ ॥
 गिण्हिय तावस-दिक्खं दइया-गुरु-विरह-जाय-वेरंगो ।
 कय-कद-फलाहारो घोर-तवं चरित्तमारद्धो ॥ २२७ ॥
 दोमासिय-तेमासिय-चउम्मासाइयं तवं विविहं ।
 काठ पभूय-कालं अंतुट्ट-वेराणुबंधो सो ॥ २२८ ॥
 मारिऊण य उववओ परमाहम्मिय-मुरेसु^३ अवरिमी ।
 उववन्न-मेत्तओ सो पुव्व-भवालोयण कुणइ ॥ २२९ ॥^४
 नाऊण पुव्व-वइर विहंग-नाणेण आसुरुत्तो सो ।
 चित्तइ कथ वडरी सा वा मह दुट्ठ-महिळत्ति ! ॥ २३० ॥

१ A °याए । २ अवगूहनं = आलिङ्गनम् । ३ स्मरन् । ४ B तिष्ठमि. कुल-
 कम् । ५ निळुक्का = निर्लना (घ. २ IV ५५) । ६ लया । ७ संतत्तो = सततः ।
 ८ मनाक् (N. P १०) सजातस्वर्थाचित्तस्य । ९ वेरंग = वैराग्यम् । १० अतुट्ट =
 अनुदितम् = अनष्टम् । ११ अम्मादिपु पञ्चदशप्रकारेषु पारमाधार्मिकदेवेष्वेकतसो-
 उम्बरीयानामा सः । १२ B गुग्गम् ।

दुस्सीला सा पावा अणुरत्त तह ममं परिच्चइय ।
 आसत्ता कणगरहे सच्चय ता वड्ढरिणी पढम ॥ २३१ ॥
 तारिस दुक्खं दिन्नं तइया मह जेहिं दुट्ठ-सीलेहिं ।
 इण्हि गंतुं दोन्निवि हतन्वाइं मए ताइ ॥ २३२ ॥
 इय चित्तिऊण वेगेण आगओ रोस-फुरफुरंतो सो ।
 संलेहण-मुंसियंगो जत्थच्छइ कणगरह-साहु ॥ २३३ ॥
 धम्म-ज्झाणोवगयस्म तस्स पडिमा-मयस्स रयणीए ।
 पित्तवण-ठियरस मुणिणां घोरुवसगो कुणइ पावो ॥ २३४ ॥
 काउं पिप्पाय-रूवं उक्कत्तइ निसिय-कत्तिया-हत्थो ।
 संसाइं सरुहिराइं सभारिय-पुव्व-कय-वड्ढेरा ॥ २३५ ॥
 भीमदहास-पुव्वं उट्ठं उक्खिविय खिवइ खोणीर ।
 दुव्विसह-गुरु-कसाघाय-ताडण कुणइ पुणरुत्त ॥ २३६ ॥
 मुचइ घूली-वरिसं खणेण उव्वलोह-पूरियं कणइ ।
 जलण-वरिसेण वरिसइ छिंदइ खणेण अंगाइं ॥ २३७ ॥
 काऊण हत्थि-रूवं सुत्तिकव-दंतेहिं देइ वेणाइं ।
 निय-काइयाए सिंचइ लोलइ चलणेहिं मूमीए ॥ २३८ ॥
 किं बहुणा भणिएणं निग्घण-हियएण तेण असरेण ।
 मुणि-देहे दुव्विसहा विहिया नरओवमा वियणा ॥ २३९ ॥
 तीइ वियणाइ भाहु अचलिय-चित्तो पेसत्थ-सुह-छेतो ।
 धम्म-ज्झाणोवगओ निंदंतो नियय-दुच्चरियं ॥ २४० ॥
 कय-अणसणो महप्पा कालं काऊण वीय-कप्पम्मि ।
 चंदज्जुणम्मि जाओ विहुप्पहो नाम देवोत्ति ॥ २४१ ॥
 अबरिसी मुणि-देहं पाण-विमुक्कंपि गय-रोसण ।
 छिंदिय संयहा पत्तो सुलोयणजा-समीवम्मि ॥ २४२ ॥
 सावि हु पभाय-समए काउस्सगो ठिया सुह ज्झाणे ।
 सौहुणि-मज्झोवगया सुमराविय-पुव्व दुच्चरिया ॥ २४३ ॥
 ओहमय-पुरिस-पडिम फुल्लिग-जालाउलं विउव्विय ।
 पावे ! पर-पुरिस-पिए ! अवगूहसु वल्लहं एयं ॥ २४४ ॥

१ परिच्छय ॥ ० वयइ । २ सुखिं = शुक्लम् । ३ पित्तवणम् = श्मशानम् ।
 ४ उक्कन्तति । ५ संमारिय = संस्मारितम् (H P. IV 74) ॥ ० भाविय । ६
 खोणी = पृथ्वी । ७ वेणान् । ८ नरकायमा । ९ प्रगस्तशुभलेयम् । १० दुच्चरियं
 = दुश्चरितम् । ११ उ युग्मम् । १२ कतवा । १३ साहुणा = पाथी । १४ सुमस
 विय = स्मारितम् (H. P. IV 74) ।

इय भणिय तेण समय गाढं बंधितु जलिय-दंढेहिं ।
 हणिकुण तक्खणेण सावि तओ मारिया तेण ॥ २४५ ॥
 अविचलिय-सुद्ध-भावा काल काठं विहुप्पह-सुरस्स ।
 उप्पन्ना पिय-देवी सयंपभा नाम तत्थेव ॥ २४६ ॥
 इय भो नर-वर ! दट्ठुं राग-दोसाण दारुण विवाग ।
 दूरेण चयसु संग राग-दोसेहिं पावेहिं ॥ २४७ ॥
 वह विहायाऽऽसु पहिट्ठ-माणसो मुणीण सो अंबरिसी सुराहमो ।
 कयत्थेमप्पाण मणे गणतो जहागय ताहि गओ स-ठाणयं ॥ २४८ ॥
 साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मत-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि परिसमप्पइ सुलोवणा-कणगरह-वहो नाम ।
 सुरसुंदरी-कहाए चोदसमो इह परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ चतुर्दशः परिच्छेदः समाप्तः ॥ ३५०० ॥

अह सो कय-समण-वहो अंबरिसी मुइय-माणसो तत्थ ।
 निच्चं नेरइयाणं कैयत्थणा-जाय-गुरु-तोसो ॥ १ ॥
 बधित्तु पाव-कम्म तओ चुओ विहँव-पंसुली-गम्भे ।
 उववन्नो सो तीए बडुविह-कडु-खार-पाणेहिं ॥ २ ॥
 सौडिय-देहो रोइं झाणं आऊरिक्खण नरयम्मि ।
 मरिक्खण सत्त-पालिओ उववन्नो पढम-पुढवीए ॥ ३ ॥
 अणुहविय तिब्ब-दुक्ख निय-आउ-खए तओवि उव्वट्ठो ।
 इह भरहे विष्ण-सुओ उववन्नो दुग्गओ नाम ॥ ४ ॥
 दारिद-दुक्ख तविओ दिक्ख पँरिवाययाण घित्तूण ।
 काठं अन्नाण-तवं उक्कढ-रोसो मओ तत्तो ॥ ५ ॥
 घरणिदस्स उ जाओ साँहिय-पलियाउओ मँहाराओ ।
 नामेण काल-त्राणो दिव्व-महा-रीद्धि-सपन्नो ॥ ६ ॥
 तत्थवि सुमरिय-वइरो उववोग देइ ताण दोण्हंपि ।
 ठाण-वियाणण-हेउ विमग-नाणेण सकसाओ ॥ ७ ॥

१ ३ तिस्रभिः कुलकम् । २ आत्मानम्, छन्दआनुलोम्यादनुस्वारलोपः ।
 ३ कयत्थणा = कदर्यना । ४ विषवपाशुलागमैः, पाशुला = पुंश्वली । ५ आटितदेहः
 = नष्टशरीरः । ६ ३ तिस्रभिः कुलकम् । ७ पाणिनाकः = तापसः । ८ मृतः ।
 ९ साधिकपत्न्यायुक्कः । १० महाराओ = सामानिकसुरः ।

पंचविहोवि पमाओ परिहरियव्वो पयत्तेण ॥ ८७ ॥
 मज्जं विसय-कसाया निहा विगेहा य पचमी मणिया ।
 इय पंचविह-पमाओ जीवं पाडेइ ससारे ॥ ८८ ॥
 किं बहुणा धी-दुब्बल-मण-ताव-करो उ जाव-जीवाए ।
 वोढव्वो अट्टारस-सीलंग-सहस्स-पम्मरो ॥ ८९ ॥
 कीरंतो जइ-धम्मो खिप्प मोक्खम्मि नेइ नर-नाह ! ।
 दीहर-कालेणं पुण सावग-धम्मोवि तं सव्व ॥ ९० ॥
 पंच य अणु-व्वयाइं गुण-व्वयाइं च होंति तिनेव ।
 सिक्खा-व्वयाइं चउरो सावग-धम्मो दुवाळसहा ॥ ९१ ॥
 एमाइ-वित्थरेणं दुविहेवि ह्मु साहियम्मि धम्मम्मि ।
 पत्थावं नाऊण रत्ता सूरी इमं पुट्ठो ॥ ९२ ॥
 कमलावईइ पुत्तो अडवीए जायमेत्तओ केण ।
 अवहरिओ, पुव्व-कय किंवा वेर सरंतेण ? ॥ ९३ ॥
 बुद्धिं गओ स कथ व भयवं ! कइया व अम्ह सो मिलिही ? ।
 एयं सवित्थरेण साहेह अणुग्गहं काउ ॥ ९४ ॥
 नाऊण य उवगार कहिज्जमाणे पभूय-लोयस्स ।
 अह केवल्लिणा भणियं कहिमो आयनसु नरिंद ! ॥ ९५ ॥
 धायइ-सडे दीवे पुरच्छिमद्धम्मि भरह-खित्तम्मि ।
 अत्थि पुरी पोराणा नामेण अवरककत्ति ॥ ९६ ॥
 तीए अबड-वणिणो महिला नामेण अत्थि अच्छुत्ता ।
 तीए कमेण जाया वर-रूवा तिन्नि पुत्ता ओ ॥ ९७ ॥
 मडण-मल्हण-चंदण-नामा, तेसिं च तिन्नि महिलाओ ।
 लच्छि-सरस्सइ-संपय-नामाओ पवर-रूवाओ ॥ ९८ ॥
 पयईइ तणु-कसाया अन्नोन्नं पवर-पीइ-सज्जुत्ता ।
 दाण-रया सत्तुट्ठा सुहेण अच्छंति ते वणिणो ॥ ९९ ॥
 अह अन्नया कयाइवि लच्छी वंठेर्ण निन्न-नामेण ।
 दिट्ठा, अन्मुववन्नो सो तीए रूव-लावन्ने ॥ १०० ॥
 पथेइ य तं बहुसो सा पुण तं नेच्छई मणेणावि ।
 अह अन्नया तंलाए तोर्य-निमित्त गया लच्छी ॥ १०१ ॥
 तुरयारूढो अह निन्नओवि पत्तोऽणुमग्गओ तीए ।

१ विकया । २ B धिइडु° । ३ B तासक° । ४ A तप्पुव्वं । ५ द्वादशधा ।

६ B मइवं । ७ पुरच्छिमद्धं = पश्चिमार्धम् । ८ वंठो = दासः (M. P. 34) ।

९ अभ्युपपन्नः । १० सडाणे । ११ तोय = जलम् ।

वियणे गहिया मझाइ रोवियाँ तुरय पदठीए ॥ १०२ ॥
 विलवती बेग-पहाविण तुरएण पाडिया अडवि ।
 भिल्लेहिं समं जुज्झमि मारिओ निन्नओ रंजे ॥ १०३ ॥
 गहियाभरणा लच्छी मुक्का भिल्लेहिं तत्थ अडवीए ।
 हिडती तत्थ मूढ-दिसा असिया संहें छुहिण ॥ १०४ ॥
 अह सा मल्हण-पत्ती सरस्सती मोहिलेण वणिण ।
 पत्थिंज्जंती पइणो साहेइ जहट्ठिय सव्वं ॥ १०५ ॥
 अह मल्हणंण रत्तो गतु सिट्ठमि तम्मि वुत्तते ।
 उदालिय-दविणो मोहिलेवि निव्वासिओ रत्ता ॥ १०६ ॥
 पुव्व-सय-सहस्साइ बहूणि परिवालिऊण नियमां ॥
 तिन्निवि काल कांठं निबद्ध-मणुयाउया तत्तो ॥ १०७ ॥
 जवुदीवे एत्थ अत्थि पुरी मेहलावती नाम ।
 एरवए वर-खेत्ते आरिय-देसम्मि वित्थिन्ना ॥ १०८ ॥
 भीमरहो तत्थासी राया कुसुमावली उ से देवी ।
 तीए पुत्तत्ताए उववन्नो मंडणो ताव ॥ १०९ ॥
 जाओ य उच्चिय समए देव-कुमारोवमो विसालच्छो ।
 कणगरहो से नाम विहिय उच्चियम्मि समयम्मि ॥ ११० ॥
 कमसो जोव्वण-पत्तो विसुद्ध-वसाण राय-कन्नाण ।
 राय-सिरी-पमुहाण पवराण गाहिओ पाणि ॥ १११ ॥
 जुवराय-पए ठविओ मुजइ माणुस्सए पवर-भोए ।
 अंतोउर-मज्झ-गओ देवो विव देव-लोगम्मि ॥ ११२ ॥
 तीइ नयरीइ ईन्मा सहोयरा दोन्नि आति सत्थाहा ।
 सागरदत्तो य तहा समुदत्तो य सुपसिद्धा ॥ ११३ ॥
 अह सो निन्नय-वठो निह्वा मिल्लेहिं तत्थ अडवीए ।
 कइवय-भव-गहणाइ हिंढित्ता तिरिय जाईसु ॥ ११४ ॥
 उब्बट्ठिऊण पुत्तो सागरदत्तस्स सत्थवाहस्स ।
 धंजाए भारियाए सुबधु-नामो समुप्पन्नो ॥ ११५ ॥
 सोवि-हु मल्हण-जीवो कालं काऊण आउ-पज्जते ।
 जाओ सुदसणाए मज्जाए समुदत्तस्स ॥ ११६ ॥

१ काल (B. P 43) । २ रोपिता । ३ अरण्ये । ४ आर्धमाना । ५ निव-
 मायु । ६ पुत्रतया । ७ इन्मो = वणिक् (B. D I 79) इन्म = श्रेष्ठी वा ।
 ८ आर्धवाहो । ९ उदय = निष्कम्प । १० B ° नाइ । ११ B युग्मम् ।

पुत्तो धणवइ-नामो सुख-जुत्तो कलामु पंतट्ठो ।
 एत्तो य अत्थि नयरी विजया तत्थेव एरवए ॥ ११७ ॥
 तीए समिद्धि-जुत्तो धणभूई नाम आसि सत्थाहां ।
 महिला सुंदार-नामा पुत्तो य सुधम्म-नामोत्ति ॥ ११८ ॥
 अह चंदणोवि वणिओ मरिऊण तओ सुधम्म-नामस्स ।
 ऐगोयरो कणिट्ठो जाओ घणवाहणो नाम ॥ ११९ ॥
 तत्थेव य एरवए सुपइद्वपुरम्मि आसि हरिदत्तो ।
 इम्मो तस्स य महिला विणयवई विणय-सजुत्ता ॥ १२० ॥
 पुत्तो उण वसुदत्तो अह सा लच्छी तया ओ अढवीए ।
 सीह-हया मरिऊणं भमिऊण तिरिक्खे-जोणीसु ॥ १२१ ॥
 विणइवईए धूया जाया ओ सुलोयणत्ति नामेण ।
 वसुदत्तस्स कणिट्ठा सुख-रूवा सुर-वहुव्व ॥ १२२ ॥
 सावि इ चंदण-भवजा कालं काऊण संपया तत्तो ।
 जाया सुलोयणाए कणिट्ठ-भगिणी अणगवई ॥ १२३ ॥
 एत्थंतरम्मि मरुहण-भज्जावि सरस्सई मैया संती ।
 ताणं दोणहवि लहुई वसुमइ-नामा समुप्पन्ना ॥ १२४ ॥
 एवं च ताओ तिल्लिवि वसेण भवियव्वयाइ एगत्थ ।
 जायाओ भगिणीओ अवरोप्पर-नेह-कलियाओ ॥ १२५ ॥
 जोव्वणमणुपत्ताओ समाण-जार्इण रूव-जुत्ताण ।
 अणुरूवाण वराणं माया-वित्तेहिं वरियाओ ॥ १२६ ॥

अविब ।

जेट्ठा सुलोयणा सा परिणीया निज-वंठ-जीवेण ।
 सागरदत्त-सुएण सुबंधु-नामेण वणिएण ॥ १२७ ॥
 बीया अणगवइया धणभूइ-सुएण विजय-नयरीए ।
 घणवाहण नामेणं परिणीया पुव्व-दइएण ॥ १२८ ॥
 तइया वसुमइ नामा मरुहण-जीवेण पुव्व-दइएण ।
 धणवइणा परिणीया तणएण समुदत्तस्स ॥ १२९ ॥
 जिई सुलोयणं वडिऊण भवियव्वया-निओएण ।
 पुव्व-भव-वल्लहेहिं जुत्ताओ नेह-कलिएहिं ॥ १३० ॥
 पुव्व-भवन्मासाओ सुलोयणा वल्लहा सुबंधुस्स ।

१ बहुशिक्षितः (४ १ १) । २ ४ युग्मम् । ३ एकोदरः = सहोदरः । ४

तिर्यग्योनिषु । ५ ४ युग्मम् । ६ धृष्टा सती । ७ मातापितृभ्याम् । ८ ५ जेह ।

तीए उण सो न तहो, एवं वञ्चंति दिवसाई ॥ १३१ ॥
 अह अजया कयाइवि कणयरहो तुरय-वाहण-निमित्तं ।
 मैडचडयरेण सहिओ निगच्छइ रौय-मग्गेण ॥ १३२ ॥
 ताव य नौयरियाओ निय-निय-हम्मिय-तलेसु चडिऊण ।
 कुमरं निगच्छत पुलइउमेवं पयत्ताओ ॥ १३३ ॥
 एक्का विलास-पउर कुमरं दट्ठु अणग-पडिखुवं ।
 कैय उज्जा सा जीएँ एसो दइओत्ति चित्तेइ ॥ १३४ ॥
 अज्जा कुमर-पलोयण-तग्गय-चित्ता विमुक्क-वावारा ।
 निप्फद-लोयण-जुया सुर-वहु-लील समुव्वहइ ॥ १३५ ॥
 अज्जा उण कर-सठिय-मुत्ताहैल-तार-हारिया सैहइ ।
 फेल्हक्ख-माल-वावड-झाण-ट्टिय-जोगिणि-सरिञ्छा ॥ १३६ ॥
 कोउंग-रहस-पयद्दा गुरु-जण-संकाइ तह निर्येत्तंती ।
 रेहइ दोला-रूढव्व कावि कुमरस्स निग्गमणे ॥ १३७ ॥
 लीला-चलत-लोयण-कुमर-पलोयण-विमुक्क-नीसासा ।
 मयण-सर-सद्धियगिन्व नज्जए चैउर-सहियाहिं ॥ १३८ ॥
 कावि हु चुवइ बाल अज्जा सहियाइ लगए गलए ।
 अज्जा करेइ गोयं कावि हु छव्व समुल्लवइ ॥ १३९ ॥
 लीला-चलत-गीवो जन्तो जन्तो निर्येच्छइ कुमारो ।
 सोहग्ग-भैहो वद्धइ तहिं तहिं नयर-नारीण ॥ १४० ॥
 एवं च समयणाहिं पुँलइज्जंतो स नयर-नारीहिं ।
 पत्तो कमेण सागरदत्त-गिहासन्न-भू-मागे ॥ १४१ ॥
 दिट्ठो सुलोयणाए अवलोयण-संठियाइ तेणावि ।
 दिट्ठा इमा सकज्जल-सिणिद्ध-पिड्ड-नयण-सोहिट्ठा ॥ १४२ ॥
 पुव्व-भवम्मासाओ अवरोप्पर-दसणाओ सजाओ ।
 अइगरुओ अणुराओ तक्खणमेत्तेण दोण्हपि ॥ १४३ ॥
 अह निगओ तुरतो तुरगमारूढ-विग्गहो कुमरो ।
 देहेण न चित्तेण सुलोयणा-खव-हय-हियओ ॥ १४४ ॥
 पुट्ठो अणेण सुमई बाल-वयंसो वयस ! कस्सेसा ।

१ सः = सुवन्धुः । २ तथा = वल्लभः । ३ अटपटलेन । ४ अ यवरमग्गे ।
 ५ नागरिक्यः । ६ कृतपुण्या । ७ यस्याः । ८ राजते । ९ स्फटिकाक्षमालाव्याघृत-
 प्यानस्थितयोगिनीसदृशी । १० कौस्तुभमयप्रभृता । ११ निवर्तमाना । १२ चतुर-
 सस्त्राभिः । १३ पश्यति । १४ ब्रह्मः = उत्सवः । १५ इक्ष्यमानः । (M. P. IV. 181)

दप्पण-वावड-हत्था अवलोयण-संठिया जुवई १ ॥ १४५ ॥
 एसा कुमर ! सुलोयण-नामा दइया सुबंधु-वणियस्स ।
 सागरदत्त-सुयस्स ओ इय भणिए सुमइणा कमसो ॥ १४६ ॥
 भावाहिऊण तुरए समागओ निय-गिहम्मि कणगरहो ।
 मयण-सर-विद्धुरियंगो चितइ तप्पावणोवायं ॥ १४७ ॥
 किं मज्झ विभूईए किंवा अंतेउरेण रज्जेण १ ।
 जो तीए मुह-कमले छप्पय-लीलं न पावेमि ॥ १४८ ॥
 जइवि हु लोय-विरुद्धं सुकुलुप्पनाण एरिसं कज्जं ।
 तहवि हु तीइ विलत्तो सत्तो धरितं न जीयंमि ॥ १४९ ॥
 नाऊण तीए भाव दूई-संपेसणेण चित्त-गयं ।
 जइ ताव सावि इच्छइ खिवामि अंतेउरे नियए ॥ १५० ॥
 इय चित्तिऊण तेणं पैण्डिया पैन्वाइया समाणत्ता ।
 तह कुणसु तुमं भयवइ ! जह सा मह पैणइणी होइ ॥ १५१ ॥
 तीएवि गंतु वियणे तह सा आभासिया मुनिउणाए ।
 जह पयडिय-सग्गमावा हियय-गय क्षत्ति उल्लवइ ॥ १५२ ॥
 उब्बिग्गा विव दीससि कीस तुम पुत्ति । केण भे कज्जं १ ।
 आणेमि जेण अइदुल्लहंपि निय-मंत-सत्तीए ॥ १५३ ॥
 तीए भणियं भयवइ ! मह हियय दुल्लहं जणं मेहइ ।
 निर्म्मग-रोर-पुरिसोव्व भोयणं चक्कवडिस्स ॥ १५४ ॥
 जह कावि सारमेई इच्छइ सीहेण संगममलज्जा ।
 तह चेव अहं भयवइ ! सगं इच्छामि कुमरेण ॥ १५५ ॥
 तीए भणियं इंदंपि पुत्ति । आणेमि मत-सत्तीए ।
 कित्तियमेत्तं एयं मह मंतो जत्थ विप्फुरइ ॥ १५६ ॥
 मा पुत्ति ! कुण विसायं जावं मंतस्स तह पैयच्छिस्सं ।
 अज्जवि य कुमारेणं जह संगो जायए तुज्झ ॥ १५७ ॥
 तह कायव्वं भयवइ ! न होइ जह मज्झ लाघवं छोए ।
 इय भणिऊणं तीए दिन्ना मुत्तावली नियया ॥ १५८ ॥
 पन्वाइयाए तत्तो गंतु कुमरस्स साहियं सव्वं ।
 हरिसिय-मणेण तेणवि आणाविय नियय-पुरिसेहिं ॥ १५९ ॥

१ A तीए । २ पट्टका = पट्टी = चतुरा । ३ प्रवाजिका = तापसी । ४ प्रण-
 यिनी = वल्लभा । ५ महइ = काइस्सति (H. F. IV. 192) = वाञ्छति । ६ निर्मा-
 ग्य-रोर (रक्क) पुरुष इव । ७ सारमेयी = झुनी । ८ प्रदास्यामि = करिष्यामीत्यर्थः ।
 ९ B ०याइ । १० आनाप्य ।

अंतैतरम् विता सुलेयणा ह्यग-मोहिय-मणेण ।
 अगणिय जेणाववाय उल्लंघिय नियय-मज्जाय ॥ १६० ॥^१
 विन्नाय-वइयेहिं च साहियं नायेहिं नरवइणो ।
 तेणवि बहु-प्पगारं सिक्खविओ महुर-वयणेहिं ॥ १६१ ॥
 न य इच्छइ तं मोत्तु ताहे नाऊण तस्स निब्बंधं ।
 रन्ना पउरा मणिया असमत्था अम्हे कुमरस्स ॥ १६२ ॥
 सामेण ता न मुचइ दंढो कुमरम्म तीरंइ न काउ ।
 ता खमह एक्कमेय अवराहं अम्ह कुमरस्स ॥ १६३ ॥
 एय नर-वइ-वयणं सोऊण नायरावि दीण-मुहा ।
 विच्छाय-निराणदा जहागय पडिगया सव्वे ॥ १६४ ॥
 कणगरहोवि हु तीए सुरय-सुहासत्त-माणसो निच्चं ।
 कमसो सेसतेउर-परिमोग-परम्महो जाओ ॥ १६५ ॥
 चित्तेइ न रउज-ठिइ न नीई वाहिं न देइ अत्थाणं ।
 सहिओ सुलेयणाए अच्छइ विविहाहिं कीलाहिं ॥ १६६ ॥
 एव पभूय-कालो बोलाणो तस्स राय-तणयस्स ।
 तीए अहिणव-जोव्वण-सुह-फास-पसत्त-चित्तस्स ॥ १६७ ॥
 अह अन्नया कयाइवि परिभूया हंति जाय-कोवाए ।
 पुब्बिं तस्सिदूठाए देवीए रायसिरियाए ॥ १६८ ॥
 परिचरिय-परिव्वाइय-विदिन्न-उम्माय-कारओ चुन्नो ।
 एगंत-पसुत्ताणं दोण्हवि सिरम्मि पक्खित्तो ॥ १६९ ॥^२
 तस्स य वसेण दोन्निवि सहसा उम्मत्तयाणि जायाणि ।
 गायंति हंसंति समुल्लवंति असमज्जस बहुहा ॥ १७० ॥^३
 भीमरहेणवि तत्तो वैहरिया मंत-ततिया बहवे ।
 तेवि हु करिति किरिय भूय-विगारोत्ति मन्नता ॥ १७१ ॥

अथिय ।

काउं सरीर-रक्खं गाढं गहिऊण केवि मुहासु ।
 पहणंति गुरु-चवेडा-घाएहिं कस-प्पहारेहिं ॥ १७२ ॥
 आलिहिय मडलेसु केवि हु विणिवेसिऊण उवत्ता ।
 अहिमतिय सिद्धयय-घाएहिं हणंति पुणरुत्त ॥ १७३ ॥

१ अनापवादम् । २ B युग्मम् । ३ B अम्हि । ४ तीरह = क्षयते (H P IV 86) । ५ परम्महो = पराह्मुत्त । ६ नीई = गच्छति (H P IV 162) ।
 ७ अहमिति । ८ चूर्ण । ९ B युग्मम् । १० असमज्जसम् = असंबद्धम् । ११-
 न्याहताः = आकारिताः । १२ भूयविहारः । १३ अभिमन्त्र्य ।

केवि हु विरोल-तन्नय-पुरीस-मीसेहिं गुग्गुलाईहिं ।
 उँव्वरियम्मी खिवित्ता उँद्ववणिय पयच्छति ॥ १७४ ॥
 वायस्स विगौरासकिरेहिं वेज्जेहिं विविह-किरियाओ ।
 पारद्धाओ न उणो कोवि गुणो ताण सजाओ ॥ १७५ ॥
 उँम्मत्तय-रूवेणं पणद्ध-चित्ताण वच्चए कालो ।
 अह अन्नया पसुत्ते पाहरिय-जणम्मि रयणीए ॥ १७६ ॥
 भंजित्ता नियैलाइं निर्हुय चिय निग्गयाइं नयरीओ ।
 दोन्निवि भमंति सीउण्ह-वाय-बहु-दुक्ख-तवियाइ ॥ १७७ ॥
 इय नर-वर ! संसारे सुहिओ होऊण जायए दुहिओ ।
 रायावि भमइ भिक्ख सुवइ महीए निरौवरणो ॥ १७८ ॥
 पवराहार-विलेवण-आहरण-विभूसियाइं होऊण ।
 हिंढंति ताइं भिक्खं गिहे गिहे दुक्ख-तवियाइं ॥ १७९ ॥
 घूली-घूसरियाइं बालेह-हसेज्जमाण-चेट्टाइं ।
 हिंढति सुदीणाइं निवसिय-जर-दडि-खडाइं ॥ १८० ॥
 बालेह-पेच्छणिज्जं मुँह जण-ससोयणिज्जमच्चत्थं ।
 पिच्छसु नर-वर ! जाय तं मिहुण कम्म-दोसेणं ॥ १८१ ॥
 एयं च ताव एव, एत्तो उ पुरीए विजय-नामाए ।
 रत्ताडणंगवईए मुजइ धणवाहणो भोए ॥ १८२ ॥
 पडिबोहिओ सुहम्मेण सूरिणा जिद्ध-भाउणा एसो ।
 सहिओडणंगवईए पव्वइओ सूरि-पासम्मि ॥ १८३ ॥
 एत्तो य धणवईवि हु वसुमइयाए सिणेह-जुत्ताए ।
 सहिओ पंच-पयारे मुजइ माणुस्सए भोए ॥ १८४ ॥
 जह सो मोहिल-वणिओ रन्ना निव्वासिओ सदेसाओ ।
 काऊण तहा-रूवं सुह-फल्य किंपेणुट्ठाणं ॥ १८५ ॥
 उववन्नो वेयइहे उत्तरसेढीए वेजयंत-पुरे ।
 चित्तंगयस्स पुत्तो पुहवीइ सुमगलो नाम ॥ १८६ ॥
 साहिय-बहुविह-विज्जो अह सो गयणंगणेण हिंढंतो ।
 कइयावि मेहलावइ-पुरीए लीलाए सपत्तो ॥ १८७ ॥

१ विहालतर्जक-पुरीपमिधैः=मृपकारिबालकविष्टासहितै । २ अपवरिकायाम् ।
 ३ उद्धूपनिकाम् । ४ विष्कागऽऽवाद्रितुमिः । ५ वैद्यं । ६ B चम्पुत्त° । ७ निग-
 ङानि । ८ निहुय = तूष्णीकम् (B D IV 50) = प्रच्छन्नमित्यर्थः । ९ B सुरमम् ।
 १० निरावरणः = नग्नः । ११ B बहुज° । १२ संसोयणिजं = संकोचनीयम् =
 शोकविषयम् । १३ किमप्यनुष्ठानम् ।

हृमिय-तलमारूढा ण्हायंती तेण वसुमई दिट्ठा ।
 पुव्व-भवम्भासाओ रत्तो सो तीइ रूवम्भि ॥ १८८ ॥
 काउं घणवइ रूव उवमुत्ता तेण वसुमई मुद्धा ।
 तीए सुरय-पसत्तो घणवइ-रूवी ठिओ तत्थ ॥ १८९ ॥
 सो पुण घणवइ-वणिओ पुव्व-भवोवत्त-कम्म-दोसेण ।
 अवहरिय तेण मुक्को इहेव मरहे विणीयाए ॥ १९० ॥
 सो तत्थ रिसह-जिण-वर-वस-पसूयस्स दंडवीरियस्स ।
 केवल्लिणो पय-मूले पव्वइओ जाय-निव्वेओ ॥ १९१ ॥
 पुव्व-सय-सहस्साइं तीसं काळण उग्ग-त्तव-चरणं ।
 उववण्णो ईसाणे देवो चंदज्जुणो नाम ॥ १९२ ॥
 पर-दार-पसत्तो सो सुमंगलो तेण छिन्न-वर-विज्जो ।
 मुक्को परओ माणूस-नगस्स देवेण कुद्धेण ॥ १९३ ॥
 पडिवोहिया उ देवेण वसुमई जाय-तिव्व-संवैगा ।
 सूरि-सुहम्म-पवत्तिणि-पय-मूले अडिजया जाया ॥ १९४ ॥
 एव च अणगवई वसुमइ-अज्जाइ संजुया तत्थ ।
 मैयहरि-चदजसाए पय-मूले कुणइ उग्ग-त्तवं ॥ १९५ ॥
 अह अन्नया कयाइवि वियार-भूमि गयाहिं एयाहिं ।
 दिट्ठं तं उम्मत्तं मिहुण वहु-डिभ-परियरियं ॥ १९६ ॥
 उग्गायंतं बहुहा नच्चतं धूलि-धूसर-सरीर ।
 तं दट्ठुमणंगवई सविसाया एवमुल्लवइ ॥ १९७ ॥
 अज्जे । वसुमइ । एसा भगिणीइ सुलोयणाइ अणुहरइ ।
 जर-दंडि-जंड-वैसणा गह-गहिय-नरस्स पासत्था ॥ १९८ ॥
 भणियं च वसुमईए सुइर निर्ज्जाइळण सविसायं ।
 एसो सो कणगरहो एसावि सुलोयणा नूणं ॥ १९९ ॥
 तत्तो गंतुं दोहिवि महुंरं आभासियं तयं जुयळं ।
 उग्गायइ हसइ नच्चइ वांल्लंइ असमंजस बहुयं ॥ २०० ॥
 ताहे दोहि जणाइं सुहम्म-सूरिस्स पाय-मूळम्भि ।
 करुणा-पराहिं अज्जाहिं ताहिं नीयाइं सविसाय ॥ २०१ ॥
 अडसय-नाणी य गुरू पुट्ठो उम्माय-कारणं ताहिं ।

१ उवत्तं = उपात्तं = गृहीतम् । २ आर्थिका = साध्वी । ३ मयहरा = महतरा
 (H P 4) । ४ परिकरितं = व्याप्तम् । ५ वडन = वल्लम् । ६ निध्याय =
 दृष्ट्वा । ७ बोद्ध = कथयति । (H P. IV. १) ।

गुरुणावि ताण सिट्ठो पुव्वुत्तो सयल-वुत्तंतो ॥ २०२ ॥
 भणिओ अज्जाहिं गुरू भयवं ! जइ अत्थि कोवि पडिजोगो ।
 ता एयाण पउजह जइ पिच्छह किंचि उवगार ॥ २०३ ॥
 तत्तो गुरुणा तेसिं दिन्नो उम्माय-नासण-पडिट्ठो ।
 पडिजोगो जायाइं दोन्निवि अह सत्थ चित्ताइं ॥ २०४ ॥
 अह ताण वसुमईए सिट्ठो सब्बोवि पुव्व-वुत्ततो ।
 एयस्स गुरू-पभावा नट्ठो तुम्हाण उम्माओ ॥ २०५ ॥
 इय सोऊणं दोन्निवि सुहम्म-सूरिस्स परम-विणएण ।
 वंदति चरण-जुयल अह सूरी भणिउमाढत्तो ॥ २०६ ॥
 भोग-सुह-लालसाण पर-दार-रय-प्पियाण पुरिसाण ।
 बहुविह-विडंबणाओ इह पर-लोए य जायंति ॥ २०७ ॥
 पावति विसय-तिसिया बह-बंधण-भारणाइ-दुक्खाइं ।
 नाऊण कुमर ! एव भोग-पिवास परिच्चयसु ॥ २०८ ॥
 पर-दार-पसत्तेणं जं पावं चिक्कणं तए बद्धं ।
 पुप्फ-सरिसो विवागो रज्ज-भंसाइओ तस्स ॥ २०९ ॥
 एत्तोवि अणंत-गुणं कडुय-विवागं फलं तु पर-लोए ।
 पाविज्जइ दुव्विसहं नारय-तिरियाइ-संसरणे ॥ २१० ॥
 एमाइ-देसणाए आविम्मूयम्मि चरण-परिणामे ।
 पैव्वावियाइं गुरुणा दोन्निवि निव्विज्ज-चित्ताइं ॥ २११ ॥
 मयहरियाए पासे भणिणी-जुयलेण संजुया तत्तो ।
 सम्मं गुरू-विणय-रया सुलोयणा कुणइ विविह-तवं ॥ २१२ ॥
 एवं चंदजसाए पय-मूले ताण अच्छमाणीणं ।
 तिण्हंपि हु भणिणीणं गयाणि बहु-पुव्व-लक्खाणि ॥ २१३ ॥
 मुणिणो कणगरहस्सवि घणवाहण-साहुणा समेयस्स ।
 वोळीणाओ बहुया वरिसाणं कोळि-कोळीओ ॥ २१४ ॥
 अह अणसणेण सूरी कालं काऊण बीय-कणम्मि ।
 जाओ ससिप्पह-सुरो विमाण-चंदज्जुणाहिवाई ॥ २१५ ॥
 घणवाहणोवि मरिसं जाओ सामाणिओ सुरो तस्स ।
 विज्जुप्पहोत्ति इयरा देवी से चंदरेहत्ति ॥ २१६ ॥
 वसुमइ-अज्जावि तहा पुव्वुवजस्स तत्थ देवस्स ।

१ परित्यज । २ क्षया । ३ राज्यभ्रंशाधिकः । ४ आविर्भूते = प्रकटीभूते ।

५ प्रव्रान्तिता । ६ ३ °दण्णा° ।

चंदञ्जुणस्स जाया देवी चंदप्पहा नाम ॥ २१७ ॥
 एत्तो य सो सुबधू दइयाइ गुरु विरह-सोय-ससत्तो ।
 हट्ठ-धर-काणणार्इसु कथवि य विइ अपाविंतो ॥ २१८ ॥
 कणगरहस्स पउद्धो चित्तो विविह-मारणोवाय ।
 रोइ-ज्जाणोवगओ विलवंतो दीण-वयणिद्धो ॥ २२९ ॥
 रय-रमिय-हसिय-जंपिय-सहरिस-अवैगूहणाइ दइयाए ।
 पुणरुत्तं सुमरतो जाओ सो गह-गहिउब्ब ॥ २२० ॥^{१०}

सजो ।

नियय-धरम्मि न चिहइ हिंइ उज्जाण-काणणार्इसु ।
 कथ गयीं कण हिया कीस निळुक्का सि जपतो ॥ २२१ ॥
 कह रुद्धा मह सुंदरि ! जेण न दंसेसि अप्पय सिग्घ ।
 हुं हुं दिट्ठा दिट्ठा पसीय मह देसु पडिवयणं ॥ २२२ ॥
 जं जं पिच्छइ छोयं त त पुच्छइ, तए पिया दिट्ठा ? ।
 एमाइं विलवमाणो नीहरिओ ताओ नयरीओ ॥ २२३ ॥
 चम्मत्तय-रूवेण हिंइतो विविह-गाम-नयेरेसु ।
 दुहिओ दीणो वियणो लुहा-पिवासाहि संतत्तो ॥ २२४ ॥
 कइयावि हु संपत्तो अणेय-तावस-जणाउरे रम्मे ।
 नाणा दुम सय-गहणम्मि आसमे विविह-फळ-पउरे ॥ २२५ ॥
 तत्थ य से कुळ-वइणा मणय सजाय सत्थ-चित्तस्स ।
 निय-धम्मो परिकहिओ तस्सवि सो परिणओ ताहे ॥ २२६ ॥
 गिण्हिय तावस-दिक्खं दइया-गुरु-विरह-जाय-वेरंगो ।
 कय-कंद-फलाहारो घोर-तवं चरिउमारद्धो ॥ २२७ ॥
 दोमासिय-तेमासिय-चउम्मासाइय तवे विविहं ।
 काठ पभूय-कालं अंतुदट्ठ-वेराणुबधो सो ॥ २२८ ॥
 मारिऊण य उववन्नो परमाहस्मिय-सुरेसु अबरिसी ।
 उववन्न-मेत्तओ सो पुब्ब-भवाटोयण कुणइ ॥ २२९ ॥^{११}
 नाऊण पुब्ब-वइर विहंग-नाणेण आसुरुत्तो सो ।
 चित्तेइ कथ वइरी सा वा मह दुदट्ठ-महिलत्ति ? ॥ २३० ॥

१ A १याए । २ अवगूहणं = आलिङ्गनम् । ३ स्सरन् । ४ B तिसिभिः कुळ-
 कम् । ५ निळुक्का = निलीना (B. P. IV 55) । ६ लया । ७ सतत्तो = सततः ।
 ८ मनाक् (M. P. 10) सजातस्सचित्तस्य । ९ वेरंग = वैराग्यम् । १० अंतुइ =
 अनुदितम् = अनष्टम् । ११ अम्मादिषु पञ्चदशप्रकारेषु पारमाथ्यात्मिकदेवेष्वेकतमो-
 ऽम्बरीषनामा सः । १२ B युग्मम् ।

दुस्सीला सा पावा अणुरत्त तह ममं परिच्चइय ।
 आसत्ता कणगरहे सच्चिय ता वइरिणी पढम ॥ २३१ ॥
 तारिस-दुक्खं दिन्नं तइया मह जेहिं दुट्ठ-सीलेहिं ।
 इण्हि गंतुं दोन्निवि हंतच्चाइं मए ताई ॥ २३२ ॥
 इय चित्तिऊण वेगेण आगमो रोस-फुरफुरंतो सो ।
 संलेहण-सुसियंगो जत्थच्छइ कणगरह-साहू ॥ २३३ ॥
 धम्म-ज्झाणोवगयस्स तस्स पढिमा-गयस्स रयणीए ।
 पित्तवण-ठियस्स मुणिणो चोरुवसग्गे कुणइ पावो ॥ २३४ ॥
 काउं पिसाय-रूवं उक्कत्तइ निसिय-कत्तिया-हत्थो ।
 संसाइं सरुहिराइं सभारिय-पुव्व-कय-वइरो ॥ २३५ ॥
 भीमदहास-पुव्वं उद्धं उक्खिविय खिवइ खोणीर ।
 दुव्विसह-गुरु-कसाघाय-ताडण कुणइ पुणरुत्त ॥ २३६ ॥
 मुंचइ घूली-वरिसं खणेण उवलोह-पूरियं कणइ ।
 जलण-वरिसेण वरिसइ छिंदइ खणेण अंगाईं ॥ २३७ ॥
 काऊण हत्थि-रूवं सुत्तिक्ख-दंतेहिं देइ वेहाईं ।
 निय-काइयाए सिंचइ लोलइ चलणेहिं भूमीए ॥ २३८ ॥
 किं बहुणा भणिएणं निग्गिण-हियएण तेण असरेण ।
 मुणि-देहे दुव्विसहा विहिया नरओवमा वियणा ॥ २३९ ॥
 तीइ वियणाइ साहू अचलिय-चित्तो पैसत्थ-सुह-लेसो ।
 धम्म-ज्झाणोवगमो निंदंतो नियय-दुच्चरियं ॥ २४० ॥
 कय-अणसणो महप्पा कालं काऊण बीय-कप्पम्मि ।
 चंदज्जुणम्मि जाओ विहुप्पहो नाम देवोत्ति ॥ २४१ ॥
 अवरिसी मुणि-देहं पाण-विमुक्कां पि गरुय-रोसेण ।
 छिंदिय संयहा पत्तो सुलोयणज्जा-समीवम्मि ॥ २४२ ॥
 सावि इ पमाय-समए काउस्सग्गे ठिया सुह ज्झाणे ।
 सौह्मणि-मज्झोवगया सुंमराविय-पुव्व-दुच्चरिया ॥ २४३ ॥
 लोहमय-पुरिस-पढिम फुल्लिग-ज्वालउलं विउव्विय ।
 पावे । पर-पुरिस-पिए । अवगूहसु वल्लहं एयं ॥ २४४ ॥

१ परिसज्ज २ ० वयइ । ३ सुसियं = शुद्धम । ४ पित्तवनम् = श्मशानम् ।
 ५, उक्कन्तति । ६ संभारिय = संसारितम् (H P. IV. 74) ७ ० भाविय । ८
 खोणी = पृथ्वी । ९ वेधान् । १० नरकोपमा । ११ प्रवृत्तश्रुमलेयम् । १२ दुस्तरिणं
 = दुश्चरितम् । १३ B युगम् । १४ सतथा । १५ साहूणी = घाष्ठी । १६ सुमरा-
 विय = समारितम् (H P. IV 74) ।

इय मणिय तेण समय गाढं बंधितु जलिय-दंढेहिं ।
 हणिकुण तक्खणेण सावि तओ मारिया तेण ॥ २४५ ॥
 अविचालिय-सुद्ध-भावा काल काठं विहुण्ह-सुरस्स ।
 उप्पन्ना पिय-देवी सयंपमा नाम तत्थेव ॥ २४६ ॥
 इय भो नर-वर ! दट्ठुं राग-दोसाण दारुण विवाग ।
 दूरेण चयसु संग राग-दोसेहिं पावेहिं ॥ २४७ ॥
 वह विहायाऽऽसु पहिट्ठ-माणसो मुणीण सो अंबरिसी सुराहमो ।
 कयत्थमप्पाण मणे गणतो जहागय ताहि गओ स-ठाणयं ॥ २४८ ॥
 साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि परिसमप्पइ सुलोयणा-कणगरह-वहो नाम ।
 सुरसुंदरी-कहाए चोदसमो इह परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ चतुर्दशः परिच्छेदः समाप्तः ॥ ३५०० ॥

अह सो कय-समण-वहो अंबरिसी मुइय-माणसो तत्थ ।
 निच्चं नेरइयाणं कयत्थणा-जाय-गुरु-तोसो ॥ १ ॥
 बधित्तु पाव-कम्मं तओ चुओ विह्व-पंसुली-गम्भे ।
 उववन्नो सो तीए बडुविह-कडु-खार-पाणेहिं ॥ २ ॥
 सौढिय-देहो रोहं ज्ञाणं आऊरिऊण नरयम्मि ।
 मरिऊण सत्त-पल्लिओ उववन्नो पढम-पुढवीए ॥ ३ ॥
 अणुहविय तिब्ब-दुक्ख निय-आउ-खए तओवि उज्जट्ठो ।
 इह भरहे विप्प-सुओ उववन्नो दुग्गओ नाम ॥ ४ ॥
 दारिद-दुक्ख तविओ दिक्ख पेरिवाययाण धित्तुण ।
 काठं अन्नाण-तवं उक्कट-रोसो मओ तत्तो ॥ ५ ॥
 धरणिदस्स उ जाओ सांहिय-पलियाउओ महाराओ ।
 नामेण काल-वाणो दिव्व-महा-रिद्धि-सपन्नो ॥ ६ ॥
 तत्थवि सुमारिय-वइरो उवओग देइ ताण दोण्हपि ।
 ठाण-वियाणण-हेउं विभग-नाणेण सकसाओ ॥ ७ ॥

१ B तिसुमिः कुलकम् । २ आत्मानम्, छन्दोमानुलोम्यादनुस्वारलोपः ।
 ३ कयत्थणा = कदर्यना । ४ विषवपाशुजगर्भे, पांशुज = पुंशुजो । ५ शाटितदेहः
 = नष्टशरीरः । ६ B तिसुमि कुलकम् । ७ परिभाजकः = तापकः । ८ मृतः ।
 ९ साधिकपत्न्यायुष्कः । १० महाराओ = सामानिकसुरः ।

जिण-मंदिरेसु विहिया मेहिमा परमायेण सव्वेसु ।

॥ जिण-पडिमाणं वत्थाइएहिं विहिया महा-पूया ॥ १९० ॥

वर-वत्थ-पत्त-कंबल-असणाईएहिं समण-सघोवि ।

सव्वोवाहि-विसुद्धेहिं पूइओ परम-मत्तीए ॥ १९१ ॥

गय-तुरय-पवर-सदण-गामागर-नगर-पट्टणाईयं ।

दिन्नं सामताणं जहोच्चियं तत्थ नर-वइणा ॥ १९२ ॥

अह अन्न-दिणे राया महा-विभूईइ परियण-समेओ ।

सूरिस्स वंदणत्थं नीहरिओ खयर-सज्जुत्तो ॥ १९३ ॥

अभिवंदिऊण सूरिं अवसेस-तवस्सिणे य सव्वेवि ।

उवविट्ठा, अह गुरुणा कहिओ जिण-देसिओ धम्मो ॥ १९४ ॥

अह वदिऊण सूरिं देवी कमलावई इमं भणइ ।

भयवं ! अन्नम्मि भवे आसि कयं किं मए पाव ? ॥ १९५ ॥

सुय-विरह-जणिय-दुक्खं जस्स वसाओ सुदुस्सहं पत्तं ? ।

॥ अह केवलिणा भणियं देवाणुपि ! निसामेसु ॥ १९६ ॥

जो सोऽवरकंकाए अम्मड-वणिओत्ति आसि मे कहिओ ।

मंडण-पभिईण पिंया अच्छुत्ता-भारिया-ताहिओ ॥ १९७ ॥

सो भमिऊण भवेहं मरु-देसे हरिसऊय-गामम्मि ।

मेहैरो अज्जुण-नामो इहेव भरहम्मि उववन्नो ॥ १९८ ॥

अच्छुत्तावि इ तत्तो भमिऊण भवेसु विविह-रूत्तेसु ।

महिला अज्जुणगस्स उ वधुसिरी नाम उववन्ना ॥ १९९ ॥

अवरोप्पर-पिईए किसि-कम्म रयाण वच्चए कालो ।

दोण्हवि दया-पराणं पयईए तणु-कसायाणं ॥ २०० ॥

पत्ते पाउस-काले पडिए अह पाणियम्मि पउरम्मि ।

निय-पलिहईइ दोहिवि किसि-कम्मं काउमाढत्त ॥ २०१ ॥

तत्थ य एगो कैमलो सगन्ध-हरिणीए संगओ वसइ ।

पलिहइ-परिपेरते चरइ तण तीइ सज्जुत्तो ॥ २०२ ॥

अह अन्नया पविट्ठं खित्ते दट्ठूण हरिण-जुयलं तं ।

॥ अज्जुणओ हँकंतो चलिओ नीसारणट्ठाए ॥ २०३ ॥

अज्जुण-भएण हरिणी गुरु-हारा वेग-भाविया सहसा ।

संजाय-पसव-समया विर्यणा-विहलंघला पडिया ॥ २०४ ॥

१ पिता । २ मेहरो = ग्रामप्रवरः (H. D. VI. 121) । ३ कृषिकर्मरतयोः ।
४ पानीयं = जलम् । ५ कमलो = हरिणः (H. D. II 54) । ६ निषेधनं
(H. P. IV 134) । ७ गुरुमारा । ८ वेदनाविह्वला ।

नट्टो सारगोवि ह पुणो पुणो अज्जुणं निरुवितो ।
 दइया-विभोग-विट्ठुरिय-हियओ गुरु-सोय-सतत्तो ॥ २०५ ॥
 करुणा-पेरण नीया हरिणीवि ह अज्जुणेण निय-ठाणं ।
 सीयल-जलेण सित्ता मुच्छा-विरमे पसूया य ॥ २०६ ॥
 जायं कोट्टावणय हरिण-सिलिबं तु मुद्ध-सहाव ।
 हरिणीइ वट्ठिय त दिवो य थणो तओ तस्स ॥ २०७ ॥
 दट्ठण त मुरूव विळास-सुसिणिद्ध-नयण-सोहिळ्ळ ।
 बंधुसिरीए मणियं मह होइ खिल्लुणं एयं ॥ २०८ ॥
 तत्तो य वाम-पाए बद्धं त कोमलाइ रज्जए ।
 हरिणीवि विगय-वियणा मएण नट्टा तयं मोत्तुं ॥ २०९ ॥
 मिलिया कमलस्स तओ पुणो पुणो एइ तम्मि ठाणम्मि ।
 सिसु-नेहाओ, न पुणो अल्लियइ मएण सा तत्थ ॥ २१० ॥
 उव्विग्ग-मणा वरई सिलिब-नेहेण विमण-दुम्मणिया ।
 न चरइ तणं न य पियइ पाणियं ममइ खिज्जती ॥ २११ ॥
 बीय-दिणेवि ह हरिणिं दुँरुद्धल्लतिं तहेव दट्ठणं ।
 जाय-करुणाए मुक्को स सिलिबो बंधुसिरियाए ॥ २१२ ॥
 अह सो बधण-मुक्कां गतुं माऊण सभय-नेहाए ।
 मिलिओ दट्ठण तयं सारंगी निव्वुया जाया ॥ २१३ ॥
 मज्झिम-गुण-सज्जुत्तां दया-पमावाआं अज्जुणो तत्तो ।
 मरिऊण समुप्पन्नो एसो राया अमरकेऊ ॥ २१४ ॥
 बंधुसिरीवि ह तत्तो निवद्ध-गणुयाउया मया पच्छा ।
 इह उप्पन्ना भदे ! देवी कमलावई त सि ॥ २१५ ॥
 जाया य तुम्ह दोण्हवि पुव्व-भवब्भासओ गरुय-पीई ।
 जीव-दया-करणाओ वितला मोगा समणुपत्ता ॥ २१६ ॥
 कमलो हरिणीए सम विओइओ जं च तत्थ खणमेगं ।
 तक्कमुदया रन्नो जाओ तुम्ह सह विओगो ॥ २१७ ॥
 जं च कओ एणीए विरहो लीवेणं अँह-पाहरिओ ।
 तत्थ य तए निवद्धं कम्मं सुय-विरह-दुक्ख-फलं ॥ २१८ ॥
 उदयाओ तस्स जाओ विरहो तणएण जाय-मेत्तेण ।

१ कोट्टवर्णकम् । २ सिलिबो = शिशुः (N P 10) । ३ खल्लनम् । ४
 भ्रमन्तीम् । ५ निव्वुत्ता = सुविता । ६ ४^० णोइ । ७ वियोजितः । ८ एणी =
 हरिणी । ९ लीवो = बालः (B D VII. 22) । १० अष्टप्राहरिकः = अष्टप्रहर-
 मान ।

खीणं च तयं सपइ अट्ठहिं लक्खेहिं वरिसाणं ॥ २१९ ॥
 खणमित्त-सचियंपि ढु देइ विवाग सुदीह-कालीय^१ ।
 सुहमसुहं वा कम्मं माव-विसेसेण जीवाण ॥ २२० ॥
 इयं नाऊण विवागं पमाय-निव्वत्तियस्स कम्मस्स ।
 दूरेण कम्म-बधस्स कारणं मुंयह जत्तेण ॥ २२१ ॥
 इयं गुरु-वयण सोउं परिसा सव्वावि तत्थ संविग्गा ।
 दिक्खामिमुही जाया भीया संसार-दुक्खाण ॥ २२२ ॥
 नरवइ-देवीण पुणो विसुद्ध-लेसाहिं वट्ठमाणाण ।
 जायं जाई-सरणं ईहापोह करेताण ॥ २२३ ॥
 सुमरिय-पुव्व-भवाणं आगय-सवेग-भाविय-मणाण ।
 चरणावरण-खयाओ संजाओ चरण-परिणामो ॥ २२४ ॥
 तत्तो य अमरकेऊ पुत्तं आहिंसिचिऊण रज्जम्मि ।
 तत्कालुचियं काउं करणिज्जं तिव्व-संवेगो ॥ २२५ ॥
 अणुसासिऊण पुत्तं आपुच्छित्ता य परियण सयलं ।
 कमलावइए सहिओ पव्वइओ गुरु-समीवम्मि ॥ २२६ ॥^२
 सिरिदेव निय-पुत्तं कुडुंब-चिताए सठवेऊण ।
 रन्ना सहं पव्वइओ घणदेवो भारिया-सहिओ ॥ २२७ ॥
 खयरौवि चित्तवेगो चित्तगइ-प्पमुह-खयर-सेजुत्तो ।
 निव्विज्ज-काम-भोगो पव्वइओ सूरि-प्पासम्मि ॥ २२८ ॥
 खयरीवि कणगमाला पव्वइया सूरि-वयण-पडिबुद्धा ।
 सहिया पियंगुमजरिमाईहिं पमूय-खयरीहिं ॥ २२९ ॥
 नरवाहणोवि राया रज्जं दाऊण मयरकेउस्स ।
 पव्वइओ पय-मूले केवल्लिणो सुप्पहट्ठस्स ॥ २३० ॥
 रत्ता सहं पव्वइया खयर-नरिदाण दस सहस्साओ ।
 कमलावइ-पमुहाणं वीस-सहस्साइं महिलाण ॥ २३१ ॥
 इय तीस-सहस्साइं समय पव्वावियाइं केवल्लिणा ।
 सनिहिय-देवयाए उवणीयं तेसिं मुणि-लिंगं ॥ २३२ ॥
 ता भणइ मयरकेऊ चरणं पडिबज्जित्त असत्तो ग्हि ।
 गिहि-पौउगं धम्मं ता भयवं ! अम्ह साहेसु ॥ २३३ ॥
 सणिय गुरुणा निसुणसु थूलग-जीवाण निरवराहाण ।
 निसिरंति^३ जे न दंड तेवि ढु पाविति निव्वाणं ॥ २३४ ॥

१ निर्वातित्त = निर्मितम् । २ अ युग्मम् । ३ सहिप्राचोक्ष्य = सहस्रोक्षितम् ।

थूलमसच्चं भासं मण-वद्-काएहिं जे न कैप्येति ।
 सुर-मणुएसर-सोक्खं भोत्तूण वयति ते मोक्ख ॥ २३५ ॥
 थूलमदत्तं वज्जति जे सया तिविह-करण जोगेहिं ।
 सव्वत्थक्खय-वित्ता होऊण वयति ते सिद्धिं ॥ २३६ ॥
 सतोसो स-कलत्ते अहवा पर-दार-वज्जणमुदारं ।
 काउ सुरगणाओ भोत्तूण वयति निब्बाण ॥ २३७ ॥
 इच्छा-परिमाणं सेविरूण लद्धूण विठल-रिद्धीओ ।
 देव-नरेसर-भावे कमेण गच्छति निब्बाण ॥ २३८ ॥
 एमाइ-वित्थेरणं गिहि-धम्मे साहियम्मि केवळिणा ।
 तो मणइ मयरकेऊ होमि समत्थो इमं काउ ॥ २३९ ॥
 तत्तो य गुरु-समीवे सुरसुंदरि-मयरकेउ-पमुहेहिं ।
 सम्मत्त-नयण मूलो सावग-धम्मो पैवन्नोत्ति ॥ २४० ॥

अह चित्तवेग-पमुहा मुणिणो सूरिस्स पाय-मूळम्मि ।
 गहणासेवण-रूवं सिक्खं अग्गसितमादत्ता ॥ २४१ ॥
 कमलावड-पमुहाओ अज्जाओ सुव्वयाइ-गणिणीए ।
 पासम्मि साहु-किरिय सिक्खंति पढति अंग्गाइं ॥ २४२ ॥
 छड्डम-दसम-दुवालसाइ विविहं तवं पकुव्वति ।
 विणयं गुरूण सम्मं वेयावच्चं च सव्वेवि ॥ २४३ ॥
 अह चित्तवेग-मुणिणा ओइस-पुव्वाइं तत्थ पढियाइं ।
 मिक्कल्लर-पुव्वधरो जाओ अचिरेण कालेण ॥ २४४ ॥
 अह सुप्पइदु-सूरी सूरिं ठविऊण चित्तवेग-मुणि ।
 कय-अणसणो महप्पा निब्बाणमणुत्तर पत्तो ॥ २४५ ॥
 अह चित्तवेग-सूरी मामागर-नगर-भंडिय वसुहं ।
 विहरइ सुप्पडिबद्धो बोहितो भविय जण नियर ॥ २४६ ॥
 अज्जावि कणगमाला सुव्वय-गणिणीए सग-पत्ताए ।
 अहिसिन्ना मयहरिया साहुणि-गण-बहु-मया तत्थ ॥ २४७ ॥
 बोहितो भव-लोय तव सूसिय-तणू चैत्त-नीसेस-रागो
 संज्झाणद्धो मुणीण स-समय-विहिणा सारणाईं कारितो ।
 सूरीसो चित्तवेगो समण-परिवुडो देसयतो जणाणी
 धम्मं तित्थेसरुत्त विहरइ वसुह संजमुज्जोय-जुत्तो ॥ २४८ ॥

१ कल्पयन्ति = रचयन्ति । २ प्रपन्नः = अङ्गीकृतः । ३ द्वादशाक्षानीत्यर्थः ।
 ४ मित्राक्षर = मित्रान्यूनम् । ५ B ० ग्रीह । ६ महत्तरा (M P 4) । ७ चतो =
 सप्तः । ८ सद्भ्यानाल्लुङ्गः । ९ आरणादीन् । १० परिवुडो = परिवृतः ।

साहु-धणेशर-विरंइय-सुवोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
 एसोवि हु खयरहिब-चारित्तासेवणो परिसंमत्तो ।
 सुरसुदरी-कहाए पन्नरसो इह परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ पञ्चदशः परिच्छेदः समाप्तः ॥

राया वि मयरकेऊ परिणिता खयर-दिन-कन्नाओ ।
 दाऊण नह-यराणं जहोचियं गाम-नगराई ॥ १ ॥
 आणा-निदेसकरे काउमसेसद्ध-भरह-रायाणो ।
 नीसेस-देस-विसरं विहाय गय-ढमर-चोर-भयं ॥ २ ॥
 उचुंग-धवल-मणहर-वेइय-भवणोहिं मडियं कांड ।
 आरिय-देस-समुम्भव-गामागर-नगर-सटोह ॥ ३ ॥
 कर-भर-सुंक-विमुक्कं सावय-विसरं करित्तु नीसेसं ।
 उच्छाइत्ता सव्वे जिण-सासण-संघ-पडिणीएँ ॥ ४ ॥
 अक्खलियं च विहारं वियरित्ता मुणि-जणस्स देसेसु ।
 साहम्मिय-वच्छुळे निय-सामंते निआइत्ताँ ॥ ५ ॥
 कांडं रत्तागाराई विवह-रुवाइ ठाण-ठाणेसु ।
 दिज्जंत-जंतु-पत्थिय-समत्थ-वर-वत्थु-सत्थाई ॥ ६ ॥
 पालेइ रज्जमणवज्ज-कज्ज-पय-पालणिक्क-वावारं ।
 कय-दुक्क-भेडु-उल्लुंठ-वंठे-कय-उग्ग-निग्गहणं ॥ ७ ॥
 पणय-जण-जणिय-त्तोस वसीकयासेस-सत्तु-संताणं ।
 आणांदिय-जिये-सत्थं कय-सुत्थ-समत्थ-दुग्ग-पह ॥ ८ ॥
 इय मयरकेउ-रजो सुरसुंदरि-पमुह-देवि-जुत्तस्स ।
 धम्मत्थ-काम-सारं विसय-सुहं अणुहवंतस्स ॥ ९ ॥
 कइयावि हु जिण-भवणे निम्मल-पसरंत-दस-दिसि-भेऊहे ।
 विमल-सिला-यल-घडिए मत्तीए कारयंतस्स ॥ १० ॥
 अन्नोन्न-वन्न-कल्लिए निम्मल-मणि-रयण-हेम-निम्भविए ।

१ परिसमाप्तः । २ विसरः = समूहः । ३ उच्छाद्य = उन्मूल्य । ४ पडिणीओ = प्रत्यनीकः = शत्रुः । ५ अस्खलितम् । ६ सार्धमिक्कात्सत्ये । ७ निशोज्य । ८ सत्रागारम् = दानगृहम् । ९ पयपालणं = प्रजापालनम् । १० घट्टो = घृष्टः, २ विह । ११ वठो = मूलः (M P 34) । १२ जियसत्थो = जीवसार्यः । १३ ३ अष्टभिः कुलकम् । १४ मऊहा = मयूखाः = किरणानि ।

संसार-जलहि-मज्जंत-जंतु-संतरण-बोहित्ये^१ ॥ ११ ॥
 मर-विज्ञाणिय-निवहेण दिन्न-बहु-दब्ब-जाय-हरिसेणं ।
 कइयावि हु जिण-विंबं वर-रूवं कारयतस्स ॥ १२ ॥
 आगम-विहिणा कय-सत्त-रक्खणं विहिय-सघ-वर-पूयं ।
 जिण-विवाण पैइट्ठ कइयावि हु औइसंतस्स ॥ १३ ॥
 घणसार-सार-गोसीस-मीस-हरियंदणोइ-दब्बेहिं ।
 कुणमाणस्स कयाइवि जिणिंद-पडिमा-सैमाळमणं ॥ १४ ॥
 निसिरंत-वहल-परिमल-दसैद्ध-वन्नेण कुसुम-नियरेण ।
 कइयावि बहु-वियप्प जिण-पूयं विरयमाणस्स ॥ १५ ॥
 पवर-वर-पैट्ठण्णाय-अणग्घ-सुमहंघ-वसण-सोहिहं ।
 उल्लोचं जिण-भवणे कइयावि हु कारयंतस्स ॥ १६ ॥
 मोइय चारागारं जिणिंद-वर-मदिरेसु साणंदं ।
 कइयावि हु रह-जत्तं जत्तेण पेच्छमाणस्स ॥ १७ ॥
 जत्ता-समय-समागय-किविणोणाहाइ-दीण-लोयस्स ।
 वर-वरिय-वियरेणाओ मणोरहे पूरयंतस्स ॥ १८ ॥
 रह-जत्तागय-साहम्मियाण कइयावि गुरु-पमोएण ।
 भोयण-वृत्तामरणाइ-दाणओ तपेमाणस्स ॥ १९ ॥
 अतेउर-मज्झ-गयस्स विविह लीला-विलास-कळियाहिं ।
 भज्जाहिं सह कयाइवि सुरह-सुहं सेवमाणस्स ॥ २० ॥
 पत्तट्ठ-वर-विलासिणि-विहिय-विविहगहार-सोहिहं ।
 कइयावि हु वर-गेय पेक्खणय पेक्खमाणस्स ॥ २१ ॥
 अजंपि एवमाइ विसिट्ठ-लोयस्स समयं जं जं ।
 पुब्ब-पुरिसाणुं चिन्नं अविरुद्धं नियय-वसस्स ॥ २२ ॥
 नियय-अवत्था-सरिस सैलाहणिज्ज च सज्जेण-जणस्स ।
 लोयागमाविरुद्धं अणुचिन्नं पुंन्व-राईहिं ॥ २३ ॥
 निय-निय काले सन्नं तं तं कमसो पकुव्वमाणस्स ।
 सुह-सागरावगाढस्स राइणो दुक्ख-राहियस्स ॥ २४ ॥

१ बोहित्य = यानपात्रम् । २ विज्ञाणो = वैज्ञानिकः । ३ प्रतिष्ठाया ।
 ४ आदिशतः । ५ हरिचन्दनम् = शकचन्दनम् । ६ समाळमणं = विलेपनम् ।
 ७ दशार्घ्यम् = पञ्च । ८ बहुविकल्पां = बहुभेदाया । ९ अनर्घ्यम् = अमूल्यम् ।
 १० उल्लोच = वितानम् । ११ किविणो = कृपणः । १२ वितरण = दानम् ।
 १३ तपेयम् = तृप्तिं कर्तव्यम् । १४ अजुचीर्णम् = आचरितम् । १५ श्लाघनीयम् ।
 १६ पूर्वराजैः ।

सुरसुंदरीए समयं सिणेह-सारस्स पुन्व-लक्खाई ।
 वोलीणाई कइवि डु जिण-सासण-भत्ति-जुत्तस्स ॥ २५ ॥
 अह अनया कयाइवि रयणीए राइणा सह पमुत्ता ।
 पौहाउय-वेलाए पिच्छइ सुरसुंदरी सुविणं ॥ २६ ॥
 किल कोवि कसिण-सप्पो ढसिऊण ममं नरिंद-सजुत्तं ।
 मह उदरम्मि-पविट्ठो एयं दट्ठूण पडिबुद्धा ॥ २७ ॥
 भीया जाव विचित्तइ न सुंदर हंदि ! सुमिणमेयंति ।
 ता किं अमंगलेणं इमिणा सिट्ठेण-नर-वइणो ॥ २८ ॥
 ताव पट्ठ-पट्ठह-पडिरव-पण्डिय-गीय-ज्झुणीहिं सवल्लियं ।
 तक्काल-निउत्तेहिं पँहयं पौहाउयं तूरं ॥ २९ ॥
 तस्सवणा पडिबुद्धो चित्तिय चित्तम्मि पच-नवकारं ।
 काउ सरीरं-सोयं तक्कालुचियं-मयरकेउ ॥ ३० ॥
 मणि-रयण-पण्ड-तमं जुगाइ-जिण-पडिम-भंडियं वियडं ।
 चेइय-भवण गंतु विहिणा पुइत्तु जिणं-विब ॥ ३१ ॥
 ची-वंदणं करित्ता पच्चक्खाण च तदुचियं काउं ।
 वार-विलासिणि-पउरे अत्थाणे ताहि संपत्तो ॥ ३२ ॥
 तक्कालमंगलीए वर-वार-विलासिणीहिं विहियम्मि ।
 खणमंग अत्थाण दाऊण समुट्ठिओ राया ॥ ३३ ॥
 विज्जा-विहिय-विमाणो सुरसुंदरि-पमुह-भारिया-सहिओ ।
 हिमगिरि-सिहरे खयरौह-सगओ सो गओ ज्ञात्ति ॥ ३४ ॥
 कांडा-निमित्तमह सो अणेग-गोसीस-सौहि-संकिने ।
 ओइओ उज्जाणे नंदण-वण-सरिस-सोहिल्ले ॥ ३५ ॥
 मणिमय-सिल्ला-थलेसु कयली-वण-परिगएसु रम्मेसु ।
 उँक्किट्ठ-गीय-वाइय-पेक्खणयनिवृत्त-चित्तस्स ॥ ३६ ॥
 सिरि-मयरकेउ-खयराहिवस्स अतेउराइ-सहियस्स ।
 हिमवत-पण्वए अह पत्तो मज्झण्ह-समउत्ति ॥ ३७ ॥
 भोयण-वेला वट्ठइ विजत्तो तत्थ सूवयारेण ।
 पुइय-जिणिद-विबो विहिणा ची-वंदण काउ ॥ ३८ ॥
 नहयर-नियर-परिगओ भोत्तूणमणघ-पवरमाहार ।
 सुरसुंदरीए सहिओ कैयली-हरयं अह पविट्ठो ॥ ३९ ॥

१ सप्त (दश ?) मि-कुलम् । २ पाहाउय - प्रामातृकम् । ३ जुणी -
 ध्वनिः । ४ प्रहसं - वादितम् । ५ चैत्यवन्दनम् । ६ अङ्गलपाम् । ७ शास्त्री -
 वृक्ष । ८ उक्कट - उत्कृष्टम् । ९ न युग्मम् । १० कदलीवृक्षम् ।

सयणीयम् पसुतो सुरय-सुहं सेविऊण खणमेणं ।
 पडिबुद्धाए सुरसुंदरीइ अह नर-वई मणिओ ॥ ४० ॥
 पिययम ! ताव खणतरमच्छामो विबुह-जण-विणोएण ।
 ता वढसु किंचि पण्होत्तरंति, अह नर-वई मणइ ॥ ४१ ॥
 को^१ जाइ नैहे, अहिलसइ किं जणो, कथ वच्चइ सैंसको ? ।
 पइदियह सइ कम्मि व सुरसुंदरि ! सैंलहिज्जए पीई ? ॥ ४२ ॥
 सुरसुंदरीइ मणियं ततावळियं कहेसु मण-दइय ! ।
 मणइ निवोऽतीतं ते, लद्ध देवीइ 'वी-संभे' ॥ ४३ ॥
 मणियं रत्ता तुरिय लद्धं पण्होत्तर इमं देवि ! ।
 ता मणसु तुम संपइ देवीए ताहि सलत्तं ॥ ४४ ॥
 को तीसौए पढमो कम्मि व राया विणस्सइ विणद्धो ।
 किं सैंकय बोलीण कस्स व दइओ तुह नाह ! ? ॥ ४५ ॥
 आमंतिज्जल लच्छी का वा गेयम्मि सैंसरा होइ ।
 तुमए विदिज-पण्होत्तरस्स तंतावळी का वा ? ॥ ४६ ॥
 मणियं रत्ता अब्बो ! देवी पण्होत्तरेसु अइकुसला ।
 जं तंतावळियावि हु विहिया पण्होत्तर सत्ति^२ ! ॥ ४७ ॥
 वैत्थ दुहाणुलोमेण तह य पडिलोमओ मवे वत्थं ।
 अणुलोमेण सैंमत्थं चउह कय देवि ती-तं-ते^३ ॥ ४८ ॥

पुणो रत्ता मणियः—

किं सव्व-जणो इच्छइ सक्कंदण-पहरण च बोहेसु ।
 पहिएहिं किं व धेप्पइ साहिज्जल देवि ! एयं पि ? ॥ ४९ ॥
 सुरसुंदरीइ मणियं पवद्धमाणक्खर इमं देव ! ।
 'सैं-व-ल' मुत्तरमेत्थं रत्ता मणियं पिए ! मणसु ॥ ५० ॥

१ A °रोए । २ प्रश्नोत्तरमिति । ३ प्रश्नचतुष्टयस्याप्यस्योत्तरगाथास्य-'वी-सं-भ'
 पदषट्कैव्यस्तैः पक्षि-सुख-नक्षत्रवाचिभिरक्षरैः, विद्यास्रवाचिभिश्च समस्तैस्तेरा-
 जुलोम्येन गथाक्रममुत्तरं विज्ञेयम् । ४ नमसि । ५ शशाङ्कः = चन्द्रः । ६ श्लाघ्यते ।
 ७ तीस्राशब्दे प्रथमः वर्णः क इत्यर्थः । ८ कस्मिन् सतीति भावः । ९ सकृत् । १०
 सुस्तरा । ११ व्यस्तम् । १२ समस्तम् । १३ पूर्वप्रश्नानां सर्वेषामपि 'ती-तं-ते' इत्य-
 क्षरैर्द्विरानुपूर्व्या व्यस्तैः, सकृत् पञ्चानुपूर्व्या व्यस्तैः, सकृदाजुलोम्येन समस्तैश्च 'ती'
 ("ती" इत्यक्षरम्) तंतं (तन्त्रे = राष्ट्रे), तीतं (अतीतम्) ते (तव), ते (हे
 ते !) = हे लक्षि ! A C II) तती (तन्त्री = वीणा), ती-तं-ते" इत्येवमुत्त-
 राणीति फलितार्थः । १४ शं = सुखम्, शम्भं = वज्रम्, शम्बल = पार्श्वम्, इत्येवं
 वधमानैकैकाक्षरैरुत्तराणीति ।

आमंतिज्जल लच्छी कथ वसंताण नासए बुद्धी ।
 कथ न नासइ सुहडां पिययम ! साहेसु एयं मे ? ॥ ५१ ॥
 भणियं रत्नां सुंदरि ! पडिछेमं वड्ढमाण वन्नामिणं ।
 'सं-गा-मे' इति, तत्तो, रत्ना भणियं पिए ! मणसु ॥ ५२ ॥
 किं धरइ पुन्न-चंदो, किंवा इच्छंति पौमरा खित्ते ।
 आमंतसु अंत-गुरुं किंवा सोक्खं पुणो सोक्ख ? ॥ ५३ ॥
 ददूण किं विसैदइ कुसुम वण जणिय-जण-मणाणंदं ।
 कह णु रमिज्जइ पढम पर-महिला जार-पुरिसेहि ? ॥ ५४ ॥
 सुरसुंदरीइ चितिय भणियं एयं पि जाणियं देव ! ।
 दुवत्थ दु-समत्थं उत्तरमेत्थ 'सं-सं-क' ते ॥ ५५ ॥
 इय पण्होत्तर-भिदण-कराणिक्क-रसाणवग्ग-हिययाण ।
 देवी-निवाण तहियं समागओ कसिण-गुरु-सण्णो ॥ ५६ ॥
 अह पुव्व-वेरिएणवि सण्णं तेण दोणिवि जणाइं ।
 दुदुठेण पट्ठि-देसे ददुठाइ गरु-रोसेण ॥ ५७ ॥
 सण्णो सण्णोत्ति पयपिरीइ देवीइ कल्लयलं सोच्चा ।
 अह खग्ग-वग्ग-हत्था समागया अंग-रक्खा से ॥ ५८ ॥
 मुयगोवि हु मय-संमम-वेविर-देहो कयावराहोत्ति ।
 नासंतो हणिज्जणं खंडा-खंडीकओ तेहि ॥ ५९ ॥
 तयणंतरमुच्छलिओ महत्त-कोलाहलो परियणस्स ।
 समयं चिय निव-देवी-देह-दुठिय विस-वियारेण ॥ ६० ॥

तओ ।

वाहिप्पंति पहाणा गारुडिया गारुडेसु पत्तदुठा ।
 कीरांत मंत-जावा औणाविज्जंति मूलीओ ॥ ६१ ॥
 अभिमत्तिय-तोएणं दिज्जंतच्छिन्न-सलिल-धाराओ ।
 वज्जंति कंडैयाइ पउणीकीरति अंगयाइ ॥ ६२ ॥

१ मे = हे लक्ष्मि ! (A. O. II.), ग्रामे, समग्रामे, इत्यर्थः । २ पामरो =
 कुटुम्बी । ३ अन्ते गुरुयस्य तम् , सगणमित्यर्थः । ४ विसदइ = विकसति । ५ द्वि-
 व्यस्तम् । ६ द्विः समस्तम् । ७ सस = (शशम् = हरिणम्) क (जलम्), स !
 (सगण ! इत्यर्थः) स (श = सुखम्) कं (कं = सुखं A. B. I.), ससकं (शशा-
 द्रुम्); ससक (सशद्रुम्) । ८ प्रजल्पिण्याः । ९ खण्डखण्डीकृतः । १० वाहिप्पंति
 = व्याहियन्ते (H. P. IV. 253) आहूयन्ते (H. P. IV. 258) इत्यर्थः । ११
 आनाम्यन्ते । १२ दिज्जति + अच्छि^० = दिज्जंतच्छि^० । १३ कण्टकानि = आशयि-
 विशेषरूपाणि । १४ अगदानि = औपधानि ।

इय गार्हद्वय-सणाहे नहयर-निवहम्मि आउलीभूए ।
 धय-सित्तेव्व हुंयासे पवलीभूए विस-विचारे ॥ ६३ ॥
 नर-नाहो अन्वत्तं दिव्व-मणिं आणहत्ति मणमाणो ।
 पिकखताण खयराण तत्थ जाओ विगय-चिट्ठो ॥ ६४ ॥^२
 एत्थतरम्मि विन्नाय-वइयरा राइयो पिप्प मणिणी ।
 पमणइ पियवया वच्च वच्च लहु बाहुवेग ! तुमं ॥ ६५ ॥
 गंतूण भाणुवेगस्स नदणे चंदवेग-खयरेसं ।
 मह वयणेण मगसु नयेर सिरि-कुंजरावत्ते ॥ ६६ ॥
 मणसु य जो सो विज्जा-पसाहणुज्जएण रक्खट्ठ ।
 तुमए नीओ पुत्वि दिव्व-मणी मह समीवाओ ॥ ६७ ॥
 सो ढोईज्जउ सिग्गे इय मणिओ सो गओ तुरिय-वेगो ।
 गत्तं खण्णतराओ समागओ चदवेगेण ॥ ६८ ॥
 खयरेण सम ताहे मणि-सल्लि-पयाण-पुव्वये विहियं ।
 नीसिस-विस-विगारेण वज्जिय जुवळय जुगवं ॥ ६९ ॥^४
 तुट्ठो नहयर-वग्गो पियवया तह य परियण-समग्गा ।
 रायावि भव-सरूवं चित्तो आगओ नगर ॥ ७० ॥

अविय ।

एत्तो तत्तो विविहावयाहिं धिप्पंत-जीव-साराणं ।
 सरणं नत्थि जियाण जिणिद-धम्मं पमोत्तूण ॥ ७१ ॥
 सुल-अहि-विस-विसूइय-पाणिय-सत्थग्गि-सममेहिं च ।
 देहतर-सकमणं करेइ जीवं मुहुत्तेण ॥ ७२ ॥
 ता एरिसम्मि चवलम्मि जीविए विसय-मोहिया जीवा ।
 मोह-महा-गह-घत्था तहवि इ धम्मे पैमायंति ॥ ७३ ॥
 अह नहयर-निवहेण वोलीणा आवयासि तुट्ठेणं ।
 गयपुरमागतूणं वद्धावणयं करं रन्नो ॥ ७४ ॥

सुर-सुंदरीवि देवी दियहं त चेव पढमय काउं ।

गम्भवई संजाया निन्हेहा नियय-दइयम्मि ॥ ७५ ॥

अविय ।

जह जह वद्धइ गम्भो तह तह देवीवि गम्भ-माहण्या ।
 निट्ठूर-हियया चित्तइ मारेमि निवं स-हत्थेण ॥ ७६ ॥

तजो ।

आमासियावि रूसइ निट्ठूरमुल्लवइ नेच्छए भोगं ।

१ इत्तायाः = अग्निः । २ अ युग्मम् । ३ दंक्षयताम् = उपस्थाप्यताम् । ४ अ युग्मम् । ५ पत्थो = प्रस्तः । ६ प्रमाद्यन्ति ।

ददोह-मिउडि-भीमा दिट्ठस्मि पस्सुहा ठाई ॥ ७७ ॥
 त विवरीय-सरूवं दट्ठूण पियंवया मणइ महे ! ।
 कीस तुमं निन्नेहा बहु मन्नासिं नेव रायाणं ? ॥ ७८ ॥
 सुरसुंदरीइ भणिय दोसेण इमस्स पाव-गम्भस्स ।
 मह मेड्डाइ पैओसो उप्पज्जइ पाव-कम्माए ॥ ७९ ॥
 ता गंतुं नर-वइणो साहिज्जसु जेण अन्नहाभावं ।
 न करेइ मज्झ उवरिं विपैलिय-नेह ममं दट्ठु ॥ ८० ॥
 अन्नं च भणसु दइय दट्ठुवा नेव पाव-कम्मा ह ।
 जाव' न जाइ पसवो पावय-गम्भस्स गम्भस्स ॥ ८१ ॥
 गंतुं पियंवयाए सिद्ध सव्वंपि मयरकेउस्स ।
 तं सोउं रायावि हू विम्हिय-चित्तो इमं मणइ ॥ ८२ ॥
 अब्बो ! जाः मह विरहं देवी निमिसंपि सोद्धमसमत्था ।
 सा गम्भस्स पभावा अदसणं निट्ठुरा महइ ॥ ८३ ॥
 ता किं न होज्ज सो चिय पुव्व-विरुद्धो सुवंधु-जीवोऽयं ।
 भवियव्वया-वसेणं उववन्नो देवी-कुच्छीए ? ॥ ८४ ॥
 एमाइ चित्तयंतो देवीए अदिन्न-दंसणो राया ।
 निय-वइरिय-सकाए जावच्छइ दूमिओ चित्ते ॥ ८५ ॥
 ताव य देवि, दट्ठुं असुहज्जवसाय-दारुण रन्नो ।
 मन्ने पिय-मित्ता इव साम-मुहा से थणा जाया ॥ ८६ ॥
 नर-वर-वर-सुह-संगम-सुह-विरह्ठुक्कंठियं देवीए ।
 उज्झिय साम-च्छाय गढ-यलं पंडुर जाय ॥ ८७ ॥
 सव्वेहिबि गरुत्त पत्तं न मएत्ति लद्ध-पत्थावं ।
 विर्यरिय से उदर नर-वइणो वेरि-उग्गमणे ॥ ८८ ॥
 दट्ठूणव उदरस्सवि गरुत्तं जाय-तिव्व-अमिमाण ।
 वड्ढइ नियव-विवं मा जिणिज्जति चिताए ॥ ८९ ॥
 कमसो पसवण-समए संपत्ते सैंसहरमि मूलत्थे ।
 पाव-ग्गहावलोइय-लग्गे लग्गाइ विट्ठीए ॥ ९० ॥
 सुरसुंदरी-पसूया महया किच्छेण दारयं ताहे ।
 हित्थ-हियएण रत्ता बाहरिओ पवर-जोइसिओ ॥ ९१ ॥

१ बलात् (B P 48) । २ प्रदोषः = प्रहेषः (B P 3) । ३ विपचित्तं =
 विषदितम् । ४ पापवर्मस्य = पापवहितस्य । ५ दूमिओ = दूतः (B P. IV. 23) ।
 ६ सुहो = शुभः । ७ सुह = सुहम् । ८ विस्तृतम् । ९ B जिपिज्जं जाप्ये = मा-
 जित भूयमहमित्यर्थः । १० बाधधरे । ११ विष्टिः = मद्रा । १२ हित्यो = व्रत्यः
 (B P II 136) ।

पुट्ठो य कहसु तणयस्स गुण-गणं एयस्स समय-जायस्स ।
 धूणिय-सिरेण तेणवि भणिय नर-नाह । निमुणेषु ॥ ९२ ॥
 एरिस-समए जाओ जणयस्स न सुंदरी हवइ बालो ।
 बद्धंतो पिउ-गेहे हणइ कुळ राय-ळच्छि च ॥ ९३ ॥
 देव ! न रूसेयव्वं जाव तुम नेव पेच्छसे एयं ।
 तावच्चिय तुह कुसळ पाणाणवि संसओ दिट्ठे ॥ ९४ ॥
 रत्ता भणिय भइय । को कोवो एत्थ वत्थु-परमत्थे ।
 सत्थ-समत्थिय-मज्झत्थ-तत्त-बुद्धीहिं कहियम्मि ? ॥ ९५ ॥
 कय-उवयारम्मि गए स-दठाण अह निवेण वोहिता ।
 भणिया सुहासणत्था पियवया सोय-तविण्ण ॥ ९६ ॥
 पढम-सुय-जम्म-दियहे हरिसो किर होइ जणणि-जणयाण ।
 तं पुण दिव्व-वसेणं अम्हं अन्नारिसं जायं ॥ ९७ ॥
 ता भइ ! तं गच्छसु बालं घित्तूण धोवि-सज्जुत्त ।
 निय-सोसुरए सिग्घ बुद्धिं तत्थेव नेयव्वो ॥ ९८ ॥
 सीए तहत्ति भणिउ नीओ सुरनंदणम्मि नयरम्मि ।
 सिट्ठो तव्वुत्ततो खयरहिंव-नियय-दइयस्स ॥ ९९ ॥
 जलणप्पह-खयरहिंव-पिय-मज्जा-चित्तलेह-तणयस्स ।
 जलकतस्स उ सव्वो तेणवि बहु भनिया एसा ॥ १०० ॥^६
 ताहे जलकतेणवि जम्मण-महिमाइ-सयल-कायव्व ।
 काळण कयं नामि सुह-दियहे मयणवेगोत्ति ॥ १०१ ॥
 कमसो पवद्धमाणो पत्तो सो जोव्वण मयणवेगो ।
 अविणीओ दुस्सीलो अकच्च-निरओ कैयग्घो य ॥ १०२ ॥
 जलकत-खयर-पुत्तो कचणदेवीइ गव्व-संभूओ ।
 जलवेगो से मित्तो जाओ सहपट्ठिय-रमित्ति ॥ १०३ ॥
 सुरसुंदरीइ कइयावि सीह-सुमिणेण सूइओ तणओ ।
 उप्पन्नो वीओवि य सुह-तिहि-नक्खत्त-जोगम्मि ॥ १०४ ॥
 रूवेण अणंग-समो सूरुो चार्इ पियववो दक्खो ।
 नामेणऽणगकेऊ सुविणीओ जणणि-जणयाण ॥ १०५ ॥
 कमसो जोव्वण-पत्तो जुवराय-पयम्मि ठाविओ एसो ।
 साहिय-विज्जो वियरइ इच्छाए खयर-नयरेसु ॥ १०६ ॥

१ B 'वगार', 'दैवज्ञ' इति शेषः । २ व्याहृत्य = आहत्य SEE NOTE P' 273 ।

३ अन्वाहयम् । ४ घावी = घात्री । ५ सासुरयं = शशुरग्रहम् । ६ B युग्मम् । ७

अकलानिरतः । ८ कृतघ्नः । ९ A 'रीए' ।

महु-मासे संपत्ते राया अतेररण संभुत्तो ।
 अट्ठाहिय-माहिमट्ठा पत्तो वयइह कुंडम्मि ॥ १०७ ॥
 महया विच्छेणं पत्ता वयइह-वासिणो खयरा ।
 मधव्व-नह-पउरा वट्ठइ अट्ठाहिया जाव ॥ १०८ ॥
 ताव य गंगावत्ताउ आगया खयर-नियर-परियरिया ।
 वर-खववई कन्ना अणंगवेगसि नामेण ॥ १०९ ॥
 दिट्ठा सा जुवरन्ना तीएवि सिणिद्ध-दिट्ठि-पाएण ।
 विद्धो अणंग-बाणंहि झत्ति आयल्लुयं पत्तो ॥ ११० ॥
 पुच्छइ अणंगकेऊ वसंतनामं वयसिय, भइ ! ।
 कस्सेसा वर-विलया कस्स व घूया ओ किंनामा ! ॥ १११ ॥
 मणिय वसंतएण गंगावत्ताम्मि आसि वर-राया ।
 सिरि-गंधवाहणोत्ति य माहिला मयणावली तस्स ॥ ११२ ॥
 तीए य तिणिण तणया पढमां नहवाहणो, मयरकेऊ ।
 तइओ य मेहनाओ विज्जा-बल-गव्विया सूरा ॥ ११३ ॥
 पिउणा सह पव्वइए जाए नहवाहणे, मयरकेऊ ।
 जाओ राया सोवि य वियणे विज्ज पसाहिंत्तो ॥ ११४ ॥
 पिउणा तुज्झ पमाएण मारिओ छिन्न-वंस-जालीए ।
 गुरु-करुणाणुगएण तुह पिउणा ठाविओ रउजे ॥ ११५ ॥
 एसो उ मेहनाओ, दिन्नाणि पभूय-गाम-नयरणि ।
 चित्तगइ-खयर घूया दिन्ना पउमोयरा पवरा ॥ ११६ ॥
 तीए एसा घूया कन्ना नामेण मयणवेगसि ।
 एयं च कुमर ! मग्गइ पियंयमाए गिययमस्स ॥ ११७ ॥
 जलकंतस्स उ पुत्तो कंचणदेवीइ कुच्छि-समूओ ।
 जलवेगो, किं दिन्ना नवत्ति सम्मं न याणाभि ॥ ११८ ॥
 इय-सोऊण कुमारो वज्जरइ वसंत ! सुणसु मह वयण ।
 एय कन्ना-रयण विणा उ महे नत्थि जीयासा ॥ ११९ ॥
 जइ जीविएण कज्जं अहयं वा वहउहो जइ य तुज्झ ।
 ता गंतूणं तायं तह मणसु जहा लहुं लहइ ॥ १२० ॥
 अह सो बाल-वयसो नाऊणं निन्ध्यं कुमारस्स ।
 गंतूण य तं रत्तो जहद्वियं साहए सब्ब ॥ १२१ ॥
 रत्तावि मेहनाओ वाहरिऊणं विमग्गिओ कलं ।

१. आयत्ततो = वस्यताम्; २. नियमालय = निजगृहम्; ३. वयस्य = मित्रम् ।
 ३. ॥ तिस्रभिः कुलकम् ।

तेणवि य तस्स दिन्ना वियसिय-वयणारविदेण ॥ १२२ ॥
 गगावत्ते वत्तं पाणिग्गहणं महा-विभूईए ।
 नीया य मयणवेया कुमरेण नियय-नयरम्मि ॥ १२३ ॥
 सोऊण पाणिग्गहणं जलवेगो दूमिओ य चित्तेण ।
 कन्ना-विओय-दुहिओ दुक्ख नरओवमं पत्तो ॥ १२४ ॥
 रुद्धो अणंगकेउत्स चित्तेण विविह-मारणोवाए ।
 उद्धोवाओ गंतूण साहए मयणवेगस्स ॥ १२५ ॥
 मित्त ! तुमं न वियाणसि जेह-सुओ तं हि मयरकेउत्स ।
 सुरसुंदरीइ पुत्तो इहाणिओ जम्म-दिवसम्मि ॥ १२६ ॥
 अंबमन्निओ सि मित्तय ! जणएण तुमं सुनिदुद्धुर-मणेण ।
 तुज्झ कणिदुत्तो माया जुवरज्जे जेण अहिसित्तो ॥ १२७ ॥
 माया-वित्ताणि य तुज्झ दंसण कहवि नेय इच्छति ।
 वेरिय-सरिस धारेंति जेण दूर-दुट्ठियं निच्चं ॥ १२८ ॥
 न य उहसि तुम गंतु तीइ दिसाएवि जत्थ तुह जणओ ।
 ता पित्त-परिभूएण वयस ! किं तुज्झ जीएण ? ॥ १२९ ॥
 एमाइ-वयण-महु-सप्पि-होमिओ तस्स गुरु-पओसग्गी ।
 जल्लिओ जम्म-परपर-निबद्ध-संबंध-जोगेण ॥ १३० ॥
 अह सो रोस-वसडो पमणइ दसेहि वेरियं पियरं ।
 दसेमि अंबन्नाए जेण फलं तस्स पावस्स ॥ १३१ ॥
 मणइ तओ जलकंतो सो तुज्झ पिया अणेग-खयरहिं ।
 रक्खिज्जइ तिक्खालिय-खग्ग-गयावग्ग-हत्थेहिं ॥ १३२ ॥
 रुव-परिवत्तिणिं मित्त ! गेण्ह एय कुलागयं विज्ज ।
 जेण जहिच्छिय-अत्थस्स साहगो होसि अइरेण ॥ १३३ ॥
 दिन्ना य तेण विज्जा रंजं गंतूण साहिया कमसो ।
 गयपुरमामम्म ठिओ चेढी-रुवेण देवि-गिहे ॥ १३४ ॥
 सुरसुंदरीइ चेढी उल्लिय हरिज्ज दूर-देसम्मि ।
 मोत्तूण तीइ रुवेण सो ठिओ निव-वहट्ठाए ॥ १३५ ॥
 कसिणाहि-उसण-दिवसाउ नर-वई दिव्व-अंगुलीएण ।
 कर-संठिएण चिड्डइ सुरयाइय पमोत्तूणं ॥ १३६ ॥
 अह अन्नया नरिंदो मोत्तूण खयर-कंचुइ-समग्गो ।

१ ३ जिह । २ ५ ० रीए । ३ अवमतः = अवज्ञातः । ४ औदारज्ये । ५ जी-
 वितेन । ६ छपिः = छतम् । ७ रोपवज्ञातः । ८ अवज्ञा = अपमानः । ९ अर-
 थम् ।

देवी-वरं पविट्ठो दिट्ठो चेडीइ पावाए ॥ १३७ ॥
 मोत्तूण अंगरक्खे वाहिं देवीए विहिय-मंगिल्लो ।
 वास-हरम्मि पविट्ठो रयण-विचित्तम्मि देवि-जुओ ॥ १३८ ॥
 परिहासाईहिं खणं अच्छित्ता सुरय-सेवणारंमे ।
 मिल्लेइ अंगुलीय देवी आमरण-ठाणम्मि ॥ १३९ ॥
 पारद्धम्मि, य सुरए सहसा आयद्धिऊण करवाळ ।
 चेडी-वेसेण ठिओ तणय-कयतो तहिं पत्तो ॥ १४० ॥
 जणणी-सुरयासत्तं जणय घाएउमुज्जओ तणओ ।
 हा ! हा ! कट्ठमकज्जं धिरत्थु ससार-वासस्स ॥ १४१ ॥
 जाणंतो निय-पुत्तो पियरं घाएइ जणणि-सज्जत्त ।
 दोस-पैरद्धो जम्हा अहो ! दुरतो इमो दोसो ॥ १४२ ॥
 रागाओ होइ दोसो दोसाओ होइ वेर-संबंधो ।
 बेराओ पाणि-घाओ तत्तो गुरु-कम्म-बंधोत्ति ॥ १४३ ॥
 कैम्म-गुरु पाणि-गणो निवडइ तिरि-नरय-दुक्ख-गहणम्मि ।
 दुक्ख-पैरद्धो पावं कुणमाणो भमइ पुंणरुत्तं ॥ १४४ ॥
 नरयाओ तिरियत्ते तिरियत्ताओ पुणोवि नरयम्मि ।
 दुक्ख-सय-सपत्तं भव-परियेदट्ठ कुणइ जीवो ॥ १४५ ॥
 एवं नाऊण जणा राग-दोसाण वज्जणं कुणइ ।
 भव-सय-किलेस-बहुलं संसारं जेण उत्तरइ ॥ १४६ ॥
 उगिअ-खगमवलं अवलोइय नरवईवि विम्हहिओ ।
 चित्तेइ अहो ! घट्ठा मज्झ बहट्ठा इह पविट्ठा ॥ १४७ ॥
 लैल्लक्क-मुक्क-हुंकार-पुण्णयं थंमणीए विज्जाए ।
 धंभिय-देहा जाया निव्विट्ठा चित्त-मुत्तिव्व ॥ १४८ ॥
 देवीवि विम्हिय-मणा भणइ य लल्लिए ! किमेवमारद्धं ।
 पावे ! केण पउत्ता दुट्ठेणं घाइया रत्तो ? ॥ १४९ ॥
 रत्ता भणियं इत्थीए साहसं एरिस न संभवइ ।
 ता देवि ! कोवि दुट्ठो दिट्ठो कालेण पुरिसोऽयं ॥ १५० ॥
 पर-विज्जा-च्छेयकरिं विज्जं औवाहिऊण नर-वड्ढा ।
 चिर-काल-साहियाओ छिन्नाओ तस्स विज्जाओ ॥ १५१ ॥

१ तनयरूपकृतान्त इत्यर्थः । २ परद्धो = पीडित (H. D. VI. 70) । ३
 कर्मभिर्गुणः, कर्मवहुल इत्यर्थः । ४ मूयः (H. P. 31) । ५ परिवर्त = भ्रमणम् ।
 ६ B ० हुत्तं । ७ लल्लक्क = सीमम् (H. D. VII. 18) । ८ चित्रमूर्तिरिव ।
 ९ यातिका । १० आहूय SEE NOTE P. 273 ।

तच्छेयाओ जाओ पयइथो सो पकंपमाण तणू ।
 भणियं निवेण अणुहरइ देवि ! एसो कुमारस्स ॥ १५२ ॥
 ता नूणं सो एसो पदमो तुह पुत्तओ न अजोत्ति ।
 तं सुणिय इमा जाया मय-लज्जा-सोय-संभता ॥ १५३ ॥
 तम्मि य दिणम्मि सुरनंदणाओ जलकंत-सतिओ दूओ ।
 फुड वयणो नामेणं समागओ राय-कज्जेण ॥ १५४ ॥
 सो बाहरिओ रत्ता पुट्ठो किं भइ ! होइ सो एसो ।
 सो जो पियंवयाए पासे सपेसिओ आसि ? ॥ १५५ ॥
 जम्म-दिणे नेमिच्चिय-वयणाआ जायमेत्तओ पुत्तो ।
 मणिय च तेण एव एसो सो मयणवेगोत्ति ॥ १५६ ॥
 सोऊण तस्स वयण राया सोयाउरो विचितेई ।
 अज्जवि पुब्ब-विरुद्धो वइरी पट्ठि न छंडइ ॥ १५७ ॥
 धी ! संसार-सहाओ पुत्तावि हु दारुणो हवइ वइरी ।
 पिच्छ अकारण-कुविआं वैवसइ एयारिसं पावं ॥ १५८ ॥
 मतीहिं समं मंतं गुत्तं काऊण ताण वयणेणं ।
 कट्ठ-हरे सो छूढा नर-वइ-हिय-पुरिस-कय-रक्खो ॥ १५९ ॥
 तथवि कल्लसिय-हियओ पिय-वइ-परिणाम-निच्छय-मईओ ।
 कांहेण धमधमतो किच्छेणं गमइ दियहाइ ॥ १६० ॥
 अह अनया कयाइवि पैज्जोसवणा-दिणम्मि संपत्ते ।
 चारागार-नर-गणे विसुज्झमाणे निवैणाए ॥ १६१ ॥
 सुमरइ तणयं जेह कट्ठ-हरे संठिय नर-वरिंदो ।
 चितइ हा ! हा ! कट्ठं न हु जुत्तं मज्झ एरिसय ॥ १६२ ॥
 जइवि हु कयावराहो दुस्सीलो हदि ! नदणो मज्झ ।
 तहवि हु तम्मि निरुद्धे रज्ज-सुहं नो पसंसामि ॥ १६३ ॥
 पज्जोसवणावि हु मह न य सुज्झइ तम्मि ववण-ठियम्मि ।
 इय चित्तिऊण मुक्को पेसल-वयणेहिं आळविओ ॥ १६४ ॥
 मुंचसु पुत्त ! विसायं कुणसु पसायं कुमार-भुत्तीए ।
 दिक्खाइ गहण-समए नियय-पए त ठविस्सामि ॥ १६५ ॥
 देसंते गाम-सयं दाठं पैवइय-नियय-नर-सहिओ ।
 पट्ठविओ सोवि गओ अमुक्क वेरो निय-मणम्मि ॥ १६६ ॥

१ प्रकृतिस्थ । २ अनुहरते = अनुकरोति । ३ अ सुगमम् । ४ छंडइ = मुच्यति
 (अ P. IV. 91) । ५ अकस्मात् = करोति । ६ पयुषणा दिने । ७ वृषाक्षया ।
 ८ पेयल = सुन्दरम् । ९ प्रत्ययितः = विषयः ।

चित्तेइ सो कयग्घो विविहोवाएहिं मारणं पिउणो ।
 रत्तीए लहइ निदं न य सो कूडाइं चित्तैतो ॥ १६७ ॥
 तत्थ य पव्वय-गहणे पल्ली-पासम्मि सवसतस्स ।
 मूर्त्तीए गवेसंतो धूम-मुहो आगओ जोगी ॥ १६८ ॥
 उवयरिओ सो तेण सयणासण-याण भोगणाइहिं ।
 तुट्ठेण तेण दिन आइस्स अजणं तस्स ॥ १६९ ॥
 अजिय छेयण-जुयल्ले अइस्सो सो मणेण चित्तेइ ।
 मारेमि बेरिय तं जेण मणं निव्वुइं लहइ ॥ १७० ॥
 एस मह रज्ज-लंभो हतव्वो जं पिया स-हत्थेण ।
 बेरिय-जणेण दिन्नं रज्जं नरय विसेसेइ ॥ १७१ ॥
 अह सो आइस्स तणू वंचिय सयलंपि रक्खण-नरोहं ।
 आगम्म गयपुरम्मी रज्जो छिदं पलोएइ ॥ १७२ ॥
 वैच्चोहर-ट्टिओ सो सरीर चित्तथमागय पियर ।
 मणि-रहिय पट्ठीए पावो घाएइ छुरियाए ॥ १७३ ॥
 दुट्ठं अपिच्छमाणो य नर-वई तवखणेण निक्खतो ।
 पमणइ संभह दारं आइस्सो अन्छए कांवि ॥ १७४ ॥
 हण हण मणमाणेहिं कुतगाहं हिं रुद्ध-दारम्मि ।
 मरण भयाओ पडिओ वेढय कून् मयणवेगो ॥ १७५ ॥
 पावं चित्तइ नरो बेरिय-लायस्स क्रूर-परिणामो ।
 नवरं निवडइ तस्सेव दुक्खयं इयर-पुत्तेहिं ॥ १७६ ॥
 रायावि अगरक्खेहिं तक्खण वेढिओ परूढ-वणो ।
 जाओ मणि-सल्लिलेणं सिंचतां वेयणा-रहिओ ॥ १७७ ॥
 देसंताओ पत्ता भणति परिरक्खगा नरा देव ।
 अइस्सो होऊणं नट्टो सो मयणवेगो म्हु ॥ १७८ ॥
 अह राया संविगो चित्तइ तणयस्स विलसिय एयं ।
 जाणंतो किं अज्जवि निरुज्जमां धम्म-करणम्मि ॥ १७९ ॥
 भोगासत्तो जिण-धम्म-वज्जओ कहवि जइ मओ होंतो ।
 अट्ट-ज्झाणोवगओ का मज्झ गई तओ होंता ॥ १८० ॥
 अह अन्नया कयाइवि विजत्तो सो निउत्त-खयरेण ।
 कुंसुमायरम्मि सूरी समागओ चित्तवेगोत्ति ॥ १८१ ॥

पहासिय-वयणो-राया दाऊणं पारिओसियं तत्स ।
 अंतेउरेण सदिओ संपत्तो सूरि-पासम्मि ॥ १८२ ॥
 ति पयक्खिणिऊण मुणि वदइ विणओणमंत-सिर-कमलो ।
 तह अमरकेलमाई वंदिय मत्तीइ उवविट्ठो ॥ १८३ ॥
 संसारुवेयकरी राग-दोसाइ-सत्तु-निम्महणी ।
 संवेगकरी विहिया वित्थरओ देसणा गुरुणा ॥ १८४ ॥
 तं सोलं सविग्गो पुच्छइ राया कहेहि मे मयव ! ।
 किं वहइ वेर-भाव मह पुत्तो मयणवेगोत्ति ? ॥ १८५ ॥
 कत्थ व चिट्ठइ संपइ, पमणइ सूरि सुणेहि नर-नाह ! ।
 जो सो सुवधु-जीवो आसि सुरो कालबाणो ते ॥ १८६ ॥
 काउ विज्जा-च्छेयं सुरसुंदरि-हरण-समय-खीणाऊ ।
 उप्पन्नो वण-महिसो दवेण दइठो मओ रत्ने ॥ १८७ ॥^१
 खय-किमि-कुलाउलाए गम्मे छुहियाए सारमेईएँ ।
 जाओ सुँणओ ताव य पंचम-दिवसे मया जणणी ॥ १८८ ॥
 डिम-कयत्थण-दुहिओ मुक्खाइ मओ तओवि विप्प-गिहे ।
 जाओ गलि-गोरहओ तोत्तैय-घाएहिं विद्विओ ॥ १८९ ॥
 गलियत्तण-खिन्नेणं दिज्जो विप्पेण वच्चियँ-वरस्स ।
 तिर्ल-जंतम्मि वहतो अहोनिंसिं दुब्बलो जाओ ॥ १९० ॥
 किमि-काय-खइय-देहो पाए वसिऊण दीहरं कालं ।
 गोसीस-तरु-गणइहे हिमवते पन्नगो जाओ ॥ १९१ ॥
 ङसिओ तेण नर-वर ! पण्हेत्तर-वावडो सह पियाए ।
 तुह अंगरक्ख निहओ उप्पन्नो मयणवेगो सो ॥ १९२ ॥
 पुव्व-कय-वेर-वसओ पुत्तोवि वैडुज्जओ इमो तेण ।
 अदिस्सो हणइ तुमं सो चिय वच्चो-हरे तइया ॥ १९३ ॥
 कोतंक्तो मय-संममेण पडिओ स वैच्च-कूवम्मि ।
 वच्चाहारो तैहियंव सो ठिओ दीहरं कालं ॥ १९४ ॥
 असुद्ध-विसोहय-पुरिसेहिं दार-पिहँणे कयाइ अवणीए ।
 रत्तीए निग्गओ सो नद्धो य मएण तुह राय ! ॥ १९५ ॥

१ पारितोषिकम् । २ A सीए । ३ B शुग्गम् । ४ सारमेयी = शुनी । ५
 छनकः = श्वा (B. P. I 52) । ६ A कत्थ य । ७ वंचिओ = तैलिकः ।
 ८ तिक्कयन्त्रम्, द्वितीयायाः स्यात्वे सप्तमी (B. P. III 235) । ९ कवडो =
 व्याश्रुतः । १० वधोद्यतः । ११ कुन्ताकान्तः । १२ वच्च-कूपे । १३ तत्रैव ।
 १४ दीहर = दीर्घम् । १५ पिहण = पिधानम् ।

पावोदएण अणुचिय-आहार-निसेवणेण से कोढं ।
 जायं वेयण-पउरं संपइ सो ममइ दुक्खत्तो ॥ १९६ ॥
 सोऊण सूरि-वयणं सविग्गो जाय-विरइ-परिणामो ।
 सुरसुंदरि-वीय-सुयं अणगकेउं ठविय रज्जे ॥ १९७ ॥
 जिण-चेइयाण पूय काउं दाऊण विविह-दाणाइं ।
 वत्थासणाइएहिं सम्माणेऊण मुणि-संवं ॥ १९८ ॥
 बद्ध-विज्जाहर-सहिओ पव्वइओ जाय-तिव्व-संवेगो ।
 सुह-ल्लगो संपत्ते पय-मूले चित्तवेगस्स ॥ १९९ ॥^२
 सुरसुदरीवि सोउ वेर-निमित्तं सुदारुण दुक्खं ।
 पव्वइया गणिणीए पय-मूले कणगमालाए ॥ २०० ॥
 इय तिन्निवि मिलियाओ वय-पडिवत्तीए पुव्व-भगिणीओ ।
 ताण च पुव्व-दइया मित्ता ते तिन्निवि मिलिया ॥ २०१ ॥
 चित्तगइ-वायगस्स ओ पासे पडिऊण अग-सुत्ताइं ।
 अत्थ सुणेइ मूले गुरुणो सिरि-चित्तवेगस्स ॥ २०२ ॥
 कालेण मयरकेऊ सुत्तथ-विसारओ महा-सत्तो ।
 पंचविहंपि थ तुलण कोरइ एगामि-पडिमहा ॥ २०३ ॥
 तव-भावणाए भाविय अत्ताण सत्त-भावणग्भास ।
 कुणमाणो पेयवणे रत्तीए ठाइ उस्सग्ग ॥ २०४ ॥
 एत्थतरम्मि सूरि विहरतो पाविओ पुरिं चंप ।
 पडिमाए मयरकेऊ पइदियहं ठाइ पेयवणे ॥ २०५ ॥
 चित्तगइ-वायगोवि थ वायण-समयम्मि साहु-मज्झ-गओ ।
 विगह-पमायासत्तो हरिओ केणावि देवेण ॥ २०६ ॥
 अह मुणिणो विम्हइया गुरुण सारिहिति हरण-वुत्तंतं ।
 उव्वउत्तो पुव्व-गए नीउ त वैइयरं सूरि ॥ २०७ ॥
 आमंतिऊण समणे पवत्तिणिं सयल-साहुणि-समेयं ।
 वज्जरइ गुरू अज्जा । वज्जह वेर सुदूरेण ॥ २०८ ॥^३
 जो सो मोहिल-जीवो सुमंगलो पर-भवम्मि रुदढेण ।
 धणवइ-जीव-सुरेण हय-विज्जो माणुस-नगस्स ॥ २०९ ॥
 परओ मुक्को तइया हिंदंतो मणुय-विरहिए रणे ।
 डसिओ कुक्कुड-सप्पेण सो मओ ममइ ससारे ॥ २१० ॥^४

१ कुष्ठः । २ ॥ तिसुभिः कुलकम् । ३ दयिताः = मर्तारः । ४ वायगो =
 वाचकः = उपाध्यायः । ५ प्रेतवन्नं = इमस्मानम् । ६ ज्ञात्वा । ७ व्यतिकरम् ।
 ८ ॥ युग्मम् । ९ ॥ युग्मम् ।

नारय-तिरिय-नरेसुं दारुण-दुक्खाइं तत्थ अणुहविउं ।
 सिद्धत्थपुरे जाओ सुरहो सो कणगवइ-पुत्तो ॥ २११ ॥
 खय-वाहीए मयम्मी सुग्गीवे नर-ई इमो जाओ ।
 तक्कमुदया रउजं अहिदुठिंय सुणइठ्ठणं ॥ २१२ ॥
 रउज-भटठो चक्कए आगओ कित्तिवम्म-नर-वइणा ।
 देसते गाम सयं दिन्न से धूव-तणयस्स ॥ २१३ ॥
 दुन्नयकारी मीमेण राइणा कित्तिवम्म-तणएण ।
 निव्वासिओ अहंतो निव्विओ ताव सो जाओ ॥ २१४ ॥
 काऊण य बाल-तवं जोइसवासो सणिच्छरो जाओ ।
 सैरिऊण पुव्व-वइरं इहागओ चित्तगइ-पासे ॥ २१५ ॥
 छिइ गवेसयतो विगह-पमत्तो य वायगो अउज ।
 अवहरिउ पक्खित्तो सुरेण सो लवण-जलहिम्मि ॥ २१६ ॥
 सुह-परिणामो भयवं सुक्क-ज्झाणेण दइद कम्ममो ।
 सपइ भव-भय-मुक्को अंतगढो केवली जाओ ॥ २१७ ॥
 सोऊण सूरि-वयणं समणा समणी य परम-सविग्गा ।
 तावय पेयवणाओ समागओ अमरकेउ-मुणी ॥ २१८ ॥
 मणइ य मुरु-आणाए धणदेव-जुओ अहं तु पेयवणे ।
 भयवं ! गओ पहाए पासे मुणि-मयस्केउस्स ॥ २१९ ॥
 तहियं च न सो दिट्ठो दिट्ठा य चिया फुरत-इंगला ।
 गंधोदग-कुमुम-वासं च निवडिय दीसए तत्थ ॥ २२० ॥
 दुग्गुणायिय संवेगो पमणइ सूरिवि-नाय-परमत्थां ।
 दुक्खत्तो हिंढतो इहागओ मयणवेमो सो ॥ २२१ ॥
 पेयवणे पडिमत्थं पियर दइठ्ठुण चित्तए पावो ।
 इण्हि करेमि सहल निय-जम्म-वेरिय हत्तुं ॥ २२२ ॥
 दारुण-भरिय समद्ध भगं मोत्तूण तत्थ सागडिओ ।
 उस्सुरति पैइठ्ठो वसमे वित्तूण नयरीए ॥ २२३ ॥
 जाए तमभयारं तहि ओ कट्टेहिं तंण पावेण ।
 पच्छाइऊण दइदो चीया-जलणेण सो साहू ॥ २२४ ॥
 देहं स दइइ सिही सुक्क-ज्झाणेण सोवि कम्माइं ।
 अविचल-चित्तो भयवं अंतगढो केवली जाओ ॥ २२५ ॥

१ क्षयन्यायिना । २ ३ पाइ । ३ दुहितुत्तनयस्स । ४ स्मृता । ५ स्फुटद्वारा
 चिता । ६ शाकडिकः=शकटस्थापी । ७ प्रविष्टः । ८ तमाया राज्या अन्यकारे ।
 ९ शिबी=भक्षिः ।

एवं समुल्लसन्तस्स सूरिणो उल्लसन्त-विरियस्स ।
 खविणं कम्म-चउक्के उप्पन्नं केवलं नाणं ॥ २२६ ॥
 तह अमरकेउ-मुणिणो धेणदेव-जइस्स कणगमालाए ।
 कमलावइ-सुरसुंदरि-पियंगुवरमंजरीए य ॥ २२७ ॥
 सुह-भावाणमिमार्णं उप्पण्णं केवलं वरं नाण ।
 देवेहिं कया माहिमा मोक्ख पत्ताणि कालेण ॥ २२८ ॥
 पावेण मयणवेगो भमिही संसार-सायरमणंतं ।
 ता मो भन्वा ! उज्झह राग-दोसे महा-सत्तू ॥ २२९ ॥
 इत्थ य कहा समप्पइ सुरसुंदरि-नामिया पुरा मणिया ।
 राग-दोस-विमुक्कं पणमह मत्तीइ जिणइदं ॥ २३० ॥

निच्च-पलोयण-निरया तग्गय-चिता विमुक्क-वावारा ।
 अत्थ पयाण-रहिया जासिं वयणपि न लहति ॥ २३१ ॥
 निय-अत्थ-पयाणेवि हु रस-रहियाओ न दिति सम्भावं ।
 परमत्थ-विरहियाणं अन्नत्थ-निबद्ध-चिन्ताओ ॥ २३२ ॥
 तासु वर-वेसियासुव सुवन्न-रयणुच्छलंत-सोहासु ।
 बहल-निरंतर-वन्नय-संजाय-सरीर-सोहासु ॥ २३३ ॥
 आसत्तं सुविर्यद्धाण माणसं जइवि अणुदिणं नून ।
 तहवि हु मह विन्नत्तिं मुणतु इह सज्जणा सरला ॥ २३४ ॥
 निरलंकाराच्छंदाणुवत्तिणी ललिय-कोमल-सरीरा ।
 दालिदिय-वर-कुल-बालियन्न एसा कहा तुम्ह ॥ २३५ ॥
 उवणीया सुयणाणं अन्नासत्तावि वारयं दाउं ।
 अविर्यद्धावि वियद्धा जह हंइ तहा जेइजाह ॥ २३६ ॥

आसि जिणो जैय-वंधू तित्थयरो वद्धमाण-नामोत्ति ।
 संसार-जलहि-मज्जंत-जंतु-जण-जाणवत्त-समो ॥ २३७ ॥
 सीसो तस्स सुहम्मो तत्तो जंबू तओ य पभवोत्ति ।
 एवं सूरिण परंपराए ता जाव वइरोत्ति ॥ २३८ ॥
 साहाए तस्स सूरि जिणेसरो नाम आसि विक्खाओ ।
 तत्तो य निम्मल-गुणो उज्झाओ अल्लओ नाम ॥ २३९ ॥
 सीसो य तस्स सूरि सूरौव सयावि जणिय-^१दोमंतो ।

१ धनदेवयते । २ अ. युग्मम् । ३ अर्थ. = पदार्थः. धनं च । ४ वेसिया =
 वेश्या । ५ सुवर्णा. = शोभनासराण, सुवर्ण = हेम च; रयणा = रचना, रत्नाणि च ।
 ६ सुविदग्धानाम् । ७ अ. वनस्पतिः कलापकम् । ८ अविदग्धापि । ९ यतस्त्वम् ।
 १० अ. युग्मम् । ११ जगद्गन्धुः । १२ दंष्ट्रा = द्वेषः दोषा रात्रिश्च ।

आसि सिरि-वद्धमाणो पवद्धमाणो गुण-सिरीए ॥ २४० ॥
 रागो य जस्स धम्मे आसि पैओसो य जस्स पावम्मि ।
 तुल्लो य मित्त-सत्तुसु तस्स य जाया दुवे सीसा ॥ २४१ ॥
 दुव्वार-वाइ-वारण-मरट्ट-निट्ठवण-निट्ठुर-मइंदो ।
 जिण-भाणिय-सुद्ध-सिद्धंत-देसणा करण-तैल्लिच्छो ॥ २४२ ॥
 जस्स य अईव-सुल्लिय-पय-सचारा पसन्न-वाणीया ।
 अइकोमला सिलेसे विविहालंकार-सोहिल्ला ॥ २४३ ॥
 लीलावइत्ति-नामा सुवन्न-रयणोह-हारि-सयलंगा ।
 वेसंज्व कहा वियरइ जयम्मि कय-जण-मणाणदा ॥ २४४ ॥
 एगो ताण जिणसर-सूरी सूरुव्व उक्कड-पयावो ।
 तस्स सिरि-बुद्धिसागर-सूरी य सहोयरो बीओ ॥ २४५ ॥
 पुन्न-सरदिंदु-सुंदर-निय-जस-पम्मार-मरिय-मुवण-यलो ।
 जिण-भाणिय-सत्थ-परमत्थ-वित्थरासत्त-मुह-चित्तो ॥ २४६ ॥
 जस्स य मुह-कुहराओ विणिगया अत्थ-वारि-सोहिल्ला ।
 बुह-चक्काय-कलिया रंगत-सुफक्किय-तरगा ॥ २४७ ॥
 तडरुह-अवसड-महीरुहोह-उम्मूलणम्मि सुसमत्था ।
 अज्झाय-पवर-तित्था पंचैमांथी नई पवरा ॥ २४८ ॥
 तेसि सीस-चरो धणसर मुणी एयं कहं पायडं
 चड्ढावह्ति-पुरी-ठिओ स-गुरुणो आणाए पाढंतरा ।
 कैसी विक्रम-वच्छरम्मि य गए वौणक-सुओडुपे
 मासे मडवए गुरुम्मि कसिणे वीया-धणिट्ठा-दिणे ॥ २४९ ॥
 साडु-धणसर-विरइय-सुवोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
 रागगि-दोस-विसहर-पसमण-जळ-मत-भूयाए ॥ २५० ॥
 एसोवि पुव्व-सुइय-निव्वाण-विहाण-वन्नणो नाम ।
 सुरसुंदरी-कहाए सोलसमो इह परिच्छेओ ॥ २५१ ॥

॥ षोडश' परिच्छेदः समाप्त ॥

इति सुरसुन्दरी-कथा समाप्ता ॥

१ प्रह्वयः । २ दुर्वारवादिवारण(गज)गर्व (M D VI 120) निष्ठापन (विनाशन)
 निष्ठुरमृगेन्द्रः । ३ तल्लिच्छो = तत्परः (M P. 38) । ४ मेलवे = शब्दालङ्कारविशेषे,
 आलिङ्गने च । ५ सुवन्न रयणा = शोभनवर्णरचना, 'स्वर्णरत्नाणि च' । ६ वेश्येव ।
 ७ ३ युगमम् । ८ तयोः शिष्ययोर्मध्ये । ९ फक्किअ = ग्रन्थविषयमर्थानम् । १०
 एतन्नामा ग्रन्थविशेष । ११ अकार्षाह । १२ वामगत्या १०१५ ।

शुद्धिपत्रम् ।

पृ०	प०	अशुद्धिः	शुद्धिः ।
१	१३	सर्किदण	सर्कदण
१	२५	B सर्कद°	A सर्किद°
८	३१	विस्मरितः	विस्मृतः
१८	३१	सहस्रोत्रसत्-	सहस्रोत्रसत्-
२०	११	छिदागाढं	छिदा गाढं
३१	३१	मुनक्खते	मुनक्खते
३६	२९	कौतुकम्	कौतुकम्
३६	३२	प्रहा	पहा
४६	२९	विघूर्णयमानका	विघूर्णयमानिका
५५	१९	उज्झसि	उज्झसि
५५	३०	कौशिको	कौशिको
५७	१९	पुच्छिया	पुच्छिओ
६३	२१	कज्जा	कजा
७३	३०	29	28
७९	९	अह-रज्जं	अह रज्जं
८६	२०	निज्झाड्ढो	निज्झाड्ढो
९५	२	भणियं	भणितं
९५	२९	समाणया	समागया
९५	३३	मुखयातया	मुखया तथा
९६	१०	विज्जए	विज्जए
१०३	१७	होह	होइ
१०३	३०	VII.	VIII.
१०४	२२	निसम्म-निम्हिओ	निसम्म विम्हिओ
१०४	२५	उत्पइय	उत्पइउ
११२	३१	। ५ अजा ।	अजा । ५ शतकृत्वः ।
११७	२९	निर्वृत्तिः ।	निर्वृतिः ।
१२९	१	नाह ! निवडंतो	नाह ! निवेडंतो
१३९	११	दीसइ-गुरु-	दीसइ गुरु-
१४०	३१	अपहस्तय	अपहस्तयित्वा
१४८	१२	निर्व्वियणे	निर्व्वियणे

पृ०	प०	अशुद्धिः	शुद्धिः ।
१५४	४	तेमित्तं-वच्छलं	ते मित्त-वच्छलं
१५६	२२	हरिं कारेतस्स	हारं करितस्स
१७७	१	तमाले-	तमाल-
१७७	१०	एयागिणी	एगागिणी
१८०	४	भाय	भय-
१८१	१३	अणुहव-दु	अणुहव दु
१८१	३०	स्वार्थेऽत्रकः	स्वार्थेऽत्र कः
१८३	१६	रम्मि	रम्ममि
१९४	१७	कुमारभावमि	कुमारभावमि
२०६	९	मंतस्स	मंतिस्स
२०६	१८	उज्झत्तु	उज्झत्तु
२१२	८	महभाया	मह भाया
२२६	१०	सुहंति नि	सुहेऽतिनि
२२७	१२	पियंवया	पियंवयाइ
२२७	२१	सत्तु जयः	सत्तुंजय
२२८	२०	उज्झति	उज्झंति
२३०	१५	साहिय	साहइ
२३०	२४	समूहो-सं	समूहो सं
२३२	१९	अक्कडे	अकंडे
२३६	१५	जोगामि	जोगाम्मि
२३७	२५	आकड्ढिज्जति	आकड्ढिज्जंति
२३८	६	कय-च्छिज्जंता	कयत्थिज्जंता
२४४	१८	जन्तो जन्तो	जत्तो जत्तो
२५३	१५	मणः	मणि
२५८	२७	भाओ य	भाउय !
२६२	८	कुसणु	कुणसु
२६२	१४	सहिण-महा	सहिणं महा
२७३	३१	२५४	२५७
२७५	२८	सुंदरी-प	सुदरी प
२७६	३	सुदरी	सुदरो

